

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**HALÎLÎ, FÜRKAT-NÂME
[Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]**

ABDUL NASER SERAJI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. MEHMET GÜRBÜZ**

KONYA-2020

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	--	---

Öğrencinin	Adı Soyadı	Abdul Naser SERAJI		
	Numarası	18810701022		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tezin Adı	HALÎLÎ, FÜRKAT-NÂME [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]		

Bilimsel Etik Sayfası

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Abdul Naser SERAJI

02.07.2020

Öğrencinin	Adı Soyadı	Abdul Naser SERAJI
	Numarası	18810701022
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı / Eski Türk Edebiyatı
	Programı	Yüksek lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet GÜRBÜZ
	Tezin Adı	HALÎLÎ, FÜRKAT-NÂME (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)

ÖZET

Farklı asırların edebî yükünü taşıyan klasik şiirlerin söz varlığını ortaya çıkarmak klasik şiir çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Bu sebeple bağlamlı sözlük çalışmaları klasik Türk edebiyatının ürünlerini daha geniş kapsamlı bir biçimde inceleme fırsatı sunmaktadır. Eserlerde kullanılan kelimelerin metin içerisindeki bağlamlarından yola çıkılarak, o eserin söz varlığı hakkında daha sağlıklı fikirler edinmemizi sağlamaktadır. Ayrıca bu tür çalışmalar eserlerin mana dünyasından hareketle şairler ile dönemler arasındaki farklılıkları, benzerlikleri, ilgilenen araştırmacılar açık bir şekilde sunmaktadır. Metinden hareketle eser içinde yer alan tarihi şahsiyetler ve mitolojik unsurlar kaynaklardan elde edilerek referanslarla gösterilmiştir. Bu nedenle edebiyat tarihimize ışık tutmaktadır. Bu doğrultuda, TEBDİZ projesi kapsamında yer alan Halîlî, Fûrkat-Nâme Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] adlı çalışmamız ise proje içerisinde belirlenen kurallara uygun olarak sözlüğü hazırlanmıştır. Elde edilen bu eser veriler üzerinden değerlendirmelerde bulunulmuş bir çalışmanın neticesidir. Bu çalışmamız iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada TEBDİZ adıyla klasik şiirin mana dünyasını ortak bir platformda toplayan elektronik sistem kullanılmıştır. Bu sisteme Orhan Kemal TAVUKÇU tarafından inceleme metin olarak yayımlanan *Halîlî Fûrkat-nâme*'si yüklenmiştir. Mesnevi içinde bulunan şiirlerin tamamı, şiirlerin mana dünyası içerisinde anlamlandırılmaya çalışılmıştır. TEBDİZ sistemine yüklenen mesnevi üzerinden anlamlandırılan kelimeler ise sistemin alt yapısı sayesinde bağlamlı dizin durumuna getirilmiştir. İkinci aşamada bağlamlı dizinden elde edilen neticeler ışığında şairin söz varlığı farklı başlıklar altında ortaya koyularak, inceleme ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde 15. yüzyıl şairi Halîlî'nin kaynaklarda bulunan hayatı, eserleri, yaşadığı dönem ve sanatı ile ilgili bilgilere yer verilmiş ve şairin edebî şahsiyeti ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halîlî, Eserleri, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

Athur's	Name and Surname	Abdul Naser SERAJI
	Student Number	18810701022
	Department	Turkish Language and Literature / Old Turkish Literature
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)
	Supervisor	Doç. Dr. Mehmet GÜRBÜZ
	Title of the Thesis	HALÎLÎ, FÜRKAT-NÂME (Contextual Directory and Functional Dictionary)

ABSTRACT

Contributes to the disclosure of classical vocabulary, which carries the literary burden of different centuries, in studies of classical poetry. For this reason, contextual dictionary studies offer the opportunity to examine the products of classical Turkish literature more comprehensively. Based on the contexts of the words used in the works in the text, it enables us to get accurate ideas about the vocabulary of that work. In addition, such studies openly present the differences, similarities, and interested researchers between poets and periods based on the meaning of the works. Based on the text, historical figures and mythological elements in the work were obtained from sources and shown with references. For this reason, it sheds light on our history of literature. In this regard, our work titled *Halîlî, Fûrkat-Nâme Dictionary [Contextual Directory and Functional Dictionary]*, which is included in the scope of *TEBDÎZ* project, is the result of a study in which a dictionary was prepared in accordance with the rules determined within the project and evaluated based on the data obtained. This study consists of two stages, In the first stage, the electronic system that combines classic poetry in terms of meaning was used on a common platform under the name *TEBDÎZ. Halîlî Fûrkat-nâme*, which was published as a review text by Orhan Kemal TAVUKÇU, was loaded into this system. All of the poems found in the *mesnevi* have been tried to make sense of in the meaning world of poems. *Mesnevi*, which was loaded into the *TEBDÎZ* system, was converted into a contextual guide using the system infrastructure. In the second stage, in the light of the results obtained from the binding series, the poet's subject is presented under different headings for the examination and evaluation. In addition, in this section, information about the life, works, period and art of the 15th century poet *Halîlî* is given in the sources and the literary personality of the poet is tried to be revealed.

Keywords: *Halîlî, Works, Contextual Directory and Functional Dictionary, TEBDÎZ.*

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İçindekiler.....	iv
Kısaltmalar Listesi.....	vii
Önsöz.....	viii
Giriş.....	1
Yöntem.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM HALÎLÎ, HALÎL İBRAHİM

1.1. Hayatı.....	6
1.2. Edebi kişiliği.....	7
1.3. Eserleri.....	8
1.3.1. Fûrkat-nâme.....	8
1.3.2. Risâle-i Tuhfetü'l-Uşşâk.....	9
1.3.3. Dîvân	10
1.3.4. Kasîde-i pend-nâme.....	11

İKİNCİ BÖLÜM ESER İNCELEMESİ

2.1.Dil ve Üslup Özellikleri.....	12
2.1.1. Kelime Türleri.....	12
2.1.1.1. Fiiller.....	12
2.1.1.1.1. Birleşik Fiiller.....	13
2.1.1.1.2. İsimler.....	16
2.1.1.1.3. İkilemeler.....	18
2.1.1.1.4. Sıfatlar.....	19
2.1.1.1.5. Zamirler.....	20
2.1.1.1.6. Zarflar.....	21
2.1.1.1.7. Tamlamalar.....	22
2.1.1.1.7.1. Arapça Tamlamalar.....	22
2.1.1.1.7.2. Farsça Tamlamalar.....	23
2.1.1.1.8. Ünlemler.....	24
2.1.1.1.9. Edatlar.....	25
2.1.1.1.10. Bağlaçlar.....	27
2.1.1.1.11. Deyimler ve Atasözleri.....	29
2.1.1.1.11.1. Deyimler.....	30
2.1.1.1.11.2. Atasözleri.....	33
2.2.Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi.....	33
2.2.1. Psikolojik Tasvir İfade Eden Kelimeler.....	33

2.2.1.1. Korku.....	33
2.2.1.2. Sevinç.....	34
2.2.1.3. Üzüntü.....	34
2.2.1.4. Kızgınlık.....	35
2.2.1.5. Dua.....	36
2.2.1.6. Veda ve ayrılık.....	36
2.2.1.7. Zıtlık.....	36
2.2.1.7.1. Yâr- Ağyâr.....	37
2.2.1.7.2. Öldürmek-Diriltmek.....	37
2.2.1.7.3. Cefa-Vefa.....	37
2.2.1.7.4. Şâh-Gedâ.....	37
2.2.1.7.5. Hürrem-melûl.....	37
2.2.1.7.6. Ay-Güneş.....	38
2.2.2. Eylem ve Durum Tasviri İfade Eden Kelimeler.....	38
2.2.2.1. Ağlama.....	38
2.2.2.2. Uyku.....	39
2.2.2.3. Öldürme.....	39
2.2.2.4. Yazı yazma.....	39
2.2.2.5. Yorgunluk.....	40
2.2.2.6. Yürüme.....	40
2.3. Muhteva Özellikleri.....	40
2.3.1. Dini ve Tasavvufî Unsurlar.....	40
2.3.1.1. Allah.....	40
2.3.1.2. Hz. Muhammad.....	41
2.3.1.3. Hz. Yakub.....	41
2.3.1.4. Hz. İsa.....	42
2.3.1.5. Hz. Musa.....	42
2.3.1.6. Hz. Süleyman.....	43
2.3.1.7. Sahabe ve Halifeler.....	44
2.3.2. Aşk Hikâyesi Kahramanları ve Mitolojik Şahsiyetler.....	44
2.3.2.1. Leyla ve Mecnûn.....	44
2.3.2.2. Ferhâd ve Şîrîn.....	45
2.3.3. Mekân isimleri.....	46
2.3.3.1. Mısır.....	46
2.3.3.2. Dârü's-selâm.....	46
2.3.3.3. İstanbul.....	47
2.3.3.4. Rum.....	47
2.3.3.5. İznik.....	48
2.3.3.6. Kâf dağı.....	48
2.4. Mitolojik ve Efsânevi hayvan isimler.....	48
2.4.1. Hümâ.....	48
2.4.2. Sîmurg.....	49
2.4.3. Kebuter.....	49

2.4.4. Kebk.....	49
2.4.5. Tâvus.....	49
2.4.6. Âhu.....	50
2.4.7. Bûlbûl.....	50
2.4.8. Murg.....	50
2.4.9. Tûtî.....	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Ek (BAĞLAMLI DİZİN-İŞLEVSEL SÖZLÜK).....	52
Sonuç	591
Kaynakça.....	592
Öz Geçmiş.....	595

KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

B	: Beyit
bk.	: Bakınız
C	: Cilt
cc	: Celle celaluhu
Çev.	: Çeviren
d.	: Doğum
G	: Gazel
H	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret, Hazreti
K	: Kaside
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Mrb	: Murabba
Mstzd	: Müstezad
Mu.	: Muhammes
ö.	: Ölüm
s.	: Sayfa
Ta.	: Tarih
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Trk	: Terkîb-i Bend
Trc	: Tercî-i Bend
TEBDİZ:	Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
TDVİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
vb	: Ve benzeri
vs	: Vesaire
yy	: Yüzyıl
yay	: Yayınları

ÖN SÖZ

Kökleri eski çağlara uzanan ve geleneğin her safhasında izleri olan klasik şiir; kültür, sanat ve düşünceleri yansıtan en kıymetli unsurdur. Bu yönüyle klasik şiirler; kendine özgü kültürü, mecazları, üslubu ve mana dünyası ile gelecekteki geleneğin diğer adıdır. Bu şiirleri anlamak geçmiş ve gelenek ile irtibat kurmak için en güzel vasıtaadır.

Klasik Türk edebiyatının başlangıç (XV. yy) döneminde yaşamış olan Halîlî, gençlik çağlarında sıkı bir medrese eğitimi görmüştür. Acem diyarındayken bir arkadaşının ısrarı üzerine ilim tahsil etmek maksadıyla İznik’e gelip yerleşir. Şairin ismini günümüze taşıyan eseri Fûrkat-nâme de burada kaleme alınmıştır. Fûrkat-nâmeler genel anlamda ayrılık temasının işlendiği metinlerdir. Bu eserlerde sevgiliden ayrı düşüp, uzak kalmanın yanında kardeş, arkadaş, eş, çocuk, gibi sevilen insanların ölümünün verdiği üzüntü ve hasret konuları işlenmiştir. Ama Halîlî’nin *Fûrkat-nâme*’si sadece bir ayrılık hikâyesi değil, aynı zamanda müellifin hayatının büyük bir kısmını da anlattığı bir sergüzeşt-nâmedir.

Halîlî, *Fûrkat-nâme* [Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük] adlı çalışmamızda “Halîlî” adlı birinci bölümde şairin “Hayatı”, “Edebî Kişiliği”, “Eserleri” yer vermeye çalıştık. “Eser İncelenmesi” adlı ikinci bölümde “Dil Özellikleri”, “Kelimelerin Tür ve Anlam Açısından İncelenmesi”, “Mesnevi’deki Şahsiyetler ve Şahsiyetlerin Şairle Münasebeti”, “Şaire Özgü Kullanımlar/Orijinallik” ana başlıklarını ayrıntılı alt başlıklar altında da ele almaya çalıştık. “Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük” adlı üçüncü bölümde ise Orhan Kemal TAVUKÇU tarafından neşredilmiş olan metni esas alarak Halîlî’nin söz varlığını ortaya koymaya çalıştık.

Çalışmanın esas gayesi adı geçen eserin söz varlığı ve anlam dünyasını TEBDİZ projesi kapsamında sistematik bir şekilde aktarmaktır. Yapılan çalışmanın sonucunda ortaya konulan bu ürünün TEBDİZ projesine küçük de olsa bir katkıda bulunacağı kanaatindeyiz.

Ortaya koyduğumuz bu çalışmanın gerçekleşmesinde büyük emeği geçen, her daim engin bilgilerinden yararlandığım, kendisine ne zaman danışsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve büyük bir ilgiyle yardımcı olan, her sorun yaşadığımda çekinmeden kendisine danışabildiğim, güler yüzünü ve samimiyetini hiçbir zaman esirgemeyen sayın Doç. Dr. Mehmet GÜRBÜZ’e teşekkürü bir borç biliyor ve şükranlarımı sunuyorum. Gerek yüksek lisans ders döneminde gerek tez döneminde önerileri ile çalışmama katkı sağlayan Doç. Dr. İncinur ATİK GÜRBÜZ’e de teşekkür ediyorum.

Abdul Naser SERAJI
Konya, 2020

GİRİŞ

Bir dil, yalnızca göstergelerle ortayan çıkan bir yöne sahip değil, bir bütün olarak birbiriyle sımsıkı bir biçimde işleyen dizgeler, düzenler bütünüdür. Göstergeler hemen her zaman içinde geçtikleri tamlamalar, tümceler ve sözcelerde, öteki sözcüklerle oluşturdukları bütünle kesinlik kazanır, belli bir kavramı eksiksiz yansıtır. İşte, bir göstergenin, birlikte bulunduğu ve anlamını aydınlatan bütüne bağlam (*context*) adı verildiğini görmekteyiz (Aksan, 2006).

Klasik Türk edebiyatı ve klasik Türk şiirinin kökenleri çok eski çağlara dayanmasının yanı sıra oldukça zengin bir kültürel alt yapıya sahiptir. Bu nedenle klasik Türk şiiri kapsamlı ve geniş çaplı bir gelenekten beslendiği aşikârdır. Diğer edebiyatların da oluşturduğu gibi kendine özgü bir düşünce, zevk ve hayal dünyası oluşturduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu edebiyatın şiirini anlamak ve incelemek için dönemin kültür ve sosyal şartlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Klasik Türk şiir dünyasına girmek, şiiri ve şiiri oluşturan unsurları anlamakla, klasik Türk edebiyatının içinde barındırdığı değerleri kavramakla, şairin duygularından ve kelime haznesinden haberdar olmakla mümkündür.

Klasik Türk şiirinin en önemli özelliklerinden biri gerçek hayata dair her türlü nesnenin şairlere ilham kaynağı olmasıdır. Şairler başlı başına insanı, inançlarını, sosyal hayatlarını, duygularını esas almış ve insanoğlunun hayatında semboller haline gelmiş bu malzemeleri şiirlerinde kullandıklarını görmekteyiz. Bu malzemeleri kullanırken her sözcüğü her cümleyi sanatkârâne süslemişler. Şiir içerisinde geçen bir sözcüğün hangi anlamlara tekabül ettiğini tespit etmek amacıyla başvurulmuş sözlükler bazı durumlarda yetersiz kalabilmektedir. Bir kelimenin bağlamsal olarak sahip olduğu anlam, şairin şiirde o kelimeye yüklediği vazife, bir şiirden diğer şiire ve bir şairden diğer şaire göre değişmektedir. Klasik Türk şiirinin genel kuralları içerisinde şiir yazan şairler, şiirdeki maharetlerini daha çok kelimelere yükledikleri anlamlarla ortaya koymuştur. Bir şairin kelimelerle yaptığı anlam dünyası, bağdaştırmalar şairin hayal gücünü, şiirdeki yeteneğini göstermektedir (Bıyık, 2018).

Bir şair hakkında araştırılacak en temel kaynak kuşkusuz onun kendi eseri ve eserinde duygu ile düşüncelerini yansıtan ifadeleridir. Bu sebeple klasik Türk edebiyatı araştırmacılarının temel amaçlarından biri de bu geleneği ve şiirin anlaşılmasını sağlamaktır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları bu yönüyle, eserlerin söz varlığını, anlam dünyasını ve şairin üslubunu derinlemesine ortaya çıkarmak yanında,

onun hayatına dair bilinmeyenleri gözler önüne seren ve yaşadığı devre ışık tutan verilerin elde edilmesine imkan sağlamaktadır (Aydın, 2019).

Batı’da edebi metinlerin de bağlamli dizinlerinin hazırlandığı görölmektedir. Albert S. Cook’un 1911 yılında yayımladığı bağlamli dizin, bir Anglosakson destanı olan Beowulf metnini esas almaktadır. Sheakespeare’in eserleri üzerine de benzer çalışmalar yapılmıştır. Horace Howard Furness, 1875 yılında, A. M John Bartlett ise 1990 yılında Sheakespeare’in şiirlerinin bağlamli dizinini yayımlamışlardır. Eugene F. Shewmaker, 1996 sanatçının şiirlerinde ve oyunlarda geçen yabancı sözcükleri konu alan bir başka concordance hazırlamıştır. Lane Cooper, 1911 yılında William Worthsworth’un ve 1916 yılında Horace’ın eserlerinin bağlamli dizinini yayınlamıştır. Batı’da 19. yy’dan itibaren edebi metinlere uygulanan concordance yöntemi, 1987 yılında İran şairi Hafız’ın Divan’ına tatbik edilir (Şenödeyici, 2017). Bu konu ile ilgili Türk edebiyatın ilk örnekler, Prof. Dr. Günay Karaağaç danışmanlığında hazırlanan *Vasfî Divanı Gramer İndeksi* (1991), *Amrî Divanı’nın Gramer İndeksi* (1992), *Helaki Divanı: Gramer İndeksi* (1992) ve *Yahya Bey Divanı Gramer İndeksi* (1992) gibi tez çalışmalarıdır. Daha sonra Prof. Dr. Cem Dilçin danışmanlığında yürütölen *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]* adlı tez Furkan Öztürk tarafından çalışılmaktayken Cem Dilçin’in emekli olması sebebiyle Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak’ın danışmanlığında devam ederek tamamlanmıştır. Bu ilk örneklerden sonra bağlamli dizin konulu 65 doktora ve yüksek lisan tez çalışması yapılmıştır.

Ayrıca 2015 yılında başlayıp Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak’ın yönetiminde sürdürölen TEBDİZ Projesi dolayısıyla da bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarına yenileri eklenip zenginleştirilmektedir. Ulaşılan verilerin sayısı, yapılan tez ve çalışmalar neticesinde her geçen gün artmaya devam etmektedir.

Metin merkezli olan TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) bilgisayar destekli bir sistemdir. Tarih ve edebiyat metinleri, farklı ön hazırlıklardan sonra Word dosyasında *gentium plus* fontu ile transkribe edilip veri girişine hazır hâle getirilir. tebdiz@yahoo.com’a mesaj atılarak eser talebinde bulunulur. Bu siteden gelen eser istek formunda istenilen kişi bilgileri, eser bilgileri ve eseri hazırlayan kişi belirtilip doldurularak siteye gönderilir. Kabul edilen eser istek formuna göre kişiye özel sayfa açılır. Açılan bu sayfadaki metinler kısmına Word’de transkribe edilen eser, şekil ve tür özelliklerine dikkat edilerek sisteme yüklenir. Bütün bu aşamalardan geçirilip sisteme yüklenen eserler ise artık çalışılmaya hazır hale getirilmiştir. Eserde yer alan kelimeler referans olarak geçen yerlerden yararlanılırken, sözlük, ansiklopedi, tez, tarih

kitapları, sosyal hayatla ilgili kaynaklar vb.den yararlanılır. Bu kaynaklardan istifade edilirken oldukça titiz hareketle doğru anlamlandırma yapılmaya çalışılır. Bu çalışma metin merkezli şekilde bağlamsal olarak değerlendirilir. Kelimeler anlamlandırıldıktan sonra künyeler kısmında yer alan aşamalar gerçekleştirilerek eserin dizinine ulaşılır.

TEBDİZ projesi kapsamında Halîlî, *Fürkat-nâme* [*Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük*] adlı bu çalışmamızda Orhan Kemal TAVUKÇU tarafından hazırlanmış olan Halîlî *Fürkat-nâme* (*İnceleme-Metin*) adlı çalışmanın söz varlığını ortaya çıkarmaya çalıştık. Kelimeler anlamlandırılırken öncelikli olarak Halîlî'ye yer veren bütün kaynakları tarayıp referans olarak gösterdik. Kelimelerin bağlamsal anlamlarını verebilmek ile bütünlüğünü sağlamak esas hedefimiz olmuştur. Bu nedenle sözlüklerde bulunmayan ya da sözlüklerde bulunup da bağlamsal olarak uygun olmayan kelimelerle karşılaştığımızda, bu kelimelere bağlam esasında, kişisel olarak en uygun şekilde anlamlar vermeye çalıştık.

Halîlî'nin *Fürkat-nâme*'si ile ilgili yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bilgilerin klasik Türk edebiyatına naçizane de olsa katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Yöntem

Halîlî, *Fürkat-nâme* [*Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük*] başlığını taşıyan çalışmamızda, Orhan Kemal TAVUKÇU tarafından hazırlanmış olan Halîlî *Fürkat-nâme* isimli eser esas alınmıştır.

Çalışmamıza başlamadan inceleme kısmı için gereken kaynaklar (ansiklopedi, tez, kitap, makale, sözlük vb.) taranarak ortak bir bilgi havuzu oluşturulmuştur.

Tezimizde Orhan Kemal TAVUKÇU'nun çalışmasındaki numaranlandırma esas alınmıştır.

Sözlük hazırlanırken madde başları alfabetik olarak sıralanmaktadır. Sözcüklerin anlamı verilen her kelime ve kelime grubunun geçtiği beyitler alt alta sıralı şekilde gösterilmiştir.

Çalışmamızda modern kaynakça gösterme (soyisim, yıl, sayfa numarası) yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda dipnotta açıklamaya gidildiği vakit geleneksel dipnot gösterimi yöntemine de başvurulmuştur.

Çalışmamız “Giriş” ve “Yöntem” başlıklarının dışında üç ana başlıktan meydana gelmektedir.

Halîlî başlığını taşıyan birinci bölümde üç alt başlığa yer verilmiştir. Bu alt başlıklar şunlardır: “Hayatı”, “Edebî Kişiliği”, “Eserleri”. Bu bölümlerde öncelikle şair tezkireleri olmak üzere tarih kaynakları, tezler, ansiklopedi maddeleri, Halîlî ve *Fürkat-nâme*’si üzerine yapılan diğer çalışmalar yanında mesnevideki bilgilerden de faydalanılmıştır. Halîlî’nin hayatı, tarihî ve edebî kaynaklardan elde edilen bilgiler ışığında detaylandırılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde mümkün olduğu kadar şairin şahsiyetinin ve döneminin ortaya konulması esas gayemiz olmuştur.

Eser İncelenmesi, başlığını taşıyan ikinci bölüm ise kendi içinde dört alt bölümden oluşmaktadır. Bunlardan “Dil ve Üslûp Özellikleri” başlıklı ilk bölümde, Halîlî’nin dili kullanımındaki inceliklerini, önceliklerini, ses dünyasını, özgün kullanımlarını, şiirlerinde öne çıkan üslup özelliklerini ortaya koymak maksadıyla “Kelime Türleri”, “Fiiller”, “Birleşik Fiiller”, “İsimler”, “Sıfatlar”, “Zamirler”, “Zarflar”, “Tamlamalar”, “Arapça Tamlamalar”, “Farsça Tamlamalar”, “Ünlemler”, “Edatlar”, “Bağlaçlar”, “Deyimler”, “Atasözleri”, başlıkları altında detaylı taramalar yapılmıştır. “Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı ikinci alt bölümde “Psikolojik Tasvir İfade Eden Kelimeler”, “Eylem ve Durum Tasviri İfade Eden Kelimeler” başlıkları vasıtasıyla, şairin psikolojik durumunun tespiti yapılmaya çalışılmıştır. “Muhtevâ Özellikleri” başlığını taşıyan üçüncü alt bölümde *Fürkat-nâme*’deki tarihi mekânlar ve o dönem

toplumuna ait unsurlar tesbit edilmiştir. “Dinî ve Tasavvufî Unsurlar”, “Toplum ve Kültür”, “Mekânlar” başlıkları adı altında değerlendirilmeye çalışılmıştır. “Tarihi ve Mitolojik Hayvan İsimleri” adlı dördüncü bölümde, *Fürkat-nâme*’deki güzelliğin sembolü olan hayvanların ve klasik Türk edebiyat geleneğinde yer alan bazı tarihi ve mitolojik hayvan isimleri bu başlık adı altında tesbit edilmiştir ve değerlendirilmiştir.

“Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük” başlıklı üçüncü ana bölümde çalışmamızın şekillenmesinde esas rolü olan bağlamlı dizin yer almıştır. Bu bölümde mesnevide bulunan şiirlerin istisnasız tamamının bağlamlı dizini hazırlanmıştır. Hazırlanan dizinde, kaynakçada gösterilen sözlükler ve edebî kaynaklardan kullanılmıştır. Aynı zamanda dizine göre kelime ve kelime gruplarının şiir içerisinde taşıdığı manalar tespit edilmiştir. Kelime türlerinin geçtiği beyitlerden ortalama ikişer tane örnek beyit alınmıştır.

Çalışmamızın esas gayesi olan üçüncü ana bölümündeki bağlamlı dizinin kendi içerisinde bir sistematığı vardır. Bu sistem hakkında çalışmamızın giriş kısmında biraz bilgi verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

HALÎLÎ, HALÎL İBRAHİM

1.2. Hayatı

15. yüzyılda Fatih Sultan Mehmed devrinin ikinci döneminde yaşamıştır. Halîlî'nin hayatı ile ilgili kesin bilgiler elimizde olmasa da yine kaynaklara bakıldığında, şairin hakkında bize bazı bilgiler sunulmaktadır. Halîlî “Furkat-nâme” adlı mesnevisi ile meşhur olan bir Türk şairidir.

Halîlî'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Ali Emîrî, dayanak noktası belirtmeksizin, “Târîh-i vilâdeti pek de kestirilemez ise de takrîben 810 (1408) hududunda tevellüd eylediğini cereyân-ı hayâtîyesinin bazı âsârı irâ'e ediyor.” diyerek onun bu tarihte doğmuş olabileceğini belirtmektedir. Günay Kut (Alpay), bir makalesinde Ali Emîrî'ye atfen doğum tarihini yaklaşık olarak 810 (M.1407-8) olarak göstermektedir.

Şairin kendi ifadelerinden gençlik dönemlerinde Acem diyarında fıkıh ve mantık ilimleri tahsil etmek için devamlı camii ve medreselerde kaldığını öğrenmekteyiz. Tahsilini tamamladıktan sonra tasavvuf yolunu seçerek bilgisini arttırmak için bir arkadaşının ısrarı üzerine Diyârı Rûm'a geldiğini söyler. Kaynaklarda da Fâtih Sultan Mehmed döneminde Diyarbakır'den veya “diyâr-ı şark”tan devrin önemli bir ilim merkezi olan İznik'e geldiği ve bu şehirde ikamet ettiği bilgisi yer almaktadır. Bir müddet sonra İznik'ten İstanbul'a gidip bir yıl kadar orada kalır ve daha sonra İznik'e döner. Çağdaşlarından Şeyh Zarîfî,

Biz Halîlî'den dem ursak n'ola oldur pîrimiz

Cur'a-i bezm-i ezelden sundu ol sahbâ bize

beytinde onu kâmil bir şeyh olarak nitelendirir. (Ali Emîrî, I, 280)

Halîlî ile ilgili tezkirelerde verilen bilgiler daha çok onun *Furkat-nâme*'sine dayanmaktadır. Şair ömrünün son dönemlerinde bir arkadaşının ısrarı üzerine İznik'e gelişi, burada bir güzele aşık oluşu, (H 870 (1465)'de İstanbul'a giderek orada bir yıl kalması ve sonra yine İznik'e dönmesi gibi bilgileri *Furkat-nâme*'den öğrenmekteyiz. Bunun haricinde şairin hayatı ile ilgili bilgiler sınırlıdır.

Halîlî, ömrünün son yıllarında İznik'te bir hânkah yapmış olduğu, “şeyh-i hankah” yani tekke sahibi bir şeyh olarak vefatına kadar irşat vazifesi üstlenmiştir. Ali Emîrî'ye göre Halîlî (H 880/1475) sonlarında “şeyh-i hankah” olmuştur. İznik'te (H 890/1485) yılında vefat etmiştir (Kavaklıyazı, 2015)

1.3. Edebi kişiliği

15. yüzyılda devletin siyasi gelişmelerinin yanında edebiyat sahasında da gelişmeler olmuştur. Bu dönemde Anadolu topraklarında Türk edebiyatının edebi dili meydana gelmektedir. Bu dilin kaideleri ve özellikleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Böylelikle sanat ve edebiyatla ilgilenen yazarlar, kendileri de divan sahibi olan padişah ve devletin ileri kademedeki adamlarının koruyuculuğu ile gelişen Türk edebiyatı, bu yıllarda Anadolu beylikler merkezinde de sanatsever hükümdar ve beylerin etrafında toplanan ve edebi çevrelerini oluşturan, küçük büyük çok şair yetiştirmiştir.

Bu asırda yetişen şairlerinden biri olan Halîlî; Şeyhi, Ahmet Paşa ve Necati gibi dönemin önde gelen şairleri arasında ismi duyulmuş bir şairdir . Ölümünden sonra derlenen şiir mecmualarında bir çok şiirine yer verilmesi şöhretini ne kadar yaygın olduğunu gösterir.

Her şair için kaçınılmaz olan, kendisinden öncekilerinin az çok tesiri altında kalmak Halîlî’de de görülebilmektedir. Özellikle Seyyit Nesimi’nin etkisi altında kalmış olduğu dikkat çeker. Buna karşılık o da bazı şairler üzerinde etkili olmuştur. Azeri şairi Habibi, buna örnek gösterilebilir. Belki bir tesadüf belki de bir tesir sonucudur. Halîlî ve Fuzulî’de bazı ortak mısralara rastlanmaktadır (Gülseren, 1990: 8)

Latîfî, Halîlî’nin sanatlı kafiye kullanmakta mahir bir şair olduğunu söylemektedir. Şairin, şiirleri halk arasında beğenildiği ve okunulduğu öğrenilmektedir. Arapça-Türkçe mülemmalar da yazmış olmakla beraber onun en güzel şiirleri terkihibend, tercibend ve murabbalarıdır. Tasavvufî, hikemî, aşıkane şiirlerin yanı sıra her beytinde bir başka fikrin işlendiği konu birliğinden uzak manzumeler de kaleme almıştır (Latîfî, 2018: 215-217).

Halîlî’nin şiirleri sade, aşıkane ve halk diline yakın bir tarzda yazıldığını öğrenmekteyiz. Latîfî, “... *Halîlî diyü tesmiye olunur ve ebyâtında hâl-i âşıkâ mülâyim ü münâsib nice ebyât-ı hâlet-bahş bulunur.*” diyerek şiirin sade ve halk diline yakınlığına dikkat çekmiştir (Latîfî, 2018: 216)

Sehi Bey’e göre Halîlî’nin “*Fürkat-nâme*’sinin halk arasında çok okunup meşhur olduğunu belirtmektedir. Ona göre daha sonra tasavvufa meyl eder ve sofiyane sözleri hakimane şiirleri ile bir hâne-kâh sahibi olur” diyerek *Heşt Bihişt* eserinde kaydetmiştir (Sehî Beg, 2017: 82).

Ali Emîrî, Halîlî'yi diğer tezkire yazarları arasında en çok öven tezkire yazarıdır. Halîlî'yi hemşehrisi Seyyid Nesîmî tarzını takip ettiğini belirterek onu üstat bir şair olarak niteler. Halîlî'nin, dönemindeki şairlerle karşılıklı şiirler söylediğini, sonraki dönemlerde ise onun şiirlerine nazireler yazıldığını belirtmektedir. Şairin, şiirlerinin o dönemde hâlâ okunmakta olduğunu yazar. Ona göre Halîlî'nin bazı şiirleri mutasavvıfane, bazıları hakimane ve bazıları da aşıkane'dir. İlim sahibi bir şairdir. Ali Emîrî, tasavvufî konulu *Fürkat-nâme*'nin konusu olan aşkın beşerî bir aşk olduğu yolunda yorumlar yapan tezkirecileri uzun uzun eleştirir (Emîrî, 2018: 277-291).

Görüldüğü gibi tezkire yazarlarının Halîlî'nin *Fürkat-nâme*'si üzerine değerlendirmeleri olumlu iken, şiirlerindeki aşıkâne üslubundan yola çıkarak yapılan değerlendirmelerin kimilerine göre gerçek bir güzele duyulan aşk kimilerine göre de mecazi bir aşk konu edinmiştir diye farklılık arz ettiği dikkat çeker.

Özellikle *Fürkat-name*'nin halk arasında çokça sevilip okunmasının nedeni de yukarıda söz edilen hususlar olmasıdır. Şair, eserini daha çok günlük Türkçe ile yazması nedeniyle kolay anlaşılır olmasını sağlamıştır.

1.4. Eserleri

1.3.1.Fürkat-nâme

Fürkat-nâme edebiyatımızda “Halîlî” denildiği zaman akla gelen eserdir. Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Eserin adı bazı kaynaklarda “*Firâk-nâme*” olarak geçmektedir. Fakat Halîlî, mesnevisinin son bölümünde eserin yazılışına yine eserin adıyla tarih düşürdüğü için eserin adı kuşkusuz “*Fürkat-nâme*”dir. Benzer isimde yazılmış eserlerden ayırt etmek için kaynaklarda “*Firâk-nâme-i Halîlî*” olarak anılır. Eserin yazılış tarihi,

Çü bî-harf eyleye ehl-i tevârih

Kitâb ismin bulur kendüye târih

Beytinde düşürülen tarihe göre, H 876 (1471-2) yılıdır.(Alpay, 1987: 336)

Eser, 1334 beyitten oluşmaktadır. Aruzun “mefâîlün mefâîlün faûlün” kalıbıyla kaleme alınmıştır. Mesnevide şairin çeşitli vesilelerle ilâve ettiği değişik nazım şekilleriyle yazılmış metinleri ihtiva etmesi bakımından âdetâ bir divançe özelliği göstermektedir. Toplam sayısı 30'a varan bu şiirlerden 24 tanesi gazel, ikisi murabba, biri muhammes, biri terciabend, biri akrostişli (muvaşşah) yazılmış müstezad, biri de Farsça

kıt'adır. Halîlî, bu şiirlerin hemen hepsinde başarılı bir üslûp ortaya koymuştur. Ancak bıraktıkları etki ve dikkat çekici örnekler olmaları bakımından, bu şiirlerden ikisi özellikle kayda değer metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. İlki, divan şiirinde nesiller boyu sevilerek tanzir/taklid edilmiş gönül (Gönül iyvay gönül vay gönül iyvay gönül) redifli murabba'dır. Bu murabba beş bentten oluşmaktadır. Şair söz konusu murabba gönül-göz diyalogunun ardından gözün gönüle galip gelmesi üzerine söylemiştir. Mesnevîde zikredilmesi gereken ikinci bir şiir de yukarıda sözünü ettiğimiz muvaşşah müstezaddır. Bu şiirde beyitlerin ilk mısralarının baş harfleri art arda getirildiğinde, Mustafa ismi çıkmaktadır. Bu metin, divan şiirinin genelinde olduğu gibi, meramı ifade etme şekli itibarıyla beşerî bir sevgiliyi muhatap almış intibaini vermektedir. Ancak, mesnevinin bütünü dikkate alındığında buradaki aşkın beşerî olamayacağı anlaşılmaktadır. Muhtemelen bu muvaşşahın ima ettiği Mustafa, şairin intisap etmek istediği mürşittir (Tavukçu 2007: 206).

Fürkat-nâme, mutasavvıf bir yazarın kaleminden çıkmış olduğu için tasavvufî terim ve semboller açısından zengin bir eserdir. Şairin burada ifade etmiş olduğu aşkının araştırmacılarca farklı değerlendirilmiş olmasının sebebi de bu zenginliğidir. Halîlî, ustaca kurduğu metinde bir yandan beşerî bir aşkı anlatırken, başka bir yandan ise söz konusu semboller vasıtasıyla tasavvufî konumunu ortaya koymaktadır.

Eserin yurt içinde ve yurt dışında pek çok nüshasının bulunmasının sebebi, eserin yazıldığı dönemden itibaren çok sevilip okunduğunun göstegesidir. Ayrıca döneminin halkı arasında *Fürkat-nâme*, *Dîvân-ı Halîlî* olarak meşhur olmuştur.

Eser üzerine Cemil Gülseren (1990) ve Orhan Kemal Tavukçu (1993) yüksek lisans tezi hazırlamışlardır. Ayrıca eserle ilgili Günay Kut (Alpay) (1977), Cemil Gülseren (1999), Orhan Kemal Tavukçu (2007) ve Ahmet Kavaklıyazı (2015) tarafından birkaç makale yazılmıştır.

1.3.2. Risâle-i Tuhfetü'l-Uşşâk

İran edebiyatında doğan mesnevi nazım şekli, doğu edebiyatlarında yaygın bir şekilde kullanılan bir türdür. Anadolu'da mesnevi denildiğinde şüphesiz Hz. Mevlana'nın altı defterden oluşan mesnevisi akıllara gelmektedir. Mevlana yaşadığı dönemlerde birçok kişiyi etkilediği gibi vefatından sonra da birçok insanı etkilemiştir. Mevlânâ'nın tasavvufî görüşleri gerek islam aleminde gerekse dünyanın diğer yerlerinde büyük ilgi görmektedir. Böyle önemli bir eserin kendisinden sonra gelen ilim adamları ve şairlere ilham kaynağı olması çok tabiidir. Halîlî de *Tuhfetü'l-Uşşâk* isimli eserini kaleme alırken

Hız. Mevlana'nın Mesnevi'sine nazire olarak yazılmış Farsça manzum bir eserdir. Nazîre olması, Mesnevi'nin bazı beyitlerinin olduğu gibi, bazılarının da kısmen aktarılmasından anlaşılmaktadır (Temiz, 2016: 281).

Eserde, bir mürşide biat ederek tasavvuf ilminin konusu olan zikir, fikir, ihlas, muhabbet ve benzeri şeyleri yaşayıp tatbik etmek ve o mürşidin eğitimine tabi olmak anlamına gelen sülûktan, sülûkün şartlarından, mertebelerinden, etvâr-ı sebaa'dan, kâmil insandan, iman ehlinden, kıyametin türlerinden ve Allah'ın varlığından bahsedilmektedir (Temiz, 2016: 281).

Eser, yazılış tarihi itibarıyla Halîlî'nin hayatta bulunduğu dönemle uygunluk göstermektedir; fakat müellifinin *Keşfü'z-Zünûn*'da "Mevlevî" olarak gösterilmesi açıdan dikkat çekicidir. Halîlî'nin Mevlevilik tarikatı ile ilgili bir münasebetinin olup olmadığı konusunda son zamanlara kadar bir bilgi bulunmamaktadır (Kavaklıyazı, 2015: 7).

Eser üzerinde Mehmet Enes TEMİZ (2016) çalışması ve Ahmet Kavaklıyazı'nın (2015) *Fürkat-nâme* ile ilgili çalışmasında, eserin adı ile bir başlık verilmektedir. Fakat yukarıda adı geçen eserin Halîlî'ye ait olduğu kanaatine varılamamıştır. Ayrıca, kaynaklarda Halîlî'nin böyle bir eseri olduğuna dair bir kayıt da bulunmamaktadır.

1.3.3. Dîvân

Halîlî'nin, *Fürkat-nâme*'sinde geçen "Reh-i ıskuñda Halîlî ne belâ çekdüğünü/Nazar itseñ bilesüñ defter ü dîvânumuza" beyti onun bir divânı olabileceğini düşündürmüştür. Ama Aşık Çelebi, *Meşâ'irü's-şu'arâ*'sında *Fürkat-nâme*'nin halk arasında "Dîvân-ı Halîlî" denmekle meşhur olduğunu kayd etmektedir (3593, 2018). Berlin Umumi Kütüphanesindeki nüshanın başlığı da (*Dîvân-ı Halîlî ve Fürkat-nâme*) biçimindedir. Ankara Milli Kütüphane'deki N. nüshasının başlığı da (*Dîvân-ı Halîlî*) biçiminde kaydedilmiştir (Gülseren, 1990: 11).

Ayrıca *Fürkat-nâme*'nin nüsha kayıtları ile kimi tezkirecilerin kayıtlarına bakıldığında buradaki "Divân" ifadesinden mesnevinin kastedilmiş olduğu kanısına varmak mümkündür.

Buna rağmen Halîlî'nin bir divânı olabileceğine dair bir ipucunun olması konusunda ise Eğridirli Hacı Kemal'in *Câmiü'n-Nezâir*'inin mukaddimesinde mecmuadaki şiiirleri şairlerin divanlarını görerek seçtiğini söylemesidir ([yz.] 5782: 1b-2a). Bu konuda ilk olarak Günay Kut (Alpay) (1978: 334) dikkat çekmiştir. Bu nedenlerle Halîlî'nin, bir *Divân*'ı olduğu düşünülmektedir. Ama var olduğu düşünülen *Divân*'ı

henüz ele geçmiş değildir. Ancak, elde mevcut olan ve F rkat-n me dışındaki şiirleri ise bir divançe oluşturmaya yetecek çoğunluktadır.

1.3.4. Kas de-i Pend-n me

Bu eserin ismi veya eserinin çalışmamıza konulan Hal l 'nin olduğuna dair elimizde yeterli kayıt bulunmamaktadır. Bu eserle ilgili tek çalışma ise Gülçiçek AKÇAY (2012)'a aittir. Bu eseri Akçay, Al  Em r   alıştayında ilk kez “**Diyarbakırlı Hal f  ve Kaside-i Pend-n me'si**” adıyla tanıtılmıştır (Akçay, 2012: 3-11).

Ancak uzun zaman yazının üzerinden geçmesi nedeiyle yazının bazı yerlerinin okunamadığı belirtilmiştir. Türlü sebepler neticesinde eserin ismi k r klenmiş olabilmesi nedeniyle okunamamıştır. Eserin içinde farklı şairlere ait olan şiirlerin bulunması neticesinde yazının bir şiir mecmuası olduğu bilinmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM ESER İNCELEMESİ

2.1. Dil ve Üslup Özellikleri

Edebiyatın esas malzemesi olan dil şair ve yazarlar tarafından çeşitli kullanılmaları neticesinde onların kabiliyetlerini de ortaya çıkaran bir araca dönüşür. Her bir yazar eserini kaleme alırken seçtiği kelimelerle dilin inceliklerini kullanarak bir sanat ortaya koyar. İşte şair ve yazarın ortaya koyduğu sanat neticesinde onların üslubu da belli olur. Şairler her zaman diğerlerin kullanmadığı kelimeleri eserlerinde kullanmayı tercih ederler. Bazen kelimelere yeni anlamlar yükleyerek anlam dünyasını zenginleştirirken kendi başarılarını da göstermektedirler. Şairler kullandıkları kelimeler ve yükledikleri yeni anlamlarla kendi dünya görüşlerini ortaya koymaktadırlar. Bu nedenle şairleri tanımak için onların eserlerinde kullandıkları kelimeler, üslup ve dil özellikleri bize son derece önemli bilgileri vermektedir.

15. yüzyıl şairlerinden olan Halîlî'nin üslubundan bahsederken, Halîlî dönemin şiir geleneğine hakim bir şairdir. Tasavvuf terimlerini kullanmada mahir ve ustadır. Halîlî'nin şiirlerinde tasavvufî yön ağır basar. Bazı şiirleri mutasavvıfane, bazıları hekimane ve bazıları da aşıkane ilim sahibi bir şairdir. Aşıkane nitelikte yazılmış gazelleri de bulunmaktadır (Kavaklıyazı, 2015: 8). Bu yönleriyle Halîlî, alim ve sofîyâne bir şairdir. Kullanılan kelime kadrosunun zenginliği, söz ve anlam sanatlarını kullanmadaki mahirlik ve sanat telakkilerini esere yansıtması onu kabiliyeti ile ilgilidir. Ayrıca Halîlî'nin üslubunun en belirgin yönü, kullandığı kelimelerin farklı anlamlar ortaya koymasındır. Bu sebeple onun şiirlerinde bir söz çeşnisini ve farklı bir anlam dünyasını görmek mümkündür.

2.1.1. Kelime Türleri

2.1.1.1. Fiiller

Diyarbakırlı Halîlî'nin mesnevisinde dilin temel unsurlarından biri olan fiillerle kalıp ifadeler, birleşik fiiller, deyimler ve atasözleri içerisinde kullanılan fiillerin dışında çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur. 'Etmek, eylemek, gelmek, kılmak, gitmek, olmak, geçmek vb.' gibi çok sık kullanılan fiiller bulundukları bağlamda farklı anlamlar taşımaktadırlar.

Göñül vermez irâdet gitmege hîç Kara zülfi kılubdur yollarum pîç	(M 34/6)
Didi iy haste vü bî-çâre âşık N'idem kim tâliüñ gelmez muvâfık	(M 35/7)
Söze gel cân dimâgını ter eyle Göñül âyînesin pür-zîver eyle	(M 5/3)
Halâs olunca bu nazm-ı güherden Bu zîbâ şiri cûş itdüm cigerden	(M 42/1)

En fazla kullanılan fiil 92 kez kullanımla “ol-” fiili; ikinci en fazla kullanılan fiil ise 76 kez kullanımla “eyle-” fiili; üçüncü olarak mesnevide kendisine en fazla yer bulan fiil 48 defa kullanımıyla “gör-” fiili olmuştur. Bu fiiller haber kiplerinin tamamıyla ve dilek kiplerinin şart, istek ve emir kipleriyle çekimlenmiştir.

Sabâh oldı vü ‘âlem rûşen oldı Cihân bu şâzlıktan gülşen oldı	(M 7/2)
Hikâyet eyle hicrân kıssasından Rivâyet eyle cânân gussasından	(M 5/18)
Didüm görsen cemâlin ne vireydüñ Didi ol güne irseydüm göreydüñ	(M 19/7)

2.1.1.1.1. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller, bir yardımcı fiille bir ad veya bir eylem şeklini oluşturup meydana getirdiği kelime grubudur. İsim veya fiil kelimesi önce, yardımcı fiil sonra getirilir. Yardımcı fiilin başına getirilen unsurun ad veya eylem olmasına göre birleşik fiiller ikiye ayrılır: İsimden birleşik fiil yapan yardımcı fiiller, fiilden birleşik fiil yapan yardımcı fiillerdir (Ergin, 2009: 320).

Birleşik fiilleri, taşıdıkları birbirinden ayrı yapı ve anlam özelliklerine göre kendi içinde dört alt sınıfa ayırmak mümkündür.

Birinci grupta yer alanlar, bir isim ya da bir sıfat ile *et-*, *ol-*, yardımcı fiillerinin veya esas fiil olma dışında yardımcı fiil olarak da kullanılan *bul-*, *bulun-*, *buyur-*, *eyle-*, *kıl-*, *yap* fiillerinin birleştirilmesi yoluyla kurulan birleşik fiillerdir (Korkmaz, 2009: 150).

Diyarbakırlı Halîlî'nin mesnevisinde yer alan birleşik fiillerin çoğunluğu bu grupta yer almaktadır.

Hikâyet eyle hicrân kıssasından
Rivâyet eyle cânân gussasından (M 5/18)

Çü dil işitdi bu sözleri gözden
Kul oldı göze göz çıkar mı sözden (M 16/1)

Mesnevi'de Türkçe birleşik fiil yapısının dışında, kelimeleri birbirine bağlayan atıf vavı ve ile bağlacı ile birleşik fiiller oluşturulmuştur.

Teni çeşmüñ gibi bîmâr olupdur
 İşi her dem **figân u zâr olupdur** (M 29/3)

Dehânuñ gibi göñli tar olupdur
Garîb u 'âşık u bî-yâr olupdur (M 29/8)

İy ciger yan v'iy göñül **feryâd u efgân eylegil**
 İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler (G 5/5)

Arapça ve Farsça tamlamalardan sonra da yardımcı fiillerin kullanılışında mesnevide oldukça fazla rastlanmaktadır. Ayrıca Diyarbakırlı Halîlî'nin mesnevisinde tamlamaların daha çok Farsça isimlerle birleştirildiğine şahit oluruz.

Bilümi gördi gam kılmış iki kat
 Beni bir **baydak-ı 'ışk eylemiş** mât (M 7/23)

Çü **derd-i 'ışka olmuşsuñ** giriftâr
 Kılursuñ nâle vü feryâdı nâ-çâr (M 4/26)

Anı Hak **sâhib-i levlâk idübdür**
 İmâm-ı câmi-i eflâk idübdür (M 3/9)

Bu grupla ilgili yaptığımız inceleme tespitinde ise “ol-”, “eyle-” ve “et-” yardımcı fiilleriyle kurulan bazı birleşik fiillerin vezin gereği olması nedeniyle “ne” soru zamirine ait olan son ünlü harfin yok edilip kelimenin direk “ol-”, “eyle-” ve “et-”, fiilleriyle birleştirilmiş olmasıdır.

Hemân-dem başladum tahsîle iy yâr
Ne bilürdüm **n’ol**ısar âhir-i kâr (M 10/8)

N’**ey**lerem şol cismi cânâ olmaya yoluñda hâk
Ya **n’id**em şol cânı kim olmaya kurbânıñ senüñ (G 6/3)

İkinci grupta yer alanlar, karmaşık fiil diye adlandırılan birleşik fiillerdir. Bunlar değişik zaman kesimi içindeki sıfat fiillerin, “ol-” yardımcı fiili ile birleşmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2009: 151). Halîlî mesnevisinde bu çeşit kullanım çok nadir tespit edilmiştir.

Çü bile ciddüñi ‘ışkında ol yâr
Ki rahm **idüp ola** yâr-ı vefâ-dâr (M 11/35)

Yüri var bu haberden eyle âgâh
Ki haddinden **geçüb olm**aya güm-râh (B 1/2)

Üçüncü gruptaki birleşik fiiller, iki fiilin birleşmesinden oluşmuştur. Burada birinci fiil bir zarf fiil kuruluşundadır. Buna esas fiilin anlamını tasvir eden ve ona yeni bir anlam özelliği katan yardımcı fiil eklenir. Bu tür birleşik fiiller tasvir edici yardımcı fiil olarak kullanılan “bil-”, “ver-”, “dur-”, “yaz-”, “gel-”, “gör-”, kal- fiilleri ile karşılanır (Korkmaz, 2009: 151).

Elümden gelse bârî **gidebils**em
Vefâsuzdur anı terk **idebils**em (M 34/5)

Düriş bu derde tedbîr **idegörgil**
Kelâmuñ böyle takrîr **idegörgil** (M 29/15)

Baña tevîk râhın **gösterivir**
Beni nefsum elinden **kurtarivir** (M 2/5)

Dördüncü gruptaki birleşik fiiller, ad ya da ad soylu bir veya birden çok kelimenin, belirli şekilbilgisi kalıpları içinde bir esas fiil ile birleşerek anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiillerdir (Korkmaz, 2009: 153).

Beyân it ‘ışk-ı âşıkdan rivâyet
İşitdür bize bir şîrîn hikâyet (M 5/14)

Ne **tedbîr** eyleyem dil-dâra ya Rab
Ne vechile irişem yâra ya Rab (M 2/34)

Yine incelememizde, Halîlî mesnevisinde bir beyitte yahut bir satırda birden fazla birleşik fiilin bulunduğunu da görmekteyiz.

Kamu ‘âşıklarun sensin resûlî
Kerem kıl hurrem eyle ben melûlî (M 6/37)

Yine âhile **efgân-pîşe kıldum**
Sefer kılmaklığı endîşe kıldum (M 41/2)

2.1.1.2. İsimler

İsimler, nesneleri karşılayan kelimelerdir. Nesne tabirini, hareket dışında kalan şeylerin hepsi için kullanıyoruz. Nesneler canlı cansız bütün varlıklar, mefhumlar, vasıflar, şahıslar, durumlar, hülâsa zaman ve mekân içinde ve insan kafasında mevcut olan bütün maddi ve manevi varlıklardır (Ergin, 2009: 217).

Halîlî’nin mesnevisi özel isimler konusunda oldukça zengin bir mesnevidir. Öncelikle özel isimlerden bahsetmek istiyoruz. Eserde dini, tasavvufi ve tarihi, mitolojik pek çok isme rastlanır.

Şairin, kullandığı her kelime onun hayal dünyasına, sosyal yaşamına tutulan bir ayna mahiyetindedir. Eserde karşılaşılan özel isimler Allah’ı , Hz. Peygamberi ve şairin kendisini ifade etmek için kullanılan isimlerdir.

Rab, Allah’ın rubûbiyyet makamındaki genel ve özel bir ismidir. Allah her şeyi “rab” ismiyle terbiye eder. Dünyadaki her şey varlığını ondan alır, yaptığını da onunla yapar, ihtiyaç duyduğu hususlarda da ona müracaat eder. Tasavvufi yönden, yalvarma ve sığınma makamı olduğu için bu makamda Allah’a “yâ rab!” diye dua edilir.

Yâ **Rab** be-hakk-ı **Ahmed-i Muhtâr** u âl-i û
Yâ **Rab** be-hakk-ı zübde-i ebâ vü ümmehât (K 1/13)

Erzânî kıl **Halîlî**ye dîzâr-ı cenneti
Nâr-ı cahîmden aña lutf eyle vir necât (K 1/14)

Şair yalvarma ve sığınma makamı olan “Rab” makamına ulaşma noktasında kendini çok alçak ve hakir görüyor. Hakir insanların sözünün yüksek makamlara

erişemeyeceği ve makbul olmayacağını düşünen şair sözünün kabul edilmesi için, Hazreti Muhammad ve onun yakınları üzerinden yalvarıp dua eder.

Yine şair aşağıdaki beytinde kendini mecnuna, Allahı’da leylaya benzeterek teşbih yapmıştır.

Ki **mecnûn** eyledi yok baña meyli
Çagırdur her seher tâ leylî **Leylî** (M 21/11)

Mesnevîde dini ve tasavvufî isimlerin dışında birçok tarihî ve efsanevî isimler de bulunmaktadır.

Zülfüññ eger bir girîhin ide perîşân
Ol bûya gelüp dâma düşe **âhû**-yı sahrâ (K 3/7)

Derd ü firâku mihnet ü gam şerhidür bu kim
Ol **şehriyâr**-ı **hüsrev**-i hûbâna yazarum (G 4/2)

Sîmurg-ı **Kâf** sidre-i alâ Habîb-i Hakk
Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve’n-nûn ve’l-kalem (K 2/3)

İçi toptoludur mahbûblardan
Melek-sîmâ **perî**-veş hûblardan (M 8/5)

Dilinde zikri dâ’im aduñuzdur
Ki siz **Şîrînsiz** ol **Ferhâduñuzdur** (M 37/16)

Ki **mecnûn** eyledi yok baña meyli
Çagırdur her seher tâ leylî **Leylî** (M 21/11)

Didüm iy nâme-i ferhunde-ahter
Ki sensin ol **hümâ**-yı ‘anberîn-per (M 37/1)

Tûtî tutaguñ şerbeti vasfını işitmiş
Şekker yer anuñ-çün
Tâvûs boyunun reşkine ider cevalânı
İy kâmet-i ranâ (Mstzd 1/3)

Eserde çeşitli yer isimleri geçmektedir. Bu isimlerin şairin yaşadığı ve gezdiği yerler olduğu anlaşılmaktadır. Şair, isimleri geçen bu yerlerin çeşitli özelliklerini de şiire konu etmiştir.

Adını dirler **İznîk** ol makâmuñ
Sanasun ‘aynıdur Dârü’s-selâmuñ (M 8/8)

İki gün dahı deryâ seyrin itdüm
Üçüncü günde **İstanbula** yitdüm (M 42/6)

Temâşâ eyledüm ol şehir içini
Didüm kim **Rûma** gelmiş şehir-i cînî (M 42/7)

2.1.1.3. İkilemeler

Divan şiiri geleneğinde ikilemeler, özellikle gazellerde sık sık kullanılmıştır. Hatta tamamen ikilemelerle yazılmış gazeller de vardır (Ünver, 1988: 296-297). Halîlî *Fürkat-nâmesinde* de kullanılan ikileme çeşitleri, aynı anlama gelen kelimelerin tekrarı ve yansıma sözlerin tekrarı ile meydana getirilmiştir. *Fürkat-nâme*'de karşımıza, *dâne dâne, yana yana, zâr zâr, gab gab, çok çok, çok çok* gibi ikilemeler çıkmaktadır.

Divan şiiri geleneğinde aşık sevgilisine kolaylıkla kavuşamaz. Aşık sevgilinin kendine ettiği cefaden dolayı akşamları sabaha kadar ağlayıp inler. Bu nedenle aşağıdaki örnek beyitlerde de aşık, sevgilinin ne kadar çok ağlattığını *zâr zâr* ikileme kelimesini kullanarak söylemektedir. Şair, sevgilisine kavuşması için ön gördüğü şekilde kavuşamazsam farklı farklı yollar arayacağını anlatmaktadır. Şair *dürlü dürlü* ikilemeleri kullanarak sevgilisine kavuşmayı ne kadar istediğini ve kavuşmak için farklı yollar arayacağını vurgulamaktadır.

Nice kim 'ışkunda ben feryâd u efgân eyledüm
Murg-ı cânı her seher 'ışkuñla nâlân eyledüm
Gönlümi zülfüñ gibi gamdan perîşân eyledüm
Bilmezem n'oldı günâhum sañasın kan eyledüm
Kim beni cevruñle her dem agladursun **zâr zâr** (Muhms 1/3)

Bu resmile irişilmezse yâra
İdevüz dahı **dürlü dürlü** çâre (M 26/10)

Şair, sevgilisinden ayrı kalması nedeniyle ayrılık oduna çok yandığını ve bir daha ayrı kalamayacağını, *çok çok* ikileme unsurunu kullanarak vurgulamaktadır.

Ki yakılmaga hergiz tâkatüm yok
Yakılmışam firâk odına **çok çok** (M 21/8)

Aşıklar için sevgili dünyadaki tek güzeldir. Bu nedenle aşağıdaki beyitte şair, sevgilisinin olağanüstü bir güzelliğe sahip olduğu için gönlüne insan böyle güzel olur mu diye sormuştur. Can bülbülü olan gönülde soruya lâ lâ (yok yok) ikileme kelimesini kullanarak sevgilinin güzellikte tek olduğunu güçlendirmektedir.

Sûretde nazîri ola mı nev-i beşerde
Didüm işidüp bülbül-i cân didi ki **lâ lâ** (K 3/2)

Mesnevi’de karşımıza çıkan ikilemelerden *yana yana* ve *dâne dâne* kelimeleridir. Bu örnek beyitte ise şair, sevgilisinden ayrı diğer bir yere giderken, bu ayrılığın ateşine alev alev yanması ve gözünden ne çok yaşlar akıttığını ikilemelerle vurgulamaktadır.

Giderdüm yola düşüp **yana yana**
Gözümünden dür akıdup **dâne dâne** (M 43/1)

Aşağıda örnek olarak verilen beyitte şair, sevgiliye anlatıldığı önemli şeyi “bir bir” söylendiğini bildirmektedir. Bu Türkçe ikileme sayesinde olayların önemli olduğunu belirtmiş ve anlatacağı şeye daha çok dikkat gerektiğini vurgulamıştır.

İşitdügi kelâmı cümle **bir bir**
Nigârînün önünde kıldı takrîr (M 31/3)

2.1.1.4. Sıfatlar

Sıfatlar, vasıf ve belirtme isimleridir. Nesnelerin çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. İşte sıfatlar bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir. Demek ki sıfatlar nesneleri vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir. Nesnelerin kendilerinin isimleri asıl isimlerdir. Sıfatlar ise nesnelerin kendilerinin değil vasıflarının isimleridir (Ergin, 2009: 244).

Belirtme sıfatları, nesneleri belirten sıfatlardır. Bu sıfatlar nesnenin bünyesinde olan bir vasfı göstermez. Nesnenin ya yerine işaret edilir ya sayısı gösterilir ya da nesne soru şeklinde belirtilir veya belirsiz şekilde ifade edilir (Ergin, 2009: 247).

Diyarbakırlı Halîlî’nin mesnevisinde en fazla kullanılan belirtme sıfatı çeşidi, belgisiz sıfattır. 95 kez kullanımla en fazla kullanılan belgisiz sıfat ise “ol” kelimesidir.

Kanı **ol** ‘ilm ü **ol** zühd ü tezehhüd
Kanı **ol** zıkr ü tâat ü teheccüd (M 8/9)

Umar kim vire destûr **ol** perî-ruh
Girüp şatranc-ı ışka oynaya ruh (M 38/3)

“O” işaret sıfatının eski şekli “şol” olarak kullanılmıştır. Mesnevi’de arkaik kelimelere de yer veren Halîlî bu sıfatın eski Türkçede kullanım şekli olan “şol” kelimesini de 5 kere kullanmıştır.

N’eylerem **şol** cismi cânâ olmaya yoluñda hâk
Ya n’idem **şol** cânı kim olmaya kurbânüñ senüñ (G 3/6)

İkinci olarak en fazla kullanılan belirtme sıfatı çeşidi, 90 kez kullanımla “bu” işaret sıfatıdır.

Yüri geç **bu** hevâ-y-ile hevesden
Kulak dut gâfil olma **bu** nefesden (M 18/14)

Ne hoş dimiş-dürür üstâd-ı hâzık
Bu beyti **bu** sözüñ nazmına lâyük (M 32/18)

Üçüncü olarak en fazla kullanılan belirtme sıfatı çeşidi yine işaret sıfatı olan “bir”dir. Bu sıfat 67 kez kullanılmıştır.

Nazar **bir** ‘anberîn gîsûya salmış
Kilimüñ nâm u nengin suya salmış (M 20/5)

Benem şâh-ı cihân ol **bir** gedâdur
Gedâ şâhı gözetmek ne revâdur (M 31/8)

2.1.1.5. Zamirler

Zamirler, nesneleri temsil veya işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir. Zamirler, nesnelerin dildeki gerçek karşılıkları olmayan fakat gerekince onları ifade edebilen kelimelerdir. Bu işi zamirler, nesneleri temsil etmek veya göstermek suretiyle yaparlar. Bu bakımdan isim cinsinden diğer kelimelerle zamirler arasında büyük bir fark vardır. Zamirler temsil ettikleri veya gösterdikleri nesnelerin gerçek karşılıkları olmadıkları için ancak o nesnelerin ilk ve gerçek isimlerinin yerini geçici olarak tuttukları için tek başlarına bir şey ifade etmezler. Yani zamirlerin tek başlarına kelime olarak manaları yoktur. Bir zamir tek başına hiçbir nesneyi karşılamaz, hiçbir şeyin adı değildir. Ancak nesne biliniyor ve bir zamirle ifade ediliyorsa o nesne ile zamir arasında bir bağ kurulur, zamir o nesneyi karşılar (Ergin, 2009: 262-263).

Şairin mesnevisinde en çok kullandığı zamir türü şahıs zamirleridir. Bunlardan “ben ve sen” şahıs zamirlerini kullanmıştır. Zamir ve kişi eki olarak benim ve senin kullanımı özellikle aşıklık halinin derinliğinin, yoğunluğunun en önemli göstergesidir.

Hazânı görmesün hüsnüñ bahârı
Güler dutsun Hudâ **sen** gül-izârı (M 28/15)

Yaraşmaz böyle yanmak **sen** garîbe
Eger bîmâr **isen** gelgil tabîbe (M 24/3)

Begenmez **beni benden** ‘ârı vardur
Dirîgâ **benden** özge yârî vardur (M 34/4)

Eger **sen** bakmasan ol dil-rubâyâ
Kaçan **ben** ugrayaydum bu belâyâ (M 14/7)

2.1.1.6. Zarflar

Zarflar fiillerden, sıfatlardan, sıfat-fiillerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer, yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir (Korkmaz, 2009: 451).

Eserde aşık, sevgilisinin arada uğradığını ve yine onun gelmesini beklediğini ortaya koymak için durum zarfını kullanarak beyan etmektedir.

Yine ol gice ol yâr-i enîsüm
Gelüp halvetde olmuşdı celîsüm (M 35/5)

Yine gel bir dahı tedbîr idelüm
İkimüz fîkr idüp dil bir idelüm (M 35/9)

Miktar zarfı olarak en fazla kullanılan kelime “çok” zarfıdır. Aşık, sevgilisine yetişmek için her zaman çabalar ve zorluklar çeker. Aşık sevgilisine kavuşamayınca daima ağlayıp inlemekten yûreği yanar ve ayrılık ateşine kavrulur. Aşık olan sevgisinden uzakta kaldığından “Çok yandığım için sözümün suyu ve tadı yoktur. Ayrılık ateşine çok fazla yandığım için, asla yanmağa gücüm yoktur.” diyerek ortaya koyar.

Didüm kim sözleründe mâ-hasal yok
Didi andan-durur kim yanmışam **çok** (M 19/10)

Ki yakılmaga hergiz tâkatüm yok
Yakılmışam firâk odına **çok çok** (M 21/8)

Divan edebiyatında genel olarak soruların muhatabı ya sevgilidir ya da aşıktır. Halîlî, sevgiliye ve aşığın dışında rakiple kendine çeşitli soruları kimi zaman “nice”; kimi zaman “neden”; kimi zaman da “niçün” vb. soru zarfları ile sormuştur.

Yüzine ol mehûñ **niçün** bakardun
Beni bu odlara **niçün** yakardun (M14/3)

Didüm **nice** olursun andan ayru
Didi olmaz hayâli benden ayru (M 19/4)

Neden gördüğün ardınca gidersin
Cihânda olmaduk işler idersin (M 18/13)

2.1.1.7. Tamlamalar

2.1.1.7.1. Arapça Tamlamalar

15. yüzyıl şairi Halîlî'nin dili oldukça sadedir. Mesnevi'de Arapça tamlamalara çok yer vermiştir. Bu tamlamalar daha çok dinî isimlerde ve kişilerin veya nesnelerin niteliklerini belirtmek amacıyla kullanılmıştır.

Yâ **mazharu'l-hayât** ve yâ mühayya el-memât
Ente'llezî teferrüdü bi'z-zât ve el-sıfât (K 1/1)

Sultân-ı şer' server-ı ser-tâc-ı enbiyâ
Şemsü'l-Arab resûl-ı kamer-talat-ı Acem (K 2/1)

Şefi-i mücrimîn ü müznibîndür
Habîbu'llâh **imâmü'l-muttakîndür** (M 3/7)

Ümîzüm vardır ol sâhib-livâda
Şefî ola bana **yevmi'l-cezâda** (3/11)

'Îmâd-ı dîn-durur ber-vech-i tahkîk
Emîrû'l-mü'minîn Bû Bekr-i Sıddîk (M 4/4)

N'ola medh itsem ol şîrîn makâmı
K'ana **Dârü's-selâm** ider selâmı (M 8/2)

Pes andan Hamza vü 'Abbâsa olsun
Sahâbî vü **kirâmu'n-nâsa** olsun (M 4/15)

Okudum anda bu şîr-i garîbi
Dil eydür min âh el-**habîbü'l-aşk** (M 17/2)

Felek ayırdı benden ol halîli
Cemîlü'l-hüsn ol **hüsnü'l-cemîli**
Eger ölürse bu gamdan Halîlî
Gözüm kan ağla cân vir dil ciger yan (Mrb 2/7)

2.1.1.7.2. Farsça Tamlamalar

Klasik Türk edebiyatında şairlerin en çok tercih ettikleri tamlama türü Farsça tamlamalar olmuştur. Şairlerin Farsça tamlama tercih etmelerinin sebebi klasik şiirin Fars etkisiyle gelişim göstermesi ve Farsça tamlamalarının Türkçe cümle yapısına kolay uyum sağlamasıdır. Farsça tamlamalar, tamlayan ve tamlananın ya da sıfat ile ismin yer değiştirip kelimeye ‘-ı, -i, yı, yi’ şeklinde bağlama unsurunun bulunduğu yapılardır.

Bu rukayı kim ol **şeh-i** hûbâna yazarum
Hecr âteşine hasretile yana yazarum (G 4/1)

Bülbül-i şûrîde-em bilsem günâhum n’oldı kim
Mevsim-i gülde beni sahn-ı çemenden sürdiler (G 5/3)

Ne haddi var **gedâ-yı** rû-siyâhun
Ki dâ’im vaslın ister pâdişâhun (M 32/12)

Âh kim ‘arz-ı cemâl itmedi ‘uşşâka habîb
Benzer ol lutf u kerem kânını men’ itdi rakîb
Ger ölürse bu firâkile **Halîlî-yi** garîb
Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül (Mrb 1/5)

Diyarbakırlı Halîlî’nin mesnevisinde Farsça tamlamalar bir beyitte ikili, üçlü, dördlü, beşli ve altılı şekillerde tercih edilmiştir. Mesnevi’de Farsça tamlamalar Arapça tamlamalara göre oldukça fazla yer almaktadır.

Yâ Rab **be-hakk-ı Ahmed-i Muhtâr** u **âl-i û**
Yâ Rab **be-hakk-ı zübde-i ebâ** vü ümmehât (K 1/13)

Ey ‘**unsur-ı tû zübde-i mahsûl-ı kün** fekân
Ey **zât-ı tû lutf-ı netîce-i uli’n-niam** (K 2/5)

Nûr-ı hüdâ Resûl-ı Hudâ Seyyidü’l-verâ
‘**Âliyy-i alâ veliyy-i velâ** vâliyyü’l-ümem (K 2/2)

Elâ iy **bülbül-i bâg-ı belâgat**
Suhen-**ârâ-yı gül-zâr-ı fesâhat** (M 5/1)

Benem bir **merd-i âşık ehl-i dîzâr**
Teferrüc-gâhum oldu **çehre-i yâr** (M 12/3)

Görürem kim gelür ol **cân-ı cânân**
Elinde bir kadeh pür-**âb-ı hayvân** (M 45/10)

2.1.1.8. Ünlemler

Ünlemler söze beğenme, şaşma, kızma, acıma... duygularını katar. Bu duygulardan hangisinin söz konusu olduğu genel olarak söyleyişte ses tonuyla belirlenir. Yazıda ise sözün gelişi, noktalama işaretleri, ünlemlerin söze kattığı anlamı belirlemede yardımcı olur. Bir ünlem, söze tonlamayla üzüntüden sevince, öfkeden sevgiye kadar değişim anlamlar yükleyebilir. Kullanışta çoğu zaman ünlemden sonra söz konusu duyguyu açıklayan bir cümle getirilir (Demir, 2004: 535).

Gencan'a göre ünlemler; sert dokunaklı etkilerle, duygular birden uyanır, cokulaşır. Coşkunun söze dönüşmesiyle, yani bir coşkunun etkisiyle içten kopup gelen; seviç, korku, üzüntü, acı, şaşma... duygularını canlı canlı anlatmaya yarayan sözcüklere ünlem diyoruz (Gencan, 1932: 479).

Kelimeler anlam bakımında türlü türlü olur. Bunların en başında ünlem (interjection) denilen ev eski avazları, haykırışları andıran kelimeler gelir. Bunlar en içten kopma anlatış araçları sayılır. İçten kopup gelen sesin tonu ünlemin anlatış değerini belirtmede en büyük rolü oynar; hayret içinde kalınan ağızdan fırlayan **A!** ile gönül almak için bir sevgi kelimesinden önce söylenilen **a** (**a** iki gözüm! **a** canım!), ses tonu yönünden birbiriyle kıyaslanınca farklılıkları kolayca anlaşılır (Emre, 1945: 30).

Şairin eserinde birçok seslenme ünlemi **ey**, **hey**, **vay**, **âh** vb. gibi ünlemler kullanmıştır. Kullandığı bu ünlemlerden en çok **ey** seslenme ünleminin “iy” şeklini kullandığı görülmektedir. Seslenişini sevgiliye, feleğe, zahite ve kendi gönlüne yöneltmektedir.

Niçe kim başuma gavgâ-yı gam-ı şâh gelür
Câme-i sabr gönül kaddine kûtah gelür
İhtiyârum yogiken elde müdâm **âh** gelür
Gönül **iy** vay gönül **vay** gönül **iy** **vay** gönül (Mrb 1/3)

Hey ne fettânlardur ol bî-rahm dil-berler görün
Evvelâ öldürdiler cevriye andan sürdiler (G 5/2)

Ey ‘unsur-ı tû zübde-i mahsûl-ı kün fekân
Ey zât-ı tû lutf-ı netîce-i uli’n-niam (K 2/5)

Elâ iy râhat-ı rûh-ı revânûm
Fedâ olsun senün yolunda cânûm (M 28/1)

Halîlî'nin mesnevisinde, seslenme ünlemi olan “iy” isimlerden önce kullanılarak vurgu pekiştirilmiştir.

Hâtır-ı mecmûmı âşüfte kıldun **iy** perî
Tâ ki düşdi boynuma zülf-i perîşânun senün (G 3/2)

Delüyem **iy** gözüm dut beni mazûr
Delü olan olur elbetde mazûr (M 16/10)

Mesnevi’de vezin gereği ey/iy seslenme ünlemi “i” olarak kullanıldığını da görmekteyiz.

İ göz senün işün bakmakdur ancak
Beni ‘ışk odına yakmakdur ancak (M 14/6)

Kimi sevsen biş on gün usanursun
İ miskîn sen seni âdem sanursun (M 15/9)

Halîlî'nin mesnevisinde bir kez geçen, isimlerin sonuna gelerek seslenme ünlemi görevini gerçekleştiren ‘â’ ekidir. Mesnevi’de “â” ekinin ünlem olarak kullanıldığı ‘cânâ’ kelimesini örnek olarak gösterebiliriz. ‘Câna’ kelimesi ‘ey sevgilim, canım’ gibi anlamlarına gelmektedir.

Cânumı yandurdı cânâ nâr-ı hicrânun senün
Sabrumı yagmaya virdi çeşm-i fettânun senün (G 4/1)

2.1.1.9. Edatlar

Edatlar tek başlarına anlamları olmayan; ancak bir cümleye girdiklerinde ya da bir sözcüğe, zöscük öbeğine ulandıklarında çeşitli anlamlar içerirler. Kendi anlamları da böylece ortaya çıkmaktadır. Bunların asıl görevleri de sözcük öbekleri arasında değişik anlamlarla ilgi kurmaktır (Demir, 2006: 491).

Edatların cümle içinde kurdukları anlam ilişkileri geçicidir. Bunlar benzerlik, beraberlik, başkalık, miktar, sebep, vasıta, zaman, mekân, yön gösterme vb. ilişkilerdir. Edatlar, eklendikleri ad, sıfat, zamir gibi ad soylu kelime veya kelime grupları ile bir edat grubu oluştururlar. Bu edat grupları cümlede adlardan önce sıfat, zarf görevi yaparlar. İyelik ve durum ekleri alarak ad gibi kullanılırlar (Korkmaz, 2009: 1052).

Muharrem Ergin’e göre, edatlar manaları olmayan, sadece gramer görevlerinde bulunan sözcüklerdir. Ancak manalı kelimelerle birlikte kullanılarak onları destekleme

suretiyle bir gramer görevi görürler. O nedenle manalı kelimeler olan isimlerin ve fiillerin yanında edatlara da vazifeli kelimeler diyebiliriz.

Edatlar tek başlarına anlamsızdırlar. Fakat anlamlı kelimelerle birlikte kullanılırken bir dereceye kadar manalanır, bir ifade kazanır, böylece bir gramer vazifesi yapacak duruma gelirler. İçlerinde bir kısmı tek başına da bir ifadeye sahip olabilir. Fakat bu ifadenin anlaşılabilmesi için de diğer kelime, kelime gurupları ve cümlelere bağlanması lazımdır. Diğer bir kısmı ise birlikte kullanıldıkları unsurlardan ayrı bir şey ifade etmez, ifade bakımından sıkı sıkıya onlara bağlı kalırlar (Ergin, 2009: 348).

Halîlî'nin mesnevisinde oran olarak en çok kullanılan edat “ile” olmuştur. “İle” edatı ayrıca kelimelerle “-yla, -yle” şeklinde ek olarak ‘lâyikiyle, gedâ-y-ile, vechile, vb.’ şekillerde sıklıkla kullanılmıştır.

Çü gördüm dilde bu vechiledür hâl
Bu şîri okudum derd **ile** der-hâl (M 20/13)

Kişîye turmak oturmak gerekdür
Velî öz **lâyikiyle** yigrekür (M 32/17)

Benem çün pâdişâh-ı heft-kışver
Kaçan olam **gedâ-y-ile** ber-â-ber (M 39/17)

Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya Rab
Ne **vechile** irişem yâra ya Rab (M 34/2)

“Gibi” edatı, klasik şiirde çok kullanılan belki de en fazla kullanılan edatların başında gelmektedir. Türkçe kökenli olan, yalın durum isteyen ve benzerlik, denklik ilişkisi kuran bu edat Halîlî'nin mesnevisinde 28 defa kullanılmıştır. “Gibi” benzetme edatları örneklerin temelini oluşturmada önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle “gibi” şairlerin sahip oldukları görüş ifadesinde, sıklıkla başvuru bir edat olma özelliği taşımaktadır. Sevinç, korku, abartma, benzerini söyleme vb. durumlarda şairlerin başvurduğu gibi edatı, aslında cümle veya kelime gurupları arasında ilgi kurmayı kolaylaştırıp şiirin oluşmasında yardımcı olmaktadır.

Klasik Türk edebiyatında şairlerin özellikle sevgiliyi anlatırken yaptıkları benzetmelere en çok katkı sağlayan edat “gibi” edatıdır. Sadece sevgilisini değil aynı zamanda kendini anlatırken de benzetmelere başvuran Halîlî'nin mesnevisinde bu edata çokça yer vermiştir.

Hâr-ı hicrân ile bagrum daglayam bülbül **gibi**
Çün ki vaslı geldi nevrûzı semenden sürdiler (G 5/4)

Münkirleri Firavn **gibi** kılmaga ‘âciz
Zülfî girîhidür görünen muciz-i Mûsâ (K 3/14)

Halîlî’nin mesnevisinde yabancı kökenli edat ve benzerlik ilgisi kuran Farsça kökenli “veş” ve Arapça kökenli olan “‘aceb” edatları da kullanmıştır.

Leb-i deryâya irdüm çün kemîne
İrüp bâd-ı sabâ-**veş** bir sefîne (M 43/3)

Görürse kanda bir şem-i cemâli
Ana pervâne**veş** pervâ kılan dil (G 1/3)

‘**Aceb** fikr-i muhâl itmiş zi-miskîn
Özini haste-hâl itmiş zi-miskîn (M 23/13)

Son olarak bütün bunlar dışında Halîlî’nin mesnevisinde bir çok edat kullanılmıştır. Olumsuzluk bildiren “degil” ve miktar bildiren “anca” yanında, “mı” soru edatı en çok kullanılan edatlar arasında yer almıştır. “Kadar” edatının eski biçimi çok nadir de olsa bir kez kullanılmıştır.

Ne fikr eyler beni yâr ola mı dir
Koyup nâmûsı bî-âr ola **mı** dir (M 39/14)

Ve ger ni niceye **dek** böyle iy cân
Kılasın nâle vü feryâd u efgân (M 35/12)

Oldı hamm kaddüm zaîf oldı vücûdum nâleden
Anca kim yâd eylerem kadd-i hırâmânun senün (G 3/4)

Çü birlük **degil** iki yüzlüsün sen
Vücûdun kiçi ulu sözlüsün sen (M 39/4)

2.1.1.10. Bağlaçlar

Türkçede çok geniş bir yer tutan bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlevleriyle, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir (Korkmaz, 2007: 1091).

“Kim” bağlacı ki’nin Türkçesi olarak Osmanlı Türkçesinin sonuna kadar onunla yan yana kullanılmış, sonunda yerini tamamen ki’ye bırakarak Türkiye Türkçesinde kullanımdan kalkmıştır (Ergin, 2009: 280). Halîlî’nin mesnevisinde en fazla kullanılan bağlaç olmuştur.

Çün oldum muttali hâl-i resûle
Didüm **kim** iy Hudâ hâlüm ne ola (M 34/1)

Kişi **kim** kendü sırrın eyleye fâş
Kaçan ayruklar ile ola sırdaş (M 39/7)

“Ki” bağlacı sonuna gelen bir unsuru kendisinden sonra gelen diğer bir unsura bağlar. “Ki” bağlacından önce isim de fiil de edat da gelebilir. Bu bağlaç iki kelimeyi, iki fiili ve iki cümleyi birbirine bağlamış olur.

Bir iki gün **ki** çekdüm mihnet-i râh
‘Înâyet irişüp râh oldu kûtâh (M 43/2)

Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş benzer nasîb
Ol sebedendür **ki** yok derde devâsı gönlümün (G 2/4)

Eserde en fazla kullanılan ikinci bağlaç ise “u, ü, vü” bağlacıdır. Bu bağlaç sözcük, sözcük gruplarını ve cümleleri bağlamaktadır. Günümüz Türkçesinde “ve” bağlacı anlamında gelmektedir.

Münezzehdür kamu şîrk u riyâdan
Müberraður kamu çûn u çerâdan (M 1/4)

Şefî-i mücrimîn ü müznibîndür
Habîbu’llâh imâmü’l-muttakîndür (M 3/4)

Pes andan Hamza vü ‘Abbâsa olsun
Sahâbî vü kirâmu’n-nâsa olsun (M 4/15)

Yukarıda geçen bağlaçlar dışında mesnevîde sık kullanılan diğer bağlaçlar şunlardır: “*ammâ/ anca/ ancak, de/ da, dahı, eger/ egerçi, ger/ gerçi, hem, ile, velikin/ veli, meger, ne...*” vb. gibi.

Kamu nutkun fasîh **ammâ** zebânsuz
Sözüni ‘arzidersin tercemânsuz (M 37/3)

Oldı hamm kaddüm zaîf oldı vücûdum nâleden Anca kim yâd eylerem kadd-i hırâmânun senün	(G 3749)
İ göz senün işün bakmakdur ancak Beni ‘ışk odına yakmakdur ancak	(M 14/6)
Dilün de ‘ışk nârından yakılmış Muhabbet ipi boynuna takılmış	(M 26/2)
Birisi dahı bu kim görmezem h’âb Agudan acırakdur içdügüm âb	(M 25/5)
Zülfünün eger bir girîhin ide perîşân Ol bûya gelüp dâma düşe âhû-yı sahrâ	(K 3/7)
Vefâsuzdur egerçi hoş perîdur Cemâline dil ü cân müşterîdür	(M 21/14)
Her yanadan cenâbunadur secde-i niyâz Ger hânkâh u mescid ü ger deyr u Sûmenât	(K 1/4)
Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm Yanup hicrân odına sabr iderdüm	(M 43/14)
Kişiye turmak oturmak gerekdür Velî öz lâyikiyle yigrekdür	(M 32/17)
Çü gördüm dilde bu vechiledür hâl Bu şiri okudum derd ile der-hâl	(M 20/13)
Velîkin her birisidür cefâ-kâr Kılurlar yârî düşmen düşmeni yâr	(M 8/6)
Çün evvel senden oldı âşinâlık Hem âhir senden olsun rûşenâlık	(M 16/13)
Hem-dem meger oldıydı sabâ zülfine bir dem Budur sebep olduğına cân-bahş u dil-ârâ	(K 3/16)
Ne cevherdür ne cism ü ne ‘arazdur Zihî fâil ki fili bî-garazdur	(M 1/6)

2.1.1.11. Deyimler ve Atasözleri

Ömer Asım Aksoy’un, “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü” adlı eserinde atasözlerini “Atalarımızın, uzun denemelere dayanarak yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştıran ve kalıplaşmış biçimleri bulunan kamuca

benimsenmiş özsözler.”(Aksoy, 1988: 37) şeklinde tarif ettiğini görüyoruz.

Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz grubudur (<https://sozluk.gov.tr/>)

Halîlî'nin *Fürkat-nâme*'sinde deyimler oldukça fazla yer almaktadır. Ancak deyimlerin aksine atasözlerine ise *Fürkat-nâme*'de pek rastlanmamaktadır. Bu bölümde Halîlî'nin hangi deyimleri kullandığını tespit etmek ederken şairin özgünlüğü kaynaklardan yararlanılarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.1.1.11.1. Deyimler

Türkçede deyim terimi dil devriminden önce “tabir” sözcüğü ile karşılanmakta idi. Arapça sözlüklerde “tâbir ve mesel”; TDK'nin Türkçe dilbilgisi terimleri Sözlük'ünde ise “Anlatım gücünü artırmak için, gerçek anlamı dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlenebilen kalıplaşmış birden çok sözcük” diye tanımlanmıştır (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>). Gerek atasözleri ve gerekse deyimlerin ortak kültür mirası içinde kendine özgü yeri ve önemi vardır. XV - XIX. yüzyıllar arasında yaşamış klasik şairlerimiz arasında pek çoğu atasözleri ve deyimlerden faydalanmışlar bunları milli varlığın güçlü sembolleri olarak ve söylediklerine inandırıcı bir hava verebilmek isteğiyle rahatça kullanmışlardır. Şairler bunları türlü edebiyat sanatları ile bezemişler, çeşitli nedenlerle söz dizelerinde, ya da sözcüklerde yaptıkları değişikliklerle onları daha da güzelleştirmişler, çekiciliklerini arttırmışlardır. Sanatçıların, manzumeleri arasında atasözlerini ve deyimleri almaları onların duygu ve düşünce güçlerini daha da geliştirmiş, etkili kılmıştır (Karahana, 1981: 165-174).

XV. asırda Safî mahlaslı Cezerî Kâsım Paşa ile başlayan şiirde atasözü ve deyim kullanma geleneği, gerek bu asırda gerekse XVI. asırda birçok şairde görülür. Bu geleneğin edebiyatımızda en önemli temsilcisi Necâtî'dir. Klasik edebiyatımızın büyük şairlerle doruk noktasına ulaştığı ve en güzel örneklerini verdiği XVI. yüzyılda şairler, dile son derece hâkimdirler. Bu asırda başlayan yerlileşme cereyanı ile birlikte atasözü ve deyimler sıkça kullanılır. Türkçenin ifade imkânlarını, kelimelerin değişik manalarını iyi bilen şairler, atasözü ve deyimleri kullanırken büyük ustalık gösterirler (Kılıç, 2013: 285).

Tarafımızdan yüksek lisans tezi olarak hazırlanan Halîlî'nin mesnevi'sinde deyimler konusunda oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Çalışmamızın bu bölümünün gayesi Halîlî'nin mesnevi'sinde hangi deyimleri kullandığını tespit etmektir. Deyimler

konusunda onun özgünlüğünü ve orijinalliğini ortaya koymaktır. Halîlî'nin eserinden hareketle tespit edilmiş deyimler şunlardır:

Cân yandurmak, (can yakmak): 1) Zulmetmek, eziyet etmek 2) Bir kimseyi büyük zarar ve ziyana sokmak 3) Üzmek, acı vermek (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>)

Cânımı yandurdu câna nâr-ı hicrânun senün
Sabrumı yagmaya virdi çeşm-i fettânun senün (G 3/1)

Can kurban, (can feda): Çok beğenilen bir kişi, ya da bir şeye davranış uğruna kendimi feda etsem değer (Aksoy, 1984: 462).

N'eylerem şol cismi cânâ olmaya yolunda hâk
Ya n'idem şol **cânı** kim olmaya **kurbânun** senün (G 3/6)

El yumak: Mecaz yoluyla vazgeçmek sorumluluğu üzerine almamak üzerine kullanılan bir tabidir (Pakalın, 1993:524)

Cihânun **el yumış** gavgâlarından
Delürmiş dil-berün sevdâlarından (M 20/4)

Aklı başından gitmek: 1) Bayılmak 2) Çok sevinçten ya da çok korkudan ne yapacağının farkında olmamak (Aksoy, 1984: 453).

Ki her kim okuya yâhuz kıla gûş
Gidüp 'aklı başından ola bî-hûş (M 5/19)

Aklını kaybetmek: Deli gibi olmak (Aksoy, 1984: 456).

'**Aklın** itürürse ne 'aceb hayy olan âdem
Ol dem ki baka hışmile ol gözleri şehlâ (K 3/13)

Adamdan saymak, (Adam yerine koymak): Bir kimseye değeri olmadığı halde değer vermek (Aksoy, 1984: 433).

Kimi sevsen biş on gün usanursun
İ miskîn sen seni **âdem sanursun** M 15/9

Dil uzatmak: Durumuna göre yapmaması gerekirken saygısızca sözleriyle bir kimseyi kötülemek (Aksoy, 1984: 603).

Niçün hâlûni bilmezsın eyâ dil
Ne haddündür **uzadursun bana dil** (M 15/7)

Suya salmak: Şan ve şöhreti boşuna harcamak (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).

Nazar bir 'anberîn gîsûya salmış
Kilimün nâm u nengin **suya salmış** (M 20/5)

Parmağı ağzına vurmak (parmağı ısırarak): Hayret ve taaccüp etmek, takdirle karşılamak yerinde kullanılır bir tabidir. Bunun yerine "parmak ısırarak" da denilir (Pakalın, 1993: 734).

Nazar kıldı benüm hâlümü gördi
Tahayyür **barmagın agzına urdı** (M23/3)

Yüzü kara: Utanacak bir durumda bulunan bir kimsenin hali (Aksoy, 1984: 959)
İşümdür gice vü gündüz meâsi
Benem **yüzi kara** bende-i âsî (M 2/3)

yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek
(<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).

Varup kapuya hâk-i râhın öpgil
Pes andan **yüz sürüp** der-gâhın öpgil (M 28/7)

Gönül yarası: Kişiyi çok derin üzüntü içinde bırakan acı (Aksoy, 1984: 675).
Dehânun nutk-ı Îsîden dem urdı
Bu **gönlüm yarasına** merhem urdı (M 28/2)

Gönlü (kalp) yıkılmak (kırılmak: Davranışıyla birini incitmek, üzüp göcendirmek (Aksoy, 1984: 674).

Firâkun odına yanmış yakılmış
Garîb ü hastedür **gönli yıkılmış** (M 29/109)

Bel bağlamak: Birisinin kendisine yardımcı ve arkadaş olacağına, çabalamak ve ona güvenmek (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).

Kimün yolında **bilüm baglasam** berk
Ölürsem gamdan anı itmezem terk (M 13/5)

Su gibi akmak: 1) Zaman hızla geçmek; 2) Bir kişiye, bir yere yiyecek ve para bol bol gelmek (Aksoy, 1984: 884).

Bana dîrsün ki sen niçün bakardun
Sen ana **su gibi** niçün **akardun** (M 15/4)

Belâ dâmına düşmek : Beklenmedik bir bela ile karşılaşmak
(<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).

Çü gördüm dil **belâ dâmına düşmüş**
Belâ aruları başına üşmiş (M 20/1)

Kan ağlamak: Bir zulümden, bir afetten, bir sıkıntıdan büyük üzüntü duyup çok yakınmak (Aksoy, 1984: 761).

Çü düşdüm senden ayru iy güzel hân
İşümdür nâle vü feryâd u efgân
Eger bu nev ile kalursa hicrân
Gözüm **kan agla** cân vir dil ciger yan (Mrb 2/1)

Aman vermemek: Göz açtırmayarak ve yardım almaya fırsat bırakmayarak kıyasıya hırpalamak (Aksoy, 1984: 469).

Feryâd ne zâlim-durur ol gamzelerün kim
Her lahzada bin bin
‘Âşıkları nâ-hak depeler **virmez amânı**
Derdâ vü dirîgâ

(Mstzd 1/4)

Yüz döndürmek (yüz çevirmek): Birine karşı gösterdiği ilgiyi kesmek (Aksoy, 1984: 957).

Eger **yüz döndüresün** ol melekden
Geçe âhum benüm çarh-ı felekden

(M 16/7)

2.1.1.11.2. Atasözleri

El öpmek: Yaşlı veya saygı gösterilmesi gereken kimselerin sağ elinin üstünü önce dudağa, sonra alna götürmek (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>)

Velîkin **ellerin öpdükde** yârün
Selâmını irür ben bî-karârun

(M 37/8)

2.2.Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi

2.2.1. Psikolojik Tasvir İfade Eden Kelimeler

2.2.1.1. Korku

Diyarbakırlı Halîlî'nin eserinde bahsettiği en yoğun duygu aşk korkusudur. Sevgiliden ayrı olma ve uzak kalma fikri şairi korkutmaktadır. Şair, sevgiliden ayrı kaldığı günlerde acısından ve hastalıktan zayıf kalmıştır. Gönü keder içindedir. Derdinden gözüne uyku girmez, hastalığı nedeniyle içtiği su ağzında zehir gibi acı olmaktadır. Sevgiliden ayrı kalmaya dayanamamaktadır.

Biri budur ki gönüm gitdi elden

Be-küllî el ayak kaldı amelden

(M 25/4)

Birisi dahı bu kim görmezem hâb

Agudan acırakdur içdügüm âb

(M 26/5)

Aşık, sevgilisine karşı çok dikkatli davranır ve asla onun incinmesini istemez. Şair, sevgilisine mektupta davranışlarına dikkat etmesini söylediğini görmekteyiz.

İcâzet virmeyince girme zinhâr

Mebâdâ incinüp hışm ide ol yâr

(M 28/8)

Aşık, sevgiliyi görmek için kapısından hiç ayrılmaz. Sevgiliye sözlerini bir aracı vasıtasıyla yollar. Aşık sevgili için canını feda etse de sevgili kendini göstermeyeceğini, kendisini yedi iklim hükümdarı, aşkın bir dilenci olmasıyla kendi dengi olmadığını dile getirir.

Eger yolumda cânın eyleye terk
Benüm vaslum gülinden bulmaya berg (M 39/16)

Benem çün pâdişâh-ı heft-kışver
Kaçan olam gedâ-y-ile ber-â-ber (M 3/17)

2.2.1.2. Sevinç

Aşık için “sevinç” kavramı oldukça uzaktır. Aşık, sevgilinin yanaklarını kırmızı gül ve siyah saçlarını da gece olarak nitelendirir. Güller insanın gönlünü ferahlattığı gibi sevgilinin vuslatı da aşıkların gönlünü ferahlatır. Aşağıdaki beyitte şair, sevgili aşığı vuslatından ümitsiz eylediğini söyler. Aşık, ulaşılmaz olan sevgilinin özlemi ile her akşam sabaha kadar ağladığını anlatır. Öyle ki burda Halîlî’nin Leyli ve hurşid kelimelerini seçmesi tesadüfi değildir.

Ki mecnûn eyledi yok bana meyli
Çagırdur her seher tâ leylî Leylî (M 21/11)

Ferâh-şâd olmadan ol yüzi hurşîd
Beni vaslı gülinden kıldı nevmîd (M 21/12)

2.2.1.3. Üzüntü

Halîlî’nin şiirinde genel olarak üzüntünün kaynağı, merkezi sevgilidir. Aşkın vücudu, ayrılık ateşinde sürekli yanmaktadır. Şair sevgilisine kavuşmak için gece sabaha kadar inler âhu feryad eder. Sevgili yan bakışları ile ne kadar acı ve zulüm ederse, aşık onu çekerek yine her zaman âhu zâr içindedir. Şair çektiği sıkıntıları ve sevgilisinden gelen acı ve kaderi dile getirmektedir.

Cânumı yandurdu cânâ nâr-ı hicrânun senün
Sabrumı yagmaya virdi çeşm-i fettânun senün (G 3/1)

Hâr-ı hicrân ile bagrum daglayam bülbül gibi
Çün ki vaslı geldi nevrûzı semenden sürdiler (G 5/4)

Divan edebiyatında sevgili âşığa her zaman eziyet etmektedir. Bu zulüm sevgiliye has bir özellik olarak tanımlanabilmektedir. Aşık bu beyitte çektiği eziyet ve zulümden dolayı sevgilinin şehrinden, gözü yaşlı, yüreği kanlı şekilde ağlayıp inleyerek gitmektedir.

Gitdi şehründen Halîlî-haste iy nâ-mihribân
Dil pür-ez-hûn dîde pür-nem zâr u giryân el-vedâ (G 6/79)

Sevgilinin aşkıdan aşık o kadar çok ağlar ve kendinden geçer ki perişan olur. Şair sevgilisine duyduğu bu aşktan dolayı mecnun olduğunu beyân eder.

Benem bir ‘âşık-ı âşüfte vü zâr
Beni mecnûn idüpdür ‘ışk-ı dil-dâr

2.2.1.4. Kızgınlık

Kızgınlık şairin sıklıkla başvurduğu ve üzerinde durduğu bir eylem değildir. Şairin aşk duygusunu şiirine mihver yapması, kendini muhakkak aşık pozisyonunda göstermesi bu edebiyatın uyulması şart olan adabındandır. Sevgili, âşık onun uğrunda ne yaparsa yapsın hiçbir şekilde onu anlamaz, onun aşıklıktan gelen tavırlarına öfke ve kızgınlıkla bakar ve onu azarlar. Aşağıdaki beyitte ise âşığın hâlini anlatan mektuba hem de âşığa sinirlenen sevgilinin tavırını görmekteyiz.

Digil kim turmasun şehrümde ayruk
Görünmesün gözüme bunda ayruk (M 39/18)

Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-çâr
Olur bî-izzet ü bî-hürmet ü h’âr (M 39/19)

Divan edebiyatında sevgili, âşığa her zaman sitem eder ve genellikle birbirinden uzaktadırlar. Aşık ise sevgiliye kavuşamaması sebebiyle bulunduğu şehirde de olsa kendini mutlu hisseder. Bulunduğu mahalleden kovduğu için aşık göz ve gönlüne daha fazla inleyip ağlayın demektedir.

İy ciger yan v’iy gönül feryâd u efgân eylegil
İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler (G 5/5)

2. 2. 1. 5. Dua

Halîlî mesnevisinde dua ifade eden kelimeler daha çok gazel ve kaside bölümlerinde bulunmaktadır. Kendisini cehennem ateşinden korunması için Allah'a niyazda bulunur. Şair sevgilisinin uzun yaşaması için dua edilmesini de ister.

Yâ Rab be-hakk-ı Ahmed-i Muhtâr u âl-i û
Yâ Rab be-hakk-ı zübde-i ebâ vü ümmehât (K 1/13)

Erzânî kıl Halîlîye dîzâr-ı cenneti
Nâr-ı cahîmden ana lutf eyle vir necât (K 1/14)

Sevgili aşığa kendini göstermediği, aşığın ne kadar onu sevdiği söyleyemediği takdirde ona mektup yazıyor. Şair, mektubu bir aracı gözüyle bakar ve sevgilisinin yanına vardığında önce dua edip sonra arzusunu yalvavarak söylemesi istemektedir.

Öninde secdeler idüp kogıl baş
Duâ eyle digil kim sana çok yaş (M 28/11)

2. 2. 1. 6. Veda ve ayrılık

Klasik Türk edebiyat şiirinde genellikle aşık sevgiliye kavuşmak isterse de sevgili ona hep eziyet eder. Aşığı bazen kendine yaklaştırmaz hatta bulunduğu şehir ve mahalleden uzaklaştırmak ister. Aşık ne kadar yalvarsa ve ağlasa da sevgili hiç umursamaz bu nedenle aşık o şehirden ayrılır ve sevgili ile vedalaşır. Halîlî sevgilisine kavuşamadığını, kaderin sevgilisi ile kavuşturmadığını ve gözü yaşlı ağlayıp inleyerek gideceğini görmekteyiz.

Eyledüm 'azm-i sefer iy şâh-ı hûbân el-vedâ
Uş beni ayırdı senden çarh-ı devrân el-vedâ (G 6/1)

Gitdi şehründen Halîlî-haste iy nâ-mihribân
Dil pür-ez-hûn dîde pür-nem zâr u giryân el-vedâ (G 6/7)

2.2.1.7. Zıtlık

Bir beyit ya da mısrada anlamca zıt kelimelerin kullanılmasına tezat denir. Zıtlık, kelimelerin gerçek anlamları arasında olabileceği gibi mecazi anlamları arasında da olabilir (İsen, 2014: 291). *Fürkat-Nâme*'de kullanılan kelimelerin zıt anlamları ile beraber kullanılması şiirleri anlam yönünden kuvvetlendirmiştir.

2. 2. 1. 7. 1. Yâr- Ağyâr

Divan şairlerinin şiir geleneğinde sevgili aşıkların kendilerinde duyduğu sevgiyi çok umursamamaktadır. Divan şiiri geleneğinin örneği Halîlî’de de görülmektedir. Şair, aşağıdaki beyitte sevgilisini ne kadar çok sevdiğini dile getirir. Sevgili aşığın duygusunu bilmediğini eğer bilirse onunla yar olabileceğini söylemektedir.

Eger bilsen benümle **yâr** olaydun
Kaçan bu vechile **agyâr** olaydun (M 15/16)

2. 2. 1. 7. 2. Öldürmek-Diriltmek

Şair, ilk mısradaki sevgilinin verdiği sitem ve eziyetten ölü bir hale geldiğini söylemektedir. Sevgilinin ölü gönüllere bile can verebileceğini dile getirmektedir. Aşık, bunu bildiğinden sevgiliyi hayal ederek canlanmaktadır.

Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
Didi kim ‘âşıkam **öldür** gerek **ko** (M 19/1)

2.2.1.7.3. Cefâ-Vefâ

Klasik edebiyatta sevgili ve aşığın aralarındaki ilişkinin söz konusu edildiği mısralarda her iki kavrama da yer verilmiştir. Cefa eden sevgilinin karşısında cefa çeken bir aşık, vefasız sevgilinin her yaptığıının karşısında ona vefa duygusu ile bağlı bir aşık vardır. Aşağıda örnek verilen beyitte de aşık, sevgiliye vefalı ve iyi davranması için elçi göndermektedir.

Kadem-rencîde kıl dil-dâra vargıl
Cefâsı çok **vefâsuz** yâra vargıl (M 28/5)

2. 2. 1. 7. 4. Şâh-Gedâ

Klasik Türk edebiyatında genellikle sevgili tektir. Tüm dünya onun emrindedir. Aşıklar ise fakir, dertli ve dilenci gibi sevgilinin iyilik etmesini istemektedirler.

Benem şâh-ı cihân ol bir gedâdur
Gedâ şâhı gözetmek ne revâdur (M 32/8)

2. 2. 1. 7. 5. Hürrem-Melül

Klasik Türk edebiyatında en çok karşımıza çıkan kavramlardan biri melül (gam, kader) kavramı olsa da neşe (hürrem) kavramına rastlamak oldukça güçtür. Sıkıntıya düşen aşıklar bu sıkıntılarını ya meclislerde giderirler ya da bu durumdan kurtulmak için sevgililerinden yardım isterler. Burada mutluluk için mektubun vasıta olması istenmektedir. Bütün aşıkların habercisi olan mektuba, bize de bir iyilik et sevgiliden haber getir böylelikle sevindir demektir.

Kamu ‘âşıklarun sensin resûlî
Kerem kıl **hurrem** eyle ben **melûlî** (M 37/6)

2.2.1.7.6. Ay-Güneş

Gelenekte güneş, ışık ve yaşam kaynağı olmasıyla sevgilinin benzetilenleri arasında yer alır. Mesnevi’de de şair, sevgiliyi tahtına oturmuş bir hükümdar olarak tasvir etmiştir.

Güneş çün taht-ı arza ‘azm kıldı
Kamer şâhâne bir hoş bezm kıldı (M 44/1)

2.2.2. Eylem ve Durum Tasviri İfade Eden Kelimeler

2. 2. 2. 1. Ağlama

Klasik Türk şiirinde ağlama eylemi, genellikle âşığın sevgilisine karşı çaresizliğini etkili bir biçimde ortaya koymasını sağlamıştır ve kavuşma arzusundan kaynaklanmaktadır.

Halîlî mesnevi’de ağlama duygusunu “ağla-, girye, nâle, nâlân, giryân, feryâd, feryâd ü âh, zâr u figan ve efgân” gibi kelimeleri kullanarak anlatmıştır. Aşağıdaki beyitte âşığın gönlü, sevgilisine kavuşamamıştır. Bu sebeple ağlayıp inlemekten gözleri yaşla dolmuştur.

Gitdi şehründen Halîlî-haste iy nâ-mihribân
Dil pür-ez-hûn dîde pür-nem zâr u **giryân** el-vedâ (G 6/7)

Aşağıdaki beyitte şair teşbihlere yer vermiştir. Sevgiliye kavuşamamanın üzüntüsüyle âşığın ağlayan gözünün yaşı kana dönmüştür. Gözlerinden akan yaşla yürüdüğü yolları boyadığını dile getirmektedir.

Bu şiri okuyup **efgân** iderdüm
Gözüm yaşıyla yolu kan iderdüm (M 41/5)

Âşık, sevgilinin hasretiyle gece ve gündüz ağlayıp göz yaşı dökmüştür. Gözleri kurumuş ciğeri aşk ateşiyle dolmuştur. İşte sevgili aşkıdan kuruyan göz ile ateş dolu gönlüne baktığında onun dağlamış olduğunu görür.

Gice gündüz işüm **aglamak** oldu
Ciger ‘ışk odına taglamak oldu (M 9/3)

2.2.2.2. Uyku

Uyku kavramı eserde çok nadir kullanılan bir eylemdir. Sevgili için her zaman göz yaşı döker ağlayıp inler bu sebeple uyuyamamaktadır. Çünkü rahat olan kimseye uyku gelir, aşıklar ise genelde eziyet çekmektedir. Şair, kendisinde uykusuzluğun bir alışkanlık hale geldiğini söylemektedir. Bu söylem aşkının büyüklüğüne ve sürekliliğine yapılan bir vurgu olarak düşünülebilir:

Didüm bâri görür mi gözün **uyhu**
Didi kim uyumamakdur bana hû (M 19/3)

2. 2. 2. 3. Öldürme

Sevgilinin süzgün yan bakışı olan gamze, divan şiirinde en çok ok ve kılıca benzetilir. Bu okları aşığa atma konusunda oldukça mahir olan sevgili, aşığın vücudunda öldürücü yaralar açar. Aşağıdaki beyitte sevgilinin yanına yaklaşan aşığı, acımasız ve fitneci gözler ok atarak öldürür. Daha sonra aşığı çeşitli eziyetle oradan kovar.

Hey ne fettânlardur ol bî-rahm dil-berler görün
Evvelâ **öldür**diler cevriale andan sürdiler (G 5/2)

Şair, sevgilinin adetinin zulümle aşığı öldürmek olduğunu dile getirmektedir. Bu nedenle sevgilisine “madem öldüreceksin çok eziyet etmeden hemen öldür” diyerek sevgilisinden kendisini öldürmesini istemekter. Çünkü aşıklar, sevgililerinin her isteğini hemen yerine getirmektedir. Dolayısıyla ondan da aynı şekilde bir karşılık beklemektedir:

Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin zulm ile
Bârî **tîz** tut çün budur âyîn ü erkânunsenün (G 3/7)

2. 2. 2. 4. Yazı /Yazma

Klasik şiirde yazı yazma ve onunla ilgili unsurlara da yer verilmiştir. Aşık konumunda bulunan şair sevgiliye hitaben mektuplar yazmıştır. Aşağıdaki beyitte Halîlî güzellik sultanı olan sevgiliye aşk mektubu yazdığını ve bu mektubu ayrılık ateşi içinde yandığı sırada yazdığını ifade etmektedir.

Bu rukayı kim ol şeh-i hûbâna yazarum
Hecr âteşine hasretile yana **yazarum** (G 4/1)

Şair, bir başka beytinde de kendine hitap ederek, bülbül gibi her zaman ağlayıp inleme demektedir. Güle aşık olan bülbül, gülün hasretinden çektiği acılarla bağı yanar göz yaşları kana döner, aşığın gözünden yere düşen kanlı göz yaşlarından güller açar. Klasik Türk şiirinde sevgilinin kırmızı yanakları kırmızı güle benzetilmektedir. Şair de

bu beytinde aşığı bir bülbül ve sevgiliyi de gülistana benzeterek sevgilisine mektub yazdığını beyan etmektedir.

Kılma Halîlî **nâle** vü feryâdı çokkim uş

Bülbül hikâyetini gülistâna yazarum (G 4/5)

2. 2. 2. 5. Yorgunluk

Nasıl ki Hz. Yakub en çok sevdiği ve şefkat gösterdiği oğlu olan Hz. Yusuf'tan uzun zaman haber alamamış ve ayrılık hasretinden yorgun düşmüşse şair de, sevgilisinden ayrılmış ve bu ayrılığın hasretinden yorgun düşmüştür. Sevdiğini durumundan haberdar etmek için de ona bir mektup göndermek ister:

Yâkûb-ı **haste** hâlini bin sûz-ı âhile

Mısrun 'azîzi Yûsuf-ı Kenâna yazarum (G 4/5)

2. 2. 2. 6. Yürüme

Klasik Türk şiirinin en önemli karakteri olan sevgili, en güzel vasıflarla donatılmıştır ve onun endamlı yürüyüşü âşığı kendine hayran bırakan bir tarzdadır. Saray güvercinleri gibi yürüdüğünde aşıkların ezip geçtiğini anlatmaktadır.

Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr

Ayaklarında 'uşşâkun seri var (M 8/24)

Sevgilinin sadece güzelliği ve baygın gözleri aşıkları hayran etmektedir. Yaratıcı onu güzellikte ne kadar güzell yaratmışsa da boy ve endam olarak da o kadar eşsiz yaratmış ki yürüdüğünde serviler bile utandırır.

Sûretde seni vâh ki ne **bî-misl** yaratmış

Hallâk-ı halâyık

Kaddün hacil eyler yürüsen serv-i revânı (Mstd 1/2)

İy **gözleri şehlâ**

2.3. Muhteva Özellikleri

2.3.1. Dinî ve Tasavvufî Unsurlar

2. 3. 1. 1. Allah

Halîlî, mesnevîde samimi bir müslüman hassasiyeti ile karşımıza çıkar. Geleneğe uygun olarak eserin başında Allah'ın büyüklüğünden, kudretinin her şeye yetiyor olmasından, tüm yaratılmışların ona ihtiyacı olduğundan, tüm eylemlerin ona ait olduğundan bahseder ve “benim işlerimi kendine lâayık eyle” diyerek dua eder. Şair, onun her şeyi güzel yaratmasından, kullarından haberdar olmasından bahseder ve Allah'tan yardım isteyerek eserine devam eder.

Tabîb olmaz benüm hâlûmden âgâh
'Îlâc ide meger lutfından **Allâh** (M 25/2)

Sûretde seni vâh ki ne bî-misl yaratmış
Hallâk-ı halâyık
Kaddün hacil eyler yürüsen serv-i revânı (Mstd 1/2)
İy gözleri şehlâ

Mesnevi'de Allah'ın Kâdîr, Kadr, Hak, Perverdigâr ve Rahîm gibi isim ve sıfatları kullanılmıştır. Eserde "ya Rab" redifli bir şiir yer almaktadır.

Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya **Rab**
Ne vechile irişem yâra ya **Rab** (M 34/2)

2. 3. 1. 2. Hz. Muhammed

İslam peygamberi Hz. Muhammed, İslamiyetin kurucusu son peygamberdir. (d. 571-ö.632) 586 Türk edebiyatında diğer şahısların çok ötesinde bir konuma sahiptir. Hz. Muhammed'in yaşamı ve İslamiyeti kurması ile ilgili birçok kitap kaleme alınmıştır. Kur'an-ı Kerim, sünnet ve daha birçok unsurla kültür hazinemiz olan eserlerde yansımaktadır. İslam dünyasında hayatının her aşamasına doğrudan veya dolaylı olarak dahil olmuş bir peygamberdir. Dolayısıyla bütün divan edebiyatında olduğu gibi Halîlî mesnevisinde de Hz. Muhammed pek çok defa söz konusu edilmiştir.

Hz. Muhammed; Halîlî mesnevisinde Resûl-ı Hudâ, Habîb-i Hakk, Ahmed-i Muhtâr, Sultân-ı şer' ve Şemsü'l-Arab isim ve sıfatlarıyla söz konusu edilmiştir. Mesnevi'de "Der-Nat-ı Seyyidü'l-mürselîn" başlıklı ikinci kaside Hz. Muhammed adına yazılmış bir kasidedir. Bu kaside dışında pek çok şiirde Hz. Muhammad'ın isim ve sıfatları kullanılmıştır. Ayrıca doğrudan isim verilmeden, Ser-tâc, şâh ve komutan, resul, fahr-i âlem v.d. sıfatları kullanılarak Hz. Muhammed şiirde söz konusu edilmiştir.

Yâ Rab be-hakk-ı **Ahmed**-i Muhtâr u âl-i û
Yâ Rab be-hakk-ı zübde-i ebâ vü ümmehât (K 1/13)

Sultân-ı şer' server-ı ser-tâc-ı enbiyâ
Şemsü'l-Arab resûl-ı kamer-talat-ı Acem (K 2/1)

2. 3. 1. 3. Hz. Yakub

İbrahim Peygamber torunu ve İshak Peygamber oğludur. Dayısının iki kızı ile evlenmiş ve bunlardan on iki oğlu dünyaya gelmiştir. Oğullarından Yûsuf ve Bünyamin aynı anneden doğmuşlardır. Abileri tarafından kıskanıldığı için kuyuya atılan oğlu

Yûsuf'un hasretiyle "beytü'l ahzen" denilen kulübesinde yıllarca ağlamış ve bu yüzden gözleri kör olmuştur. Kur'ân-ı Kerîm'de onunla ilgili 15 âyet vardır (Pala, 2015: 478). Mezarı günümüzde Kudüs'ün El-Halil şehrinde Hz. İbrahim'in kabri yanındadır.

Edebiyatımızda daima Yûsuf ile ilgili olarak anılır. Gözlerinin görmez oluşu, yıllarca ağlaması, Külbe-i Ahzan'ı, gözlerinin açılışı, Hz. Yûsuf'a olan sevgisi ile beyitlerde telmih unsuru olarak kullanılmıştır. Aşağıda verilen örnek beyitte şair sürekli âhu zâr ile ağlamaktan yorgun düşen aşığın durumunu anlatır. Şair, her zaman sevgilisi için ağlayıp inlemekten kendini Hz. Yakûb'a benzetmiştir. Metinde Hz. Yakûb sadece bir yerde Hz. Yûsuf ile birlikte anılmıştır:

Yâkûb-ı haste hâlini bin sûz-ı âhile
Mısrun 'azîzi Yûsuf-ı Kenâna yazarum (G 4/4)

2. 3. 1. 4. Hz. 'İsa

İsrailoğullarının son peygamberidir. Kendisine İncil indirilmiş olan İsa Peygamber annesi Meryem'den babasız olarak dünyaya gelmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'de İsa Peygamberin yaşamından 22 farklı yerde bahsedilmiştir. 30 yaşında kendisine peygamberlik verilen Hz. İsa üç yıl peygamberlik yapmıştır ve kendisine sadece on iki kişi inanmıştır. Bu kişilerden bir tanesi kendisine ihanet eder ve Hz. İsa'yı düşmanların eline verir. Ancak Yahudilerin gözüne bu havari Hz. İsa gibi görünür ve çarmıha gerilen bu kişi o olur. Hz. İsa, Melekler tarafından dördüncü kat göğe kaldırıldı. Kendisine kıyamete dek ömür verilir. Doğumu gibi ölümü de mucizevi olan Hz. İsa'nın bebekken konuşma, ölüleri diriltme, körlerin gözünü açma, çamurdan kuşlar yapıp can verip uçurma ve su üzerinde yürüme gibi daha pek çok mucizesi zuhur etmiştir (Pala, 2015: 235).

Edebiyatımızda Hz. İsan'ın babasız bir şekilde dünyaya gelişi doğumu esnasında gerçekleşen olağanüstü haller, bebekken konuşması ve peygamberlik mucizeleriyle geniş yer tutar. Mesnevi'de Hz. İsa'ya sadece bir beyitte teşbih unsuru olarak yer verilmiştir. Beyitte sevgili ölüleri diriltmesiyle Hz. 'İsa'ya benzetilmiştir.

Dehânun nutk-ı 'İsîden dem urdı
Bu gönlüm yarasına merhem urdı (M 28/2)

2. 3. 1. 5. Hz. Musa

İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamberdir. Hem Yahudilik ve Hristiyanlığa hem de İslâm'a göre büyük bir peygamber ve İsrâiloğulları'nı Firavun'un zulmünden kurtarıp hürriyete kavuşturan bir liderdir.

Divân Edebiyatında daha çok, mucizelerinden olan, Tur dağında Allah ile konuşması (kelîm), âsâsı ile Kızıl Denizi ikiye yarması ve beyaz/nurlu eli ile söz konusu edilmektedir. Aşağıdaki beyitte sevgilinin saçlarını Hz. Musa'nın mucizesine benzeterek kısaca şu hikâyeye gönderme yapmaktadır. Firavun, Hz. Musa'yı gözden düşürmek ve küçümsemek için bütün sihirbâzlarını bir araya getirdi. Sihirbâzlar ellerindeki ipleri yere attılar. İplerin her biri yılan olarak harekete geçti. Hz. Musa elindeki asâyı yere attı büyük bir yılan olup bütün yılanları yuttu. Böylece sihirbâzlar Hz. Musa'ya imân ettiler (Pala, 1. cilt: 348)

Münkirleri Fir'avn gibi kılmaga 'âciz

Zülfi girîhidür görünen muciz-i Mûsâ (K 3/14)

2. 3. 1.6 Hz. Süleyman

İsrail oğullarının peygamberlerinden , Dâvud Peygamberin oğlu. Süleyman hükümdar peygamberlerden biridir. Hz. Süleyman peygamberlik ve saltanatıyla birlikte, hayvanların dilini bilme, insanlara, cinlere ve bütün varlıklara hükmetme vs. gibi mucizevi pek çok vasfı olan bir peygamberdir. Kur'ân-ı Kerîm'de onun bu vasıflarına yer verilmiştir. Ayrıca onun hayatı ile ilgili Tevrat ve İsrailiyyat kaynaklı efsanevî içerikli bilgiler mevcuttur. Divan şiirinde “Süleyman” kelimesi güce, eşsiz bir saltanata sahip olma, insanlara, hayvanlara, cinlere ve devlere hükmetme, rüzgara emir verip onu istediği şekilde kullanma, kuşların dilini bilme, Belkıs ile olan kısa macerası, yüzüğü, mührü ve karınca ile muhabbeti hasebiyle sıklıkla telmih unsuru olarak kullanılmıştır (Zavotçu, 2006: 480-488).

Hz. Süleyman ile birlikte en çok anılan ise bir karınca ile olan diyalogudur. Kur'ân-ı Kerîm'de Neml suresinin 17-18. ayetlerinde geçen olay şu şekilde gelişmiştir: *“Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil orduları toplandı. Bunların hepsi onun tarafından yönetiliyordu. Hatta karınca vadisine geldikleri zaman, bir karınca şöyle dedi: 'Ey karıncalar! Haydi yuvalarınıza girin, Süleyman'ın ordusu farkına varmadan sizi kırıp geçirmesin!' karıncanın bu söylediğini duyan Hz. Süleyman verdiği nimetler için Rabbine şükreder ve atından inip karınca ile görüşür. Karıncadan öğütler alır. Onun o kadar yüce bir şan ve debdebeye sahip olmasına karşın karınca ile hasbihâl etmesi şanını daha da yücelten bir hâdise olmuştur.”* (Elmalılı Hamdi Yazır, 1942: 379). Aşağıda örnek olarak verilen bu beyitte de şair, kendini karınca ve sevgilisini de hükümdâr olan Hz. Süleyman'a benzetir.

Dervîşem ü fakîrem ü miskîn ü derd-mend

Mûrem ki vâsf-ı hâli **Süleymâne** yazarum (G 4/3)

2. 3. 1. 7. Sahabe ve Halifeler

Halîlî, mesnevisinde Peygamberlerin yanında sahabe ve halifelerin isminden de bahsedilmiştir. Her sahabenin ismi kendine özgü özellikleriyle anılmıştır. Hz. Ebû-Bekr-i Sıddık sahabelerin başı ve sadıklığı ile anılırken, Hz. Ömerin adâletiyle dünyayı aydınlattığı ifade edilmiştir. Hz. Osman’ın Kur’ân âyetlerinin tertib ettiği ve dillerde Zi’n-nüreyn olduğu Hz. Ali’nin ise Peygamber efendimizin damadı olduğu beyan edilmiştir.

‘Îmâd-ı dîn-durur ber-vech-i tahkîk

Emîrû’l-mü’minîn **Bû Bekr-i Sıddîk** (M 4/4)

Emîrû’l-mü’minîn biri ‘**Ömer**dür

Fedâ yolına anun cân u serdür (M 4/5)

Emîrû’l-müminîn üçüncü ‘**Osmân**

Ki tertîb eyledi âyât-ı Kurân (M 4/8)

Birisi kim ‘**Aliyy-i murtezâdur**

Emîrû’l-mü’minîn şîr-i Huzâdur (M 4/11)

2.3.2. Aşk Hikayesi Kahramanları ve Mitolojik Şahsiyetler

2.3.2.1. Leyla ve Mecnûn

Aslında Araplara ait bir halk hikayesi olan Leyla Mecnûn hikâyesi, Arap edebiyatında bedevî geleneklerine uygun bir gelişme çizgisi takip eder. Bu acılı aşk ve ıstırap serüveni Arap edebiyatından daha ziyade İran ve Türk edebiyatlarında akis bulmuş ve nihayet en güzel ve muhteşem meyvesini Fuzûlî’nin kaleminden vermiştir.

Türk edebiyatında bu konu 15. yy.dan itibaren işlenmeye başlamıştır. Edebiyatımızda ismi geçen Leyla ve Mecnûn sayısı otuzu bulmaktadır. Hiç şüphe yok ki “Leyla ve Mecnûn” vadisinde yazılmış mesnevilerin eşsiz örneği, Fuzuli’nin eseridir. Bu eser üslup ve ifade özelliği bir çöl menkıbesini tasavvufun duygularını coşturan ve insan ruhunu kanatlandıran açılımları ile yoğurup bambaşka bir güzellikle takdim etmektedir. Beşeri özü korumasındaki başarısı ve insanı gerçekten etkileyen samimiyeti ile bütün dünya edebiyatlarının şaheserleri arasında ilk sırada yer almayı hak etmiştir denebilir (Doğan, 2015: 11-12).

Hikayenin konusu kısaca şudur: Necid çöllerinde, Benî Âmir kabilesinden Kays ile Leyla daha çocukken birbirlerini severler. Dedikodular çoğalınca Leyla’nın annesi

kızını çadırına kapatır. Kays ise sevgilisini görmeyince, üzüntü ile aklı başından gider ve sahrâlara düşer. Bir müddet sonra da Mecnûn (deli) diye anılmaya başlar. Kays'ın babası oğlunun derdini öğrenince Leyla'yı ailesinden istese de Kays, mecnûn olduğu için kızı vermezler. Bunun üzerine babası, iyileşmesi için onu Kâ'be'ye dua etmeye götürür. Fakat Kays, derdinin çoğalması ve aşkının artması için duada bulunur. Duası kabul olur. Babası çaresizlik içinde evine döner. Mecnûn ise çöllerde yabanî hayvanlarla dostluk kurup arkadaşlık eder. Bu arada yanık aşk şiirleri yazmaktadır. Nevfel adlı bir Arap beyi onun şiirlerini okur ve acıklı hâline bir son vermek için Leyla'yı babasından tekrar ister. Kızı iyilikle alamayınca da ordusunu toplayıp Leyla'nın kabilesi ile savaşa girişir. Mecnûn Leyla'yı o denli sevmektedir ki ona ait hiçbir şeye zarar gelmesini istemez ve Leyla'nın kabilesi, savaşı kazansın diye duada bulunur. Nevfel yenilir. Ancak bu mağlubiyeti nevsine yediremeyip tekrar savaşa başlar. Bu defa galip gelir ama Mecnûn'un duasını öğrendiği için kızı almadan çekip gider. Sonra Leyla'yı İbn Selâm adlı biri ile evlendirirler. Leyla ise Mecnûn'un aşkına sadık kalmak için bir yalan uydurur ve kocasına, çocukluğundan beri bir cin tarafından sevildiğini, eğer ona el sürerse cinin her ikisini de öldüreceğini söyler. Böylece adamı kandırıp kendisinden uzak tutar. Bir müddet sonra Mecnûn'un intizamları sonucu İbn Selâm ölür. Serbest kalan Leyla Mecnûn'u aramaya çıkar. Çölde onu bulursa da Mecnûn onu tanımaz ve visâle gücü olmadığını bildirir. Çünkü artık bütün maddi varlıklarla ilgisini kesmiş ve manevi bir aşk ile sarhoş gezer olmuştur. Leyla umutsuz bir halde geri döner. Bir müddet acı çektikten sonra da ölür. Bunu haber alan Mecnûn Leyla'nın mezarına koşar ve orada kendisinin de ölmesi için Tanrı'ya yakarır. Yakarışı kabul edilir ve son nefesinde "Leyla!..." diyerek can verir. Sevgilisi ile cennette buluşurlar (Pala, 2010: 288-289).

Hemen bütün şairler Leyla ve Mecnûn kelimelerini şiirlerinde konu ederek sık sık Leyla ve Mecnûn'dan bahsetmişlerdir. Mecnûn âşığın, Leyla sevgilinin sembolü olmuştur. Mecnûn'a benzeyen aşıkların yeri dağlar ve çöllerde hep ağlayıp inlemektir.

Ki **mecnûn** eyledi yok bana meyli

Çagırdur her seher tâ leyli **Leyli**

(M 11/11)

2.3.2.2. Ferhâd ve Şîrîn

Hikâye konusunun İran edebiyatında mesnevi konuları arasında önemli yer tutan bir hikayeden alır. Hüsrev ü Şîrîn olarak da bilinen hikaye dîvân edebiyatında da mesnevilere konu olmuştur. Halk edebiyatında daha çok Ferhâd ile Şîrîn adıyla anılan hikâyenin konusu özet olarak şöyledir:

Erkek çocuğu olmayan Ermen hükümdarı ölünce yerine Mehin Bânû adlı kızı geçer. Mehin Bânû'nun Şîrîn adlı bir kızkardeşi vardır. Mehin Bânû, Şîrîn için bir köşk yaptırır. Bihzâd adlı bir ressam bu köşkü güzel resimlerle süslemektedir. Bihzâd'ın Ferhâd adlı bir oğlu vardır. Ferhâd babasıyla çalışırken Mehin Bânû ona aşık olur. Oysa Ferhâd da Şîrîn'e tutulmuştur. Arada bir Ferhâd ile Şîrîn gizlice buluşurlar. Şîrîn, bir gün aşkını ispat için Ferhâd'dan şehrin dışındaki bir pınarın köşke bağlanmasını sağlar. Ancak arada Bîsütûn adlı bir dağ vardır. Bazı varyantlarda pınar, yerini mandıraya bırakır. Şîrîn de mandıradan sarayına taze süt akıtmasını ister. Ferhâd saray bekçiliğine tayin edilmek şartıyla bu görevi kabul eder. Mimar-mühendis olan Ferhâd büyük külüngüyle dağı delmeye başlar. Mehin Bânû, Ferhâd'ın Şîrîn'i sevdiği için onu hapse attırsa da bir müddet sonra gördüğü bir rüya üzerine onu serbet bırakır. Karamsarlığa kapılan Ferhâd ise dağda bir mağara açıp oraya Şîrîn'in resimlerini çizer ve yalnız yaşamaya başlar. Bu arada Hüsrev'in babası olan Hürmüz, Şîrîn'i Ferhâd'a almak için Mehin Bânû ile savaşı. Hürmüz'ün oğlu Hüsrev ise Şîrîn'e aşık olur ve hastalanıp yatağa düşer. Ferhâd dağı delmeye devam eder. Tam dağı deleceği sırada Hüsrev'in dadısı Ferhâd'ın yanına gelip ona "Oğlum sen burada uğraşıyorsun ama Şîrîn öldü." der. Ferhâd bir ah çekip olunca gücü ile koca külüngü başına indirir ve ölür. Şîrîn bunu haber alınca sevgilisinin ölüsü başında ağlar ve belindeki hançer ile canına kıyar. Hüsrev'in dadısı ise dağdan inen bir aslan tarafından parçalanır (Pala, 2010: 152).

Dilinde zikri dâ'im adunuzdur

Ki siz **Şîrînsiz** ol **Ferhâd**unuzdur

(M 37/16)

2. 3. 3. Mekan isimleri

2. 3. 3. 1. Mısır

Başlangıçtan Bizans dönemine kadar. Çivi yazılı tabletlerde Misri / Musri / Musur ve İbrânîce belgelerde Misrayim şeklinde geçen Mısır adının Proto-Semitik mâsor (sur, kale) kelimesinden, bugün batı dillerinde kullanılan Egypt'in de (Gr. Aigyptos, Lat. Aegyptus) başşehir Memfis'in eski Mısır dilindeki ilk adı olan Hakuptah / Hikuptah'tan geldiği sanılmaktadır (TDV, 29. Cilt: 555-557).

Yâkûb-ı haste hâlini bin sûz-ı âhile

Mısrun 'azîzi Yûsuf-ı Kenâna yazarum

(G 4/4)

2. 3. 3. 2. Dârü's-selâm

Dârü's-selâm, Selâmet yurdu eskiden Bağdat şehri hakkında bu tabir kullanılırdı. Ayrıca Kur'ân-ı Kerim'de "cennet" anlamında kullanılır. Bağdat'a ilk defa Dârü's-selâm adını koyan kişi Abbasi halifesi Mansûr'dur (Pala, 1.cilt: 117).

N'ola medh itsem ol şîrîn makâmı
K'ana **Dârü's-selâm** ider selâmı

(M (8/2)

2. 3. 3. 3. İstanbul

İstanbul, Türkiye'nin büyük ve tanınmış bir şehridir. İstanbul'un bilinen tarihi milattan önce 657 yılından başlar. Çünkü Yunanistan'dan gelen bir grup insan, Bizans adındaki başkanlarıyla beraber Sarayburnu civarında yerleşmişler. Böylece Bizans ve arkadaşları kurdukları bu şehri çok çabuk geliştirirler. Ancak bu arada sık sık hücum uğrarlar. Milattan sonra ikinci yüzyılda, burası Roma Sitesi olarak geliştirilir. Ancak 325 senesinde, şehir yeniden inşa edilir. 395 senesinde Roma İmparatorluğu Batı ve Doğu İmparatorlukları olarak ikiye bölününce İstanbul da Doğu Roma'nın başkenti edilir. 476 senesinde Batı İmparatorluğun çökmesiyle, Doğu İmparatorluk (Roma Bizans İmparatorluğu) olarak ortada kalır.

1. Justinyen imparatorluğunun en parlak devrinde şehri korumak için Trakya'da bile surlar yaptırmıştır. Selçuklular Bizans'a en büyük darbeyi 1071 yılında Malazgıt'ta vurmuş ve İmparator Romanus Diogenes'i de esir tutmuşlar. 1391 yılında, Yıldırım Beyazıt İstanbul'u kuşatmışsa da maalesef başarılı olmamıştır. 1453 yılında, Fatih Sultan Mehmed 53 günlük bir kuşatmadan sonra İstanbul'u fethetmiştir. Osmanlılar döneminde İstanbul, İslam aleminin en büyük kültür merkezlerinden biri olmuş ve bu şehirde birçok ilim ve sanat adamı yetişmiştir. Bu şehir kuruluşundan İstanbul oluncaya kadar birçok isim değiştirmiştir. Bunlar sırasıyla şöyledir. 1. Bizantiyos, milattan 657 yıl önce olan bu adı kurucusu (Bizans) tan ılmış. 2. Konstantinopolis, milatta sonra 330 yılında imparator (Konstantinus) devletinin merkezini bu şehre nakledince şehre de Konstantinopolis demişler. 3. Nea Roma. 4. İstinpolis. 5. Konstantiniyye = Kustantiniye. 6. Antonia. 7. İslâmbol. 8. Asitâne. 9. Dar-ı Saadet. 10. Dar-ı Aliye. 11. Dar-üs Saltana. 12. Darulhalife. 13. İstanbul (Salihpur, 1370: 113).

İki gün dahı deryâ seyrin itdüm
Üçüncü günde **İstanbul**a yitdüm

(M 43/6)

2. 3. 3. 4. Rum

Rumeli, Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa kıtasındaki kısmına verilen addır. Arapçada Rûmi şeklinde geçen bu tabir imparatorluğun hakim olduğu yerler ve bilhassa Anadolu Mülk-i Rum diye anılır oldu. Sonraları aynı memleketlere sahip olan Osmanlı hükümdarlarına Rum padişahı denilmiştir. Osmanlı devrinde Sivas vilayetine Rum

vilayeti adı da verilmiştir. Bundan başka İmparatorluğun hudutları içinde yaşayan ve Elen ırkından olanlara Rum milleti denilmiştir (Pakalın, 1993: 56).

Temâşâ eyledüm ol şehir içini
Didüm kim **Rûma** gelmiş şehir-i çînî (M 43/7)

2. 3. 3. 5. İznik

İznik, Selçuklu hanedanına mensup kutalmışoğlu Süleyman Şah, Anadolu fetihlerini sürdürürken 1075 yılında feth edilmiştir. İznik, 1078 yılında kurulan ilk Anadolu Selçuklu devletinin Başkenti olmuştur (TDV, 23. Cilt: 543)

Adını dirler **İznîk** ol makâmun
Sanasun 'aynıdur Dârü's-selâmun (M 8/8)

2. 3. 3. 6. Kafdağı

Kafdağı, genellikle masallarda yer alan, dünyayı çevrelediğine inanılan, arkasında cinlerin, perilerin bulunduğu varsayılan, zümrütten hayali bir yer (<https://sozluk.gov.tr/?kelime=>).

Sîmurg-ı **Kâf** sidre-i alâ Habîb-i Hakk
Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn ve'l-kalem (K 2/3)

2. 4. Mitolojik ve Efsânevi Hayvan İsimleri

Halîlî mesnevisinde bir kezliğinde de olsa tarihi ve Mitolojik hayvan isimleri kullanmayı ihmal etmemiştir.

2. 4. 1. Hüma

Hüma, bazı Türk lehçelerinde kumay, Anadolu Türkçesi'nde hüma / huma şeklinde söylenir. Farsçada hümâ / hümây adında söylenilen bu mitolojik kuş, İslamiyet öncesi Türk inançları içinde de yer alan hayat ağacı ile hayat suyu yanında üçüncü önemli motiftir. Eski Türk inancındaki dişi tanrı Umay'la benzerlikleri üzerinde durulun, hümanın yaşadığı mekan aklın alamayacağı, gözün göremeyeceği kadar yükseklerde ve sınırsız bir genişlikte tasavvur edilmiştir. Hüma her ne kadar efsanevî bir kuş ise de Orta Asya Türkleri arasında çok defa iyi cins av kuşlarına da kumay denilmiştir. Kırgızlar'da "karkuşu" diye bilinen büyük bir kartal kumay adıyla tanınmaktadır. Bu özellikleriyle Türk ve İran mitolojilerinde kuşların en asili sayılmıştır. Ayrıca evlet kuşu kabul edilmesi, hümanın başta Roma olmak üzere değişik kültürlerdeki güç ve kuvvet sembolü avcı kuşlarla benzerliğini hatıra getirmektedir. Klasik Türk ve İran edebiyatlarında hüma ile ilgili birçok tabir vardır. Mesela "hüma-yı la-mekan" (Allah), "hüma-yı beyza-i din" (Hz.

Peygamber), “hüma-pervaz” (yüksekten konuşan), “hüma-saye” (iyilikleri yeryüzüne yayılmış), “hüma-paye” (yüksek dereceli), “hüma-yı ikbal” (yüksek talih, devlet kuşu) gibi benzetilen ifadeler olarak kullanılmıştır. “Hüma-yı evc-i izzet, hüma-şeref, hüma-tal‘at, hüma-yı nur-bal” gibi sözler de onun yüksekten uçuşması ve gölgesiyle ilgili inanışları yansıtır (TDV, 18. Cilt: 478).

Didüm iy nâme-i ferhunde-ahter
Ki sensin ol **hümâ**-yı ‘anberîn-per (M 37/1)

2. 4. 2. Simurg

Efsanelerde adı geçen ve gerçekte olamayan büyük bir Anka kuşu (Salihpur, 1370: 660).

Sîmurg-ı Kâf sidre-i alâ Habîb-i Hakk
Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve’n-nûn ve’l-kalem (K 2/3)

2. 4. 3. Kebuter

Farsça bir kelime olan kebûterin Türkçe karşılığı güvercindir. Güvercin, güvercingillerden en hızlı uçabilen, kısa vücutlu, sık tüylü, evcilleşmiş birçok türü bulunan yemle beslenen bir tür kuş (Akalin, 2011:1013).

Kuned her cins bâ-hem-cins pervâz
Kebûter bâ kebûter bâz bâ bâz (B 1/1)

2. 4. 4. Kebk

Kebk kelmesinin Türkçe karşılığı kekliktir. 1) Keklik, Sülüngillerden, güvercin büyüklüğünde, eti için avlanan, tüyü boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş. 2) Alımlı, güzel kadın. Keklik gibi güzel, alımlı güzel (Akalin, 2011:1379).

Yürürse ol perî **kebk**-i derî-vâr
Ayaklarında ‘uşşâkun seri var (M 8/24)

2. 4. 5. Tavus

Tavus, çok güzel bir kuş olmasına rağmen dertli bir kuştur. O güzel endamıyla yürürken gözleri ayaklarına takılınca, ayaklarının çirkinliğine üzülererek ah eder. Tavusun sesi de çirkin olup, ötüşü “ah” kelimesidir. Bunun nedeni tavusun güzelliğiyle çok gururlanmasıdır. Allah onun gururunu kırmak için ayağını ve sesini çirkin yaratmış. Bir efsaneye göre de tavus, cennette bir kuş iken şeytanın cennete girmesine alet olmuş ve Adem ile Havva’nın yasak meyveyi yemelerinden sonra cennetten çıkarılmıştır. Cennette ayakları da güzelken Allah ona Her yanın süslü olsun, ancak ayakların çıplak kalsın; ayaklarını görünce cenneti ve eski halini hatırlayıp ah et!’ buyurmuş. Onu Babil’e indirip ayaklarını çıplak eylemiştir. Şimdi tavus her ah edişte cenneti hatırlamaktadır (Pala, 2002: 456).

Müzeyyen san ki **tâvûs**-ı cinândur
Ne cândur gör ki mahbûb-ı cihândur (M 8/19)

2. 4. 6. Ahu

1) Ahu, gözlerinin güzelliği ve çok hızlı koşmasıyla meşhur olan bu hayvan etinin lezzetli olmasından dolayı da avlanır. Vadi ve çöllerde sürüler halinde hareket ederler. Bu hayvanın birçok türü vardır. 2) güzel, dilber, sevgili, sevimli, 3) iri ve güzel gözlü, 4) korkak, ürkek, kaçkın; ülfet ve yakınlıktan kaçan sevgili (Salihpur, 1370: 87).

Zülfünün eger bir girîhin ide perîşân

Ol bûya gelüp dâma düşe **âhû**-yı sahrâ

(K 3/7)

2. 4. 7. Bûlbûl

1) Bûlbûl, karatavukgillerden, sesinin güzelliği ile tanınmış ötücü kuş. 2) Sesi güzel olan kimse (Akalın, 2011:423). Bûlbûl, klasik şiirinde sesinin güzelliği ve çeşitli özellik sebebiyle adı en çok geçen kuştur.

Doğu edebiyatlarında önemli bir yeri olan bûlbûl güllerin açtığı günlerde daha çok öttüğünden gül ile arasında bir aşk ilişkisinin var olduğu kabul edilmiştir. Bûlbûl aşığa, gül de maşukaya benzetilmiştir. Aralarındaki bu ilişki mecazi bir aşk olarak kabul edilmiştir. Gülün aşkı ile tutuştuğu için bûlbûle “şeyda” (çılgın) ve “zar” (ağlayıp inleyen) sıfatları verilmiştir. Yine bu anlayışa göre bûlbûlün güle yaklaşmasını önleyen en büyük engel gülün dikenidir. Ancak bûlbûl dikenini de gülün hatırı için hoş görmektedir (TDV, 6. Cilt: 485).

Elâ iy **bûlbûl**-i bâg-ı belâgat

Suhen-ârâ-yı gül-zâr-ı fesâhat

(M 5/1)

Halîlî'nin mesnevisinde bûlbûl kelimesinin kullanıldığı diğer beyitler ise şunlardır: (G 4/5), (G 5/3), (G 5/4), (K 3/2), (K 3/5), (M 5/1), (M 5/5), (M 9/2), (M 15/2), (M 35/14), (M 44/2), (Mstzd 1/1); bûlbûlün ‘andelîb kelimesiyle yer aldığı beyitlere örnek olarak ise (M 3/1), (M 8/9), (M 44/1) ve (Rb 2/2) verilebilir.

2. 4. 8. Murg

Morg: 1) kuş 2) tavuk. Zari farsçada inlemek, ağlamak ve yalvararak bir şeyler istemek anlamına gelmektedir. Morg+zari = kuşu çok olan yer ve kuş cenneti anlamına gelmektedir (Kantar,2015: 1453-1454). Genellikle kuşlar çayılık ve otlaklarda konar. Bûlbûlde bir kuş türü olması için şair de murg zari unsurunu kullanarak bûlbûl hikayesine gönderme yapmıştır.

Müzeyyen her tarafda merg-zârı

Kılur her merg-zârı **murg** zârî

(M 8/3)

2. 4. 9. Tuti

Tuti (Papağan), dudu kuşu. Papağanın konuşma öğretmekte ayna kullanılır. Bir kişi, kuşu büyük bir aynanın karşısına koyup kendisi aynanın arkasında gizlenir ve

konuşmaya başlar. Aynada kendi resmini gören kuş, bu sesi kendisi gibi bir kuşun sesi sanarak taklid etmeye başlar ve böylelikle konuşma öğrenir. Yine tuti şeker ile beslenilir. Tatlı dilli oluşu da buna bağlanır. Divân şiirinde ayna ve şeker ile birlikte anılır. Renkli bir kuş oluşu da zaman zaman söz konusu edilir (Pala, 2002: 474).

Tûtî tutagun şerbeti vasfını işitmiş

şekker yer anun-ün

Tâvûs boyunun reşkine ider cevelânı

(Mstzd 1/3)

İy kâmet-i ranâ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Beyit

1. Kuned her cins bâ-hem-cins pervâz
Kebûter bâ kebûter bâz bâ bâz
2. Yûri var bu haberden eyle âgâh
Ki haddinden geçüb olmaya güm-râh

bâ:**1. bâ:**

Mısra: 1

İle anlamında Farsça bir ön edattır.

1. Kuned her cins bâ-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bâ kebüter bâz bâ bâz

2. bā:

Mısra: 2

İle anlamında Farsça bir ön edattır.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bā kebüter bâz bā bâz

3. bā:

Mısra: 2

İle anlamında Farsça bir ön edattır.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bā kebüter bâz bā bâz

bāz:**1. bāz:**

Mısra: 2

Doğan kuşu.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bā kebüter bâz bā bâz

2. bāz:

Mısra: 2

Doğan kuşu.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bā kebüter bâz bā bâz

bu:**1. bu:**

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

cins:**1. cins:**

Mısra: 1

Tür.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervâz

2. Kebüter bā kebüter bâz bā bâz

eyle āgāh:**1. eyle āgāh: -**

Mısra: 3

Bilgilendirmek.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

geç:**1. geçüb: -üp**

Mısra: 4

Aşmak.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

güm-rāh ol:**1. güm-rāh ol: -**

Mısra: 4

Yolu şaşırmak.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

haber:**1. haberden: -den**

Mısra: 3

Söz.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

hadd:**1. haddinden: -i, -n, -den**

Mısra: 4

Sınır.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

hem-cins:**1. hem-cins:**

Mısra: 1

Türdaş.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

her:**1. her:**

Mısra: 1

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.*

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

kebüter:**1. Kebüter:**

Mısra: 2

Güvercin.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

2. kebüter:

Mısra: 2

Güvercin

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

ki:**1. ki:**

Mısra: 4

Sebeb sonuç bildiren bir edat.

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

kuned:**1. kuned:**

Mısra: 1

Olmak.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

pervāz:**1. pervāz:**

Mısra: 1

Uçmak.

1. Kuned her cins bā-hem-cins

pervāz

2. Kebüter bā kebüter bāz bā bāz

var:**1. var:**

Mısra: 3

Gitmek (birinin yanına varmak).

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rāh

yüri:**1. Yüri:**

Mısra: 3

*"Yürü, haydi" anlamında teşvik
sözü, devam et, ilerle.*

3. Yüri var bu haberden eyle āgāh

4. Ki haddinden geçüb olmaya

güm-rā

1. Gazel

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil
Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil
2. Heves odına yağan cānı çün 'ūd
Hevā-yı 'ālemi bālā kılan dil
3. Görürse kıanda bir şem'-i cemāli
Aña pervāne-veş pervā kılan dil
4. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı
Vücūdum ğarķa-i deryā kılan dil
5. Hālîlî ħaste vü âşüfte-ħālî
Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

akıd:

1. **akıdup:** -up
Mısra: 7
Akıtmak.

7. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı
8. Vücūdum ğarka-i deryā kılan dil

1. **aña:** -n, -a
Mısra: 6
"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

5. Görürse kıanda bir şem'-i cemâli
6. Aña pervâneveş pervā kılan dil

âşufte-hâl:

1. **âşufte-hâli:** -i
Mısra: 9
Hali perişan olan.

9. Halîlî haste vü âşufte-hâli
10. Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

bālā kıl:

1. **bālā kıl:** -
Mısra: 4
Yüceltmek.

3. Heves odına yağan cânı çün 'ūd
4. Hevā-yı 'ālemi bālā kılan dil

bañ:

1. **Baña:** -a
Mısra: 2
"Bana" kişi zamiri

1. Beni âşufte vü şeydā kılan dil
2. Baña bu 'ışk odın peydā kılan dil

ben:

1. **Beni:** -i
Mısra: 1
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

1. Beni âşufte vü şeydā kılan dil
2. Baña bu 'ışk odın peydā kılan dil

bî-pā kıl:

1. **bî-pā kıl:** -an
Mısra: 10
Yurtsuz eylemek.

9. Halîlî haste vü âşufte-hâli
10. Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

bir:

1. **bir:**
Mısra: 5
"Bir" sayı sıfatı.

5. Görürse kıanda bir şem'-i cemâli
6. Aña pervâneveş pervā kılan dil

bî-ser:

1. **bî-ser:**
Mısra: 10
Sefil.

9. Halîlî haste vü âşufte-hâli
10. Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

bu:

1. **bu:**
Mısra: 2
"Bu" işaret sıfatı.

1. Beni âşufte vü şeydā kılan dil
2. Baña bu 'ışk odın peydā kılan dil

cân:

1. **cânı:** -ı
Mısra: 3
Can, ruh

3. Heves odına yağan cânı çün 'ūd
4. Hevā-yı 'ālemi bālā kılan dil

cihān:

1. **Cihānda:** -da
Mısra: 10
Dünya.

9. Halîlî haste vü âşufte-hâli
10. Cihānda bî-ser ü bî-pā kılan dil

çün:

1. **çün:**
Mısra: 3
"Gibi" benzetme edatı.

3. Heves odına yağan cânı çün 'ūd
4. Hevā-yı 'ālemi bālā kılan dil

dil:**1. dil:**

Mısra: 1
gönül

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil
2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

2. dil:

Mısra: 10
Gönül.

9. Halîlî haste vü âşüfte-hâli
10. Cihânda bî-ser ü bî-pâ kılan dil

3. dil:

Mısra: 2
Gönül.

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil
2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

4. dil:

Mısra: 4
Gönül.

3. Heves odına yağan cânı çün 'üd
4. Hevâ-yı 'âlemi bālâ kılan dil

5. dil:

Mısra: 6
Gönül.

5. Görürse kıanda bir şem'-i cemâli
6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

6. dil:

Mısra: 8
Gönül.

7. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı
8. Vücüdüm ğarķa-i deryâ kılan dil

ġarķa-i deryâ kıl:**1. ġarķa-i deryâ kılan: -an**

Mısra: 8
Deryaya batırmak.

7. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı
8. Vücüdüm ġarķa-i deryâ kılan dil

gör:**1. Görürse: -ür, -se**

Mısra: 5
Görmek.

5. Görürse kıanda bir şem'-i cemâli
6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

göz:**1. gözlerümden: -ler, -üm, -den**

Mısra: 7
Göz, çeşm.

7. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı
8. Vücüdüm ġarķa-i deryâ kılan dil

Halîlî:**1. Halîlî:**

Mısra: 9
Özel isim.

9. Halîlî haste vü âşüfte-hâli
10. Cihânda bî-ser ü bî-pâ kılan dil

haste:**1. haste:**

Mısra: 9
Yorgun.

9. Halîlî haste vü âşüfte-hâli
10. Cihânda bî-ser ü bî-pâ kılan dil

hevâ-yı 'âlem:**1. hevâ-yı 'âlemi: -i**

Mısra: 4
Dünyevi arzular.

3. Heves odına yağan cânı çün 'üd
4. Hevâ-yı 'âlemi bālâ kılan dil

heves:**1. Heves:**

Mısra: 3
Arzu.

3. Heves odına yağan cânı çün 'üd
4. Hevâ-yı 'âlemi bālâ kılan dil

ışk:1. **ışk:**

Mısra: 2

Aşk.

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil

2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

kanda:**kanda:**

Mısra: 5

"Nerede?" soru zarfı.

5. Görürse kanda bir şem'-i cemâli

6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

kan:1. **kanlı:** -lı

Mısra: 7

Kan.

7. Akıdup gözlerümden kanlı yaşı

8. Vücūdum ğarkâ-i deryâ kılan dil

kıl:1. **kılan:** -an

Mısra: 6

Kılmak.

5. Görürse kanda bir şem'-i cemâli

6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

od:1. **odın:** -ın

Mısra: 2

Ateş

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil

2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

2. **odına:** --ın-a

Mısra: 3

Ateş

3. Heves odına yağan cânı çün 'ūd

4. Hevâ-yı 'âlemi bālâ kılan dil

pervâ:1. **pervâ:**

Mısra: 6

Uzaklaştırmak.

5. Görürse kanda bir şem'-i cemâli

6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

pervâneveş:1. **pervâneveş:**

Mısra: 6

Pervane gibi.

5. Görürse kanda bir şem'-i cemâli

6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

peydâ kıl:1. **peydâ kılan:** -an

Mısra: 2

Bulan.

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil

2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

şem'-i cemâl:1. **şem'-i cemâli:** -i

Mısra: 5

Güzellik mumu.

5. Görürse kanda bir şem'-i cemâli

6. Aña pervâneveş pervâ kılan dil

şeydâ kıl:1. **şeydâ kılan:** -an

Mısra: 1

Deli etmek.

1. Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil

2. Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil

ūd:**ūd:**

Mısra: 3

öd ağacı

3. Heves odına yağan cânı çün 'ūd

4. Hevâ-yı 'âlemi bālâ kılan dil

u:1. **ü:**

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. Halîlî haste vü âşüfte-hâli

10. Cihânda bî-ser ü bî-pâ kılan dil

vü:**1. vü:**

Mısra: 1

*"Ve" bağlacı.***1.** Beni âşüfte vü şeydâ kılan dil**2.** Baña bu 'ışk odın peydâ kılan dil**2. vü:**

Mısra: 9

*"Ve" bağlacı***9.** Halîlî haste vü âşüfte-hâli**10.** Cihânda bî-ser ü bî-pâ kılan dil**vücüd:****1. Vücūdum:** -um

Mısra: 8

*Beden***7.** Akıdup gözlerümden kanlı yaşı**8.** Vücūdum ğarğa-i deryâ kılan dil**yak:****1. yağan:** -an

Mısra: 3

*Yakmak.***3.** Heves odına yakan cānı çün 'ūd**4.** Hevā-yı 'ālemi bālā kılan dil**yaş:****1. yaşı:** -ı

Mısra: 7

*Göz yaşı.***7.** Akıdup gözlerümden kanlı yaşı**8.** Vücūdum ğarğa-i deryâ kılan dil

2. Gazel

1. Pertev-i 'ıřķ oldı tā kim rūřenāsı göñlümüñ
Oldı derd ü miħnet ü ğam āřınāsı göñlümüñ
2. Çün ki dil taħtında kurdı ħaymesin sultān-ı 'ıřķ
Tañ mı merfū' olsa Tübîden livāsı göñlümüñ
3. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı miħnetden ħalās
Pertev-i 'ıřķ oldı çün kim reh-nümāsı göñlümüñ
4. Kısmeti rüz-ı ezelde derdimiş beñzer naşıb
Ol sebedendür ki yok derde devāsı göñlümüñ
5. Ger Ĥalîlîyem bu yolda baş u cān virsem gerek
Lā-cerem çün olmışamdur mübtelāsı göñlümüñ

āşina:1. **āşināsi:** -sı

Mısra: 2

*Tanıdık*1. Pertev-i 'ışk oldu tākım rūşenāsi
gönlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşināsi
gönlümün**baş:**1. **baş:**

Mısra: 9

*Baş.*9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cān
virsem gerek10. Lā-cerem çün olmışamdur
mübtelāsi gönlümün**beñze:**1. **beñzer:** -r

Mısra: 7

*Benzemek*7. Kısmeti rüz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb8. Ol sebedendür ki yok derde
devāsi gönlümün**bu:**1. **bu:**

Mısra: 9

*"Bu" işaret sıfatı.*9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cān
virsem gerek10. Lā-cerem çün olmışamdur
mübtelāsi gönlümün**bul:**1. **bulam:** -a, -m

Mısra: 5

*Bulmak.*5. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı
miḥnetden ḥalās6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümāsi gönlümün**cān:**1. **cān:**

Mısra: 9

*Can.*9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cān
virsem gerek10. Lā-cerem çün olmışamdur
mübtelāsi gönlümün**çün:**1. **çün:**

Mısra: 10

*"Çünkü" anlamındadır.*9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cān
virsem gerek10. Lā-cerem çün olmışamdur
mübtelāsi gönlümün2. **çün:**

Mısra: 3

*"Çünkü" anlamında edat.*3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultān-ı 'ışk4. Tan mı merfū ' olsa Tübîden livāsi
gönlümün1. **çün:**

Mısra: 6

*"Çünkü" bağlacı*5. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı
miḥnetden ḥalās6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümāsi gönlümün**derd:**1. **derd:**

Mısra: 2

*Dert.*1. Pertev-i 'ışk oldu tākım rūşenāsi
gönlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü gam āşināsi
gönlümün

2. **derde:** -e

Mısra: 8

Dert, gam.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş

beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde

devâsı göñlümün

3. **derdimiş:** -i-miş

Mısra: 7

derd, gam.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş

beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde

devâsı göñlümün

devâ:1. **devâsı:** -sı

Mısra: 8

İlaç.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş

beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde

devâsı göñlümün

dil:1. **dil:**

Mısra: 3

Gönül.

3. Çün ki dil tahtında kurdı

haymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı

göñlümün

gam:1. **gam:**

Mısra: 2

Dert.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākīm rūşenâsı

göñlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşınâsı

göñlümün

ger:1. **ger:**

Mısra: 9

*Gerçi.*9. Ger Ḥalîlîyem bu yolda baş u cān
virsem gerek

10. Lā-cerem çün olmışamdur

mübtelâsı göñlümün

gerek:1. **gerek:**

Mısra: 9

*Lazım, elzem.*9. Ger Ḥalîlîyem bu yolda baş u cān
virsem gerek

10. Lā-cerem çün olmışamdur

mübtelâsı göñlümün

göñl:1. **göñlümün:** -üm, -üñ

Mısra: 1

*Gönül, yürek.*1. Pertev-i 'ışk oldu tākīm rūşenâsı
göñlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşınâsı
göñlümün2. **göñlümün:** -üm, -üñ

Mısra: 10

*Gönül, yürek.*9. Ger Ḥalîlîyem bu yolda baş u cān
virsem gerek

10. Lā-cerem çün olmışamdur

mübtelâsı göñlümün

3. **göñlümün:** -üm, -üñ

Mısra: 2

*Gönül, yürek.*1. Pertev-i 'ışk oldu tākīm rūşenâsı
göñlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşınâsı
göñlümün4. **göñlümün:** -üm, -üñ

Mısra: 4

Gönül, yürek.

3. Çün ki dil tahtında kurdı

haymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı

göñlümün

5. gönlümün: -üm, -ün

Mısra: 6

Gönül, yürek.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
mihnetden halâs

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümâsı gönlümün

6. gönlümün: -üm, -ün

Mısra: 8

Gönül, yürek.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı gönlümün

halâs:

1. halâs:

Mısra: 5

Kurtarmak.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
mihnetden halâs

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümâsı gönlümün

Halîlî:

1. Halîliyyem: -y-em

Mısra: 9

Özel isim.

9. Ger Halîliyyem bu yolda baş u cân
virsem gerek

10. Lâ-cerem çün olmuşamdur
mübtelâsı gönlümün

hayme:

1. haymesin: -si, -n

Mısra: 3

Çadır.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
haymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû ' olsa Tübîden livâsı
gönlümün

kismet:

1. kısmeti: -i

Mısra: 7

Nasip, pay.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı gönlümün

ki:

1. ki:

Mısra: 3

" Zira, çünkü" anlamlarında bir
bağlaç.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
haymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû ' olsa Tübîden livâsı
gönlümün

2. ki:

Mısra: 8

" Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı gönlümün

kim:

1. kim:

Mısra: 1

" Ki" bağlacı.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākīm rüşenâsı
gönlümün

2. Oldı derd ü mihnet ü gamâşinâsı
gönlümün

2. kim:

Mısra: 5

" Ki" bağlacı.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
mihnetden halâs

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümâsı gönlümün

3. kim:

Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
miḥnetden ḥalās

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümâsı göñlümün

kur:**1. kurdı: -dı**

Mısra: 3
İnşa etmek.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
göñlümün

lâ-cerem:**1. lâ-cerem:**

Mısra: 10
Şüphesiz.

9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cân
virsem gerek

10. Lâ-cerem çün olmuşamdur
mübtelâsı göñlümün

livâ:**1. livâsı: -sı**

Mısra: 4
Sancak, bayrak.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
göñlümün

merfû' ol:**1. merfû' olsa: -sa**

Mısra: 4
Ortadan kalkmak.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
göñlümün

mı:**1. mı:**

Mısra: 4
"mı" soru eki.

3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultân-ı 'ışk

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
göñlümün

miḥnet:**1. miḥnet:**

Mısra: 2
Eziyet.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākim rüşenâsı
göñlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamâşinâsı
göñlümün

mübtelâsı ol:**1. mübtelâsı ol: - mış, -am, -dur**

Mısra: 10
Tutuklu olmak.

9. Ger Ḥalîliyyem bu yolda baş u cân
virsem gerek

10. Lâ-cerem çün olmuşamdur
mübtelâsı göñlümün

naşîb:**1. naşîb:**

Mısra: 7
Kısmet olmak

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı göñlümün

ol:**1. ol:**

Mısra: 8
"O" işaret sıfatı.

7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı göñlümün

2. oldu: -dı

Mısra: 2

"Ol-" yardımcı fiil.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākim rūšenāsi
gönlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşināsi
gönlümün

pertev-i 'ışk:

1. pertev-i 'ışk: -

Mısra: 1

Aşk parlaklığı.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākim rūšenāsi
gönlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşināsi
gönlümün

2. pertev-i 'ışk:

Mısra: 6

Aşk parıltısı.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı
miḥnetden ḥalās

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümāsi gönlümün

reh-nümāsi ol:

1. reh-nümāsi oldu: -dı

Mısra: 6

Rehber olmak.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı
miḥnetden ḥalās

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümāsi gönlümün

rūšenāsi ol:

1. rūšenāsi oldu: -dı

Mısra: 1

Rehber olmak.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākim rūšenāsi
gönlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşināsi
gönlümün

rūz-ı ezel:

1. rūz-ı ezelde: -de

Mısra: 7

Ezel gününde.

7. Kısmeti rūz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devāsi gönlümün

şahrā-yı miḥnet:

1. şahrā-yı miḥnetden: -den

Mısra: 5

Mihnet çölü.

5. Var ümîdüm kim bulam şahrā-yı
miḥnetden ḥalās

6. Pertev-i 'ışk oldu çün kim reh-
nümāsi gönlümün

sebe:

1. sebedendür: -den-dür

Mısra: 8

Neden

7. Kısmeti rūz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb

8. Ol sebedendür ki yok derde
devāsi gönlümün

sultān-ı 'ışk:

1. sultān-ı 'ışk: -

Mısra: 3

Aşk sultanı

3. Çün ki dil tahtında kurdı
ḥaymesin sultān-ı 'ışk

4. Tan mı merfū' olsa Tübîden livāsi
gönlümün

tâ:

1. tâ:

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

1. Pertev-i 'ışk oldu tākim rūšenāsi
gönlümün

2. Oldı derd ü miḥnet ü gamāşināsi
gönlümün

taht:1. **tahtında:** -ın, -da

Mısra: 3

Hükümdarlık makamı.

3. Çün ki dil tahtında kurdu

haymesin sultân-ı 'ışık

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
gönlümün**tañ :**1. **tan:**

Mısra: 4

Şaşılır mı.

3. Çün ki dil tahtında kurdu

haymesin sultân-ı 'ışık

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
gönlümün**tübî:**1. **Tübîden:** -den

Mısra: 4

*Dalları bütün Cenneti gölgeleyen
ağaç.*

3. Çün ki dil tahtında kurdu

haymesin sultân-ı 'ışık

4. Tan mı merfû' olsa Tübîden livâsı
gönlümün**u:**1. **u:**

Mısra: 9

*" Ve" bağlacı.*9. Ger Halîliyem bu yolda baş u cân
virsem gerek10. Lâ-cerem çün olmuşamdur
mübtelâsı gönlümün2. **ü:**

Mısra: 2

*" Ve" bağlacı.*1. Pertev-i 'ışık oldu tākīm rūşenâsı
gönlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü ḡamāşinâsı
gönlümün3. **ü:**

Mısra: 2

*" Ve" bağlacı.*1. Pertev-i 'ışık oldu tākīm rūşenâsı
gönlümün2. Oldı derd ü miḥnet ü ḡamāşinâsı
gönlümün**ümîd:**1. **ümîdüm:** -üm

Mısra: 5

*Umut, ümit.*5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
miḥnetden ḥalâs6. Pertev-i 'ışık oldu çün kim reh-
nümâsı gönlümün**var:**1. **Var:**

Mısra: 5

*Bulunmakta, var.*5. Var ümîdüm kim bulam şahrâ-yı
miḥnetden ḥalâs6. Pertev-i 'ışık oldu çün kim reh-
nümâsı gönlümün**vir:**1. **virsem:** -se, -m

Mısra: 9

*Feda etmek.*9. Ger Halîliyem bu yolda baş u cân
virsem gerek10. Lâ-cerem çün olmuşamdur
mübtelâsı gönlümün**yok:**1. **yok:**

Mısra: 8

*Bulunmamak.*7. Kısmeti rûz-ı ezelde derdimiş
beñzer naşîb8. Ol sebedendür ki yok derde
devâsı gönlümün

yol:

1. **yolda:** -da

Mısra: **9**

Uğurda, amaç.

9. Ger Hālîliyem bu yolda baş u cān
virsem gerek

10. Lā-cerem çün olmışamdur
mübtelâsı göñlümün

3 Gazel

1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı hicrānuñ senüñ
Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i fettānuñ senüñ
2. Hātır-ı mecmū‘umı āşüfte kılduñ iy perî
Tā ki düşdi boynuma zülf-i perîşānuñ senüñ
3. Gice tesbîhüm cemālūñ zikr-i virdümdür şehā
Şubh-dem yād eylerem la‘l-i dūr-efşānuñ senüñ
4. Oldı hāmm kıddüm za‘îf oldı vücūdum nāleden
Anca kim yād eylerem kıdd-i hırāmānuñ senüñ
5. Ayağuña dem-be-dem yüzümi şalmağa sebeb
Bu ki şāyed doḡuna yüzüme dāmānuñ senüñ
6. N’eylerem şol cismi cānā olmaya yoluñda hāk
Ya n’idem şol cānı kim olmaya kırbānuñ senüñ
7. Çün Halîlîyi şehā öldürisersin zulm ile
Bārî tîz tut çün budur āyîn ü erkānuñsenüñ

anca:1. **anca:**

Mısra: 8

*O kadar, o kadar çok.*7. Oldı hıamm kıddüm za'îf oldı
vücūdum nâleden8. Anca kim yâd eylerem kıdd-i
hırâmānuñ senüñ**âşüfte kıl:**1. **âşüfte kılduñ:** - du, -ñ

Mısra: 3

*Perişan etmek.*3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ**ayağ:**1. **ayağuña:** -uñ, -a

Mısra: 9

*Ayak.*9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb10. Bu ki şāyed doķuna yüzüme
dāmānuñ senüñ**âyîn:**1. **âyîn:**

Mısra: 14

*Ādet.*13. Çün Halîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile14. Bārî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ**bārî:**1. **bārî:**

Mısra: 14

*Madem, öyleyse*13. Çün Halîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile14. Bārî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ**boyn:**1. **boynuma:** -um-a

Mısra: 4

*Boyun.*3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ**bu:**1. **bu:**

Mısra: 10

*"Bu" işaret sıfatı.*9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb10. Bu ki şāyed doķuna yüzüme
dāmānuñ senüñ2. **budur:** -dur

Mısra: 14

*"Bu" işaret sıfatı.*13. Çün Halîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile14. Bārî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ**cāna:****cāna:**

Mısra: 1

*(Ey) sevgili.*1. Cānumı yandurdı cāna nār-ı hicrānuñ
senüñ2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i fettānuñ
senüñ**cān:**1. **cānı:** -ı

Mısra: 12

*Can, ruh.*11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

cân:**cânâ:- â**

Mısra: 11

11. N'eylerem şol cismi cânâ olmaya
yoluñda hâk**12.** Ya n'idem şol cânı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

Ey sevgili

2. cānumı: -um, -ı

Mısra: 1

*Beden, vücut.***1.** Cānumı yandurdu cânâ nār-ı

hicrānuñsenüñ

2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i

fettānuñ senüñ

cemāl:**1. cemālūñ:** -üñ

Mısra: 5

*Güzellik.***5.** Gice tesbîhüm cemālūñ zıkr-i

virdümdür şehā

6. Şubh-dem yād eylerem la'l-i dür-

efşānuñ senüñ

çeşm-i fettān:**1. çeşm-i fettān:** -

Mısra: 2

*Fitne çıkaran göz.***1.** Cānumı yandurdu cânâ nār-ı

hicrānuñsenüñ

2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i

fettānuñ senüñ

cism:**1. cismi:** -i

Mısra: 11

*Beden.***11.** N'eylerem şol cismi cânâ

olmaya yoluñda hâk

12. Ya n'idem şol cânı kim olmaya

kurbānuñ senüñ

çün:**1. çün:**

Mısra: 13

*"Çünkü" anlamındadır.***13.** Çün Halîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile**14.** Bārî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ**2. çün:**

Mısra: 14

*"Çünkü" anlamında edat.***13.** Çün Halîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile**14.** Bārî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ**dāmān:****1. dāmānuñ:** -uñ

Mısra: 10

*Etek.***9.** Ayağūña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb**10.** Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ**dem-be-dem:****1. dem-be-dem:**

Mısra: 9

*Her an.***9.** Ayağūña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb**10.** Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ**dokun:****1. doḡuna:** -a

Mısra: 10

*Dokunmak.***9.** Ayağūña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb**10.** Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ**düş:****1. düşdi:** -di

Mısra: 4

Dökülmek.

3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî
4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ

7. Oldı hamm kıddüm za'îf oldı
vücüdüm nâleden
8. Anca kim yâd eylerem kıdd-i
hırāmānuñ senüñ

erkân:

1. *erkānuñ*: -un
Mısra: 14
Kanunlar.

13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

hâtır-ı mecmû':

1. *hâtır-ı mecmû'*: -
Mısra: 3
Derli toplu gönül, zihin.

3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî
4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ

gice:

1. *Gice*:
Mısra: 5
Gece.
5. Gice tesbîhüm cemālûñ zıkr-i
virdümdür şehâ
6. Şubh-dem yâd eylerem la'l-i dūr-
efşānuñ senüñ

ile:

1. *ile*:
Mısra: 13
"vasıtasıyla, aracılığıyla"
anlamlarında edat.
13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

hāk ol:

1. *hāk olmaya*: - ma,-y,-a
Mısra: 11
Toprak olmak.
11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yolunda hāk
12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

iy:

1. *iy*:
Mısra: 3
"Ey" seslenme edatı.
3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî
4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ

Halîlî:

1. *Halîlîyi*: -yi
Mısra: 13
Özel isim.
13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

kadd-i hırāmān:

- kadd-i hırāmānuñ*: -uñ
Mısra: 8
Salınan boy.

7. Oldı hamm kıddüm za'îf oldı vücüdüm
nâleden
8. Anca kim yâd eylerem kıdd-i hırāmānuñ
senüñ

hamm ol:

1. *hamm oldı*: -dı
Mısra: 7
Bükülmek.

kadd:

1. *kaddüm*: -üm
Mısra: 7

Boy, endam.

7. Oldı hāmm qaddūm za'îf oldı
vücūdum nāleden

8. Anca kim yād eylerem qadd-i
hıramānuñ senüñ

olmaya yoluñda hāk

12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
qurbānuñ senüñ

ki:

1. ki:

Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb

10. Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

2. ki:

Mısra: 4
"Zira, çüñkü" anlamında bağlaç.

3. Hātır-ı mecmū'umı āşüfte kılduñ
iy perî

4. Tā ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ

la 'l-i dūr-efşān:

1. la 'l-i dūr-efşānuñ: -uñ

Mısra: 6
İnci saçan dudak.

5. Gice tesbîhüm cemālūñ zıkr-i
virdümdür şehā

6. Şubḥ-dem yād eylerem la 'l-i dūr-
efşānuñ senüñ

n'eyle:

1. N'eylerem: -r, -em

Mısra: 11
Ne yapmak, ne eylemek.

11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk

12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
qurbānuñ senüñ

kim:

1. kim:

Mısra: 12
"Ki" bağlacı.

11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk

12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
qurbānuñ senüñ

2. kim:

Mısra: 8
"Ki" bağlacı.

7. Oldı hāmm qaddūm za'îf oldı
vücūdum nāleden

8. Anca kim yād eylerem qadd-i
hıramānuñ senüñ

n'idem:

1. n'idem:

Mısra: 12
Ne edeyim

11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk

12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
qurbānuñ senüñ

nāle:

1. nāleden: -den

Mısra: 7
İnleme, inilti.

7. Oldı hāmm qaddūm za'îf oldı
vücūdum nāleden

8. Anca kim yād eylerem qadd-i
hıramānuñ senüñ

qurbānuñ ol:

1. qurbānuñ olmaya: - ma, -y, -a

Mısra: 12
Feda olmak.

11. N'eylerem şol cismi cānā

nār-ı hicrān:

1. nār-ı hicrānuñ: -uñ

Mısra: 1
Ayrılık ateşi.

1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı
hicrānuşenüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

öldür:

1. **öldürisersin:** -i-ser-sin
Mısra: 13
Öldürmek.

13. Çün Hālîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile
14. Bārî tîz tut çün budur āyîn ü
erkānuñ senüñ

perî:

1. **perî:**
Mısra: 3
Güzel.
3. Hâtîr-ı mecmû'umı āşüfte kılduñ
iy perî
4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ

sabr:

1. **şabrumı:** -um, -ı
Mısra: 2
Sabır.
1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı
hicrānuşenüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

sal:

1. **şalmağa:** -ma, -ğa
Mısra: 9
Sürmek.
9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebab
10. Bu ki şāyed doğuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

sebeb:

1. **sebeb:**
Mısra: 9

Neden, sebep.

9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebab
10. Bu ki şāyed doğuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

sen:

1. **senüñ:** -ün
Mısra: 1
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.
1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı
hicrānuşenüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

2. **senüñ:** -üñ
Mısra: 10
Sen. İkinci tekil şahıs zamiri.

9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebab
10. Bu ki şāyed doğuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

3. **senüñ:** -üñ
Mısra: 12
Sen. İkinci tekil şahıs zamiri.

11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk
12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

4. **senüñ:** -üñ
Mısra: 14
Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Çün Hālîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile
14. Bārî tîz tut çün budur āyîn ü
erkānuñ senüñ

5. **senüñ:** -üñ
Mısra: 2
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı
hicrānuñ senüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

6. **senüñ:** -ün

Mısra: 4

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ7. **senüñ:** -üñ

Mısra: 6

*Sen. İkinci tekil şahıs zamiri.*5. Gice tesbîhüm cemâlüñ zıkr-i
virdümdür şehā6. Şubh-dem yād eylerem la'l-i dür-
efşānuñ senüñ8. **senüñ:** -üñ

Mısra: 8

*Sen: İkinci tekil şahıs zamiri.*7. Oldı hāmm kıddüm za'îf oldı
vücūdum nāleden8. Anca kim yād eylerem kıdd-i
hıramānuñ senüñ**subh-dem:**1. **şubh-dem:**

Mısra: 6

*Sabah vakti.*5. Gice tesbîhüm cemâlüñ zıkr-i
virdümdür şehā6. Şubh-dem yād eylerem la'l-i dür-
efşānuñ senüñ**sāved:**1. **şāyed:**

Mısra: 10

*Belki*9. Ayağūña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb10. Bu ki şāyed dokuna yüzüme
dāmānuñ senüñ**seh:**1. **şehā:** -a

Mısra: 13

*Ey Padişah.*13. Çün Hālîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile14. Bārî tîz tût çün budur āyîn ü
erkānuñ senüñ2. **şehā:** -a

Mısra: 5

*Ey padişah.*5. Gice tesbîhüm cemâlüñ zıkr-i
virdümdür şehā6. Şubh-dem yād eylerem la'l-i dür-
efşānuñ senüñ**şol:**1. **şol:**

Mısra: 11

*"Şu" işaret sıfatı.*11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ2. **şol:**

Mısra: 12

*"Şu" işaret sıfatı.*11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ**tā:**1. **tā:**

Mısra: 4

*Değın, dek, kadar.*3. Hâtır-ı mecmû'umı âşüfte kılduñ
iy perî4. Tâ ki düşdi boynuma zülf-i
perîşānuñ senüñ**tesbîh:**1. **tesbîhüm:** -üm

Mısra: 5

*Allah'ı zikir ve tenzih ederken
sayının anlaşılması için kullanılan,
ibrişim veya ipliğe dizilmiş, çeşitli
ağaç veya taşlardan yapılmış,
genellikle 33 veya 99 tâneden*

meydana gelen dizi.

5. Gice tesbîhüm cemâlûñ zıkr-i
virdümdür şehâ
6. Şubh-dem yâd eylerem la‘l-i dūr-
efşānuñ senüñ

Beden

7. Oldı hāmm kıddüm za‘îf oldı
vücūdum nâleden
8. Anca kim yâd eylerem kıdd-i
hıramānuñ senüñ

tîz:

1. **tîz:**

Mısra: 14
Çabuk, hızlı.

13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

yâ:

1. **ya:**

Mısra: 12
"Ey" seslenme ünlemi.

11. N’eylerem şol cismi cānā
olmaya yolunda hāk
12. Ya n’idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

tut:

1. **tut:**

Mısra: 14
Tutmak.

13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

yâd eyle:

1. **yâd eylerem:** -r,-em

Mısra: 6
Anmak.

5. Gice tesbîhüm cemâlûñ zıkr-i
virdümdür şehâ
6. Şubh-dem yâd eylerem la‘l-i dūr-
efşānuñ senüñ

u:

1. **ü:**

Mısra: 14
"Ve" bağlacı.

13. Çün Halîlîyi şehâ öldürisersin
zulm ile
14. Bârî tîz tut çün budur âyîn ü
erkānuñ senüñ

2. **yâd eyle:** -

Mısra: 8
Anmak.

7. Oldı hāmm kıddüm za‘îf oldı
vücūdum nâleden
8. Anca kim yâd eylerem kıdd-i
hıramānuñ senüñ

vir:

1. **virdi:** -di

Mısra: 2
Vermek.

1. Cānumı yandurdı cāna nār-ı
hicrānuñ senüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

yağma:

1. **yağmaya:** -y-a

Mısra: 2
Tarac.

1. Cānumı yandurdı cāna nār-ı
hicrānuñsenüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

vücüd:

1. **vücūdum:** -um

Mısra: 7

yan:

1. **yandurdu:** -dur-dı

Mısra: 1
Yandırmak

1. Cānumı yandurdu cāna nār-ı
hicrānuñsenüñ
2. Şabrumı yağmaya virdi çeşm-i
fettānuñ senüñ

vol:

1. **yoluñda:** -uñ, -da
Mısra: 11
Yol, uğur.

11. N'eylerem şol cismi cānā
olmaya yoluñda hāk
12. Ya n'idem şol cānı kim olmaya
kurbānuñ senüñ

yüz:

1. **yüzüme:** -üm, -e
Mısra: 10
Yüz, çehre.

9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb
10. Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

1. **yüzümi:** -üm, -i
Mısra: 9
Yüz, çehre.

9. Ayağuña dem-be-dem yüzümi
şalmağa sebeb
10. Bu ki şāyed doḡuna yüzüme
dāmānuñ senüñ

za'îf ol:

1. **za'îf oldu:** -dı
Mısra: 7
Zayıf olmak.
7. Oldı ḡamm ḡaddüm za'îf oldu
vücüdüm nāleden
8. Anca kim yād eylerem ḡadd-i
ḡırāmānuñ senüñ

zıkr-i vird:

1. **zıkr-i virdümdür:** -dü, -m, -dür
Mısra: 5
Devamlı zıkr.

5. Gice tesbîhüm cemālün zıkr-i
virdümdür şehā
6. Şubḡ-dem yād eylerem la'l-i dür-
efşānuñ senüñ

zulm:

1. **zulm:**
Mısra: 13
Zulüm.

13. Çün Ḥalîlîyi şehā öldürisersin
zulm ile
14. Bārî tîz tut çün budur āyîn ü
erkānuñsenüñ

zülf-i perîşān:

- zülf-i perîşānuñ:** -uñ
Mısra: 4
Dağınık saç.

3. Ḥātır-ı mecmū'umı āşüfte kılduñ iy perî
4. Tā ki düşdi boynuma zülf-i perîşānuñ
senüñ

4 Gazel

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna yazarum
Hecr āteşine ḥasretile yaña yazarum
2. Derd ü firāk u miḥnet ü ğam şerḥidür bu kim
Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna yazarum
3. Dervîşem ü fakîrem ü miskîn ü derd-mend
Mûrem ki vaşf-ı ḥālî Süleymāne yazarum
4. Yā'küb-ı ḥaste ḥālîni bin sūz-ı āhile
Mışruñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna yazarum
5. ılma Ḥalîlî nāle vü feryādı o kim uş
Bûlbûl ḥikāyetini gûlistāna yazarum

āteş:1. **āteşine:** -in-e

Mısra: 2

Ateş.

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna

yazarum

2. Hecr āteşine ḥasretile yaña

yazarum

biñ:1. **bin:**

Mısra: 7

1000 sayısı.

7. Yā'kūb-ı ḥaste ḥālını bin sūz-ı

āhile

8. Mıṣruñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna

yazarum

bu:1. **bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna

yazarum

2. Hecr āteşine ḥasretile yaña

yazarum

2. **bu:**

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü

ḡamşerḥidür bu kim

4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna

yazarum

bülbül:1. **Bülbül:**

Mısra: 10

Bülbül.

9. Kılma Ḥalîlî nāle vü feryādı

çokkim uş

10. Bülbül ḥikāyetini gülistāna

yazarum

çok:1. **çok:**

Mısra: 9

Çok.

9. Kılma Ḥalîlî nāle vü feryādı

çokkim uş

10. Bülbül ḥikāyetini gülistāna

yazarum

derd:1. **derd:**

Mısra: 3

derd

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü

ḡamşerḥidür bu kim

4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna

yazarum

derd-mend:1. **derd-mend:**

Mısra: 5

Dertli.

5. Dervîşem ü faḳîrem ü miskîn ü

derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı ḥālî Süleymāne

yazarum

dervîş:1. **Dervîşem:** -em

Mısra: 5

Zavallı

5. Dervîşem ü faḳîrem ü miskîn ü

derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı ḥālî Süleymāne

yazarum

fakîr:1. **faḳîrem:** -em

Mısra: 5

Yoksul

5. Dervîşem ü faḳîrem ü miskîn ü

derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı ḥālî Süleymāne

yazarum

feryād:

1. *feryādî*: -ı
Mısra: 9
Haykırma.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş
10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

firāk:

1. *firāku*: -u
Mısra: 3
Ayrılık.

3. Derd ü firāku miñnet ü
ğamşerhidür bu kim
4. Ol şehriyâr-ı hüsrev-i hûbâna
yazarum

ğam:

1. *ğam*:
Mısra: 3
Dert.

3. Derd ü firāku miñnet ü
ğamşerhidür bu kim
4. Ol şehriyâr-ı hüsrev-i hûbâna
yazarum

gülistân:

1. *gülistâna*: -a
Mısra: 10
Gül bahçesi.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş
10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

Halîlî:

1. *Halîlî*:
Mısra: 9
Özel isim.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş
10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

hâl:

- hâlini*: -in-i
Mısra: 7
Durum.

7. Yâ'küb-ı haste hâlini bin sūz-ı âhile
8. Mısrū'azîzi Yūsuf-ı Ken'âna yazarum

hasret:

1. *hasretile*: - ile
Mısra: 2
Özlem.

1. Bu ruğ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum
2. Hecr âteşine hasretile yaña yazarum

hecr:

1. *hecr*:
Mısra: 2
Ayrılık.

1. Bu ruğ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum
2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

hikâyet:

1. *hikâyetini*: -i, -n, -i
Mısra: 10
Hikaye.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş
10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

ile:

1. *ile*:
Mısra: 2
*"birlikte, beraber" anlamlarında
edat*

1. Bu ruğ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum
2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

kılma:**1. kılma:**

Mısra: 9

Yapma, etme.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş

10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

ki:**1. ki:**

Mısra: 6

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

5. Dervîşem ü fakîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

kim:**1. kim:**

Mısra: 1

"hangi kişi" anlamında soru zamiri

1. Bu ruķ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum

2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

2. kim:

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

3. Derd ü firâķu miñnet ü
ğamşerhidür bu kim

4. Ol şehriyâr-ı hüsrev-i hûbâna
yazarum

3. kim:

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş

10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

Mışruñ 'azîz:**1. Mışruñ 'azîzi: -i**

Mısra: 8

Mısır padişahı.

7. Yâ'küb-ı haste hâlini bin sūz-ı
âhile

8. Mışruñ 'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna
yazarum

miñnet:**1. miñnet:**

Mısra: 3

Eziyet.

3. Derd ü firâķu miñnet ü
ğamşerhidür bu kim

4. Ol şehriyâr-ı hüsrev-i hûbâna
yazarum

miskîn:**1. miskîn:**

Mısra: 5

Düşkün, aciz.

5. Dervîşem ü fakîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

mür:**1. Mûrem: -em**

Mısra: 6

Karınca.

5. Dervîşem ü fakîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

nâle:**1. nâle:**

Mısra: 9

İnleme.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş

10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

ol:**1. ol:**

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna yazarum
2. Hecr âteşine ḥasretile yaña yazarum

2. Ol:

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü ḡamşerḥidür bu kim
4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna yazarum

ruk'a:**1. ruḳ'ayı: -y1**

Mısra: 1

Dilekçe.

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna yazarum
2. Hecr âteşine ḥasretile yaña yazarum

süz-ı âh:**1. süz-ı âhile: -ile**

Mısra: 7

Ah ateşi.

7. Yâ'küb-ı ḥaste ḥâlini bin süz-ı âhile
8. Mıṣruñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna yazarum

süleymân:**1. Süleymâne: -a**

Mısra: 6

Özel isim (Hz. Süleyman).

5. Dervîşem ü faḳîrem ü miskîn ü derd-mend
6. Mürem ki vaşf-ı ḥâli Süleymâne yazarum

şeh-i ḥübân:**1. şeh-i ḥübāna: -a**

Mısra: 1

Güzeller padişahı.

1. Bu ruḳ'ayı kim ol şeh-i ḥübāna yazarum
2. Hecr âteşine ḥasretile yaña yazarum

şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübân:**1. şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna: -a**

Mısra: 4

Güzellerin Şehriyar ve Hüsrev gibi hükümdarı

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü ḡamşerḥidür bu kim
4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna yazarum

serh:**1. şerḥidür: -i, -dür**

Mısra: 3

Açıklama.

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü ḡamşerḥidür bu kim
4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna yazarum

uş:**uş:**

Mısra: 9

ancak.

9. Kılma Ḥalîlî nâle vü feryâdı çokkim uş
10. Bülbül ḥikâyetini gülistāna yazarum

u:**1. ü:**

Mısra: 3

" Ve " bağlacı.

3. Derd ü firāḳu miḥnet ü ḡamşerḥidür bu kim
4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna yazarum

2. ü:

Mısra: 3
" *Ve*" bağlacı.

3. Derd ü firâku miñnet ü
ğamşerhidür bu kim

4. Ol şehriyâr-ı hüsrev-i hûbâna
yazarum

3. ü:

Mısra: 5
" *Ve*" bağlacı.

5. Dervîşem ü faķîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

4. ü:

Mısra: 5
" *Ve*" bağlacı.

5. Dervîşem ü faķîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

5. ü:

Mısra: 5
" *Ve*" bağlacı.

5. Dervîşem ü faķîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

vaşf-ı hâl:**1. vaşf-ı hâli: -i**

Mısra: 6
Durum özellikleri.

5. Dervîşem ü faķîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı hâli Süleymâne
yazarum

vü:**1. vü:**

Mısra: 9
" *Ve*" bağlacı.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş

10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

yâ'kûb-ı haste:**1. yâ'kûb-ı haste: -**

Mısra: 7
Hasta yakup.

7. Yâ'kûb-ı haste hâlini bin sūz-ı
âhile

8. Mısrūñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'âna
yazarum

yaña:**1. yaña:**

Mısra: 2
Yanmak.

1. Bu ruķ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum

2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

yaz:**1. yazarum: -ar, -um**

Mısra: 1
Kaleme almak.

1. Bu ruķ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum

2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

2. yazarum: -ar, -um

Mısra: 10
Kaleme almak.

9. Kılma Hâlîlî nâle vü feryâdı
çokkim uş

10. Bülbül hikâyetini gülistâna
yazarum

3. yazarum: -ar, -um

Mısra: 2
Kaleme almak.

1. Bu ruķ'ayı kim ol şeh-i hûbâna
yazarum

2. Hecr âteşine hasretile yaña
yazarum

4. **yazarum:** -ar, -um

Mısra: 4

Kaleme almak.

3. Derd ü firāku miḥnet ü

ğamşerḥidür bu kim

4. Ol şehriyār-ı ḥüsrev-i ḥübāna

yazarum

5. **yazarum:** -ar, -um

Mısra: 6

Kaleme almak.

5. Dervîşem ü faḳîrem ü miskîn ü
derd-mend

6. Mürem ki vaşf-ı ḥālî Süleymāne

yazarum

6. **yazarum:** -ar, -um

Mısra: 8

Kaleme almak.

7. Yā'küb-ı ḥaste ḥālîni bin sūz-ı
āhile

8. Mışruñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna

yazarum

yūsuf-ı ken'ān:

1. **yūsuf-ı ken'ān:** -

Mısra: 8

Ken'anlı Yusuf, Hz. Yusuf.

7. Yā'küb-ı ḥaste ḥālîni bin sūz-ı
āhile

8. Mışruñ'azîzi Yūsuf-ı Ken'āna

yazarum

5 Gazel

1. Dil-rübâlar incinüp derdâ ki bundan sürdiler
Âh kim ayırdılar cânı bedenden sürdiler
2. Hey ne fettânlardur ol bî-raḥm dil-berler görüñ
Evvelâ öldürdiler cevrile andan sürdiler
3. Bülbul-i şūrîde-em bilsem günâhum n'oldı kim
Mevsim-i gülde beni şahın-ı çemenden sürdiler
4. Hâr-ı hicrân ile bağrum dağlayam bülbul gibi
Çün ki vaşlı geldi nevrûzı semenden sürdiler
5. İy ciger yan v'iy gönül feryâd u efğân eylegil
İy gözüm kan ağla kim vech-i ḥasenden sürdiler
6. Yanayım nâr-ı cehennemden beter hecr odına
Çün beni nâ-ḥaḳḳ yire cennet vaṭandan sürdiler
7. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi 'azm-i sefer
Didi n'eyler bunda ol anı kaçandan sürdiler

ağla:1. **ağla:**

Mısra: 10

Ağlamak.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

āh:1. **āh:**

Mısra: 2

"Ah!" üzüntü bildiren ünlem.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

andan:1. **andan:**

Mısra: 4

Ondan sonra.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevri le andan
sürdiler

1. **anı:** -n, -ı

Mısra: 14

"O" işaret zamiri.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

ayır:1. **ayırdılar:** -dı-lar

Mısra: 2

Ayırmak

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

'azm-i sefer:1. **'azm-i sefer:** -

Mısra: 13

Yolculuğa çıkma.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

bağr:1. **bağrum:** -um

Mısra: 7

Göğüs.

7. Ḥār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbul gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler

beden:1. **bedenden:** -den

Mısra: 2

Cisim.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

ben:1. **beni:** -i

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaḳḳ yire cennet
vaṭandan sürdiler

2. **beni:** -i

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

5. Bülbul-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

beter:1. **beter:**

Mısra: 11
Daha fazla.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet
vaṭandan sürdiler

bil:1. **bilsem:** -se, -m

Mısra: 5
Bilmek.

5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

bî-rahm:1. **bî-raḥm:**

Mısra: 3
Acımasız.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

bu:1. **bunda:** -n, -da

Mısra: 14
Burada.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

2. **bundan:** -n, -dan

Mısra: 1
Burada.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

bülbül:1. **bülbül:**

Mısra: 7
Bülbül.

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler

bülbül-i şūrîde:1. **bülbül-i şūrîde:** -

Mısra: 5
Zavallı bülbül.

5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

cān:1. **cānı:** -ı

Mısra: 2
Can.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

cennet:1. **cennet:**

Mısra: 12
Cennet.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet
vaṭandan sürdiler

cevr:1. **cevrile:** -ile

Mısra: 4
Eziyet, cefa.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

ciger:1. **ciger:**

Mısra: 9

*Ciğer.*9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler**çün:**1. **çün:**

Mısra: 12

*"Çünkü" anlamında edat.*11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet
vaṭandan sürdiler2. **çün:**

Mısra: 8

*"Çünkü" anlamında edat.*7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler**dağ:**1. **dağlayam:** -la-ya-m

Mısra: 7

*Dağlamak.*7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler**derdâ:**1. **derdâ:**

Mısra: 1

*Ne yazık ki.*1. Dil-rübālar incinüp derdâ ki
bundan sürdiler2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler**didi:**1. **Didi:**

Mısra: 14

*Dedi.*13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler**di:**1. **didüm:** -dü,-m

Mısra: 13

*Dedim*13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler**dil-ber:**1. **dil-ber:**

Mısra: 13

*Gönül alan güzel.*13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler2. **dil-berler:** -ler

Mısra: 3

*Gönül alan, güzel.*3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler**dil-rübā:**1. **dil-rübālar:** -lar

Mısra: 1

*Gönül alan sevgililer.*1. Dil-rübālar incinüp derdâ ki
bundan sürdiler2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

efgān:1. ***efgān:***

Mısra: 9

Figanlar.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler

evvel:1. ***evvelā:*** -ā

Mısra: 4

Önce.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan sürdiler

eyle:1. ***eyledi:*** -di

Mısra: 13

Etmek, eylemek.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîl eyledi 'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı kaçandan sürdiler

2. ***eylegil:*** -gil

Mısra: 9

Eylemek, yapmak.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler

feryād:1. ***feryād:***

Mısra: 9

Feryad.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler

fettān:1. ***fettānlardur:*** -lar-dur

Mısra: 3

Fitneciler.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan sürdiler

gel:1. ***geldi:*** -di

Mısra: 8

Gelmek.

7. Ḥār-ı hicrān ile bağrum dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı semenden sürdiler

gibi:1. ***gibi:***

Mısra: 7

"Gibi" edatı. Benzerlik anlamı verir.

7. Ḥār-ı hicrān ile bağrum dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı semenden sürdiler

gönül:1. ***gönül:***

Mısra: 9

Gönül, yürek

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i hasenden sürdiler

gör:1. ***görüñ:*** -üñ

Mısra: 3

Bakmak, görmek.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan sürdiler

göz:1. **gözüm:** -üm

Mısra: 10

Göz.

9. İy ciger yan v'iy göñül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

günāh:1. **günāhum:** -um

Mısra: 5

Suç.

5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahın-ı
çemenden sürdiler

Halîlî:1. **Halîlî:**

Mısra: 13

Özel isim.

13. Didüm iy dil-ber Halîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

Hār-ı hicrān:1. **Hār-ı hicrān:** -

Mısra: 7

Ayrılık dikenî.

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrûzı
semenden sürdiler

hecr:1. **hecr:**

Mısra: 11

Ayrılık.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet
vaṭandan sürdiler

hey:1. **hey:**

Mısra: 3

"Ey!" seslenme edatı.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

ile:1. **ile:**

Mısra: 7

"Vasıtastyla, aracılığıyla"
anlamlarında edat.

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrûzı
semenden sürdiler

incin:1. **incinüp:** -üp

Mısra: 1

Rahatsız olmak.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

iy:1. **iy:**

Mısra: 10

"Ey" seslenme edatı.

9. İy ciger yan v'iy göñül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

2. **iy:**

Mısra: 13

"Ey" seslenme edatı.

13. Didüm iy dil-ber Halîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

3. iy:

Mısra: 9

*"Ey" seslenme edatı.*9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler**kaçan:**1. **kaçandan:** -dan

Mısra: 14

*Ne zaman.*13. Didüm iy dil-ber Halîlî eyledi
‘azm-i sefer14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler**kan:**1. **kan:**

Mısra: 10

*Kan.*9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler**ki:**1. **ki:**

Mısra: 1

*"Ki" bağlacı.*1. Dil-rübālar incinüp derdā ki bundan
sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden sürdiler

2. **ki:**

Mısra: 8

*"Ki" bağlacı.*7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi8. Çün ki vaşlı geldi nevrüzü
semenden sürdiler**kim:**1. **kim:**

Mısra: 10

*"Ki" bağlacı.*9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler**2. kim:**

Mısra: 2

*"Ki" bağlacı.*1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler**3. kim:**

Mısra: 5

*"Ki" bağlacı.*5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler**mevsim-i gül:**1. **mevsim-i gülde:** -de

Mısra: 6

*Baharda.*5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler**n'ey:**1. **n'eyler:** -ler

Mısra: 14

*Ne yapmak.*13. Didüm iy dil-ber Halîlî eyledi
‘azm-i sefer14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler**n'ol:**1. **n'oldı:** -dı

Mısra: 5

*Ne olur.*5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

nā-ḥakḫ:**1. nā-ḥakḫ:**

Mısra: 12

Haksız.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥakḫ yire cennet
vaṭandan sürdiler

nār-ı cehennem:**1. nār-ı cehennem: -**

Mısra: 11

Cehennem ateşi.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥakḫ yire cennet
vaṭandan sürdiler

ne:**1. ne:**

Mısra: 3

*"Hangi şey" anlamında soru
zamiri.*

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

nevrüz:**1. nevrüz: -ı**

Mısra: 8

*ilkbahar başlangıcı; baharın ilk
günü.*

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrüzü
semenden sürdiler

od:**1. odına: -ın, -a**

Mısra: 11

Ateş, alev.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥakḫ yire cennet

vaṭandan sürdiler

ol:**1. ol:**

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîlî eyledi
'azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

2. ol:

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

öldür:**1. öldürdiler: -di, -ler**

Mısra: 4

Öldürmek.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevriye andan
sürdiler

şahn-ı çemen:**1. şahn-ı çemen: -**

Mısra: 6

Çimenlik.

5. Bülbül-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

semen:**1. semenden: -den**

Mısra: 8

Yasemin

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbül gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrüzü
semenden sürdiler

sür:1. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 1

Kovmak.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

2. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 10

Kovmak.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

3. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 12

Kovmak.

11. Yanayım nār-ı cehennemden
beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet
vaṭandan sürdiler

4. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 14

Kovmak.

13. Didüm iy dil-ber Ḥalîf eyledi
‘azm-i sefer

14. Didi n'eyler bunda ol anı
kaçandan sürdiler

5. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 2

Kovmak.

1. Dil-rübālar incinüp derdā ki
bundan sürdiler

2. Āh kim ayırdılar cānı bedenden
sürdiler

6. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 4

Kovmak.

3. Hey ne fettānlardur ol bî-raḥm
dil-berler görüñ

4. Evvelā öldürdiler cevri le andan
sürdiler

7. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 6

Kovmak.

5. Bülbul-i şūrîde-em bilsem
günāhum n'oldı kim

6. Mevsim-i gülde beni şahn-ı
çemenden sürdiler

8. **sürdiler:** -di, -ler

Mısra: 8

Kovmak.

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbul gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler

u:1. **u:**

Mısra: 9

"Ve" bağlacı.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

v'iy:1. **v'iy:**

Mısra: 9

Ve ey; Vay.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i
hasenden sürdiler

vaşl:1. **vaşl:** -ı

Mısra: 8

Kavuşmak.

7. Hār-ı hicrān ile bağrum
dağlayam bülbul gibi

8. Çün ki vaşlı geldi nevrūzı
semenden sürdiler

vaṭan:1. **vaṭandan:** -dan

Mısra: 12

Vatan, memleket.

11. Yanayım nār-ı cehennemden

beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet

vaṭandan sürdiler

vech-i ḥasen:1. **vech-i ḥasenden:** -den

Mısra: 10

Güzel yüzlü.

9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u

efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i

ḥasenden sürdiler

yan:1. **yan:**

Mısra: 9

*Yanmak.*9. İy ciger yan v'iy gönül feryād u
efgān eylegil

10. İy gözüm kan ağla kim vech-i

ḥasenden sürdiler

2. **Yanayım:** --a-y-ım

Mısra: 11

Yanmak.

11. Yanayım nār-ı cehennemden

beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet

vaṭandan sürdiler

yire:**yire:**

Mısra: 12

Durum, vaziyet.

11. Yanayım nār-ı cehennemden

beter hecr odına

12. Çün beninā-ḥaqq yire cennet

vaṭandan sürdiler

6 . Gazel

1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şāh-ı hūbān el-vedā’
Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı devrān el-vedā’
2. Şanma kim sağ u esen ayruluram senden şehā
Giderem dil-hūn idüp ḥātır-perîşān el-vedā’
3. Çün ki vaşluñ dāmenine sa’yile irmez elüm
İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān el-vedā’
4. Derd-mendüñem lebüñdür derdüme emsem didüm
Didüñ epsem itmedüñ derdüme dermān el-vedā’
5. Hāk-sār oldum yanup hicrān odına iy dirîğ
Olmadı irişmege vaşluña imkān el-vedā’
6. İşigüñde niçe bir feryād idem zārî kılam
Yā gözümnden niçe bir idem dūr-efşān el-vedā’
7. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy nā-mihribān
Dil pür-ez-hūn dîde pür-nem zār u giryān el-vedā’

ayır:1. **ayırdı:** -dı

Mısra: 2

ayırmaq

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'
2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā'

ayrul:1. **ayruluram:** -ur-am

Mısra: 3

Ayrılmak.

3. Şanma kimşağ u esen ayruluram
senden şehā
4. Giderem dil-hūn idüp hātır-
perîşān el-vedā'

'azm-i sefer:1. **'azm-i sefer:**

Mısra: 1

Yolculuğa çıkma.

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'
2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā'

ben:1. **beni:** -i

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'
2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā'

bir:1. **bir:**

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılām
12. Yā gözümden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā'

2. **bir:**

Mısra: 12

"Bir" sayı sıfatı.

11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılām
12. Yā gözümden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā'

çarḥ-ı devrān:1. **çarḥ-ı devrān:**

Mısra: 2

Dönen felek.

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'
2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā'

çün:1. **çün:**

Mısra: 5

"Çünkü" anlamındadır.

5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa'yile
irmez elüm
6. İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān
el-vedā'

dāmen:1. **dāmenine:** -i, -n, -e

Mısra: 5

Etek

5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa'yile
irmez elüm
6. İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān
el-vedā'

derd-mend:1. **Derd-mendüñem:** -üñ-em

Mısra: 7

Dertli.

7. Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm
8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā'

derd:1. **derdüme:** -üm-e

Mısra: 7

Dert.

7. Derd-mendüñem lebüñdür

derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘2. **derdüme:** -üm-e

Mısra: 8

Dert.

7. Derd-mendüñem lebüñdür

derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘**derman:**1. **dermān:**

Mısra: 8

İlaç.

7. Derd-mendüñem lebüñdür

derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘**dide:**1. **dide:**

Mısra: 14

*göz*13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān14. Dil pür-ez-ḥün dide pür-nem
zār u giryān el-vedā‘1. **didüm:** -dü, -m

Mısra: 7

Demek, söylemek.

7. Derd-mendüñem lebüñdür

derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘2. **didüñ:** -dü, -n

Mısra: 8

Söylemek.

7. Derd-mendüñem lebüñdür

derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘**dil:**1. **dil:**

Mısra: 14

*Gönül, kalp.*13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān14. Dil pür-ez-ḥün dide pür-nem
zār u giryān el-vedā‘**dil-ḥün id:**1. **dil-ḥün idüp:** -üp

Mısra: 4

*Yüreken kan ağlayıp.*3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehā4. Giderem dil-ḥün idüp ḥātır-
perîşān el-vedā‘**dirîg:**1. **dirîg:**

Mısra: 9

*Yazık*9. Ḥāk-sār oldum yanup hicrān
odına iy dirîg10. Olmadı irişmege vaşluña imkān
el-vedā‘**dür-efşān id:**1. **dür-efşān idem:** -em

Mısra: 12

*İnci saçmak.*11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılām12. Yā gözümden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā‘

el:

1. **elüm:** -üm
Mısra: 5
El

5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa'yile
irmez elüm

6. İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān
el-vedā'

el-vedā':

1. **el-vedā':**
Mısra: 1
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'

2. Uş beni ayırdı senden çarh-ı
devrān el-vedā'

2. **el-vedā':**
Mısra: 10
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

9. Hāk-sār oldum yanup hicrān
odına iy dirîğ

10. Olmadı irişmege vaşluña imkân
el-vedā'

3. **el-vedā':**
Mısra: 12
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

11. İşigünde niçe bir feryād idem
zārîkılam

12. Yā gözümnden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā'

4. **el-vedā':**
Mısra: 14
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

13. Gitdi şehrüñden Halîlî-haste iy
nā-mihribān

14. Dil pür-ez-hün dîde pür-nem
zār u giryān el-vedā'

5. el-vedā':

Mısra: 2
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

1. Eyledüm 'azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā'

2. Uş beni ayırdı senden çarh-ı
devrān el-vedā'

6. el-vedā':

Mısra: 4
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehā

4. Giderem dil-hün idüp hātır-
perîşān el-vedā'

7. el-vedā':

Mısra: 6
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa'yile
irmez elüm

6. İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān
el-vedā'

8. el-vedā':

Mısra: 8
"Güle güle" anlamında son veda
ifadesi.

7. Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā'

em:

1. **emsem:** -se, -m
Mısra: 7
Şifa.

7. Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā'

epsem:**1. epsem:**

Mısra: 8

Suskun.

7. Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm

8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘

esen:**1. esen:**

Mısra: 3

Sağ, selamet.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehā

4. Giderem dil-ḥūn idüp ḥātır-
perîşān el-vedā‘

eyle:**1. eyledüm: -dü, -m**

Mısra: 1

Etmek, yapmak.

1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şāh-ı
ḥūbān el-vedā‘

2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā‘

feryād id:**1. feryād idem: -em**

Mısra: 11

Ağlamak.

11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılam

12. Yā gözümnden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā‘

gid:**1. giderem: -er, -em**

Mısra: 4

Gitmek.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehā

4. Giderem dil-ḥūn idüp ḥātır-
perîşān el-vedā‘

giribān:**1. giribān:**

Mısra: 6

Elbise yakası.

5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa‘yile
irmez elüm

6. İhtiyār itdüm sefer yırtup giribān
el-vedā‘

giryān:**1. giryān:**

Mısra: 14

Ağlayan.

13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān

14. Dil pür-ez-ḥūn dīde pür-nem
zār u giryān el-vedā‘

git:**1. gitdi: -di**

Mısra: 13

Gitmek.

13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān

14. Dil pür-ez-ḥūn dīde pür-nem
zār u giryān el-vedā‘

göz:**1. gözümnden: -üm, -den**

Mısra: 12

Göz.

11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılam

12. Yā gözümnden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā‘

hāk-sār ol:**1. hāk-sār oldum: -du, -m**

Mısra: 9

Toz toprak olmak.

9. Hāk-sār oldum yanup hicrān
odına iy dirîğ

10. Olmadı irişmege vaşluña imkān
el-vedā‘

Halîlî-haste:**1. *Halîlî-haste:***

Mısra: 13

*Halîlî (özel isim) yorgun.***13.** Gitdi şehriñden Halîlî-haste iy
nâ-mihribân**14.** Dil pür-ez-hûn dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘**hâtır-perîşân:****1. *hâtır-perîşân:***

Mısra: 4

*Gönlü dağınk.***3.** Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ**4.** Giderem dil-hûn idüp hâtır-
perîşân el-vedâ‘**hicrân:****1. *hicrân:***

Mısra: 9

*Ayrılık.***9.** Hâk-sâr oldum yanup hicrân
odına iy dirîğ**10.** Olmadı irişmege vaşluña imkân
el-vedâ‘**İhtiyâr:****1. *İhtiyâr etdüm:-et-dü-m***

Mısra: 6

*Seçmek.***5.** Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm**6.** İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘**imkân ol:****1. *imkân olmadı:-ma,-dı***

Mısra: 10

*Mümkün olmak.***9.** Hâk-sâr oldum yanup hicrân
odına iy dirîğ**10.** Olmadı irişmege vaşluña imkân
el-vedâ‘**iriş:*****irişmege:-me, -ge***

Mısra: 10

*Ulaşmak.***9.** Hâk-sâr oldum yanup hicrân odına iy
dirîğ**10.** Olmadı irişmege vaşluña imkân el-
vedâ‘**ir:****1. *irmez:-mez***

Mısra: 5

*Yetişmek, erişmek***5.** Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm**6.** İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘**işig:****1. *işigüñde:-ün, -de***

Mısra: 11

*Eşik, kapı.***11.** İşigüñde niçe bir feryâd idem
zârîkılam**12.** Yâ gözümünden niçe bir idem
dür-efşân el-vedâ‘**it:****1. *itdüm:-dü-m***

Mısra: 6

*Etmek.***5.** Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm**6.** İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘**2. *itmedüñ:-me-dü-n***

Mısra: 8

*Eylemek.***7.** Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm**8.** Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermân el-vedâ‘

iy:**1. iy:**

Mısra: 1

*"Ey" seslenme edatı.*1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şāh-ı
hübān el-vedā‘2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrān el-vedā‘**2. iy:**

Mısra: 13

*"Ey" seslenme edatı.*13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān14. Dil pür-ez-ḥūn dîde pür-nem
zār u giryān el-vedā‘**3. iy:**

Mısra: 9

*"Ey" seslenme edatı.*9. Ḥāk-sār oldum yanup hicrān
odına iy dirîḡ10. Olmadı irişmege vaşluña imkān
el-vedā‘**ki:****1. ki:**

Mısra: 5

*"Ki" bağlacı.*5. Çün ki vaşluñ dāmenine sa‘yile
irmez elüm6. İhtiyār itdüm sefer yırtup girîbān
el-vedā‘**kim:****1. kim:**

Mısra: 3

*"Ki" bağlacı.*3. Şanma kimşaḡ u esen ayruluram
senden şehā4. Giderem dil-ḥūn idüp ḥatır-
perîşān el-vedā‘**leb:****1. lebüñdür:** -ün-dür

Mısra: 7

*Dudak.*7. Derd-mendüñem lebüñdür
derdüme emsem didüm8. Didüñ epsem itmedüñ derdüme
dermān el-vedā‘**nā-mihribān:****1. nā-mihribān:**

Mısra: 13

*Merhametsiz.*13. Gitdi şehrüñden Ḥalîlî-ḥaste iy
nā-mihribān14. Dil pür-ez-ḥūn dîde pür-nem
zār u giryān el-vedā‘**niçe:****1. niçe:**

Mısra: 11

*Ne kadar.*11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılām12. Yā gözümünden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā‘**1. niçe:**

Mısra: 12

*Ne kadar*11. İşigüñde niçe bir feryād idem
zārîkılām12. Yā gözümünden niçe bir idem
dür-efşān el-vedā‘**od:****1. odına:** -ın, -a

Mısra: 9

*Ateş, alev.*9. Ḥāk-sār oldum yanup hicrān
odına iy dirîḡ10. Olmadı irişmege vaşluña imkān
el-vedā‘

pür-ez-hün:**1. pür-ez-hün:**

Mısra: 14
Kan dolu.

13. Gitdi şehrüñden Hâlîlî-haste iy
nâ-mihribân

14. Dil pür-ez-hün dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘

pür-nem:**1. pür-nem:**

Mısra: 14
Nemli.

13. Gitdi şehrüñden Hâlîlî-haste iy
nâ-mihribân

14. Dil pür-ez-hün dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘

sağ:**1. sağ:**

Mısra: 3
Hayatta, canlı.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ

4. Giderem dil-hün idüp hâtır-
perîşân el-vedâ‘

san:**1. Şanma: -ma**

Mısra: 3
Sanmak.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ

4. Giderem dil-hün idüp hâtır-
perîşân el-vedâ‘

sa‘y:**1. sa‘yile: -ile**

Mısra: 5
Çalışmak, çabalamak.

5. Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm

6. İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘

sefer:**1. sefer:**

Mısra: 6
Yolculuk.

5. Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm

6. İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘

sen:**1. senden: -den**

Mısra: 2
Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şâh-ı
hübân el-vedâ‘

2. Uş beni ayırdı senden çarh-ı
devrân el-vedâ‘

2. senden: -den

Mısra: 3
Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ

4. Giderem dil-hün idüp hâtır-
perîşân el-vedâ‘

şâh-ı hübân:**1. şâh-ı hübân: -**

Mısra: 1
Güzellerin şahı.

1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şâh-ı
hübân el-vedâ‘

2. Uş beni ayırdı senden çarh-ı
devrân el-vedâ‘

seh:**1. şehâ: -a**

Mısra: 3
Ey şah.

3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ

4. Giderem dil-hün idüp hâtır-
perîşân el-vedâ‘

şehir:1. **şehiründen:** -üñ, -den

Mısra: 13

*Kent, şehir*13. Gitdi şehiründen Halîlî-ḥaste iy
nâ-mihribân14. Dil pür-ez-ḥûn dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘**u:**1. **u:**

Mısra: 14

*"Ve" bağlacı.*13. Gitdi şehiründen Halîlî-ḥaste iy
nâ-mihribân14. Dil pür-ez-ḥûn dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘2. **u:**

Mısra: 3

*"Ve" bağlacı.*3. Şanma kimşag u esen ayruluram
senden şehâ4. Giderem dil-ḥûn idüp ḥâtır-
perîşân el-vedâ‘**uş:**1. **uş:**

Mısra: 2

*Ancak, fakat*1. Eyledüm ‘azm-i sefer iy şâh-ı
ḥübân el-vedâ‘2. Uş beni ayırdı senden çarḥ-ı
devrân el-vedâ‘**vasl:**1. **vaşluñ:** -un

Mısra: 5

*Kavuşma.*5. Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm6. İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘2. **vaşluña:** -uñ, -a

Mısra: 10

*Kavuşma.*9. Ḥâk-sâr oldum yanup hicrân
odına iy dirîğ10. Olmadı irişmege vaşluña imkân
el-vedâ‘**yâ:**1. **yâ:**

Mısra: 12

*"Ey" ünlem.*11. İşigünde niçe bir feryâd idem
zârîkılâm12. Yâ gözümde niçe bir idem
dür-efşân el-vedâ‘**yan:**1. **yanup:** -up

Mısra: 9

*Yanmak.*9. Ḥâk-sâr oldum yanup hicrân
odına iy dirîğ10. Olmadı irişmege vaşluña imkân
el-vedâ‘**yirt:**1. **yirtup:** -up

Mısra: 6

*Yirtmak.*5. Çün ki vaşluñ dâmenine sa‘yile
irmez elüm6. İhtiyâr itdüm sefer yırtup girîbân
el-vedâ‘**zar:**1. **zâr:**

Mısra: 14

*Hüzün.*13. Gitdi şehiründen Halîlî-ḥaste iy
nâ-mihribân14. Dil pür-ez-ḥûn dîde pür-nem
zâr u giryân el-vedâ‘

zārî kıl:1. **zārî kılam:** -amMısra: **11***Yalvarmak.***11.** İşigüñde niçe bir feryād idem

zārîkılam

12. Yā gözümde niçe bir idem

dür-efşān el-vedā'

1. Kaside

1. Yā mazharu'l-hayāt ve yā muhayi'l-memāt
Ente'lleẓî teferrüdü bi'z-zât ve's-şifât
2. Ey vâcibu'l-vücüd ki ber-vâhidiyyet
Geşte delîl cümle vücûdât-ı mümkinât
3. Zâtuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl
Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât
4. Her yañadan cenābuñadur secde-i niyâz
Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u Sūmenāt
5. Emrūñle dāyir oldı bu nüh tāk-ı çenberi
Ḥükmüñle merkez oldı senüñ ḥāk-i bî-sebāt
6. Künhiñi zâtuñuñ nice idrāk ider 'uḳûl
Çün yok cenāb-ı 'izzetüñe ḥayyiz ü cihāt
7. Kaḥruñ kılıcıdur ki 'adū gerdenin biçer
Luṭfuñ nesîmidür ki virür mürdeye ḥayāt
8. Bi-misl ü bî-bedelsin ü bî-şirk ü bî-naẓîr
Rezzāk-ı bende-perver ü Ḥallāk-ı kāyînāt
9. Her nātıkuñ dilindeki Sübhān-ı lâ-yenām
Her sāmî oldı şun'uña āyât-ı beyyināt
10. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz 'uḳûl
Ḳudretlerüñe 'âciz ü ser-geştedür sebāt
11. Fazluñ olursa zehr-i helāhil olur şeker
Kaḥruñ irerse zere döner şehd ile nebāt
12. Medḥüñde 'âcizem ne diyem iy Ḥuzā-yı pāk
Mürem ne ḥaddile ideyim ḥamd ile şenāt
13. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtār u āl-i ū
Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü ümmehāt
14. Erzānî kıl Ḥalîliye dîzār-ı cenneti
Nār-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir necāt

‘āciz:1. **‘āciz:**

Mısra: 20

*Güçsüz.*19. Hikmetlerüne zerrece yol bulamaz
‘uḳūl20. Kudretlerüne ‘āciz ü ser-geştedür
sebāt1. **‘ācizem:** -em

Mısra: 23

*Güçsüz.*23. Medhūnde ‘ācizem ne diyem iy
Ḥuzā-yı pāk24. Mūrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd
ile şenāt**‘adū:**1. **‘adū:**

Mısra: 13

*Düşman.*13. Kaḥruñ kılıcıdır ki ‘adū gerdenin
biçer14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye ḥayāt**āl-i ū:****āl-i ū:**

Mısra: 25

*Onun ailesi.*25. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtār u āl-i
ū26. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü
ümmeḥāt**a:**1. **aña:** -n, -a

Mısra: 28

" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

27. Erzānî kıl Ḥalîlîye dîzār-ı cenneti

28. Nār-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir
necāt**āyāt-ı beyyināt:**1. **āyāt-ı beyyināt:** -

Mısra: 18

*Açık, açıklayıcı ayetler.*17. Her nātıḳuñ dilindeki Sübhān-ı lā-
yenām18. Her sāmīt oldu şun ‘uña āyāt-ı
beyyināt**be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḥtār:**1. **be-ḥaḳḳ-ı aḥmed-i muḥtār:** -

Mısra: 25

*Seçilmiş Ahmed'in hakkı için.*25. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i
Muḥtār u āl-i ū26. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü
ümmeḥāt**be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā:**1. **be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā:** -

Mısra: 26

*Değerli babalar hakkı için*25. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i
Muḥtār u āl-i ū26. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü
ümmeḥāt**ber-vāḥidiyyet:**1. **ber-vāḥidiyyet:**

Mısra: 3

*Teklik.*3. Ey vācibu’l-vücūd ki ber-
vāḥidiyyet4. Geşte delîl cümle vücūdāt-ı
mümkināt**bi’z-zāt:**1. **bi’z-zāt:**

Mısra: 2

*Zatı ile, kendi.*1. Yā maẓharu’l-ḥayāt ve muḥayi’l-
memāt2. Ente’llezî teferrüdü bi’z-zāt ve’ş-
şifāt

bî-bedel:1. **bî-bedelsin:** -sin

Mısra: 15

*Benzersiz.*15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr16. Rezzâk-ı bende-perver ü Hallâk-ı
kâyinât**biç:**1. **biçer:** -er

Mısra: 13

*Kesmek.*13. Kaḥruñ kılıcıdır ki ‘adū gerdenin
biçer14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye ḥayât**bi-misl:**1. **bi-misl:**

Mısra: 15

*Benzersiz.*15. Bi-misl ü bî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr16. Rezzâk-ı bende-perver ü Hallâk-ı
kâyinât**bî-naẓîr:**1. **bî-naẓîr:**

Mısra: 15

*Eşsiz.*15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr16. Rezzâk-ı bende-perver ü Hallâk-ı
kâyinât**bî-şirk:**1. **bî-şirk:**

Mısra: 15

*Ortaksız.*15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr16. Rezzâk-ı bende-perver ü Hallâk-ı
kâyinât**bu:**1. **bu:**

Mısra: 9

*" Bu" işaret sıfatı.*9. Emrûñle dāyir oldı bu nüh ṭâk-ı
çenberi10. Hükümüñle merkez oldı senüñ ḥāk-ı
bî-sebât**bul:**1. **bulamaz:** -a, -maz

Mısra: 19

*Bulmak.*19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
‘uḳûl20. Kudretlerüñe ‘âciz ü ser-geştedür
sebât**cenâb-ı ‘izzet:****cenâb-ı ‘izzetüñe:** -üñ-e

Mısra: 12

Yüce şeref.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider ‘uḳûl

12. Çün yok cenâb-ı ‘izzetüñe ḥayyiz ü cihât

cenâb:1. **cenâbuñadur:**

Mısra: 7

*Allah, peygamber ve bâzı tarikat
büyüklerine âit isim ve sıfatların
başına getirilerek “hazret” mânâsına
kullanılan saygı ve tâzim sözü.*7. Her yañadan cenâbuñadur secde-i
niyâz8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenât**cihât:**1. **cihât:**

Mısra: 12

*Yönler.*11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
‘uḳûl12. Çün yok cenâb-ı ‘izzetüñe ḥayyiz
ü cihât

cümle:**1. cümle:**

Mısra: 4

Bütün.

3. Ey vâcibu'l-vücüd ki ber-vâhidiyyet

4. Geşte delîl cümle vücûdât-ı mümkünât

2. cümle:

Mısra: 6

Bütün.

5. Zâtuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât

cün:**1. çün:**

Mısra: 12

"Çünkü" anlamında edat.

11. Künhiñi zâtuñuñ nice idrâk ider 'uḳûl

12. Çün yok cenâb-ı 'izzetüñe ḥayyiz ü cihât

dâyir ol:**1. dâýir oldu: -dı**

Mısra: 9

Dönmek.

9. Emrûñle dâýir oldu bu nüh tâḳ-ı çenberi

10. Hükmüñle merkez oldu senüñ ḥâk-i bî-sebât

delîl:**1. delîl:**

Mısra: 4

Delil, kanıt.

3. Ey vâcibu'l-vücüd ki ber-vâhidiyyet

4. Geşte delîl cümle vücûdât-ı mümkünât

deyr:**1. deyr:**

Mısra: 8

Meyhane.

7. Her yañadan cenâbuñadur secde-i niyâz

8. Ger ḥāñḳāḥ u mescid ü ger deyr u Sümenât

dil:**1. dilindeki: -in-de-ki**

Mısra: 17

Dil.

17. Her nâṭıḳuñ dilindeki Sübhān-ı lâ-yenām

18. Her sâmit oldu şun'uña âyât-ı beyyinât

1. diyem: -y, -em

Mısra: 23

Söylemek.

23. Medḥüñde 'âcizem ne diyem iy Ḥuzâ-yı pāk

24. Mürem ne ḥadd ile ideyim ḥamd ile şenât

dîzâr-ı cennet:**1. dîzâr-ı cennet: -**

Mısra: 27

Cenneti görmek.

27. Erzânî kıl Ḥalîlîye dîzâr-ı cenneti

28. Nâr-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir necât

dön:**1. döner: -er**

Mısra: 22

Dönüşmek.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur şeker

22. Ḳaḥruñ irerse zehre döner şehd ile nebât

el-memāt:**1. el-memāt:**

Mısra: 1

*Ölüler.***1.** Yā mazharu'l-hayāt ve yā

muḥayi'l-memāt

2. Ente'lleẓî teferrüdü bi'z-zāt ve's-

şifāt

el-şifāt:**1. el-şifāt:**

Mısra: 2

*Vasıflar.***1.** Yā mazharu'l-hayāt ve yā

muḥayi'l-memāt

2. Ente'lleẓî teferrüdü bi'z-zāt ve's-

şifāt

emr:**1. emrūñle:** -üñ, -le

Mısra: 9

*Emir, buyruk.***9.** Emrūñle dāyir oldı bu nüh tāk-ı
çenberi**10.** Hükümñle merkez oldı senüñ ḥāk-
ı bî-sebāt**ente'lleẓî:****1. Ente'lleẓî:**

Mısra: 2

Sen (Tek olan Allah muhatab
alınmıştır)**1.** Yā mazharu'l-hayāt ve yā

muḥayi'l-memāt

2. Ente'lleẓî teferrüdü bi'z-zāt ve's-

şifāt

erzān:**1. erzāñî:** -i

Mısra: 27

*Layık.***27.** Erzāñî kıl Ḥalîlîye dîzār-ı cenneti**28.** Nār-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir
necāt**ey:****1. ey:**

Mısra: 3

*"Ey" seslenme ünlemi.***3.** Ey vācibu'l-vücūd ki ber-
vāḥidiyyet**4.** Geşte delîl cümle vücūdāt-ı
mümkināt**fazl:****1. fazluñ:** -uñ

Mısra: 21

*Lütuf.***21.** Fazluñ olursa zehr-i helāhil olur
şeker**22.** Kaḥruñ irerse zehre döner şehd ile
nebāt**ger:****1. ger:**

Mısra: 8

*"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.***7.** Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz**8.** Ger ḥāñkāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt**2. ger:**

Mısra: 8

*"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.***7.** Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz**8.** Ger ḥāñkāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt**gerden:****1. gerdenin:** -in

Mısra: 13

*Boyun.***13.** Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin
biçer**14.** Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye ḥayāt

geşte:1. *geşte:*

Mısra: 4

*Dönmiş.*3. Ey vâcibu'l-vücūd ki ber-
vâhidîyyet4. Geşte delîl cümle vücūdât-ı
mümkinât**hadd:**1. *hadd:*

Mısra: 24

*Had.*23. Medhûnde 'âcizem ne diyem iy
Huzâ-yı pāk24. Mûrem ne hadd ile ideyim hamd
ile şenât**hāk-i bî-sebât:**1. *hāk-i bî-sebât:* -

Mısra: 10

*Kararsız toprak.*9. Emrûñle dāyir oldı bu nüh tāk-ı
çenberi10. Hükmuñle merkez oldı senüñ hāk-
i bî-sebât**Halîlî:**1. *Halîlîye:* -y-e

Mısra: 27

Özel isim.

27. Erzânî kıl Halîlîye dîzâr-ı cenneti

28. Nâr-ı cahîmden aña lutf eyle vir
necât**Hallāk-ı kāyināt:**1. *Hallāk-ı kāyināt:* -

Mısra: 16

*Kayınatın yaratıcısı.*15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr16. Rezzāk-ı bende-perver ü Hallāk-ı
kāyināt**hamd:**1. *hamd:*

Mısra: 24

*Şükür.*23. Medhûnde 'âcizem ne diyem iy
Huzâ-yı pāk24. Mûrem ne hadd ile ideyim hamd
ile şenât**hānķah:**1. *hānķah:*

Mısra: 8

*Tekke.*7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz8. Ger hānķah u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt**hayāt:**1. *hayāt:*

Mısra: 14

*Hayat, yaşam.*13. Kaḫruñ kılıcıdur ki 'adū gerdenin
biçer14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye hayāt**hayyiz:**1. *hayyiz:*

Mısra: 12

*Yer.*11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
'uḳûl12. Çün yok cenāb-ı 'izzetüñe hayyiz
ü cihāt**her:**1. *her:*

Mısra: 17

*"Bütün, her bir.*17. Her nātıķuñ dilindeki Sübhān-ı lā-
yenām18. Her sāmîr oldı şun'uña āyāt-ı
beyyināt

2. her:

Mısra: 18
"Bütün, her bir.

17. Her nâṭıkuñ dilindeki Sübhân-ı lâ-yenâm

18. Her sâmit oldu şun' uña âyât-ı beyyinât

3. her:

Mısra: 7
Bütün, her bir.

7. Her yañadan cenâbuñadur secde-i niyâz

8. Ger hânkâh u mescid ü ger deyr u Sûmenât

Hikmet:

1. **Hikmetlerüñe:** -ler-ün-e
Mısra: 19
Gizli sebep.

19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
'uḳûl

20. Kudretlerüñe 'âciz ü ser-geştedür
sebât

Huzâ-yı pāk:

1. **Huzâ-yı pāk:** -
Mısra: 23
Tertemiz Allah

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy
Huzâ-yı pāk

24. Mûrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd
ile şenât

hüküm:

1. **hükümüñle:** -ün-le
Mısra: 10
Emir.

9. Emrûñle dâyr oldu bu nüh ṭâḳ-ı çenberi

10. Hükümüñle merkez oldu senüñ ḥâk-i bî-sebât

id:

1. **ideyim:** -e-y-im
Mısra: 24
Yapmak.

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy

Huzâ-yı pāk

24. Mûrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd
ile şenât

idrāk ider:

1. **idrāk ider:** -
Mısra: 11
Anlamak.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
'uḳûl

12. Çün yok cenâb-ı 'izzetüñe ḥayyiz
ü cihât

ile:

1. **ile:**
Mısra: 22
"İle" bağlacı.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur
şeker

22. Kaḥruñ irerse zehre döner şehd ile
nebât

2. **ile:**
Mısra: 24
"İle" edatı.

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy
Huzâ-yı pāk

24. Mûrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd
ile şenât

ile:

Mısra: 24
"ve" anlamında bağlaç.

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy
Huzâ-yı pāk

24. Mûrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd
ile şenât

ir:

1. **irerse:** -er, -se
Mısra: 22
Erişmek, ulaşmak.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur
şeker

22. Kaḥruñ irerse zehre döner şehd ile

nebāt

iy:

1. **iy:**

Mısra: 23
"Ey" seslenme edatı.

23. Medhūñde 'ācizem ne diyem iy
Huzā-yı pāk
24. Mūrem ne hadd ile ideyim hamd
ile şenāt

kahr:

1. **kaḥruñ:** -uñ

Mısra: 13
Gazap, öfke.

13. Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin
biçer
14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye hayāt

2. **Kaḥruñ:** -uñ

Mısra: 22
Gazap, öfke.

21. Fazluñ olursa zehr-i helāhil olur
şeker
22. Kaḥruñ ilerse zehre döner şehd ile
nebāt

kıl:

1. **kıl:**

Mısra: 27
Eylemek.

27. Erzānî kıl Halîlîye dîzār-ı cenneti
28. Nār-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir
necāt

kılıç:

1. **kılıcıdır:** -ı, -dur

Mısra: 13
Kılıç.

13. Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin
biçer
14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye hayāt

ki:

1. **ki:**

Mısra: 13
"Ki" bağlacı.

13. Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin
biçer
14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye hayāt

2. **ki:**

Mısra: 14
"Ki" bağlacı.

13. Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin
biçer
14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür
mürdeye hayāt

3. **ki:**

Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

3. Ey vācibu'l-vücūd ki ber-
vāhidiyyet
4. Geşte delîl cümle vücūdāt-ı
mümkināt

Kudret:

1. **Ḳudretlerüñe:** -ler-ün-e

Mısra: 20
İktidar, güç.

19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
'uḳūl
20. Ḳudretlerüñe 'āciz ü ser-geştedür
sebāt

künh:

1. **künhiñi:** -in-i

Mısra: 11
Öz, içyüz.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
'uḳūl
12. Çün yok cenāb-ı 'izzetüñe hayyiz

ü cihât

i bî-sebât

lutf eyle:**1. lutf eyle:**

Mısra: 28

Yardımda bulunmak.

27. Erzânî kıl Hâlîlîye dîzâr-ı cenneti

28. Nâr-ı cahîmden aña lutf eyle vir necât

lutf:**1. lutfuñ: -uñ**

Mısra: 14

Yardım, iyilik.

13. Kaḥruñ kılıcıdur ki 'adū gerdenin biçer

14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür mürdeye ḥayât

mazharu'l-ḥayât:**1. mazharu'l-ḥayât:**

Mısra: 1

Yaşam görüntüsü.

1. Yâ mazharu'l-ḥayât ve yâ muḥayi'l-memât

2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zât ve's-şifât

medh:**1. Medḥüñde: -üñ, -de**

Mısra: 23

Övgü, övme.

23. Medḥüñde 'âcizem ne diyem iy Ḥuzâ-yı pāk

24. Mürem ne ḥadd ile ideyim ḥamd ile şenât

merkez ol:**1. merkez oldı: -dı**

Mısra: 10

Merkez olmak.

9. Emrûñle dāyir oldı bu nüh tāk-ı çenberi

10. Ḥükmünle merkez oldı senün ḥāk-

mescid:**1. mescid:**

Mısra: 8

Mescit, namaz kılınan yer.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i niyāz

8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u Sūmenāt

mür:**1. mürem: -em**

Mısra: 24

Karınca.

23. Medḥüñde 'âcizem ne diyem iy Ḥuzâ-yı pāk

24. Mürem ne ḥadd ile ideyim ḥamd ile şenât

muḥayi'l-memat:**1. muḥayi'l-memat:**

Mısra: 1

Ölüleri canlandıran.

1. Yâ mazharu'l-ḥayât ve yâ muḥayi'l-memât

2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zât ve's-şifât

mürde:**1. mürdeye: -ye**

Mısra: 14

Ölü.

13. Kaḥruñ kılıcıdur ki 'adū gerdenin biçer

14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür mürdeye ḥayât

nâr-ı caḥîm:**1. nâr-ı caḥîmden: -den**

Mısra: 28

Cehennem ateşi.

27. Erzânî kıl Hâlîlîye dîzâr-ı cenneti

28. Nâr-ı caḥîmden aña lutf eyle vir

necât

necât

nâtık:1. **nâtıkuñ:** -un

Mısra: 17

Konuşan, söz söyleyen.

17. Her nâtıkuñ dilindeki Sübhân-ı lâ-yenâm

18. Her sâmit oldu şun'uña âyât-ı beyyinât

ne:1. **ne:**

Mısra: 23

"Hangi" soru zamiri.

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy Huzâ-yı pāk

24. Mürem ne hadd ile ideyim hamd ile şenât

2. **ne:**

Mısra: 24

"Ne" soru zamiri.

23. Medhûñde 'âcizem ne diyem iy Huzâ-yı pāk

24. Mürem ne hadd ile ideyim hamd ile şenât

nebât:1. **nebât:**

Mısra: 22

Kamış.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile nebât

necât:1. **necât:**

Mısra: 28

Kurtulma.

27. Erzânî kıl Halîfiye dîzâr-ı cenneti

28. Nâr-ı caḥîmden aña lutf eyile vir

nesîm:1. **nesîmidür:** -i-dür

Mısra: 14

Hafif esen sabah yeli.

13. Qaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin biçer

14. Lutfuñ nesîmidür ki virür mürdeye ḥayât

nice:1. **nice:**

Mısra: 11

"Nasıl?" anlamında soru sıfatı.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider 'uḳûl

12. Çün yok cenâb-ı 'izzetüñe ḥayyiz ü cihât

nüh:1. **nüh:**

Mısra: 9

Dokuz.

9. Emrûñle dāyir oldu bu nüh tāk-ı çenberi

10. Hükümüñle merkez oldu senüñ ḥāk-i bî-sebât

ol:1. **olursa:** -ur, -sa

Mısra: 21

"Ol-" yardımcı fiil.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile nebât

Rab:1. **Rab:**

Mısra: 25

Allah.

25. Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i
Muḥtâr u âl-i ü
26. Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebâ vü
ümmeḥât

2. **Rab:**

Mısra: 26
Allah.

25. Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i
Muḥtâr u âl-i ü
26. Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebâ vü
ümmeḥât

Rezzâk-ı bende-perver:

1. **Rezzâk-ı bende-perver:** -

Mısra: 16
Kullara rızık verip besleyen Allah.

15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr
16. Rezzâk-ı bende-perver ü Ḥallâk-ı
kāyināt

sâmit ol:

1. **sâmit oldı:** -dı

Mısra: 18
Susmak, dinleyici olmak.

17. Her nâṭıkuñ dilindeki Sübhân-ı lâ-
yenām
18. Her sâmit oldı şun 'uñā āyât-ı
beyyināt

sebât:

1. **sebât:**

Mısra: 20
Kararlılık.

19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
'uḳûl
20. Kudretlerüñe 'âciz ü ser-geştedür
sebât

secde-i niyâz:

1. **secde-i niyâz:** -

Mısra: 7
İstek secdesi.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyâz

8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt

senāt:

senāt:

Mısra: 24
İyilikler.

23. Medḥüñde 'âcizem ne diyem iy Ḥuzā-yı
pāk

24. Mūrem ne ḥadd ile ideyim ḥamd ile şenāt

sen:

1. **senüñ:** -üñ

Mısra: 10
Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Emrūñle dāyir oldı bu nüh ṭāḳ-ı
çenberi
10. Ḥükmüñle merkez oldı senüñ ḥāk-
ı bî-sebāt

ser-geşte:

1. **ser-geştedür:** -dür

Mısra: 20
Başı dönmüş, şaşkın.

19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
'uḳûl
20. Kudretlerüñe 'âciz ü ser-geştedür
sebāt

Sūmenāt:

1. **Sūmenāt:**

Mısra: 8
Puthane.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyâz
8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt

sun :

1. **şun 'uñā:** -u-n-a

Mısra: 18
Sanat.

17. Her nâṭıkuñ dilindeki Sübhân-ı lâ-yenâm

18. Her sâmit oldu şun' uña âyât-ı beyyinât

sübhân-ı lâ-yenâm:

1. **sübhân-ı lâ-yenâm:**

Mısra: 17

Uyumayan Allah.

17. Her nâṭıkuñ dilindeki Sübhân-ı lâ-yenâm

18. Her sâmit oldu şun' uña âyât-ı beyyinât

9. Emrûñle dâyer oldu bu nüh ṭāk-ı çenberi

10. Hükümñle merkez oldu senüñ ḥāk-i bî-sebât

taşavvur:

1. **taşavvurda:** -da

Mısra: 6

Hayal.

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât

şehd:

1. **şehd:**

Mısra: 22

Bal.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile nebât

2. **taşavvurında:** -ın-da

Mısra: 6

Hayal etmek.

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât

şeker ol:

1. **şeker olur:** -ur

Mısra: 21

Tatlı olmak.

21. Fazluñ olursa zehr-i helâhil olur şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile nebât

tefekkür:

1. **tefekküründe:** -ün-de

Mısra: 5

Düşünce

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât

taḥayyür:

1. **taḥayyürdedür:** -de-dür

Mısra: 5

Hayret.

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳûl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zât

teferrüd:

1. **teferrüdü:** -ü

Mısra: 2

Benzersizlik.

1. Yâ mazharu'l-ḥayât ve yâ müḥayi'l-memât

2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zât ve's-şıfât

u:

1. **u:**

Mısra: 25

"Ve" bağlacı.

25. Yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i

ṭāk-ı çenberi:

1. **ṭāk-ı çenberi:**

Mısra: 9

Dünya yükseklği.

Muhtār u āl-i ū

26. Yā Rab be-haḳḳ-ı zübde-i ebā vü
ümmeḥāt

2. **u:**

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz

8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt

3. **u:**

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz

8. Ger ḥānḳāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt

‘ukūl:

1. **‘ukūl:**

Mısra: 11

Akıllar.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider

‘ukūl

12. Çün yok cenāb-ı ‘izzetüñe ḥayyiz
ü cihāt

2. **‘ukūl:**

Mısra: 19

Akıllar.

19. Ḥikmetlerüñe zerrece yol bulamaz

‘ukūl

20. Ḳudretlerüñe ‘āciz ü ser-geştedür
sebāt

3. **‘ukūl:**

Mısra: 5

Akıllar.

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyüredür
‘ukūl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda
cümle zāt

4. **ü:**

Mısra: 12

" *Ve*" bağlacı.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
‘ukūl

12. Çün yok cenāb-ı ‘izzetüñe ḥayyiz
ü cihāt

5. **ü:**

Mısra: 15

" *Ve*" bağlacı.

15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr

16. Rezzāḳ-ı bende-perver ü Ḥallāḳ-ı
kāyināt

6. **ü:**

Mısra: 15

" *Ve*" bağlacı.

15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr

16. Rezzāḳ-ı bende-perver ü Ḥallāḳ-ı
kāyināt

7. **ü:**

Mısra: 15

" *Ve*" bağlacı.

15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr

16. Rezzāḳ-ı bende-perver ü Ḥallāḳ-ı
kāyināt

8. **ü:**

Mısra: 16

" *Ve*" bağlacı.

15. Bi-misl übî-bedelsin ü bî-şirk ü
bî-naẓîr

16. Rezzāḳ-ı bende-perver ü Ḥallāḳ-ı
kāyināt

9. **ü:**

Mısra: 20

" *Ve*" bağlacı.

19. Ḥikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
‘ukūl

20. Ḳudretlerüñe ‘āciz ü ser-geştedür

sebāt

şifāt

10. **ü:**

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Her yañadan cenābuñadur secde-i niyāz

8. Ger hānķāh u mescid ü ger deyr u Sūmenāt

ümmeḥāt:**ümmeḥāt:**

Mısra: 26

Anneler.

25. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtār u āl-i ū

26. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü ümmeḥāt

vācibü'l-vücüd:1. **vācibu'l-vücüd:**

Mısra: 3

Varlığı mutlak olan, yokluğu mümkün olmayan; Allah.

3. Ey vācibu'l-vücüd ki ber-vāḥidiyyet

4. Geşte delīl cümle vücūdāt-ı mümkünāt

vaşf:1. **Vaşfuñ:** -uñ

Mısra: 6

Nitelik.

5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür 'uḳūl

6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda cümle zāt

ve:1. **ve:**

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

1. Yā mazharu'l-ḥayāt ve yā müḥayi'l-memāt

2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zāt ve's-

2. **ve:**

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Yā mazharu'l-ḥayāt ve yā müḥayi'l-memāt

2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zāt ve's-şifāt

vir:1. **vir:**

Mısra: 28

Vermek.

27. Erzānî kıl Ḥalîlîye dîzār-ı cenneti

28. Nār-ı caḥîmden aña luṭf eyle vir necāt

2. **virür:** -ür

Mısra: 14

Vermek.

13. Kaḥruñ kılıcıdır ki 'adū gerdenin biçer

14. Luṭfuñ nesîmidür ki virür mürdeye ḥayāt

vü:1. **vü:**

Mısra: 26

"Ve" bağlacı.

25. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i Muḥtār u āl-i ū

26. Yā Rab be-ḥaḳḳ-ı zübde-i ebā vü ümmeḥāt

vücūdāt-ı mümkünāt:1. **vücūdāt-ı mümkünāt:** -

Mısra: 4

Varlıkları mümkün olan.

3. Ey vācibu'l-vücüd ki ber-vāḥidiyyet

4. Geşte delīl cümle vücūdāt-ı mümkünāt

yā:**1. yā:**

Mısra: 1

*"Ey" seslenme edatı.*1. Yā mazharu'l-hayāt ve yā mühayya
el-memāt2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zāt ve el-
şifāt**2. yā:**

Mısra: 1

*"Ey" seslenme edatı.*1. Yā mazharu'l-hayāt ve yā
mühayî'l-memāt2. Ente'llezî teferrüdü bi'z-zāt ve ş-
şifāt**3. yā:**

Mısra: 25

*"Ey" seslenme edatı.*25. Yā Rab be-haqq-ı Ahmed-i
Muhtâr u âl-i ü26. Yā Rab be-haqq-ı zübde-i ebâ vü
ümmeht**4. yā:**

Mısra: 26

*"Ey" seslenme edatı.*25. Yā Rab be-haqq-ı Ahmed-i
Muhtâr u âl-i ü26. Yā Rab be-haqq-ı zübde-i ebâ vü
ümmeht**yañ:****1. yañadan:** -a, -dan

Mısra: 7

*Yan, taraf, yön.*7. Her yañadan cenābuñadur secde-i
niyāz8. Ger hānkāh u mescid ü ger deyr u
Sūmenāt**yok:****1. yok:**

Mısra: 12

Yok.

11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
'uqūl12. Çün yok cenāb-ı 'izzetüñe hayyiz
ü cihāt**yol bul:****1. yol bulamamak:** -a-ma-mak

Mısra: 19

*Anlayamamak.*19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
'uqūl20. Kudretlerüñe 'aciz ü ser-geştedür
sebāt**zāt:****1. zāt:**

Mısra: 6

*Kişilik.*5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür
'uqūl6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda
cümle zāt**2. Zātuñ:** -uñ

Mısra: 5

*Varlık.*5. Zātuñ tefekküründe taḥayyürdedür
'uqūl6. Vaşfuñ taşavvurında taşavvurda
cümle zāt**3. zātuñuñ:** -uñ, -uñ

Mısra: 11

*Kişilik.*11. Künhiñi zātuñuñ nice idrāk ider
'uqūl12. Çün yok cenāb-ı 'izzetüñe hayyiz
ü cihāt**zehr:****1. zehre:** -e

Mısra: 22

*Zehir.*21. Fazluñ olursa zehr-i helāhil olur
şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile
nebāt

zehr-i helāhil:

1. ***zehr-i helāhil:***

Mısra: 21

Öldürücü zehir.

21. Faḫluñ olursa zehr-i helāhil olur
şeker

22. Qaḥruñ irerse zehre döner şehd ile
nebāt

zerre:

1. ***zerrece:*** -ce

Mısra: 19

zerre kadar

19. Hikmetlerüñe zerrece yol bulamaz
‘uḳūl

20. Qudretlerüñe ‘āciz ü ser-geştedür
sebāt

2 . Kaside

1. Sultān-ı şer‘ server-ı ser-tāc-ı enbiyā
Şemsü’l-‘Arab resūl-ı kamer-ţal‘at-ı ‘Acem
2. Nūr-ı hüdā Resūl-ı Hudā Seyyidü’l-verā
‘Āliyy-i ‘alā veliyy-i velā vāliyyü’l-ümem
3. Sîmurg-ı Kāf sidre-i a‘lā Habîb-i Hakk
Şeh-bāz-ı âşiyâne-i ve’n-nün ve’l-kalem
4. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrür ‘āleme ziyā
Māh-ı şerî‘atüñdür olan māni‘-i zulem
5. Ey ‘unşur-ı tū zübde-i maḥşul-ı kün fekān
Ey zāt-ı tū luţf-ı netîce-i uli’n-ni‘am
6. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i şer‘üñe
Sensin şefî‘i yevm-i cezāda añā ne ğam
7. Umar Halîlî ḥaste ṭapundan şefā‘ati
İtsen şefā‘ati keremüñden ne ola kem

‘ālem:1. **‘āleme:** -e

Mısra: 7

*Alem, dünya.*7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrūr ‘āleme
ziyā8. Māh-ı şerī‘atüñdür olan māni‘-i
zulem**‘Āliyy-i ‘alā:****‘Āliyy-i ‘alā:** -

Mısra: 4

Büyüklerin büyüğü.

3. Nūr-ı hüdā Resūl-ı Hudā Seyyidü’l-verā

4. ‘Āliyy-i ‘alā veliyy-i velā vāliyyü’l-
ümem**a:**1. **aña:** -ñ, -a

Mısra: 12

*"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.*11. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i
şer‘üñe12. Sensin şefī‘i yevm-i cezāda aña ne
ğam**cān:**1. **cāndan:** -dan

Mısra: 11

*Can, ruh*11. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i
şer‘üñe12. Sensin şefī‘i yevm-i cezāda aña ne
ğam**di:**1. **didi:** -di

Mısra: 11

*Söylemek.*11. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i
şer‘üñe12. Sensin şefī‘i yevm-i cezāda aña ne
ğam**dür:**1. **dürür:** -ür

Mısra: 7

*Durmak.*7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrūr ‘āleme
ziyā8. Māh-ı şerī‘atüñdür olan māni‘-i
zulem**emr-i şer‘üñ:**1. **emr-i şer‘üñ:** -

Mısra: 11

*Şeriat buyruğu.*11. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i
şer‘üñe12. Sensin şefī‘i yevm-i cezāda aña ne
ğam**ey:**1. **ey:**

Mısra: 10

*"Ey" seslenme ünlem.*9. Ey ‘unşur-ı tū zübde-i maḥşūl-ı kün
fekān10. Ey zāt-ı tū luṭf-ı netīce-i uli’n-
ni‘am2. **ey:**

Mısra: 9

*"Ey" seslenme ünlem.*9. Ey ‘unşur-ı tū zübde-i maḥşūl-ı kün
fekān10. Ey zāt-ı tū luṭf-ı netīce-i uli’n-
ni‘am**fekān:**1. **fekān:**

Mısra: 9

*(Evrenin yaratılışı) Ol! Olur!**(Allah’ın buyruğu ve oluşum).*9. Ey ‘unşur-ı tū zübde-i maḥşūl-ı kün
fekān10. Ey zāt-ı tū luṭf-ı netīce-i uli’n-
ni‘am**ğam:**1. **ğam:**

Mısra: 12

*Dert.*11. Cāndan na‘am her ol ki didi emr-i
şer‘üñe12. Sensin şefī‘i yevm-i cezāda aña ne
ğam

Habîb-i Hakk:**1. Habîb-i Hakk:**

Mısra: 5

Allah'ın dostu.

5. Sîmurg-ı Kâf sidre-i a'lâ Habîb-i Hakk

6. Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nün ve'l-kalem

kem ol:**1. kem ola:**

Mısra: 14

Eksik olmak.

13. Umar Halîlî haste tapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem

Halîlî:**1. Halîlî:**

Mısra: 13

Özel isim.

13. Umar Halîlî haste tapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem

ki:**1. ki:**

Mısra: 11

"Ki" bağacı.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i şer'üne

12. Sensin şefî'i yevm-i cezāda aña ne ğam

haste:**1. haste:**

Mısra: 13

Hasta.

13. Umar Halîlî haste tapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem

lutf-ı netîce-i ulî'n-ni'am:**1. lutf-ı netîce-i ulî'n-ni'am:**

Mısra: 10

En büyük bağış ve nimetlerin sonucu.

9. Ey 'unşur-ı tû zübde-i mahşûl-ı kün fekân

10. Ey zât-ı tû lutf-ı netîce-i ulî'n-ni'am

her:**1. her:**

Mısra: 11

"Bütün, her kim" anlamında belgisiz sıfat.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i şer'üne

12. Sensin şefî'i yevm-i cezāda aña ne ğam

māh-ı şerî'at:**1. māh-ı şerî'atüñdür:**

Mısra: 8

Şeriat ayıdır.

7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrür 'āleme ziyā

8. Māh-ı şerî'atüñdür olan māni'-i zulem

it:**1. itsen:**

-se, -n

Mısra: 14

Etmek.

13. Umar Halîlî haste tapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem

māni'-i zulem:**1. māni'-i zulem:**

Mısra: 8

Karanlığa engel.

7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrür 'āleme ziyā

8. Māh-ı şerî'atüñdür olan māni'-i zulem

na'am:**1. na'am:**

Mısra: 11

Evet.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i

şer'üñe

12. Sensin şef'i yevm-i cezāda aña ne

ğam

ne:**1. ne:**

Mısra: 12

"Ne" soru zamiri.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i
şer'üñe

12. Sensin şef'i yevm-i cezāda aña ne

ğam

2. ne:

Mısra: 14

"Ne" soru zamiri.

13. Umar Hālîlî haste tapundan
şef'ati

14. İtsen şef'ati keremünden ne ola

kem

nūr-ı hüdā:**1. nūr-ı hüdā: -**

Mısra: 3

Allah'ın nuru.

3. Nūr-ı hüdā Resül-ı Hudā Seyyidü'l-
verā4. 'Āliyy-i 'alā veliyy-i velā
vāliyyü'l-ümem**nūr-ı nübüvvet:****1. nūr-ı nübüvvetüñle: -üñ-le**

Mısra: 7

Nebilik nuru.

7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrür 'āleme
ziyā8. Māh-ı şer'atüñdür olan māni'-i
zulem**ol:****1. ol:**

Mısra: 11

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i

şer'üñe

12. Sensin şef'i yevm-i cezāda aña ne

ğam

2. olan: -an

Mısra: 8

. Olmak.

7. Nūr-ı nübüvvetüñle dūrür 'āleme
ziyā8. Māh-ı şer'atüñdür olan māni'-i
zulem**resül-ı Hudā:****1. resül-ı Hudā:**

Mısra: 3

Allah'ın Resulu.

3. Nūr-ı hüdā Resül-ı Hudā Seyyidü'l-
verā4. 'Āliyy-i 'alā veliyy-i velā
vāliyyü'l-ümem**resül-ı kamer-ıtal'at-ı 'acem:****1. resül-ı kamer-ıtal'at-ı 'acem: -**

Mısra: 2

Acemlerin ay yüzlü Resülü.

1. Sultān-ı şer' server-ı ser-tāc-ı
enbiyā2. Şemsü'l-'Arab resül-ı kamer-ıtal'at-ı
'Acem**sen:****1. sensin: -sin**

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Cāndan na'am her ol ki didi emr-i
şer'üñe12. Sensin şef'i yevm-i cezāda aña ne
ğam

server-ı ser-tâc-ı enbiyâ:**1. server-ı ser-tâc-ı enbiyâ: -**

Mısra: 1

*Nebilerin baş tacı.***1.** Sultân-ı şer' server-ı ser-tâc-ı enbiyâ**2.** Şemsü'l-'Arab resûl-ı kamer-ı tal'at-ı 'Acem**Seyyidü'l-verâ:****1. Seyyidü'l-verâ:**

Mısra: 3

*Seyyitlerin hamisi.***3.** Nûr-ı hüda Resûl-ı Hudâ Seyyidü'l-verâ**4.** 'Âliyy-i 'alâ veliyy-i velâ vâliyyü'l-ümem**sidre-i a'lâ:****1. sidre-i a'lâ: -**

Mısra: 5

*En yüksek makamı.***5.** Sîmurğ-ı Kâf sidre-i a'lâ Habîb-i Hakk**6.** Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn ve'l-kalem**Sîmurğ-ı Kâf:****1. Sîmurğ-ı Kâf: -**

Mısra: 5

*Kaf'ın Anka kuşu.***5.** Sîmurğ-ı Kâf sidre-i a'lâ Habîb-i Hakk**6.** Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn ve'l-kalem**sultân-ı şer':****1. sultân-ı şer': -**

Mısra: 1

*Dinin Sultanı.***1.** Sultân-ı şer' server-ı ser-tâc-ı enbiyâ**2.** Şemsü'l-'Arab resûl-ı kamer-ı tal'at-ı 'Acem**şefâ'ati kerem it:***şefâ'ati kerem itsen: - se-n*

Mısra: 14

*Cömertlikle ve bağışlamak.***13.** Umar Halîlî hâste tapundan şefâ'ati**14.** İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem**şefâ'at:****1. şefâ'ati: -i**

Mısra: 13

*Şefaati.***13.** Umar Halîlî hâste tapundan şefâ'ati**14.** İtsen şefâ'ati keremünden ne ola kem**şefî'i yevm-i cezâ:****1. şefî'i yevm-i cezâda: -a**

Mısra: 12

*Ceza gününün şefaati.***11.** Cândan na'am her ol ki didi emr-i şer' üñe**12.** Sensin şefî'i yevm-i cezâda aña ne gam**Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn:****1. Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn: -**

Mısra: 6

*Nun külbesinin doğan kuşu.***5.** Sîmurğ-ı Kâf sidre-i a'lâ Habîb-i Hakk**6.** Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn ve'l-kalem**Şemsü'l-'arab:****1. Şemsü'l-'Arab:**

Mısra: 2

*Arapların güneşi.***1.** Sultân-ı şer' server-ı ser-tâc-ı enbiyâ**2.** Şemsü'l-'Arab resûl-ı kamer-ı tal'at-ı 'Acem**tapu:**

1. **ṭapundan:** -n, -dan

Mısra: 13

Huzur, makam.

13. Umar Ḥalîlî ḥaste ṭapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola
kem**um:**1. **umar:** -ar

Mısra: 13

Ümit etmek, beklemek.

13. Umar Ḥalîlî ḥaste ṭapundan

şefâ'ati

14. İtsen şefâ'ati keremünden ne ola
kem**‘unşur-ı tû:**1. **‘unşur-ı tû:** -

Mısra: 9

*Senin varlığın.*9. Ey ‘unşur-ı tû zübde-i maḥşûl-ı kün
fekân10. Ey zât-ı tû luṭf-ı netîce-i ulî'n-
ni'am**vâliyyü'l-ümem:**1. **vâliyyü'l-ümem:**

Mısra: 4

*Ümmetlerin en büyük hükümdarı.*3. Nûr-ı hüdâ Resûl-ı Hudâ Seyyidü'l-
verâ4. ‘Âliyy-i ‘alâ veliyy-i velâ
vâliyyü'l-ümem**ve'l-kalem:**1. **ve'l-kalem:**

Mısra: 6

*"Nûn ve'l-kalem (Kalem tutanların)
yazdıklarına and olsun ki (Resûlum),
sen Rabbinin nimeti sayesinde
mecnun değilsin. Kalem 68/1*5. Sîmurg-ı Kâf sidre-i a'lä Ḥabîb-i
Ḥakḥ6. Şeh-bâz-ı âşiyâne-i ve'n-nûn ve'l-
kalem**veliyy-i velâ:**1. **veliyy-i velâ:** -

Mısra: 4

*Velilerin velisi.*3. Nûr-ı hüdâ Resûl-ı Hudâ Seyyidü'l-
verâ4. ‘Âliyy-i ‘alâ veliyy-i velâ
vâliyyü'l-ümem**zât-ı tû:**1. **zât-ı tû:** -

Mısra: 10

*Senin kendi.*9. Ey ‘unşur-ı tû zübde-i maḥşûl-ı kün
fekân10. Ey zât-ı tû luṭf-ı netîce-i ulî'n-
ni'am**ziyâ:**1. **ziyâ:**

Mısra: 7

*Aydınlık.*7. Nûr-ı nübüvvetüñle dūrūr ‘âleme
ziyâ8. Mâh-ı şerî'atüñdür olan mâni'-i
zulem**zübde-i maḥşûl-ı kün:**1. **zübde-i maḥşûl-ı kün:**

Mısra: 9

*Allah'ın ol dediğinde hemen oluveren
mahlukatların en değerlisi.*9. Ey ‘unşur-ı tû zübde-i maḥşûl-ı kün
fekân10. Ey zât-ı tû luṭf-ı netîce-i ulî'n-
ni'am

3 . Kaside

1. Mihr ola mı bu meh mi ‘aceb ya ruḥ-ı zîbā
Aḥsent zihî ḥüsn tebârek ve te‘ālā
2. Şûretde nazîri ola mı nev‘ -i beşerde
Didüm işidüp bûlbûl-i cān didi ki lâ lâ
3. Tûtî gibi söylerse yağar cān deheninden
Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i ‘İsā
4. Fîrûze ne hoş tâli‘ olur ḥüsn ufukdan
Beñzer aña meh taya idi mihr idi lâlā
5. Ol gonçe-dehen ger gire gül-zāra ḥırāmān
Bûlbüller ötüp güller ola vālih ü şeydā
6. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına servi
Pāk olsa gülün dāmeni serv olmasa yek pā
7. Zülfüññ eger bir girîhin ide perîşān
Ol büya gelüp dāma düşe āhū-yı şahrā
8. Ol gamze-i ḥançer-keş ü merdüm-küşî gör kim
Dil yıkdı vü cān yakdı cihān eyledi yağmā
9. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle görürse
Āmentü dir atar oda zünnār u çelîpā
- 10.Devletlü zihî baş kim ola yolına ḳurbān
Tālî‘lû zihî göz kim ide anı temāşā
- 11.Endîşe kılup gönîlüm iki ‘ālemi gezdi
Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü me’vā
- 12.Merkez olalı ‘āleme bu nokṭa-i ḥākî
Bulmadı vücūd ancılayın aḥsen-i eşyā
- 13.‘Aqlın itürürse ne ‘aceb ḥayy olan ādem
Ol dem ki baḳa ḥışmile ol gözleri şehlā
- 14.Münkirleri Fir‘avn gibi kıılmağa ‘āciz
Zülfi girîhidür görünen mu‘ciz-i Mūsā
- 15.Rezzāk-ı ezel nahnu ḳasemnā didüğinde
Luṭfindan aña ḥulḳ-ı cemāl eylemiş i‘tā
- 16.Hem-dem meger oldıydı şabā zülfine bir dem
Budur sebeb olduğına cān-baḥş u dil-ārā

17. Ol lebleri pālūdeyi cān tūṭsi gördi
Baş ortaya ıodı kim ola anda şeker-hā
18. Āgāz idicek yazmağa bu medhi Halîlî
Çeşmi ıolu ıan idi vü başı ıolu sevdā

‘aceb:1. **‘aceb:**

Mısra: 1
Acaba.

1. Mihr ola mı bu meh mi ‘aceb ya ruḥ-ı zîbā
2. Aḥsent zihî ḥüsn tebârek ve te‘ālā

2. **‘aceb:**

Mısra: 25
Garip, tuhaf.

25. ‘Aqlın itürürse ne ‘acebḥayy olan âdem
26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri şehlā

‘aciz kıl:1. **‘aciz kılmağa:**-mağ-a

Mısra: 27
Güçsüz hâle getirmek.

27. Münkirleri Fir‘avn gibi kılmağa ‘aciz
28. Zülfi girîhidür görünen mu‘ciz-i Mūsā

âdem:1. **âdem:**

Mısra: 25
İnsan.

25. ‘Aqlın itürürse ne ‘acebḥayy olan âdem
26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri şehlā

âgâz id:1. **âgâz idicek:** -i-cek

Mısra: 35
Başlamak.

35. Āgâz idicek yazmağa bu medḥi Ḥalîlî
36. Çeşmi tolu ḳan idi vü başı tolu sevdā

aḥsen-i eşyā:1. **aḥsen-i eşyā:** -

Mısra: 24
En güzel varlık.

23. Merkez olalı ‘āleme bu nokṭa-i ḥākî

24. Bulmadı vücūd ancılayın aḥsen-i eşyā

aḥsent:1. **aḥsent:**

Mısra: 2
Aferin.

1. Mihr ola mı bu meh mi ‘aceb ya ruḥ-ı zîbā
2. Aḥsent zihî ḥüsn tebârek ve te‘ālā

āhū-yı şahrā:1. **āhū-yı şahrā:** -

Mısra: 14
Çöl ahusu.

13. Zülfüñüñ eger bir girîhin ide perîşān

14. Ol bûya gelüp dāma düşe āhū-yı şahrā

‘akl:1. **‘aklın:** -ı, -n

Mısra: 25
Akıl.

25. ‘Aqlın itürürse ne ‘acebḥayy olan âdem

26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri şehlā

‘ālem:1. **‘āleme:** -e

Mısra: 23
Cihan.

23. Merkez olalı ‘āleme bu nokṭa-i ḥākî

24. Bulmadı vücūd ancılayın aḥsen-i eşyā

2. **‘ālemi:** -i

Mısra: 21
Âlem.

21. Endîşe kılup gönüm iki ‘ālemi gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü me’vā

āmentü:***Āmentü:***Mısra: **18***Sana inandım.*17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā**a:**1. ***aña:*** -n, -aMısra: **30***" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.*29. Rezzāk-ı ezel nahnu kasemnā
didüğünde30. Luţfindan aña hulk-ı cemāl
eylemiş i' tã2. ***aña:*** -n, -aMısra: **8***" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.*7. Fîrûze ne hoş tãli' olur hüsn
ufukdan8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi
lālā**ancılayın:**1. ***ancılayın:***Mısra: **24***Onun gibi*23. Merkez olalı 'āleme bu nokta-i
hākî24. Bulmadı vücūd ancılayın ahsen-i
eşyā**anda:**1. ***anda:***Mısra: **34***"Orada" anlamında işaret zamiri*

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūtîsi gördi

34. Baş ortaya kōdı kim ola anda
şeker-hā3. ***anı:*** -n, -ıMısra: **20***" O" işaret zamiri.*19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
kurbān20. Tãli' lū zihî göz kim ide anı
temāşā**at:**1. ***atar:*** -arMısra: **18***Atmak.*17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā**bak:**1. ***baka:*** -aMısra: **26***Bakmak*25. 'Aqlın itürürse ne 'acebhayy olan
ādem26. Ol dem ki bakağışmile ol gözleri
şehlā**baş:**1. ***baş:***Mısra: **19***Baş.*19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
kurbān20. Tãli' lū zihî göz kim ide anı
temāşā2. ***baş:***Mısra: **34***Baş.*

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūtîsi gördi

34. Baş ortaya kōdı kim ola anda
şeker-hā3. ***başı:*** -ıMısra: **36***Baş.*35. Āgāz idicek yazmağa bu medhî
Halîlî36. Çeşmi tolu kan idi vū başı tolu
sevdā

beñze:**1. beñzer:** -r

Mısra: 11
Benzemek.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi
12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

2. beñzer: -r

Mısra: 8
Benzemek.

7. Fîrûze ne hoş tālî' olur hüsñ
ufukdan
8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi
lālā

bir:**1. bir:**

Mısra: 13
" Bir" sayı sıfatı.

13. Zülfüñüñ eger bir girîhin ide
perîşān
14. Ol būya gelüp dāma düşe āhū-yı
şahrā

2. bir:

Mısra: 31
" Bir" sayı sıfatı.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem
32. Budur sebab olduğına cān-baḥş u
dîl-ārā

boy:**1. boyına:** -ı, -n, -a

Mısra: 11
Boy, endam.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi
12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

bu:**1. bu:**

Mısra: 1
" Bu" işaret sıfatı.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruh-ı zîbā
2. Aḥsent zihî hüsñ tebārek ve te'ālā

2. bu:

Mısra: 23
" Bu" işaret sıfatı .

23. Merkez olalı 'āleme bu nokṭa-i
ḥākî
24. Bulmadı vücūd ancılayın aḥsen-i
eşyā

3. bu:

Mısra: 35
" Bu" işaret sıfatı .

35. Āgāz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîlî
36. Çeşmi tolu ḳan idi vü başı tolu
sevdā

4. budur: -dur

Mısra: 32
" Bu" işaret sıfatı.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem
32. Budur sebab olduğına cān-baḥş u
dîl-ārā

bul:**1. buldı:** -dı

Mısra: 22
Bulmak.

21. Endîşe ḳılup göñlüm iki 'ālemi
gezdi
22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü
me' vā

2. bulmadı: -ma-dı

Mısra: 24
Bulmamak.

23. Merkez olalı 'āleme bu nokṭa-i
ḥākî
24. Bulmadı vücūd ancılayın aḥsen-i
eşyā

1. **būya:** -y, -a
Mısra: 14
Koku.

13. Zülfüñün eger bir girîhin ide
perîşân
14. Ol būya gelüp dāma düşe āhū-yı
şahrā

bülbül-i cān:

- bülbül-i cān:** -
Mısra: 4
Can bülbülü.

3. Şüretde nazîri ola mı nev‘-i beşerde
4. Didüm işidüp bülbül-i cān didi ki lā
lā

bülbül:

1. **bülbüller:** -ler
Mısra: 10
Bülbül.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hıramān
10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

cān:

1. **cān:**
Mısra: 16
Beden, vücut

15. Ol gamze-i hançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim
16. Dil yıkdı vü cān yakdı cihān
eyledi yağmā

2. **cān:**
Mısra: 5
Can.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden
6. Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i
‘İsā

cān-baḥş:

1. **cān-baḥş:**
Mısra: 32
Can bağıslayan.
31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem

32. Budur sebep olduğına cān-baḥş u
dil-ārā

cihān:

1. **cihān:**
Mısra: 16
Dünya.

15. Ol gamze-i hançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim
16. Dil yıkdı vü cān yakdı cihān
eyledi yağmā

çelîpā:

1. **çelîpā:**
Mısra: 18
Haç.

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse
18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

çeşm:

1. **çeşmi:** -i
Mısra: 36
Göz.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîfî
36. Çeşmi tolu kan idi vü başı tolu
sevdā

dām:

1. **dāma:** -a
Mısra: 14
Tuzak.

13. Zülfüñün eger bir girîhin ide
perîşân
14. Ol būya gelüp dāma düşe āhū-yı
şahrā

gülün dāmeni:

1. **gülün dāmeni :** -
Mısra: 12
gülün eteği.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi
12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

dehen:

1. **deheninden:** -i, -n, -den

Mısra: 5

Ağız.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān

deheninden

6. Gösterse n'ola murdelere mu'ciz-i
'İsā

29. Rezzāk-ı ezel nahnu kasemnā
didüğünde

30. Luṭfından aña ḥulḳ-ı cemāl
eylemiş i'tā

1. **didüm:** -dü, -m

Mısra: 4

Söylemek.

3. Şüretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbul-i cān didi ki lā
lā

dem:

1. **dem:**

Mısra: 26

An.

25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
ādem

26. Ol dem ki baḫaḫışmile ol gözleri
şehlā

2. **dem:**

Mısra: 31

An.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem

32. Budur sebab olduğına cān-baḫş u
dil-ārā

dil:

1. **dil:**

Mısra: 16

Gönül, yürek.

15. Ol ğamze-i ḫançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yaḫdı cihān
eyledi yağmā

dil-ārā ol:

1. **dil-ārā olduğına:** -duğı-n-a

Mısra: 32

Gönül süsleyici olmak.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem

32. Budur sebab olduğına cān-baḫş u
dil-ārā

devlet:

1. **Devletlü:** -lü

Mısra: 19

Kutlu.

19. Devletlü zihî baş kim ola yolına
kurbān

20. Tālî'lü zihî göz kim ide anı
temāşā

di:

1. **didi:** -di

Mısra: 4

Demek.

3. Şüretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbul-i cān didi ki lā
lā

2. **didüğünde:** -dü-gin-de

Mısra: 29

Dediğünde.

3. **dir:** -r

Mısra: 11

Düşünmek.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi

12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

4. **dir:** -r

Mısra: 18

Demek.

17. Zībā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse

18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

düş:1. *düş:* -e

Mısra: 14

Düşmek

13. Zülfüñün eger bir girîhin ide

perîşân

14. Ol bûya gelüp dâma düşe âhû-yı

şahrâ

eger:1. *eger:*

Mısra: 13

Eğer

13. Zülfüñün eger bir girîhin ide

perîşân

14. Ol bûya gelüp dâma düşe âhû-yı

şahrâ

endîşe kıl:1. *endîşe kılup:-up*

Mısra: 21

Düşünmek.

21. Endîşe kılup gönlüm iki 'âlemi

gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemân menzil ü

me'vâ

eyle:1. *eylemiş:* -miş

Mısra: 30

Etmek, eylemek.

29. Rezzâk-ı ezel nahnu kâsemnâ

didüğünde

30. Luţfindan aña hulk-ı cemâl

eylemiş i'tâ

fir'avn:1. *Fir'avn:*

Mısra: 27

Özel isim (Firevun, Mısır hükümdarı).

27. Münkirleri Fir'avn gibi kılmağa

'âciz

28. Zülfi girîhidür görünen mu'ciz-i

Mūsâ

fîrûze:1. *fîrûze:*

Mısra: 7

Mavi renkli kıymetli bir taş.

7. Fîrûze ne hoş tâli' olur hüsni

ufukdan

8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi

lâlâ

ğamze-i hançer-keş:1. *ğamze-i hançer-keş: -*

Mısra: 15

Hançer çeken yan bakış.

15. Ol ğamze-i hançer-keş ü merdüm-

küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cân yakdı cihân

eyledi yağmâ

gel:1. *gelüp:* -üp

Mısra: 14

Gelmek.

13. Zülfüñün eger bir girîhin ide

perîşân

14. Ol bûya gelüp dâma düşe âhû-yı

şahrâ

ger:1. *ger:*

Mısra: 9

Eğer edatı.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zâra

hırâmân

10. Bûlbüller ötüp güller ola vâlih ü

şeydâ

gez:1. *gezdi:* -di

Mısra: 21

Dolaşmak.

21. Endîşe kılup gönlüm iki 'âlemi

gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemân menzil ü

me'vâ

gibi:**1. gibi:**

Mısra: 27
Benzerlik edatı.

27. Münkirleri Fir'avn gibi kılmağa
'âciz

28. Zülfi girîhidür görünen mu'ciz-i
Mūsā

2. gibi:

Mısra: 5
Benzerlik edatı.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden

6. Gösterse n'ola murdelere mu'ciz-i
'İsā

gir:**1. gire: -e**

Mısra: 9
Girmek.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

girîh:**1. girîhidür: --i-dür**

Mısra: 28
Düğüm.

27. Münkirleri Fir'avn gibi kılmağa
'âciz

28. Zülfi girîhidür görünen mu'ciz-i
Mūsā

2. girîhin: --in

Mısra: 13
Düğüm.

13. Zülfüñüñ eger bir girîhin ide
perîşān

14. Ol būya gelüp dāma düşe āhū-yı
şahrā

3. girîhin: -in

Mısra: 22
Düğüm.

21. Endîşe kılp gönlüm iki 'ālemi
gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü
me'vā

gonce-dehen:**1. gonce-dehen:**

Mısra: 9
Gonca ağzılı.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

gönl:**1. gönlüm: -üm**

Mısra: 21
Yürek.

21. Endîşe kılp gönlüm iki 'ālemi
gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü
me'vā

gör:**1. gör:**

Mısra: 15
Bak.

15. Ol gamze-i hançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yakdı cihān
eyledi yağmā

2. gördi: -di

Mısra: 33
Bakmak.

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūfîsi gördi

34. Baş ortaya kodı kim ola anda
şeker-hā

görün:**1. görünen: -en**

Mısra: 28
Gözükmek

27. Münkirleri Fir'avn gibi kılmağa
'âciz

28. Zülfi girîhidür görünen mu'ciz-i
Mūsā

1. **görürse:** -ür, -se

Mısra: 17
Görmek

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse

18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

göster:1. **gösterse:** -se

Mısra: 6
Göstermek

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden

6. Gösterse n'ola murdelere mu'ciz-i
'İsā

göz:1. **göz:**

Mısra: 20
Göz.

19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
kurbān

20. Tālî'lū zihî göz kim ide anı
temāşā

2. **gözleri:** -ler, -i

Mısra: 26
Gözler.

25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
ādem

26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri
şehlā

gül:1. **gül:**

Mısra: 11
Çiçek

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi

12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

2. **güller:** -ler

Mısra: 10
Gül çiçeği.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Būlbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

3. **gülün:** -ün

Mısra: 12
Gül çiçeği.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi

12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

gül-zār:1. **gül-zāra:** -a

Mısra: 9
Gül bahçesi.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Būlbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

Halîlî:1. **Halîlî:**

Mısra: 35
Özel isim.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîlî

36. Çeşmi tolu ḳan idi vü başı tolu
sevdā

hayy ol:1. **ḥayy olan:** -an

Mısra: 25
Canlı olmak.

25. 'Aqlın itürürse ne 'aceb ḥayy olan
ādem

26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri
şehlā

hemān:1. **hemān:**

Mısra: 22
Bir tek, yalnız.

21. Endîşe ḳırup gönlüm iki 'ālemi
gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü
me'vā

hem-dem ol:**1. hem-dem ol: -**

Mısra: 31
Arkadaş olmak.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā

zūlfine bir dem

32. Budur sebep olduğına cān-baḥş u
dil-ārā

hırāmān:**1. hırāmān:**

Mısra: 9
Salınarak yürümek.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

hısm:**1. hısmile: -ile**

Mısra: 26
Gazap.

25. ‘Aqlın itürürse ne ‘acebhayy olan
ādem

26. Ol dem ki baḥaḥısmile ol gözleri
şehlā

hoş:**1. hoş:**

Mısra: 7
Hoş.

7. Fîrûze ne hoş ṭālî‘ olur ḥüsn
ufuḳdan

8. Beñzer aña meh ṭaya idi mihr idi
lālā

hulk-ı cemāl:**1. hulk-ı cemāl: -**

Mısra: 30
Güzel ahlak.

29. Rezzāk-ı ezel nahnu ḳasemnā
didüğinde

30. Luṭfindan aña hulk-ı cemāl
eylemiş i‘ṭā

hüsn:**1. hüsn:**

Mısra: 2
Güzel.

1. Mihr ola mı bu meh mi ‘aceb ya
ruḥ-ı zîbā

2. Aḥsent zihî ḥüsn tebārek ve te‘ālā

2. hüsn:

Mısra: 7
Güzel.

7. Fîrûze ne hoş ṭālî‘ olur ḥüsn
ufuḳdan

8. Beñzer aña meh ṭaya idi mihr idi
lālā

i:**1. idi: -di**

Mısra: 36
"-i" yardımcı fiili.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîlî

36. Çeşmi ṭolu ḳan idi vü başı ṭolu
sevdā

2. idi: -di

Mısra: 8
"-i" yardımcı fiili.

7. Fîrûze ne hoş ṭālî‘ olur ḥüsn
ufuḳdan

8. Beñzer aña meh ṭaya idi mihr idi
lālā

3. idi: -di

Mısra: 8
"-i" yardımcı fiili.

7. Fîrûze ne hoş ṭālî‘ olur ḥüsn
ufuḳdan

8. Beñzer aña meh ṭaya idi mihr idi
lālā

1. idüm: -dü, -m

Mısra: 11
"-i" yardımcı fiili.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi

12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

iki:**1. iki:**

Mısra: 21
"İki" sayı sıfatı.

21. Endîşe kılpup gönlüm iki 'âlemi

gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemân menzil ü
me'vâ

işid:**1. işidüp: -üp**

Mısra: 4
Duymak

3. Şüretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbül-i cân didi ki lâ
lâ

i'tâ:**1. i'tâ:**

Mısra: 30
Verme.

29. Rezzâk-ı ezel nahnu kâsemnâ
didüğünde

30. Luṭfindan aña ḥulḳ-ı cemâl
eylemiş i'tâ

itür:**1. itürürse: -ür-se**

Mısra: 25
Kaybetmek.

25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
âdem

26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri
şehlâ

kan:**1. kan:**

Mısra: 36
Kan.

35. Âgâz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîlî

36. Çeşmi tolu kan idi vü başı tolu
sevdâ

kâsemnâ:**1. kâsemnâ:**

Mısra: 29
"Biz taksim ettik" ayeti. Zuhurf Suresi
32. Ayet.

29. Rezzâk-ı ezel nahnu kâsemnâ
didüğünde

30. Luṭfindan aña ḥulḳ-ı cemâl
eylemiş i'tâ

ki:**1. ki:**

Mısra: 26
"Ki" bağlacı.

25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
âdem

26. Ol dem ki baḳaḥışmile ol gözleri
şehlâ

2. ki:

Mısra: 4
"Ki" bağlacı.

3. Şüretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbül-i cân didi ki lâ
lâ

kim:**1. kim:**

Mısra: 15
"Ki" bağlacı.

15. Ol ğamze-i ḥançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cân yaḳdı cihân
eyledi yağmâ

2. kim:

Mısra: 19
"Ki" bağlacı.

19. Devletlü zihî baş kim ola yolına
kurbân

20. Tâli'lü zihî göz kim ide anı
temâşâ

3. kim:

Mısra: 20
"Ki" bağlacı.

19. Devletlû zihî baş kim ola yolına
kurbân

20. Tâli'lû zihî göz kim ide anı
temâşâ

4. kim:

Mısra: 34
"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.

33. Ol lebleri pâlûdeyi cân tûfîsi gördi

34. Baş ortaya qodı kim ola anda
şeker-hâ

ko:

1. **qodı:** -dı
Mısra: 34
Koymak, bırakmak.

33. Ol lebleri pâlûdeyi cân tûfîsi gördi

34. Baş ortaya qodı kim ola anda
şeker-hâ

kurbân ol:

1. **qurbân ola:** -a
Mısra: 19
Feda olmak.

19. Devletlû zihî baş kim ola yolına
kurbân

20. Tâli'lû zihî göz kim ide anı
temâşâ

lâ lâ:

1. **lâ:**
Mısra: 4
Yok yok.

3. Şûretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bûlbûl-i cân didi ki lâ
lâ

lâlâ:**1. lâlâ:**

Mısra: 8
Eskiden büyük âilelerde bir çocuğun
bakımı, eğitim ve terbiyesiyle meşgul
olan erkek terbiyecisi.

7. Fîrûze ne hoş tâli' olur hüsni
ufukdan

8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi
lâlâ

leb:**1. lebleri:** -ler, -i

Mısra: 33
Dudak.

33. Ol lebleri pâlûdeyi cân tûfîsi gördi

34. Baş ortaya qodı kim ola anda
şeker-hâ

lutf:**1. Lutfından:** -ın, -dan

Mısra: 30
Zerafet, incelik.

29. Rezzâk-ı ezel nahnu qasemnâ
didüğünde

30. Lutfından aña hulk-ı cemâl
eylemiş i'tâ

medh:**1. medhi:** -i

Mısra: 35
Övgü.

35. Āgâz idicek yazmağa bu medhi
Halîlî

36. Çeşmi tolu kan idi vü başı tolu
sevdâ

meger:**1. meger:**

Mısra: 31
Ancak.

31. Hem-dem meger oldıydı şabâ
zülfine bir dem

32. Budur sebeb olduğına cân-bağş u
dil-ārâ

meh:**1. meh:**

Mısra: 1

Ay.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya

ruh-ı zîbâ

2. Ahsent zihî hüsn tebârek ve te'âlâ

2. meh:

Mısra: 8

Ay.

7. Fîrûze ne hoş tâli' olur hüsn

ufukdan

8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi

lâlâ

menzil:**1. menzil:**

Mısra: 22

Durulan konaklanan yer.

21. Endîşe kırup gönlüm iki 'alemi

gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemân menzil ü

me'vâ

merdüm-küş:**1. merdüm-küş:-i**

Mısra: 15

İnsan öldürücü.

15. Ol gamze-i hançer-keş ü merdüm-

küşî gör kim

16. Dil yıkdı vü cân yaqdı cihân

eyledi yağmâ

merkez ol:**1. merkez olalı: -a-lı**

Mısra: 23

Merkez olmak.

23. Merkez olalı 'aleme bu nokta-i

hâkî

24. Bulmadı vücūd ancılayın ahsen-i

eşyâ

me'vâ:**1. me'vâ:**

Mısra: 22

Kalıcı olarak bulunulan yer.

21. Endîşe kırup gönlüm iki 'alemi

gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemân menzil ü

me'vâ

mı:**1. mı:**

Mısra: 1

"mı", soru eki.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya

ruh-ı zîbâ

2. Ahsent zihî hüsn tebârek ve te'âlâ

2. mı:

Mısra: 3

"mı", soru eki.

3. Şüretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbül-i cân didi ki lâ

lâ

mi:**1. mi:**

Mısra: 1

"mi" soru eki.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya

ruh-ı zîbâ

2. Ahsent zihî hüsn tebârek ve te'âlâ

mihr ol:**1. mihr ola: -a**

Mısra: 1

Güneş (güneş mi)

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya

ruh-ı zîbâ

2. Ahsent zihî hüsn tebârek ve te'âlâ

mihr:**1. mihr:**

Mısra: 8

Güneş.

7. Fîrûze ne hoş tâli' olur hüsn

ufukdan

8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi

lâlâ

mu‘ciz-i ‘İsā:**1. mu‘ciz-i ‘İsā: -**

Mısra: 6

Hz. İsa’nın mucizesi.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden6. Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i
‘İsā**Mu‘ciz-i mūsā:****1. Mu‘ciz-i mūsā: -**

Mısra: 28

Musa mucizesi.

27. Münkirleri Fir‘avn gibi kılmağa
‘āciz28. Zülfi girîhidür görünen mu‘ciz-i
Mūsā**1. murdelere: -ler, -e**

Mısra: 6

Ölüler.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden6. Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i
‘İsā**münkir:****1. münkirleri: --ler-i**

Mısra: 27

inkâr eden, kabul etmeyen

27. Münkirleri Fir‘avn gibi kılmağa
‘āciz28. Zülfi girîhidür görünen mu‘ciz-i
Mūsā**n’ola:****1. n’ola:**

Mısra: 6

Ne ola.

5. Tūfî gibi söylerse yağar cān
deheninden6. Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i
‘İsā**nahnu:****1. nahnu:**

Mısra: 29

Biz (Dünya hayatında onların
geçimini aralarında biz paylaştık)
Zuhurf 43/32.29. Rezzāk-ı ezel nahnu kâsemnâ
didüğünde30. Luţfindan aña hulk-ı cemāl
eylemiş i’tā**naẓîri ol:****1. naẓîri ola: -a**

Mısra: 3

Benzeri olmak.

3. Şüretde naẓîri ola mı nev’-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbül-i cān didi ki lā
lā**ne:****1. ne:**

Mısra: 25

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

25. ‘Aqlın itürürse ne ‘aceb hayy olan
âdem26. Ol dem ki bağa hışmile ol gözleri
şehlā**2. ne:**

Mısra: 7

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

7. Fîrûze ne hoş tâli‘ olur hüsni
ufukdan8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi
lālā**nev’-i beşer:****1. nev’-i beşerde: -de**

Mısra: 3

İnsan türü.

3. Şüretde naẓîri ola mı nev’-i beşerde

4. Didüm işidüp bülbül-i cān didi ki lā
lā

nokta-i hāk:**1. nokta-i hāk:-i**

Mısra: 23

Topraklı nokta.

23. Merkez olalı 'āleme bu nokta-i

hākî

24. Bulmadı vücūd ancılayın ahsen-i

eşyā

od:**1. oda: -a**

Mısra: 18

Ateş

17. Zibā yüzini rāhib-i şad-sāle

görürse

18. Āmentü dir atar oda zünnār u

çelîpā

ol:**1. ol:**

Mısra: 14

" O" işaret sıfatı.

13. Zülfüñüñ eger bir girîhin ide

perîşān

14. Ol bûya gelüp dāma düşe āhū-yı

şahrā

2. ol:

Mısra: 15

*" O" işaret sıfatı.*15. Ol ġamze-i ħançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dîl yıkdı vü cān yakdı cihān

eyledi yağmā

3. ol:

Mısra: 26

*" O" işaret sıfatı.*25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
ādem

26. Ol dem ki baḡaḥışmile ol gözleri

şehlā

4. ol:

Mısra: 26

*" O" işaret sıfatı.*25. 'Aqlın itürürse ne 'acebḥayy olan
ādem26. Ol dem ki baḡaḥışmile ol gözleri
şehlā**5. ol:**

Mısra: 33

" O" işaret sıfatı.

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūḡisi gördi

34. Baş ortaya ḡodı kim ola anda
şeker-hā**6. ol:**

Mısra: 9

*" O" işaret sıfatı.*9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
ḥırāmān10. Būlbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā**7. olmasa: -ma, -sa**

Mısra: 12

*Olmasa. Olmamak. Bulunmamak.*11. Beḡzer dir idüm yüzine gül boyına
servi12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā**orta:****1. ortaya: -y-a**

Mısra: 34

Meydan.

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūḡisi gördi

34. Baş ortaya ḡodı kim ola anda
şeker-hā**öt:****1. ötüp: -üp**

Mısra: 10

*Ötmek*9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
ḥırāmān10. Būlbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

pā:**1. pā:**

Mısra: 12

Ayak.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā**pāk ol:****1. pāk olsa: -sa**

Mısra: 12

Temiz olmak.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā**pālūde:****1. pālūde: -y-i**

Mısra: 33

Taze, yeni yapılmış tatlı.

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūfisi gördi

34. Baş ortaya qodı kim ola anda
şeker-hā**perîşān id:****1. perîşān ide: -e**

Mısra: 13

Kariştirmek.

13. Zülfüñüñ eger bir girîhin ide
perîşān14. Ol būya gelüp dāma düşe āhū-yı
şahrā**rāhib-i şad-sāle:****1. rāhib-i şad-sāle:**

Mısra: 17

Yüz yaşlı rahib.

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā**rezzāk-ı ezel:****1. rezzāk-ı ezel:**

Mısra: 29

Bütün mahlukatın rızkını veren.

29. Rezzāk-ı ezel nahnu qasemnā
didüğünde30. Luţfindan aña hulk-ı cemāl
eylemiş i'tā**ruh-ı zîbā:****1. ruh-ı zîbā:**

Mısra: 1

Güzel yüz.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruh-ı zîbā

2. Ahsent zihî hüsñ tebārek ve te'ālā

şabā:**1. şabā:**

Mısra: 31

Seher yeli.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem32. Budur sebep olduğına cān-bağş u
dil-ārā**sebeb:****1. sebeb:**

Mısra: 32

Sebeb, neden.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem32. Budur sebep olduğına cān-bağş u
dil-ārā**serv:****1. servi: -i**

Mısra: 11

Servi.

11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

sevdā:**1. sevdā:**

Mısra: 36

Heves, arzu.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medħi
Halîlî

36. Çeşmi tolu ƙan idi vü başı tolu
sevdā

şeydā ol:**1. şeydā ola: -a**

Mısra: 10

Perişan olmak.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Būlbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

söyle-:**1. söylese: -r, -se**

Mısra: 5

Demek, söylemek.

5. Tūfî gibi söylese yağar cān
deheninden

6. Gösterse n'ola murdelere mu'ciz-i
İsā

tālî ol:**1. tālî olur: -ur**

Mısra: 7

Bahtlı olmak.

7. Fîrûze ne hoş tālî olur hüsñ
ufukdan

8. Beñzer aña meh ƙaya idi mihr idi
lālā

Sûret:**1. Şûretde: -de**

Mısra: 3

Görünüş.

3. Şûretde nazîri ola mı nev'-i beşerde

4. Didüm işidüp bûlbül-i cān didi ki lā
lā

tālî:**1. tālî lû: -lû**

Mısra: 20

Kısmet, kader.

19. Devletlû zihî baş kim ola yolına
kurbān

20. Tālî lû zihî göz kim ide anı
temāşā

sehlā:**1. sehlā:**

Mısra: 26

Hafîf şaşî göz.

25. 'Aqlın itürürse ne 'acebħayy olan
ādem

26. Ol dem ki baƙaħışmile ol gözleri
sehlā

ƙaya:**1. ƙaya:**

Mısra: 8

Dadı.

7. Fîrûze ne hoş tālî olur hüsñ
ufukdan

8. Beñzer aña meh ƙaya idi mihr idi
lālā

şeker-hā ol:**1. şeker-hā ola: -a**

Mısra: 34

Şeker çiğnemek.

33. Ol lebleri pālûdeyi cān tūtîsi gördi

34. Baş ortaya ƙodı kim ola anda
şeker-hā

te'ālā:**1. te'ālā:**

Mısra: 2

Allah cc.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruħ-ı zîbā

2. Aħsent zihî hüsñ tebārek ve te'ālā

tebārek:**1. tebārek:**

Mısra: 2

*Mülk elinde olan Allah mukaddestir.
(Mülk suresi 1. ayetten iktibastır).*

1. Mihr ola mı bu meh mi ‘aceb ya
ruh-ı zîbā

2. Ahsent zihî hüsn tebārek ve te‘ālā

temāşā id:**1. temāşā ide: -e**

Mısra: 20

Seyretmek.

19. Devletlü zihî baş kim ola yolına
kurbān

20. Tālî‘lü zihî göz kim ide anı
temāşā

tolu:**1. tolu:**

Mısra: 36

Çok, pek çok.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medhî
Halîlî

36. Çeşmi tolu kıan idi vü başı tolu
sevdā

1. tolu: -u

Mısra: 36

Dolmak

35. Āgāz idicek yazmağa bu medhî
Halîlî

36. Çeşmi tolu kıan idi vü başı tolu
sevdā

tūtî:**1. tūtî:**

Mısra: 5

Dudu kuşu.

5. Tūtî gibi söylerse yağar cān
deheninden

6. Gösterse n’ola murdelere mu‘ciz-i
‘İsā

1. tūtîsi: -si

Mısra: 33

Papağan.

33. Ol lebleri pālūdeyi cān tūtîsi gördi

34. Baş ortaya kıodı kim ola anda
şeker-hā

u:**1. u:**

Mısra: 18

" Ve" bağlacı.

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse

18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

2. u:

Mısra: 32

" Ve" bağlacı.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā
zülfine bir dem

32. Budur sebep olduğına cān-bağş u
dil-ārā

ufuk:**1. ufukdan: -dan**

Mısra: 7

*Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi
göründüğü yer.*

7. Fîrūze ne hoş tālî‘ olur hüsn
ufukdan

8. Beñzer aña meh taya idi mihr idi
lālā

3. ü:

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

9. Ol gonçe-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

4. ü:

Mısra: 15
" *Ve* " bağlacı.

15. Ol ğamze-i ħançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān
eyledi yağmā

5. ü:

Mısra: 22
" *Ve* " bağlacı.

21. Endîşe kılp gönlüm iki 'ālemi
gezdi

22. Zülfi girîhin buldı hemān menzil ü
me'vā

vālih:**1. vālih:**

Mısra: 10
Hayran.

9. Ol gonce-dehen ger gire gül-zāra
hırāmān

10. Bülbüller ötüp güller ola vālih ü
şeydā

ve:**1. ve:**

Mısra: 2
Ve bağlacı.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruh-ı zîbā

2. Aḥsent zihî ḥüsn tebārek ve te'ālā

vü:**1. vü:**

Mısra: 16
" *Ve* " bağlacı.

15. Ol ğamze-i ħançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān
eyledi yağmā

2. vü:

Mısra: 36
" *Ve* " bağlacı.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medḥi
Ḥalîlî

36. Çeşmi tolu kan idi vü başı tolu
sevdā

vücüd:**1. vücüd:**

Mısra: 24
Beden.

23. Merkez olalı 'āleme bu nokṭa-i
ḥākî

24. Bulmadı vücüd ancılayın aḥsen-i
eşyā

yā:**1. ya:**

Mısra: 1
"Yoksa" anlamında kullanılan bir
bağlacı.

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruh-ı zîbā

2. Aḥsent zihî ḥüsn tebārek ve te'ālā

yağ:**1. yağar: -ar**

Mısra: 5
Yağmak.

5. Tūṭî gibi söylerse yağar cān
deheninden

6. Gösterse n'ola murdelere mu'ciz-i
'İsā

yağmā eyle:**1. yağmā eyle: -**

Mısra: 16
Yağmalamak.

15. Ol ğamze-i ħançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān
eyledi yağmā

yak:**1. yakdı: -di**

Mısra: 16
Yakmak.

15. Ol ğamze-i ħançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim

16. Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān
eyledi yağmā

yaz:

1. **yazmağa:** -mağ, -a
Mısra: 35
Yazmak.

35. Āgāz idicek yazmağa bu medħi
Ĥalîlî
36. Çeşmi tolu ƣan idi vü başı tolu
sevdā

yek:

1. **yek:**
Mısra: 12
Bir kere.
11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi
12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

yık:

1. **yıkdt:** -dı
Mısra: 16
Bozmak, tahrip etmek
15. Ol ģamze-i ĥançer-keş ü merdüm-
küşi gör kim
16. Dil yıkdı vü cān yaqdı cihān
eyledi yağmā

vol:

1. **volına:** -ın, -a
Mısra: 19
Yol, uğruna.
19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
ķurbān
20. Tālî'lū zihî göz kim ide anı
temāşā

yüz:

1. **yüzine:** -in, -e
Mısra: 11
Çihre.
11. Beñzer dir idüm yüzine gül boyına
servi
12. Pāk olsa gülün dāmeni serv
olmasa yek pā

2. **yüzini:** -in, -i

Mısra: 17
Çihre.

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse
18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

zîbā:

1. **Zîbā:**
Mısra: 17
Güzel.
17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle
görürse
18. Āmentü dir atar oda zünnār u
çelîpā

zihî:

1. **zihî:**
Mısra: 19
Ne iyi, ne güzel .
19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
ķurbān
20. Tālî'lū zihî göz kim ide anı
temāşā

2. **zihî:**

Mısra: 2
Ne iyi, ne güzel .

1. Mihr ola mı bu meh mi 'aceb ya
ruh-ı zîbā
2. Aĥsent zihî ĥüsn tebārek ve te'ālā

1. **zihî:**

Mısra: 20
Ne iyi, ne güzel .

19. Devletlū zihî baş kim ola yolına
ķurbān
20. Tālî'lū zihî göz kim ide anı
temāşā

zûlf:**1. zûlfi: -i**

Mısra: 22

Saç.

21. Endîşe kılp gönlüm iki 'âlemi

gezdi

22. Zûlfi girîhin buldı hemân menzil ü

me'vâ

2. zûlfi: -i

Mısra: 28

Saç.

27. Münkirleri Fir'avn gibi kıılmağa

'âciz

28. Zûlfi girîhidür görünen mu'ciz-i

Mūsā

3. zûlfine: -in,-e

Mısra: 31

Saç.

31. Hem-dem meger oldıydı şabā

zûlfine bir dem

32. Budur sebeb olduğına cān-baḥş u

dil-ārā

4. zûlfüññ: --ü,-nün

Mısra: 13

Saç.

13. Zûlfüññ eger bir girîhin ide

perîşān

14. Ol bûya gelüp dāma düşe āhū-yı

şahrā

zünnār:**1. zünnār:**

Mısra: 18

*Papazların bellerine bağladıkları
kuşak.*

17. Zîbā yüzini rāhib-i şad-sāle

görürse

18. Āmentü dir atar oda zünnār u

çelîpā

1. Mesnevi
1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr
Pes anı diñlemek nūr ‘alā nūr
2. Gelüñ medḥ idelüm ol pādişāhı
Kim oldu ḳamunuñ püşt ü penāhı
3. Ḥudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin
Ḳadîm u Ḳādir u Ḥayy u Ezelsin
4. Münezzehdür ḳamu şîrk u riyādan
Müberrādur ḳamu çün u çerādan
5. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet
Bir āḥirdür ki yok aña nihāyet
6. Ne cevherdür ne cism ü ne ‘arazdur
Zihî fā‘il ki fi‘li bî-ğarazdur
7. Berîdür zātı ḥayyizden cihetden
Münezzehdür ḳamu ḥadis şıfatdan
8. Heyülā ile şüretten mu‘arrā
Vücüdı vācib imkāndan müberrā
9. Anuñ māhiyyetin ‘aql itmez idrāk
Ḳamu eşyā dilinden mā ‘arefnāk
10. Şular kim zātını teşbîh iderler
Anuñ ḥaḳḳı ki bî-tevcîh iderler
11. Anuñ vaşfi lisān-ı fehme sıgmaz
Ki nefis ü ‘aql u fikr ü vehme sıgmaz
12. Nice ḥamd eylesin insān-ı ḥākî
Anuñ bigi mu‘allā zāt-ı pāki
13. Çü yok ḥamdine anuñ evvelā ‘acz
Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz
14. Resûlullāh ki tāk-ı enbiyādur
Cemî‘-i evliyāya pîşvādur
15. Didi ben ‘ācizem ḥamdüñde iy Ḥaḳḳ
Girü ḥamdümi sen it zāt-ı mülḥaḳ

‘āciz:

1. **‘ācizem:** -em
Mısra: 29
Güçsüz, zayıf.
29. Didi ben ‘ācizem ḥamdüñde iy
Ḥakk
30. Girü ḥamdümi sen it zāt-ı mülḥak

‘acz:

1. **‘acz:**
Mısra: 25
Güçsüzlük.
 25. Çü yok ḥamdine anuñ evvelā ‘acz
 26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz
2. **‘acz:**
Mısra: 26
Güçsüzlük.
 25. Çü yok ḥamdine anuñ evvelā ‘acz
 26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz

āhir:

1. **āhirdür:** -dür
Mısra: 10
Son.
9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet
10. Bir āhirdür ki yok aña nihāyet

‘akl:

1. **‘akl:**
Mısra: 17
Us, akıl.
 17. Anuñ māhiyyetin ‘akl itmez idrāk
 18. Kāmu eşyā dilinden mā ‘arefnāk
- ‘akl:**
Mısra: 22
Us, akıl.
 21. Anuñ vaşfi lisān-ı fehme sığmaz
 22. Ki nefis ü ‘akl u fikr ü vehme
sığmaz

a:

1. **aña:** -ñ, -a
Mısra: 10
" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.
9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet
10. Bir āhirdür ki yok aña nihāyet

2. **aña:** -ñ, -a

Mısra: 9
" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet
10. Bir āhirdür ki yok aña nihāyet

3. **anı:** -n, -ı

Mısra: 2
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr
2. Pes anı diñlemek nūr ‘alā nūr

4. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 17
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

17. Anuñ māhiyyetin ‘akl itmez idrāk
18. Kāmu eşyā dilinden mā ‘arefnāk

5. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 20
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

19. Şular kim zātını teşbīh iderler
20. Anuñ ḥakkı ki bî-tevcīh iderler

6. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 21
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

21. Anuñ vaşfi lisān-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü ‘akl u fikr ü vehme
sığmaz

7. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 24
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

23. Nice ḥamd eylesin insān-ı ḥākī
24. Anuñ bigi mu ‘allā zāt-ı pākī

8. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 25
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

25. Çü yok ḥamdine anuñ evvelā ‘acz
26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz

‘araż:

1. **‘araždur:** -dur
Mısra: 11
Varlık.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
‘araždur
12. Zihî fâ‘il ki fi‘li bî-ğaraždur

ben:

1. **ben:**
Mısra: 29
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.
29. Didi ben ‘acizem hâmdüñde iy
Haqq
30. Girü hâmdümi sen it zât-ı mülhak

berî:

1. **berîdür:** -dür
Mısra: 13
Uzak.
13. Berîdür zâtı hayyizden cihetden
14. Münezzehdür kamu hâdis şıfatdan

bigi:

1. **bigi:**
Mısra: 24
Gibi, benzer.
23. Nice hâmd eylesin insân-ı hâkî
24. Anuñ bigi mu‘allâ zât-ı pâki

bir:

1. **bir:**
Mısra: 10
"Bir" sayı sıfatı.
9. Bir evveldür ki yokdur aña gâyet
10. Bir âhirdür ki yok aña nihâyet
2. **bir:**
Mısra: 9
"Bir" sayı sıfatı.
9. Bir evveldür ki yokdur aña gâyet
10. Bir âhirdür ki yok aña nihâyet

bismi-l'lâh:

1. **bismi-l'lâh:**
Mısra: 1
Allah'ın adıyla.
1. Çü bismillâh ile kıldık sözi nûr

2. Pes anı diñlemek nûr ‘alâ nûr

bî-tevcîh id:

1. **bî-tevcîh iderler:** -er-ler
Mısra: 20
Yorumlamamak.
19. Şular kim zâtını teşbîh iderler
20. Anuñ haqqı ki bî-tevcîh iderler

cemî‘-i evliyâ:

1. **cemî‘-i evliyâyâ:** -y-a
Mısra: 28
Bütün veliler.
27. Resûlullâh ki tâc-ı enbiyâdur
28. Cemî‘-i evliyâyâ pîşvâdur

cevher:

1. **cevherdür:** -dür
Mısra: 11
Kıymetli söz.
11. Ne cevherdür ne cism ü ne
‘araždur
12. Zihî fâ‘il ki fi‘li bî-ğaraždur

cihet:

1. **cihetden:** -den
Mısra: 13
Yön, taraf
13. Berîdür zâtı hayyizden cihetden
14. Münezzehdür kamu hâdis şıfatdan

cism:

1. **cism:**
Mısra: 11
Beden, vücut.
11. Ne cevherdür ne cism ü ne
‘araždur
12. Zihî fâ‘il ki fi‘li bî-ğaraždur

çerâ:

1. **çerâdan:** -dan
Mısra: 8
Niçin.
7. Münezzehdür kamu şîrk u riyyâdan
8. Müberrâdur kamu çün u çerâdan

çün:1. **Neden:**

Mısra: 8
Nasıl.

7. Münezzehdür kamu şîrk u riyâdan
8. Müberrâdur kamu çün u çerâdan

cü:1. **çü:**

Mısra: 1
"Bu vesileyle" anlamındadır.

1. Çü bismillâh ile kıldık sözi nûr
2. Pes anı diñlemek nûr 'alâ nûr

2. **çü:**

Mısra: 25
"Bu vesileyle" anlamındadır.

25. Çü yok hamdine anuñ evvelâ 'acz
26. Pes ol yigrek-dürür izhâr ola 'acz

di:1. **didi:** -di

Mısra: 29
Buyurmak.

29. Didi ben 'âcizem hamdüñde iy
Hakk
30. Girü hamdümi sen it zât-ı mülhak

dil:1. **dilinden:** -in, -den

Mısra: 18
Dil.

17. Anuñ mâhiyyetin 'aql itmez idrâk
18. Kamu eşyâ dilinden mâ 'arefnâk

diñle:1. **diñlemek:** -mek

Mısra: 2
Kulak vermek

1. Çü bismillâh ile kıldık sözi nûr
2. Pes anı diñlemek nûr 'alâ nûr

eşvâ:1. **eşyâ:**

Mısra: 18
Mevcudat.

17. Anuñ mâhiyyetin 'aql itmez idrâk

18. Kamu eşyâ dilinden mâ 'arefnâk

evvelâ:1. **evvelâ:**

Mısra: 25
İlk önce.

25. Çü yok hamdine anuñ evvelâ 'acz
26. Pes ol yigrek-dürür izhâr ola 'acz

1. **evveldür:** -dür

Mısra: 9
Başlangıç.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gâyet
10. Bir âhirdür ki yok aña nihâyet

ezel:1. **Ezelsin:** -sin

Mısra: 6
Çok eskiden.

5. Hudâvendâ Kerîm ü Lem-yezelsin
6. Qadîm u Qâdir u Hayy u Ezelsin

fâ'il:1. **fâ'il:**

Mısra: 12
Tanrı.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'arâzdur
12. Zihî fâ'il ki fi'li bî-ğarâzdur

fikr:1. **fikr:**

Mısra: 22
Düşünce.

21. Anuñ vaşfi lisân-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz

fi'l-i bî-ğarâz:1. **fi'l-i bî-ğarâz:** -

Mısra: 12
Kine ve husumetli eylemlerden arıdır.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'arâzdur
12. Zihî fâ'il ki fi'li bî-ğarâzdur

gāyet:1. *gāyet:*

Mısra: 9
Son.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet

10. Bir āhirdür ki yok aña nihāyet

gel:1. *gelüñ:* -ün

Mısra: 3
Buyurun, gelmek.

3. Gelüñ medh idelüm ol pādişāhı

4. Kim oldu kamunuñ püşt ü penāhi

girü:1. *girü:*

Mısra: 30
Artık.

29. Didi ben ‘ācizem hamdüñde iy

Haqq

30. Girü hamdümi sen it zāt-ı mülhāk

hādis:1. *hādis:*

Mısra: 14
Söz.

13. Berîdür zātı hayyizden cihetden

14. Münezzehdür kamu hādis şıfatdan

Hakk:*Haqq:*

Mısra: 29
Allah.

29. Didi ben ‘ācizem hamdüñde iy

Haqq

30. Girü hamdümi sen it zāt-ı mülhāk

hakk:1. *haqqı:* -ı

Mısra: 20
Gerçekten, doğrusu.

19. Şular kim zātını teşbîh iderler

20. Anuñ haqqı ki bî-tevcîh iderler

hamd eyle:1. *hamd eylesin:* -sin

Mısra: 23
Övmek.

23. Nice hamd eylesin insān-ı hākî

24. Anuñ bigi mu‘allā zāt-ı pākî

hamd:1. *hamdine:* -i, -n, -e

Mısra: 25
Sena, hamd.

25. Çü yok hamdine anuñ evvelā ‘acz

26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz

2. *hamdümi:* -ü- m, -i

Mısra: 30
Övme, yüceltme.

29. Didi ben ‘ācizem hamdüñde iy

Haqq

30. Girü hamdümi sen it zāt-ı mülhāk

3. *hamdüñde:*

Mısra: 29
Şükür, rıza.

29. Didi ben ‘ācizem hamdüñde iy

Haqq

30. Girü hamdümi sen it zāt-ı mülhāk

Havy:1. *Havy:*

Mısra: 6
Hayatta olan.

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qādîm u Qādir u Havy u Ezelsin

havyiz:1. *havyizden:* -den

Mısra: 13
Yer

13. Berîdür zātı hayyizden cihetden

14. Münezzehdür kamu hādis şıfatdan

heyülā:1. *heyülā:*

Mısra: 15
Cisim.

15. Heyülā ile şüretten mu‘arrā

16. Vücūdı vācib imkândan müberrā

Hudāvendā:**1. Hudāvendā:**

Mısra: 5

Ey Allah'im.

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Kādîm u Kâdir u Hayy u Ezelsin

idrāk it:**1. idrāk itmez:** -mez

Mısra: 17

Anlamak.

17. Anuñ mâhiyyetin 'aql itmez idrāk

18. Kāmu eşyā dilinden mā 'arefnāk

ile:**1. ile:**

Mısra: 1

"Birlikte, beraber" anlamı katan edat.

1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr

2. Pes anı diñlemek nūr 'alā nūr

2. ile:

Mısra: 15

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

15. Heyulā ile şüretten mu'arrā

16. Vücudı vācib imkāndan müberrā

imkān:**1. imkāndan:** -dan

Mısra: 16

Olabilecek durumda bulunma.

15. Heyulā ile şüretten mu'arrā

16. Vücudı vācib imkāndan müberrā

insān-ı hāk:**1. insān-ı hākî:** -i

Mısra: 23

Yapısı topraktan olan insan.

23. Nice hāmd eylesin insān-ı hākî

24. Anuñ bigi mu'allā zāt-ı pākî

iy:**1. iy:**

Mısra: 29

"Ey" seslenme edatı.

29. Didi ben 'ācizem hāmdüñde iy

Haqq

30. Girü hāmdümi sen it zāt-ı mülhāk

izhār ol:**1. izhār ola:** -a

Mısra: 26

Ortaya çıkmak.

25. Çü yok hāmdine anuñ evvelā 'aciz

26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola 'aciz

Kādîm:**1. Kādîm:**

Mısra: 6

Geçmişten beri var olan.

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Kādîm u Kâdir u Hayy u Ezelsin

Kâdir:**1. Kâdir:**

Mısra: 6

Güçlü.

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Kādîm u Kâdir u Hayy u Ezelsin

kāmu:**1. kāmu:**

Mısra: 14

Tamamen.

13. Berîdür zātı hayyizden cihetden

14. Münezzehdür kāmu hādis sıfatdan

2. kāmu:

Mısra: 18

Tamamen.

17. Anuñ mâhiyyetin 'aql itmez idrāk

18. Kāmu eşyā dilinden mā 'arefnāk

3. kāmu:

Mısra: 7

Bütün.

7. Münezzehdür kāmu şîrk u riyādan

8. Müberrādur kāmu çün u çerādan

4. kāmu:

Mısra: 8

Tamamen.

7. Münezzehdür kāmu şîrk u riyādan

8. Müberrādur kāmu çün u çerādan

5. **ḳamunuñ:** -nun

Mısra: 4

Tamamen, herkes.

3. Gelüñ medḥ idelüm ol pādīşāhı

4. Kim oldu ḳamunuñ püşt ü penāhı

6. **ki:**

Mısra: 9

"K"i bağlacı.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet

10. Bir āḥirdür ki yok aña nihāyet

Kerîm:1. **Kerîm:**

Mısra: 5

Kerem sahibi

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qādîm u Qādir u Ḥayy u Ezelsin

kim:1. **kim:**

Mısra: 19

"Ki" bağlacı.

19. Şular kim zātını teşbîh iderler

20. Anuñ ḥaḳḳı ki bî-tevcîh iderler

ki:1. **ki:**

Mısra: 10

"K"i bağlacı.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet

10. Bir āḥirdür ki yok aña nihāyet

2. **kim:**

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

3. Gelüñ medḥ idelüm ol pādīşāhı

4. Kim oldu ḳamunuñ püşt ü penāhı

2. **ki:**

Mısra: 12

*"Ki" bağlacı.*11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'arazdur

12. Zihî fâ'il ki fi'li bî-ğarazdur

lem-yezel:1. **Lem-yezelsin:** -sin

Mısra: 5

Başlangıcı belli olmayan.

5. Hudāvendā Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qādîm u Qādir u Ḥayy u Ezelsin

3. **ki:**

Mısra: 20

"Ki" bağlacı.

19. Şular kim zātını teşbîh iderler

20. Anuñ ḥaḳḳı ki bî-tevcîh iderler

lisān-ı fehme:1. **lisān-ı fehme:** -e

Mısra: 21

Anlayışın dilin, idrakin dili.

21. Anuñ vaşfi lisān-ı fehme sığmaz

22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz4. **ki:**

Mısra: 22

*"Zira, çünkü" anlamında bağlama
edatı.*

21. Anuñ vaşfi lisān-ı fehme sığmaz

22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz**mā 'arefnāk:**1. **mā 'arefnāk:**

Mısra: 18

"Seni bilemedik" Arapça.

17. Anuñ māhiyyetin 'aql itmez idrāk

18. Ḳamu eşyā dilinden mā 'arefnāk

5. **ki:**

Mısra: 27

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

27. Resûlullāh ki tāk-ı enbiyādur

28. Cemî'-i evliyāya pîşvādur

māhiyyet:1. **māhiyyetin:** -in

Mısra: 17

Bir şeyin aslı, nasıl olduğu.

17. Anuñ māhiyyetin 'aql itmez idrāk

18. Ḳamu eşyā dilinden mā 'arefnāk

medh id:**1. medh idelüm:** -e-lü-m

Mısra: 3
Övmek.

3. Gelün medh idelüm ol pādişāhı
4. Kim oldu ıamunuñ püşt ü penāhı

mu'allā:**1. mu'allā:**

Mısra: 24
Yüksek, yüce.

23. Nice ıamd eylesin insān-ı hākî
24. Anuñ bigi mu'allā zāt-ı pākî

mu'arrā:**1. mu'arrā:**

Mısra: 15
Uzak.

15. Heyülā ile şüretden mu'arrā
16. Vücüdı vācib imkāndan müberrā

müberrā:**1. müberrā:**

Mısra: 16
Uzaklaştırılmış.

15. Heyülā ile şüretden mu'arrā
16. Vücüdı vācib imkāndan müberrā

2. Müberrādur: -dur

Mısra: 8
Uzak.

7. Münezzehdür ıamu şîrk u riyādan
8. Müberrādur ıamu çün u çerādan

münezzeh:**1. münezzehdür:** -dür

Mısra: 14
Temiz.

13. Berîdür zātı ıayyizden cihetden
14. Münezzehdür ıamu hādis şıfatdan

2. Münezzehdür: -dür

Mısra: 7
Uzak.

7. Münezzehdür ıamu şîrk u riyādan
8. Müberrādur ıamu çün u çerādan

ne:**1. Ne:**

Mısra: 11
Ne güzel.anlamında nitelik sıfatı.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'araźdur
12. Zihî fā'il ki fi'li bî-ğaraźdur

2. ne:

Mısra: 11
Ne güzel.anlamında nitelik sıfatı.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'araźdur
12. Zihî fā'il ki fi'li bî-ğaraźdur

3. ne:

Mısra: 11
Ne güzel.anlamında nitelik sıfatı.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'araźdur
12. Zihî fā'il ki fi'li bî-ğaraźdur

nefs:**1. nefis:**

Mısra: 22
Nefis, istek.

21. Anuñ vaşfı lisān-ı fehme sıgmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sıgmaz

nice:**1. nice:**

Mısra: 23
Ne kadar.

23. Nice ıamd eylesin insān-ı hākî
24. Anuñ bigi mu'allā zāt-ı pākî

nihāyet:**1. nihāyet:**

Mısra: 10
Sınır.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gāyet
10. Bir āhirdür ki yok aña nihāyet

nūrun ‘alā nūr:**1. nūr ‘alā nūr: -**

Mısra: 2

Nur üstüne nur.

1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr

2. Pes anı diñlemek nūrun ‘alā nūr

nūr kıldık:**1. nūr kıldık:-dıķ**

Mısra: 1

Nurlandırmak.

1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr

2. Pes anı diñlemek nūrun ‘alā nūr

ol:**1. ol:**

Mısra: 26

"O" şahıs zamiri.

25. Çü yok hāmdine anuñ evvelā ‘acz

26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz

2. ol:

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

3. Gelüñ medh idelüm ol pādīshāhı

4. Kim oldu kāmunuñ püşt ü penāhı

pādīshāh:**1. pādīshāhı: -ı**

Mısra: 3

Sultan, padişah.

3. Gelüñ medh idelüm ol pādīshāhı

4. Kim oldu kāmunuñ püşt ü penāhı

penāhı ol:**1. penāhı oldu: -du**

Mısra: 4

Koruyucu olmak.

3. Gelüñ medh idelüm ol pādīshāhı

4. Kim oldu kāmunuñ püşt ü penāhı

pes:**1. Pes:**

Mısra: 2

Artık.

1. Çü bismillāh ile kıldık sözi nūr

2. Pes anı diñlemek nūr ‘alā nūr

2. Pes:

Mısra: 26

Sonra, müteakiben.

25. Çü yok hāmdine anuñ evvelā ‘acz

26. Pes ol yigrek-dürür izhār ola ‘acz

pīşvā:**1. pīşvādur: -dür**

Mısra: 28

Önder.

27. Resūlullāh ki tāt-ı enbiyādur

28. Cemî‘-i evliyāya pīşvādur

püşt:**1. püşt:**

Mısra: 4

Yardımcı.

3. Gelüñ medh idelüm ol pādīshāhı

4. Kim oldu kāmunuñ püşt ü penāhı

resūlullāh:**1. Resūlullāh:**

Mısra: 27

Allah’ın Resulu Hz. Muhammet.

27. Resūlullāh ki tāt-ı enbiyādur

28. Cemî‘-i evliyāya pīşvādur

riyā:**1. riyādan: -dan**

Mısra: 7

Ortak.

7. Münezzehdür kāmı şîrk u riyādan

8. Müberrādur kāmı çün u çerādan

sen it:**1. sen it: -**

Mısra: 30

*Sen eyle.*29. Didi ben ‘ācizem hāmdüñde iy
Hakk

30. Girü hāmdümi sen it zāt-ı mülhakk

sıfat:**1. sıfatdan: -dan**

Mısra: 14

Vasıf, özellik.

13. Berîdür zātı hayyizden cihetden

14. Münezzehdür kāmı hādīs sıfatdan

1. **sıgmaz:** -maz

Mısra: 21

Yeterli gelmek.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sıgmaz

22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sıgmaz2. **sıgmaz:** -maz

Mısra: 22

Yeterli gelmek.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sıgmaz

22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sıgmaz**söz:**1. **sözi:** -i

Mısra: 1

Kelime, konuşma.

1. Çü bismillâh ile kıldık sözi nür

2. Pes anı diñlemek nür 'alâ nür

süret:1. **şüret:** -den

Mısra: 15

Görünüş, şekil.

15. Heyülâ ile şüretten mu'arrâ

16. Vücüdî vâcib imkândan müberrâ

şirk:1. **şirk:**

Mısra: 7

Eş.

7. Münezzehdür kamu şîrk u riyâdan

8. Müberrâdur kamu çün u çerâdan

şu:1. **şular:** -lar

Mısra: 19

"Şu" işaret zamiri.

19. Şular kim zâtını teşbîh iderler

20. Anuñ haqqı ki bî-tevcîh iderler

tâc-ı enbiyâ:1. **tâc-ı enbiyâ:** -

Mısra: 27

Nebilerin baş tacı.

27. Resûlullâh ki tâc-ı enbiyâdur

28. Cemî'-i evliyâya pîşvâdur

teşbîh id:1. **teşbîh iderler:** -er-ler

Mısra: 19

Benzetmek.

19. Şular kim zâtını teşbîh iderler

20. Anuñ haqqı ki bî-tevcîh iderler

u:1. **u:**

Mısra: 22

"Ve" bağlacı.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sıgmaz

22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sıgmaz2. **u:**

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

5. Hudâvendâ Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qadîm u Qâdir u Hayy u Ezelsin

3. **u:**

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

5. Hudâvendâ Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qadîm u Qâdir u Hayy u Ezelsin

4. **u:**

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

5. Hudâvendâ Kerîm ü Lem-yezelsin

6. Qadîm u Qâdir u Hayy u Ezelsin

5. **u:**

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

7. Münezzehdür kamu şîrk u riyâdan

8. Müberrâdur kamu çün u çerâdan

6. **u:**

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Münezzehdür kamu şîrk u riyâdan

8. Müberrâdur kamu çün u çerâdan

7. ü:

Mısra: 11
" *Ve*" bağlacı.

11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'araždur
12. Zihî fâ'îl ki fi'li bî-ğaraždur

8. ü:

Mısra: 22
" *Ve*" bağlacı.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz

9. ü:

Mısra: 22
" *Ve*" bağlacı.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz

10. ü:

Mısra: 4
" *Ve*" bağlacı.

3. Gelüñ medh idelüm ol pâdişâhı
4. Kim oldu kâmunuñ püşt ü penâhı

11. ü:

Mısra: 5
" *Ve*" bağlacı.

5. Hudâvendâ Kerîm ü Lem-yezelsin
6. Kâdîm u Kâdir u Hayy u Ezelsin

vâcib:**1. vâcib:**

Mısra: 16
İslâm dinine göre yapılması gerekli olan.

15. Heyûlâ ile şüretten mu'arrâ
16. Vücûdı vâcib imkândan müberrâ

vaşf:**1. vaşfı: -ı**

Mısra: 21
Vasfetme, niteleme.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz

vehm:**1. vehme: -e**

Mısra: 22
Hayal.

21. Anuñ vaşfı lisân-ı fehme sığmaz
22. Ki nefis ü 'aql u fikr ü vehme
sığmaz

vücûd:**1. Vücûdı: -ı**

Mısra: 16
Beden, cisim.

15. Heyûlâ ile şüretten mu'arrâ
16. Vücûdı vâcib imkândan müberrâ

yigrek:**1. yigrek-dürür: -dür, -ür**

Mısra: 26
Daha iyi, daha üstün, daha güzel.

25. Çü yok hâmdine anuñ evvelâ 'acz
26. Pes ol yigrek-dürür izhâr ola 'acz

yok:**1. yok:**

Mısra: 10
Olmayan.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gâyet
10. Bir âhirdür ki yok aña nihâyet

1. yok:

Mısra: 25
Yok, bulunmaz.

25. Çü yok hâmdine anuñ evvelâ 'acz
26. Pes ol yigrek-dürür izhâr ola 'acz

2. yokdur: -dur

Mısra: 9
Bulunmamak.

9. Bir evveldür ki yokdur aña gâyet
10. Bir âhirdür ki yok aña nihâyet

zât-ı mülhak:**1. zât-ı mülhak: -**

Mısra: 30
Kendisine bağlı kimse.

29. Didi ben 'âcizem hâmdüñde iy
Hakk
30. Girü hâmdümi sen it zât-ı mülhak

zāt-ı pāk:***zāt-ı pākî: -i*****Mısra: 24***Temiz, saf yaratılış.***23. Nice hamd eylesin insān-ı hākî****24. Anuñ bigi mu'allā zāt-ı pākî****zāt:****1. *zātî: -i*****Mısra: 13***Kendi.***13. Berîdür zātî hayyizden cihetden****14. Münezzehdür kamu hâdis şıfatdan****2. *zâtını: -i, -nî*****Mısra: 19***Kendi.***19. Şular kim zâtını teşbîh iderler****20. Anuñ haqqı ki bî-tevcîh iderler****zihî:****1. *Zihî:*****Mısra: 12***Ne iyi, ne güzel .***11. Ne cevherdür ne cism ü ne
'arağdur****12. Zihî fâ'il ki fi'li bî-ğarağdur**

2 . Mesnevi

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā
Raḥîmā Kādirā Perverdgārā
2. Benem bir ‘âciz ü der-mānde miskîn
Ġarîb ü bî-nevā vü zār u ğam-ġîn
3. İşümdür gice vü gündüz me‘âşi
Benem yüzi kara bende-i ‘âsî
4. Zebûn oldum bu nefis-i şüm elinden
Şakî vü ser-keş ü meyşüm elinden
5. Baña tevffîk rāhın gösterivir
Beni nefsum elinden kırtarivir
6. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyyen
Yine kırtar beni mā vü meniyyen
7. Çü sensin muṭlaḳā ef‘āle Ḥālîḳ
Benüm ef‘ālüm itdür saña lâyıḳ
8. Dîzāruñdan beni maḥrûm kıлма
Müşerref kıل beni mahmûm kıлма
9. Derûnum rûşen eyle ‘ilmile sen
Birûnum ğülşen eyle ħilmile sen
10. Gözümi ḥvâb-ı ğafletden ıraġ it
Ġöñülde nûr-ı taḥḳîḳi çerāġ it
11. Dem-i āḫirde îmāndan ayırma
Dilümi zîkr-i Sübhāndan ayırma
12. Şu sâ‘at kim dilüm olmaya ġüyā
Beni ḥıfz eyle şeyṭāndan Ḥuzāyā
13. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma‘nî
Bu bir beyti laṭîf ü ḥûb ya‘nî
14. Der-ân-sâ‘at ki mā mānîm hüyî
Zi-baḥşāyiş fûrû megzār müyî

‘āciz:1. **‘āciz:**

Mısra: 3
Güçsüz.

3. Benem bir ‘āciz ü der-mānde
miskîn

4. Ġarîb ü bî-nevā vü zār u ġam-ġîn

ayır:1. **ayırma:** -ma

Mısra: 21
Ayırmak, uzaklaştırmak.

21. Dem-i āhirde îmāndan ayırma

22. Dilümi zîkr-i Sübhāndan ayırma

2. **ayırma:** -ma

Mısra: 22
Ayırmak, uzaklaştırmak.

21. Dem-i āhirde îmāndan ayırma

22. Dilümi zîkr-i Sübhāndan ayırma

baña1. **baña:** -a

Mısra: 9
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

9. Baña tevfiķ rāhın gösterivir

10. Beni nefsum elinden kırtarıvir

bende-i ‘āsî:

bende-i ‘āsî: -

Mısra: 6
İsyankâr kul.

5. İşümdür gice vü gündüz me‘āşî

6. Benem yüzi kıra bende-i ‘āsî

ben:2. **benem:** -em

Mısra: 3
Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.

3. Benem bir ‘āciz ü der-mānde
miskîn

4. Ġarîb ü bî-nevā vü zār u ġam-ġîn

3. **benem:** -em

Mısra: 6
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

5. İşümdür gice vü gündüz me‘āşî

6. Benem yüzi kıra bende-i ‘āsî

4. **beni:** -i

Mısra: 10
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

9. Baña tevfiķ rāhın gösterivir

10. Beni nefsum elinden kırtarıvir

5. **beni:** -i

Mısra: 11
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyyen

12. Yine kırtar beni mā vü meniyyen

6. **beni:** -i

Mısra: 12
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyyen

12. Yine kırtar beni mā vü meniyyen

7. **beni:** -i

Mısra: 15
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Dîzāruñdan beni maħrûm kıлма

16. Müşerref kııl beni mahmûm kıлма

8. **beni:** -i

Mısra: 16
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Dîzāruñdan beni maħrûm kıлма

16. Müşerref kııl beni mahmûm kıлма

9. **beni:** -i

Mısra: 24
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

23. Şu sâ‘at kim dilüm olmaya ġüyā

24. Beni hıfz eyle şeytāndan Huzāyā

10. **benüm:** -üm

Mısra: 14
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

13. Çü sensin mutlakā ef‘āle Hālîķ

14. Benüm ef‘ālüm itdür saña lâyıķ

beyti laţîf:**1. beyti laţîf: -**

Mısra: 26
Güzel beyit.

25. Ne şîrîn söylemiş üstâd-ı ma' nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya' nî

bî-nevâ:**1. bî-nevâ:**

Mısra: 4
Çaresiz.

3. Benem bir 'âciz ü der-mânde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-gîn

bir:**1. bir:**

Mısra: 26
" Bir" sayı sıfatı.

25. Ne şîrîn söylemiş üstâd-ı ma' nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya' nî

2. bir:

Mısra: 3
" Bir" sayı sıfatı.

3. Benem bir 'âciz ü der-mânde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-gîn

birün:**1. birünüm: -um**

Mısra: 18
Dış.

17. Derünüm rüşen eyle 'ilm ile sen

18. Birünüm gülşen eyle hilm ile sen

bu:**1. bu:**

Mısra: 26
" Bu" işaret sıfatı .

25. Ne şîrîn söylemiş üstâd-ı ma' nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya' nî

2. bu:

Mısra: 7
" Bu" işaret sıfatı.

7. Zebûn oldum bu nefis-i şüm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü meyšüm elinden

çırâğ it:**1. çırâğ it: -**

Mısra: 20
Aydınlatmak.

19. Gözümi h'vâb-ı ğafletden ırağ it

20. Göñülde nûr-ı tahkîki çırâğ it

cü:**1. çü:**

Mısra: 13
Çünkü, zira.

13. Çü sensin muţlakâ ef' âle Hâlık

14. Benüm ef' âlüm itdür saña lâyıķ

cün:**1. çün:**

Mısra: 11
Artık.

11. Yaratduñ çün beni mâ-ı meniyyden

12. Yine kırtar beni mâ vü meniyyden

dem-i âhir:**1. dem-i âhir: -**

Mısra: 21
Son an. Son nefes.

21. Dem-i âhirde îmândan ayırma

22. Dilümi zıkr-i Sübhândan ayırma

der-ân-sâ'at:**1. der-ân-sâ'at:**

Mısra: 27
O an, o vakıt.

27. Der-ân-sâ'at ki mâ mânîm hüyî

28. Zi-bahşâyış fûrû meğzâr müyî

der-mânde:**1. der-mânde:**

Mısra: 3
Aciz, çaresiz, güçsüz.

3. Benem bir 'âciz ü der-mânde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-gîn

derûn:

- 1.
- derûnum:**
- u, -m

Mısra: 17

Gönül, insanın iç alemi.

17. Derûnum rûşen eyle 'ilm ile sen

18. Birûnum gülşen eyle hilm ile sen

dil:

- 1.
- dilüm:**
- üm

Mısra: 23

Dil, lisan.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya güyâ

24. Beni hıfz eyle şeytândan Huzâyâ

- 2.
- dilümi:**
- üm, -i

Mısra: 22

Dil.

21. Dem-i âhırde îmândan ayırma

22. Dilümi zıkr-i Sübhândan ayırma

dîzâr:

- 1.
- dîzârûndan:**
- uñ, -dan

Mısra: 15

Yüz, cemel.

15. Dîzârûndan beni mahrûm kılma

16. Müşerref kıl beni mahmûm kılma

ef'âl:

- 1.
- ef'âle:**
- e

Mısra: 13

Fiiller.

13. Çü sensin muṭlakâ ef'âle Hâlık

14. Benüm ef'âlüm itdür saña lâyıḳ

ef'âlüm:

- 1.
- ef'âlüm :**

Mısra: 14

İşler, ameller.

13. Çü sensin muṭlakâ ef'âle Hâlık

14. Benüm ef'âlüm itdür saña lâyıḳ

el:

- 1.
- elinden:**
- i, -n, -den

Mısra: 7

Etki, tesir.

7. Zebûn oldum bu nefsi-şüm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü meyšüm elinden

- 2.
- elinden:**
- i, -n, -den

Mısra: 8

Etki, tesir.

7. Zebûn oldum bu nefsi-şüm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü meyšüm elinden

- 3.
- elinden:**
- in, -den

Mısra: 10

Etki, tesir.

9. Baña tevfiḳ rāhın gösterivir

10. Beni nefsüm elinden kırtarivir

fürû megzâr:

- 1.
- fürû megzâr:**
-

Mısra: 28

Farsça birleşik söz: Eksik bırakma.

27. Der-ân-sâ'at ki mā mānîm hüyî

28. Zi-bahşâyış fürû megzâr müyî

ğam-gîn:

- 1.
- ğam-gîn:**

Mısra: 4

*Dertli, gamlı.*3. Benem bir 'âciz ü der-mānde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-gîn

ğarîb:

- 1.
- ğarîb:**

Mısra: 4

*Kimsesiz.*3. Benem bir 'âciz ü der-mānde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-gîn

gice:

- 1.
- gice:**

Mısra: 5

Gece.

5. İşümdür gice vü gündüz me'âşî

6. Benem yüzi kara bende-i 'âsî

gönül:

- 1.
- gönülde:**
- de

Mısra: 20

Gönül, yürek.

19. Gözümi hVâb-ı ğafletden ırağ it

20. Gönülde nûr-ı tahkîki ırağ it

gözüm:**gözümü:-i**

Mısra: 19

Göz

19. Gözümi hVāb-ı ğafletden ırağ it

20. Göñülde nūr-ı taḥkîkî ırāğ it

göster:1. **gösterivir:** -i,-vir

Mısra: 9

Göstermek.

9. Baña tevfiḳ rāhın gösterivir

10. Beni nefsum elinden kurtarıvir

hVāb-ı ğaflet:1. **gözümü hVāb-ı ğafletden:** -den

Mısra: 19

Ğaflet uykusu.

19. Gözümi hVāb-ı ğafletden ırağ it

20. Göñülde nūr-ı taḥkîkî ırāğ it

gülşen eyle:1. **gülşen eyle:** -

Mısra: 18

Gül bahçesine dönüştürmek

17. Derūnum rūşen eyle 'ilm ile sen

18. Birūnum gülşen eyle ḥilm ile sen

gündüz:1. **gündüz:**

Mısra: 5

Gündüz.

5. İşümdür gice vü gündüz me'āşî

6. Benem yüzi kara bende-i 'āşî

Hālık:1. **Hālık:**

Mısra: 13

Halk eden, yaratan, Allah

13. Çü sensin muṭlakā ef'āle Hālık

14. Benüm ef'ālüm itdür saña lāyık

hıfz eyle:1. **hıfz eyle:** -

Mısra: 24

Korumak, saklamak.

23. Şu sā'at kim dilüm olmaya gūyā

24. Beni hıfz eyle şeytāndan Huzāyā

ḥilm:1. **ḥilm:**

Mısra: 18

Yumuşak huyluluk.

17. Derūnum rūşen eyle 'ilm ile sen

18. Birūnum gülşen eyle ḥilm ile sen

ḥüb:1. **ḥüb:**

Mısra: 26

Çok iyi.

25. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma'nî

26. Bu bir beyti laṭîf ü ḥüb ya'nî

Hudāvendā:1. **Hudāvendā:**

Mısra: 1

Ey Allah'ım.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā

2. Raḥîmā Qādirā Perverdgārā

hūy:1. **hūyî:** -i

Mısra: 27

Ter.

27. Der-ān-sā'at ki mā mānîm hūyî

28. Zi-bahşāyîş fūr meğzār mūyî

Huzā:1. **Huzāyā:** -ya

Mısra: 24

Ey Allah.

23. Şu sā'at kim dilüm olmaya gūyā

24. Beni hıfz eyle şeytāndan Huzāyā

ırağ it:1. **ırağ it:** -

Mısra: 19

Uzaklaştırmak.

19. Gözümi hVāb-ı ğafletden ırağ it

20. Göñülde nūr-ı taḥkîkî ırāğ it

ile:1. **ile:**

Mısra: 17

" Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

17. Derūnum rūşen eyle 'ilm ile sen

18. Birūnum gülşen eyle ھilm ile sen

2. ile:

Mısra: 18

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

17. Derūnum rüşen eyle 'ilm ile sen

18. Birūnum gülşen eyle ھilm ile sen

'ilm:

1. **'ilm:**

Mısra: 17

İlim, bilgi.

17. Derūnum rüşen eyle 'ilm ile sen

18. Birūnum gülşen eyle ھilm ile sen

îmān:

1. **îmāndan:** -dan

Mısra: 21

Allah'a inanma, inanç.

21. Dem-i âhırde îmāndan ayırma

22. Dilümi zıkr-i Sübhāndan ayırma

iş:

1. **işümdür:** -üm -dür

Mısra: 5

iş güç, uğraş.

5. İşümdür gice vü gündüz me'âşi

6. Benem yüzi kıra bende-i 'âsî

Kādirā:

1. **Kādirā:**

Mısra: 2

Ey Kādir olan Allah.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā

2. Raḥîmā Kādirā Perverdgārā

kara:

1. **kara:**

Mısra: 6

Siyah.

5. İşümdür gice vü gündüz me'âşi

6. Benem yüzi kıra bende-i 'âsî

kerîmā:

1. **Kerîmā:**

Mısra: 1

Ey kerem sahibi.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā

2. Raḥîmā Kādirā Perverdgārā

ki:

1. **ki:**

Mısra: 27

Ki bağlacı.

27. Der-ân-sā'at ki mā mânîm hūyî

28. Zi-bahşâyîş fûrû megzâr mūyî

kim:

1. **kim:**

Mısra: 23

"Ki" bağlacı.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya gūyâ

24. Beni ھıfz eyle şeytāndan Huzāyâ

Kirdgārā:

1. **Kirdgārā:**

Mısra: 1

Ey yaratan, ey yüce Allah.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā

2. Raḥîmā Kādirā Perverdgārā

kurtar:

1. **kurtar:**

Mısra: 12

Kurtarmak, azat etmek.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyyden

12. Yine kurtar beni mā vü meniyyden

2. **kurtarivir:** -ı,-vir

Mısra: 10

Kurtarmak, azat etmek.

9. Baña tevfiķ rāhın gösterivir

10. Beni nefsum elinden kurtarivir

lāyık:

1. **lāyık:**

Mısra: 14

Layık, uygun, yakışır.

13. Çü sensin mutlakā ef'āle Hālîķ

14. Benüm ef'ālüm itdür saña lāyık

mā vü meniyy:

1. mā vü meniyden:-den

Mısra: 12

(Kişiyi dünyaya bağlayan) nesneler ve kişiler.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyden

12. Yine kırtar beni mā vü meniyden

2. mā:

Mısra: 27

Farsça 1. çoğul şahıs zamiri anlamı verir.

27. Der-ān-sā‘at ki mā mānîm hūyî

28. Zi-bahşâyış fûrû megzâr mûyî

mahmûm kıl:

1. mahmûm kımal: -ma

Mısra: 16

Mecnun etme, ayrılık ateşine atma.

15. Dîzâruñdan beni mahrûm kılma

16. Müşerref kıl beni mahmûm kılma

mahrûm kıl:

1. mahrûm kılma: -ma

Mısra: 15

Nasipsiz kılmamak.

15. Dîzâruñdan beni mahrûm kılma

16. Müşerref kıl beni mahmûm kılma

mā-ı meni:

1. mā-ı meni: -

Mısra: 11

Meni suyu.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyden

12. Yine kırtar beni mā vü meniyden

mān:

1. mānîm: -im

Mısra: 27

Uzaklaşmak.

27. Der-ān-sā‘at ki mā mānîm hūyî

28. Zi-bahşâyış fûrû megzâr mûyî

me‘āşî:

1. me‘āşî:

Mısra: 5

İsyankârlık.

5. İşümdür gice vü gündüz me‘āşî

6. Benem yüzi kıra bende-i ‘āşî

mevşûm:

1. mevşûm:

Mısra: 8

Uğursuz.

7. Zebûn oldum bu nefsi-şûm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü mevşûm elinden

miskîn:

1. miskîn:

Mısra: 3

Zavallı.

3. Benem bir ‘āciz ü der-mānde

miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevā vü zâr u ğam-ğîn

mutlakā:

1. mutlakā:

Mısra: 13

Kesinlikle.

13. Çü sensin mutlakā ef‘āle Hâlık

14. Benüm ef‘ālüm itdür saña lâyık

mûy:

1. mûyî: -i

Mısra: 28

Kıl, (kılı bile)

27. Der-ān-sā‘at ki mā mānîm hūyî

28. Zi-bahşâyış fûrû megzâr mûyî

müşerref kıl:

1. müşerref kıl: -

Mısra: 16

Şereflendirmek, şerefli kılmak.

15. Dîzâruñdan beni mahrûm kılma

16. Müşerref kıl beni mahmûm kılma

ne:

1. Ne:

Mısra: 25

"Ne" soru sıfatı.

25. Ne şîrîn söylemiş üstâd-ı ma‘nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya‘nî

nefs-i şûm:

nefs-i şûm:

Mısra: 7

Kötü nefis.

7. Zebûn oldum bu nefis-i şûm elinden
8. Şakî vü ser-keş ü meşûm elinden

nefs:

1. **nefsüm:** -üm
Mısra: 10
Nefis.

9. Baña tevfiķ rāhın gösterivir
10. Beni nefsüm elinden kurtarıvir

nūr-ı tahkîki:

1. **nūr-ı tahkîki:** -i
Mısra: 20
Gerçeğe ulaşma ışığı..

19. Gözümi ẖvāb-ı ğafletden ırağ it
20. Göñülde nūr-ı tahkîki çırağ it

olmaya gūyā:

1. **olmaya gūyā:**
Mısra: 23
Söylemediği zamanlar.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya gūyā
24. Beni hıfz eyle şeytāndan Huzāyā

perverdgārā:

1. **Perverdgārā:**
Mısra: 2
Ey besleyici olan Allah.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā
2. Raḥîmā Kādirā Perverdgārā

rāh:

1. **rāhın:**
Mısra: 9
Yol.

9. Baña tevfiķ rāhın gösterivir
10. Beni nefsüm elinden kurtarıvir

Raḥîmā:

1. **Raḥîmā:**
Mısra: 2
Ey Rahim olan Allah.

1. Hudāvendā Kerîmā Kirdgārā

2. Raḥîmā Kādirā Perverdgārā

rüşen eyle:

1. **rüşen eyle:**
Mısra: 17
Aydınlatmak.

17. Derūnum rüşen eyle 'ilm ile sen
18. Birūnum gülşen eyle ḥilm ile sen

sā'at:

1. **sā'at:**
Mısra: 23
An, zaman.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya gūyā
24. Beni hıfz eyle şeytāndan Huzāyā

sañ:

1. **saña:** -a
Mısra: 14
"Sen " ikinci tekil şahıs zamiri.

13. Çü sensin mutlakā ef'āle Hālîķ
14. Benüm ef'ālüm itdür saña lāyîķ

sen:

1. **sen:**
Mısra: 17
" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

17. Derūnum rüşen eyle 'ilm ile sen
18. Birūnum gülşen eyle ḥilm ile sen

2. **sen:**

- Mısra: 18
" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

17. Derūnum rüşen eyle 'ilm ile sen
18. Birūnum gülşen eyle ḥilm ile sen

3. **sensin:** -sin

- Mısra: 13
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

13. Çü sensin mutlakā ef'āle Hālîķ
14. Benüm ef'ālüm itdür saña lāyîķ

ser-keş:

1. **ser-keş:**
Mısra: 8
İnatçı.

7. Zebûn oldum bu nefis-i şûm elinden
8. Şakî vü ser-keş ü meşûm elinden

söyle:

1. söylemiş: -miş

Mısra: 25

Söylemek.

25. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma'nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya'nî

1. şakî:

Mısra: 8

Zalim.

7. Zebûn oldum bu nefs-i şûm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü meyšûm elinden

seytândan:**1. şeytândan: -dan**

Mısra: 24

İblis. Şeytan.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya gūyâ

24. Beni hıfz eyle şeytândan Huzâyâ

şîrîn:**1. şîrîn:**

Mısra: 25

Güzel, hoş.

25. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma'nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya'nî

şu:**1. şu:**

Mısra: 23

"Şu" işaret sıfatı.

23. Şu sâ'at kim dilüm olmaya gūyâ

24. Beni hıfz eyle şeytândan Huzâyâ

tevfîk:**1. tevfîk:**

Mısra: 9

Allah'ın yardımı.

9. Baña tevfîk rāhın gösterivir

10. Beni nefşüm elinden kırtarivir

u:**1. u:**

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Benem bir 'âciz ü der-mānde

miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-ġîn

2. ü:

Mısra: 26

"Ve" bağlacı.

25. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma'nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya'nî

3. ü:

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

3. Benem bir 'âciz ü der-mānde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-ġîn

4. ü:

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Benem bir 'âciz ü der-mānde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-ġîn

5. ü:

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Zebûn oldum bu nefs-i şûm elinden

8. Şakî vü ser-keş ü meyšûm elinden

üstād-ı ma'nî:**1. üstād-ı ma'nî: -**

Mısra: 25

Anlam üstadı "şair".

25. Ne şîrîn söylemiş üstād-ı ma'nî

26. Bu bir beyti laţîf ü hûb ya'nî

vü:**1. vü:**

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Yaratduñ çün beni mā-ı meniyyden

12. Yine kırtar beni mā vü meniyyden

2. vü:

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Benem bir 'âciz ü der-mānde
miskîn

4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-ġîn

3. vü:

Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

5. İşümdür gice vü gündüz me'âşi
6. Benem yüzi kıra bende-i 'âsî

4. vü:

Mısra: 8
"Ve" bağlacı.

7. Zebûn oldum bu nefis-i şüm elinden
8. Şakî vü ser-keş ü meşşüm elinden

va' nî:**1. ya' nî:**

Mısra: 26
Sözün kısası, doğrusu.

25. Ne şîrîn söylemiş üstâd-ı ma' nî
26. Bu bir beyti laîf ü hûb ya' nî

yarat:**1. yaratduñ: -du, -ñ**

Mısra: 11
Meydana getirmek, yoktan var etmek.

11. Yaratduñ çün beni mâ-ı meniyden
12. Yine kırtar beni mâ vü meniyden

yine:**1. yine:**

Mısra: 12
Bir daha, tekrar.

11. Yaratduñ çün beni mâ-ı meniyden
12. Yine kırtar beni mâ vü meniyden

yüz:**1. yüzi: -i**

Mısra: 6
Yüzü kara "günahkâr".

5. İşümdür gice vü gündüz me'âşi
6. Benem yüzi kıra bende-i 'âsî

zâr:**1. zâr:**

Mısra: 4
Ağlama, inleme.

3. Benem bir 'âciz ü der-mânde
miskîn
4. Ğarîb ü bî-nevâ vü zâr u ğam-ğîn

zebûn ol:**1. zebûn oldum: -du-m**

Mısra: 7
Güçsüz olmak, çaresiz olmak.

7. Zebûn oldum bu nefis-i şüm elinden
8. Şakî vü ser-keş ü meşşüm elinden

zi-bahşâyiş:**1. zi-bahşâyiş:**

Mısra: 28
İhsanlar, bağışlar.

27. Der-ân-sâ'at ki mâ mânîm hûyî
28. Zi-bahşâyiş fûrû meğzâr müyî

zîkr-i sübhân:**1. zîkr-i sübhân: -**

Mısra: 22
Allahın zikri.

21. Dem-i âhirde îmandan ayırma
22. Dilümi zîkr-i Sübhândan ayırma

3 . Mesnevi

1. Elā iy ‘andelīb-i gülşen-i cān
Göñül bāğındaķi murğ-ı hoş-elhān
2. Söze başla dimāğı tāze eyle
Terennüm kıl laţf āvāze eyle
3. Anı medh it ki tāt-ı enbiyādur
Şefi‘ -i evliyā vü aşfiyādur
4. Şeh-i kevneyn ü sulţān-ı risālet
Sipeh-sālār-ı meydān-ı nübüvvet
5. Resūl-ı şark u ğarb u fahr-ı ‘ālem
Mükerrem zübde-i evlād-ı ādem
6. Vücūdı mazharıdur mu‘cizātuñ
Şehi vü serveridür kāyinātuñ
7. Şefi‘ -i mücrimîn ü müznibîndür
Habîbu’llāh imāmü’l-muttaķîndür
8. Ene emlah merğ-zārınuñ melîhi
Ene efşah büstānınuñ faşîhi
9. Anı Hāk şāhib-i levlāk idübdür
İmām-ı cāmî‘ -i eflāk idübdür
10. Selām olsun anuñ cānına benden
Fedā cān olsun îmānına benden
11. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda
Şefi‘ ola baña yevmi’l-cezāda

‘andelīb-i gülşen-i cān:**‘andelīb-i gülşen-i cān:** -

Mısra: 1

Can bahçesinin bülbülü.

1. Elā iy ‘andelīb-i gülşen-i cān

2. Göñül bağındaki murğ-ı hoş-elhān

a:1. **anī:** -n, -ı

Mısra: 17

"O" işaret zamiri.

17. Anı Hāk şāhib-i levlāk idübdür

18. İmām-ı cāmi‘-i eflāk idübdür

2. **anī:** -n, -ı

Mısra: 5

"O" işaret zamiri.

5. Anı medh it ki tāk-ı enbiyādur

6. Şefī‘-i evliyā vü aşfiyādur

3. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 19

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri

19. Selām olsun anuñ cānına benden

20. Fedā cān olsun îmānına benden

aşfiyā:1. **aşfiyādur:** -dur

Mısra: 6

Saf ve temizdir.

5. Anı medh it ki tāk-ı enbiyādur

6. Şefī‘-i evliyā vü aşfiyādur

āvāze eyle:1. **āvāze eyle:** -

Mısra: 4

Seslenmek.

3. Söze başla dimāğı tāze eyle

4. Terennüm kıl laţif āvāze eyle

bāğ:1. **bāğındaķi:** -ın, -da, -ki

Mısra: 2

Bağ, bahçe.

1. Elā iy ‘andelīb-i gülşen-i cān

2. Göñül bağındaki murğ-ı hoş-elhān

bañ:1. **baña:** -a

Mısra: 22

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

21. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda

22. Şefī‘ ola baña yevmi‘l-cezāda

başla:1. **başla:**

Mısra: 3

Başla, harekete geç.

3. Söze başla dimāğı tāze eyle

4. Terennüm kıl laţif āvāze eyle

ben:2. **benden:** -den

Mısra: 19

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

19. Selām olsun anuñ cānına benden

20. Fedā cān olsun îmānına benden

3. **benden:** -den

Mısra: 20

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

19. Selām olsun anuñ cānına benden

20. Fedā cān olsun îmānına benden

bustān:1. **būstānınuñ:** -ı, -nuñ

Mısra: 16

Bağ, bahçe.

15. Ene‘l-melihu merg-zārınuñ melîhi

16. Ene‘l-faşıhu būstānınuñ faşîhi

cān:1. **cān:**

Mısra: 20

Can.

19. Selām olsun anuñ cānına benden

20. Fedā cān olsun îmānına benden

2. **cānına:** -ın, -a

Mısra: 19

Can, ruh.

19. Selām olsun anuñ cānına benden

20. Fedā cān olsun îmānına benden

dimāğ:

1. *dimāğ:* -1
Mısra: 3
Zihin.

3. Söze başla dimāğı taze eyle
4. Terennüm kıl laṭif āvāze eyle

ğarb:

1. *ğarb:*
Mısra: 9
Batı.

9. Resül-ı şark u ğarb u faḥr-ı 'ālem
10. Mükerrerrem zübde-i evlād-ı ādem

elā:

1. *Elā:*
Mısra: 1
Dikkat et, uyanık ol.

1. Elā iy 'andelīb-i gülşen-i cān
2. Göñül bağındaki murğ-ı hoş-elhān

göñül:

1. *göñül:*
Mısra: 2
Kalp, yürek.

1. Elā iy 'andelīb-i gülşen-i cān
2. Göñül bağındaki murğ-ı hoş-elhān

Ene eṣṣah:

1. *Ene eṣṣah:*
Mısra: 16
Hadis.

15. Ene emlah merğ-zārınuñ melîhi
16. Ene eṣṣah büstânınuñ faşîhi

Habîbu'llāh:

1. *Ḥabîbu'llāh:*
Mısra: 14
Allah'ın dostu.

13. Şefî '-i mücrimîn ü müznibîndür
14. Ḥabîbu'llāh imāmü'l-muttaḳîndür

Ene emlahu:

1. *Ene'l-melihu:*
Mısra: 15
Ben melahatlı.

15. Ene emlah merğ-zārınuñ melîhi
16. Ene eṣṣah büstânınuñ faşîhi

Hak:

1. *Ḥaḳ:*
Mısra: 17
Allah cc.

17. Anı Ḥaḳ şāhib-i levlāk idübdür
18. İmām-ı cāmi' -i eflāk idübdür

faḥr-ı 'ālem:

1. *faḥr-ı 'ālem:* -
Mısra: 9
Alemin iftiharı.

9. Resül-ı şark u ğarb u faḥr-ı 'ālem
10. Mükerrerrem zübde-i evlād-ı ādem

İmām-ı cāmi' -i eflāk id:

- İmām-ı cāmi' -i eflāk idübbdür:* -üp-
dür
Mısra: 18
Felekler camisinin imamı edilmek.

1. *faşîhi:*
Mısra: 16
Güzel, ve kusursuz konuşan.

15. Ene emalah merğ-zārınuñ melîhi
16. Ene eṣṣah büstânınuñ faşîhi

17. Anı Ḥaḳ şāhib-i levlāk idübdür
18. İmām-ı cāmi' -i eflāk idübdür

imāmü'l-muttaḳîn:

1. *imāmü'l-muttaḳîndür:* -dür
Mısra: 14
Takvâ sahibi olanların önderi.

fedā ol:

1. *fedā olsun:* -sun
Mısra: 20
Kurban olmak.

19. Selām olsun anuñ cānına benden
20. Fedā cān olsun imānına benden

13. Şefî '-i mücrimîn ü müznibîndür
14. Ḥabîbu'llāh imāmü'l-muttaḳîndür

îmān:

1. **îmānuna:** -i, -na
Mısra: 20
Allah'a inanma, dînî inanç.

19. Selām olsun anuñ cānına benden
20. Fedā cān olsun îmānına benden

iy:

1. **iy:**
Mısra: 1
"Ey" seslenme edatı.
1. Elā iy 'andelîb-i gülşen-i cān
2. Göñül bağında ki murğ-ı hoş-elhān

kāyināt:

1. **kāyinātuñ:** -un
Mısra: 12
Ālem, dünya.
11. Vücūdı mazharıdur mu'cizātuñ
12. Şehi vü serveridür kāyinātuñ

ki:

1. **ki:**
Mısra: 5
"Ki" bağacı.
5. Anı medh it ki tāt-ı enbiyādur
6. Şefî'-i evliyā vü aşfiyādur

laţîf:

1. **laţîf:**
Mısra: 4
Yumuşak, hoş.
3. Söze başla dimāğı taze eyle
4. Terennüm kıl laţîf āvāze eyle

mazhar:

1. **mazharıdur:** -i, -dur
Mısra: 11
Göründüğü, ortaya çıktığı.
11. Vücūdı mazharıdur mu'cizātuñ
12. Şehi vü serveridür kāyinātuñ

medh it:

1. **medh it:** -
Mısra: 5
Övmek.
5. Anı medh it ki tāt-ı enbiyādur
6. Şefî'-i evliyā vü aşfiyādur

melîh:

1. **melîhi:** -i
Mısra: 15
Güzeli.

15. Ene emlah merg-zārınuñ melîhi
16. Ene efşah büstānınuñ faşîhi

merg-zār:

1. **merg-zārınuñ:** -i-nın
Mısra: 15
Çayırılığı, çimenliği.
15. Ene emlah merg-zārınuñ melîhi
16. Ene efşah büstānınuñ faşîhi

mu'cizāt:

1. **mu'cizātuñ:** -uñ
Mısra: 11
Mucizeler.
11. Vücūdı mazharıdur mu'cizātuñ
12. Şehi vü serveridür kāyinātuñ

murğ-ı hoş-elhān:

1. **murğ-ı hoş-elhān:**
Mısra: 2
Güzel sesli kuş.
1. Elā iy 'andelîb-i gülşen-i cān
2. Göñül bağında ki murğ-ı hoş-elhān

mükerrem:

1. **Mükerrem:**
Mısra: 10
Muhterem, saygıdeğer.
9. Resûl-ı şark u ğarb u fahr-ı 'ālem
10. Mükerrem zübde-i evlād-ı ādem

müznibîn:

1. **müznibîndür:** -dür
Mısra: 13
Günâh işleyenler.
13. Şefî'-i mücrimîn ü müznibîndür
14. Habîbu'llāh imāmü'l-muttaķîndür

ol:

1. **ol:**
Mısra: 21
"O" işaret sıfatı.
21. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda
22. Şefî' ola baña yevmi'l-cezāda

resül-ı şark:**1. resül-ı şark:**

Mısra: 9

Doğunun Peygamberi.

9. Resül-ı şark u garb u fâhr-ı 'âlem

10. Mükerrrem zübde-i evlâd-ı âdem

şâhib-i levlâk id:**1. şâhib-i levlâk idübdür:** -üb-dür

Mısra: 17

Alemin sahibi edilmek.

17. Anı Hâk şâhib-i levlâk idübdür

18. İmâm-ı câmi'-i eflâk idübdür

şâhib-livâ:**1. şâhib-livâda:** -da

Mısra: 21

Sancak sahibi.

21. Ümîzüm vardır ol şâhib-livâda

22. Şefî' ola baña yevmi'l-cezâda

selâm ol:**1. selâm olsun:** -sun

Mısra: 19

Selam göndermek.

19. Selâm olsun anuñ cânına benden

20. Fedâ cân olsun îmânına benden

server:**1. serveridür:** -i, -dür

Mısra: 12

Önde gelen.

11. Vücûdı mazharıdır mu'cizātuñ

12. Şehi vü serveridür kâyinātuñ

sipeh-sâlâr-ı meydân-ı nübüvvet:**1. sipeh-sâlâr-ı meydân-ı nübüvvet:** -

Mısra: 8

Nebilik alanının Sultanı.

7. Şeh-i kevneyn ü sultân-ı risâlet

8. Sipeh-sâlâr-ı meydân-ı nübüvvet

söz:**1. söze:** -z, -e

Mısra: 3

Söylemek, konuşmak.

3. Söze başla dimâğı tâze eyle

4. Terennüm kıl laţîf âvâze eyle

sultân-ı risâlet:**1. sultân-ı risâlet:** -

Mısra: 7

Pegamberliğin sultanı.

7. Şeh-i kevneyn ü sultân-ı risâlet

8. Sipeh-sâlâr-ı meydân-ı nübüvvet

şefî' ol:**1. şefî' ola:** -a

Mısra: 22

Şefaatçı olmak.

21. Ümîzüm vardır ol şâhib-livâda

22. Şefî' ola baña yevmi'l-cezâda

şefî'-i evliyâ:**1. şefî'-i evliyâ:** -

Mısra: 6

Veliler şefaatçısı.

5. Anı medh it ki tâc-ı enbiyâdur

6. Şefî'-i evliyâ vü aşfiyâdur

şefî'-i mücrim:**1. şefî'-i mücrim:** -

Mısra: 13

Günahkarların şefaatçısı.

13. Şefî'-i mücrimîn ü müznibîndür

14. Hâbü'illâh imâmü'l-muttaķîndür

şeh-i kevneyn:**1. Şeh-i kevneyn:** -

Mısra: 7

İki âlem sultanı.

7. Şeh-i kevneyn ü sultân-ı risâlet

8. Sipeh-sâlâr-ı meydân-ı nübüvvet

1. şehi: -i

Mısra: 12

Hükümdar, padişah.

11. Vücûdı mazharıdır mu'cizātuñ

12. Şehi vü serveridür kâyinātuñ

tâc-ı enbiyâ:**1. tâc-ı enbiyâ:** -

Mısra: 5

Nebiler tacı.

5. Anı medh it ki tâc-ı enbiyâdur

6. Şefî'-i evliyâ vü aşfiyâdur

tāze eyle:1. **tāze eyle:** -

Mısra: 3

Yenilemek.

3. Söze başla dimāğı taze eyle

4. Terennüm kıl laṭif āvāze eyle

terennüm kıl:1. **terennüm kıl:** -

Mısra: 4

Ötmek.

3. Söze başla dimāğı taze eyle

4. Terennüm kıl laṭif āvāze eyle

u:1. **u:**

Mısra: 9

"Ve" bağlacı.

9. Resül-ı şark u ğarb u faḥr-ı 'ālem

10. Mükerrerrem zübde-i evlād-ı ādem

2. **u:**

Mısra: 9

Atıf vavı.

9. Resül-ı şark u ğarb u faḥr-ı 'ālem

10. Mükerrerrem zübde-i evlād-ı ādem

3. **ü:**

Mısra: 13

"Ve" bağlacı.

13. Şefi'-i mücrimîn ü müznibîndür

14. Ḥabîbu'llāh imāmü'l-muttaḳîndür

4. **ü:**

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

7. Şeh-i kevineyn ü sultān-ı risālet

8. Sipeh-sālār-ı meydān-ı nübüvvet

ümîz:1. **ümîzüm:** -üm

Mısra: 21

Ümit, umut, beklenti.

21. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda

22. Şefi' ola baña yevmi'l-cezāda

var:1. **vardur:** -dur

Mısra: 21

Var (Biriden bir beklentinin olması).

21. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda

22. Şefi' ola baña yevmi'l-cezāda

vü:1. **vü:**

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Vücüdı mazharıdur mu'cizātuñ

12. Şehi vü serveridür kāyinātuñ

2. **vü:**

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

5. Anı medḥ it ki tāk-ı enbiyādur

6. Şefi'-i evliyā vü aşfiyādur

vücüd:1. **Vücüd:** -ı

Mısra: 11

Beden, gövde.

11. Vücüdı mazharıdur mu'cizātuñ

12. Şehi vü serveridür kāyinātuñ

yevmi'l-cezā:1. **yevmi'l-cezāda:** -da

Mısra: 22

Kıyamet günü.

21. Ümîzüm vardur ol şāhib-livāda

22. Şefi' ola baña yevmi'l-cezāda

zübde-i evlād-ı ādem:1. **zübde-i evlād-ı ādem:** -

Mısra: 10

İnsan oğlunun en değerlisi.

9. Resül-ı şark u ğarb u faḥr-ı 'ālem

10. Mükerrerrem zübde-i evlād-ı ādem

4 . Mesnevi

1. Pes andan çok selām u çok taḥiyyāt
Be-rūh-ı āl-i aşḥāb u zekiyyāt
2. Ḥuşuşen ol ki yār-i Muştafādur
Vücūdı menba‘-ı şıdk u şafādur
3. Re’îs-i āl-i aşḥābuñ güzîni
Kim andan soñra ihyā kıldı dîni
4. ‘İmād-ı dîn-durur ber-vech-i taḥkîk
Emîrû’l-mü’minîn Bū Bekr-i Sıddîk
5. Emîrû’l-mü’minîn biri ‘Ömerdür
Fedā yolına anuñ cān u serdür
6. Resûluñ yolına ol seyf-i kaṭı‘
Durup oldu esās-ı şırke kāmı‘
7. Cihānı ‘adl ile kıldı münevver
Zihî insān-ı kāmîl pāk cevher
8. Emîrû’l-mü’minîn üçünci ‘Osmān
Ki tertîb eyledi āyāt-ı Qur’ān
9. Ḥayā kânı seḥānuñ menba‘ıdur
Şafā vü luṭf u şıdkuñ mecma‘ıdur
10. Çün ol meh şāḥib-i ḥüreyne olupdur
Adı dillerde Zî’n-nüreyne olupdur
11. Birisi kim ‘Aliyy-i murtezādur
Emîrû’l-mü’minîn şîr-i Ḥuzādur
12. Anuñ-çün didiler adını Ḥaydar
Ki müşrikden tamar götürdi yekser
13. Cemî‘-i evliyā ser-meşrebidür
Şeh-i aşḥāb dāmādu’n-nebîdür
14. Selām ol iki necm-i tāḥireyne
İmāmeyn-i Ḥasan birle Ḥüseyne
15. Pes andan Ḥamza vü ‘Abbāsa olsun
Şaḥābî vü kirāmu’n-nāsa olsun

‘Abbāsa ol:

- 1.
- ‘Abbāsa olsun:**
- sun

Mısra: 29

Hız. Abbas’a (selamlar)olsun .

29. Pes andan Hāmza vü ‘Abbāsa olsun

30. Şahābî vü kirāmu’n-nāsa olsun

ad:

- 1.
- adı:**
- ı

Mısra: 20

Ad, isim.

19. Çün ol meh şāhib-i hūreyn olupdur

20. Adı dillerde Zî’n-nūreyn olupdur

- 2.
- adını:-ı-n-ı**

Mısra: 23

Ad, isim.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi yekser

‘Aliyy-i murtezā:**‘Aliyy-i murtezādur:** -dur

Mısra: 21

Özel isim (Hız. Ali).

21. Birisi kim ‘Aliyy-i murtezādur

22. Emîrû’l-mü’ minîn şîr-i Huzādur

a:

- 1.
- andan:**
- n, -dan

Mısra: 1

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

1. Pes andan çok selām u çok taḥiyyāt

2. Be-rūh-ı āl-i aşhāb u zekiyyāt

- 2.
- andan:**
- n, -dan

Mısra: 29

"O" işaret zamiri.

29. Pes andan Hāmza vü ‘Abbāsa olsun

30. Şahābî vü kirāmu’n-nāsa olsun

- 3.
- andan:**
- n, -dan

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

5. Re’îs-i āl-i aşhābuñ güzîni

6. Kim andan soñra iḥyā kıldı dîni

anuñ:

- 1.
- anuñ:**

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. Emîrû’l-mü’ minîn biri ‘Ömerdür

10. Fedā yolına anuñ cān u serdür

anuñ-çün:

- 1.
- anuñ-çün:**

Mısra: 23

Bu yüzden, bundan dolayı.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi yekser

āyāt-ı Kur’ân:

- 1.
- āyāt-ı Kur’ân:**
-

Mısra: 16

Kur’ân âyetleri.

15. Emîrû’l-mü’ minîn üçüncü ‘Osmān

16. Ki tertîb eyledi āyāt-ı Kur’ân

be-rūh-ı āl-i aşhāb:

- 1.
- be-rūh-ı āl-i aşhāb:**
-

Mısra: 2

Sahabe yakınlarının ruhlarına.

1. Pes andan çok selām u çok taḥiyyāt

2. Be-rūh-ı āl-i aşhāb u zekiyyāt

ber-vech-i taḥkîk:

- 1.
- ber-vech-i taḥkîk:**
-

Mısra: 7

Gerçek araştırma olduğu gibi, şüphesiz olduğu üzere.

7. ‘İmād-ı dîn-durur ber-vech-i taḥkîk

8. Emîrû’l-mü’ minîn Bū Bekr-i Sıddîk

bir:

- 1.
- biri:**
- i

Mısra: 9

"Bir tane" anlamında sayı sıfatı.

9. Emîrû’l-mü’ minîn biri ‘Ömerdür

10. Fedā yolına anuñ cān u serdür

2. **birisi:** -i, -s, -i

Mısra: 21

Bir, bir tanesi.

21. Birisi kim 'Aliyy-i murtezâdur

22. Emîrû'l-mü' minîn şîr-i Huzâdur

birle:1. **birle:**

Mısra: 28

"birlikte, beraber" anlamında bir edat.

27. Selâm ol iki necm-i tâhireyne

28. İmâmeyn-i Hâsan birle Hüseyne

Bū Bekr-i Sıddîk:1. **Bū Bekr-i Sıddîk:**

Mısra: 8

Özel isim (Hz. Ebubekir).

7. 'İmâd-ı dîn-durur ber-vech-i tahkîk

8. Emîrû'l-mü' minîn Bū Bekr-i Sıddîk

cân:1. **cân:**

Mısra: 10

Can.

9. Emîrû'l-mü' minîn biri 'Ömerdür

10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

cemî'-i evliyâ:1. **cemî'-i evliyâ:** -

Mısra: 25

Bütün veliler.

25. Cemî'-i evliyâ ser-meşrebidür

26. Şeh-i aşhâb dāmādu'n-nebîdür

cihân:1. **cihânı:** -ı

Mısra: 13

Dünyâ.

13. Cihânı 'adl ile kıldı münevver

14. Zihî insân-ı kâmil pāk cevher

çok:1. **çok:**

Mısra: 1

Aşırı, fazla.

1. Pes andan çok selâm u çok tahıyyât

2. Be-rûh-ı âl-i aşhâb u zekiyyât

2. **çok:**

Mısra: 1

Aşırı, fazla.

1. Pes andan çok selâm u çok tahıyyât

2. Be-rûh-ı âl-i aşhâb u zekiyyât

çün:1. **çün:**

Mısra: 19

"Çünkü" edatı.

19. Çün ol meh şâhib-i hüreyn olupdur

20. Adı dillerde Zî'n-nüreyn olupdur

dāmādu'n-nebî:1. **dāmādu'n-nebîdür:** -dür

Mısra: 26

Nebî'nin damadı.

25. Cemî'-i evliyâ ser-meşrebidür

26. Şeh-i aşhâb dāmādu'n-nebîdür

di:1. **didiler:** -di, -ler

Mısra: 23

Demek, adlandırmak.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi yekser

dil:1. **dillerde:** -ler, -de

Mısra: 20

Dillerde (her kes dilinde konuşur olma).

19. Çün ol meh şâhib-i hüreyn olupdur

20. Adı dillerde Zî'n-nüreyn olupdur

dîn:1. **dîni:** -i

Mısra: 6

İnanç, din.

5. Re'îs-i âl-i aşhâbuñ güzîni

6. Kim andan soñra ihyâ kıldı dîni

durup ol:

1. **durup ol:** -
Mısra: 12
Belli bir durumda olmak.

11. Resûluñ yolına ol seyf-i kaṭı'
12. Durup oldu esâs-ı şîrke kâmi'

Emîrû'l-mü'minîn:

1. **Emîrû'l-mü'minîn:**
Mısra: 15
Halife, müminlerin emiri.

15. Emîrû'l-mü'minîn üçüncü 'Osmân
16. Ki tertîb eyledi âyât-ı Kur'an

2. Emîrû'l-mü'minîn:

- Mısra: 22
Halife, müminlerin emiri.

21. Birisi kim 'Aliyy-i murtezâdur
22. Emîrû'l-mü'minîn şîr-i Huzâdur

3. Emîrû'l-mü'minîn:

- Mısra: 8
Halife, müminlerin emiri.

7. 'Îmâd-ı dîn-durur ber-vech-i taḥkîk
8. Emîrû'l-mü'minîn Bû Bekr-i
Siddîk

4. Emîrû'l-mü'minîn:

- Mısra: 9
Halife, müminlerin emiri.

9. Emîrû'l-mü'minîn biri 'Ömerdür
10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

esâs-ı şîrk:

1. **esâs-ı şîrk:** -
Mısra: 12
Şirkin temeli.

11. Resûluñ yolına ol seyf-i kaṭı'
12. Durup oldu esâs-ı şîrke kâmi'

fedâ:**1. fedâ:**

- Mısra: 10
Kurban.

9. Emîrû'l-mü'minîn biri 'Ömerdür
10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

götür:

1. **götürdi:** -di
Mısra: 24
Kururtmak.

23. Anuñ-çün didiler adını Ḥaydar
24. Ki müşrikden tamar götürdi
yekser

güzîn:

1. **güzîni:** -i
Mısra: 5
Seçkin, en beğenilmiş.

5. Re'îs-i âl-i aşḥâbuñ güzîni
6. Kim andan soñra iḥyâ kıldı dîni

Hamza:

1. **Ḥamza:**
Mısra: 29
Özel isim.

29. Pes andan Ḥamza vü 'Abbāsa
olsun
30. Şaḥâbî vü kirāmu'n-nāsa olsun

hayâ:

1. **hayâ:**
Mısra: 17
Edep.

17. Hayâ kâni seḥānuñ menba'idur
18. Şafâ vü luṭf u şıdkuñ mecma'idur

Haydar:

1. **Ḥaydar:**
Mısra: 23
Allah'ın arslanı Hz. Ali.

23. Anuñ-çün didiler adını Ḥaydar
24. Ki müşrikden tamar götürdi
yekser

Husûsen:

1. **Ḥuşûsen:**
Mısra: 3
Özellikle, bilhassa.

3. Ḥuşûsen ol ki yâr-i Muştâfâdur
4. Vücûdı menba'-ı şıdk u şafâdur

Hüseyin:1. **Hüseyne:** -e

Mısra: 28

Özel isim.

27. Selām ol iki necm-i t̄ahireyne

28. İmāmeyn-i Ḥasan birle Ḥüseyne

ihyā kıl:1. **ihyā kıldı:** -dı

Mısra: 6

Güçlendirmek, canlandırmak.

5. Re'îs-i âl-i aşhābuñ güzîni

6. Kim andan soñra ihyā kıldı dîni

iki:1. **iki:**

Mısra: 27

"İki" sayı sıfatı.

27. Selām ol iki necm-i t̄ahireyne

28. İmāmeyn-i Ḥasan birle Ḥüseyne

ile:1. **ile:**

Mısra: 13

"İle" bağlacı.

13. Cihānı'adl ile kıldı münevver

14. Zihî insān-ı kāmîl pāk cevher

'imād-ı dîn:1. **'imād-ı dîn:** -

Mısra: 7

İnancın asıl direği.

7. 'İmād-ı dîn-durur ber-vech-i taḥkîk

8. Emîrû'l-mü'minîn Bū Bekr-i

Siddîk

İmāmeyn-i Ḥasan:1. **İmāmeyn-i Ḥasan:** -

Mısra: 28

İki imamdan Ḥasan.

27. Selām ol iki necm-i t̄ahireyne

28. İmāmeyn-i Ḥasan birle Ḥüseyne

insān-ı kāmîl:1. **insān-ı kāmîl:** -

Mısra: 14

Olgun insan, bilinçle dolu insan.

13. Cihānı'adl ile kıldı münevver

14. Zihî insān-ı kāmîl pāk cevher

kāmî:1. **kāmî:**

Mısra: 12

Yok eden.

11. Resūluñ yolına ol seyf-i kaṭı'

12. Durup oldı esās-ı şîrke kāmî'

kān:1. **kānı:** -ı

Mısra: 17

Bir şeyin menbaı, kaynağı.

17. Hayā kānı seḥānuñ menba'idur

18. Şafā vü luṭf u şıdkuñ mecma'idur

kıldı münevver:1. **kıldı münevver:** -

Mısra: 13

Aydınlatmak.

13. Cihānı'adl ile kıldı münevver

14. Zihî insān-ı kāmîl pāk cevher

ki:1. **ki:**

Mısra: 16

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

15. Emîrû'l-mü'minîn üçüncü 'Osmān

16. Ki tertîb eyledi āyāt-ı Qur'ān

2. **ki:**

Mısra: 24

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

23. Anuñ-çün didiler adını Ḥaydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi

yekser

3. **ki:**

Mısra: 3

"Ki bağlacı".

3. Huşušen ol ki yār-i Muştafādur

4. Vücudı menba'-ı şıdk u şafādur

kim:1. **kim:**

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

21. Birisi kim 'Aliyy-i murtezādur

22. Emîrû'l-mü'minîn şîr-i Ḥuzādur

2. kim:

Mısra: 6

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

5. Re'îs-i âl-i aşhâbuñ güzîni

6. Kim andan soñra ihyâ kıldı dîni

kirāmu'n-nāsa ol:1. *kirāmu'n-nāsa olsun:* -sun

Mısra: 30

İnsanların en yüsesi olmak.

29. Pes andan Hāmza vü 'Abbāsa olsun

30. Şahābî vü kirāmu'n-nāsa olsun

lutf:1. *lutf:*

Mısra: 18

İyilik, güzellik.

17. Hayā kânı sehānuñ menba'idur

18. Şafā vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

mecma':1. *mecma'idur:* -i, -dur

Mısra: 18

Toplamı, Toplam.

17. Hayā kânı sehānuñ menba'idur

18. Şafā vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

meh:1. *meh:*

Mısra: 19

Ay, kamer.

19. Çün ol meh şāhib-i hūreyn olupdur

20. Adı dillerde Zî'n-nūreyn olupdur

menba'-ı şıdk:*menba'-ı şıdk: -*

Mısra: 4

Gerçeklik ve doğruluk kaynağı.

3. Huşuşen ol ki yār-i Muştafādur

4. Vücudı menba'-ı şıdk u şafādur

menba':1. *menba'idur:* -i, -dur

Mısra: 17

Kaynak, pınar.

17. Hayā kânı sehānuñ menba'idur

18. Şafā vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

müşrik:1. *müşrikden:* -den

Mısra: 24

Allah'a ortak kabul eden, şirk işleyen.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi

yekser

necm-i tãhireyn:1. *necm-i tãhireyn: -*

Mısra: 27

İki yıldız.

27. Selām ol iki necm-i tãhireyne

28. İmāmeyn-i Hāsan birle Hūseyne

ol:1. *ol:*

Mısra: 19

"O" işaret sıfatı.

19. Çün ol meh şāhib-i hūreyn olupdur

20. Adı dillerde Zî'n-nūreyn olupdur

2. *ol:*

Mısra: 27

"O" işaret sıfatı.

27. Selām ol iki necm-i tãhireyne

28. İmāmeyn-i Hāsan birle Hūseyne

3. *ol:*

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

3. Huşuşen ol ki yār-i Muştafādur

4. Vücudı menba'-ı şıdk u şafādur

'Osmān:1. *'Osmān:*

Mısra: 15

Özel isim (Hz. Osman).

15. Emîrû'l-mü'minîn üçünci 'Osmān

16. Ki tertîb eyledi âyât-ı Qur'an

Ömer:1. **Ömerdür:** -dür

Mısra: 9

Özel isim (Hz. Ömer).

9. Emîrû'l-mü'minîn biri 'Ömerdür

10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

pāk cevher:1. **pāk cevher:** -

Mısra: 14

Özü temiz (kişi)

13. Cihānı'adl ile kıldı münevver

14. Zihî insān-ı kāmîl pāk cevher

pes:1. **Pes:**

Mısra: 1

Yine, bir daha.

1. Pes andan çok selām u çok taḥiyyāt

2. Be-rūh-ı āl-i aşḥāb u zekiyyāt

2. **Pes:**

Mısra: 29

Sonra.

29. Pes andan Ḥamza vü 'Abbāsa olsun

30. Şaḥābî vü kirāmu'n-nāsa olsun

re'îs-i āl-i aşḥāb:1. **re'îs-i āl-i aşḥāb:** -

Mısra: 5

Sahabe ve yakınlarının önderi.

5. Re'îs-i āl-i aşḥābuñ güzîni

6. Kim andan soñra iḥyā kıldı dîni

Resûl:1. **Resûluñ:** -üñ

Mısra: 11

Elçi, peygamber.

11. Resûluñ yolına ol seyf-i kaṭı'

12. Durup oldu esās-ı şîrke kāmî'

safâ:1. **şafâ:**

Mısra: 18

Zevk, safa.

17. Ḥayā kânı şehānuñ menba'idur

18. Şafâ vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

2. **şafâdur:** -dur

Mısra: 4

Gönül huzuru, rahatlık.

3. Ḥuşuşen ol ki yâr-i Muştafâdur

4. Vücûdı menba'-ı şıdk u şafâdur

Şaḥābî:1. **Şaḥābî:**

Mısra: 30

Sahabe.

29. Pes andan Ḥamza vü 'Abbāsa olsun

30. Şaḥābî vü kirāmu'n-nāsa olsun

şāhib-i ḥüreyñ ol:1. **şāhib-i ḥüreyñ olupdur:** -up-dur

Mısra: 19

İki hurinin sahibi olmak.

19. Çün ol meh şāhib-i ḥüreyñ olupdur

20. Adı dillerde Zi'n-nüreyñ olupdur

sehâ:1. **sehānuñ:** -nuñ

Mısra: 17

Cömertlik, el açıklığı.

17. Ḥayā kânı sehānuñ menba'idur

18. Şafâ vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

selām:1. **selām:**

Mısra: 1

Selam verme, esenlik dileme.

1. Pes andan çok selām u çok taḥiyyāt

2. Be-rūh-ı āl-i aşḥāb u zekiyyāt

2. **selām:**

Mısra: 27

Eslenlik dileme sözü, selam olsun.

27. Selām ol iki necm-i ṭāḥireyne

28. İmāmeyn-i Ḥasan birle Hüseyne

ser:1. **serdür:** -dür

Mısra: 10

Baş, kafa.

9. Emîrû'l-mü'minîn biri 'Ömerdür

10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

ser-meşreb:1. *ser-meşrebidür*: -i-,dur

Mısra: 25

Meşrebin başı.

25. Cemî'-i evliyâ ser-meşrebidür

26. Şeh-i aşhâb dâmâdu'n-nebîdür

seyf-i katı':1. *seyf-i katı'*: -

Mısra: 11

Keskin kılıç.

11. Resûluñ yolına ol seyf-i katı'

12. Durup oldu esâs-ı şırke kâmi'

1. *şidkuñ*:

Mısra: 18

Doğruluk, sadakat.

17. Hayâ kânı şehânuñ menba'idur

18. Şafâ vü lûtf u şidkuñ mecma'idur

soñra:1. *soñra*:

Mısra: 6

Daha sonra, ardından.

5. Re'îs-i âl-i aşhâbuñ güzîni

6. Kim andan soñra ihyâ kıldı dîni

Şeh-i aşhâb:1. *Şeh-i aşhâb*: -

Mısra: 26

Sahabalar şahı.

25. Cemî'-i evliyâ ser-meşrebidür

26. Şeh-i aşhâb dâmâdu'n-nebîdür

şîr-i Huzâ:1. *şîr-i Huzâ*: -

Mısra: 22

Allah'ın aslanı.

21. Birisi kim 'Aliyy-i murtezâdur

22. Emîrû'l-mü'minîn şîr-i Huzâdur

tahıyyât:1. *tahıyyât*:

Mısra: 1

Hayırlı dualar.

1. Pes andan çok selâm u çok tahıyyât

2. Be-rûh-ı âl-i aşhâb u zekiyyât

tamar:1. *tamar*:

Mısra: 24

Damar.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar

24. Ki müşrikden tamar götürdi

yekser

tertîb eyle:1. *tertîb eyledi*: -di

Mısra: 16

Düzen vermek.

15. Emîrû'l-mü'minîn üçüncü 'Osmân

16. Ki tertîb eyledi âyât-ı Qur'ân

u:1. *u*:

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

1. Pes andan çok selâm u çok tahıyyât

2. Be-rûh-ı âl-i aşhâb u zekiyyât

2. *u*:

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. Emîrû'l-mü'minîn biri 'Ömerdür

10. Fedâ yolına anuñ cân u serdür

3. *u*:

Mısra: 18

"Ve" bağlacı.

17. Hayâ kânı şehânuñ menba'idur

18. Şafâ vü lûtf u şidkuñ mecma'idur

4. *u*:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Pes andan çok selâm u çok tahıyyât

2. Be-rûh-ı âl-i aşhâb u zekiyyât

5. *u*:

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Huşuşen ol ki yâr-i Muştâfâdur

4. Vücüdı menba'-ı şidk u şafâdur

üç:**1. üçünci:**

Mısra: 15
Sayı sıfatı, üç.

15. Emîrû'l-mü' minîn üçünci 'Osmân
16. Ki tertîb eyledi âyât-ı Kur'an

vü:**1. vü:**

Mısra: 18
"Ve" bağlacı.

17. Hayâ kânı sehânuñ menba'idur
18. Şafâ vü lutf u şıdkuñ mecma'idur

2. vü:

Mısra: 29
"Ve" bağlacı.

29. Pes andan Hamza vü 'Abbāsa olsun
30. Şahābî vü kirāmu'n-nāsa olsun

3. vü:

Mısra: 30
"Ve" bağlacı.

29. Pes andan Hamza vü 'Abbāsa olsun
30. Şahābî vü kirāmu'n-nāsa olsun

vücüd:**1. vücūdı: -ı**

Mısra: 4
Beden, cisim.

3. Huşuşen ol ki yār-i Muştafādur
4. Vücūdı menba'-ı şıdk u şafādur

yār-i Muştafā:**1. yār-i Muştafādur: -dur**

Mısra: 3
Hz. Peygamberin arkadaşı.

3. Huşuşen ol ki yār-i Muştafādur
4. Vücūdı menba'-ı şıdk u şafādur

yekser:**1. yekser:**

Mısra: 24
Tek başına.

23. Anuñ-çün didiler adını Haydar
24. Ki müşrikden tamar götürdi yekser

yol:**1. yolına: -ı-n-a**

Mısra: 11
Yol, tarikat.

11. Resūluñ yolına ol seyf-i kâti'
12. Durup oldı esās-ı şîrke kâmi'

1. yolına: -ın, -a

Mısra: 10
Yol, uğruna.

9. Emîrû'l-mü' minîn biri 'Ömerdür
10. Fedā yolına anuñ cān u serdūr
1

zekiyyāt:**1. zekiyyāt:**

Mısra: 2
Tezmiz olanlar.

1. Pes andan çok selām u çok tahıyyāt
2. Be-rūh-ı āl-i aşhāb u zekiyyāt

Zi'n-nūreyn ol:**1. Zi'n-nūreyn olupdur: -up-dur**

Mısra: 20
İki nur sahibi olmak.

19. Çün ol meh şāhib-i hūreyn olupdur
20. Adı dillerde Zi'n-nūreyn olupdur

zihî:**1. Zihî:**

Mısra: 14
Ne iyi, ne güzel.

13. Cihānı 'adl ile kıldı münevver
14. Zihî insān-ı kāmīl pāk cevher

5 Mesnevi

1. Elā iy bûlbûl-i bâğ-ı belâgat
Suhen-ârâ-yı gül-zâr-ı feşâhat
2. Seher hengâmınuñ gûyendesisin
Şikeste dillerün cûyendesisin
3. Söze gel cân dimâğını ter eyle
Göñül âyînesin pür-zîver eyle
4. Teferrûc kıl bu ‘âlem gül-sitânın
Müşerref eyle bâğ u büstânın
5. Bugün sensin çü bir şûrîde bûlbûl
Figân itmek dilerseñ uşta gel gül
6. Sözüñden çün ferâh bulur göñüller
Şifâ bulur kamu göynüklü diller
7. Niçün pes itmeyesin söze bünyâd
K’işidenler olalar hurrem u şâd
8. Sözüñ nazmında harc eyle emekler
Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler
9. Bugün sensin çü söz baħrinde ğavvâs
Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâş
10. Ki tâ pür-dürr idevüz cân kulağın
Mu‘atţar kılavuz ‘akluñ dimâğın
11. Gel imdi söyle iy murğ-ı suhendân
Senüñdür çünki söz nazmında meydân
12. Girüp meydâna eyle pehlevânlık
Hünerler göster it şâhib-kırânlık
13. Kerem kıl sûz-nâk ol söze başla
Nevâsuz ‘âşıkuz nev-rûza başla
14. Beyân it ‘ışk-ı ‘âşıkdan rivâyet
İşitdür bize bir şîrîn hikâyet
15. Başuna geldügi sevdâ-yı ‘ışkı
Dem-â-dem çekdüğüñ ğavġâ-yı ‘ışkı
16. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
Du‘âsın ben ġarîbüñ müstecâb it
17. Okunsun adı Fûrkat-nâme dinsüñ
Kalem kim yazdı müşkîn hâme dinsüñ
18. Hikâyet eyle hicrân kışşasından
Rivâyet eyle cânân ġuşşasından

19.Ki her kim okuya yāḥuz kıla gūş
Gidüp ‘aqlı başından ola bî-hūş

20.Sözüñi şöyle söyle nāzük ü ter
K’işidenler diye Allāhu ekber

ad:1. **adı:** -ı

Mısra: 33

Ad, isim.

33. Okunsun adı Fırkat-nāme dınsūñ

34. Kalem kim yazdı müşkîn hāme dınsūñ

'aql başından git:1. **'aqlı başından gitmek:** -mek

Mısra: 38

Aklı başından gitmek.

37. Ki her kim okuya yāhuz kıla gūş

38. Gidüp 'aqlı başından ola bî-hūş

2. **'aqluñ:** -uñ

Mısra: 20

Akıll, düşünme yetisi vermek.

19. Ki tā pür-dürr idevüz cān kulağın

20. Mu'aṭṭar kılavuz 'aqluñdimāğın

'ālem:1. **'ālem:**

Mısra: 7

Dünya, cihan.

7. Teferrüc kıl bu 'ālem gül-sitānın

8. Müşerref eyle bāğ u büstānın

Allāhu ekber:1. **allāhu ekber:** -

Mısra: 40

Allah her şeyden büyüktür, her şeyin büyüğü Allah'tır.

39. Sözüñi şöyle söyle nāzük ü ter

40. K'ışidenler diye Allāhu ekber

'āşık:1. **'āşıkuz:** -u, -z

Mısra: 26

Āşık, seven kişi.

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla

26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

āyîne:1. **āyînesin:** -sin

Mısra: 6

Ayna.

5. Söze gel cān dimāğın ter eyle

6. Göñül āyînesin pür-zîver eyle

bāğ:1. **bāğ:**

Mısra: 8

Bağ, bahçe.

7. Teferrüc kıl bu 'ālem gül-sitānın

8. Müşerref eyle bāğ u büstānın

bahr:1. **bahrinde:** -i, -n, -de

Mısra: 17

Deniz.

17. Bugün sensin çü söz bahrinde ğavvās

18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hāş

baş:1. **başından:** -ı, -n, -dan

Mısra: 38

Baş, kafa.

37. Ki her kim okuya yāhuz kıla gūş

38. Gidüp 'aqlı başından ola bî-hūş

başla:1. **başla:**

Mısra: 25

Başla, harekete geç.

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla

26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

2. **başla:**

Mısra: 26

Başla, harekete geç.

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla

26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

2. **başuna:** -uñ, -a
Mısra: 29
Üzeri, üst.

29. Başuna geldiği sevdâ-yı 'ışkı
30. Dem-â-dem çekdüğün gavgâ-yı
'ışkı

ben:

1. **ben:**
Mısra: 32
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
32. Du'âsın ben garîbüñ müstecâb it

beyân it:

1. **beyân it:** -
Mısra: 27
Söylemek, açıklamak.

27. Beyân it 'ışk-ı 'âşıkdan rivâyet
28. İşitdür bize bir şîrîn hikâyet

bî-hüş ol:

1. **bî-hüş ola:** -a
Mısra: 38
Akılsız, şaşkın olmak.

37. Ki her kim okuya yâhuz kıla güş
38. Gidüp 'aklı başından ola bî-hüş

bir:

1. **bir:**
Mısra: 28
" Bir" sayı sıfatı.

27. Beyân it 'ışk-ı 'âşıkdan rivâyet
28. İşitdür bize bir şîrîn hikâyet

2. bir:

Mısra: 31
" Bir" sayı sıfatı.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
32. Du'âsın ben garîbüñ müstecâb it

3. bir:

Mısra: 9
" Bir" sayı sıfatı.

9. Bugün sensin çü bir şûrîde bülbül
10. Figân itmek dilersen uşta gel gül

birkaç:

1. **birkaç:**
Mısra: 18
Birkaç, az sayıda.

17. Bugün sensin çü söz bahrinde
gavvâs
18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâş

biz:

1. **bize:** -e
Mısra: 18
"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri.

17. Bugün sensin çü söz bahrinde
gavvâs
18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâş

2. bize: -e

Mısra: 28
"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri .

27. Beyân it 'ışk-ı 'âşıkdan rivâyet
28. İşitdür bize bir şîrîn hikâyet

bu:

1. **bu:**
Mısra: 7
" Bu" işaret sıfatı .

7. Teferrüc kıl bu 'âlem gül-sitânın
8. Müşerref eyle bağ u büstânın

bugün:

1. **bugün:**
Mısra: 17
İçinde bulunulan zaman, gün.

17. Bugün sensin çü söz bahrinde
gavvâs
18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâş

bugün:

Mısra: 9
İçinde bulunulan zaman, gün.

9. Bugün sensin çü bir şûrîde bülbül
10. Figân itmek dilersen uşta gel gül

bul:1. **bulur:** -u, -r

Mısra: 11
Elde etmek, kavuşmak.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur gönüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

1. **bulur:** -ur

Mısra: 12
Bulmak; ulaşmak.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur gönüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

büstān:1. **büstānın:** -ın

Mısra: 8
Bustan, yeşillik.

7. Teferrüç kıl bu 'ālem gül-sitānın
8. Müşerref eyle bāḡ u büstānın

bülbül:1. **bülbül:**

Mısra: 9
Bülbül.

9. Bugün sensin çü bir şürîde bülbül
10. Fiḡān itmek dilersen uşta gel gül

bülbül-i bāḡ-ı belāḡat:1. **bülbül-i bāḡ-ı belāḡat:** -

Mısra: 1
Belagat bahçesinin bülbülü.

1. Elā iy bülbül-i bāḡ-ı belāḡat
2. Suḡen-ārā-yı gül-zār-ı feşāḡat

bünyād it:1. **bünyād itmeyesin:** -me-y-e-sin

Mısra: 13
Söze başlamak.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyād
14. K'ışidenler olalar ḡurrem u şād

can:1. **cān:**

Mısra: 19
Can, hayat.

19. Ki tā pür-dürr idevüz cān kulaḡın

20. Mu'aṭṭar kılavuz 'aḡluñdimāḡın

2. **cān:**

Mısra: 5
Can, hayat.

5. Söze gel cān dimāḡını ter eyle
6. Gönül āyînesin pür-zîver eyle

cānân:1. **cānân:**

Mısra: 36
Gönül verilen, aşık olunan sevgili.

35. Hikāyet eyle hicrān kışşasından
36. Rivāyet eyle cānân ḡuşşasından

cüyende:1. **cüyendesisin:** -si, -sin

Mısra: 4
Arayıcı, arayan.

3. Seḡer hengāmınuñ güyendesisin
4. Şikeste dillerün cüyendesisin

çek:1. **çekdüğüñ:** -dü, -gün

Mısra: 30
Katlanmak, tahammül etmek.

29. Başuna geldüḡi sevdā-yı 'ışkı
30. Dem-ā-dem çekdüğüñ ḡavḡā-yı 'ışkı

çık:1. **çıkargıl:** -gil

Mısra: 18
Dışarı çıkarmak, ortaya koymak.

17. Bugün sensin çü söz baḡrinde ḡavvās
18. Çıkargıl bize birkaç gevher-i ḡaş

çü:1. **çü:**

Mısra: 17
"Gibi" edatı.

17. Bugün sensin çü söz baḡrinde ḡavvās
18. Çıkargıl bize birkaç gevher-i ḡaş

2. çü:

Mısra: 9
"Gibi" edatı.

9. Bugün sensin çü bir şūrîde bülbül
10. Fiğān itmek dilersen uşta gel gül

çün:**1. çün:**

Mısra: 11
"Çünkü" anlamında edat.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur gönüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

çünki:**1. çünki:**

Mısra: 22
"Çünkü" bağlacı.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı
suḥendān
22. Senüñdür çünki söz nazmında
meydān

dem-ā-dem:**1. Dem-ā-dem:**

Mısra: 30
Her zaman, daima, her an.

29. Başuna geldiği sevdā-yı 'ışkı
30. Dem-ā-dem çekdüğüñ gavgā-yı
'ışkı

dile:**1. dilersen: -r, -sen**

Mısra: 10
Dilemek, istemek.

9. Bugün sensin çü bir şūrîde bülbül
10. Fiğān itmek dilersen uşta gel gül

1. diller: -ler

Mısra: 12
Yürek, gönül.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur gönüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

2. dillerün: -ler,-ün

Mısra: 4
Yürek, gönül.

3. Seher hengāmının güyendesisin
4. Şikeste dillerün cüyendesisin

dimāğ:**1. dimāğın: -ın**

Mısra: 20
Beyin, zihin.

19. Ki tā pür-dürr idevüz cān kulağın
20. Mu'atṭar kılavuz 'akluñdimāğın

1. dimāğın: -ı,-n,-ı

Mısra: 5
Beyin, zihin.

5. Söze gel cān dimāğın ter eyle
6. Gönül āyînesin pür-zîver eyle

din:**1. dinsüñ: -süñ**

Mısra: 33
Söylenmek, ifade edilmek.

33. Okunsun adı Fırkat-nāme dinsüñ
34. Kalem kim yazdı müşkîn ḥāme
dinsüñ

2. dinsüñ: -süñ

Mısra: 34

33. Okunsun adı Fırkat-nāme dinsüñ
34. Kalem kim yazdı müşkîn ḥāme
dinsüñ

1. diye: -ye

Mısra: 40
Demek, dile getirmek, söylemek.

39. Sözüñi şöyle söyle nāzük ü ter
40. K'ışidenler diye Allāhu ekber

du'ā:**1. Du'āsın: -sın**

Mısra: 32
Dua, dilek.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitāb it
32. Du'āsın ben garîbüñ müstecāb it

düzet:**1. düzet:**

Mısra: 31
Düzenlemek.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
32. Du'âsın ben ğarîbüñ müstecâb it

ğarîb:**1. ğarîbüñ: -ü, -ñ**

Mısra: 32
Fakir.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
32. Du'âsın ben ğarîbüñ müstecâb it

elâ:**1. elâ:**

Mısra: 1
Dikkat et, uyanık ol.

1. Elâ iy bülbül-i bâğ-ı belâğat
2. Suhen-ârâ-yı gül-zâr-ı feşâhat

ğavğâ-vı 'ışk:**1. ğavğâ-yı 'ışk:**

Mısra: 30
Aşk kavgası.

29. Başuna geldiği sevdâ-yı 'ışkı
30. Dem-â-dem çekdüğün ğavğâ-yı 'ışkı

emek:**1. emekler: -ler**

Mısra: 15
Bir iş uğruna gayret ve çaba sarf etmek..

15. Sözün nazmında harc eyle emekler
16. Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler

ğavvâs:**1. ğavvâs:**

Mısra: 17
Dalgıç.

17. Bugün sensin çü söz bahrinde ğavvâs
18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâş

ferâh:**1. ferâh:**

Mısra: 11
Huzur, rahatlık.

11. Sözüñden çün ferâh bulur gönüller
12. Şifâ bulur kamu göynüklü diller

gel:**1. gel:**

Mısra: 10
Gel, buyur.

9. Bugün sensin çü bir şürîde bülbül
10. Fiğân itmek dilersen uşta gel gül

fiğân it:**1. fiğân itmek: -mek**

Mısra: 10
Feryat etmek.

9. Bugün sensin çü bir şürîde bülbül
10. Fiğân itmek dilersen uşta gel gül

2. gel:

Mısra: 21
gelmek, buyurmak

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı suhendân
22. Senüñdür çünki söz nazmında meydân

1. Fırkat-nâme:

Mısra: 33
Ayrılık mektubu.

33. Okunsun adı Fırkat-nâme dinsüñ
34. Kalem kim yazdı müşkîn hâme dinsüñ

3. gel:

Mısra: 5
Gel, buyur.

5. Söze gel cân dimâğın ter eyle
6. Gönül âyînesin pür-zîver eyle

4. geldügi: -dü, -gi

Mısra: 29

Gelmek, ortaya çıkmak.

29. Başuna geldügi sevdâ-yı 'ışkı

30. Dem-â-dem çekdügün ğavgâ-yı

'ışkı

gevher-i hâs:**1. gevher-i hâs:** -

Mısra: 18

Kıymetli inci.

17. Bugün sensin çü söz baħrinde

ğavvâs

18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hâs

gid:**1. gidüp:** -üp

Mısra: 38

Yönelmek, yol almak.

37. Ki her kim okuya yâhuz kıla güş

38. Gidüp 'aqlı başından ola bî-hüş

gir:**1. girüp:** -üp

Mısra: 23

Girmek, dahil olmak.

23. Girüp meydâna eyle pehlevânlık

24. Hüneler göster it şâhib-kırânlık

gönül:**1. gönül:**

Mısra: 6

Gönül, yürek.

5. Söze gel cân dimâğını ter eyle

6. Gönül âyînesin pür-zîver eyle

2. gönüller: -ler

Mısra: 11

Gönül, yürek.

11. Sözüñden çün ferâh bulur gönüller

12. Şifâ bulur kamu göynüklü diller

göster:**1. göster:**

Mısra: 24

Göstermek, sergilemek.

23. Girüp meydâna eyle pehlevânlık

24. Hüneler göster it şâhib-kırânlık

göynük:**1. göynüklü:** -lü

Mısra: 12

Bağrı yanık.

11. Sözüñden çün ferâh bulur gönüller

12. Şifâ bulur kamu göynüklü diller

ğussa:**1. ğuşşasından:** -sın, -dan

Mısra: 36

Sıkıntı, kaygı, tasa.

35. Hikâyet eyle hicrân kışşasından

36. Rivâyet eyle cânân ğuşşasından

güyende:**1. güyendesinin:**

Mısra: 3

Söyleyici, konuşmacı.

3. Seher hengâmının güyendesinin

4. Şikeste dillerün cüyendesinin

gül:**1. gül:**

Mısra: 10

Gül çiçeği.

9. Bugün sensin çü bir şürîde bülbül

10. Fiğân itmek dilersen uşta gel gül

gül-sitân:**1. gül-sitânın:** -ın

Mısra: 7

Gül bahçesi.

7. Teferrüc kıl bu 'âlem gül-sitânın

8. Müşerref eyle bağ u büstânın

hāme:1. **hāme:**

Mısra: 34
Kamış kalem.

33. Okunsun adı Fırkat-nāme dinsün
34. Kalem kim yazdı müşkîn hāme
dinsün

harc eyle:1. **harc eyle:** -

Mısra: 15
Sarfetmek, harcamak.

15. Sözüñ nazmında harc eyle
emekler
16. Ki tā şîrîn ola vü pür-nemekler

hengām:1. **hengāmınun:** -ı,-nun

Mısra: 3
Vakit, zaman.

3. Seher hengāmınun gūyendesisin
4. Şikeste dillerün cūyendesisin

her:1. **her:**

Mısra: 37
"Bütün, her bir" anlamlarında
belgisiz sıfat.

37. Ki her kim okuya yāhūz kıla gūş
38. Gidüp 'aklı başından ola bî-hūş

hicrân:1. **hicrân:**

Mısra: 35
Ayrılık.

35. Hikāyet eyle hicrân kışşasından
36. Rivāyet eyle cānān guşşasından

Hikāyet eyle:1. **Hikāyet eyle:** -

Mısra: 35
Anlatmak.

35. Hikāyet eyle hicrân kışşasından
36. Rivāyet eyle cānān guşşasından

hikāyet:1. **hikāyet:**

Mısra: 28
Hikaye.

27. Beyān it 'ışk-ı 'āşıkdan rivāyet
28. İştür bize bir şîrîn hikāyet

hurrem:1. **hurrem:**

Mısra: 14
Sevinçli, mutlu.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyād
14. K'ışidenler olalar hurrem u şād

hüner:1. **hünerler:** -ler

Mısra: 24
Marifet, ustalık, beceri.

23. Girüp meydāna eyle pehlevānlık
24. Hünerler göster it şāhib-kırānlık

'ışk-ı 'āşık:1. **'ışk-ı 'āşık:** -

Mısra: 27
Āşık sevgisi.

27. Beyān it 'ışk-ı 'āşıkdan rivāyet
28. İştür bize bir şîrîn hikāyet

imdi:1. **imdi:**

Mısra: 21
Şimdi, şu an.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı
suhendān
22. Senüñdür çünki söz nazmında
meydān

ışit:1. **ışitdür:** -dür

Mısra: 28
İşittirmek, duyurtmak.

27. Beyān it 'ışk-ı 'āşıkdan rivāyet
28. İştür bize bir şîrîn hikāyet

it şāhib-kırān:**1. it şāhib-kırān: -**

Mısra: 24

Üstünlük eylemek, başarılar elde etmek.

23. Girüp meydāna eyle pehlevānlık

24. Hünerler göster it şāhib-kırānlık

iy:**1. iy:**

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Elā iy bülbul-i bāğ-ı belāgat

2. Suhen-ārā-yı gül-zār-ı feşāhat

2. iy:

Mısra: 21

"Ey" seslenme edatı.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı

suḥendān

22. Senüñdür çünkü söz nazmında

meydān

k'ışidenler :**1. k'ışidenler: ler**

Mısra: 14

Dinleyenler.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyād

14. K'ışidenler olalar ḥurrem u şād

1. K'ışidenler: -ler

Mısra: 40

Dinleyenler.

39. Sözüñi şöyle söyle nāzük ü ter

40. K'ışidenler diye Allāhu ekber

kalem:**1. kalem:**

Mısra: 34

Kalem, hāme.

33. Oğunsun adı Fūrkat-nāme dinsüñ

34. Kalem kim yazdı müşkîn ḥāme

dinsüñ

kamu:**1. kamu:**

Mısra: 12

Bütün, hep.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur gönüller

12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

kerem kıl:**1. kerem kıl: -**

Mısra: 25

İyilik et.

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla

26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

kıla gūş:**1. kıla gūş: -**

Mısra: 37

Dinlemek, kulak salmak.

37. Ki her kim okuya yāḥuz kıla gūş

38. Gidüp 'aklı başından ola bî-hūş

kıssa:**1. kıssasından: -sı,-n,-dan**

Mısra: 35

Kıssa.

35. Hikāyet eyle hicrān kıssasından

36. Rivāyet eyle cānān ḡuşşasından

ki:**1. ki:**

Mısra: 16

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

15. Sözüñ nazmında ḥarc eyle emekler

16. Ki tā şîrîn ola vü pür-nemekler

2. ki:

Mısra: 19

"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

19. Ki tā pür-dürr idevüz cān kulağın

20. Mu'aṭṭar kılavuz 'akluñdimāğın

3. ki:

Mısra: 37
Ki, bağlama edatı.

37. Ki her kim okuya yāhūz kıla gūş
 38. Gidüp 'aqlı başından ola bî-hūş

meydāna eyle:

1. *meydāna eyle:* -
 Mısra: 23
Meydan girmek.

23. Girüp meydāna eyle pehlevānlık
 24. Hüneler göster it şāhib-kırānlık

kim:**1. kim:**

Mısra: 34
"Ki" bağlacı.

33. Okunsun adı Fūrkat-nāme dinsūñ
 34. Qalem kim yazdı müşkîn hāme dinsūñ

2. kim:

Mısra: 37
"Kimse" belgisiz zamir.

37. Ki her kim okuya yāhūz kıla gūş
 38. Gidüp 'aqlı başından ola bî-hūş

mu 'aṭṭar kıl:

1. *mu 'aṭṭar kıl:* -
 Mısra: 20
Güzel kokulu eylemek.

19. Ki tā pūr-dürr idevüz cān kulağın
 20. Mu 'aṭṭar kılavuz 'aqluñdimāğın

murğ-ı suhendān:

1. *murğ-ı suhendān:* -
 Mısra: 21
Güzel konuşan kuş.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı suhendān
 22. Senūñdür çünki söz nazmında meydān

kitāb it:**1. kitāb it:**

Mısra: 31
Kitap yazmak.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitāb it
 32. Du 'āsın ben ġarîbüñ müstecāb it

müstecāb it:

1. *müstecāb it:* -
 Mısra: 32
Kabul etmek.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitāb it
 32. Du 'āsın ben ġarîbüñ müstecāb it

kulağ:**1. kulağın:**

-ın
 Mısra: 19
Kulak.

19. Ki tā pūr-dürr idevüz cān kulağın
 20. Mu 'aṭṭar kılavuz 'aqluñdimāğın

müşerref eyle:

1. *müşerref eyle:* -
 Mısra: 8
Şereflendirmek.

7. Teferrüc kıl bu 'ālem gül-sitānın
 8. Müşerref eyle bāğ u büstānın

meydān:**1. meydān:**

Mısra: 22
Meydan, saha, alan.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı suhendān
 22. Senūñdür çünki söz nazmında meydān

müşkîn:

1. *müşkîn:*
 Mısra: 34
Mis kokulu.

33. Okunsun adı Fūrkat-nāme dinsūñ
 34. Qalem kim yazdı müşkîn hāme dinsūñ

nazm eyle:**1. nazm eyle: -**Mısra: **31***Nazım eylemek.***31.** Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it**32.** Du‘âsın ben garîbüñ müstecâb it**nazm:****1. nazmında: -ın,-da**Mısra: **22***Düzen, dizi.***21.** Gel imdi söyle iy murğ-ı

suḥendân

22. Senüñdür çünki söz nazmında

meydân

2. nazmında: -ın,-daMısra: **15***Düzen, dizi.***15.** Sözün nazmında harc eyle

emekler

16. Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler**nâzûk:****1. nâzûk:**Mısra: **39***Güzel, zarîf; ince.***39.** Sözüñi şöyle söyle nâzûk ü ter**40.** K’işidenler diye Allâhu ekber**nevâ:****1. nevâsuz: -suz**Mısra: **26***Sessiz, sedasız.***25.** Kerem kıl süz-nâk ol söze başla**26.** Nevâsuz ‘âşıkuz nev-rûza başla**nev-rûz:****1. nev-rûza: -a**Mısra: **26***İlkbaharın başlangıcı; nevrüz**bayramı.***25.** Kerem kıl süz-nâk ol söze başla**26.** Nevâsuz ‘âşıkuz nev-rûza başla**niçün:****1. niçün:**Mısra: **13***Neden, niye.***13.** Niçün pes itmeyesin söze bünyâd**14.** K’işidenler olalar ḥurrem u şâd**okun:****1. okunsun: -sun**Mısra: **33***Okunmak, söylenmek.***33.** Okunsun adı Fırkât-nâme dînsüñ**34.** Kalem kim yazdı müşkîn ḥâme

dînsüñ

1. okuya: -y , -aMısra: **37***Okumak.***37.** Ki her kim okuya yâḥuz kıla gûş**38.** Gidüp ‘aklı başından ola bî-hûş**pehlevân:****1. pehlevânlık: -lık**Mısra: **23***Pehlivan, güreşçi, yiğit.***23.** Girüp meydâna eyle pehlevânlık**24.** Hünerler göster it şâhib-kırânlık**pes it:****1. pes itmeyesin: -me-y-e-sin**Mısra: **13***Tekrar eylemek, bir işi ikinci kez**yapmak.***13.** Niçün pes itmeyesin söze bünyâd**14.** K’işidenler olalar ḥurrem u şâd**pür-dürr id:****1. pür-dürr idevüz: -e-vüz**Mısra: **19***İnci doldurmak, inci çoğaltmak.***19.** Ki tâ pür-dürr idevüz cân kulağın**20.** Mu‘aṭṭar kılavuz ‘akluñdimâğın

pür-nemek:**1. pür-nemekler:** -ler

Mısra: 16

*Tuz oranı yerinde olan, lezzetli.*15. Sözün nazmında harc eyle
emekler

16. Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler

pür-zîver eyle:**1. pür-zîver eyle:** -

Mısra: 6

Süslemek.

5. Söze gel cân dimâgını ter eyle

6. Göñül âyînesin pür-zîver eyle

rivâyet eyle:**1. rivâyet eyle:** -

Mısra: 36

Bir haber ve ya olayı anlatmak.

35. Hikâyet eyle hicrân kışşasından

36. Rivâyet eyle cânân guşşasından

rivâyet:**1. rivâyet:**

Mısra: 27

Haber, söylenti.

27. Beyân it 'ışk-ı 'âşıkdan rivâyet

28. İşitdür bize bir şîrîn hikâyet

seher:**1. seher:**

Mısra: 3

Sabah.

3. Seher hengâmınıñ güyendesisin

4. Şikeste dillerün cüyendesisin

sen:**1. sensin:** -sin

Mısra: 17

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*17. Bugün sensin çü söz baħrinde
ğavvās

18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hāş

2. sensin: -sin

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Bugün sensin çü bir şûrîde bülbül

10. Figān itmek dilersen uşta gel gül

3. senüñdür: -üñ, -dür

Mısra: 22

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı

suħendān

22. Senüñdür çünki söz nazmında
meydān**sevdā-yı 'ışk:****1. sevdā-yı 'ışk:** -ı

Mısra: 29

Aşk sevdası.

29. Başuna geldiği sevdā-yı 'ışkı

30. Dem-ā-dem çekdüğüñ gavğā-yı
'ışkı**söyle:****1. söyle:**

Mısra: 21

Konuşmak, söylemek.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı

suħendān

22. Senüñdür çünki söz nazmında
meydān**2. söyle:**

Mısra: 39

Anlatmak.

39. Sözüñi şöyle söyle nāzük ü ter

40. K'ışidenler diye Allāhu ekber

söz:**1. söz:**

Mısra: 17

*Söz, kelam.*17. Bugün sensin çü söz baħrinde
ğavvās

18. Çıkarğıl bize birkaç gevher-i hāş

2. söz:

Mısra: 22
Söz, kelim.

21. Gel imdi söyle iy murğ-ı
suḥendān
22. Senüñdür çünki söz nazmında
meydān

3. söze: -e

Mısra: 13
Söz; kelim.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyād
14. K'ışidenler olalar ḥurrem u şād

4. söze: -e

Mısra: 25
söz, kelim

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla
26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

5. söze: -e

Mısra: 5
Söz, kelâm.

5. Söze gel cān dimāğını ter eyle
6. Göñül āyînesin pür-zîver eyle

6. sözüñ: -ün

Mısra: 15
Söz, kelâm.

15. Sözüñ nazmında ḥarc eyle
emekler
16. Ki tā şîrîn ola vü pür-nemekler

7. sözüñden: -ün,-den

Mısra: 11
Söz, kelâm.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur göñüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

8. Sözüñi: -üñ, -i

Mısra: 39
Söz, kelâm.

39. Sözüñi söyle söyle nāzük ü ter

40. K'ışidenler diye Allāhu ekber**suhen-ārā-yı gül-zār-ı feşāḥat:**

1. **suhen-ārā-yı gül-zār-ı feşāḥat:** -
Mısra: 2
Fesahat gül bahçesinin söz
süsleyicisi.

1. Elā iy bülbül-i bağ-ı belāḡat
2. Suḥen-ārā-yı gül-zār-ı feşāḥat

sūz-nāk ol:

1. **sūz-nāk ol:** -
Mısra: 25
Merhametli olmak.

25. Kerem kıl sūz-nāk ol söze başla
26. Nevāsuz 'āşıkuz nev-rūza başla

şād:

1. **şād:**
Mısra: 14
Mutlu, sevinçli.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyād
14. K'ışidenler olalar ḥurrem u şād

şifā:

1. **şifā:**
Mısra: 12
Derman.

11. Sözüñden çün ferāḥ bulur göñüller
12. Şifā bulur kamu göynüklü diller

şikeste:

1. **şikeste:**
Mısra: 4
Kırık, kırılmış.

3. Seḥer hengāmınıñ güyendesisin
4. Şikeste dillerün cüyendesisin

şîrîn ol:

1. **şîrîn ola:** -a
Mısra: 16
Tatlı olmak.

15. Sözüñ nazmında ḥarc eyle
emekler
16. Ki tā şîrîn ola vü pür-nemekler

şîrîn:**1. şîrîn:**

Mısra: 28
Güzel, hoş.

27. Beyân it 'ışk-ı 'âşıkdan rivâyet
28. İştîdûr bize bir şîrîn hikâyet

2. şîrîn:

Mısra: 31
Güzel, hoş.

31. Düzet nazm eyle bir şîrîn kitâb it
32. Du 'âsın ben garîbüñ müstecâb it

söyle:**1. şöyle:**

Mısra: 39
Öylece, o şekilde.

39. Sözüñi şöyle söyle nâzûk ü ter
40. K'ışidenler diye Allâhu ekber

şûrîde:**1. şûrîde:**

Mısra: 9
Çılgın, perişan.

9. Bugün sensin çü bir şûrîde bülbül
10. Fiğân itmek dilersen uşta gel gül

tâ:**1. tâ:**

Mısra: 16
"Böylece, bu şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.

15. Sözüñ nazmında harc eyle
emekler
16. Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler

2. tâ:

Mısra: 19
"Böylece, bu şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.

19. Ki tâ pür-dürr idevüz cân kulağın
20. Mu 'aţtar kılavuz 'aqluñdimâğın

teferrüc kıl:**1. teferrüc kıl: -**

Mısra: 7
Gezmek. Seyretmek.

7. Teferrüc kıl bu 'âlem gül-sitânın
8. Müşerref eyle bâğ u büstânın

ter eyle:**1. ter eyle: -**

Mısra: 5
Tazelemek.

5. Söze gel cân dimâğın ter eyle
6. Göñül âyînesin pür-zîver eyle

ter:**1. ter:**

Mısra: 39
Yeni, taze, yumuşak.

39. Sözüñi şöyle söyle nâzûk ü ter
40. K'ışidenler diye Allâhu ekber

u:**1. u:**

Mısra: 14
" Ve" bağlacı.

13. Niçün pes itmeyesin söze bünyâd
14. K'ışidenler olalar hurrem u şâd

2. u:

Mısra: 8
" Ve" bağlacı.

7. Teferrüc kıl bu 'âlem gül-sitânın
8. Müşerref eyle bâğ u büstânın

uşta:**1. uşta:**

Mısra: 10
İşte.

9. Bugün sensin çü bir şûrîde bülbül
10. Fiğân itmek dilersen uşta gel gül

3. ü:Mısra: **39***" Ve" bağlacı.***39.** Sözünü şöyle söyle nâzûk ü ter**40.** K'ışidenler diye Allāhu ekber**vü:****1. vü:**Mısra: **16***" Ve" bağlacı.***15.** Sözün nazmında harc eyle
emekler**16.** Ki tâ şîrîn ola vü pür-nemekler**yāhuz:****1. yāhuz:**Mısra: **37***" Ve ya" anlamında bir edat.***37.** Ki her kim okuya yāhuz kıla gūş**38.** Gidüp 'aklı başından ola bî-hūş**yaz:****1. yazdı: -dı**Mısra: **34***Çizmek.***33.** Okunsun adı Fūrkat-nāme dinstün**34.** Qalem kim yazdı müşkîn hāme
dinstün

6 Mesnevi

1. Benem bî-çāre bir dervîş-i dil-rîş
Ġarîb u bî-kes ü bî-yār u bî-h'îş
2. Vücûdî çarḥ oḥından yaralanmış
Yüregi hecr odından paralanmış
3. 'Acem mülkinde-y-idüm 'ilme meşġûl
Oḡurdum gāh fikh u gāh ma'kûl
4. Tarîḳ-i zühdi muḥtār eylemişdüm
Ḥuzûr ehlin baña yār eylemişdüm
5. Yirüm gāh medrese gāh câmi' idi
Dilümde nûr-ı ḳudret lâmi' idi
6. Meger kim eylemişdüm terk-i lezzât
Gehî şuġl eyler idüm gāh tâ'ât
7. Dün ü gün 'ilm oḡumak pîşem idi
'Amel ḳılmaḳ müdām endîşem idi
8. Bu nev' ile güzer ḳılurdi eyyām
Bilimezdüm n'ola āḥir ser-encām

‘acem:1. **‘acem:**

Mısra: 5

İran, Fars.

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme meşgûl

6. Okurdum gâh fîkh u gâh ma‘kûl

āhir:1. **āhir:**

Mısra: 16

Artık.

15. Bu nev‘ ile güzër kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n’ola āhir ser-encām

‘amel kılmak:1. **‘amel kılmak:** -mak

Mısra: 14

(Öğrendiklerimle) amel etmek.

13. Dünü gün ‘ilm okumağ pîşem idi

14. ‘Amel kılmak müdām endîşem idi

1. **baña:** -a

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr eylemişdüm

8. Huzûr ehlin baña yâr eylemişdüm

ben:2. **benem:** -em

Mısra: 1

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h’îş

bî-çäre:1. **bî-çäre:**

Mısra: 1

Çaresiz.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h’îş

bî-h’îş:1. **bî-h’îş:**

Mısra: 2

Kimsesiz, akrabasız.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yâr u bî-h’îş

bî-kes:1. **bî-kes:**

Mısra: 2

Kimsesiz, yalnız.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h’îş

bil:1. **bilimezdüm:** -i,-mez,-düm

Mısra: 16

Bilememek, anlayamamak.

15. Bu nev‘ ile güzër kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n’ola āhir ser-encām

bir:1. **bir:**

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h’îş

bî-yâr:1. **bî-yâr:**

Mısra: 2

Arkadaşsız.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h’îş

bu:1. **bu:**

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı .

15. Bu nev‘ ile güzër kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n’ola āhir ser-encām

cāmi‘:1. *cāmi‘:*

Mısra: 9

Cami, mescit.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi‘ idi

10. Dilümde nūr-ı kudret lāmi‘ idi

çarh:1. *çarh:*

Mısra: 3

Dünya, felek.

3. Vücüdı çarh oğından yaralanmış

4. Yüregi hecr odından paralanmış

dervîş-i dil-rîş:1. *dervîş-i dil-rîş:* -

Mısra: 1

Gönlü yaralı dervîş.

1. Benem bî-çāre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yārubî-h’îş

dil:1. *dilümde:* -üm, -de

Mısra: 10

gönül, kalp, yürek.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi‘ idi

10. Dilümde nūr-ı kudret lāmi‘ idi

dün:1. *dünü:-ü*

Mısra: 13

Dün, önceki gün.

13. Dünü gün ‘ilm okumağ pîşem

idi

14. ‘Amel kılmak müdām endîşem

idi

ehlin:1. *ehlin:*

Mısra: 8

Erbab, işten anlayan.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr

eylemişdüm

8. Huzûr ehlin baña yâr

eylemişdüm

endîşe:1. *endîšem:* -m

Mısra: 14

Düşünce, hayal, fikir.

13. Dünü gün ‘ilm okumağ pîşem

idi

14. ‘Amel kılmak müdām endîşem

idi

eylemişdüm terk-i lezzât:1. *eylemişdüm terk-i lezzât:* -

Mısra: 11

Dünya zevklerini terk etmek.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i

lezzât

12. Gehî şugl eyler idüm gāh tã‘ât

eyyām:1. *eyyām:*

Mısra: 15

Günler.

15. Bu nev‘ ile güzër kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n’ola āhîr ser-

encām

fıkh:1. *fıkh:*

Mısra: 6

Fıkıh ilmi.

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme

meşgûl

6. Okurdum gāh fıkh u gāh ma‘kûl

gāh:1. *gāh:*

Mısra: 12

Bazen de.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i

lezzât

12. Gehî şugl eyler idüm gāh tã‘ât

2. *gāh:*

Mısra: 6

Bazen de.

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme

meşgûl

6. Okurdum gāh fıkh u gāh ma‘kûl

3. gāh:

Mısra: 6

Bazen.

5. 'Acem mülkinde-y-idüm 'ilme meşgûl

6. Okurdum gāh fikh u gāh ma'kûl

4. gāh:

Mısra: 9

Bazen de.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi' idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi' idi

5. gāh:

Mısra: 9

Bazen.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi' idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi' idi

Ġarîb:**1. Ġarîb:**

Mısra: 2

Fakir.

1. Benem bî-çāre bir dervîş-i dil-rîş

2. Ġarîbu bî-kes ü bî-yârubî-h'îş

gehî:**gehî:**

Mısra: 12

Bazen.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i lezzât

12. Gehî şugl eyler idüm gāh tā'ât

gün:**1. gün:**

Mısra: 13

Bugün.

13. Dünü gün 'ilm okumak pîşem idi

14. 'Amel kılmak müdām endîşem idi

güzer kıl:**1. güzer kılurdu: -ur-dı**

Mısra: 15

Geçemek, yolu geçmek.

15. Bu nev' ile güzer kılurdu eyyām

16. Bilimezdüm n'ola âhîr ser-encām

hecr:**1. hecr:**

Mısra: 4

Ayrılık, hicran

3. Vücûdî çarh oğından yaralanmış

4. Yüregi hecr odından paralanmış

Huzûr:**1. Huzûr:**

Mısra: 8

Huzur, gönül rahatlığı.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr eylemişdüm

8. Huzûr ehlin baña yâr eylemişdüm

î:**1. îdi: -di**

Mısra: 10

"-i" yardımcı fiili.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi' idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi' idi

2. îdi: -di

Mısra: 13

"-i" yardımcı fiili.

13. Dünü gün 'ilm okumak pîşem idi

14. 'Amel kılmak müdām endîşem idi

3. îdi: -di

Mısra: 14

"-i" yardımcı fiili.

13. Dünü gün 'ilm okumak pîşem idi

14. 'Amel kılmak müdām endîşem idi

4. îdi: -di

Mısra: 9

"-i" yardımcı fiili.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi' idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi' idi

ile:**1. ile:**

Mısra: 15

"İle" bağlacı.

15. Bu nev' ile güzer kılurdu eyyām

16. Bilimezdüm n'ola âhîr ser-encām

‘ilm:1. **‘ilm:**

Mısra: 13
İlim, bilgi.

13. Dünü gün ‘ilm okumak pîşem
idi

14. ‘Amel kılmak müdām endîşem
idi

2. **‘ilme: -e**

Mısra: 5
İlim, bilgi.

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme
meşgûl

6. Oğurdum gâh fîkh u gâh ma‘kûl

kim:1. **kim:**

Mısra: 11
"Ki" bağlacı.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i
lezzât

12. Gehî şugl eyler idüm gâh tâ‘ât

lâmi‘:1. **lâmi‘:**

Mısra: 10
Parlayan, parlak.

9. Yirüm gâh medrese gâh câmi‘ idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi‘ idi

ma‘kûl:1. **ma‘kûl:**

Mısra: 6
Mantik,

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme
meşgûl

6. Oğurdum gâh fîkh u gâh ma‘kûl

medrese:1. **medrese:**

Mısra: 9
Medrese.

9. Yirüm gâh medrese gâh câmi‘ idi

10. Dilümde nûr-ı kudret lâmi‘ idi

meger:1. **Meger:**

Mısra: 11
Ancak.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i
lezzât

12. Gehî şugl eyler idüm gâh tâ‘ât

meşgûl:1. **meşgûl:**

Mısra: 5
Meşgul olmak, uğraşmak

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme
meşgûl

6. Oğurdum gâh fîkh u gâh ma‘kûl

muhtâr eyle:1. **muhtâr eylemişdüm:** -miş-düm

Mısra: 7
Seçmek.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr
eylemişdüm

8. Huzûr ehlin baña yâr
eylemişdüm

müdām:1. **müdām:**

Mısra: 14
Daima, her zaman.

13. Dünü gün ‘ilm okumak pîşem
idi

14. ‘Amel kılmak müdām endîşem
idi

mülk:1. **mülkinde-y-idüm:** -in,-de,-y,-i,-düm

Mısra: 5
Memleket, ülke.

5. ‘Acem mülkinde-y-idüm ‘ilme
meşgûl

6. Oğurdum gâh fîkh u gâh ma‘kûl

n’ola:1. **n’ola:**

Mısra: 16
Ne ola.

15. Bu nev‘ ile güzër kılırdı eyyām

16. Bilimezdüm n’ola âhîr ser-
encām

nev':1. **nev':**

Mısra: 15
Çeşit, türlü.

15. Bu nev' ile güzer kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n'ola āhîr ser-
encām

nūr-ı kudret:1. **nūr-ı kudret:** -

Mısra: 10
Allah'ın nuru.

9. Yirüm gāh medrese gāh cāmi' idi

10. Dilümde nūr-ı kudret lâmi' idi

od:1. **odından:** -ın -dan

Mısra: 4
Ateş, alev.

3. Vücūdî çarh oğından yaralanmış

4. Yüregi hecr odından paralanmış

oh:1. **ohundan:** -i, -n, -dan

Mısra: 3

3. Vücūdî çarh oğından yaralanmış

4. Yüregi hecr odından paralanmış

oku:1. **okumak:** -mak

Mısra: 13
Okumak, talim etmek

13. Dünü gün 'ilm okumak pîşem
idi

14. 'Amel kılmak müdām endîşem
idi

1. **okurdum:** -r, -du, -m

Mısra: 6
okumak

5. 'Acem mülkinde-y-idüm 'ilme
meşgûl

6. Okurdum gāh fîkh u gāh ma'kûl

paralan:1. **paralanmış:** -mış

Mısra: 4
Parçalanmak, paramparça olmak,
çatlamak

3. Vücūdî çarh oğından yaralanmış

4. Yüregi hecr odından paralanmış

pîşe:1. **pîşem:** -m

Mısra: 13
Sanat, meslek.

13. Dünü gün 'ilm okumak pîşem idi

14. 'Amel kılmak müdām endîşem idi

ser-encām:1. **ser-encām:**

Mısra: 16
Sonu, işin sonucu, netice.

15. Bu nev' ile güzer kılordı eyyām

16. Bilimezdüm n'ola āhîr ser-
encām

şuğl eyler id:1. **şuğl eyler idüm:** -üm

Mısra: 12
Eğitimle meşgul olmak, uğraşmak.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i
lezzât

12. Gehî şuğl eyler idüm gāh tã'ât

tã'at:1. **tã'at:**

Mısra: 12
Allah'ın emirlerini yerine getirme,
ibadet.

11. Meger kim eylemişdüm terk-i
lezzât

12. Gehî şuğl eyler idüm gāh tã'ât

Tarîk-i zühd:1. **Tarîk-i zühd:** -

Mısra: 7
Kaba sofuluk yolu.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr eylemişdüm

8. Huzûr ehlin baña yâr eylemişdüm

u:1. **u:**

Mısra: 2
Atıf vavı.

1. Benem bî-çäre bir dervîş-i dil-rîş

2. Garîbu bî-kes ü bî-yârubî-h'îş

2. u:

Mısra: 2

Atıf vavı.

1. Benem bî-çāre bir dervîş-i dil-rîş
2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yār u bî-hîş

3. u:

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

5. 'Acem mülkinde-y-idüm 'ilme meşgûl
6. Oğurdum gâh fıkh u gâh ma'kûl

4. ü:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Benem bî-çāre bir dervîş-i dil-rîş
2. Ğarîbu bî-kes ü bî-yārubî-hîş

vücūd:**1. vücūdı: -ı**

Mısra: 3

Beden, cisim.

3. Vücūdı çarh oğından yaralanmış
4. Yüregi hecr odından paralanmış

yār eyle:**1. yār eylemişdüm: -miş-düm**

Mısra: 8

Dost edinmek, arkadaş eylemek.

7. Tarîk-i zühdi muhtâr eylemişdüm
8. Huzûr ehlin baña yār eylemişdüm

yaralan:**1. yaralanmış: -mış**

Mısra: 3

Yaralanmak.

3. Vücūdı çarh oğından yaralanmış
4. Yüregi hecr odından paralanmış

yir:**1. yirüm: -üm**

Mısra: 9

*Yer, mekan.***9. Yirüm gâh medrese gâh cāmi' idi****10. Dilümde nūr-ı kudret lâmi' idi****1. yüregi: -i**

Mısra: 4

*Gönül, kalp.***3. Vücūdı çarh oğından yaralanmış****4. Yüregi hecr odından paralanmış**

7 . Mesnevi

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî
Gicenüñ defterin yumdı vü dürdi
2. Şabāh oldı vü ‘ālem rüşen oldı
Cihān bu şāzlıqdan gülşen oldı
3. Güneş yüzini gösterdi ufukdan
‘Arūs-ı bīkr-veş çıkdı tutukdan
4. Utanmağdan kamer geydi niķābın
Gözetdi kamu yılduzlar hicābın
5. Kamu işlü işine oldı meşğul
Gözetdi her tarafdan kulluğın kul
6. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm
Ol idi künc-i hālvette celîsüm
7. Anuñla bile okurdum ‘ulūmı
Gehî ma‘kūlî gāh ‘ilm-i nücūmı
8. Gelüp vakt-i seherde ol vefā-dār
Didi tahşîl olunmaz bunda iy yār
9. Tur imdi tā sefer ‘azmin kılalum
Varalum Rūma hoş meşğul olalum
10. Egerçi şehrimüzde kalavuz biz
‘Acebdür ‘ilm zevkin alavuz biz
11. Bize gitmek-dürür gāyet münāsib
Huşuşen olavuz yāra muşāhib
12. Gel imdi gidelüm eylenmegil hîç
Mübārekdür sefer ger ir vü ger giç
13. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık
Kim āhîr ben āña oldum muvāfık
14. Anuñ sözine uydum çünki āhîr
İrişdi āña kim olduķ müsāfir
15. Egerçi yolda çekdük haylî zahmet
İrüp bir şehre kaṭ‘ itdük mesāfet

‘aceb:1. **‘acebdür:** -dür

Mısra: 20

Acayip, tuhaf, şaşırtıcı.

19. Egerçi şehrimizde kalavuz biz

20. ‘Acebdür ‘ilm zevkin alavuz biz

āhir:1. **āhir:**

Mısra: 26

Nihayet.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhir ben aña oldum

muwāfık

2. **āhir:**

Mısra: 27

Nihayet.

27. Anuñ sözine uydum çünkü āhir

28. İrişdi aña kim olduk musāfir

al:1. **alavuz:** -a, -vuz

Mısra: 20

Hasıl etmek.

19. Egerçi şehrimizde kalavuz biz

20. ‘Acebdür ‘ilm zevkin alavuz biz

‘ālem:1. **‘ālem:**

Mısra: 3

Dünya, âlem.

3. Şabāh oldı vü ‘ālem rüşen oldı

4. Cihān bu şāzlıktan gülşen oldı

1. **aña:** -ñ, -a

Mısra: 26

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhir ben aña oldum

muwāfık

2. **aña:** -ñ, -a

Mısra: 28

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

27. Anuñ sözine uydum çünkü āhir

28. İrişdi aña kim olduk musāfir

3. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 27

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

27. Anuñ sözine uydum çünkü āhir

28. İrişdi aña kim olduk musāfir

4. **anuñla:** -nuñ, -la

Mısra: 13

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

13. Anuñla bile okurdum ‘ulümü

14. Gehî ma‘kûlî gâh ‘ilm-i nücümü

‘arūs-ı bıkırveş:1. **‘arūs-ı bıkırveş:** -

Mısra: 6

El değmemiş gelin gibi.

5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan

6. ‘Arūs-ı bıkırveş çıktı tutukdan

‘azmin kıl:1. **‘azmin kılalum:** -a-lu-m

Mısra: 17

Niyet eylemek, karar eylemek.

17. Tur imdi tā sefer ‘azmin

kılalum

18. Varalum Rūma hoş meşgûl

olalum

ben:1. **ben:**

Mısra: 26

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhir ben aña oldum

muwāfık

2. **benüm:** -üm

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm

12. Ol idi künc-i halvetde celîsüm

bile:1. **bile:**

Mısra: 13

Birlikte.

13. Anuñla bile okurdum ‘ulümü

14. Gehî ma‘kûlî gâh ‘ilm-i nücümü

bir:**1. bir:**

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

2. bir:

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm

12. Ol idi künc-i hālvette celîsüm

3. bir:

Mısra: 30

*"Bir" sayı sıfatı.*29. Egerçi yolda çekdük haylî
zahmet

30. İrüp bir şehre kaṭ' itdük mesāfet

biz:**1. biz:**

Mısra: 19

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

19. Egerçi şehrimüzde kılavuz biz

20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

2. biz:

Mısra: 20

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

19. Egerçi şehrimüzde kılavuz biz

20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

3. bize: -e

Mısra: 21

*"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri .*21. Bize gitmek-dürür gāyet
münāsib

22. Huşušen olavuz yāra muşāhib

bu:**1. bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı .

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

2. bu:

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı .

3. Şabāh oldu vü 'ālem rūşen oldu

4. Cihān bu şāzlıqdan gülşen oldu

3. bunda: -n, -da

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefā-dār

16. Didi tahşîl olunmaz bunda iy
yār**celîs:****1. celîsüm: -üm**

Mısra: 12

Sohbet arkadaşı.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm

12. Ol idi künc-i hālvette celîsüm

cihān:**1. cihān:**

Mısra: 4

Alem, dünya.

3. Şabāh oldu vü 'ālem rūşen oldu

4. Cihān bu şāzlıqdan gülşen oldu

çarh-ı lāciverd:**1. çarh-ı lāciverdî: -î**

Mısra: 1

Laciverd renkli felek.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

çek:**1. çekdük: -dü, -k**

Mısra: 29

*Katlanmak, tahammül etmek.*29. Egerçi yolda çekdük haylî
zahmet

30. İrüp bir şehre kaṭ' itdük mesāfet

çık:**1. çıktı: -dı**

Mısra: 6

Açığa çıkmak, görünmek

5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan

6. 'Arūs-ı bıkırveş çıktı tütukdan

çünkü:1. **çünkü:**

Mısra: 27
"Çünkü" bağlacı.

27. Anuñ sözine uydum çünkü âhir
28. İrişdi aña kim olduk musâfir

defter:1. **defterin:** -in

Mısra: 2
Defter.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lâciverdî
2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

deñlü:1. **deñlü:**

Mısra: 25
Bu şekilde.

25. Şu denlü söyledi ol yâr-ı şadık
26. Kim âhir ben aña oldum
muvâfık

di:1. **didi:** -di

Mısra: 16
Demek, söylemek

15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefâ-dâr
16. Didi tahşîl olunmaz bunda iy
yâr

dür:1. **dürdi:** -di

Mısra: 2
Durmak, beklemek.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lâciverdî
2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

egerçi:1. **egerçi:**

Mısra: 19
Gerçi.

19. Egerçi şehrümüzde kalavuz biz
20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

2. **egerçi:**

Mısra: 29
Gerçi, her ne kadar.

29. Egerçi yolda çekdük haylî zahmet
30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesâfet

eyle:1. **eylenmegil:** -n,-meg,-il

Mısra: 23
Eylenmemek.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç

gâh:1. **gâh:**

Mısra: 14
Bazen de.

13. Anuñla bile okurdum 'ulümü

14. Gehî ma'kûlî gâh 'ilm-i nücümü

gâyet:1. **gâyet:**

Mısra: 21
Çok, oldukça.

21. Bize gitmek-dürür gâyet
münâsib

22. Huşuşen olavuz yâra muşâhib

gehî:1. **gehî:**

Mısra: 14
Bazen.

13. Anuñla bile okurdum 'ulümü

14. Gehî ma'kûlî gâh 'ilm-i nücümü

gel:1. **gel:**

Mısra: 23
Buyurmak, uğramak.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç

1. **gelüp:** -üp

Mısra: 15
Gelmek.

15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefâ-dâr

16. Didi tahşîl olunmaz bunda iy
yâr

ger:1. **ger:**

Mısra: 24

*"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı hâli.*23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç2. **ger:**

Mısra: 24

*"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.*23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç**gey:**1. **geydi:** -di

Mısra: 7

*Giyemek, kuşanmak.*7. Utanmağdan kamer geydi
nikâbın

8. Gözetdi kamu yıldızlar hicâbın

gice:1. **gicenüñ:** -nüñ

Mısra: 2

Gece.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

giç:1. **giç:**

Mısra: 24

*Geç, belirli bir zamandan sonra.*23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç**gid:**1. **gidelüm:** -elü-m

Mısra: 23

*Gitmek, uzaklaşmak.*23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç**git:**1. **gitmek-dürür:** -mek, -dur, -ur

Mısra: 21

*Bir yerden daha uzak bir yere
varmak, azîmet etmek*21. Bize gitmek-dürür gâyet
münâsib

22. Huşuşen olavuz yâra muşâhib

göster:1. **gösterdi:** -di

Mısra: 5

Göstermek, sergilemek.

5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan

6. 'Arūs-ı bıkırveş çıkdı tutukdan

gözet:1. **gözetdi:** -di

Mısra: 10

Göstermek.

9. Kamu işlü işine oldu meşgûl

10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul2. **gözetdi:** -di

Mısra: 8

*Gözlemek, seyretmek.*7. Utanmağdan kamer geydi
nikâbın

8. Gözetdi kamu yıldızlar hicâbın

gölşen ol:1. **gölşen oldı:** -dı

Mısra: 4

*Gülbağçesine dönüşmek,
gülbağçesi olmak.*

3. Şabâh oldı vü 'âlem rûşen oldı

4. Cihân bu şâzlığdan gülşen oldı

gün:1. **gün:**

Mısra: 1

Gün, bir günlük zaman dilimi.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

güneş:1. **güneş:**

Mısra: 5

Güneş, mihr, afitab.

5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan

6. 'Arūs-ı bıkırvış çıktı tütükdan

hayli:1. **haylî:**

Mısra: 29

Çok, birçok, epey.

29. Egerçi yolda çekdük haylî

zahmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesâfet

her:1. **her:**

Mısra: 10

"Bütün, her bir" anlamlarında belgesiz sıfat.

9. Kamu işlü işine oldu meşgûl

10. Gözetdi her taraftan kulluğun kıl

hicâb:1. **hicâbın:** -ın

Mısra: 8

Perde, örtü.

7. Utanmağdan kamer geydi

niķâbın

8. Gözetdi kamu yıldızlar hicâbın

hîç:1. **hîç:**

Mısra: 23

Asla.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil

hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger

giç

hoş:1. **hoş:**

Mısra: 18

Güzel, iyi.

17. Tur imdi tâ sefer 'azmin

kılalum

18. Varalum Rūma hoş meşgûl

olalum

husūsen:1. **huşūşen:**

Mısra: 22

Özellikle, bilhassa.

21. Bize gitmek-dürür gâyet

münāsib

22. Huşūşen olavuz yāra muşāhib

i:1. **idi:** -di

Mısra: 12

"i" Ek fîl.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm

12. Ol idi künc-i halvetde celîsüm

'ilm:1. **'ilm:**

Mısra: 20

Bilim, bilgi.

19. Egerçi şehrimüzde kalavuz biz

20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

'ilm-i nücūm:1. **'ilm-i nücūm:** -

Mısra: 14

Yıldız ilimi, astronomi.

13. Anuñla bile okurdum 'ulūmı

14. Gehî ma'kūlî gāh 'ilm-i nücūmı

imdi:1. **imdi:**

Mısra: 17

Şimdi, şu an.

17. Tur imdi tâ sefer 'azmin

kılalum

18. Varalum Rūma hoş meşgûl

olalum

2. **imdi:**

Mısra: 23

Şimdi, şu an.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil

hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger

giç

ir:**1. ir:**

Mısra: 24
Erken.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç

iriş:**1. irişi:**

Mısra: 28
Erişmek, gelmek, ulaşmak.

27. Anuñ sözine uydum çünki âhir

28. İrişdi aña kim olduk müsâfir

1. irüp:

-üp
Mısra: 30
Ulaşmak, yetişmek.

29. Egerçi yolda çekdük haylî
zahmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesâfet

işine ol:

işine oldı: -dı

Mısra: 9
İşine meşgul olmak.

9. Kamu işlü işine oldı meşgûl

10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

iş:**1. işlü:**

-lü
Mısra: 9
İşliler.

9. Kamu işlü işine oldı meşgûl

10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

iy:**1. iy:**

Mısra: 16
"Ey" seslenme edatı.

15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefâ-dâr

16. Didi tahşîl olunmaz bunda iy
yâr

kal:**1. kalavuz:**

-a,-vuz
Mısra: 19
Yaşamak.

19. Egerçi şehrimüzde kalavuz biz

20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

kamer:**1. kamer:**

Mısra: 7
Ay.

7. Utanmağdan kamer geydi
nikâbın

8. Gözetdi kamu yılduzlar hicâbın

kamu:**1. kamu:**

Mısra: 8
Büsbütün, tamamen.

7. Utanmağdan kamer geydi
nikâbın

8. Gözetdi kamu yılduzlar hicâbın

2. kamu:

Mısra: 9
Büsbütün, tamamen.

9. Kamu işlü işine oldı meşgûl

10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

kaç' it:**1. kaç' it:**

-
Mısra: 30
Kesmek, olduğu yerde kalmak.

29. Egerçi yolda çekdük haylî
zahmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesâfet

kim:**1. kim:**

Mısra: 26
"Ki" bağlacı.

25. Şu denlü söyledi ol yâr-ı şâdık

26. Kim âhir ben aña oldum
muvâfık

2. kim:

Mısra: 28
"Ki" bağlacı.

27. Anuñ sözine uydum çünkü âhir
28. İrişdi aña kim olduk müsâfir

kul:**1. kul:**

Mısra: 10
Kul, yaratılan.

9. Kamu işlü işine oldu meşgûl
10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

kulluğın:**1. kulluğın:**

Mısra: 10
Kulluk, hizmet.

9. Kamu işlü işine oldu meşgûl
10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

künc-i halvet:**1. künc-i halvetde: -de**

Mısra: 12
Halvet köşesinde.

11. Benüm var idi bir yâr-ı enîsüm
12. Ol idi künc-i halvetde celîsüm

ma 'kûl:**1. ma 'kûl: -ı**

Mısra: 14
Mantik,

13. Anuñla bile okurdum 'ulûmı
14. Gehî ma 'kûlî gâh 'ilm-i nücûmı

meger:**1. Meger:**

Mısra: 1
Ancak, gerçi.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lâciverdî
2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

mesâfet:**1. mesâfet:**

Mısra: 30
Mesafe, uzaklık.

29. Egerçi yolda çekdük haylî
zaḥmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesâfet

meşgûl ol:**1. meşgûl olalum: -a-lu-m**

Mısra: 18
bir işle uğraşmak.

17. Tur imdi tâ sefer 'azmin
kılalum

18. Varalum Rûma hoş meşgûl
olalum

meşgûl:**1. meşgûl:**

Mısra: 9
Meşgul olmak, uğraşmak

9. Kamu işlü işine oldu meşgûl
10. Gözetdi her taraftan kulluğın
kul

muşâhib ol:**1. muşâhib olavuz: -a-vuz**

Mısra: 22
Hem sohbet olmak.

21. Bize gitmek-dürür gâyet
münâsib

22. Huşûşen olavuz yâra muşâhib

mübârek:**1. Mübârekdür: -dür**

Mısra: 24
Hayırlı, kutlu.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil
hîç

24. Mübârekdür sefer ger ir vü ger
giç

münâsib:**1. münâsib:**

Mısra: 21
Layık, yaraşır, uygun.

21. Bize gitmek-dürür gâyet
münâsib

22. Huşûşen olavuz yâra muşâhib

nikāb:

1. **nikābın:** -ı, -n

Mısra: 7

Yüz örtüsü, peçe.

7. Utanmağdan kamer geydi

nikābın

8. Gözetdi kamu yıldızlar hicābın

oku:

1. **okurdum:** -ur, -dum

Mısra: 13

Okumak, talim etmek.

13. Anuñla bile okurdum 'ulūmı

14. Gehî ma 'kūlî gāh 'ilm-i nücūmı

ol:

1. **ol:**

Mısra: 12

"O" 3. tekil şahıs zamiri.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm

12. Ol idi künc-i hālvetde celîsüm

2. **ol:**

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefā-dār

16. Didî tahşîl olunmaz bunda iy

yār

3. **ol:**

Mısra: 25

"O" işaret sıfatı.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhîr ben aña oldum

muvāfık

olduk müsāfir:

1. **olduk müsāfir:** -

Mısra: 28

Konuk olmak, mihman olmak.

27. Anuñ sözine uydum çünki āhîr

28. İrişdi aña kim olduḡ müsāfir

oldum muvāfık:

1. **oldum muvāfık:** -

Mısra: 26

Uymak (bir kişinin sözlerine uymak).

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhîr ben aña oldum

muvāfık

Rûm:

1. **Rûma:** -a

Mısra: 18

Anadolu.

17. Tır imdi tā sefer 'azmin

kılalum

18. Varalum Rûma hoş meşḡul

olalum

rûşen ol:

1. **rûşen oldı:** -dı

Mısra: 3

Aydınlanmak.

3. Şabāh oldı vü 'ālem rûşen oldı

4. Cihān bu şāzlıḡdan ḡlşen oldı

şabāh ol:

1. **şabāh oldı:** -dı

Mısra: 3

Gün başlamak, sabah olmak.

3. Şabāh oldı vü 'ālem rûşen oldı

4. Cihān bu şāzlıḡdan ḡlşen oldı

sefer:

1. **sefer:**

Mısra: 17

Yol, yolculuk.

17. Tır imdi tā sefer 'azmin

kılalum

18. Varalum Rûma hoş meşḡul

olalum

2. **sefer:**

Mısra: 24

Yol, yolculuk.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil hîç

24. Mübārekdür sefer ger ir vü ger giç

söyle:

söyledi: -di

Mısra: 25

Konuşmak, demek, anlatmak.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık

26. Kim āhîr ben aña oldum

muvāfık

sös:

1. **sözine:** -i, -n, -e
Mısra: 27
Söz, kelam.
27. Anuñ sözine uydum çünki āhir
28. İrişdi aña kim olduk müsāfir

şāzlık:

1. **şāzlıkdan:** -dan
Mısra: 4
Mutluluk.
3. Şabāh oldı vü ‘ālem rūşen oldı
4. Cihān bu şāzlıkdan gülşen oldı

şehr:

1. **şehre:** -e
Mısra: 30
Kent, şehir.
29. Egerçi yolda çekdük haylî
zahmet
30. İrüp bir şehre kaç‘ itdük mesāfet
2. **şehrümüzde:** -(ü)müz, -de
Mısra: 19
Şehir, kent
19. Egerçi şehrümüzde qalavuz biz
20. ‘Acebdür ‘ilm zevkin alavuz biz

şu:

1. **şu:**
Mısra: 25
"Şu" işaret sıfatı
25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık
26. Kim āhir ben aña oldum
muvāfiq

tā:

1. **tā:**
Mısra: 17
"Böylece, bu şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.
17. Tur imdi tā sefer ‘azmin
kılalum
18. Varalum Rūma hoş meşgūl
olalum

taḥşîl ol:

1. **taḥşîl olunmaz:** -un-maz
Mısra: 16
İlim edinmemek, öğrenmemek.
15. Gelüp vaqt-i seherde ol vefā-dār
16. Didî taḥşîl olunmaz bunda iy
yār

taraf:

1. **tarafdan:** -dan
Mısra: 10
Cihet, istikamet.
9. Kamu işlü işine oldı meşgūl
10. Gözetdi her tarafdan kulluğın
kul

tur:

1. **tur:**
Mısra: 17
"Haydi!" anlamında bir söz.
17. Tur imdi tā sefer ‘azmin
kılalum
18. Varalum Rūma hoş meşgūl
olalum

tutuk:

1. **tutukdan:** -dan
Mısra: 6
Perde arkasından, hicabdan.
5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan
6. ‘Arūs-ı bıkırveş çıkdı tutukdan

ufuk:

1. **ufukdan:** -dan
Mısra: 5
Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi
göründüğü yer.
5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan
6. ‘Arūs-ı bıkırveş çıkdı tutukdan

‘ulūm:

1. **‘ulūmı:** -ı
Mısra: 13
İlimler.
13. Anuñla bile okurdum ‘ulūmı
14. Gehî ma‘kūlî gāh ‘ilm-i nücūmı

utan:

1. **utanmağdan:** -mağ,-dan
Mısra: 7
çekinmek, mahcup olmak
7. Utanmağdan kamer geydi
niķābın
8. Gözetdi ķamu yıldızlar hicābın

uy:

1. **uydum:** -du,-m
Mısra: 27
Aynı şekilde hareket etmek, uymak.
27. Anuñ sözine uydum çünkü āhir
28. İrişdi aña kim olduķ müsāfir

vakt-i seher:

1. **vakt-i seher:** -
Mısra: 15
Sabah vakti.
15. Gelüp vakt-i seherde ol vefā-dār
16. Didi taḥşıl olunmaz bunda iy
yār

var :

1. **var :** -
Mısra: 11
Vardı
11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm
12. Ol idi künc-i ḥalvetde celîsüm

var-:

1. **varalum:** -a, -lum
Mısra: 18
Gitmek, ulaşmak.
17. Tır imdi tā sefer ‘azmin
kılalum
18. Varalum Rūma hoş meşgūl
olalum

vefā-dār:

1. **vefā-dār:**
Mısra: 15
Vefalı, sadık.
15. Gelüp vakt-i seherde ol vefā-dār
16. Didi taḥşıl olunmaz bunda iy
yār

vü:

1. **vü:**
Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

1. Meger bir gün bu çarḥ-ı lāciverdi
2. Gicenüñ defterin yumdı vüdüdi

2. vü:

- Mısra: 24
"Ve" bağlacı.

23. Gel imdi gidelüm eylenmegil hîç
24. Mübārekdür sefer ger ir vü ger giç

3. vü:

- Mısra: 3
"Ve" bağlacı.

3. Şabāh oldu vü ‘ālem rüşen oldu
4. Cihān bu şazlıķdan gülşen oldu

yār:

1. **yār:**
Mısra: 16
Arkadaş, dost.

15. Gelüp vakt-i seherde ol vefā-dār
16. Didi taḥşıl olunmaz bunda iy
yār

2. yāra: -a

- Mısra: 22
Sevgili.

21. Bize gitmek-dürür gāyet
münāsib
22. Huşuşen olavuz yāra muşāhib

yār-ı enîs:

1. **yār-ı enîs:** -
Mısra: 11
Yakın arkadaş, dost.

11. Benüm var idi bir yār-ı enîsüm
12. Ol idi künc-i ḥalvetde celîsüm

yār-ı şādık:

1. **yār-ı şādık:** -
Mısra: 25
Sadık arkadaş.

25. Şu denlü söyledi ol yār-ı şādık
26. Kim āhir ben aña oldum muvāfık

yılduz:1. **yılduzlar:** -lar

Mısra: 8

Yıldızlar.

7. Utanmağdan kamer geydi

niķābın

8. Gözetdi kamu yılduzlar hicābın

yol:1. **yolda:** -da

Mısra: 29

*Yol.**Yol.*

29. Egerçi yolda çekdük haylî

zahmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesāfet

yum:1. **yumdı:** -dı

Mısra: 2

Yummak, kapamak.

1. Meger bir gün bu çarh-ı lāciverdî

2. Gicenüñ defterin yumdı vüdürdi

yüz:1. **yüzini:** -in, -i

Mısra: 5

Yüz, çihre.

5. Güneş yüzini gösterdi ufukdan

6. 'Arūs-ı bıkırveş çıkdı tutukdan

zahmet:1. **zahmet:**

Mısra: 29

Sıkıntı; zorluk, güçlük.

29. Egerçi yolda çekdük haylî

zahmet

30. İrüp bir şehre kaç' itdük mesāfet

zevk:1. **zevkin:** -in

Mısra: 20

Keyif, neşe.

19. Egerçi şehrimüzde kalavuz biz

20. 'Acebdür 'ilm zevkin alavuz biz

8. Mesnevi

1. Nice şehr ol ki rāḥat-gāh-ı cāndur
Kenārı sebze-zār u büstāndur
2. N'ola medḥ itsem ol şîrîn maḳāmı
K'aña Dārü's-selām ider selāmı
3. Müzeyyen her tarafda merġ-zārı
Kılur her merġ-zārı murġ zārî
4. Huşûşen ol leb-i deryāsı anuñ
Ferāḥ-baḥşı-durur rûh-ı revānuñ
5. İçi toptoludur maḥbûblardan
Melek-sîmā perî-veş ḥûblardan
6. Velîkin her birisidür cefâ-kâr
Kılurlar yârî düşmen düşmeni yâr
7. Göñül çün gördi ol nâzûk diyârı
Eline virdi anuñ ihtiyârı
8. Adını dirler İznîk ol maḳāmuñ
Sanasun 'aynıdur Dārü's-selāmuñ
9. Dutunduk ol diyârı hoşca mesken
Kim olur 'andelîbün yirî gülşen
10. Hemân-dem başladum taḥşîle iy yâr
Ne bilürdüm n'olısar âḥîr-i kâr
11. Velîkin ben ġarîb-i zār u giryân
Cefâ odına yanmış sîne biryân
12. Ğurûr itdükçe ġurbet odı cānda
Bulınurdum kenâr-ı büstānda
13. Gehî deryâ kenârın seyr iderdüm
Ten-i tenhâ olup bî-ġayr iderdüm
14. Göñül deryāsı itdükçe temevvüc
Varup bâzâra iderdüm teferrüc
15. Meger bir serv boylu sîb ġabġab
Güneş tal'atlu ammâ şekkerîn-leb
16. Oturmuş ġüşe-i bezzâz-sitānda
Nazîri gelmemiş devr-i zamānda
17. Vücûdı nûr ile olmuş sirişte
Beşerdür dimege kırkar firişte
18. Dehânı nokṭa-i mevhûma beñzer
Kelâmı cevher-i manzûma beñzer

19. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı cināndur
Ne cāndur gör ki maḥbūb-ı cihāndur
20. Gözinden münfa‘ildür siḥr-i Sahbān
Firiştedür bu nev‘e olmaz insān
21. Ser-i kūyî dilūñ ārām-gāhı
Cemāli manzar-ı nūr-ı İlāhî
22. Söze geldükde cisme cān bağışlar
Ḳadīmî kāfire îmān bağışlar
23. Ḳamu güzellerūñ ser-defteridür
Melek mi bilmezem yāḥuz perîdür
24. Yürürse ol perî kebk-i derî-vār
Ayaklarında ‘uşşāḳuñ seri var
25. Ḥam-ı ebrūsıdur miḥrābı cānuñ
Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ
26. Yüzi ḳatında yokdur mihre pertev
Utanur ḥācibinden ol meh-i nev‘
27. Belācı gözleri siḥr-āferîndür
Dükānın şanasın ḥuld-ı berîndür
28. Anuñ-çün itmedüm ismin muşarraḥ
Ki taşrîḥ ide bu medḥi muvaşşah

ad:

1. **adını:** -i, -n-i
Mısra: 15
Ad, isim.

15. Adını dirler İznîk ol maḳāmuñ

16. Sanasun ‘aynıdur Dārü’s-selāmuñ

āhir-i kār:

1. **āhir-i kār:** -
Mısra: 20
İşin sonucu.

19. Hemān-dem başladum taḥşîle iy yār

20. Ne bilürdüm n’olısar āhir-i kār

ammā:

1. **ammā:**
Mısra: 30
Ama, ancak, fakat.

29. Meger bir serv boylu sîb ḡabḡab

30. Güneş tal’atlu ammā şekkerîn-leb

‘andefîb:

1. **‘andefîbün:** -ün
Mısra: 18
Bülbül.

17. Dutunduk ol diyârı hoşca mesken

18. Kim olur ‘andefîbün yiri gülşen

a:

1. **anuñ:** -nuñ
Mısra: 14
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri

13. Göñül çün gördi ol nāzûk diyârı

14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

2. **anuñ:** -nuñ

Mısra: 7
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri

7. Huşuşen ol leb-i deryâsı anuñ

8. Ferâḡ-baḡşı-durur rûh-ı revānuñ

anuñ-çün it:

1. **anuñ-çün itmedüm:** -me-dü-m
Mısra: 55
O yüzden eylemedim.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin muşarraḡ

56. Ki taşrîḡ ide bu medḡi muvaşşah

ārām-gāh:

1. **ārām-gāhı:** -ı
Mısra: 41
Dinlenilecek yer.

41. Ser-i kūyı dilüñ ārām-gāhı

42. Cemālî manzar-ı nūr-ı İlāhî

ayak:

1. **ayaḡlarında:** -lar, -i, -n, -da
Mısra: 48
Ayak.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vār

48. Ayaḡlarında ‘uşşākuñ seri var

‘aynı:

1. **‘aynıdur:** -dur
Mısra: 16
Tıpkı, aynı.

15. Adını dirler İznîk ol maḳāmuñ

16. Sanasun ‘aynıdur Dārü’s-selāmuñ

baḡışlar:

1. **baḡışlar:**
Mısra: 43
Baḡışlar, ihsan eder.

43. Söze geldükde cisme cān baḡışlar

44. Ḳadîmî kâfire îmān baḡışlar

2. **baḡışlar:**

Mısra: 44
Baḡışlar, ihsan eder.

43. Söze geldükde cisme cān baḡışlar

44. Ḳadîmî kâfire îmān baḡışlar

başla:

1. **başladum:** -du, -m
Mısra: 19
Bir işe girişmek, harekete geçmek.

19. Hemān-dem başladum taḥşîle iy yār

20. Ne bilürdüm n’olısar āhir-i kār

bāzār:

1. **bāzāra:** -a
Mısra: 28
Çarşı, pazar.
27. Göñül deryası itdükçe
temevvüc
28. Varup bāzāra iderdüm teferrüc

belā:

1. **belācı:** -cı
Mısra: 53
Fitneci, isyancı.
53. Belācı gözleri sihr-āferîndür
54. Dükânın şanasın ħuld-ı berîndür

ben:

1. **ben:**
Mısra: 21
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.
21. Velîkin ben ġarîb-i zār u giryān
22. Cefā odına yanmış sîne biryān

beñze:

1. **beñzer:** -r
Mısra: 35
Benzemek.
35. Dehānı nokta-i mevhūma
beñzer
36. Kelāmı cevher-i manzūma
beñzer
2. **beñzer:** -r
Mısra: 36
Benzemek.
35. Dehānı nokta-i mevhūma
beñzer
36. Kelāmı cevher-i manzūma
beñzer

beşer:

1. **beşerdür:** -dür
Mısra: 34
İnsan, insan oğlu, insan türü.
33. Vücūdı nūr ile olmuş sirişte
34. Beşerdür dimege korçar firişte

bî-ğayr id:

1. **bî-ğayr iderdüm:** -er-dü-m
Mısra: 26
Başkası, gayrı olmadan etmek.
25. Gehî deryā kenārın seyr
iderdüm
26. Ten-i tenhā olup bî-ğayr
iderdüm

bil:

1. **bilmezem:** -mez, -em
Mısra: 46
Bilmemek, anlayamamak.
45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür
46. Melek mi bilmezem yāhuz
perîdür
2. **bilürdüm:** -ü, -r, -dü, -m
Mısra: 20
*Bir şey hakkında bilgisi, mālûmâtı
olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.*
19. Hemān-dem başladum taḥşîle iy
yār
20. Ne bilürdüm n'olısar āḫir-i kār

bir:

1. **bir:**
Mısra: 29
"Bir" sayı sıfatı.
29. Meger bir serv boylu sîb
ğabgab
30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-
leb

bir:

1. **birisidür:** -i-si-dür
Mısra: 11
Bir tanesi.
11. Velîkin her birisidür cefā-kār
12. Kılurlar yāri düşmen düşmeni
yār

biryān:

1. **biryān:**
Mısra: 22
Kebap.
21. Velîkin ben ġarîb-i zār u giryān
22. Cefā odına yanmış sîne biryān

boy:

1. **boylu:** -lu
Mısra: 29
Boy, endam.
29. Meger bir serv boylu sîb
ğabğab
30. Güneş tal'atlu ammā şekerîn-
leb

bu:

1. **bu:**
Mısra: 40
" Bu " işaret sıfatı .
39. Gözinden münfa'ıldür sihr-i
Sahbân
40. Firiştedür bu nev'e olmaz insân
2. **bu:**
Mısra: 56
" Bu " işaret sıfatı .
55. Anuñ-çün itmedüm ismin
muşarraḥ
56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi
muvaşşah

bulın:

1. **bulınurdum:** -ur,-du,-m
Mısra: 24
*Bulunmak, var olmak, mevcut
olmak.*
23. Ğurūr itdükçe ğurbet odı cānda
24. Bulınurdum kenār-ı büstānda

büstān:

1. **büstāndur:** -dur
Mısra: 2
Bağ, bahçe.
1. Nice şehir ol ki rāḥat-gāh-ı
cāndur
2. Kenārı sebze-zār u büstāndur

cân:

1. **cân:**
Mısra: 43
Can, hayat.
43. Söze geldükde cisme cān
bağışlar
44. Qadîmî kâfire îmān bağışlar

1. **cānda:** -da
Mısra: 23
Can, ruh.

23. Ğurūr itdükçe ğurbet odı cānda
24. Bulınurdum kenār-ı büstānda

2. **cāndur:** -dur
Mısra: 38
Kişi, kimse.

37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı cināndur
38. Ne cāndur gör ki maḥbûb-ı
cihāndur

3. **cānuñ:** -un
Mısra: 49
Can; Sevgili.

49. Ḥam-ı ebrûsıdur miḥrâbı cānuñ
50. Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ

cefâ:

1. **cefâ:**
Mısra: 22
Eziyet, sıkıntı, acı.
21. Velîkin ben ğarîb-i zār u giryân
22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

cefâ-kâr:

1. **cefâ-kâr:**
Mısra: 11
Cefa eden, eziyet veren.
11. Velîkin her birisidür cefâ-kâr
12. Kılurlar yâri düşmen düşmeni
yâr

cemâl:

1. **cemâli:** -i
Mısra: 42
yüz güzelliği.
41. Ser-i kūyî dilüñārām-gāhı
42. Cemâli manzar-ı nūr-ı İlâhî

cevher-i manzûm:

1. **cevher-i manzûm:** -
Mısra: 36
*Vezinli ve kafiyeli söz cevheri, dizilmiş
inci.*
35. Dehāmı nokta-i mevhûma beñzer
36. Kelāmı cevher-i manzûma beñzer

cism:1. **cisme:** -e

Mısra: 43

Beden, vücut.

43. Söze geldükde cisme cān

bağışlar

44. Kağimî kâfire îmān bağışlar

çün:1. **çün:**

Mısra: 13

"Çünkü" edatı.

13. Göñül çün gördi ol nāzûk diyârı

14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

Dārü's-selām id:1. **Dārü's-selām ider:** - er

Mısra: 4

Selām itmek.

3. N'ola medh itsem ol şîrîn

mağāmı

4. K'aña Dārü's-selām ider selāmı

Dārü's-selām:1. **Dārü's-selāmuñ:** -uñ

Mısra: 16

Selamet evi.

15. Adını dirler İznîk ol mağāmuñ

16. Sanasun 'aynıdur Dārü's-selāmuñ

dehān:1. **dehānı:** -ı

Mısra: 35

Ağız.

35. Dehānı noқта-i mevhūma

beñzer

36. Kelāmı cevher-i manzūma

beñzer

deryā:1. **deryā:**

Mısra: 25

*Deniz.*25. Gehî deryā kenārın seyr
iderdüm26. Ten-i tenhā olup bî-ğayr
iderdüm2. **deryāsı:** -sı

Mısra: 27

Deniz.

27. Göñül deryāsı itdükçe

temevvüc

28. Varup bāzāra iderdüm teferrüc

devr-i zamān:1. **devr-i zamānda:** -da

Mısra: 32

Zamanın devirleri

31. Oturmuş gūşe-i bezzāz-sitānda

32. Naẓîri gelmemiş devr-i
zamānda2. **devr-i zamānuñ:** -uñ

Mısra: 50

Zaman devirleri, Alem etrafı.

49. Ham-ı ebrūsıdur mihrābı cānuñ

50. Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ

dil:1. **dilüñ:** -üñ

Mısra: 41

Gönül, kalp, yürek.

41. Ser-i kūyı dilüñārām-gāhı

42. Cemāli manzar-ı nūr-ı İlāhî

di:1. **dimege:** -meg, -e

Mısra: 34

Söylemek.

33. Vücüdı nūr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege kırkar firişte

2. **dirler:** -r, -ler

Mısra: 15

Demek, söylemek.

15. Adını dirler İznîk ol mağāmuñ

16. Sanasun 'aynıdur Dārü's-selāmuñ

diyār:**diyārı:** -ı

Mısra: 17

*Yer, şehir.*17. Dutunduk ol diyārı hoşca
mesken

18. Kim olur 'andelîbün yiri gülşen

divār:1. ***diyārı:*** -ı

Mısra: 13

Diyar, memleket.

13. Göñül çün gördi ol nāzūk diyārı

14. Eline virdi anuñ ihtiyārı

dutun:1. ***dutunduğ:*** -duğ

Mısra: 17

Mesken edinmek.

17. Dutunduğ ol diyārı hoşca

mesken

18. Kim olur ‘andelîbün yiri gülşen

dükān:1. ***Dükānın:*** -ın

Mısra: 54

Dükkan.

53. Belācı gözleri sihr-āferîndür

54. Dükānın şanasın huld-ı berîndür

düşmen:1. ***düşmen:***

Mısra: 12

Düşman; rakip.

11. Velîkin her birisidür cefā-kār

12. Kılurlar yāri düşmen düşmeni
yār**düşmeni yār:**1. ***düşmeni yār:*** -

Mısra: 12

Arkadaş düşmeni, arkadaş rakibi.

11. Velîkin her birisidür cefā-kār

12. Kılurlar yāri düşmen düşmeni
yār**el:**1. ***eline:*** -in, -e

Mısra: 14

Diyar, memleket.

13. Göñül çün gördi ol nāzūk diyārı

14. Eline virdi anuñ ihtiyārı

ferāh-bahş:1. ***ferāh-bahşı-durur:*** -ı-du,-r,-ur

Mısra: 8

Ferahlık veren, iç açıcı.

7. Huşūşen ol leb-i deryāsi anuñ

8. Ferāh-bahşı-durur rûh-ı revānuñ

firişte:1. ***firişte:***

Mısra: 34

Melek.

33. Vücūdı nūr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege qorqar firişte

2. ***firiştedür:*** -dür

Mısra: 40

Melek.

39. Gözinden münfa‘ildür sihr-i

Sahbān

40. Firiştedür bu nev‘e olmaz insān

fitne:1. ***fitnesi:*** -s, -i

Mısra: 50

Fitneci, ara bozucu.

49. Ham-ı ebrūsıdur mihrābı cānuñ

50. Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ

ğabğab:1. ***ğabğab:***

Mısra: 29

Çene altı; gerdan.

29. Meger bir serv boylu sîb

ğabğab

30. Güneş tal‘atlu ammā şekkerîn-
leb**ğarîb-i zār:**1. ***ğarîb-i zār:*** -

Mısra: 21

Ağlayıp inleyen fakir.

21. Velîkin ben ğarîb-i zār u giryān

22. Cefā odına yanmış sîne biryān

gehî:

1. gehî:

Mısra: 25

*Bazen.*25. Gehî deryâ kenârın seyr
iderdüm26. Ten-i tenhâ olup bî-ğayr
iderdüm**gel:****1. geldükde:** -dük, -de

Mısra: 43

*gelmek, uğramak, erişmek.*43. Söze geldükde cisme cân
bağışlar

44. Kādîmî kâfire îmân bağışlar

2. gelmemiş: -me, -miş

Mısra: 32

Doğmak, dünyaya gelmek.

31. Oturmuş gūşe-i bezzâz-sitânda

32. Nazîri gelmemiş devr-i
zamânda**giryân:****1. giryân:**

Mısra: 21

Ağlayan, gözyaşı döken.

21. Velîkin ben ğarîb-i zâr u giryân

22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

göñül:**1. göñül:**

Mısra: 13

Göñül, yürek.

13. Göñül çün gördi ol nâzûk diyârı

14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

2. göñül:

Mısra: 27

*Göñül, yürek.*27. Göñül deryâsı itdükçe
temevvüc

28. Varup bâzâra iderdüm teferrüc

gör:**1. gör:**

Mısra: 38

*Bak. gör.*37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cinândur38. Ne cândur gör ki maḥbûb-ı
cihândur**2. gördi:** -di

Mısra: 13

Görmek, bakmak

13. Göñül çün gördi ol nâzûk diyârı

14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

göz:**1. gözidür:** -i, -dür

Mısra: 50

Göz, görme organı.

49. Ḥam-ı ebrûsıdur miḥrâbı cânûñ

50. Gözidür fitnesi devr-i zamânuñ

2. gözinden: -i, -n, -den

Mısra: 39

*Bakış, nazar.*39. Gözinden münfa'ıldür siḥr-i
Sahbân

40. Firiştedür bu nev'e olmaz insân

3. gözleri: -ler, -i

Mısra: 53

Göz, görme organı.

53. Belâcı gözleri siḥr-âferîndür

54. Dükânın şanasın ḥuld-ı berîndür

ğurbet:**1. ğurbet:**

Mısra: 23

Ğurbet, yad el, yabancı diyar.

23. Ğurûr itdükçe ğurbet odı cânda

24. Bulınurdum kenâr-ı büstânda

ğurûr it:**1. ğurûr itdükçe:** -dük-çe

Mısra: 23

Gururlanmak, gurur etmek.

23. Ğurûr itdükçe ğurbet odı cânda

24. Bulınurdum kenâr-ı büstânda

gūşe-i bezzâz-sitân:**1. gūşe-i bezzâz-sitânda:** -da

Mısra: 31

*Bez satılan dükkanların köşesi,
kumaş satılan dükkanların köşesi.*

31. Oturmuş gūşe-i bezzāz-sitānda
32. Nazîri gelmemiş devr-i
zamānda

günes:

1. **güneş:**

Mısra: 30
Güneş, mihr.

29. Meger bir serv boylu sîb
ğabgab
30. Güneş tal'atlu ammā şekerîn-
leb

güzeller:

1. **güzellerüñ:** -üñ

Mısra: 45
Güzel şeyler veya kimseler.

45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür
46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

hâcib:

1. **hâcibinden:** -in,-den

Mısra: 52
Kaş.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev
52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

ham-ı ebrû:

1. **ham-ı ebrû:**

Mısra: 49
Kaş kıvrımı.

49. Ham-ı ebrûsıdur mihrâbı cânüñ
50. Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ

hemân-dem:

1. **Hemân-dem:**

Mısra: 19
O anda.

19. Hemân-dem başladum taşşîle iy
yâr
20. Ne bilürdüm n'olısar âhîr-i kâr

her:

1. **her:**

Mısra: 11
"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

11. Velîkin her birisidür cefâ-kâr
12. Kılurlar yâri düşmen düşmeni
yâr

2. **her:**

Mısra: 5
"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı
6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

3. **her:**

Mısra: 6
"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı
6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

hüb:

1. **hüblardan:** -lar, -dan

Mısra: 10
Güzel.

9. İçi toptoludur maħbûblardan
10. Melek-sîmā perî-veş hüblardan

huld-ı berîn:

1. **huld-ı berîn:** -

Mısra: 54
En yüksek, en yüce cennet.

53. Belâcı gözleri sihr-âferîndür
54. Dükânın şanasın huld-ı berîndür

husûsen:

1. **huşûşen:**

Mısra: 7
Özellikle, bilhassa.

7. Huşûşen ol leb-i deryâsı anuñ
8. Ferâh-bağşı-durur rûh-ı revānuñ

ic:

1. **icî:** -i

Mısra: 9
Gönül, kalp, yürek.

9. İçi toptoludur maħbûblardan
10. Melek-sîmā perî-veş hüblardan

iderdüm teferrüc:**1. iderdüm teferrüc:**

Mısra: 28

Gezmek, dolaşmak.

27. Göñül deryâsı itdükçe

temevvüc

28. Varup bâzâra iderdüm teferrüc

ihtiyâr:**1. ihtiyârı: -ı**

Mısra: 14

Seçme, tercih etme, irade.

13. Göñül çün gördi ol nâzûk diyârı

14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

ile:**1. ile:**

Mısra: 33

Vasıta halı.

33. Vücûdı nûr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege qorqar firişte

îmân:**1. îmân:**

Mısra: 44

Allah'a inanma, dînî inanç.

43. Söze geldükde cisme cân

bağışlar

44. Qadîmî kâfire îmân bağışlar

insân ol:**1. insân olmaz: -maz**

Mısra: 40

İnsan olmak.

39. Gözinden münfa'ıldür sihr-i

Sahbân

40. Firiştedür bu nev'e olmaz insân

ism:**1. ismin: -in**

Mısra: 55

Ad, isim.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin

muşarraḥ

56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi

muvaşşah

itdükçe temevvüc:**1. itdükçe temevvüc: -**

Mısra: 27

Dalgalanmak, coşmak.

27. Göñül deryâsı itdükçe

temevvüc

28. Varup bâzâra iderdüm teferrüc

iy:**1. iy:**

Mısra: 19

*"Ey" seslenme edatı.*19. Hemân-dem başladum taḥşîle iy
yâr

20. Ne bilürdüm n'olısar âḫir-i kâr

îznîk:**1. İznîk:**

Mısra: 15

İznîk (özel isim)

15. Adını dirler İznîk ol maḳâmuñ

16. Sanasun 'aynıdur Dârü's-
selâmuñ**k'aña:****1. K'aña:**

Mısra: 4

*Ki ona, onun için.*3. N'ola medḥ itsem ol şîrîn
maḳâmı

4. K'aña Dârü's-selâm ider selâmı

kadîmî:**1. kadîmî:**

Mısra: 44

*Eskiden beri var olan, eski.*43. Söze geldükde cisme cân
bağışlar

44. Qadîmî kâfire îmân bağışlar

kâfir:**1. kâfire: -e**

Mısra: 44

*Allah'ın varlığını inkar eden.*43. Söze geldükde cisme cân
bağışlar

44. Qadîmî kâfire îmân bağışlar

kamu:1. **kamu:**

Mısra: 45
Büsbütün, tamamen.

45. Kamu güzellerün ser-defteridür

46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

kat:1. **katında:** -ı, -n, -da

Mısra: 51
Yanında, nezdinde.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev

52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

kebk-i derî-vâr:1. **kebk-i derî-vâr:** -

Mısra: 47
Derbar güvercini gibi.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr

48. Ayaklarında 'uşşâkuñ seri var

kelâm:1. **kelâmı:** -ı

Mısra: 36
Söz, konuşma.

35. Dehâni nokta-i mevhûma
beñzer

36. Kelâmı cevher-i manzûma
beñzer

kenâr-ı büstân:1. **kenâr-ı büstânda:** -da

Mısra: 24
Gül bahçe köşesi.

23. Gurûr itdükçe gurbet odı cânda

24. Bulınurdum kenâr-ı büstânda

kenârı sebze-zâr:**kenârı sebze-zâr:** -

Mısra: 2
Etrafı yeşillik.

1. Nice şehr ol ki rāhat-gāh-ı cāndur

2. Kenârı sebze-zâr u büstāndur

kenâr:1. **kenârın:** -ın

Mısra: 25
Kıyı, sahil.

25. Gehî deryâ kenârın seyr
iderdüm

26. Ten-i tenhâ olup bî-gayr
iderdüm

kıl:1. **kılur:** -ur

Mısra: 6
Eylemek, kılmak.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı

6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

kılurlar yâr:1. **kılurlar yâr:** -

Mısra: 12
Arkadaşı ederler.

11. Velîkin her birisidür cefâ-kâr

12. Kılurlar yârî düşmen düşmeni
yâr

ki:1. **ki:**

Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

1. Nice şehr ol ki rāhat-gāh-ı
cāndur

2. Kenârı sebze-zâr u büstāndur

2. **ki:**

Mısra: 37
"Ki" bağlacı.

37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cināndur

38. Ne cāndur gör ki maḥbûb-ı
cihāndur

3. **ki:**

Mısra: 38
"Ki" bağlacı.

37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cināndur

38. Ne cāndur gör ki maḥbûb-ı

cihāndur

4. ki:

Mısra: 56
"Zira, çünkü" anlamında bağlama edatı.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin

muşarraḥ

56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi

muvaşşah

kim ol:

1. **kim olur:** -ur

Mısra: 18

Hangi kimse olur.

17. Dutunduk ol diyârı hoşca

mesken

18. Kim olur 'andelîbün yiri gülşen

kork:

1. **korḳar:** -ar

Mısra: 34

Korkmak.

33. Vücûdı nûr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege korḳar firişte

leb-i deryâ:

1. **leb-i deryâ:** -

Mısra: 7

Nehir kenarı.

7. Huşuşen ol leb-i deryâsı anuñ

8. Ferâḥ-baḥşî-durur rûḥ-ı revānuñ

maḥbûb-ı cihân:

maḥbûb-ı cihāndur: -dur

Mısra: 38

Dünya güzeli, alemin sevileni.

37. Müzeyyen şan ki tâvûs-ı

cināndur

38. Ne cāndur gör ki maḥbûb-ı

cihāndur

maḥbûb:

1. **maḥbûblardan:** -lar, -dan

Mısra: 9

Sevilen kimse, sevgili.

9. İçi toptoludur maḥbûblardan

10. Melek-sîmâ perî-veş ḥûblardan

makâm:

1. **maḳāmı:** -ı

Mısra: 3

Mekân, yer, hâne

3. N'ola medḥ itsem ol şîrîn

maḳāmı

4. K'aña Dârü's-selâm ider selâmı

2. **maḳāmuñ:** -uñ

Mısra: 15

Mekan, yer.

15. Adını dirler İznîk ol maḳāmuñ

16. Sanasun 'aynıdur Dârü's-

selāmuñ

manzar-ı nûr-ı İläḥ:

1. **manzar-ı nûr-ı İläḥ:** -

Mısra: 42

İlahi nurun görünüşü.

41. Ser-i kūyî dilüñârām-gâhı

42. Cemâli manzar-ı nûr-ı İläḥî

medḥ it:

1. **medḥ itse:** -se-m

Mısra: 3

Övmek.

3. N'ola medḥ itsem ol şîrîn

maḳāmı

4. K'aña Dârü's-selâm ider selâmı

medḥ:

1. **medḥi:** -i

Mısra: 56

Övgü, övme.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin

muşarraḥ

56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi

muvaşşah

meger:

1. **meger:**

Mısra: 29

Ancak, meğer.

29. Meger bir serv boylu sîb

ğabgab

30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-leb

meh-i nev':

1. **meh-i nev':** -

Mısra: 52

Hilal, yeni ay.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev

52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

melek:

1. **melek:**

Mısra: 46

Melek, firişte.

45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür

46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

melek-sîmâ:

1. **Melek-sîmâ:**

Mısra: 10

Melek yüzlü güzel.

9. İçi toptoludur maḥbûblardan

10. Melek-sîmâ perî-veş ḥûblardan

merğ-zâr:

1. **merğ-zâr:** -1

Mısra: 5

Çayırlık, çimenli ve sulak yer.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı

6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

2. **merğ-zâr:** -1

Mısra: 6

Çayırlık, çimenli ve sulak yer.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı

6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

mesken:

1. **mesken:**

Mısra: 17

Oturulacak, sükûn edilecek yer.

17. Dutunduk ol diyârı hoşca
mesken

18. Kim olur 'andelfbün yiri gülşen

mi:

1. **mi:**

Mısra: 46

"Mi" soru edatı.

45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür

46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

mihrâb:

1. **mihrâb:** -1

Mısra: 49

*Mabedlerde yönelinen taraftaki
duvarda bulunan ve imamlık edene
ayrılmış olan oyuk, girintili yer,
sevgilinin kaşına benzetilir.*

49. Ham-ı ebrûsıdur mihrâbı cānuñ

50. Gözidür fitnesi devr-i zamānuñ

1. **mihre:** -e

Mısra: 51

Güneş.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev

52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

murğ:

1. **murğ:**

Mısra: 6

Kuş.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı

6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

muşarraḥ:

1. **muşarraḥ:**

Mısra: 55

Açık söylenmiş, belirtilmiş, apaçık.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin muşarraḥ

56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi muvaşşah

muvaşşah:

1. **muvaşşah:**

Mısra: 56

Süslenmiş, süslü.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin
muşarraḥ

56. Ki taşrîḥ ide bu medḥi

muvaşşah

zamānda

münfa' il:1. **münfa' ildür:** -dür

Mısra: 39

*Etkili olmak.*39. Gözinden münfa' ildür sihr-i
Sahbān

40. Firiştedür bu nev'e olmaz insān

müzeyyen:1. **müzeyyen:**

Mısra: 37

*Bezenmiş, süslenmiş, ziynetli.*37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cināndur38. Ne cāndur gör ki maḥbūb-ı
cihāndur2. **müzeyyen:**

Mısra: 5

Bezenmiş, süslenmiş, ziynetli.

5. Müzeyyen her tarafda merg-zārı

6. Kılur her merg-zārı murğ zārî

n'ola:1. **N'ola:**

Mısra: 3

*Çok mu, şaşılır mı?*3. N'ola medḥ itsem ol şîrîn
maḥāmı

4. K'aña Dārū's-selām ider selāmı

n'olısar:1. **n'olısar:**

Mısra: 20

*Ne olacak, nasıl olacak.*19. Hemān-dem başladum taḥşîle iy
yār

20. Ne bilürdüm n'olısar āḥir-i kār

naẓîr:1. **naẓîri:** -i

Mısra: 32

Benzer, eş, denk.

31. Oturmuş gūşe-i bezzāz-sitānda

32. Naẓîri gelmemiş devr-i

nāzûk:1. **nāzûk:**

Mısra: 13

Hoş, güzel.

13. Göñül çün gördi ol nāzûk diyārı

14. Eline virdi anuñ ihtiyārı

ne:1. **ne:**

Mısra: 20

*"Ne" soru sıfatı.*19. Hemān-dem başladum taḥşîle iy
yār

20. Ne bilürdüm n'olısar āḥir-i kār

2. **ne:**

Mısra: 38

*"Ne" soru sıfatı.*37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cināndur38. Ne cāndur gör ki maḥbūb-ı
cihāndur**nev':**1. **nev'e:** -e

Mısra: 40

*Çeşit, cins, tür.*39. Gözinden münfa' ildür sihr-i
Sahbān

40. Firiştedür bu nev'e olmaz insān

nice:1. **nice:**

Mısra: 1

*Çok, hayli.*1. Nice şehir ol ki rāḥat-gāh-ı
cāndur

2. Kenārı sebze-zār u büstāndur

nokta-i mevḥûm:1. **nokta-i mevḥûm:** -

Mısra: 35

*Şüpheli noktası; Varlığı şüpheli olan
nokta.*

35. Dehānı nokta-i mevḥûma

beñzer
36. Kelāmı cevher-i manzūma
 beñzer

nūr:

1. nūr:

Mısra: **33**
Işık, nur, aydınlık.

33. Vücūdı nūr ile olmuş sirişte
34. Beşerdür dimege korkar firişte

od:

1. odi: -ı

Mısra: **23**
Ateş, alev.

23. Ğurūr itdükçe ğurbet odı cānda
24. Bulınurdum kenār-ı büstānda

2. odına: -ın, -a

Mısra: **22**
Ateş, alev.

21. Velîkin ben ğarîb-i zār u giryān
22. Cefā odına yanmış sîne biryān

ol:

1. ol:

Mısra: **1**
" O" işaret sıfatı.

1. Nice şehir ol ki rāhat-ğāh-ı
 cāndur
2. Kenārı sebze-zār u büstāndur

2. ol:

Mısra: **13**
" O" işaret sıfatı.

13. Gönül çün gördi ol nāzûk diyārı
14. Eline virdi anuñ ihtiyārı

3. ol:

Mısra: **15**
" O" işaret sıfatı.
15. Adını dirler İznîk ol maķāmuñ
16. Sanasun ‘aynıdur Dārü’s-selāmuñ

4. ol:

Mısra: **17**
" O" işaret sıfatı.

17. Dutunduk ol diyārı hoşca
 mesken

18. Kim olur ‘andelfbün yiri gülşen

5. ol:

Mısra: **3**
" O" işaret sıfatı.

3. N’ola medh itsem ol şîrîn
 maķāmı

4. K’aña Dārü’s-selām ider selāmı

6. ol:

Mısra: **47**
" O" işaret sıfatı.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vār
48. Ayaklarında ‘uşşākuñ seri var

7. ol:

Mısra: **52**
" O" işaret sıfatı.

51. Yüzi katında yokdur mihre
 pertev

52. Utanur hācibinden ol meh-i
 nev‘

8. ol:

Mısra: **7**
" O" işaret sıfatı.

7. Huşūşen ol leb-i deryāsı anuñ

8. Ferālî-bağşı-durur rûh-ı revānuñ

9. olmuş: -mı

Mısra: **33**
" Ol" yardımcı fiil.

33. Vücūdı nūr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege korkar firişte

otur:

1. oturmuş: -mı

Mısra: **31**
Oturmak, beklemek.

31. Oturmuş gūşe-i bezzāz-sitānda

32. Naẓîri gelmemiş devr-i
 zamānda

perî:

1. perî:

Mısra: **47**
*Cisimleri çok lâtif ve görünmez
 olan hoş mahluk.*

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr
48. Ayaklarında 'uşşâkuñ seri var

1. **perîdür:** -dür

Mısra: 46

Çok güzel, alımlı, becerikli kadın.

45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür

46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

perî-veş:

1. **perî-veş:**

Mısra: 10

Peri gibi.

9. İçi toptoludur maḥbûblardan

10. Melek-sîmâ perî-veş ḥüblardan

pertev:

1. **pertev:**

Mısra: 51

Işık, parıltı.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev

52. Utanur ḥâcibinden ol meh-i
nev'

râhat-gâh-ı cân:

1. **râhat-gâh-ı cân:** -

Mısra: 1

Ruhu rahatlatıcı yer.

1. Nice şehir ol ki râhat-gâh-ı
cândur

2. Kenârı sebze-zâr u büstândur

rûh-ı revân:

1. **rûh-ı revân:** -

Mısra: 8

Ruh ve can, iç ve dış.

7. Huşûşen ol leb-i deryâsı anuñ

8. Ferâḥ-baḥşî-durur rûh-ı revânuñ

şan:

1. **şan:**

Mısra: 37

Sanki, adeta, güya.

37. Müzeyyen şan ki tâvûs-ı
cinândur

38. Ne cândur gör ki maḥbûb-ı
cihândur

2. **şanasın:** -a, -sın

Mısra: 54

Farz etmek, varsaymak.

53. Belâcı gözleri sihr-âferîndür

54. Dükânın şanasın ḥuld-ı berîndür

1. **sanasun:** -a, -sun

Mısra: 16

Sanmak, düşünmek, zannetmek.

15. Adını dirler İznîk ol maḥâmuñ

16. Sanasun 'aynıdur Dârü's-
selâmuñ

selâm:

1. **selâmı:** -ı

Mısra: 4

Esenlik dileme sözü.

3. N'ola medḥ itsem ol şîrîn
maḥâmu

4. K'aña Dârü's-selâm ider selâmı

ser-defter:

1. **ser-defteridür:** -i-dür

Mısra: 45

Önder.

45. Kamu güzellerüñ ser-defteridür

46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

ser-i kūy:

1. **ser-i kūy:**

Mısra: 41

*Sevgilinin yaşadığı mahalle
sokağının başı.*

41. Ser-i kūy dilüñârâm-gâhı

42. Cemâli manzar-ı nûr-ı İlâhî

ser:

1. **seri :-i**

Mısra: 48

Baş, kafa.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr

48. Ayaklarında 'uşşâkuñ seri var

serv:

1. **serv:**

Mısra: 29

Servi, selvi.

29. Meger bir serv boylu sîb

ğabgab

30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-leb

seyr id:

1. **seyr iderdüm:** -er-dü-m

Mısra: 25

Seyretmek, bakmak.

25. Gehî deryâ kenârın seyr iderdüm

26. Ten-i tenhâ olup bî-ğayr iderdüm

sîb:

1. **sîb:**

Mısra: 29

Sevgilinin elmaya benzeyen çenesi.

29. Meger bir serv boylu sîb

ğabgab

30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-leb

sihr-âferîn:

1. **sihr-âferîndür:** -dür

Mısra: 53

Büyüleyici.

53. Belâcı gözleri sihr-âferîndür

54. Dükânın şanasın huld-ı berîndür

sihr-i Sahbân:

1. **sihr-i sahbân:**

Mısra: 39

Cahiliye dönemi büyücüsü.

39. Gözinden münfa'ildür sihr-i

Sahbân

40. Firiştedür bu nev'e olmaz insân

sîne:

1. **sîne:**

Mısra: 22

Göğüs.

21. Velîkin ben ğarîb-i zâr u giryân

22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

sirişte:

1. **sirişte:**

Mısra: 33

Yaratılış, huy, mizaç.

33. Vücûdı nûr ile olmuş sirişte

34. Beşerdür dimege korkar firişte

söz:

1. **söze:** -e

Mısra: 43

Söz, laf.

43. Söze geldükde cisme cân bağışlar

44. Kādîmî kâfire îmân bağışlar

şehr:

1. **şehr:**

Mısra: 1

Kent, şehir.

1. Nice şehr ol ki rāhat-gāh-ı cāndur

2. Kenârı sebze-zâr u büstāndur

şekkerîn-leb:

1. **şekkerîn-leb:**

Mısra: 30

Şeker dudaklı, tatlı sözlü.

29. Meger bir serv boylu sîb

ğabgab

30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-leb

şîrîn:

1. **şîrîn:**

Mısra: 3

Güzel, hoş.

3. N'ola medh itsem ol şîrîn maqâmı

4. K'aña Dārü's-selām ider selâmı

taşîl:

1. **taşîle:** -e

Mısra: 19

Eğitim görmek, bilgi edinmek

19. Hemân-dem başladum taşîle iy yâr

20. Ne bilürdüm n'olısar âhîr-i kâr

tal'at:

1. **tal'atlu:** -lu

Mısra: 30

Güzellik, parlaklık

29. Meger bir serv boylu sîb
ğabgab
30. Güneş tal'atlu ammā şekkerîn-
leb

taraf:

1. *tarafda:* -da
Mısra: 5
Cihet, yön.

5. Müzeyyen her tarafda merg-zârı
6. Kılur her merg-zârı murğ zârî

taşrîh id:

1. *taşrîh ide:* -e
Mısra: 56
Açık surette ifade etme, açıkça
söylemek.

55. Anuñ-çün itmedüm ismin
muşarraḥ
56. Ki taşrîh ide bu medḥi
muvaşşah

tāvūs-ı cinân:

1. *tāvūs-ı cinândur:* -dur
Mısra: 37
(Cennetteki tavus kuşu) dünya
tavusu.

37. Müzeyyen şan ki tāvūs-ı
cinândur
38. Ne cāndur gör ki maḥbûb-ı
cihândur

ten-i tenhâ ol:

1. *ten-i tenhâ olup:* -up
Mısra: 26
Tek bir olmak, tek başına olmak.

25. Gehî deryâ kenârın seyr
iderdüm
26. Ten-i tenhâ olup bî-ğayr
iderdüm

toptolu:

1. *toptoludur:* -dur
Mısra: 9
Dopdolu, tamamen dolu.

9. İçi toptoludur maḥbûblardan
10. Melek-sîmâ perî-veş ḥûblardan

u:

1. *u:*
Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

1. Nice şehir ol ki rāḥat-gāh-ı
cāndur
2. Kenârı sebze-zâr u büstāndur

2. u:

Mısra: 21
" Ve" bağlacı.

21. Velîkin ben ğarîb-i zâr u giryân
22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

‘uşşâk:

1. *‘uşşâkuñ:* -uñ
Mısra: 48
Aşıklar, gönül adamları.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr
48. Ayaklarında ‘uşşâkuñ seri var

utan:

1. *utanur:* -ur
Mısra: 52
çekinmek, mahcup olmak

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev
52. Utanur ḥâcibinden ol meh-i
nev‘

var:

- var:**
Mısra: 48
Bulunmak, var olmak.
47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr
48. Ayaklarında ‘uşşâkuñ seri var

var:

1. *varup:* -up
Mısra: 28
Bir yere ulaşmak, erişmek, gitmek.

27. Gönül deryâsı itdükçe
temevvüc
28. Varup bâzâra iderdüm teferrüc

velîkin:

1. *velîkin:*
Mısra: 11
Ama, fakat, lakin.

11. Velîkin her birisidür cefâ-kâr
12. Kılurlar yâri düşmen düşmeni
yâr

2. velîkin:

Mısra: 21
Ama, fakat, lakin.

21. Velîkin ben ġarîb-i zâr u giryân
22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

vir:

1. **virdi:** -di
Mısra: 14
Verdi, sundu.

13. Göñül çün gördi ol nâzûk diyârı
14. Eline virdi anuñ ihtiyârı

vücüd:

1. **vücûdı:** -ı
Mısra: 33
Beden, cisim, varlık.

33. Vücûdı nûr ile olmuş sirişte
34. Beşerdür dimege kôrkar firişte

yâhuz:

1. **yâhuz:**
Mısra: 46
"ya da" anlamında bir söz.

45. Kâmu güzellerüñ ser-defteridür
46. Melek mi bilmezem yâhuz
perîdür

yan:

1. **yanmış:** -mış
Mısra: 22
Tutuşmak, alev almak.

21. Velîkin ben ġarîb-i zâr u giryân
22. Cefâ odına yanmış sîne biryân

yâr:

1. **yâr:**
Mısra: 19
Arkadaş, dost.

19. Hemân-dem başladum taşşîle iy
yâr

20. Ne bilürdüm n'olısar âhîr-i kâr

yiri gülşen:

1. **yiri gülşen:**
Mısra: 18
Mekanı gül bahçesi.

17. Dutunduk ol diyârı hoşca
mesken
18. Kim olur 'andelîbün yiri gülşen

yok:

1. **yokdur:** -dur
Mısra: 51
Bulunmama, mevcut olmama.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev
52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

yürü:

1. **yürürse:** -r, -se
Mısra: 47
Adım atarak ilerlemek, gitmek.

47. Yürürse ol perî kebk-i derî-vâr
48. Ayağlarında 'uşşâkuñ seri var

yüz:

1. **yüzi:** -i
Mısra: 51
Çehre, suret.

51. Yüzi katında yokdur mihre
pertev
52. Utanur hâcibinden ol meh-i
nev'

zâr:

1. **zârî:** -i
Mısra: 6
Ağlama, inleme.

5. Müzeyyen her tarafda merğ-zârı
6. Kılur her merğ-zârı murğ zârî

9 . Mesnevi

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revânı
Göñül benden revân oldu revânî
2. Çü deryâ oldu göñlüm eyledi cüş
Fiğâna başladum bülbül gibi hoş
3. Gice gündüz işüm ağlamak oldu
Ciger 'ışk odına tağlamak oldu
4. Dilümde zikrüm oldu n'ideyim dost
Başum çevrildi kıanda gideyim dost
5. Şu resme çıktı bu dünyâ gözümden
Be-küllî nâ-ümîz oldum özümden
6. Kamu 'ilm ü edebden ayru düşdüm
Fırâk odına yandum şayru düşdüm
7. Felek ahvâlümü tebdîl kıldı
Kamu tahşîlümü ta'tîl kıldı
8. Kanı ol 'ilm ü ol zühd ü tezehhüd
Kanı ol zıkr ü t'â'at ü teheccüd
9. Kanı ol şevk u ol zevk u şafâlar
Kanı ol yâr-ı cânî pârsâlar
10. Kanı ol dürlü dürlü şofulanmak
Kanı ol başlar açuban şalınmak
11. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
Ki düşdüm cümlesinden böyle tenhâ

aç:

1. **açuban:** -uban

Mısra: 20

Açmak, göstermek.

19. Kanı ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kanı ol başlar açuban şalınmak

ağla:

1. **ağlamak:** -mak

Mısra: 5

İnlemek.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu

6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldu

ahvâl:

1. **ahvâlümi:** -üm,-i

Mısra: 13

Durum.

13. Felek ahvâlümi tebdîl kıldı

14. Kamu taşşîlümü ta'îl kıldı

ayru düş:

1. **ayru düşdüm:** -dü-m

Mısra: 11

Uzakta kalmak, ayrılmak.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru düşdüm

12. Firāk odına yandum şayru düşdüm

başla:

1. **başladum:** -du,-m

Mısra: 4

Başlamak.

3. Çü deryâ oldı gönüm eyledi cüş

4. Fiğâna başladum bülbül gibi hoş

1. **başlar:** -lar

Mısra: 20

Baş, kafa.

19. Kanı ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kanı ol başlar açuban şalınmak

2. **başum:** -um

Mısra: 8

Baş, kafa.

7. Dilümde zikrüm oldı n'ideyim dost

8. Başum çevrildi kanda gideyim dost

be-küllî:

1. **Be-küllî:**

Mısra: 10

Tamamen, hepsi.

9. Şu resme çıkdı bu dünyâ gözümden

10. Be-küllî nâ-ümîz oldum özümden

ben:

1. **benden:** -den

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revânı

2. Gönül benden revân oldı revânî

böyle:

1. **böyle:**

Mısra: 22

"Böyle, bu şekilde" anlamlarına kullanılan durum zarfı.

21. Dirîğâ vü dirîğâ vü dirîğâ

22. Ki düşdüm cümlesinden böyle tenhâ

bu:

1. **bu:**

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

9. Şu resme çıkdı bu dünyâ gözümden

10. Be-küllî nâ-ümîz oldum özümden

bülbül:

1. **bülbül:**

Mısra: 4

Bülbül.

3. Çü deryâ oldı gönüm eyledi cüş

4. Fiğâna başladum bülbül gibi hoş

ciger:

1. **ciger:**

Mısra: 6

Bağır.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu

6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldu

cüş eyle:

1. *cüş eyledi:* -di
Mısra: 3
Coşmak.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cüş
4. Figāna başladum bülbül gibi hoş

cümle:

1. *cümlesinden:* -sin, -den
Mısra: 22
Bütün, herkes.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

çevril:

1. *çevrildi:* -di
Mısra: 8
döndürülmek
7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost
8. Başum çevrildi kıanda gideyim
dost

çık:

1. *çıkdı:* -dı
Mısra: 9
Çıkmak(kaybolmak, unutulmak).
9. Şu resme çıkdı bu dünyā
gözümden
10. Be-küllî nâ-ümîz oldum
özümden

çü:

1. *çü:*
Mısra: 3
Gibi benzetme edatı.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cüş
4. Figāna başladum bülbül gibi hoş

çün:

1. *çün:*
Mısra: 1
"Çünkü" anlamında edat.
1. Gözüm çün gördi ol serv-i revānı
2. Göñül benden revān oldu revānî

deryā ol:

1. *deryā oldu:* -dı
Mısra: 3
Nehir olmak.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cüş
4. Figāna başladum bülbül gibi hoş

dil:

1. *dilümde:* -üm, -de
Mısra: 7
Dil.

7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost
8. Başum çevrildi kıanda gideyim
dost

dirîgâ:

1. *dirîgâ:*
Mısra: 21
Eyvah.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

2. dirîgâ:

- Mısra: 21
Eyvah.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

3. dirîgâ:

- Mısra: 21
Eyvah.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

dost:

1. *dost:*
Mısra: 7
Arkadaş, dost.

7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost
8. Başum çevrildi kıanda gideyim
dost

2. dost:

Mısra: 8
Arkadaş, dost.

7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost

8. Başum çevrildi kıanda gideyim
dost

dünyā:**1. dünyā:**

Mısra: 9
Dünya.

9. Şu resme çıkdı bu dünyā
gözümde

10. Be-küllî nā-ümîz oldum
özümde

dürlü dür:**1. dürlü dürlü: -lü**

Mısra: 19
Çeşit çeşit.

19. Kani ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kani ol başlar açuban şalınmak

düş:**1. düşdüm: -dü, -m**

Mısra: 12
Bir duruma düşmek.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm

12. Firāk odına yandum şayru
düşdüm

1. düşdüm: -düm

Mısra: 22
Ayrı kalmak, uzaklaşmak.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ

22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

edeb:**1. edebden: -den**

Mısra: 11
Terbiye.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm

12. Firāk odına yandum şayru
düşdüm

felek:**1. felek:**

Mısra: 13
Alem, dünya.

13. Felek ahvālümü tebdîl kıldı

14. Kamu tahşîlümü ta'îl kıldı

figān:**1. figāna: -a**

Mısra: 4
İnilti.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cüş

4. Figāna başladum bülbül gibi hoş

firāk:**1. firāk:**

Mısra: 12
Ayrılık.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm

12. Firāk odına yandum şayru
düşdüm

gibi:**1. gibi:**

Mısra: 4
"Gibi" edatı.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cüş

4. Figāna başladum bülbül gibi hoş

gice gündüz:**1. gice gündüz: -**

Mısra: 5
Aralıksız, sürekli, her zaman.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu

6. Ciger 'işş odına bağlamak oldu

gid:**1. gideyim: -e, -y, -im**

Mısra: 8
Gitmek.

7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost

8. Başum çevrildi kıanda gideyim
dost

gönl:

1. **gönlüm:** -üm
Mısra: 3
Yürek.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cūş
4. Fiğāna başladum bülbül gibi hoş

göñül:

1. **göñül:**
Mısra: 2
Yürek.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revānı
2. Göñül benden revān oldu revānî

gör:

1. **gördi:** -di
Mısra: 1
Görmek, fark etmek.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revānı
2. Göñül benden revān oldu revānî

göz:

1. **gözüm:** -üm
Mısra: 1
Göz, görme organı.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revānı
2. Göñül benden revān oldu revānî

2. **gözümünden:** -üm,-den
Mısra: 9
Göz, görme organı.

9. Şu resme çıkdı bu dünyā
gözümünden
10. Be-küllî nā-ümîz oldum
özümünden

hoş:

1. **hoş:**
Mısra: 4
Güzel, iyi.

3. Çü deryā oldu gönlüm eyledi cūş
4. Fiğāna başladum bülbül gibi hoş

ışk:

1. **ışk:**
Mısra: 6
Aşk.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu
6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldu

ilm:

1. **ilm:**
Mısra: 11
İlim.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm
12. Firāk odına yandum şayru
düşdüm

2. **ilm:**
Mısra: 15
İlim.

15. Kanı ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd
16. Kanı ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

işüm ol:

1. **işüm oldu:** -dı
Mısra: 5
Uğraş olmak, iş güç olmak.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu
6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldu

kamu:

1. **kamu:**
Mısra: 11
Bütün.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm
12. Firāk odına yandum şayru
düşdüm

2. **kamu:**
Mısra: 14
Bütün.

13. Felek ahvālümü tebdîl kıldı
14. Kamu tahşîlümü ta'tîl kıldı

kanda:

1. **kanda:**
Mısra: 8
Nereye.

7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost
8. Başum çevrildi kanda gideyim
dost

kanı:**1. kanı:**

Mısra: 15

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

15. Kanı ol 'ilm ü ol zühd ü tezehhüd

16. Kanı ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

2. kanı:

Mısra: 16

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

15. Kanı ol 'ilm ü ol zühd ü tezehhüd

16. Kanı ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

3. kanı:

Mısra: 17

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

17. Kanı ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kanı ol yâr-ı cânî pârsâlar

4. kanı:

Mısra: 18

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

17. Kanı ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kanı ol yâr-ı cânî pârsâlar

5. kanı:

Mısra: 19

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

19. Kanı ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kanı ol başlar açuban şalınmak

6. kanı:

Mısra: 20

"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

19. Kanı ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kanı ol başlar açuban şalınmak

ki:**1. ki:**

Mısra: 22

"Ki bağlacı".

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ

22. Ki düşdüm cümlesinden böyle tenhâ

n'id:**1. n'ideyim: -e,-y,-im**

Mısra: 7

"Ne yapayım, ne söyleyeyim; elimden bir şey gelmez." anlamında çaresizlik bildiren bir ifade.

7. Dilümde zıkrüm oldı n'ideyim dost

8. Başum çevrildi kıanda gideyim dost

nâ-ümîz ol:**1. nâ-ümîz oldum: -du-m**

Mısra: 10

Umutsuz olmak.

9. Şu resme çıkdı bu dünyâ gözümden

10. Be-küllî nâ-ümîz oldum özümden

od:**1. odına: -ı,-n,-a**

Mısra: 12

Ateş.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru düşdüm

12. Fırâk odına yandum şayru düşdüm

2. odına: -ın, -a

Mısra: 6

Ateş.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldı

6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldı

ol:**1. ol:**

Mısra: 1

O işaret sıfatı.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revânı

2. Göñül benden revân oldı revânî

2. ol:

Mısra: 15
"O" işaret sıfatı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

3. ol:

Mısra: 15
"O" işaret sıfatı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

4. ol:

Mısra: 16
"O" işaret sıfatı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

5. ol:

Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

6. ol:

Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

7. ol:

Mısra: 18
"O" işaret sıfatı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

8. ol:

Mısra: 19
"O" işaret sıfatı

19. Kani ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kani ol başlar açuban şalınmak

9. ol:

Mısra: 20
"O" işaret sıfatı

19. Kani ol dürlü dürlü şofulanmak

20. Kani ol başlar açuban şalınmak

öz:

1. **özüm-den:** -üm,-den

Mısra: 10

Kendi.

9. Şu resme çıkdı bu dünyâ
gözüm-den

10. Be-küllî nâ-ümîz oldum
özüm-den

pârsâ:

1. **pârsâlar:** -lar

Mısra: 18

Takval sahipleri(dinine aşırı bağlı
olanlar).

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

resm:

1. **resme:-e**

Mısra: 9

Biçim(böylece. bu şekilde).

9. Şu resme çıkdı bu dünyâ
gözüm-den

10. Be-küllî nâ-ümîz oldum
özüm-den

revân ol:

1. **revân oldı:** -dı

Mısra: 2

Hareket etmek(gitmek).

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revânı

2. Gönül benden revân oldı revânî

revân:

1. **revânî:** -î

Mısra: 2

Hemen.

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revânı

2. Gönül benden revân oldı revânî

safa:

1. **şafâlar:** -lar

Mısra: 17

Gönül huzuru.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

şalınmak:

1. **şalınmak:** -mak
Mısra: 20
Eğilmek.

19. Kani ol dürlü dürlü şofulanmak
20. Kani ol başlar açuban şalınmak

şayru:

1. **şayru:**

Mısra: 12
Hasta.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm
12. Firāk odına yandım şayru
düşdüm

serv-i revān:

1. **serv-i revān:** -

Mısra: 1
Yürüyen selvi(uzun selvi boylu
sevgili).

1. Gözüm çün gördi ol serv-i revānı
2. Göñül benden revān oldu revānî

sofu:

1. **şofulanmak:** -lan-mak

Mısra: 19
Derviş.

19. Kani ol dürlü dürlü şofulanmak
20. Kani ol başlar açuban şalınmak

şevk:

1. **şevk:**

Mısra: 17
İstek, heves.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafālar
18. Kani ol yār-ı cānî pārsālar

şu:

1. **şu:**

Mısra: 9
"Bu" işaret sıfatı.

9. Şu resme çıkdı bu dünyā
gözümden
10. Be-küllî nā-ümîz oldum
özümden

ta'at:

1. **tā'at:**

Mısra: 16
İbadet.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zikr ü tā'at ü teheccüd

tağlamak ol:

1. **tağlamak oldu:** -dı

Mısra: 6
Yakmak.

5. Gice gündüz işüm ağlamak oldu
6. Ciger 'ışk odına tağlamak oldu

taḥşîl:

1. **taḥşîlümü:** -üm, -ü

Mısra: 14
İlim edinmek, ilim öğrenmek.

13. Felek ahvālümü tebdîl kıldı
14. Kamu taḥşîlümü ta'tîl kıldı

ta'tîl kıl:

1. **ta'tîl kıl:** -

Mısra: 14
Azad etmek(unutturmak).

13. Felek ahvālümü tebdîl kıldı
14. Kamu taḥşîlümü ta'tîl kıldı

tebdîl kıl:

1. **tebdîl kıldı:** -dı

Mısra: 13
Değiştirdi.

13. Felek ahvālümü tebdîl kıldı
14. Kamu taḥşîlümü ta'tîl kıldı

teheccüd:

1. **teheccüd:**

Mısra: 16
Geceleyin kılınan nafile namazı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zikr ü tā'at ü teheccüd

tenhâ:**1. tenhâ:**

Mısra: 22
Tek başına, yalnız.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

tezehhüd:**1. tezehhüd:**

Mısra: 15
Sofuluk(dünyevi şeylerden el çeken
ve ibadet eden).

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd
16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

u:**1. u:**

Mısra: 17
" Ve" bağlacı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar
18. Kani ol yâr-ı cãnî pãrsâlar

2. u:

Mısra: 17
" Ve" bağlacı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar
18. Kani ol yâr-ı cãnî pãrsâlar

3. ü:

Mısra: 11
" Ve" bağlacı.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm
12. Firâk odına yandum şayru
düşdüm

4. ü:

Mısra: 15
" Ve" bağlacı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd
16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

5. ü:

Mısra: 15
" Ve" bağlacı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

6. ü:

Mısra: 16
" Ve" bağlacı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

7. ü:

Mısra: 16
" Ve" bağlacı.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü
tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

vü:**1. vü:**

Mısra: 21
" Ve" bağlacı.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

2. vü:

Mısra: 21
" Ve" bağlacı.

21. Dirîgâ vü dirîgâ vü dirîgâ
22. Ki düşdüm cümlesinden böyle
tenhâ

yan:**1. yandum: -du,-m**

Mısra: 12
Yanmak.

11. Kamu 'ilm ü edebden ayru
düşdüm
12. Firâk odına yandum şayru
düşdüm

yâr-ı cãn:**1. yâr-ı cãnî: -î**

Mısra: 18
Can arkadaşı.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar
18. Kani ol yâr-ı cãnî pãrsâlar

zevk:**1. zevk:**

Mısra: 17

Eğlence.

17. Kani ol şevk u ol zevk u şafâlar

18. Kani ol yâr-ı cânî pârsâlar

zıkr:**1. zıkr:**

Mısra: 16

Anma, hatırlama(Allah'ı anma)

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü

tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

zıkrüm ol:**1. zıkrüm oldu: -dı**

Mısra: 7

*Sözü olmak.*7. Dilümde zıkrüm oldu n'ideyim
dost8. Başum çevrildi kanda gideyim
dost**zühd:****1. zühd:**

Mısra: 15

Sofu.

15. Kani ol 'ilm ü ol zühd ü

tezehhüd

16. Kani ol zıkr ü tã'at ü teheccüd

10 . Mesnevi

1. Bu resmile kıldurdum âh u zârı
Geçürürdüm ğam ile rûzgârı
2. Velîkin müşkil idi baña bu iş
Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş
3. Bu nev' ile kıdurken fîkr-i ahvâl
Kılağuma bir âvâz irdi der-hâl
4. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn
Göñül ü gözdür iden sini ğam-gîn
5. Seni anlardur iden böyle şeydâ
Saña bu derdi anlar kıldı peydâ
6. Var anlarıñla bağla kîni cāndan
Yeter bu 'ālemi tıldur figāndan
7. Çü bu âvāze andan gūşa geldi
Göñül deryāsı ol dem cūşa geldi

âh:1. **âh:**

Mısra: 1

Âh etmek, hasret çekmek, inlemek.

1. Bu resmile kılurdum âh u zârı

2. Geçürürdüm gam ile rûzgârı

‘âlem:*‘âlemi: -i*

Mısra: 12

Âlem, dünya.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu ‘âlemi tıldur figāndan

a:1. **andan:** -n, -dan

Mısra: 13

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

13. Çü bu âvāze andan gūşa geldi

14. Göñül deryāsı ol dem cūşa geldi

anlar:2. **anlar:** -n, -lar

Mısra: 10

"Onlar" çokluk üçüncü şahıs zamiri.

9. Seni anlardur iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

1. **anlardur:** -dur

Mısra: 9

"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

9. Seni anlardur iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

2. **anlaruñla:** -uñ, -la

Mısra: 11

Üçüncü çokluk şahıs zamiri, onlar.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu ‘âlemi tıldur figāndan

âvâz:1. **âvâz:**

Mısra: 6

Ses.

5. Bu nev‘ ile kılurken fikr-i ahvāl

6. Kulağuma bir âvâz irdi der-hāl

âvāze:1. **âvāze:**

Mısra: 13

Ses.

13. Çü bu âvāze andan gūşa geldi

14. Göñül deryāsı ol dem cūşa geldi

bağla:1. **bağla:**

Mısra: 11

Kapatmak.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu ‘âlemi tıldur figāndan

bañ:1. **baña:** -a

Mısra: 3

"Bana" kişi zamiri.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kandan geldi başuma bu teşvîş

baş:1. **başuma:** -um, -a

Mısra: 4

Baş, kafa.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kandan geldi başuma bu teşvîş

bî-çäre:1. **bî-çäre:**

Mısra: 7

Çaresiz, düşkün.

7. Ki iy bî-çäre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini gam-gîn

bir:1. **bir:**

Mısra: 6

"Bir" sayı sıfatı.

5. Bu nev‘ ile kılurken fikr-i ahvāl

6. Kulağuma bir âvâz irdi der-hāl

böyle:**1. böyle:**

Mısra: 9

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

9. Seni anlardur iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

bu:**1. bu:**

Mısra: 1

" Bu" işaret sıfatı .

1. Bu resmile kıldurdum āh u zārı

2. Geçürürdüm gam ile rüzgārı

2. bu:

Mısra: 10

" Bu" işaret sıfatı .

9. Seni anlardur iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

3. bu:

Mısra: 12

" Bu" işaret sıfatı .

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu 'ālemi tıldur figāndan

4. bu:

Mısra: 13

" Bu" işaret sıfatı .

13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi

14. Gönül deryası ol dem cūşa geldi

5. bu:

Mısra: 3

" Bu" işaret sıfatı .

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş

6. bu:

Mısra: 4

" Bu" işaret sıfatı .

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş

7. bu:

Mısra: 5

" Bu" işaret sıfatı .

5. Bu nev' ile kıılırken fikr-i ahvāl

6. Kıulağuma bir āvāz irdi der-hāl

can:**1. cāndan:** -dan

Mısra: 11

Can, hayat.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu 'ālemi tıldur figāndan

cūş:**1. cūşa:** -a

Mısra: 14

Kaynamak, coşmak.

13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi

14. Gönül deryası ol dem cūşa geldi

cü:**1. çü:**

Mısra: 13

"Çünkü" bağlacı.

13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi

14. Gönül deryası ol dem cūşa geldi

dem:**1. dem:**

Mısra: 14

An, dem.

13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi

14. Gönül deryası ol dem cūşa geldi

derd:**1. derdi:** -i

Mısra: 10

Dert, bela.

9. Seni anlardur iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

der-hāl:**1. der-hāl:**

Mısra: 6

Hemen, o anda.

5. Bu nev' ile kıılırken fikr-i ahvāl

6. Kıulağuma bir āvāz irdi der-hāl

dervîş-i miskîn:**1. dervîş-i miskîn: -**

Mısra: 7

Fakir dervîş, kimsesiz dervîş.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini ğam-gîn

dervâ:**1. dervâsı: -sı**

Mısra: 14

Deniz.

13. Çü bu âvâze andan gûşa geldi

14. Göñül deryâsı ol dem cûşa geldi

figân:**1. figândan: -dan**

Mısra: 12

Feryat, figan.

11. Var anlaruñla bağla kîni cândan

12. Yeter bu 'âlemi töldür figândan

fıkr-i ahvâl kıl:**1. fıkr-i ahvâl kılrken: -ur-ken**

Mısra: 5

Durumları düşünmek,

5. Bu nev' ile kılrken fıkr-i ahvâl

6. Qulağuma bir âvâz irdi der-ğâl

gam:**1. ğam:**

Mısra: 2

Dert, sıkıntı, üzüntü.

1. Bu resmile kılrduñm âh u zârı

2. Geçürürdüm ğam ile rûzgârı

ğam-gîn id:**1. ğam-gîn iden:-en**

Mısra: 8

Dertli etmek, kaderli etmek.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini ğam-gîn

geç:**1. geçürürdüm: -ür,-ür,-dü,-m**

Mısra: 2

Geçinme, ilerleme.

1. Bu resmile kılrduñm âh u zârı

2. Geçürürdüm ğam ile rûzgârı

gel:**1. geldi: -di**

Mısra: 13

Gelmek, ulaşmak

13. Çü bu âvâze andan gûşa geldi

14. Göñül deryâsı ol dem cûşa geldi

2. geldi: -di

Mısra: 14

Belirmek, ortaya çıkmak.

13. Çü bu âvâze andan gûşa geldi

14. Göñül deryâsı ol dem cûşa geldi

3. geldi: -di

Mısra: 4

Gelmek, ortaya çıkmak.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kırandan geldi başuma bu teşvîş

göñül:**1. göñül:**

Mısra: 14

Gönül, yürek.

13. Çü bu âvâze andan gûşa geldi

14. Göñül deryâsı ol dem cûşa geldi

göñül:

Mısra: 8

Gönül, yürek.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini ğam-gîn

göz:**1. gözdür: -dür**

Mısra: 8

Görme organı, göz.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini ğam-gîn

gūş:

1. **gūşa:** -a
Mısra: 13
Kulak.
13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi
14. Göñül deryāsı ol dem cūşa geldi

i:

1. **idi:** -di
Mısra: 3
"-i" yardımcı fiili.
3. Velîkin müşkil idi baña bu iş
4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş

ile:

1. **ile:**
Mısra: 1
"İle" bağlacı.
1. Bu resmile kııldurdum āh u zārı
2. Geçürürdüm gam ile rûzgārı
2. **ile:**
Mısra: 2
"İle" bağlacı.
1. Bu resmile kııldurdum āh u zārı
2. Geçürürdüm gam ile rûzgārı
3. **ile:**
Mısra: 5
"Birlikte, beraber" anlamlarında edat
5. Bu nev' ile kıılurken fikr-i aḥvāl
6. Kıulağuma bir āvāz irdi der-ḥāl

ir:

1. **irdi:** -di
Mısra: 6
Erişmek, ulaşmak.
5. Bu nev' ile kıılurken fikr-i aḥvāl
6. Kıulağuma bir āvāz irdi der-ḥāl

iş:

1. **iş:**
Mısra: 3
İş, çalışma.
3. Velîkin müşkil idi baña bu iş
4. Ki kıandan geldi başuma bu

teşvîş

iy:

1. **iy:**
Mısra: 7
"Ey" seslenme edatı.
7. Ki iy bî-çāre vü dervîş-i miskîn
8. Göñül ü gözdür iden sini gam-gîn

kandan:

1. **kandan:**
Mısra: 4
Nereden, nerden çıktı.
3. Velîkin müşkil idi baña bu iş
4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş

peydā kıldı:

- kıldı peydā:** -
Mısra: 10
Bulmak, var etmek.
9. Seni anlardır iden böyle şeydā
 10. Saña bu derdi anlar kıldı peydā

ki:

1. **ki:**
Mısra: 4
"bundan dolayı" anlamında bağlaç.
3. Velîkin müşkil idi baña bu iş
4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş
2. **ki:**
Mısra: 7
"diye" anlamında bağlaç.
7. Ki iy bî-çāre vü dervîş-i miskîn
8. Göñül ü gözdür iden sini gam-gîn

kîn:

1. **kîni:** -i
Mısra: 11
Kin, nefret.
11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan
12. Yeter bu 'ālemi tōldur figāndan

kulağ:

1. **ḳulağuma:** -um, -a

Mısra: 6

Kulak, işitme organı.

5. Bu nev' ile ḳılurken fikr-i aḥvāl

6. Ḳulağuma bir āvāz irdi der-ḥāl

müşkil:

1. **müşkil:**

Mısra: 3

Güç, zor, sıkıntılı.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki ḳandan geldi başuma bu

teşvîş

nev':

1. **nev':**

Mısra: 5

Şekil, tarz, biçim.

5. Bu nev' ile ḳılurken fikr-i aḥvāl

6. Ḳulağuma bir āvāz irdi der-ḥāl

ol:

1. **ol:**

Mısra: 14

O an, o zaman anlamında işaret zarfı.

13. Çü bu āvāze andan gūşa geldi

14. Göñül deryâsı ol dem cūşa geldi

resm:

1. **resm:**

Mısra: 1

Usul, tarz, adet.

1. Bu resmile ḳılurdum āh u zārı

2. Geçürürdüm ğam ile rūzgārı

rūzgār:

1. **rūzgārı:** -ı

Mısra: 2

Zaman, vakit

1. Bu resmile ḳılurdum āh u zārı

2. Geçürürdüm ğam ile rūzgārı

sañ:

1. **saña:** -a

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Seni anlardır iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar ḳıldı peydā

sen:

1. **seni:** -i

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Seni anlardır iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar ḳıldı peydā

sin:

1. **sini:** -i

Mısra: 8

Sen, 2. tekil şahıs zamiri.

7. Ki iy bî-çāre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini ğam-
gîn

şeyda id:

1. **şeydā iden:-en**

Mısra: 9

Perişan etmek.

9. Seni anlardır iden böyle şeydā

10. Saña bu derdi anlar ḳıldı peydā

teşvîş:

1. **teşvîş:**

Mısra: 4

Karışıklık, endişe.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki ḳandan geldi başuma bu

teşvîş

toldur:

1. **toldur:**

Mısra: 12

Doldurmak, kaplamak

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu 'ālemi toldur figāndan

u:

1. **u:**

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

1. Bu resmile ḳılurdum āh u zārı

2. Geçürürdüm ğam ile rūzgārı

2. ü:

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini gam-gîn

var:**1. var:**

Mısra: 11

"Git, çekil, uzaklaş" anlamında ünlem.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu 'ālemi tōldur figāndan

velîkin:**1. velîkin:**

Mısra: 3

Ama, fakat, lakin.

3. Velîkin müşkil idi baña bu iş

4. Ki kıandan geldi başuma bu teşvîş

vü:**1. vü:**

Mısra: 7

"Ve" bağlacı.

7. Ki iy bî-çâre vü dervîş-i miskîn

8. Göñül ü gözdür iden sini gam-gîn

yeter:**1. yeter:**

Mısra: 12

"Yeterli, kâfi" anlamında ünlem.

11. Var anlaruñla bağla kîni cāndan

12. Yeter bu 'ālemi tōldur figāndan

zārkı:**1. zārkı kııldurdum: -ur-du-m**

Mısra: 1

Ağlama, inleme.

1. Bu resmile kııldurdum āh u zārı

2. Geçürürdüm gam ile rûzgārı

11 . Mesnevi

1. Dile didüm ki iy göñlüm ne olduñ
Ki böyle toptolu kanile tılduñ
2. Veyā kan olacaķ gözüm ne gördüñ
Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ
3. Gözüm göñlüm elinden dād u feryād
Ki bir laḫza bulardan olmadum şād

bir:1. **bir:**

Mısra: 6

"Bir" sayı sıfatı.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

böyle:1. **böyle:**

Mısra: 2

"böyle, bu şekilde" anlamlarına gelen durum zarfı.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

bu:1. **bulardan:** -lar, -dan

Mısra: 6

"Bu" işaret zamiri.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

dād:1. **dād:**

Mısra: 5

Feryat, fıgan. Sızlanma.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

di:1. **didüm:** -dü, -m

Mısra: 1

Demek, söylemek

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

dil:1. **dile:** -e

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

el:1. **elinden:** -i, -n, -den

Mısra: 5

Durum, vaziyet.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

feryād:1. **feryād:**

Mısra: 5

Feryat, inilti, çığlık.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

gönl:1. **gönlüm:** -üm

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

1. **gönlüm:** -üm

Mısra: 5

Gönül, yürek.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

gör:1. **gördüñ:** -dü, -ñ

Mısra: 3

Bakmak, görmek.

3. Veyā kan olacak gözüm ne gördüñ

4. Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ

göz:1. **gözüm:** -üm

Mısra: 3

Görme organı, göz.

3. Veyā kan olacak gözüm ne gördüñ

4. Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ

2. gözüm: -üm

Mısra: 5

Görme organı, göz.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

hırmen:1. **hırmenini:** -i, -n, -i

Mısra: 4

Harman.

3. Veyā kan olacak gözüm ne gördüñ

4. Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ

ile:1. **ile:**

Mısra: 2

"Vasıtasıyla" anlamında edat.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

iy:1. **iy:**

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

kan ol:1. **kan olacak:** - acak

Mısra: 3

Kan olabilir.

3. Veyā kan olacak gözüm ne gördüñ

4. Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ

kan:1. **kan:**

Mısra: 2

Kan.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

ki:1. **ki:**

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

2. **ki:**

Mısra: 2

"Ki" bağlama edatı.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

3. **ki:**

Mısra: 4

"Ki" bağacı.

3. Veyā kan olacak gözüm ne gördüñ

4. Ki zühdüm hırmenini yile virdüñ

4. **ki:**

Mısra: 6

"Bu yüzden" anlamında bağlaç.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

lahza:1. **lahza:**

Mısra: 6

An, dem.

5. Gözüm gönlüm elinden dād u feryād

6. Ki bir lahza bulardan olmadum şād

ne ol:1. **ne olduñ:** -du-ñ

Mısra: 1

"Ne oldu" anlamına kullanılan soru zamiri.

1. Dile didüm ki iy gönlüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kan ile tolduñ

ne:**1. ne:**

Mısra: 3

Ne, soru zamiri.

3. Veyā kıan olacağ gözüü ne gördüñ

4. Ki zühdüm ħırmenini yile virdüñ

şād ol:**1. şād olmadum:** -ma-du-m

Mısra: 6

Mutlu olmak.

5. Gözüü gönölüm elinden dād u feryād

6. Ki bir laħza bulardan olmadum şād

tol:**1. tölduñ:** -du,-ñ

Mısra: 2

Dolmak, bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

1. Dile didüm ki iy gönölüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kıan ile tölduñ

toptolu:**1. toptolu:**

Mısra: 2

Dopdolu, tamamen dolu.

1. Dile didüm ki iy gönölüm ne olduñ

2. Ki böyle toptolu kıan ile tölduñ

u:**1. u:**

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

5. Gözüü gönölüm elinden dād u feryād

6. Ki bir laħza bulardan olmadum şād

veyā:**1. veyā:**

Mısra: 3

Veya, ya da.

3. Veyā kıan olacağ gözüü ne gördüñ

4. Ki zühdüm ħırmenini yile virdüñ

vir:**1. virdüñ:** -dü, -ñ

Mısra: 4

Vermek, ihsan etmek, sunmak.

3. Veyā kıan olacağ gözüü ne gördüñ

4. Ki zühdüm ħırmenini yile virdüñ

yil:**1. yile:** -e

Mısra: 4

Yel, rüzgar.

3. Veyā kıan olacağ gözüü ne gördüñ

4. Ki zühdüm ħırmenini yile virdüñ

zühd:**1. zühdüm:** -üm

Mısra: 4

Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

3. Veyā kıan olacağ gözüü ne gördüñ

4. Ki zühdüm ħırmenini yile virdüñ

12 . Mesnevi

1. Çü göz bu nev' ile gördi hitâbı
Revân 'arz itmege düzdi cevâbı
2. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn
Sözümü dinle itgil baña tahsîn
3. Benem bir merd-i 'âşık ehl-i dîzâr
Teferrüc-gâhum oldı çehre-i yâr
4. Baña bu resmile kılmak gâzab ne
Veyâ bu vechile hışma sebeb ne
5. Meseldür göze yok zindân dimişler
Bu sözi cümle-i rindân dimişler
6. Yüri var gönlüñe eyle naşîhat
Kim andandur saña işbu faşîhât
7. Benüm yokdur günâhum iy vefâ-dâr
Cefâ ger eylerisen gönlüñe var

andan:**andandur:** -dur

Mısra: 12

Bu nedenle, ondan dolayı.

11. Yüri var gönlüne eyle naşîhat

12. Kim andandur saña işbu faşîhât

‘arz it:**‘arz itmege:** - meg,-e

Mısra: 2

Arz etmek, sunmak.

1. Çü göz bu nev’ ile gördi hitâbı

2. Revân ‘arz itmege düzdi cevâbı

bañ:**Baña:** -a

Mısra: 3

"Bana" kişi zamiri.

3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taşsîn

baña: -a

Mısra: 4

"Bana" kişi zamiri.

3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taşsîn

Baña: -a

Mısra: 7

"Bana" kişi zamiri.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyâ bu vechile hışma sebep ne

ben:**Benem:** -em

Mısra: 5

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

5. Benem bir merd-i ‘âşık ehl-i dîzâr

6. Teferrüc-gâhum oldu çehre-i yâr

Benüm: -üm

Mısra: 13

Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.

13. Benüm yokdur günâhum iy vefâ-dâr

14. Cefâ ger eylerisen gönlüne var

bir:**bir:**

Mısra: 5

"Bir" sayı sıfatı.

5. Benem bir merd-i ‘âşık ehl-i dîzâr

6. Teferrüc-gâhum oldu çehre-i yâr

bu:**bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı .

1. Çü göz bu nev’ ile gördi hitâbı

2. Revân ‘arz itmege düzdi cevâbı

Bu:

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı .

9. Meseldür göze yok zindân dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

bu:

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı .

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyâ bu vechile hışma sebep ne

bu:

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı .

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyâ bu vechile hışma sebep ne

cefâ:**cefâ:**

Mısra: 14

Cefa, eziyet.

13. Benüm yokdur günâhum iy vefâ-dâr

14. Cefâ ger eylerisen gönlüne var

cevâb:**cevâbı:** -ı

Mısra: 2

Yanıt, karşılık.

1. Çü göz bu nev’ ile gördi hitâbı

2. Revân ‘arz itmege düzdi cevâbı

cümle-i rindân:**cümle-i rindân:** -Mısra: 10
Rind kimseler.9. Meseldür göze yok zindân
dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

çehre-i yâr:**çehre-i yâr:** -Mısra: 6
Dost yüzü, sevgili yüzü.5. Benem bir merd-i 'âşık ehl-i
dîzâr

6. Teferrüc-gâhum oldu çehre-i yâr

çü:**Çü:**Mısra: 1
Çünkü, zira.1. Çü göz bu nev' ile gördi hîtâbı
2. Revân 'arz itmege düzdi cevâbı**di:****didi:** -diMısra: 3
Demek, söylemek.3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn
4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn**dil-dâde:****dil-dâde:**Mısra: 3
Gönül vermiş, aşık.3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn
4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn**dimişler:** -miş, -lerMısra: 10
Demek, söylemek.9. Meseldür göze yok zindân
dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

dimişler: -miş, -lerMısra: 9
Demek, söylemek.9. Meseldür göze yok zindân
dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

diñle:**diñle:**Mısra: 4
Dinlemek, işitmek.

3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn

düz:**düzdi:** -diMısra: 2
Dizmek, hazırlamak.

1. Çü göz bu nev' ile gördi hîtâbı

2. Revân 'arz itmege düzdi cevâbı

ehl-i dîzâr:**ehl-i dîzâr:** -Mısra: 5
Yüz sahibi, cemel sahibi.5. Benem bir merd-i 'âşık ehl-i
dîzâr

6. Teferrüc-gâhum oldu çehre-i yâr

faşîhât:**faşîhât:**Mısra: 12
Güzel konuşmak, Güzel sözlerle
yüreği yumşatmak.

11. Yüri var gönlüne eyle naşîhât

12. Kim andandur saña işbu faşîhât

ğazab:**ğazab:**Mısra: 7
Hiddet, öfke.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyâ bu vechile hışma sebep ne

ger eyle:**ger eyle** risen: - r,-i,-se,-nMısra: 14
Eğer eylersen, eğer yaparsan.

13. Benüm yokdur günâhum iy vefâ-dâr

14. Cefâ ger eylerisen gönlüne var

gönlüne eyle:**gönlüne eyle:** -Mısra: 11
Gönlüne nasihat etmek.

11. Yüri var gönlüne eyle naşîhât

12. Kim andandur saña işbu faşîhât

gönlü:**gönlüñe:** -ü,-ñ,-e

Mısra: 14

Gönül, yürek.

13. Benüm yokdur günāhum iy

vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

gör:**gördi:** -di

Mısra: 1

Anlamak, sezmek.

1. Çü göz bu nev' ile gördi hitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

göz:**göz:**

Mısra: 1

Göz, görme organı.

1. Çü göz bu nev' ile gördi hitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

göze: -e

Mısra: 9

Göz, görme organı.

9. Meseldür göze yok zindān

dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindān dimişler

günāh:**günāhum:** -um

Mısra: 13

Günah, suç, kusur.

13. Benüm yokdur günāhum iy

vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

hışm:**hışma:** -a

Mısra: 8

Öfke, hiddet, kızgınlık.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebep ne

hitāb:**hitābı:** -ı

Mısra: 1

Söylenen söz, konuşma.

1. Çü göz bu nev' ile gördi hitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

ile:**ile:**

Mısra: 1

"Birlikte, beraber" anlamı katan edat.

1. Çü göz bu nev' ile gördi hitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

ile:

Mısra: 7

" Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebep ne

ile:

Mısra: 8

" İle" bağlacı.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebep ne

işbu:**işbu:**

Mısra: 12

Bu, işte bu.

11. Yüri var gönlüñe eyle naşîhat

12. Kim andandur saña işbu faşîhāt

it:**itgil:** -gil

Mısra: 4

Etmek, eylemek, yapmak.

3. Baña didi ki iy dil-dāde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taşîsîn

iy:**iy:**

Mısra: 13

"Ey" seslenme edatı.

13. Benüm yokdur günāhum iy

vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

iy:

Mısra: 3

"Ey" seslenme edatı.

3. Baña didi ki iy dil-dāde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taşîsîn

kıl:***kılmağ:*** -mak

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

7. Baña bu resmile kılmağğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

ki:***ki:***

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

3. Baña didi ki iy dil-dāde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn

kim:***Kim:***

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

11. Yüri var göñlüñe eyle naşîḥat

12. Kim andandur saña işbu faşîḥāt

merd-i 'āşık:***merd-i 'āşık:*** -

Mısra: 5

Seven kimse, aşık kimse.

5. Benem bir merd-i 'āşık ehl-i

dîzār

6. Teferrüc-gāhum oldı çehre-i yār

mesel:***Meseldür:*** -dür

Mısra: 9

Örnek, misal.

9. Meseldür göze yok zindān

dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindān dimişler

miskîn:***miskîn:***

Mısra: 3

Aciz, zavallı.

3. Baña didi ki iy dil-dāde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn

ne:***ne:***

Mısra: 7

"Nedir" anlamında soru zamiri.

7. Baña bu resmile kılmağğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

ne:

Mısra: 8

"Nedir?" anlamında soru zamiri.

7. Baña bu resmile kılmağğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

nev':***nev':***

Mısra: 1

Şekil, tarz, biçim.

1. Çü göz bu nev' ile gördi ḥitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

resm:***resm:***

Mısra: 7

Böyle, bu şekilde.

7. Baña bu resmile kılmağğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

revān:***Revān:***

Mısra: 2

Çabuk, hemen.

1. Çü göz bu nev' ile gördi ḥitābı

2. Revān 'arz itmege düzdi cevābı

sañ:***saña:*** -a

Mısra: 12

"Sen " ikinci tekil şahıs zamiri.

11. Yüri var göñlüñe eyle naşîḥat

12. Kim andandur saña işbu faşîḥāt

sebeb:***sebeb:***

Mısra: 8

Neden, sebep.

7. Baña bu resmile kılmağğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

sözi:***sözi:*** -i

Mısra: 10

Söz, kelam.

9. Meseldür göze yok zindān

dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

sözümü: -üm, -i

Mısra: 4

Söz, kelam.

3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn

taḥsin:

taḥsîn:

Mısra: 4

Aferin, takdir.

3. Baña didi ki iy dil-dâde miskîn

4. Sözümi dinle itgil baña taḥsîn

teferrüc-gāhum ol:

teferrüc-gāhum oldı: -dı

Mısra: 6

Seyahatgah olmak, gezecek yer olmak, bakacak yer olmak.

5. Benem bir merd-i 'āşık ehl-i dîzâr

6. Teferrüc-gāhum oldı çehre-i yâr

var:

var:

Mısra: 11

"Git, var; gidip de, varıp da" anlamlarına gelerek yapılmaması gereken bir şeyin yapılması durumunda söylenen bir ifade.

11. Yüri var gönlüñe eyle naşîḥat

12. Kim andandur saña işbu faşîḥât

var:

Mısra: 14

"Git, var; gidip de, varıp da" anlamlarına gelerek yapılmaması gereken bir şeyin yapılması durumunda söylenen bir ifade.

13. Benüm yokdur günāhum iy vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

vech:

vech:

Mısra: 8

Çehre, yüz.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

vefā-dār:

vefā-dār:

Mısra: 13

Vefalı, sadık.

13. Benüm yokdur günāhum iy

vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

veyā:

Veyā:

Mısra: 8

Veya, ya da.

7. Baña bu resmile kılmakğazab ne

8. Veyā bu vechile hışma sebeb ne

yok:

yok:

Mısra: 9

Bulunmamak, olmamak.

9. Meseldür göze yok zindân dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

yokdur: -dur

Mısra: 13

Yok, bulunmamak.

13. Benüm yokdur günāhum iy

vefā-dār

14. Cefā ger eylerisen gönlüñe var

yüri:

Yüri:

Mısra: 11

"Yürü, haydi" anlamında teşvik sözü.

11. Yüri var gönlüñe eyle naşîḥat

12. Kim andandur saña işbu faşîḥât

zindân:

zindân:

Mısra: 9

Zindan, hapishane.

9. Meseldür göze yok zindân dimişler

10. Bu sözi cümle-i rindân dimişler

Mesnevi 13

- 1 Çü göz bu vechile virdi cevābı
Dönüp dilden yaña kıldum hıṭābı
- 2 Didüm iy dil figān u āh elünden
Ki düşdüm derde uş nā-gāh elünden
- 3 Baña sen eylerimişsin cefāyı
Ne gördüñ böyle sevdüñ ol hümāyı
- 4 Çü benden bu sözi gūş itdi gön̄lüm
Taşup deryā gibi cūş itdi gön̄lüm

āh:**āh:**

Mısra: 3

Ah etme, inleme.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**bañ:****Baña:** -a

Mısra: 5

"Bana" kişi zamiri.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol
hümāy**ben:****benden:** -den

Mısra: 7

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

böyle:**böyle:**

Mısra: 6

*"Böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.*

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol
hümāy**bu:****bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı .

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

bu:

Mısra: 7

*"Bu" işaret sıfatı .*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

cefā:**cefāy:** -y, -ı

Mısra: 5

Eziyet, sıkıntı, acı.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol
hümāy**cevāb:****cevābı:** -ı

Mısra: 1

Cevap, yanıt, karşılık.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

cūş it:**cūş itdi:** -di

Mısra: 8

*Coşmak, dalgalanmak.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

Çü:**Çü:**

Mısra: 1

"İçin, sebebiyle" anlamı katmıştır.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

Çü:

Mısra: 7

*Çünkü, mademki.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

derd:**derde:** -e

Mısra: 4

Dert, gam.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**deryā:****deryā:**

Mısra: 8

*Nehir.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

di:**Didüm:** -dü, -m

Mısra: 3

Demek, dile getirmek, söylemek.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**dil:****dil:**

Mısra: 3

Gönül, yürek.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**dilden:** -den

Mısra: 2

Gönül, yürek.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

dön:**Dönüp:** -üp

Mısra: 2

*Bir durumun değişerek tersi yönde
gelişmesi.*

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

düş:**düşdüm:** -dü, -m

Mısra: 4

Düşmek, kapılmak.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**el:****elünden:** -ün, -den

Mısra: 3

Sebebiyle, nedeniyle.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**elünden:** -ün, -den

Mısra: 4

Sebebiyle, nedeniyle.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**figān:****figān:**

Mısra: 3

Feryat, figan.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**gibi:****gibi:**

Mısra: 8

*"Gibi" edatı benzerlik anlamı verir.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

gönl:**gönlüm:** -üm

Mısra: 7

*Gönül, yürek.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

gönlüm: -üm

Mısra: 8

*Gönül, yürek.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

gör:**gördüñ:** -dü, -ñ

Mısra: 6

Bakmak, görmek.

5. Baña sen eylerimişsin cefāyı

6. Ne gördüñ böyle sevdüñ ol
hümāyı**göz:****göz:**

Mısra: 1

Göz, görme organı.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

gūş it:***gūş itdi:*** -di

Mısra: 7

Dinlemek, kulak vermek.

7. Çü benden bu sözi gūş itdi

gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

hümā:***hümāy:*** -y,-ı

Mısra: 6

Peri, Güzel sevgili.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol

hümāy

ile:***ile:***

Mısra: 1

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

iy:***iy:***

Mısra: 3

"Ey" seslenme edatı.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh

elünden

kıldum hitāb:***kıldum hitābı:*** -ı

Mısra: 2

Konuşmak, sohbet etmek.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hitābı

ki:***Ki:***

Mısra: 4

Sebepe sonuç bildiren bir edat.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh

elünden

nā-gāh:***nā-gāh:***

Mısra: 4

Bilinçsizlik.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh

elünden

ne:***Ne:***

Mısra: 6

Ne soru zamiri.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol

hümāy

ol:***ol:***

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol

hümāy

sen eyle:***sen eyle*** rimişsin: - r,-i,-miş,-si,-n

Mısra: 5

Sen eyleyecekmişsin, sen edecekmişsin.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol

hümāy

sev:***sevdün:*** -dü,-ñ

Mısra: 6

Sevmek, beğenmek.

5. Baña sen eylerimişsin cefāy

6. Ne gördün böyle sevdün ol

hümāy

söz:***sözi:*** -i

Mısra: 7

*Söz, kelam.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

Taş:***Taşup:*** -up

Mısra: 8

*Taşmak, sığmamak.*7. Çü benden bu sözi gūş itdi
gönlüm

8. Taşup deryā gibi cūş itdi gönlüm

u:***u:***

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**uş:*****uş:***

Mısra: 4

Bu, işte bu.

3. Didüm iy dil figān u āh elünden

4. Ki düşdüm derde uş nā-gāh
elünden**vech:*****vech:***

Mısra: 1

Biçim, yol; böylelikle.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hıṭābı

vir:***virdi: -di***

Mısra: 1

Bildirmek, sunmak.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hıṭābı

yan:***yaña: -a***

Mısra: 2

Taraf, cihet, yön.

1. Çü göz bu vechile virdi cevābı

2. Dönüp dilden yaña kıldum hıṭābı

Mesnevi 14

- 1 Didi iy göz ne uyduñk baña sen de
Bu sözleri ki dirsın baña sen de
- 2 Senüñ ucından oldu āşinālık
Baña senden irişdi rüşenālık
- 3 Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
Beni bu odlara niçün yakarduñ
- 4 Adum dildür benüm sevdāyîyem ben
Cihān içinde bir rüsvāyîyem ben
- 5 Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk
Ölürsem ğamdan anı itmezem terk
- 6 İ göz senüñ işüñ bakmakdur ancak
Beni ‘ışk odına yakmakdur ancak
- 7 Eger sen bakmasan ol dil-rubāya
Kaçan ben uğrayaydum bu belāya
- 8 Senüñ boynuña-durur her günāhum
Huşūşen benüm artar her gün āhum

ad:**Adum:** -um

Mısra: 7

*İsim, nam.*7. Adum dildür benüm sevdâyîyem
ben

8. Cihân içinde bir rüsvâyîyem ben

āh:**āhum:** -um

Mısra: 16

*Ah etme, inleme, feryat.*15. Senüñ boynuña-durur her
günāhum16. Huşuşen benüm artar her gün
āhum**ancak:****ancağ:**

Mısra: 11

*Ancak, ama, fakat.*11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur
ancağ12. Beni 'ışk odına yakmağdur
ancağ**ancağ:**

Mısra: 12

*Ama, fakat; sadece.*11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur
ancağ12. Beni 'ışk odına yakmağdur
ancağ**anı:**

anı:-

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk

10. Ölürsem gamdan anı itmezem terk

art:**artar:** -ar

Mısra: 16

*Artmak, çoğalmak.*15. Senüñ boynuña-durur her
günāhum16. Huşuşen benüm artar her gün
āhum**āşinâlık:****āşinâlık oldu:-dı**

Mısra: 3

Dost olmak, tanışmak.

3. Senüñ ucından oldu āşinâlık

4. Baña senden irişdi rüşenâlık

bağla:**bağlasam:** -sa,-m

Mısra: 9

*Bağlamak, ilişkilendirmek.*9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam
berk10. Ölürsem gamdan anı itmezem
terk**bak:****bakarduñ:** -ar,-du,-ñ

Mısra: 5

Bakmak, seyretmek.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ

6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

bakmağdur: -mağ,-dur

Mısra: 11

*Seyretmek, temaşa etmek.*11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur
ancağ12. Beni 'ışk odına yakmağdur
ancağ**bakmasan:** -ma,-sa,-n

Mısra: 13

*Bakmak, ilgilenmek*13. Eger sen bakmasan ol dil-
rubāya14. Kaçan ben uğrayaydum bu
belāya**bañ:****baña:** -a

Mısra: 1

"Bana" kişi zamiri

1. Didi iy göz ne uyduñk baña sen de

2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

baña: -a

Mısra: 2

"Bana" kişi zamiri

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de
2. Bu sözleri ki dırsın baña sen de

baña: -a

Mısra: 4

"Bana" kişi zamiri

3. Senüñ ucından oldı âşinâlık
4. Baña senden irişdi rüşenâlık

belâ:**belâya: -y, -a**

Mısra: 14

Felaket, dert.

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya
14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

ben:**ben:**

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya
14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

ben:

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Adum dildür benüm sevdâyâyem ben
8. Cihân içinde bir rüsvâyâyem ben

ben:

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Adum dildür benüm sevdâyâyem ben
8. Cihân içinde bir rüsvâyâyem ben

beni: -i

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur ancak
12. Beni 'ışk odına yakmağdur ancak

beni: -i

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakardüñ
6. Beni bu odlara niçün yakardüñ

benüm: -üm

Mısra: 16

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri ilgi hâl eki almıştır.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum
16. Huşuşen benüm artar her gün āhum

benüm: -üm

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri ilgi hâl eki almıştır.

7. Adum dildür benüm sevdâyâyem ben
8. Cihân içinde bir rüsvâyâyem ben

berk:**berk:**

Mısra: 9

Sert, katı, sağlam.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk
10. Öürsem gamdan anı itmezem terk

bil:**bilüm: -üm**

Mısra: 9

Vücudun orta yeri, bel.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk
10. Öürsem gamdan anı itmezem terk

bir:**bir:**

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

7. Adum dildür benüm sevdâyâyem ben
8. Cihân içinde bir rüsvâyâyem ben

boynuña-dur:***boynuña-durur:*** -ur

Mısra: 15

Üzerine olmak, bir iş sonucunu üstüne almak.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Huşuşen benüm artar her gün āhum

bu:***bu:***

Mısra: 14

" Bu" işaret sıfatı .

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya

14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

Bu:

Mısra: 2

" Bu" işaret sıfatı .

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dırsin baña sen de

bu:

Mısra: 6

" Bu" işaret sıfatı .

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ

6. Beni bu odlara niçün yağarduñ

cihān:***Cihān:***

Mısra: 8

Alem, dünya.

7. Adum dildür benüm sevdāyîyem ben

8. Cihān içinde bir rüsvāyîyem ben

de:***de:***

Mısra: 1

"de" bağlacı.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dırsin baña sen de

de:

Mısra: 2

"bile, dahi" anlamında bir bağlaç.

1. Didi iy göz ne uyduñk baña sen

de

2. Bu sözleri ki dırsin baña sen de

di:***Didi:*** -di

Mısra: 1

Demek, söylemek

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dırsin baña sen de

dil:***dildür:*** -dür

Mısra: 7

Yürek, gönül.

7. Adum dildür benüm sevdāyîyem ben

8. Cihān içinde bir rüsvāyîyem ben

di:***dil-rubāya:*** -y, -a

Mısra: 13

Gönül alan sevgili.

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya

14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

dil-rübā:***dırsin:*** -r, -sin

Mısra: 2

Söylemek.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dırsin baña sen de

eger:***eğer:***

Mısra: 13

Eğer, şayet; ola ki.

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya

14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

gam:***gamdan:*** -dan

Mısra: 10

Gam, dert, keder.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk

10. Öürsem gamdan anı itmezem terk

göz:***göz:***

Mısra: 1

Göz, görme organı.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de
2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

gün:**gün:**

Mısra: 1

Gün, bir günlük zaman dilimi.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Hüşüşen benüm artar her gün āhum

günāh:**günāhum:** -um

Mısra: 15

Günah; suç, kusur.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Hüşüşen benüm artar her gün āhum

her:**her:**

Mısra: 15

"Bütün, her bir" anlamlarında belgesiz sıfat.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Hüşüşen benüm artar her gün āhum

her:

Mısra: 16

"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Hüşüşen benüm artar her gün āhum

Hüşüşen:**Hüşüşen:**

Mısra: 16

Özellikle, bilhassa.

15. Senüñ boynuña-durur her günāhum

16. Hüşüşen benüm artar her gün āhum

ışk:**ışk:**

Mısra: 12

Aşk, sevd.

11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur ancak

12. Beni 'ışk odına yakmağdur ancak

ic:**içinde:** -i, -n, -de

Mısra: 8

Arası, dahili.

7. Adum dildür benüm sevdâyîyem ben

8. Cihân içinde bir rüsvâyîyem ben

İğöz:**İğöz:**

Mısra: 11

Ey göz.

11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur ancak

12. Beni 'ışk odına yakmağdur ancak

iris:**irişdi:** -di

Mısra: 4

Erişmek, gelmek.

3. Senüñ ucından oldı aşınalık

4. Baña senden irişdi rüşenalık

iş:**işüñ:** -üñ

Mısra: 11

İş güç, uğraş.

11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur ancak

12. Beni 'ışk odına yakmağdur ancak

iy:**iy:**

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de
2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

kaçan:**Kaçan:**

Mısra: 14

Ne zaman, nasıl.

13. Eger sen bakmasan ol dil-

rubāya

14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

ki:

ki:

Mısra: 2

"Ki" bağacı.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de
2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

kim:

Kimüñ: -üñ

Mısra: 9

"Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk
10. Öürsem gamdan anı itmezem terk

meh:

mehüñ: -üñ

Mısra: 5

Ay yüzlü, güzel sevgili.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

ne:

ne:

Mısra: 1

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de
2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

niçün:

niçün:

Mısra: 5

Neden, hangi sebeple.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

niçün:

Mısra: 6

Neden, hangi sebeple.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

od:

odına: -ın, -a

Mısra: 12

Ateş, alev.

11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur ancak

12. Beni 'ışk odına yakmağdur ancak

odlara: -lar, -a

Mısra: 6

Ateş, alev.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

ol:

ol:

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

13. Eger sen bakmasan ol dil-rubāya
14. Kaçan ben uğrayaydum bu belāya

ol:

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

5. Yüzine ol mehüñ niçün bakarduñ
6. Beni bu odlara niçün yakarduñ

öl:

Öürsem: -ür, -se, -m

Mısra: 10

Ölmek, yok olmak.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam berk
10. Öürsem gamdan anı itmezem terk

rüşenā:

rüşenālık: -lık

Mısra: 4

Aydınlık, parlaklık.

3. Senüñ ucından oldı aşınālık
4. Baña senden irişdi rüşenālık

rüşvā:

rüşvāyîyem: -y, -î, -ye, -m

Mısra: 8

Perişan, itibarsız.

7. Adum dildür benüm sevdāyîyem ben
8. Cihān içinde bir rüşvāyîyem ben

sen:**sen:**

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

sen:

Mısra: 13

*"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.*13. Eger sen bakmasan ol dil-
rubāya14. Kaçan ben uğrayaydum bu
belāya**sen:**

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

senden: -den

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Senüñ ucından oldı aşınalık

4. Baña senden irişdi rüşenalık

senüñ: -üñ

Mısra: 11

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*11. İğöz senüñ işüñ bakmağdur
ancağ12. Beni 'ışk odına yakmağdur
ancağ**senüñ: -üñ**

Mısra: 15

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*15. Senüñ boynuña-durur her
günāhum16. Huşuşen benüm artar her gün
āhum**Senüñ: -üñ**

Mısra: 3

Sen. ikinci tekil şahıs zamiri.

3. Senüñ ucından oldı aşınalık

4. Baña senden irişdi rüşenalık

sevdā:**sevdāyîyem: -y,-î,-ye,-m**

Mısra: 7

*Sevdalı, aşklı.*7. Adum dildür benüm sevdāyîyem
ben

8. Cihān içinde bir rüşvāyîyem ben

söz:**sözleri: -ler,-i**

Mısra: 2

söz, kelam

1. Didi iy göz ne uyduñ baña sen de

2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

terk it:**terk itmezem: -mez,-e,-m**

Mısra: 10

*Terk etmemek.*9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam
berk10. Öürsem gamdan anı itmezem
terk**ucın:****ucından: -dan**

Mısra: 3

Yüzünden, sebebiyle.

3. Senüñ ucından oldı aşınalık

4. Baña senden irişdi rüşenalık

uğra:**uğrayaydum: -ya,-y,-du,-m**

Mısra: 14

*Maruz kalmak.*13. Eger sen bakmasan ol dil-
rubāya14. Kaçan ben uğrayaydum bu
belāya**uy:****uyduñ: -du,-ñ**

Mısra: 1

*Aynı şekilde hareket etmek, uymak.*1. Didi iy göz ne uyduñk baña sen
de

2. Bu sözleri ki dirsın baña sen de

yak:**yakarduñ: -ar,-du,-ñ**

Mısra: 6

Yakmak, tutuşturmak

5. Yüzine ol mehûñ niçün baqarduñ
6. Beni bu odlara niçün yaqarduñ

yaqmaqdur: -maq,-dur

Mısra: 12

Ateşe vermek, tutuşturmak.

11. İgöz senüñ işüñ baqmaqdur
ancaq

12. Beni 'ışk odına yaqmaqdur
ancaq

vol:

yolunda: -ı, -n, -da

Mısra: 9

Yol,tarik.

9. Kimüñ yolında bilüm bağlasam
berk

10. Ölürsem ğamdan anı itmezem
terk

yüz:

Yüzine: -i, -n, -e

Mısra: 5

Yüz, çehre.

5. Yüzine ol mehûñ niçün baqarduñ

6. Beni bu odlara niçün yaqarduñ

Mesnevi 15

- 1 Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı
- 2 Benem bülbül gibi ehl-i temāşā
Gülün vechine karşı zār u şeydā
- 3 Benüm işüm-dürür dîdāra bakmak
Degüldür şu gibi her yaña akmak
- 4 Baña dîrsün ki sen niçün bakardun
Sen aña şu gibi niçün ayardun
- 5 Eger bakdumsa sen niçün severdün
Taḥammül itmeyüp niçün iverdün
- 6 Senün sevgüne çün bakmam sebebdür
Raķîbî nişe sevmezsun 'acebdür
- 7 Niçün ḥālünü bilmezsin eyā dil
Ne ḥaddüñdür uzadursun baña dil
- 8 Delüsün 'āşık u rusvāyîsün sen
Ḳarārun yok-durur hercāyîsün sen
- 9 Kimi sevsen biş on gün uşanursun
İ miskîn sen seni âdem şanursun
- 10 Yüri var git benümle eyleme ceng
Bilürem sende yokdur nām ile neng
- 11 Üşendürme beni ḳo ḥālüne var
Ve ger ni iy dil-i āşufte vü zār
- 12 Dilersen bakmayam ben ol perîye
Ki cânun nār-ı fûḳatden eriye
- 13 Teferrüc kılmayan ḥüsn-i cemālin
Saña göstermeyem hergiz ḥayālîn
- 14 Nazar kılmayam ol çeşm-i siyāha
Seni hem-dem idem feryād u āha
- 15 Yüzümü döndürem gördükde anı
Ki tā sen yakasın odlara cânı
- 16 Eger bilsen benümle yār olaydun
Ḳaçan bu vechile ağıyar olaydun
- 17 Velîkin sende yok insāniyet hîç
Yüri var git benümle olmağıl pîç

‘aceb:**‘acebdür:** -dür

Mısra: 12

Tuhaf, şaşırtıcı, hayret verici.

11. Senüñ sevgüñe çün bakmam

sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsün ‘acebdür

ādem:**ādem:**

Mısra: 18

Adem, insan, insanoğlu, kişi.

17. Kimi sevsen biş on gün

uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni ādem

şanursuñ

ağyār ol:**ağyār olayduñ:** -a,-y,-du,-ñ

Mısra: 32

Rakip olmak, ağyar olmak.

31. Eger bilsen benümle yār

olayduñ

32. Kaçan bu vechile ağyār olayduñ

āh:**āha:** -a

Mısra: 28

Ah etme, inleme.

27. Nazar kılmayam ol çeşm-i

siyāha

28. Seni hem-dem idem feryād u

āha

ak:**aķarduñ:** -ar,-du,-ñ

Mısra: 8

*Su gibi sıvı maddelerin bir yerden
bir yere doğru gitmesi, akmak.*

7. Baña dirsün ki sen niçün

bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aķarduñ

ak:**aķmak:** -mak

Mısra: 6

*Sıvı,akışkan maddelerin bir yerden
bir yere doğru gitmesi*

5. Benüm işüm-dürür dîdāra

bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña aķmak

aña:**aña:** -n, -a

Mısra: 8

" O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

7. Baña dirsün ki sen niçün

bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aķarduñ

a:**anı:** -ı

Mısra: 29

" O" işaret zamiri.

29. Yüzümü döndürem gördükde

anı

30. Ki tā sen yaķasın odlara cānı

‘aşık:**‘aşık:**

Mısra: 15

‘Aşık , seven kişi.

15. Delüsün ‘aşık u rusvâyîsün sen

16. Karāruñ yok-durur hercāyîsün

sen

bak:**bakarduñ:** -ar,-du,-ñ

Mısra: 7

Bakmak, seyretmek.

7. Baña dirsün ki sen niçün

bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aķarduñ

bak:**baķdumsa:** -du,-m,-sa

Mısra: 9

Seyretmek, bakmak.

9. Eger baķdumsa sen niçün

severdün

10. Taħammül itmeyüp niçün

iverdün

bak:**baķmak:**

Mısra: 5

Bakmak, seyretmek.

5. Benüm işüm-dürür dîdāra

bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña aķmak

bak:

bağmam: -ma, -m
Mısra: 11
Bakmak, seyretmek.

11. Senün sevgüne çün bağmam
sebebdür
12. Raķibi nişe sevmezsün 'acebdür

bak:

bağmayam: -ma, -y, -a, -m
Mısra: 23
Bakmamak, seyretmemek.

23. Dilersen bağmayam ben ol
perîye
24. Ki cânun nâr-ı fûrkatden eriyе

bañ:

baña: -a
Mısra: 14
"Bana" kişi zamiri

13. Niçün hâlünü bilmezsın eyâ dil
14. Ne haddündür uzadursun baña
dil

Baña: -a
Mısra: 7
"Bana" kişi zamiri

7. Baña dırsun ki sen niçün
bakardun
8. Sen añaşu gibi niçün akardun

bāzı:

bāzı:
Mısra: 2
Oyun, eğlence, lehv.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
2. Didi iy dil senündür 'ışk bāzı

ben:

ben:
Mısra: 23
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

23. Dilersen bağmayam ben ol
perîye
24. Ki cânun nâr-ı fûrkatden eriyе

ben:

Benem: -em
Mısra: 3
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā
4. Güln vechine qarşu zār u şeydā

ben:

beni: -i
Mısra: 21
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

21. Üşendürme beni kō hālüne var
22. Ve ger ni iy dil-i āşufte vü zār

ben:

Benüm: -üm
Mısra: 5
*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri ilgi
hâl eki almıştır.*

5. Benüm işüm-dürür dîdāra
bakmak
6. Degöldür şu gibi her yaña akmak

ben:

benümle: -ü, -m, -le
Mısra: 31
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

31. Eger bilsen benümle yār
olayduñ
32. Kaçan bu vechile ağıyār olayduñ

ben:

benümle: -ü, -m, -le
Mısra: 34
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

33. Velîkin sende yok insāniyet hîç
34. Yüri var git benümle olmağıl
pîç

ben:

benümle: -üm, -le
Mısra: 19
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

19. Yüri var git benümle eyleme
ceng
20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

bil:

bilmezsın: -mez, -sın
Mısra: 13
anlayamamak, idrak edememek.

13. Niçün hâlünü bilmezsın eyâ dil
14. Ne haddündür uzadursun baña
dil

bil:

bilsen: -se, -n
Mısra: 31
Bilgi sahibi olmak, öğrenmek

31. Eger bilsen benümle yār
olayduñ
32. Kaçan bu vechile agyār olayduñ

bi:

Bilürem: -ür, -e, -m
Mısra: 20
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

19. Yüri var gît benümle eyleme
ceng
20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

biş:

biş:
Mısra: 17
Beş, sayı sıfatı.

17. Kimi sevsen biş on gün
uşanursuñ
18. İ miskîn sen seni âdem
şanursuñ

bu:

bu:
Mısra: 1
" Bu" işaret sıfatı .

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

bu:

bu:
Mısra: 32
" Bu" işaret sıfatı .
31. Eger bilsen benümle yār
olayduñ
32. Kaçan bu vechile agyār olayduñ

bülbül:

bülbül:
Mısra: 3
Güzel sesli maruf kuş, bülbül.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā
4. Gülüñ vechine qarşu zār u şeydā

cân:

cân: -ı
Mısra: 30
Beden, vücut.
29. Yüzümü döndürem gördükde anı
30. Ki tā sen yaqasın odlara cānı

cân:

cānuñ: -uñ
Mısra: 24
Beden, vücut.

23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye
24. Ki cānuñ nār-ı fūrkatden eriyē

çeşm-i siyāh:

çeşm-i siyāha: - a
Mısra: 27
Siyah göz, kara göz.

27. Nażar kılmayam ol çeşm-i
siyāha
28. Seni hem-dem idem feryād u
āha

çü:

çü:
Mısra: 1
İçin, nedeniyle.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

çün:

çün:
Mısra: 11
"Çünkü" anlamında edat.

11. Senüñ sevgüñe çün bakmam
sebebdür
12. Raķîbi nişe sevmezsüñ 'acebdür

degül:

Degüldür: -dür
Mısra: 6
Değil, olumsuzluk edatı.

5. Benüm işüm-dürür dîdāra
bakmak
6. Degüldür şu gibi her yaña akmak

delü:

Delüsün: -sün
Mısra: 15
Deli, aklını yitirmiş.

15. Delüsün 'aşık u rusvâyîsün sen
16. Karāruñ yok-durur hercâyîsün
sen

dîdâr:***dîdâra:*** -a

Mısra: 5

*Güzel yüz.*5. Benüm işüm-dürür dîdâra
bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña akmak

di:***Didi:*** -di

Mısra: 2

Demek, söylemek

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

dil:***dil:***

Mısra: 13

Gönül, yürek.

13. Niçün hālünü bilmezsin eyā dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil**dil:**

Mısra: 14

Dil, lisan.

13. Niçün hālünü bilmezsin eyā dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil**dil:**

Mısra: 2

Gönül, yürek.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

dile:***Dilersen:*** -r, -se, -ñ

Mısra: 23

*Arzu etmek, istemek, talep etmek.*23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrkatden eriyē

dil-i āşufte:***dil-i āşufte:*** -

Mısra: 22

Çılgın ve perişan gönül.

21. Üşendürme beni қо hālüne var

22. Ve ger ni iy dil-i āşufte vü zār

di:***dırsüñ:*** -r, -sün

Mısra: 7

*Demek, söylemek*7. Baña dırsüñ ki sen niçün
bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aqarduñ

döndür:***döndürem:*** -e, -m

Mısra: 29

*Yüz çevirmek, bakmamak, teveccüh
etmemek.*29. Yüzümü döndürem gördükde
anı

30. Ki tā sen yaqasın odlara cānı

eger:***Eger:***

Mısra: 31

*"Eğer" şayet, koşul anlamı veren
edat.*31. Eger bilsen benümle yār
olayduñ

32. Kaçan bu vechile ağıyār olayduñ

Eger:

Mısra: 9

*"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edatı.*9. Eger bakdumsa sen niçün
severdün10. Taḥammül itmeyüp niçün
iverdün**ehl-i temāşā:*****ehl-i temāşā:*** -

Mısra: 3

Seyirci, seyreden.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā

4. Gülün vechine qarşu zār u şeydā

eri:***eriyē:*** -y, -e

Mısra: 24

*Erimek, eriyip yok olmak.*23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrkatden eriyē

ey:**eyā: -ā**

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi.

13. Niçün hālūni bilmezsın eyā dil

14. Ne haddūndür uzadursuñ baña dil

eyleme ceng:**eyleme ceng: -**

Mısra: 19

Tartışmamak, kavga etmemek.

19. Yüri var git benümle eyleme ceng

20. Bilürem sende yoǵdur nām ile neng

feryād:**feryād:**

Mısra: 28

Feryat, figan.

27. Nazar kılmayam ol çeşm-i siyāha

28. Seni hem-dem idem feryād u āha

ger:**ger:**

Mısra: 22

"Eğer" edatının nazımda kullanılan şekli.

21. Üşendürme beni ƙo hālüne var

22. Ve ger ni iy dil-i āşufte vü zār

gibi:**gibi:**

Mısra: 3

Benzerlik edatı.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā

4. Gülüñ vechine ƙarşu zār u şeydā

gibi:

Mısra: 6

Benzerlik edatı.

5. Benüm işüm-dürür dîdāra bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña aǵmak

gibi:

Mısra: 8

Benzerlik edatı.

7. Baña dîrsüñ ki sen niçün baǵarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aǵarduñ

git:**git:**

Mısra: 19

Ayrılmak, uzaklaşmak.

19. Yüri var git benümle eyleme ceng

20. Bilürem sende yoǵdur nām ile neng

git:

Mısra: 34

Ayrılmak, uzaklaşmak.

33. Velîkin sende yoǵ insāniyet hîç

34. Yüri var git benümle olmaǵıl pîç

gönül:**gönül:**

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Göz işitdi çü gönülünden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışƙ bāzı

gör:**gördükde:** -dük, -de

Mısra: 29

Rastlaşmak, ƙarşılaşmak.

29. Yüzümü döndürem gördükde anı

30. Ki tā sen yaǵasın odlara cānı

göster:**göstermeyem:** -me,-y,-em

Mısra: 26

Göstermemek, sunmamak.

25. Teferrüc kılmayan hüsn-i cemālin

26. Saña göstermeyem hergiz hayālin

göz:**göz:**

Mısra: 1

Göz, görme organı.

1. Göz işitdi çü gönülünden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışƙ bāzı

göl:***Gölün:*** -ün

Mısra: 4

Göl çiçeği.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temâşâ

4. Gölün vechine karşı zâr u şeydâ

gün:***gün:***

Mısra: 17

Gün, bir günlük zaman dilimi.

17. Kimi sevsen biş on gün

uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem

şanursuñ

had:***haddüñdür:*** -dû, -ñ, -dür

Mısra: 14

Sınır, derece, mertebe.

13. Niçün hâlünü bilmezsın eyâ dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil**hâl:*****hâlüne:*** -ün, -e

Mısra: 21

Hal, durum, vaziyet.

21. Üşendürme beni ço hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

hâlünü: -ünü, -i

Mısra: 13

Durum, vaziyet.

13. Niçün hâlünü bilmezsın eyâ dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil**hayâl:*****hayâlin:*** -i, -n

Mısra: 26

*Hayal, düş, fikir.*25. Teferrüc kılmayan hüsn-i
cemâlin26. Saña göstermeyem hergiz
hayâlin**hem-dem i:*****hem-dem i:*** -

Mısra: 28

*Arkadaş etmek, dost etmek.*27. Nazar kılmayam ol çeşm-i
siyâha28. Seni hem-dem idem feryâd u
âha**her:*****her:***

Mısra: 6

*"Her" belgisiz sıfat.*5. Benüm işüm-dürür dîdâra
bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña akmak

hercâ:***hercâyîsün:*** -y, -î, -sün

Mısra: 16

Sebatsız, kararsız, vefasız.

15. Delüsün 'âşık u rusvâyîsün sen

16. Qarârüñ yok-durur hercâyîsün
sen**hergiz:*****hergiz:***

Mısra: 26

*Asla, hiç bir vakit.*25. Teferrüc kılmayan hüsn-i
cemâlin26. Saña göstermeyem hergiz
hayâlin**hîc:*****hîc:***

Mısra: 33

"Asla" anlamına gelen zarf.

33. Velîkin sende yok insâniyet hîc

34. Yürî var git benümle olmağıl
pîç**hüsn-i cemâl:*****hüsn-i cemâlin:*** - in

Mısra: 25

*Güzel yüz, güzel çehre.*25. Teferrüc kılmayan hüsn-i
cemâlin26. Saña göstermeyem hergiz
hayâlin**ışk:*****ışk:***

Mısra: 2

Aşk, sevgi.

1. Göz işitdi çü gönülden bu râzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bâzı

i:**i:**

Mısra: 18
Ey, seslenme edatı.

17. Kimi sevsen biş on gün
 uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem
 şanursuñ

ile:**ile:**

Mısra: 20
"İle" bağlacı.

19. Yüri var git benümle eyleme
 ceng

20. Bilürem sende yokdur nām ile
 neng

insāniyet:**insāniyet:**

Mısra: 33
*Olumlu müspet karşılık, lütuf,
 insanlık*

33. Velîkin sende yok insāniyet hîç

34. Yüri var git benümle olmağıl
 pîç

işit:**işitdi:** -di

Mısra: 1
Duymak, dinlemek.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
 2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

iş:**işüm-dürür:** -üm, -dur, -ur

Mısra: 5
Uğraş, meslek, iş güç.

5. Benüm işüm-dürür dîdāra
 bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña açmak

iver:**iverdüñ:** -dü, -ñ

Mısra: 10
Acele etmek, çabuk davranmak.

9. Eger bakdumsa sen niçün
 severdüñ

10. Taḥammül itmeyüp niçün
 iverdüñ

iy:**iy:**

Mısra: 2
"Ey" seslenme edatı.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı
 2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

iy:

Mısra: 22
"Ey" seslenme edatı.

21. Üşendürme beni қо ḥālüne var
 22. Ve ger ni iy dil-i āşufte vü zār

Kaçan:**Kaçan:**

Mısra: 32
Ne vakit, ne zaman.

31. Eger bilsen benümle yār
 olayduñ

32. Kaçan bu vechile ağıyār olayduñ

karār:**Karāruñ:** -uñ

Mısra: 16
Bir yerde veya bir halde durma.

15. Delüsün 'aşık u rusvāyîsün sen

16. Karāruñ yok-durur hercāyîsün
 sen

karşu:**karşu:**

Mısra: 4
Uğruna, için.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā

4. Gülüñ vechine karşı zār u şeydā

ki:**Ki:**

Mısra: 24
"Ki" bağlacı.

23. Dilersen bakmayam ben ol
 perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrkatden eriyē

Ki:

Mısra: 30
*"Böylelikle, sonuçta" anlamında
 bağlaç.*

29. Yüzümü döndürem gördükde
 anı

30. Ki tā sen yaqasın odlara cānı

ki:

Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

7. Baña dırsuñ ki sen niçün
bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün akarduñ

kim:

kimi: -i

Mısra: 17
"Hangi kişi?" anlamında soru
zamiri.

17. Kimi sevsen biş on gün
uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem
şanursuñ

ko:

ko:

Mısra: 21
"Bırak, terk et" anlamında tavsiye
sözü.

21. Üşendürme beni ko hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

miskîn:

miskîn:

Mısra: 18
Aciz, zavallı.

17. Kimi sevsen biş on gün
uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem
şanursuñ

nām:

nām:

Mısra: 20
Ad, şan, şöhrat.

19. Yüri var git benümle eyleme
ceng

20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

nār-ı fūrkat:

nār-ı fūrkatden: - den

Mısra: 24
Ayrılık ateşi.

23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrkatden eriye

nazar kıl:

nazar kılmayam: - ma,-y,-am

Mısra: 27

Bakmamak, seyretmemek.

27. Nazar kılmayam ol çeşm-i
siyāha

28. Seni hem-dem idem feryād u
āha

ne:

Ne:

Mısra: 14

ne, soru sıfatı.

13. Niçün hālūñi bilmezsin eyā dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil

neng:

neng:

Mısra: 20

Ayıp, utanma.

19. Yüri var git benümle eyleme
ceng

20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

ni:

ni:

Mısra: 22

Diğer kelimelerle kullanılarak
"yoksa" anlamı verir.

21. Üşendürme beni ko hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

niçün:

niçün:

Mısra: 10

Neden, hangi sebeple.

9. Eger bakdumsa sen niçün
severdün

10. Taḥammül itmeyüp niçün
iverdün

niçün:

Mısra: 13

Neden, hangi sebeple.

13. Niçün hālūñi bilmezsin eyā dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil

niçün:

Mısra: 7

*Neden, hangi sebeple.*7. Baña dırsuñ ki sen niçün
bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün akarduñ

niçün:

Mısra: 8

*Neden, hangi sebeple.*7. Baña dırsuñ ki sen niçün
bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün akarduñ

niçün:

Mısra: 9

*Neden, hangi sebeple.*9. Eger bakdumsa sen niçün
severdün10. Taħammül itmeyüp niçün
iverdün**nîşe:****nîşe:**

Mısra: 12

*Niçin.*11. Senün sevgüñe çün bakmam
sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsuñ 'acebdür

od:**odlara:** -lar,-a

Mısra: 30

*Ateş, alev.*29. Yüzümü döndürem gördükde
anı

30. Ki tā sen yaķasın odlara cānı

ol:**ol:**

Mısra: 23

*" O " işaret sıfatı.*23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrķatden eriyē

ol:

Mısra: 27

*" O " işaret sıfatı.*27. Nazar kılmayam ol çeşm-i
siyāha28. Seni hem-dem idem feryād u
āha**olmağıl pîç:****olmağıl pîç:** -

Mısra: 34

Dolaşmamak, yürümek.

33. Velîkin sende yok insāniyet hîç

34. Yürü var git benümle olmağıl
pîç**on:****on:**

Mısra: 17

*"On" sayı sıfatı.*17. Kimi sevsen biş on gün
uşanursuñ18. İ miskîn sen seni ādem
şanursuñ**perî:****perîye:** -y,-e

Mısra: 23

*Peri gibi çok güzel olan sevgili.*23. Dilersen bakmayam ben ol
perîye

24. Ki cānuñ nār-ı fūrķatden eriyē

rakîb:**Rakîbi:** -i

Mısra: 12

*Rakip, aşıyar.*11. Senün sevgüñe çün bakmam
sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsuñ 'acebdür

rāz:**rāzı:** -ı

Mısra: 1

Sır, gizli olan şey.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışķ bāzı

rusvā:**rusvāyîsün:** -y,-î,-sün

Mısra: 15

*Ayıplanacak bir duruma düşme,
rezil olma.*

15. Delüsün 'aşık u rusvāyîsün sen

16. Qarāruñ yok-durur hercāyîsün
sen

saña:**saña:**

Mısra: 26

"Sana" kişi zamiri.

25. Teferrüc kılmayan hüsn-i cemâlin

26. Saña göstermeyem hergiz hayâlin

san:**şanursuñ:** -ur, -suñ

Mısra: 18

Zannetmek.

17. Kimi sevsen biş on gün

uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem

şanursuñ

sebeb:**sebebdür:** -dür

Mısra: 11

Sebeb, neden, gerekçe.

11. Senüñ sevgüñe çün bakmam

sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsuñ 'acebdür

sen:**sen:**

Mısra: 15

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

15. Delüsün 'âşık u rusvâyîsün sen

16. Qarârûñ yok-durur hercâyîsün
sen**sen:**

Mısra: 16

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

15. Delüsün 'âşık u rusvâyîsün sen

16. Qarârûñ yok-durur hercâyîsün
sen**sen:**

Mısra: 18

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

17. Kimi sevsen biş on gün

uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem

şanursuñ

sen:

Mısra: 30

*"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.*29. Yüzümü döndürem gördükde
anı

30. Ki tâ sen yaqasın odlara cânı

sen:

Mısra: 7

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

7. Baña dîrsüñ ki sen niçün

bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aqarduñ

Sen:

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

7. Baña dîrsüñ ki sen niçün

bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aqarduñ

sen:

Mısra: 9

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

9. Eger bakdumsa sen niçün

severdün

10. Taḥammül itmeyüp niçün

iverdün

sende: -de

Mısra: 20

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

19. Yüri var git benümle eyleme

ceng

20. Bilürem sende yokdur nâm ile

neng

sende: -de

Mısra: 33

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

33. Velîkin sende yok insâniyet hîç

34. Yüri var git benümle olmağıl

pîç

seni: -i

Mısra: 18

Kendini.

17. Kimi sevsen biş on gün

uşanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem

şanursuñ

seni: -i

Mısra: 28

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*27. Nazar kılmayam ol çeşm-i
siyāha28. Seni hem-dem idem feryād u
āha**Senün:** -ün

Mısra: 11

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*11. Senün sevgüne çün bakmam
sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsün 'acebdür

senüñdür: -ün, -dür

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

1. Göz işitdi çü gönülden bu rāzı

2. Didi iy dil senüñdür 'ışk bāzı

sev:**severdün:** -er,-dū,-ñ

Mısra: 9

*Sevmek, beğenmek.*9. Eger bakdumsa sen niçün
severdün10. Taḥammül itmeyüp niçün
iverdün**sevgü:****sevgüne:** -ñ,-e

Mısra: 11

*Sevgi, sevme duygusu, aşk.*11. Senün sevgüne çün bakmam
sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsün 'acebdür

sevmezsün: -mez,-sü,-ñ

Mısra: 12

*Sevmemek, beğenmemek.*11. Senün sevgüne çün bakmam
sebebdür

12. Rakîbi nişe sevmezsün 'acebdür

sevsen: -se,-n

Mısra: 17

*Sevmek, beğenmek.*17. Kimi sevsen biş on gün
uşanursuñ18. İ miskîn sen seni âdem
şanursuñ**Su:****şu:**

Mısra: 6

*Akarsu, ırmak, su.*5. Benüm işüm-dürür dîdāra
bakmak

6. Degüldür şu gibi her yaña akmak

şu:

Mısra: 8

*Akarsu, nehir, ırmak.*7. Baña dîrsün ki sen niçün
bakarduñ

8. Sen añaşu gibi niçün aķarduñ

şeydā:**şeydū:**

Mısra: 4

Divane, müptelâ.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā

4. Gülün vechine karşı zār u şeydā

tā:**tā:**

Mısra: 30

*"Böylece, bu şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.*29. Yüzümü döndürem gördükde
anı

30. Ki tā sen yaķasın odlara cānı

taḥammül it:**taḥammül itmeyüp:** -me,-y,-üp

Mısra: 10

*Dayanmamak, katlanmamak.*9. Eger bakdumsa sen niçün
severdün10. Taḥammül itmeyüp niçün
iverdün**teferrüc kıl:****teferrüc kılmayan:** - ma,-y,-an

Mısra: 25

*Seyretmemek, bakmamak.*25. Teferrüc kılmayan ḥüsn-i
cemālin26. Saña göstermeyem hergiz
ḥayālin

u:**u:**

Mısra: 15
" *Ve* " bağlacı.

15. Delüsün 'âşık u rusvâyîsün sen

16. Qarârûñ yok-durur hercâyîsün
sen

u:

Mısra: 28
" *Ve* " bağlacı.

27. Nazar kılmayam ol çeşm-i
siyâha

28. Seni hem-dem idem feryâd u
âha

u:

Mısra: 4
" *Ve* " bağlacı.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temâşâ
4. Gülûñ vechine qarşu zâr u şeydâ

ušan:

ušanursuñ: -ur,-suñ

Mısra: 17
Bıkmak, bezmek.

17. Kimi sevsen biş on gün

ušanursuñ

18. İ miskîn sen seni âdem

şanursuñ

uzad:

uzadursuñ: -ur,-suñ

Mısra: 14
Uzatmak.

13. Niçün hâlûñi bilmezsın eyâ dil

14. Ne haddüñdür uzadursuñ baña
dil

Üşen:

Üşendürme: -dür,-me

Mısra: 21
Üzmek, kırmak.

21. Üşendürme beni kı hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

var:**var:**

Mısra: 19
*Bir maksat için bir yere gitmek,
ulaşmak.*

19. Yürî var git benümle eyleme

ceng

20. Bilürem sende yokdur nâm ile
neng

var:

Mısra: 21
*Kendi halini gör, durumunu yaşa
anlamını verir.*

21. Üşendürme beni kı hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

var:

Mısra: 34
Gitmek, uzaklaşmak, yola düşmek

33. Velîkin sende yok insâniyet hîç

34. Yürî var git benümle olmağıl
pîç

ve:**Ve:**

Mısra: 22
Ve bağlacı.

21. Üşendürme beni kı hâlüne var

22. Ve ger ni iy dil-i âşufte vü zâr

vech:**vech:** -

Mısra: 32
Bu biçimle, böylelikle.

31. Eger bilsen benümle yâr

olayduñ

32. Kaçan bu vech ile ağıyâr
olayduñ

vechine: -i, -n, -e

Mısra: 4
Çehre, yüz.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temâşâ

4. Gülûñ vechine qarşu zâr u şeydâ

velîkin:**Velîkin:**

Mısra: 33
Ama, fakat, lakin.

33. Velîkin sende yok insâniyet hîç

34. Yürî var git benümle olmağıl
pîç

vü:**vü:**

Mısra: 22
" Ve" bağlacı.

21. Üşendürme beni ko hālüne var
22. Ve ger ni iy dil-i aşufte vü zār

yak:

yakasın: -a, -s, -ın
Mısra: 30
ateşe vermek, acıtmak.

29. Yüzümü döndürem gördükde
anı
30. Ki tā sen yakasın odlara cānı

yan:

yaña: -a
Mısra: 6
Çevre, etraf, civar.

5. Benüm işüm-dürür dîdāra
bakmak
6. Degüldür şu gibi her yaña akmak

yār ol:

yār olayduñ: -a,-y,-du,-ñ
Mısra: 31
Arkadaş olmak, dost olmak.

31. Eger bilsen benümle yār
olayduñ
32. Kaçan bu vechile ağıyār olayduñ

yok:

yok:
Mısra: 33
Bulunmama, olmama
durumu,yoktur.

33. Velîkin sende yok insāniyet hîç
34. Yüri var git benümle olmağıl
pîç

yok-dur:

yokdur: -dur
Mısra: 20
Bulunmama, mevcut olmama.

19. Yüri var git benümle eyleme
ceng
20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

yok-durur: -ur

Mısra: 16
Yoktur, bulunmamaktadır.

15. Delüsün ‘aşık u rusvâyîsün sen

16. Qarāruñ yok-durur hercāyîsün
sen

yür:**Yüri:i**

Mısra: 19
Bir amaç için yola koyulmak.

19. Yüri var git benümle eyleme
ceng
20. Bilürem sende yokdur nām ile
neng

yür:**Yüri:i**

Mısra: 34
Ayrılmak, uzaklaşmak; haydi,
durma.

33. Velîkin sende yok insāniyet hîç
34. Yüri var git benümle olmağıl
pîç

yüz:**Yüzümü:** -ü,-m,-ü

Mısra: 29
Yüz, suret, çehre.

29. Yüzümü döndürem gördükde
anı
30. Ki tā sen yakasın odlara cānı

zār:**zār:**

Mısra: 22
Ağlama, inleme.

21. Üşendürme beni ko hālüne var
22. Ve ger ni iy dil-i aşufte vü zār

zār:

Mısra: 4
Ağlama, inleme.

3. Benem bülbül gibi ehl-i temāşā
4. Gülüñ vechine karşı zār u şeydā

Mesnevi 16

- 1 Çü dil işitdi bu sözleri gözden
Kul oldu göze göz çıkar mı sözden
- 2 Didi iy göz benim sözüme bakma
Beni 'ışık odına inende yakma
- 3 Benem bir 'âşık-ı âşüfte vü zâr
Beni mecnûn idüpdür 'ışık-ı dil-dâr
- 4 Çü kılmadı benimle baht yârî
Be-küllî elden aldı ihtiyârî
- 5 Sözüme bakma kim dîvāneyem ben
Yanar 'ışık odına pervāneyem ben
- 6 Eger sen bakmasan ol gül-'izāra
Yanup cānum ğam odından karara
- 7 Eger yüz döndüresün ol melekden
Geçe āhum benim çarh-ı felekden
- 8 Nazar kılmazsan ol çeşm-i siyāha
Vücūdum mülki hep varur tebāha
- 9 Teferrüc kılmazisen hadd ü hālîn
Anuñ ben düşde görmezîn hayālîn
- 10 Delüyem iy gözüm dut beni ma'zûr
Delü olan olur elbetde ma'zûr
- 11 Ne söz kim diyesin cāndan semî'em
Ne emrûñ varise ana muñî'em
- 12 Kuluñam itmegil tapuñdan āzād
Baña yol gösterivir eyle irşād
- 13 Çün evvel senden oldu āşinālîk
Hem āhîr senden olsun rûşenālîk
- 14 Benem suçlu suçuma itdüm ikrār
Güneh-kāram güneh-kāram güneh-kār
- 15 Hemîndür dahî sözden urmazam dem
Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

āhir:**āḥir:**

Mısra: 26

Ahir, son, nihayet.

25. Çün evvel senden oldı āşinālīk

26. Hem āḥir senden olsun
rūšenālīk**āh:****āhum:** -um

Mısra: 14

*Ah etme, inleme.*13. Eger yüz döndüresün ol
melekden14. Geçe āhum benüm çarḥ-ı
felekden**al:****aldı:** -dı

Mısra: 8

Almak, ele geçirmek.

7. Çü kılmadı benümle baht yārī

8. Be-küllī elden aldı ihtiyārı

a'lem:**a'lem:**

Mısra: 30

*Bilgi sahibi, bilici, bilen.*29. Hemîndür daḥı sözden
urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

'ālim-dur:**'ālim-durur:** -ur

Mısra: 30

*İlimli, bilen, bilgili, bilgiç.*29. Hemîndür daḥı sözden
urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

a:**ana:** -ña

Mısra: 22

*"O" işaret zamirinin yönelme hal
eki almış biçimi.*21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî'em

anuñ: -nuñ

Mısra: 18

*"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.*17. Teferrüc kılmazisen ḥadd ü
ḥālin18. Anuñ ben düşde görmezin
ḥayālin**'āşık-ı āşüfte:****'āşık-ı āşüfte:** -

Mısra: 5

Hali perişan aşık.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür 'ışk-ı dil-
dār**āzād it:****āzād itmegil:** - me,-gil

Mısra: 23

Uzaklaştırmamak, azad etmemek.

23. Kuluñam itmegil tapuñdan āzād

24. Baña yol gösterivir eyle irşād

baht:**baht:**

Mısra: 7

Kismet, talih, kader, şans.

7. Çü kılmadı benümle baht yārī

8. Be-küllī elden aldı ihtiyārı

bak:**bakma:** -ma

Mısra: 3

*Aldanma, dikkat etme.*3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

bakma: -ma

Mısra: 9

*Aldanma, dikkat etme.*9. Sözüme bakma kim dīvāneyem
ben10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben**bakmasan:** -ma,-sa,-n

Mısra: 11

Bakmamak, ilgilenmemek.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum ḡam odından
karara

bañ:**baña:** -a

Mısra: 24

"Bana" kişi zamiri

23. Kuluñam itmegil tapuñdan āzād

24. Baña yol gösterivir eyle irşād

be-küllî:**Be-küllî:**

Mısra: 8

Tamamen, bütünüyle.

7. Çü kılmadı benümle baht yārî

8. Be-küllî elden aldı ihtiyârî

ben:**ben:**

Mısra: 10

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*9. Sözümle bakma kim dîvāneyem
ben10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben**ben:**

Mısra: 18

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*17. Teferrüc kılmazisen hadd ü
hālîn18. Anuñ ben düşde görmezîn
hayālîn**ben:**

Mısra: 9

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*9. Sözümle bakma kim dîvāneyem
ben10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben**benem:** -em

Mısra: 27

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*27. Benem suçlu suçuma itdüm
ikrār28. Güneh-kāram güneh-kāram
güneh-kār**benem:** -em

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür 'ışk-ı dîl-
dār**beni:** -i

Mısra: 19

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zūr

20. Delü olan olur elbetde ma'zūr

beni: -i

Mısra: 4

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*3. Didi iy göz benüm sözümle
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

beni: -i

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür 'ışk-ı dîl-
dār**ben:****benümle:** -üm-le

Mısra: 7

7. Çü kılmadı benümle baht yārî

8. Be-küllî elden aldı ihtiyârî

benüm: -üm

Mısra: 14

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri ilgi
hâl eki almıştır.*13. Eger yüz döndüresün ol
melekden14. Geçe āhum benüm çarh-ı
felekden**benüm:** -üm

Mısra: 3

*Ben, birinci tekil şahıs zamiri*3. Didi iy göz benüm sözümle
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

bir:**bir:**

Mısra: 5

"Bir" sayı sıfatı.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār
6. Beni mecnûn idüpdür 'ışk-ı dil-
dār

2. Kûl oldu göze göz çıkar mı
sözden

bu:

bu:

Mısra: 1
" Bu" işaret sıfatı .

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden
2. Kûl oldu göze göz çıkar mı
sözden

cân:

cāndan: -dan

Mısra: 21
Can, ruh, gönül.

21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî' em
22. Ne emrûñ varise ana muţî' em

cānum: -um

Mısra: 12
Beden, vücut.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra
12. Yanup cānum ğam odından
karara

çarh-ı felek:

çarh-ı felek: -

Mısra: 14
Dünya, alem, yedi kat yer ve gök.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden
14. Geçe āhum benüm çarh-ı
felekden

çeşm-i siyāh:

çeşm-i siyāha: - a

Mısra: 15
Kara göz.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i
siyāha
16. Vücüdüm mülki hep varur
tebāha

çık:

çıkar: -ar

Mısra: 2
Vaz geçmek, bırakmak.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

çü:

çü:

Mısra: 1
"Çünkü" bağlacı.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden
2. Kûl oldu göze göz çıkar mı
sözden

çü:

Mısra: 7
"Çünkü" bağlacı.

7. Çü kılmadı benümle baht yârî
8. Be-küllî elden aldı ihtiyârî

çün:

çün:

Mısra: 25
"Çünkü" edatı.

25. Çün evvel senden oldu āşinālîk
26. Hem āhir senden olsun
rûşenālîk

dağı:

dağı:

Mısra: 29
"Bile" anlamında edat.

29. Hemîndür dağı sözden
urmazam dem
30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

delü ol:

delü olmak: - mak

Mısra: 20
Deli olmak, aklını yitirmiş olmak.

19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zûr

20. Delü olan olur elbetde ma'zûr

delü:

Delüyem: -y, -em

Mısra: 19
Deli, akli başında olmayan

19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zûr

20. Delü olan olur elbetde ma'zûr

dem:

dem:

Mısra: 29

An, dem.

29. Hemîndür dahı sözden
urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

di:

didi: -di

Mısra: 3

Demek, söylemek

3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

dil:

dil:

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Kıl oldı göze göz çıkar mı
sözden

dīvāne:

dīvāneyem: -y, -em

Mısra: 9

Deli, divane.

9. Sözüme bakma kim dīvāneyem
ben

10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben

diyesin: -y, -e, -sin

Mısra: 21

Demek, söylemek

21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muţî'em

dön:

döndüresün: -dür,-e,-sü,-n

Mısra: 13

Dönmek, bakmamak, ilgilenmemek.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden

14. Geçe āhum benüm çarḥ-ı
felekden

dut:

dut:

Mısra: 19

Saymak, kabul etmek.

19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zür

20. Delü olan olur elbetde ma'zür

düş:

düşde: -de

Mısra: 18

Düş, rüya.

17. Teferrüc kılmazisen ḥadd ü
ḥālin

18. Anuñ ben düşde görmez
ḥayālin

eger:

eger:

Mısra: 11

Eğer, şart edatı.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum gam odından
karara

eger:

Mısra: 13

Eğer, şart edatı.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden

14. Geçe āhum benüm çarḥ-ı
felekden

el:

elden: -den

Mısra: 8

Sahiplik, mülkiyet.

7. Çü kılmadı benümle baht yārî

8. Be-küllî elden aldı ihtiyārı

emr:

emrūñ: -üñ

Mısra: 22

Emir, buyruk.

21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muţî'em

evvel:

evvel:

Mısra: 25

Başlangıç, birinci, ilk.

25. Çün evvel senden oldı āşinālık

26. Hem āḥir senden olsun
rūşenālık

eyle irşād:

eyle irşād: -

Mısra: 24

Manen aydınlatma, hak yolunu
gösterme, gafletten uyandırma.

23. Kuluñam itmegil tapuñdan āzād
24. Baña yol gösterivir eyle irşād

ğam:

ğam:

Mısra: 12
Dert, keder, hüzn.

11. Eger sen bakmasan ol gül-‘izāra
12. Yanup cānum ğam odından
karara

geç:

Geçe: -e

Mısra: 14
Aşmak, geçmek.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden
14. Geçe āhum benüm çarh-ı
felekden

gör:

görmezin: -mez,-in

Mısra: 18
Görmemek, Görememek.

17. Teferrüc kılmazisen hadd ü
hālın
18. Anuñ ben düşde görmezin
hayālın

göz:

göz:

Mısra: 2
Göz, görme organı.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden
2. Kul oldu göze göz çıkar mı
sözden

göz:

Mısra: 3
Göz, görme organı.

3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma
4. Beni ‘ışk odına inende yakma

gözden: -den

Mısra: 1
Göz, görme organı.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden
2. Kul oldu göze göz çıkar mı sözden

göze: -e

Mısra: 2
Göz, görme organı.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden
2. Kul oldu göze göz çıkar mı
sözden

gözüm: -üm

Mısra: 19
Görme organı, göz.

19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma ‘zür
20. Delü olan olur elbetde ma ‘zür

gül-‘izār:

gül-‘izāra: -a

Mısra: 11
Gül yanaklı güzel.

11. Eger sen bakmasan ol gül-‘izāra
12. Yanup cānum ğam odından
karara

güneh-kār:

güneh-kār:

Mısra: 28
Suçluyum.

27. Benem suçlu suçuma itdüm
ikrār
28. Güneh-kāram güneş-kāram
güneş-kār

güneh-kāram: -am

Mısra: 28
Günah işleyen suçluyem.

27. Benem suçlu suçuma itdüm
ikrār
28. Güneh-kāram güneş-kāram
güneş-kār

güneh-kāram: -am

Mısra: 28
Günah işleyen suçluyem.

27. Benem suçlu suçuma itdüm
ikrār
28. Güneh-kāram güneş-kāram
güneş-kār

hadd:

hadd:

Mısra: 17
Sevgilinin güzel yanağı
17. Teferrüc kılmazisen hadd ü
hālın
18. Anuñ ben düşde görmezin
hayālın

hāl:***hālīn:*** -i, -n

Mısra: 17

*Ben, vücuttaki siyah noktalar.*17. Teferrüc kılmazisen hadd ü
hālīn18. Anuñ ben düşde görmezin
hayālīn**hayāl:*****hayālīn:*** -i, -n

Mısra: 18

*Hayal, düş, fikir.*17. Teferrüc kılmazisen hadd ü
hālīn18. Anuñ ben düşde görmezin
hayālīn**hem:*****hem:***

Mısra: 26

*"Ayrıca, üstelik, ilaveten"
anlamında bağlaç.*

25. Çün evvel senden oldu aşınalık

26. Hem āhir senden olsun
rūşenālık**hemîn:*****Hemîndür:*** -dür

Mısra: 29

*Bu, işte bu.*29. Hemîndür dahı sözden
urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

hep:***hep:***

Mısra: 16

"Her zaman, sürekli" anlamında zarf.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur tebāha

Hüzā:***Hüzā:***

Mısra: 30

*Hüda, Allah.*29. Hemîndür dahı sözden
urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

'ışk:***'ışk:***

Mısra: 10

*Aşk, sevgi.*9. Sözüme bakma kim dīvāneyem
ben10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben**'ışk:**

Mısra: 4

*Aşk, sevgi.*3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

'ışk-ı dil-dār:***'ışk-ı dil-dār:*** -

Mısra: 6

Gönül alan sevgilinin aşkı.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür 'ışk-ı dil-
dār**ihtiyār:*****ihtiyārı:*** -ı

Mısra: 8

İrade.

7. Çü kılmadı benümle baht yārī

8. Be-küllî elden aldı ihtiyārı

iñen:***inende:*** -de

Mısra: 4

*Çok, pek fazla*3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

işit:***işitdi:*** -di

Mısra: 1

Duymak, işitmek.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Kul oldu göze göz çıkar mı
sözden**iy:*****iy:***

Mısra: 19

*"Ey" seslenme edatı.*19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zūr

20. Delü olan olur elbetde ma'zūr

iy:

Mısra: 3

*"Ey" seslenme edatı.*3. Didi iy göz benim sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

karar:**karara:** -a

Mısra: 12

Kararmak, siyahlaşmak.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum gam odından
karara**kim:****kim:**

Mısra: 21

*"Ki" bağlacı.*21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî'em

kim:

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

9. Sözüme bakma kim dīvāneyem ben

10. Yanar 'ışk odına pervāneyem ben

Kul ol:**Ḳul oldı:** - dı

Mısra: 2

Hükümüne girmek, bağlanmak

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Ḳul oldı göze göz çıkar mı
sözden**kul:****Ḳuluñam:** -uñ, -am

Mısra: 23

Kul, köle.

23. Ḳuluñam itmegil tapuñdan āzād

24. Baña yol gösterivir eyle irşād

ma'zūr:**ma'zūr:**

Mısra: 19

Kusurlu, özü bulun.

19. Delüyem iy gözüm dut beni

ma'zūr

20. Delü olan olur elbetde ma'zūr

ma'zūr:

Mısra: 20

*Kusurlu, özü bulunan.*19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma'zūr

20. Delü olan olur elbetde ma'zūr

mecnūn id:**mecnūn idüpdür:** - üp,-dür

Mısra: 6

Divane etmek, deli etmek.

5. Benem bir 'āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür 'ışk-ı dil-
dār**melek:****melekden:** -den

Mısra: 13

*Güzel yüzlü, iyi huylu, melek gibi
masum kimse.*

13. Eger yüz döndüresün ol melekden

14. Geçe āhum benim çarḥ-ı felekden

mı:**mı:**

Mısra: 2

mı, soru edatı.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Ḳul oldı göze göz çıkar mı
sözden**muṭî:****muṭî'em:** -em

Mısra: 22

*Boyun eğen, itaat eden, itaatkâr.*21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî'em

mülk:**mülki:** -i

Mısra: 16

*Varlık, mal, eşya.*15. Nāzar kılmazsan ol çeşm-i
siyāha16. Vücūdum mülki hep varur
tebāha**nazar kıl:****nazar kıl:** -

Mısra: 15

*Bakmamak, ilgilenmemek.*15. Nāzar kılmazsan ol çeşm-i
siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur
tebāha

ne:

Ne:

Mısra: 21

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî' em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî' em

Ne:

Mısra: 22

"Nasıl?" anlamında soru sıfatı.

21. Ne söz kim diyesin cāndan
semî' em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî' em

od:

odına: -in, -a

Mısra: 10

Ateş, alev.

9. Sözüme bakma kim dîvāneyem
ben

10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben

odına: -in, -a

Mısra: 4

Ateş, alev.

3. Didi iy göz benüm sözüme
bakma

4. Beni 'ışk odına inende yakma

odından: -in, -dan

Mısra: 12

Ateş, alev.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum ğam odından
karara

ol:

ol:

Mısra: 11

" O" işaret sıfatı.

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum ğam odından
karara

ol:

Mısra: 13

" O" işaret sıfatı.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden

14. Geçe āhum benüm çarḥ-ı
felekden

ol:

Mısra: 15

" O" işaret sıfatı.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i
siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur
tebāha

oldı aşinā:

oldı aşinā: -

Mısra: 25

Tanışıklık olmak, yakınlık olmak.

25. Çün evvel senden oldı aşinālık

26. Hem āḥir senden olsun rüşenālık

olsun rüşenā:

olsun rüşenā: -

Mısra: 26

Aydınlık olmak, parlaklık olmak.

25. Çün evvel senden oldı aşinālık

26. Hem āḥir senden olsun rüşenālık

olur elbet:

olur elbet: -

Mısra: 20

Elbetde olur, mutlaka olur, kesin
olur.

19. Delüyem iy gözüm dut beni
ma' zūr

20. Delü olan olur elbetde ma' zūr

pervāne:

pervāneyem: -yem

Mısra: 10

Geceleri ı ışık çevresinde dönen
küçük kelebek, " aşık bağlamında."

9. Sözüme bakma kim dîvāneyem
ben

10. Yanar 'ışk odına pervāneyem
ben

semî':**semî'em:** -e, -m

Mısra: 21

Dinleyici, duyucu.

21. Ne söz kim diyesin cāndan

semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî'em

sen:**sen:**

Mısra: 11

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

11. Eger sen bakmasan ol gül-'izāra

12. Yanup cānum ğam odından

ķarara

senden: -den

Mısra: 25

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

25. Çün evvel senden oldu āşinālık

26. Hem āḫir senden olsun

rūşenālık

senden: -den

Mısra: 26

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

25. Çün evvel senden oldu āşinālık

26. Hem āḫir senden olsun

rūşenālık

söz:**söz:**

Mısra: 21

Söz, kelam.

21. Ne söz kim diyesin cāndan

semî'em

22. Ne emrūñ varise ana muṭî'em

sözden: -den

Mısra: 2

Söz, kelam.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Ķul oldu göze göz çıkar mı

sözden

sözden: -den

Mısra: 29

Söz, kelam.

29. Hemîndür dahı sözden

urmazam dem

30. Huzā 'ālim-durur vallāhu a'lem

sözleri: -ler, -i

Mısra: 1

Söz, konuşma, kelam.

1. Çü dil işitdi bu sözleri gözden

2. Ķul oldu göze göz çıkar mı

sözden

sözüme: -ü, -m, -e

Mısra: 3

Söz, kelam.

3. Didi iy göz benüm sözüme

bakma

4. Beni 'ışķ odına inende yakma

sözüme: -ü, -m, -e

Mısra: 9

*Söz, kelam.*9. Sözüme bakma kim dîvāneyem
ben10. Yanar 'ışķ odına pervāneyem
ben**suç:****şuçlu:** -lu

Mısra: 27

*Kabahat, hata.*27. Benem suçlu suçuma itdüm
iķrār28. Güneh-kāram güneh-kāram
güneh-kār**suçuma it:****şuçuma it:** -

Mısra: 27

*Suçuma ikrar ettim.*27. Benem suçlu suçuma itdüm
iķrār28. Güneh-kāram güneh-kāram
güneh-kār**tapu:****ṭapuñdan:** -ñ, -dan

Mısra: 23

Kapı, eşik.

23. Ķuluñam itmegil ṭapuñdan āzād

24. Baña yol gösterivir eyle irşād

tebāh:**tebāha:** -a

Mısra: 16

Bozuk, mahvolmuş.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur tebāha

teferrüc kıl:

teferrüc kılmazisen: - maz,-i,-se,-n

Mısra: 17

Bakmak, seyretmek.

17. Teferrüc kılmazisen hadd ü hālin

18. Anuñ ben düşde görmez in hayālin

ur:

urmazam: -maz,-am

Mısra: 29

vurmak, yollamak, atmak.

29. Hemîndür dañı sözden urmazam dem

30. Huzā ‘ālim-durur vallāhu a‘lem

u:

ü:

Mısra: 17

" Ve" bağlacı.

17. Teferrüc kılmazisen hadd ü hālin

18. Anuñ ben düşde görmez in hayālin

vallāhü:

vallāhu:

Mısra: 30

Allah.

29. Hemîndür dañı sözden urmazam dem

30. Huzā ‘ālim-durur vallāhu a‘lem

var:

varise: -ise

Mısra: 22

Varsa.

21. Ne söz kim diyesin cāndan semî‘em

22. Ne emrūñ varise ana muñ‘em

varur: -ur

Mısra: 16

Erişmek, ulaşmak.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i

siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur tebāha

vü:

vü:

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

5. Benem bir ‘āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür ‘ışk-ı dildār

vücüd:

vücūdum: -um

Mısra: 16

Beden, cisim.

15. Nazar kılmazsan ol çeşm-i siyāha

16. Vücūdum mülki hep varur tebāha

yak:

yakma: -ma

Mısra: 4

Yakmama, acıtmama.

3. Didi iy göz benüm sözüme bakma

4. Beni ‘ışk odına inende yakma

yan:

Yanar: -ar

Mısra: 10

Alev almak, yanmak, tutuşmak.

9. Sözüme bakma kim dîvāneyem ben

10. Yanar ‘ışk odına pervāneyem ben

yanup: -up

Mısra: 12

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

11. Eger sen bakmasan ol gül-‘izāra

12. Yanup cānum gam odından qarara

yâri kıl:

yâri kılmadı: -ma-dı

Mısra: 7

Eşlik etmemek, Arkadaşlık etmemek.

7. Çü kılmadı benümle baht yârî

8. Be-küllî elden aldı ihtiyârî

yol göster:

yol gösteriver: -i-ver

Mısra: 24

Yol göstermek.

23. Kuluñam itmegil tapuñdan āzād

24. Baña yol gösterivir eyle irşād

yüz:

yüz:

Mısra: 13

Sima, çehre, surat.

13. Eger yüz döndüresün ol
melekden

14. Geçe āhum benüm çarḥ-ı
felekden

zār:

zār:

Mısra: 5

Ağlama, inleme.

5. Benem bir ‘āşık-ı āşüfte vü zār

6. Beni mecnūn idüpdür ‘ışk-ı dil-
dār

Mesnevi 17

- 1 Dile çün kim göz oldu böyle gâlib
Yakîn bildüm ki dildür derde tâlib
- 2 Oğudum anda bu şi'r-i garîbi
Dil eydür âh mine'l- 'aşkı'l-ḥabîbi

āh:**āh:**

Mısra: 4

Ah, yazık.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**anda:****anda:**

Mısra: 3

"Orada" işaret zamiri.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**bil:****bildüm:** -dü, -m

Mısra: 2

*Anlamak, idrak etmek.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**böyle:****böyle:**

Mısra: 1

*"Bu şekilde" anlamına gelen durum
zarfı.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**bu:****bu:**

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı .

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**çün:**

Mısra: 1

*"Çünkü" edatı.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**derd:****derde:** -e

Mısra: 2

*Dert, keder, gam.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**dil:****Dil:**

Mısra: 4

Gönül, yürek.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**dildür:** -dür

Mısra: 2

*Yürek, gönül.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**Dile:** -e

Mısra: 1

*Gönül, yürek.*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib**mine'l- 'aşkı'l-habîb:****mine'l- 'aşkı'l-habîbi:-i**

Mısra: 4

Sevgilimin aşkından.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**eyd:****eydür:** -ür

Mısra: 4

Der, söyler.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi

4. Dil eydür āh mine'l- 'aşkı'l-
habîbi**gâlib ol:****gâlib oldı:** - dı

Mısra: 1

*Üstün gelmek*1. Dile çün kim göz oldu böyle
gâlib

2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi
4. Dil eydür min âh el-ğabîbü'l-'aşk

göz:

göz:

Mısra: 1
Göz, görme organı.

1. Dile çün kim göz oldı böyle
gâlib
2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

ki:

ki:

Mısra: 2
"Ki" bağacı.

1. Dile çün kim göz oldı böyle
gâlib
2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

kim:

kim:

Mısra: 1
" Ki" bağlacı.

1. Dile çün kim göz oldı böyle
gâlib
2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

min:

min:

Mısra: 4
Bin, binlerce.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi
4. Dil eydür âh mine'l- 'aşkı'l-
ğabîbi

oku:

Oğudum: -du, -m

Mısra: 3
Okumak, söylemek.

3. Oğudum anda bu şi'r-i ğarîbi
4. Dil eydür âh mine'l- 'aşkı'l-
ğabîbi

şi'r-i ğarîb:

şi'r-i ğarîbi: -i

Mısra: 3
Tuhaf şiir, şaşırtıcı şiir.

tâlib:

tâlib:

Mısra: 2
Talep eden.

1. Dile çün kim göz oldı böyle
gâlib
2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

yakîn:

Yakîn:

Mısra: 2
Doğru, gerçek, şüphesiz.

1. Dile çün kim göz oldı böyle
gâlib
2. Yakîn bildüm ki dildür derde
tâlib

Mesnevi 18

- 1 Eyā dil nāle vü feryād elünden
Elüñden cāna geldüm dād elünden
- 2 Beni ‘ālemde ser-gerdān iden dil
Cihānı başuma zindān iden dil
- 3 Göz ucından belāya uğrayan sen
Benüm cānum cefādan toğrayan sen
- 4 Beni şūrîde vü sevdāyî kılduñ
Cihān içinde bir rüsvāyî kılduñ
- 5 Ne gördüñ n’oldı kimşu gibi aқduñ
Vücūdum hırmenin odlara yaқduñ
- 6 Ne bulduñ bārî hercāyî güzelden
Ki küllî ihtiyāruñ virdüñ elden
- 7 ‘Abes yine özüñ öldürdüğüñ ne
Özüñe düşmenüñ güldürdüğüñ ne
- 8 O ol şehdür ki dergāhında anuñ
Yüzi topraқda oynar pādişāhuñ
- 9 Özinde gönli kimdür bilmeyince
Añalāyık müdārā kılmayınca
- 10 Özüñi bî-tekellüf itdüğüñ ne
Kuru gavğāya başuñ çatduğıñ ne
- 11 Ğamından cān virürsün cevce şaymaz
Cihān mülkin ser-ā-ser evce şaymaz
- 12 Niçün haddüñ gözetmezsüñ i dervîş
Ne zaḥmetdür çekersüñ bunca teşvîş
- 13 Neden gördüğüñ ardınca gidersin
Cihānda olmaduқ işler idersin
- 14 Yüri geç bu hevā-y-ile hevesden
Kulaқ dut ğāfil olma bu nefesden
- 15 Ki ben bî-çāre kaldum cünbişünden
İrişdüm cāna bu bitmez işüñden
- 16 Elüñden dād u feryād iy belā dil
Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

‘abes:**‘abes:**

Mısra: 13

Boş, anlamsız, gereksiz.

13. ‘Abes yine özüñ öldürdügüñ ne

14. Özüñe düşmenüñ güldürdügüñ ne

ak:**aķduñ:** -du,-ñ

Mısra: 9

Akmak, akıp gitmek.

9. Ne gördüñ n’oldı kimşu gibi aķduñ

10. Vücūdum hırmenin odlara yakduñ

‘ālem:**‘ālemde:** -de

Mısra: 3

Cihan, dünya.

3. Beni ‘ālemde ser-gerdān iden dil

4. Cihānı başuma zindān iden dil

a:**aña:** -n, -a

Mısra: 18

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

17. Özinde gönli kimdür bilmeyince

18. Añalāyık müdārāķılmayınca

anuñ: -nuñ

Mısra: 15

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ

16. Yüzi toprakda oynar pādīşahuñ

ard:**ardınca:** -ın,-ca

Mısra: 25

Ardınca, arkasından.

25. Neden gördügüñ ardınca gidersin

26. Cihānda olmaduk işler idersin

bārî:**bārî:**

Mısra: 11

Hiç olmazsa, en azından, bari.

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyaruñ virdüñ elden

baş:**başuma:** -u,-m,-a

Mısra: 4

Üstüme, üzerime.

3. Beni ‘ālemde ser-gerdān iden dil

4. Cihānı başuma zindān iden dil

başıñ: -uñ

Mısra: 20

Kişinin kendi şahsı, zâtı.

19. Özüñi bî-tekellüf itdügüñ ne

20. Kuru ğavgāya başuñ çatduğuñ ne

belā:**belā:**

Mısra: 31

Bela, felaket.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

belāya: -y, -a

Mısra: 32

felaket, musibet

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

belāya: -y, -a

Mısra: 5

Dert, sıkıntı, bela.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen

6. Benüm cānum cefādan toğrayan sen

ben:**ben:**

Mısra: 29

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

29. Ki ben bî-çāre ķaldum

cünbişünden

30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

beni: -i

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

3. Beni ‘ālemde ser-gerdān iden dil

4. Cihānı başuma zindān iden dil

beni: -i

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Beni şūrîde vü sevdâyîkılduñ

8. Cihân içinde bir rüsvâyîkılduñ

benüm: -üm

Mısra: 6

Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen

6. Benüm cānum cefādan toğrayan sen

bî-çäre:**bî-çäre:**

Mısra: 29

Çaresiz, aciz.

29. Ki ben bî-çäre kaldum

cünbişünden

30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

bilme:**bilmeyince: -y,-in,-ce**

Mısra: 17

İdrak edememek, kavrayamamak, anlayamama.

17. Özinde gönli kimdür

bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

bir:**bir:**

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

7. Beni şūrîde vü sevdâyîkılduñ

8. Cihân içinde bir rüsvâyîkılduñ

bî-tekellüf itdügüñ:**bî-tekellüf itdügüñ: - düğ,-üñ**

Mısra: 19

Külfetsiz eylemek, sıkıntısız yapmak.

19. Özünü bî-tekellüf itdügüñ ne

20. Kuru gāvğāya başuñ çatduğüñ ne

bit:**bitmez: -mez**

Mısra: 30

Bitmeyen, sonu gelmeyen.

29. Ki ben bî-çäre kaldum cünbişünden

30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

bu:**bu:**

Mısra: 27

"Bu" işaret sıfatı

27. Yüri geç bu hevā-y-ile hevesden

28. Kulağ dut gāfil olma bu nefesden

bu:

Mısra: 28

"Bu" işaret sıfatı .

27. Yüri geç bu hevā-y-ile hevesden

28. Kulağ dut gāfil olma bu nefesden

bu:

Mısra: 30

"Bu" işaret sıfatı .

29. Ki ben bî-çäre kaldum cünbişünden

30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

bul:**bulduñ: -du, -ñ**

Mısra: 11

Arayarak temin etmek, elde etmek.

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyāruñ virdüñ elden

bunca:

Mısra: 24

Böyle, bu kadar.

23. Niçün haddüñ gözetmezsuñ i dervîş

24. Ne zahmetdür çekersuñ bunca teşvîş

cān:**cān:**

Mısra: 21

Can, hayat.

21. Ğamından cān virürsün cevce şaymaz

22. Cihân mülkin ser-ā-ser evce şaymaz

cāna: -a

Mısra: 2

Ömür, yaşam, hayat

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden
2. Elünden cāna geldüm dād elünden

cāna: -a

Mısra: 30

Can, gönül, ruh.

29. Ki ben bî-çāre ƙaldum cünbişünden
30. İrişdüm cāna bu bitmez işünden

cānum: -um

Mısra: 6

Beden, vücut.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen
6. Benüm cānum cefādan ƙoğrayan sen

cefā:**cefādan:** -dan

Mısra: 6

Eziyet, sıkıntı, acı.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen
6. Benüm cānum cefādan ƙoğrayan sen

cevce:**cevce:**

Mısra: 21

Arpa tanesi, arpa tanesi kadar az, değersiz saymak.

21. Ğamından cān virürsün cevce saymaz
22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce saymaz

cihān:**cihān:**

Mısra: 22

Dünya, alem.

21. Ğamından cān virürsün cevce saymaz
22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce saymaz

cihān:

Mısra: 8

Alem, dünya.

7. Beni şūrîde vü sevdâyîƙılduñ
8. Cihān içinde bir rüsvâyîƙılduñ

cihān:**cihānda:** -da

Mısra: 26

Dünya.

25. Neden gördüğün ardınca gidersin
26. Cihānda olmaduk işler idersin

cihānı: -ı

Mısra: 4

Dünya, alem.

3. Beni ‘ālemde ser-gerdān iden dil
4. Cihānı başuma zindān iden dil

cünbiş:**cünbişünden:** -ün,-den

Mısra: 29

Hareketlilik, canlılık, ahenk.

29. Ki ben bî-çāre ƙaldum cünbişünden
30. İrişdüm cāna bu bitmez işünden

cat:**çatduğun:** -duğ,-uñ

Mısra: 20

Üzücü ya da şaşırtıcı bir olayla karşılaşmak

19. Özüñi bî-tekellüf itdügün ne
20. Kuru ğavğāya başuñ çatduğun ne

cek:**çekersün:** -er,-sün

Mısra: 24

Katlanmak, tahammül etmek.

23. Niçün haddün gözetmezsün i dervîş
24. Ne zahmetdür çekersün bunca teşvîş

dād:

dād:

Mısra: 2
Adalet, doğruluk.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden
2. Elüñden cāna geldüm dād elünden

dād:

Mısra: 31
Feryat, figan.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil
32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

derd:**derd:**

Mısra: 32
Acı, üzüntü, keder.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil
32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

dergāh:

dergāhında: -ı, -n, -da

Mısra: 15
Huzur, makam, eşik.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ
16. Yüzi toprakda oynar pādīşāhuñ

dervîş:**dervîş:**

Mısra: 23
Tarikata girip bir şeyhe bağlanan kimse.

23. Niçün haddüñ gözetmezsün i dervîş
24. Ne zahmetdür çekersün bunca teşvîş

dil:**dil:**

Mısra: 1
Gönül, yürek.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden
2. Elüñden cāna geldüm dād elünden

dil:

Mısra: 3
Gönül, yürek.

3. Beni 'ālemde ser-gerdān iden dil
4. Cihānı başuma zindān iden dil

dil:

Mısra: 31
Gönül, yürek.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil
32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

dil:

Mısra: 32
Gönül, yürek.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil
32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

dil:

Mısra: 4
Gönül, yürek.

3. Beni 'ālemde ser-gerdān iden dil
4. Cihānı başuma zindān iden dil

düşmen:

düşmenüñ: -üñ

Mısra: 14
Hasım, rakip, dost olmayan.

13. 'Abes yine özüñ öldürdügüñ ne
14. Özüñe düşmenüñ güldürdügüñ ne

el:

elden: -den

Mısra: 12
elden gitmek, "sahip olduğun bir iradeyi kaybetmek bağlamında."

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden
12. Ki küllî ihtiyāruñ virdüñ elden

elüñden: -üñ, -den

Mısra: 2
Güç, iktidar, irade.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden
2. Elüñden cāna geldüm dād elünden

elünden: -ün, -den

Mısra: 1
Sebebiyle, nedeniyle.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden
2. Elüñden cāna geldüm dād elünden

elünden: -ün,-den

Mısra: 2

Sebebiyle, nedeniye.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden

2. Elünden cāna geldüm dād elünden

elünden: -ün,-den

Mısra: 31

Senden, senin yüzğnden, senin yaptıklarından dolayı anlamı verir.

31. Elünden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

evc:

evce: -e

Mısra: 22

Bir şeyin en yüksek noktası, doruk, zirve.

21. Ğamından cān virürsün cevce şaymaz

22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce şaymaz

ey:

Eyā: -a

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden

2. Elünden cāna geldüm dād elünden

feryād:

feryād:

Mısra: 1

Feryat, figan.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden

2. Elünden cāna geldüm dād elünden

feryād:

Mısra: 31

Aman, eyvāh, yandım!

31. Elünden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

ğāfil ol:

ğāfil olma: - ma

Mısra: 28

Gaflette bulunmamak, tedbirsiz olmamak.

27. Yüri geç bu hevā-y-ile

hevesden

28. Kulağ dut ğāfil olma bu nefesden

ğam:

ğam:

Mısra: 32

Dert, sıkıntı, gam.

31. Elünden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā dil

ğam:

ğamından: -ın, -dan

Mısra: 21

Dert, keder, tasa.

21. Ğamından cān virürsün cevce şaymaz

22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce şaymaz

ğavğā:

ğavğāya: -y, -a

Mısra: 20

Kavga, dövüş.

19. Özünü bî-tekellüf itdüğüñ ne

20. Kuru ğavğāya başuñ çatduğıñ ne

geç:

geç:

Mısra: 27

geçmek, vazgeçmek

27. Yüri geç bu hevā-y-ile hevesden

28. Kulağ dut ğāfil olma bu nefesden

gel:

geldüm: -dü, -m

Mısra: 2

Bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak, varmak.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden

2. Elünden cāna geldüm dād elünden

gibi:

gibi:

Mısra: 9

Benzerlik edatı.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi ağıduñ

10. Vücūdum ħırmenin odlara

yağduñ

gidersin: -er, -siñ

Mısra: 25

Gitmek, varmak.

25. Neden gördüğün ardınca

gidersin

26. Cihānda olmaduk işler idersin

göñl:

göñli: -i

Mısra: 17

Gönül, yürek.

17. Özinde göñli kimdür

bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

gör:

gördüğün: -düg, -üñ

Mısra: 25

Görmek, fark etmek.

25. Neden gördüğün ardınca

gidersin

26. Cihānda olmaduk işler idersin

gördün: -dü, -ñ

Mısra: 9

Görmek, temaşa etmek.

9. Ne gördün n'oldı kimşu gibi
ağduñ

10. Vücūdum hırmenin odlara
yağduñ

göz:

Göz:

Mısra: 5

Göz, görme organı.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen

6. Benüm cānum cefādan toğrayan
sen

gözet:

gözetmezsün: -mez, -sün

Mısra: 23

İlgilenmek, korumak.

23. Niçün haddün gözetmezsün i
dervîş

24. Ne zahmetdür çekersün bunca
teşvîş

güldür:

güldürdüğün: -düg, -üñ

Mısra: 14

Gülmek, neşelenmek, mutlu olmak.

13. 'Abes yine özüñ öldürdüğün ne

14. Özüñe düşmenün güldürdüğün
ne

güzel:

güzelden: -den

Mısra: 11

Güzel, hoş

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyāruñ virdün elden

hadd:

haddün: -ün

Mısra: 23

İnsanın yetki sınırı.

23. Niçün haddün gözetmezsün i
dervîş

24. Ne zahmetdür çekersün bunca
teşvîş

hercāyî:

hercāyî:

Mısra: 11

Sebatsız, kararsız, vefasız.

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyāruñ virdün elden

hevā:

hevā-y-ile: -y-ile

Mısra: 27

İstek, arzu, heves, meyil.

27. Yüri geç bu hevā-y-ile
hevesden

28. Kulağ dut gāfil olma bu
nefesden

heves:

hevesden: -den

Mısra: 27

Arzu, istek.

27. Yüri geç bu hevā-y-ile
hevesden

28. Kulağ dut gāfil olma bu
nefesden

hırmen:

hırmenin: -in

Mısra: 10

Harman, varlığın tümü.

9. Ne gördün n'oldı kimşu gibi
ağduñ

10. Vücūdum hırmenin odlara
yakduñ

i:

i:

Mısra: 23
Ey, seslenme edatı.

23. Niçün haddüñ gözetmezsün i
dervîş
24. Ne zaḥmetdür çekersün bunca
teşvîş

ic:

içinde: -i, -n, -de

Mısra: 8
Bir topluluğun arasında.

7. Beni şūrîde vü sevdâyîkılduñ
8. Cihân içinde bir rüsvâyîkılduñ

ihtiyâr:

ihtiyâruñ: -uñ
Mısra: 12
İrade, güç.

11. Ne bulduñbârî hercâyî güzelden
12. Ki küllî ihtiyâruñ virdüñ elden

iris:

İrişdüm: -dü, -m
Mısra: 30
Bir yere ulaşmak, varmak.

29. Ki ben bî-çäre kaldum
cünbişünden
30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

işüñden: -üñ, -den

Mısra: 30
Uğraş, meşguliyet.

29. Ki ben bî-çäre kaldum
cünbişünden
30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

iy:

iy:

Mısra: 31
"Ey" seslenme edatı.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil
32. Gam u derd ü belāya mübtelā
dil

kal:

kaldum: -du, -m
Mısra: 29
Bir durumun içinde olmak,

bulunmak.

29. Ki ben bî-çäre kaldum
cünbişünden

30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

kılma:

kılmayınca: -y, -ın, -ca

Mısra: 18
Etmemek, yapmamak.

17. Özinde göñli kimdür
bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

ki:

Ki:

Mısra: 12
"Çünkü" anlamında bağlaç.

11. Ne bulduñbârî hercâyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyâruñ virdüñ elden

ki:

Mısra: 15
"Ki" bağlacı.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ

16. Yüzi toprakda oynar pādīşāhuñ

ki:

Mısra: 29
"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

29. Ki ben bî-çäre kaldum
cünbişünden
30. İrişdüm cāna bu bitmez işüñden

kim:

kim:

Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi
akduñ

10. Vücūdum hırmenin odlara
yakduñ

kimdür: -dür

Mısra: 17
*"Hangi kimse" anlamında soru
zamiri.*

17. Özinde göñli kimdür
bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

kulak dut:**Ḳulak dut:**

Mısra: 28

Dinle.

27. Yüri geç bu hevā-y-ile
hevesden28. Ḳulak dut ġāfīl olma bu
nefesden**kuru:****Ḳuru:**

Mısra: 20

Boş, faydasız.

19. Özüñi bî-tekellüf itdüğüñ ne

20. Ḳuru ġavġāya başuñ çatduğıñ
ne**küllî:****küllî:**

Mısra: 12

Bütünüyle, tamamıyla.

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyāruñ virdüñ elden

lāyık:**lāyık:**

Mısra: 18

Layık, yaraşır.

17. Özinde gönli kimdür
bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

mübtelā:**mübtelā:**

Mısra: 32

Düşkün, tutkun, âşık.

31. Elüñden dād u feryād iy belā dil

32. Ğam u derd ü belāya mübtelā
dil**müdārā:****müdārā:**

Mısra: 18

Yüze gülme, dost gibi görünme.

17. Özinde gönli kimdür
bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

mülk:**mülkin:** -in

Mısra: 22

Memleket, ülke.

21. Ğamından cān virürsün cevce
şaymaz22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce
şaymaz**n'ol:****n'oldı:** -dı

Mısra: 9

Ne oldu.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi
ağduñ10. Vücūdum ħırmenin odlara
yağduñ**nāle:****nāle:**

Mısra: 1

İnilti, inleme.

1. Eyā dil nāle vü feryād elünden

2. Elüñden cāna geldüm dād
elünden**ne:****ne:**

Mısra: 11

"Ne" soru sıfatı.

11. Ne bulduñbārî hercāyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyāruñ virdüñ elden

ne:

Mısra: 13

"Ne" soru sıfatı.

13. 'Abes yine özüñ öldürdüğüñ ne

14. Özüñe düşmenüñ güldürdüğüñ
ne**ne:**

Mısra: 14

"Ne" soru sıfatı.

13. 'Abes yine özüñ öldürdüğüñ ne

14. Özüñe düşmenüñ güldürdüğüñ
ne**ne:**

Mısra: 19

"Ne" soru sıfatı.

19. Özüñi bî-tekellüf itdüğüñ ne

20. Ḳuru ġavġāya başuñ çatduğıñ
ne**ne:**

Mısra: 20

"Ne" soru sıfatı.

19. Özüni bî-tekellüf itdüğüñ ne
20. Kuru ğavġāya başuñ çatduğıñ ne

ne:

Mısra: 24
"Ne" soru sıfatı.

23. Niçün haddüñ gözetmezsün i dervîş
24. Ne zahmetdür çekersün bunca teşvîş

ne:

Mısra: 9
"Ne" soru sıfatı.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi aķduñ
10. Vücüdum ħırmenin odlara yakduñ

neden:

Neden:

Mısra: 25
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

25. Neden gördüğüñ ardınca gidersin
26. Cihānda olmaduk işler idersin

nefes:

nefesden: -den

Mısra: 28
Soluk alacak kadar geçen zaman, an

27. Yüri geç bu hevā-y-ile hevesden
28. Kulaķ dut ġāfil olma bu nefesden

niçün:

Niçün:

Mısra: 23
Neden, hangi sebeple.

23. Niçün haddüñ gözetmezsün i dervîş
24. Ne zahmetdür çekersün bunca teşvîş

o:

O:

Mısra: 15
O, 3. tekil şahıs zamiri.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ
16. Yüzi toprakda oynar pādişāhuñ

od:

odlara: -lar,-a

Mısra: 10
Ateş, alev.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi aķduñ
10. Vücüdum ħırmenin odlara yakduñ

olmaduk işler id

olmaduk işler idersin: -er-sin

Mısra: 26

Dünyada olmayan işleri yapmak.

25. Neden gördüğüñ ardınca gidersin

26. Cihānda olmaduk işler idersin

ol:

ol:

Mısra: 15
"O" işaret sıfatı.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ
16. Yüzi toprakda oynar pādişāhuñ

oyn:

oynar: -ar

Mısra: 16
Çok uğraşmak, hareket etmek, hareketli olmak.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ
16. Yüzi toprakda oynar pādişāhuñ

öl:

öldürdüğüñ: -dür, -düg, -üñ

Mısra: 13

Yaşamaz olmak, can vermek.

13. 'Abes yine özüñ öldürdüğüñ ne
14. Özüñe düşmenüñ güldürdüğüñ ne

özi:

Öözinde: -n,-de

Mısra: 17

Kendi, kendisi, dönüşlülük zamiri.

17. Özinde gönli kimdür bilmeyince

18. Añalāyık müdārākılmayınca

özüñ:

özün: -

Mısra: 13

Kendi, dönüşlülük zamiri.

13. 'Abes yine özün öldürdüğün ne

14. Özüne düşmenün güldürdüğün ne

Özüne: -e

Mısra: 14

Kendi, dönüşlülük zamiri.

13. 'Abes yine özün öldürdüğün ne

14. Özüne düşmenün güldürdüğün ne

Özüni: -i

Mısra: 19

Kendi, dönüşlülük zamiri.

19. Özüni bî-tekellüf itdüğün ne

20. Kuru gāvğāya başuñ çatduğün ne

pādişāh:*pādişāhuñ:* -uñ

Mısra: 16

Hükümdar, sultan.

15. O ol şehdūr ki dergāhında anuñ

16. Yüzi toprakda oynar pādişāhuñ

rüsvāyî kıl:*rüsvāyî kılduñ:* - du,-ñ

Mısra: 8

Mahcup etmek, utandırmak, rezil etmek.

7. Beni şūrîde vü sevdāyîkılduñ

8. Cihān içinde bir rüsvāyîkılduñ

şay:*şaymaz:* -maz

Mısra: 21

Önemsemek, hesaba katmak, dikkate almak.

21. Ğamından cān virürsün cevce

şaymaz

22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce

şaymaz

şaymaz: -maz

Mısra: 22

Önemsemek, hesaba katmak, dikkate almak.

21. Ğamından cān virürsün cevce

şaymaz

22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce

şaymaz

sen:*sen:*

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen

6. Benüm cānum cefādan toğrayan sen

sen:

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

5. Göz ucından belāya uğrayan sen

6. Benüm cānum cefādan toğrayan sen

ser-ā-ser:*ser-ā-ser:*

Mısra: 22

Baştan başa, tamamen.

21. Ğamından cān virürsün cevce

şaymaz

22. Cihān mülkin ser-ā-ser evce

şaymaz

ser-gerdān id:*ser-gerdān iden:* - en

Mısra: 3

Perişan etmek, sersan etmek, başı döndürmek.

3. Beni 'ālemdede ser-gerdān iden dil

4. Cihānı başuma zindān iden dil

sevdāyî kıl:*sevdāyî kılduñ:* -du,-ñ

Mısra: 7

Sevdalı kılmak, aşık etmek, mecnun eylemek.

7. Beni şūrîde vü sevdāyî kılduñ

8. Cihān içinde bir rüsvāyî kılduñ

su:*şu:*

Mısra: 9

Akarsu, nehir, ırmak.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi

akduñ

10. Vücūdum hırmenin odlara

yakduñ

seh:**şehdûr:** -dür

Mısra: 15

Hükümdar, padişah.

15. O ol şehdûr ki dergâhında anuñ

16. Yüzi toprakda oynar pâdişahuñ

Şûrîde:**şûrîde:**

Mısra: 7

Çılgın, perişan.

7. Beni şûrîde vü sevdâyîkılduñ

8. Cihân içinde bir rüsvâyîkılduñ

teşvîş:**teşvîş:**

Mısra: 24

Zihni meşgul eden şey, gaile, karışıklık.

23. Niçün haddüñ gözetmezsüñ i dervîş

24. Ne zahmetdür çekersüñ bunca teşvîş

toğra:**toğrayan:** -y,-an

Mısra: 6

Doğramak, parçalamak.

5. Göz ucından belâya uğrayan sen

6. Benüm cânım cefâdan toğrayan sen

toprak:**toprakda:** -da

Mısra: 16

Toprak, zemin, yer.

15. O ol şehdûr ki dergâhında anuñ

16. Yüzi toprakda oynar pâdişahuñ

u:**u:**

Mısra: 31

"Ve" bağlacı.

31. Elüñden dâd u feryâd iy belâ dil

32. Ğam u derd ü belâya mübtelâ dil

u:

Mısra: 32

"Ve" bağlacı.

31. Elüñden dâd u feryâd iy belâ dil

32. Ğam u derd ü belâya mübtelâ dil

uc:**ucından:** -ı, -n, -dan

Mısra: 5

Bir şeyin kenarı, kıyısı, son noktası.

5. Göz ucından belâya uğrayan sen

6. Benüm cânım cefâdan toğrayan sen

uğra:**uğrayan:** -y, -an

Mısra: 5

Karşılaşmak.

5. Göz ucından belâya uğrayan sen

6. Benüm cânım cefâdan toğrayan sen

ü:**ü:**

Mısra: 32

"Ve" bağlacı.

31. Elüñden dâd u feryâd iy belâ dil

32. Ğam u derd ü belâya mübtelâ dil

vir:**virdüñ:** -dü,-ñ

Mısra: 12

Vermek, bir şeyi kaybetmek.

11. Ne bulduñbârî hercâyî güzelden

12. Ki küllî ihtiyâruñ virdüñ elden

virürsün: -ür,-sün

Mısra: 21

Bağışlamak, ihsan etmek.

21. Ğamından cân virürsün cevce şaymaz

22. Cihân mülkin ser-â-ser evce şaymaz

vü:**vü:**

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

1. Eyâ dil nâle vü feryâd elünden

2. Elüñden câna geldüm dâd elünden

vü:

Mısra: 7
"Ve" bağlacı.

7. Beni şūrîde vü sevdâyîkılduñ
8. Cihân içinde bir rüsvâyîkılduñ

vücüd:

Vücūdum: -um
Mısra: 10
Vücut, beden.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi
ağduñ
10. Vücūdum hırmenin odlara
yakduñ

yak:

yakduñ: -du, -ñ
Mısra: 10
Yakmak, ateşe atmak.

9. Ne gördüñ n'oldı kimşu gibi
ağduñ
10. Vücūdum hırmenin odlara
yakduñ

yine:

yine:
Mısra: 13
"Bir daha, tekrar" anlamlarında
zarf.

13. 'Abes yine özüñ öldürdügüñ ne
14. Özüñe düşmenüñ güldürdügüñ
ne

yüri:

Yüri:
Mısra: 27
"Yürü, haydi" anlamında teşvik
sözü, devam et, ilerle.

27. Yüri geç bu hevā-y-ile
hevesden
28. Kulağ dut gāfil olma bu
nefesden

yüz:

Yüzi: -i
Mısra: 16
Yüz, çehre.

15. O ol şehdür ki dergāhında anuñ
16. Yüzi toprakda oynar pādişāhuñ

zahmet:**zahmetdür:** -dür

Mısra: 24
Güçlük, zorluk.

23. Niçün haddüñ gözetmezsüñ i
dervîş
24. Ne zahmetdür çekersüñ bunca
teşvîş

Cihānı başuma zindān id:

Cihānı başuma zindān iden: - en
Mısra: 4
Dünyayı üstüne apishane etmek,
dünyayı başına zindan eylemek
(deyim).

3. Beni 'ālemde ser-gerdān iden dil
4. Cihānı başuma zindān iden dil

Mesnevi 19

- 1 Didüm iy dil ne işdür eyledüñ bu
Didi kim 'âşıkam öldür gerek ço
- 2 Didüm kim 'ışkdan göster 'alâmet
Didi yetmez mi bu k'oldum melâmet
- 3 Didüm bâri görür mi gözüñ uyhu
Didi kim uyumamağdur baña hû
- 4 Didüm nice olursun andan ayru
Didi olmaz hayâli benden ayru
- 5 Didüm bu derde var mıdur nihâyet
Didi ölmekden artuğ yok rivâyet
- 6 Didüm iy haste hâlûñ n'olacakdur
Didi tağdır ne-y-ise olacakdur
- 7 Didüm görsen cemâlin ne vireydüñ
Didi ol güne irseydüm göreydüñ
- 8 Didüm var 'akluñı devşîr i dervîş
Didi baña ne sözdür senden iy h'îş
- 9 Didüm iy dil delüsüñ kes sözüñi
Didi baña ki bir görsen özüñi
- 10 Didüm kim sözlerüñde mâ-şaşal yok
Didi andan-durur kim yanmışam çok

‘akl:**‘aqluñ:** -u,-ñ,-ı

Mısra: 15

Akıl, düşünme gücü.

15. Didüm var ‘aqluñı devşîr i dervîş

16. Didi baña ne sözdür senden iyh~îş

‘alāmet:**‘alāmet:**

Mısra: 3

Nişan, delil.

3. Didüm kim ‘ışkdan göster ‘alāmet

4. Didi yetmez mi bu k’oldum melāmet

a:**andan:** -n, -dan

Mısra: 7

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayāli benden ayru

andan-durur:**andan-durur:**

Mısra: 20

O sebeptedir.

19. Didüm kim sözlerüñde mā- haşal yok

20. Didi andan-durur kim yanmışam çok

artuk:**artuk:**

Mısra: 10

Başka.

9. Didüm bu derde var mıdur nihāyet

10. Didi ölmekden artuk yok rivāyet

‘aşık:**‘aşıkam:** -am

Mısra: 2

Aşık, seven kişi.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledüñ bu

2. Didi kim ‘aşıkam öldür gerek қо

ayru:**ayru:**

Mısra: 7

Uzak.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayāli benden ayru

ayru:

Mısra: 8

Uzak.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayāli benden ayru

bañ:**baña:** -a

Mısra: 16

"Bana" kişi zamiri

15. Didüm var ‘aqluñı devşîr i dervîş

16. Didi baña ne sözdür senden iyh~îş

baña: -a

Mısra: 18

"Bana" kişi zamiri

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüñi

18. Didi baña ki bir görsen özüñi

baña: -a

Mısra: 6

"Bana" kişi zamiri

5. Didüm bāri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hū

bāri:**bāri:**

Mısra: 5

Hiç.

5. Didüm bāri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hū

ben:**benden:** -den

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayāli benden ayru

bir:**bir:**

Mısra: 18
" Bir" sayı sıfatı.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni
18. Didi baña ki bir görsen özüni

bu:**bu:**

Mısra: 1
" Bu" işaret sıfatı .

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

bu:

Mısra: 4
" Bu" işaret sıfatı .

3. Didüm kim 'ışkdan göster
'alâmet
4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melâmet

bu:

Mısra: 9
" Bu" işaret sıfatı .

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet
10. Didi ölmekden artukyoğ rivâyet

cemâl:**cemâlin:** -iñ

Mısra: 13
Yüz güzelliği.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireydün
14. Didi ol güne irseydüm
göreydün

çok:**çok:**

Mısra: 20
Aşırı, fazla.

19. Didüm kim sözleründe mâ-
haşal yok
20. Didi andan-durur kim
yanmışam çok

delü:**delüsün:** -sü,-ñ

Mısra: 17
Aklını yitirmiş.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni
18. Didi baña ki bir görsen özüni

derde:**derde:**

Mısra: 9
Gam, tasa.

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet
10. Didi ölmekden artukyoğ rivâyet

derviş:**dervîş:**

Mısra: 15
fakir, kalender

15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş
16. Didi baña ne sözdür senden
iyh'îş

devşir:**devşîr:**

Mısra: 15
Toplamak, bir araya getirmek.

15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş
16. Didi baña ne sözdür senden
iyh'îş

di:**didi:** -di

Mısra: 10
Söylemek.

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet
10. Didi ölmekden artukyoğ rivâyet

didi: -di

Mısra: 12
Söylemek.

11. Didüm iy haste hâlün
n'olacaktı
12. Didi taqdîr ne-y-ise olacaktı

didî: -di

Mısra: 14
Söylemek.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireydün

14. Didi ol güne irseydüm
göreydün

didî: -di

Mısra: 16
Söylemek.

15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş

16. Didi baña ne sözdür senden
iyh'îş

didî: -di

Mısra: 18
Söylemek.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüñi

18. Didi baña ki bir görsen özüñi

didî: -di

Mısra: 2
Söylemek.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

didî: -di

Mısra: 20
Söylemek.

19. Didüm kim sözleründe mā-
haşal yok

20. Didi andan-durur kim
yanmışam çok

didî: -di

Mısra: 4
Söylemek.

3. Didüm kim 'ışkdan göster
'alâmet

4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melâmet

didî: -di

Mısra: 6
Söylemek.

5. Didüm bâri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hū

didî: -di

Mısra: 8
Söylemek.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayâli benden ayru

didüm: -dü,-m

Mısra: 1
Söylemek.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

didüm: -dü,-m

Mısra: 11
Söylemek.

11. Didüm iy haste hâlün
n'olacağdur

12. Didi taqdîr ne-y-ise olacağdur

didüm: -dü,-m

Mısra: 13
Söylemek.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireydün

14. Didi ol güne irseydüm
göreydün

didüm: -dü,-m

Mısra: 15
Söylemek.

15. Didüm var 'aqluñı devşîr i dervîş

16. Didi baña ne sözdür senden iyh'îş

didüm: -dü,-m

Mısra: 17
Söylemek.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüñi

18. Didi baña ki bir görsen özüñi

didüm: -dü,-m

Mısra: 19
Söylemek.

19. Didüm kim sözleründe mā-haşal
yok

20. Didi andan-durur kim yanmışam
çok

didüm: -dü,-m

Mısra: 3

Söylemek.

3. Didüm kim 'ışkdan göster
'alâmet

4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melâmet

didüm: -dü,-m

Mısra: 5

Söylemek.

5. Didüm bâri görür mi gözünü uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hû

didüm: -dü,-m

Mısra: 7

Söylemek.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayâli benden ayru

didüm: -dü,-m

Mısra: 9

Söylemek.

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet

10. Didi ölmekden artukeyok rivâyet

dil:

dil:

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

dil:

Mısra: 17

Gönül, yürek

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni

18. Didi baña ki bir görsen özüni

eyle:

eyledün: -dü, -ñ

Mısra: 1

Etmek, yapmak

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

gerek:

gerek:

Mısra: 2

Gerekirse.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

gör:

göreyledün: -e,-y,-dü,-ñ

Mısra: 14

Şahit olmak.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireyledün

14. Didi ol güne irseydüm
göreyledün

görsen: -se, -ñ

Mısra: 13

Şahit olmak, müşahede etmek.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireyledün

14. Didi ol güne irseydüm
göreyledün

görsen: -se, -ñ

Mısra: 18

Şahit olmak, müşahede etmek.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni

18. Didi baña ki bir görsen özüni

görür: -ür

Mısra: 5

Görmek, rast gelmek.

5. Didüm bâri görür mi gözünü uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hû

göster:

göster:

Mısra: 3

Ortaya çıkarmak.

3. Didüm kim 'ışkdan göster
'alâmet

4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melâmet

göz:

gözün: -ün

Mısra: 5

Göz, görme organı.

5. Didüm bâri görür mi gözünü uyhu

6. Didi kim uyumamağdur baña hû

gün:***güne:*** -e

Mısra: 14

İçinde bulunulan bir günlük zaman dilimi.

13. Didüm görsen cemālin ne

vireydüñ

14. Didi ol güne irseydüm

göreydüñ

ḥîş:***ḥîş:***

Mısra: 16

Akraba.

15. Didüm var 'aqluñı devşîr i

dervîş

16. Didi baña ne sözdür senden

iyḥîş

hāl:***hālūñ:*** -ü,-ñ

Mısra: 11

Durum.

11. Didüm iy haste hālūñ

n'olacaktur

12. Didi taqdîr ne-y-ise olacaktur

haste:***haste:***

Mısra: 11

Yorgun.

11. Didüm iy haste hālūñ

n'olacaktur

12. Didi taqdîr ne-y-ise olacaktur

Hayāl:***hayāli:*** -i

Mısra: 8

Hayal, düş.

7. Didüm nice olursun andan ayru

8. Didi olmaz hayāli benden ayru

hū:***hū:***

Mısra: 6

Alışkanlık.

5. Didüm bāri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamacaktur baña hū

ışk:***ışkdan:*** -dan

Mısra: 3

*Aşk, sevgi.*3. Didüm kim 'ışkdan göster
'alāmet4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melāmet**î:*****î:***

Mısra: 15

*Ey, seslenme edatı.*15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş16. Didi baña ne sözdür senden
iyḥîş**ir:*****irseydüm:*** -se,-y,-dü,-m

Mısra: 14

*Ulaşmak.*13. Didüm görsen cemālin ne
vireydüñ14. Didi ol güne irseydüm
göreydüñ**iş:*****ışdür:*** -dür

Mısra: 1

Uğraş, meşguliyet.

1. Didüm iy dil ne ışdür eyledüñ bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek қо

iy:***iy:***

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Didüm iy dil ne ışdür eyledüñ bu

2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek қо

iy:

Mısra: 11

*"Ey" seslenme edatı.*11. Didüm iy haste hālūñ
n'olacaktur

12. Didi taqdîr ne-y-ise olacaktur

iy:

Mısra: 16

*"Ey" seslenme edatı.*15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş16. Didi baña ne sözdür senden
iyḥîş

iy:

Mısra: 17
"Ey" seslenme edatı.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni
 18. Didi baña ki bir görsen özüni

k'ol:

k'oldum: -du, -m
 Mısra: 4
Ki olmak.

3. Didüm kim 'ışkdan göster
 'alâmet
 4. Didi yetmez mi bu k'oldum
 melâmet

kes:

kes:
 Mısra: 17
Sözü kesmek, susmak

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni
 18. Didi baña ki bir görsen özüni

ki:

ki:
 Mısra: 18
Gibi anlamı verir.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözüni
 18. Didi baña ki bir görsen özüni

kim:

kim:
 Mısra: 19
"Ki" bağlacı.

19. Didüm kim sözleründe mā-
 haşal yok
 20. Didi andan-durur kim
 yanmışam çok

kim:

Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
 2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

kim:

Mısra: 20
"Ki" bağlacı.

19. Didüm kim sözleründe mā-
 haşal yok
 20. Didi andan-durur kim
 yanmışam çok

kim:

Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

3. Didüm kim 'ışkdan göster
 'alâmet
 4. Didi yetmez mi bu k'oldum
 melâmet

kim:

Mısra: 6
"Ki" bağlacı.

5. Didüm bāri görür mi gözün uyhu
 6. Didi kim uyumamağdur baña hū

ko:***ko:***

Mısra: 2
İzin ver, bırak.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
 2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

mā-haşal:***mā-haşal:***

Mısra: 19
Sonuç.

19. Didüm kim sözleründe mā-
 haşal yok
 20. Didi andan-durur kim
 yanmışam çok

melâmet:***melâmet:***

Mısra: 4
Ayıplanma.

3. Didüm kim 'ışkdan göster 'alâmet
 4. Didi yetmez mi bu k'oldum
 melâmet

mı:***mıdur:*** -dur

Mısra: 9
"Mi" soru edatı.

9. Didüm bu derde var mıdur nihâyet
 10. Didi ölmekden artukyok rivâyet

mi:***mi:***

Mısra: 4
"Mi" soru edatı.

3. Didüm kim 'ışkdan göster 'alâmet
 4. Didi yetmez mi bu k'oldum
 melâmet

mi:

Mısra: 5
"Mi" soru edatı.

5. Didüm bâri görür mi gözün uyhu
6. Didi kim uyumamağdur baña hü

n'ol:

n'olacağdur: -a, -cağ, -dur
Mısra: 11
ne olur.

11. Didüm iy haste hâlün
n'olacağdur
12. Didi tağdır ne-y-ise olacağdur

ne:

ne:
Mısra: 1
"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

ne:

Mısra: 13
Ne, soru edatı

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireydün
14. Didi ol güne irseydüm
göreydün

ne:

Mısra: 16
"Ne" soru edatı.

15. Didüm var 'akluñı devşîr i
dervîş
16. Didi baña ne sözdür senden
iyh'ış

ne-y-ise: -y, -ise

Mısra: 12
Her ne.

11. Didüm iy haste hâlün
n'olacağdur
12. Didi tağdır ne-y-ise olacağdur

nice ol:

nice ol: -
Mısra: 7
"Nasıl olur" anlamında soru zarfı.

7. Didüm nice olursun andan ayru
8. Didi olmaz hayâli benden ayru

nihâyet:**nihâyet:**

Mısra: 9
Sonunda.

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet
10. Didi ölmekden artukyok rivâyet

ol:

ol:
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı.

13. Didüm görsen cemâlin ne
vireydün
14. Didi ol güne irseydüm
göreydün

ol:

olacağdur: -acağ, -dur
Mısra: 12
Olmak, vuku bulmak, gerçekleşmek.

11. Didüm iy haste hâlün
n'olacağdur
12. Didi tağdır ne-y-ise olacağdur

olmaz: -maz

Mısra: 8
"Ol" yardımcı fiil.

7. Didüm nice olursun andan ayru
8. Didi olmaz hayâli benden ayru

öldür:

öldür:
Mısra: 2
Hayata son vermek.

1. Didüm iy dil ne işdür eyledün bu
2. Didi kim 'aşıkam öldür gerek ço

öl:

ölmekden: -mek, -den
Mısra: 10
Hayata son vermek.

9. Didüm bu derde var mıdur
nihâyet
10. Didi ölmekden artukyok rivâyet

öz:

özünü: -ü, -ñi
Mısra: 18
Kendi, dönüşlülük zamiri.

17. Didüm iy dil delüsün kes sözünü
18. Didi baña ki bir görsen özünü

rivāyet:**rivāyet:**

Mısra: 10

*Haber, söylenti.*9. Didüm bu derde var mıdur
nihāyet10. Didi ölmekden artuk yok
rivāyet**sen:****senden:** -den

Mısra: 16

*"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.*15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş16. Didi baña ne sözdür senden
iyḥîş**söz:****sözdür:** -dür

Mısra: 16

*Laf, konuşmak.*15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş**sözleründe:** -ler,-üñ,-de

Mısra: 19

*Konuşma, laf.*19. Didüm kim sözleründe mā-
haşal yok20. Didi andan-durur kim
yanmışam çok**sözünü:** -ü,-ñ,-i

Mısra: 17

Laf, konuşma.

17. Didüm iy dil delüsüñ kes sözüñi

18. Didi baña ki bir görsen özüñi

taqdîr:**taqdîr:**

Mısra: 12

Kismet, kader.

11. Didüm iy haste hālūñ n'olacakdur

12. Didi taqdîr ne-y-ise olacakdur

uyhu:**uyhu:**

Mısra: 5

Uyku.

5. Didüm bāri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamakdur baña hū

uyuma:**uyumamakdur:** -mak,-du,-r

Mısra: 6

Uyku durumunda olmamak.

5. Didüm bāri görür mi gözüñ uyhu

6. Didi kim uyumamakdur baña hū

var:**var:**

Mısra: 15

*Bir maksat için bir yere gitmek.*15. Didüm var 'aqluñı devşîr i
dervîş16. Didi baña ne sözdür senden
iyḥîş**var:**

Mısra: 9

*Bulunma durumu.*9. Didüm bu derde var mıdur
nihāyet

10. Didi ölmekden artukyok rivāyet

vir:**vireydüñ:** -e,-y,-dü,-ñ

Mısra: 13

*Bahşetmek, kazandırmak.*13. Didüm görsen cemālin ne
vireydüñ14. Didi ol güne irseydüm
göreydüñ**yan:****yanmışam:** -mış,-a,-m

Mısra: 20

*Alev almak*19. Didüm kim sözleründe mā-
haşal yok20. Didi andan-durur kim
yanmışam çok**yet:****yetmez:** -me,-z

Mısra: 4

Yeterli.

3. Didüm kim 'ışkdan göster 'alāmet

4. Didi yetmez mi bu k'oldum
melāmet

yok:***yok:***Mısra: **10***Bulunmamak.***9.** Didüm bu derde var mıdur
nihāyet**10.** Didi ölmekden artuқыoқ rivāyet***yok:***Mısra: **19***Bulunmama, olmama.***19.** Didüm kim sözleründe mā-
haşal yok**20.** Didi andan-durur kim
yanmışam çok

Mesnevi 20

- 1 Çü gördüm dil belā dāmına düşmiş
Belā aruları başına üşmiş
- 2 Yāķîn bildüm ki gönlüm gitmiş elden
Be-küllî el ayak kalmış ‘amelden
- 3 Tecellî kılmış aña rûy-ı maħbûb
Dimāğına irişmiş bûy-ı maħbûb
- 4 Cihānuñ el yumış ğavġālarından
Delürmiş dil-berüñ sevdālarından
- 5 Nazar bir ‘anberîn ġîsûya şalmış
Kilimüñ nām u nengîn şuya şalmış
- 6 Oda yakmış tekellûf pîşesini
Bırakmış taşā ġayret şîşesini
- 7 Hemān ‘ālemde dil-dārına kalmış
Dimez yarın bugün yārına kalmış
- 8 Gezer ‘ālemde maħbûbını gözler
Dil u cāndan sever hûbını gözler
- 9 Cihān mülkin ser-ā-ser pûla almaz
Dağı genc ü ħazāyin pûla almaz
- 10 Ĥayālinde cemāl-i dost dā’im
Firāķında vişāl-i dost dā’im
- 11 Be-küllî kendüzinden kendü gitmiş
Kömüş ‘aklı maķām-ı ‘ışķa yitmiş
- 12 Muşavver naķş-ı dil-ber gözlerinde
Bulunur cān şafāsı sözlerinde
- 13 Çü gördüm dilde bu vechiledür ĥāl
Bu şî’ri okudum derd ile der-ĥāl

‘akl:**‘aklı:** -ı

Mısra: 22

Us.

21. Be-küllî kendüzinden kendü gitmiş

22. Kõmıř ‘aklı maķām-ı ‘ıřķa yitmiş

‘ālem:**‘ālemde:** -de

Mısra: 13

Dünya, cihan.

13. Hemān ‘ālemde dil-dārına kalmış

14. Dimez yarın bugün yārına kalmış

‘ālemde: -de

Mısra: 15

Dünya, cihan

15. Gezer ‘ālemde maķbūbını gözler

16. Dil u cāndan sever hūbını gözler

al:**almaz:** -maz

Mısra: 17

Satın almak.

17. Cihān mülkin ser-ā-ser pūla almaz

18. Daķı genc ü ĥazāyin pūla almaz

almaz: -maz

Mısra: 18

Satın almak

17. Cihān mülkin ser-ā-ser pūla almaz

18. Daķı genc ü ĥazāyin pūla almaz

‘amel:**‘amelden:** -den

Mısra: 4

Hareket.

3. Yāķın bildüm ki göñlüm gitmiş elden

4. Be-küllî el ayakķalmıř ‘amelden

a:**aña:** -ñ, -a

Mısra: 5

"O" 3. teklik işaret zamiri.

5. Tecellî kılmıř aña rüy-ı maķbūb

6. Dimāģına iriřmiř büy-ı maķbūb

‘anberîn:**‘anberîn:**

Mısra: 9

Amber kokan.

9. Nazar bir ‘anberîn ģsūya řalmıř

10. Kilimūñ nām u nengin řuya řalmıř

aru:**aruları:** -lar, -ı

Mısra: 2

Arı.

1. Çü gördüm dil belā dāmına düşmiş

2. Belā aruları başına üşmiş

ayak:**ayak:**

Mısra: 4

Ayak.

3. Yāķın bildüm ki göñlüm gitmiş elden

4. Be-küllî el ayakķalmıř ‘amelden

baş:**başına:** -ın, -a

Mısra: 2

Üst

1. Çü gördüm dil belā dāmına düşmiş

2. Belā aruları başına üşmiş

be-küllî:**Be-küllî:**

Mısra: 21

Tamamen, bütünüyle.

21. Be-küllî kendüzinden kendü gitmiş

22. Kõmıř ‘aklı maķām-ı ‘ıřķa yitmiş

be-küllî:

Mısra: 4

Tamamen, bütünüyle.

3. Yāķın bildüm ki göñlüm gitmiş elden

4. Be-küllî el ayakķalmıř ‘amelden

belā:**belā:**

Mısra: 1
Eziyet, mihnet

1. Çü gördüm dil belā dāmına düşmüş
2. Belā aruları başına üşmiş

Belā:

Mısra: 2
Eziyet, mihnet

1. Çü gördüm dil belā dāmına düşmüş
2. Belā aruları başına üşmiş

bırak:**Bırakmış:** -mış

Mısra: 12
Atmak, koymak.

11. Oda yakmış tekellüf pîşesini
12. Bırakmış taşā gayret şîşesini

bil:**bildüm:** -dü, -m

Mısra: 3
Anlamak, idrak etmek.

3. Yākîn bildüm ki gönüm gitmiş elden
4. Be-küllî el ayakkalmış ‘amelden

bir:**bir:**

Mısra: 9
" Bir" sayı sıfatı.

9. Nazar bir ‘anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûn nām u nengin şuya şalmış

bu:**bu:**

Mısra: 25
" Bu" işaret sıfatı .

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür hāl
26. Bu şî’ri okudum derd ile der-hāl

Bu:

Mısra: 26
" Bu" işaret sıfatı .

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür hāl
26. Bu şî’ri okudum derd ile der-hāl

bugün:**bugün:**

Mısra: 14
Bugün, içinde bulunulan zaman dilimi.

13. Hemān ‘ālemde dil-dārına kalmış

14. Dimez yarın bugün yārına kalmış

bulun:**Bulunur:** -ur

Mısra: 24
Var olmak, mevcut olmak.

23. Muşavver naķş-ı dil-ber gözlerinde

24. Bulunur cān şafāsı sözlerinde

büy-yı maḥbûb:**büy-yı maḥbûb:** -

Mısra: 6
Sevgilinin kokusu.

5. Tecellî kılmış aña rûy-yı maḥbûb

6. Dimāğına irişmiş büy-yı maḥbûb

cān şafāsı:**cān şafāsı:** -

Mısra: 24
Gönül rahatlığı.

23. Muşavver naķş-ı dil-ber gözlerinde

24. Bulunur cān şafāsı sözlerinde

cān:**cāndan:** -dan

Mısra: 16
Can, ruh

15. Gezer ‘ālemde maḥbûbını gözler

16. Dil u cāndan sever ḥûbını gözler

cemāl-i dost:**cemāl-i dost:** -

Mısra: 19
Sevgilinin güzelliği.

19. Ḥayālinde cemāl-i dost dā’im

20. Firākında vişāl-i dost dā’im

cihān:**cihān:**

Mısra: 17
Dünya.

17. Cihān mülkin ser-ā-ser pûla almaz

18. Daḥı genc ü ḥazāyin pûla almaz

Cihānuñ: -uñ

Mısra: 7

Dünya, alem

7. Cihānuñ el yumış ğavġālarından

8. Delürmiş dil-beruñ sevdālarından

çü:**çü:**

Mısra: 1

"Cü" ünlem edatı.

1. Çü gördüm dil belā dāmına

düşmüş

2. Belā aruları başına üşmiş

çü:

Mısra: 25

"Çünkü" bağlacı.

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür

hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

dahı:**dahı:**

Mısra: 18

"Bile" anlamında edat.

17. Cihān mülkin ser-ā-ser pūla

almaz

18. Dahı genc ü ħazāyin pūla almaz

dā'im:**dā'im:**

Mısra: 19

Her zaman, her vakit.

19. Ħayālinde cemāl-i dost dā'im

20. Firākında vişāl-i dost dā'im

dā'im:

Mısra: 20

Her zaman, her vakit.

19. Ħayālinde cemāl-i dost dā'im

20. Firākında vişāl-i dost dā'im

dām:**dāmına:** -ı, -n, -a

Mısra: 1

Tuzak, ağ.

1. Çü gördüm dil belā dāmına

düşmüş

2. Belā aruları başına üşmiş

delür:**delürmiş:** -miş

Mısra: 8

*Akli dengesini kaybetmek, aklını**kaçırmak.*

7. Cihānuñ el yumış ğavġālarından

8. Delürmiş dil-beruñ sevdālarından

derd:**derd:**

Mısra: 26

Acı, hüzn.

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür

hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

der-hāl:**der-hāl:**

Mısra: 26

Hemen, o anda.

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür

hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

dil:**dil:**

Mısra: 1

Gönül, yürek.

1. Çü gördüm dil belā dāmına

düşmüş

2. Belā aruları başına üşmiş

Dil:

Mısra: 16

Gönül, yürek

15. Gezer 'ālemde maḥbūbını

gözler

16. Dil u cāndan sever ḥūbını

gözler

dil-ber:**dil-beruñ:** -uñ

Mısra: 8

Gönül alıcı güzel.

7. Cihānuñ el yumış ğavġālarından

8. Delürmiş dil-beruñ sevdālarından

dil-dār:***dil-dārına:*** -ın, -a

Mısra: 13

*Gönül alan sevgili.*13. Hemān ‘ālemde dil-dārına
kalmış14. Dimez yarın bugün yārına
kalmış***dilde:*** -de

Mısra: 25

*Yürek, gönül.*25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hāl

26. Bu şî’ri okudum derd ile der-hāl

dimāğ:***Dimāğına:*** -ı, -n, -a

Mısra: 6

Burun.

5. Tecellî kılmış aña rûy-ı maḥbûb

6. Dimāğına irişmiş bûy-ı maḥbûb

Dimez: -mez

Mısra: 14

*Söylemek.*13. Hemān ‘ālemde dil-dārına
kalmış14. Dimez yarın bugün yārına
kalmış**düşmüş:*****düşmüş:***

Mısra: 1

*Kapılmak*1. Çü gördüm dil belā dāmına
düşmüş

2. Belā aruları başına üşmüş

el:***el:***

Mısra: 4

*El.*3. Yākîn bildüm ki gönüm gitmiş
elden

4. Be-küllî el ayakkalmış ‘amelden

el:

Mısra: 7

*Bir şeyin bir durumdan tamamen
kurtulması anlamı verir (el
yumak).*

7. Cihānuñ el yumış ğavğâlarından

8. Delürmiş dil-berüñ sevdâlarından

elden: -den

Mısra: 3

*El*3. Yākîn bildüm ki gönüm gitmiş
elden

4. Be-küllî el ayakkalmış ‘amelden

firāk:***firākında:*** -ın, -da

Mısra: 20

Ayrılık

19. Hayālinde cemāl-i dost dā’im

20. Firākında vişāl-i dost dā’im

ğavğā:***ğavğâlarından:*** -lar, -ın, -dan

Mısra: 7

Kavga, dövüş.

7. Cihānuñ el yumış ğavğâlarından

8. Delürmiş dil-berüñ sevdâlarından

ğayret:***ğayret:***

Mısra: 12

Çaba, azim.

11. Oda yakmış tekellûf pîşesini

12. Bırakmış taşā ğayret şîşesini

genc:***genc:***

Mısra: 18

*Hazine.*17. Cihān mülkin ser-ā-ser pūla
almaz

18. Daḥı genc ü hāzāyin pūla almaz

gez:***gezer:*** -er

Mısra: 15

Dolaşmak

15. Gezer ‘ālemde maḥbûbını gözler

16. Dil u cāndan sever ḥûbını gözler

ġisû:***ġisûya:*** -y, -a

Mısra: 9

Omuz üstüne dökülen saç.

9. Nāzar bir ‘anberîn ġisûya şalmış

10. Kilimüñ nām u nengİN şuya
şalmış

gît:***gîtmiş:*** -miş

Mısra: 21

*Ayrılmak, uzaklaşmak.*21. Be-küllî kendüzinden kendü
gîtmiş22. Kômîş 'aklı maḳām-ı 'ışka
yitmiş***gîtmiş:*** -miş

Mısra: 3

*Ayrılmak, uzaklaşmak.*3. Yākîn bildüm ki göñlüm gîtmiş
elden

4. Be-küllî el ayakḳalmış 'amelden

göñl:***göñlüm:*** -üm

Mısra: 3

*Göñül, yürek.*3. Yākîn bildüm ki göñlüm gîtmiş
elden

4. Be-küllî el ayakḳalmış 'amelden

gör:***gördüm:*** -dü, -m

Mısra: 25

*Anlamak, fark etmek.*25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hâl

26. Bu şî'ri okudum derd ile der-hâl

gördüm: -dü, -m

Mısra: 1

*Şahit olmak, vaziyetine tanık olmak*1. Çü gördüm dil belâ dāmına
düşmüş

2. Belâ aruları başına üşmüş

gözle:***gözler:*** -r

Mısra: 15

Seyretmek.

15. Gezer 'âlemde maḥbûbını gözler

16. Dil u cāndan sever ḥûbını gözler

gözle:***gözler:*** -r

Mısra: 16

*Seyretmek.*15. Gezer 'âlemde maḥbûbını
gözler16. Dil u cāndan sever ḥûbını
gözler**göz:*****gözlerinde:*** -ler, -i, -n, -de, -n

Mısra: 23

*Göz, görme organı.*23. Muşavver naḳş-ı dil-ber
gözlerinde

24. Bulunur cān şafâsı sözlerinde

hâl:***hâl:***

Mısra: 25

*Durum.*25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hâl

26. Bu şî'ri okudum derd ile der-hâl

hayâl:***Hayâlinde:*** -i, -n, -de

Mısra: 19

düşünce, fikir.

19. Hayâlinde cemâl-i dost dâ'im

20. Firâḳında vişâl-i dost dâ'im

hazâyin:***hazâyin:***

Mısra: 18

*Varlık, malî mülk.*17. Cihân mülkin ser-â-ser pûla
almaz

18. Daḥı genc ü hazâyin pûla almaz

hemân:***Hemân:***

Mısra: 13

*Böylece.*13. Hemân 'âlemde dil-dârına
kalmış14. Dimez yarın bugün yârına
kalmış**hüb:*****ḥûbını:*** -i, -n, -ı

Mısra: 16

*Güzel, sevgili.*15. Gezer 'âlemde maḥbûbını
gözler16. Dil u cāndan sever ḥûbını
gözler

ile:**ile:**

Mısra: 26
"İle" bağlacı.

25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

iriş:**irişmiş:** -miş

Mısra: 6
Ulaşmak.

5. Tecellî kılmış aña rûy-ı maḥbûb

6. Dimâğına irişmiş bü-y-ı maḥbûb

kal:**kalmış:** -miş

Mısra: 13
Payına düşmek.

13. Hemân 'âlemde dil-dârına
kalmış

14. Dimez yarın bugün yârına
kalmış

kalmış: -miş

Mısra: 14
Payına düşmek.

13. Hemân 'âlemde dil-dârına
kalmış

14. Dimez yarın bugün yârına
kalmış

kalmış: -miş

Mısra: 4
Aciz, düşkün.

3. Yâkîn bildüm ki gönlüm gitmiş
elden

4. Be-küllî el ayakḳalmış 'amelden

kendü:**kendü:**

Mısra: 21
Kendi, kendisi.

21. Be-küllî kendüzinden kendü gitmiş

22. Ḳomış 'aḳlı maḳâm-ı 'ışḳa yitmiş

kendü:**kendüzinden:** -z,-in,-den

Mısra: 21
Kendi, kendisi.

21. Be-küllî kendüzinden kendü
gitmiş

22. Ḳomış 'aḳlı maḳâm-ı 'ışḳa
yitmiş

ki:**ki:**

Mısra: 3
"Ki" bağlacı.

3. Yâkîn bildüm ki gönlüm gitmiş
elden

4. Be-küllî el ayakḳalmış 'amelden

kilim:**Kilimüñ:** -üñ

Mısra: 10
Eskiden yünden dokumalı evlerde
halı yerine döşelirdi.

9. Nazar bir 'anberîn gîsüya şalmış

10. Kilimüñ nām u nengin şuya
şalmış

ko:**Ḳomış:** -miş

Mısra: 22
Bırakmak, terk etmek.

21. Be-küllî kendüzinden kendü
gitmiş

22. Ḳomış 'aḳlı maḳâm-ı 'ışḳa
yitmiş

maḥbûb:**maḥbûbını:** -ı, -n, -ı

Mısra: 15
Sevilen, sevgili.

15. Gezer 'âlemde maḥbûbını
gözler

16. Dil u cāndan sever ḥûbını
gözler

maḳâm-ı 'ışḳ:**maḳâm-ı 'ışḳ:** -

Mısra: 22
Aşk makamı.

21. Be-küllî kendüzinden kendü
gitmiş

22. Ḳomış 'aḳlı maḳâm-ı 'ışḳa
yitmiş

muşavver:**Muşavver:**

Mısra: 23
Tasarlanmış.

23. Muşavver naḳş-ı dil-ber
gözlerinde

24. Bulunur cān şafâsı sözlerinde

mülk:

mülkin: -in
Mısra: 17
Memleket, diyar.

17. Cihân mülkin ser-â-ser pûla almaz
18. Dağı genc ü hâzâyin pûla almaz

nağş-ı dil-ber:

nağş-ı dil-ber: -
Mısra: 23
Sevgilinin resmi.

23. Muşavver nağş-ı dil-ber gözlerinde
24. Bulunur cân şafâsı sözlerinde

nâm:

nâm:
Mısra: 10
Ad, isim.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûñ nâm u nengin şuya şalmış

nazar:

Nazar:
Mısra: 9
Bakış.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûñ nâm u nengin şuya şalmış

neng:

nengin: -in
Mısra: 10
Şan, şöret.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûñ nâm u nengin şuya şalmış

od:

oda: -a
Mısra: 11
Ateş, alev.

11. Oda yakmış tekellûf pîşesini
12. Bırakmış taşâ gayret şîşesini

oku:

okudum: -du, -m
Mısra: 26
Okumak.
25. Çü gördüm dilde bu vechiledür hâl
26. Bu şî'ri okudum derd ile der-hâl

pîşe:

pîşesini: -si, -n, -i
Mısra: 11
Sanat, meslek.

11. Oda yakmış tekellûf pîşesini
12. Bırakmış taşâ gayret şîşesini

pul:

pûla: -a
Mısra: 17
Akçe, para.

17. Cihân mülkin ser-â-ser pûla almaz
18. Dağı genc ü hâzâyin pûla almaz

pûla: -a

Mısra: 18
Akçe, para.

17. Cihân mülkin ser-â-ser pûla almaz
18. Dağı genc ü hâzâyin pûla almaz

rûy-ı mahbûb:

rûy-ı mahbûb: -
Mısra: 5
Sevgilinin güzel yüzü.

5. Tecellî kılmış aña rûy-ı mahbûb
6. Dimâğına irişmiş büy-ı mahbûb

sal:

şalmış: -mış
Mısra: 10
Atmak.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûñ nâm u nengin şuya şalmış

şalmış: -mış
Mısra: 9
Atmak.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış
10. Kilimûñ nâm u nengin şuya şalmış

ser-â-ser:

ser-â-ser:
Mısra: 17
Baştan başa, tamamen.

17. Cihân mülkin ser-â-ser pûla almaz
18. Dağı genc ü hâzâyin pûla almaz

sevdā:**sevdālarından:** -lar,-ın,-dan

Mısra: 8

Aşk, sevgi.

7. Cihānuñ el yumış gavğâlarından

8. Delürmiş dil-beruñ sevdâlarından

sev:**sever:** -er

Mısra: 16

*Hoşlanmak*15. Gezer 'âlemde maḥbûbını
gözler16. Dil u cāndan sever ḥûbını
gözler**söz:****sözlerinde:** -ler,-in,-de

Mısra: 24

*Laf, sohbet.*23. Muşavver nakş-ı dil-ber
gözlerinde

24. Bulunur cān şafâsı sözlerinde

şu:**şuya:** -y,-a

Mısra: 10

Akarsu

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış

10. Kilimüñ nām u nengin şuya
şalmış**şi'r:****şi'ri:** -i

Mısra: 26

*Şiir.*25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

şîşe:**şîşesini:** -si,-n,-i

Mısra: 12

Cam.

11. Oda yakmış tekellüf pîşesini

12. Bırakmış taşā gayret şîşesini

Taş:**taşā:** -a

Mısra: 12

Taş, kaya.

11. Oda yakmış tekellüf pîşesini

12. Bırakmış taşā gayret şîşesini

tecellî kıl:**tecellî kıl:** -

Mısra: 5

Görünmek, ortaya çıkmak.

5. Tecellî kılmış aña rûy-ı maḥbûb

6. Dimāğına irişmiş büy-ı maḥbûb

tekellüf:**tekellüf:**

Mısra: 11

Sıkıntı, zorluk.

11. Oda yakmış tekellüf pîşesini

12. Bırakmış taşā gayret şîşesini

u:**u:**

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. Nazar bir 'anberîn gîsûya şalmış

10. Kilimüñ nām u nengin şuya
şalmış**u:**

Mısra: 16

*"Ve" bağlacı.*15. Gezer 'âlemde maḥbûbını
gözler16. Dil u cāndan sever ḥûbını
gözler**ü:**

Mısra: 18

*"Ve" bağlacı.*17. Cihān mülkin ser-ā-ser pûla
almaz

18. Daḥı genc ü hazāyin pûla almaz

üş:**üşmiş:** -miş

Mısra: 2

*Üşüşmek, toplanmak.*1. Çü gördüm dil belā dāmına
düşmüş

2. Belā aruları başına üşmiş

vech:**vechiledür:** -ile,-dür

Mısra: 25

*Böylelikle.*25. Çü gördüm dilde bu vechiledür
hāl

26. Bu şi'ri okudum derd ile der-hāl

vişāl-i dost:***vişāl-i dost:*** -Mısra: **20***Sevgiliye kavuşma.***19.** Hayālinde cemāl-i dost dā'im**20.** Firākında vişāl-i dost dā'im***Yāqîn:***Mısra: **3***Doğru.***3.** Yāqîn bildüm ki göñlüm gitmiş
elden**4.** Be-küllî el ayakkalmış 'amelden**yak:*****yakmış:*** -mişMısra: **11***Ateşe vermek, tutaştırmak.***11.** Oda yakmış tekellüf pîşesini**12.** Bırakmış taşā gayret şîşesini**yar:*****yarın:***Mısra: **14***Bugünden sonra gelecek ilk gün.***13.** Hemān 'ālemde dil-dārına
kalmış**14.** Dimez yarın bugün yārına
kalmış**yār:*****yārına:*** -i, -n, -aMısra: **14***Arkadaş, dost.***13.** Hemān 'ālemde dil-dārına
kalmış**14.** Dimez yarın bugün yārına
kalmış**yit:*****yitmiş:*** -mişMısra: **22***Ulaşmak.***21.** Be-küllî kendüzinden kendü
gitmiş**22.** Kômış 'aklı maqām-ı 'ışka
yitmiş**yu:*****yumış:*** -mişMısra: **7***Temizlemek, yıkamak.***7.** Cihānuñ el yumış gavğâlarından**8.** Delürmiş dil-berüñ sevdâlarından

Mesnevi 21

- 1 Dönüp kıldum tazarru' pādişāha
İlāh-ı 'ālem ü püşt u penāha
- 2 Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı
'İnāyet kıl baña yār eyle yārı
- 3 Senüñ lūtfuñ eger olmaya reh-ber
Kaçan dil-dār olısar baña dil-ber
- 4 Benüm nem var kamu işler senüñdür
Bu yolda cümle cünbişler senüñdür
- 5 Kamu aḥvālūme Ḥālıksın iy Ḥak
Ki sensin fā'il ü muḥtār u muṭlaḳ
- 6 Kerem senden kerîmā Girdigārā
Raḥîmā Qādirā Perverdigārā
- 7 Benüm bu şerḥa şerḥa sîneme bak
Beni cevır u cefā odına tap yak
- 8 Ki yakılmağa hergiz tākatüm yok
Yakılmışam firāk odına çok çok
- 9 Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum tağılmış
Belādan cānum üstine tağ olmuş
- 10 Ağular yutmuşam hicrān elinden
Meded ol bî-vefā cānān elinden
- 11 Ki mecnūn eyledi yok baña meyli
Çağırdur her seḥer tā leylî Leylî
- 12 Ferāḥ-şād olmadan ol yüzi ḥurşîd
Beni vaşlı gülinden kıldı nevmîd
- 13 Deḥānum itmedüñ şîrîn zi-bîdād
Beni öldürmek ister hem-çü Ferḥād
- 14 Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur
Cemāline dil ü cān müşterîdür

ağû:***ağular:*** -lar

Mısra: 19

Zehir.

19. Ağular yutmuşam hicrân elinden

20. Meded ol bî-vefâ cânân elinden

ahvâl:***ahvâlûme:*** -üm,-e

Mısra: 9

Durumlar, haller.

9. Kamu ahvâlûme Hâlıkşın iy Hâk

10. Ki sensin fâ'il ü muhtâr u

muhtlak

'akl:***'aqlum:*** -u,-m

Mısra: 17

Us.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum

tağılmış

18. Belâdan cānum üstine tağ olmuş

'âlem:***'âlemüñ:*** -üñ

Mısra: 3

Dünya, cihan

3. Didüm iy 'âlemüñ Perverdigârı

4. 'Înâyet kılbaña yâr eyle yârı

bak:***bağ:***

Mısra: 13

Görmek.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme

bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

bañ:***baña:*** -a

Mısra: 21

*"Bana" kişi zamiri*21. Ki mecnûn eyledi yokbaña
meyli

22. Çağırdur her seher tâ leyli Leyli

baña: -a

Mısra: 4

"Bana" kişi zamiri

3. Didüm iy 'âlemüñ Perverdigârı

4. 'Înâyet kılbaña yâr eyle yârı

baña: -a

Mısra: 6

"Bana" kişi zamiri

5. Senüñ lutfuñ eger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dâr olısar baña dil-ber

belâ:***Belâdan:*** -dan

Mısra: 18

Felaket, afet.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum

tağılmış

18. Belâdan cānum üstine tağ olmuş

ben:***beni:*** -i

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

beni: -i

Mısra: 24

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

23. Ferâh-şâd olmadan ol yüzi

hurşîd

24. Beni vaşlı gülinden kıldı

nevmîd

beni: -i

Mısra: 26

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-
bîdād

26. Beni öldürmek ister hem-çü

Ferhād

benüm: -(ü)m

Mısra: 13

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

benüm: -üm

Mısra: 7

*Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.*7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür

bil:***bilüm:*** -üm

Mısra: 17

*Vücudun orta yeri, bel.*17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum
tağılmış

18. Belādan cānum üstine tağ olmuş

bî-vefā:***bî-vefā:***

Mısra: 20

Vefasız.

19. Ağular yutmuşam hicrān elinden

20. Meded ol bî-vefā cānān elinden

bu:***bu:***

Mısra: 13

*" Bu" işaret sıfatı.*13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevır u cefā odına tap yak

Bu:

Mısra: 8

*" Bu" işaret sıfatı .*7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür**cān:*****cān:***

Mısra: 28

Hayat, ruh.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur

28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

cānān:***cānān:***

Mısra: 20

Sevgili, dost.

19. Ağular yutmuşam hicrān elinden

20. Meded ol bî-vefā cānān elinden

cānum: -um

Mısra: 18

*Beden, vücut.*17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum
tağılmış

18. Belādan cānum üstine tağ olmuş

cefā:***cefā:***

Mısra: 14

*Sitem.*13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevır u cefā odına tap yak

cemāl:***cemāline:*** -iñ, -e

Mısra: 28

Yüz güzelliği.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur

28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

cevır:***cevır:***

Mısra: 14

*Eziyet.*13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevır u cefā odına tap yak

cümle:***cümle:***

Mısra: 8

*Bütün*7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür**cünbiş:*****cünbişler:*** -ler

Mısra: 8

Hareket.

7. Benüm nem var kamu işler senüñdür

8. Bu yolda cümle cünbişler senüñdür

çağır:***çağır:*** -dur

Mısra: 22

Bağırarak, seslenmek.

21. Ki mecnūn eyledi yokbaña meyli

22. Çağırdu her şehir tā leyli Leyli

çok:***çok:***

Mısra: 16

*Epey, fazla.*15. Ki yakılmağa hergiz tākātüm
yok

16. Yakılmışam firāk odına çok çok

çok:

Mısra: 16
Epey, fazla.

15. Ki yakılmağa hergiz tākātüm
yok
16. Yakılmışam firāk odına çok çok

dehān:

Dehānum: -um
Mısra: 25
Ağız.

25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-
bîdād
26. Beni öldürmek ister hem-çü
Ferhād

dî:

Didüm: -dü,-m
Mısra: 3
Söylemek.

3. Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı
4. 'İnāyet kılbaña yār eyle yārı

dil:

dil:
Mısra: 28
Gönül, yürek.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur
28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

dil-ber:

dil-ber:
Mısra: 6
Sevgili.

5. Senüñ lūtfuñ eger olmaya reh-ber
6. Kaçan dil-dār olısar baña dil-ber

dil-dār:

dil-dār:
Mısra: 6
Gönül alan sevgili.

5. Senüñ lūtfuñ eger olmaya reh-ber
6. Kaçan dil-dār olısar baña dil-ber

dönüp kıl:

dönüp kıl: -
Mısra: 1
Yüz çevirmek.

1. Dönüp kıldum tazarru' pādişāha
2. İlāh-ı 'ālem ü pūşt u penāha

eger:**eger:**

Mısra: 5
"Şayet" anlamında koşul edatı.

5. Senüñ lūtfuñ eger olmaya reh-ber
6. Kaçan dil-dār olısar baña dil-ber

egerçi:**egerçi:**

Mısra: 27
Doğrusu.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur
28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

el:**elinden:** -i,-n,-den

Mısra: 19
Sebebiyle, nedeniyle.

19. Ağular yutmuşam hicrān elinden
20. Meded ol bî-vefā cānān elinden

elinden: -i,-n,-den

Mısra: 20
Baskısından.

19. Ağular yutmuşam hicrān elinden
20. Meded ol bî-vefā cānān elinden

fā'il:**fā'il:**

Mısra: 10
Eden, yapan, işleyen.

9. Kamu ahvālūme Hālıksın iy Hāk
10. Ki sensin fā'il ü muhtār u
mutlak

ferāh-şād ol:**ferāh-şād olmadan:** - ma,-dan

Mısra: 23
Huzur ile mutlu olmak.

23. Ferāh-şād olmadan ol yüzi hırşîd
24. Beni vaşlı gülinden kıldı nevmîd

fırak:**fırak:**

Mısra: 16
Ayrılık

15. Ki yakılmağa hergiz tākātüm
yok
16. Yakılmışam firāk odına çok çok

Girdigārā:**Girdigārā:**

Mısra: 11

Ey Allah'ım!

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

git:**gitmiş-dürür:** -miş, -dü, -r, -ür

Mısra: 17

Sona ermek.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum

tağılmış

18. Belādan cānum üstine tağ olmuş

göl:**gölinden:** -in, -den

Mısra: 24

Çiçek

23. Ferāḥ-şād olmadan ol yüzi

hırşîd

24. Beni vaşlı gülinden kıldı

nevmîd

Hak:**Hak:**

Mısra: 9

Allah (c.c.)

9. Kamu aḥvālūme Ḥālîksın iy Hak

10. Ki sensin fâ'il ü muḥtâr u

muṭlaḳ

Hālîk:**Ḥālîksın:** -sı, -n

Mısra: 9

Yaratıcı, Allah.

9. Kamu aḥvālūme Ḥālîksın iy Hak

10. Ki sensin fâ'il ü muḥtâr u

muṭlaḳ

hem-çü ferhād:**hem-çü ferhād:** -

Mısra: 26

Ferhad gibi.

25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-bîdād

26. Beni öldürmek ister hem-çü

Ferhād

her:**her:**

Mısra: 22

"Bütün, her bir" anlamlarında belgesiz sıfat.

21. Ki mecnûn eyledi yokbaña

meyli

22. Çağırdur her seher tâ leylî Leylî

hergiz:**hergiz:**

Mısra: 15

Asla

15. Ki yakılmağa hergiz tākātüm

yok

16. Yakılmışam fîrāk odına çok çok

hicrân:**hicrân:**

Mısra: 19

Ayrılık

19. Ağular yutmuşam hicrân elinden

20. Meded ol bî-vefâ cānân elinden

hoş:**hoş:**

Mısra: 27

Güzel.

27. Vefâsuzdur egerçi hoş perîdur

28. Cemâline dil ü cān müştêrîdür

İlâh-ı 'âlem:**İlâh-ı 'âlem:** -

Mısra: 2

Dünya ilahı.

1. Dönüp kıldum tazarru' pâdişāha

2. İlâh-ı 'âlem ü püşt u penāha

İnāyet kıl:**İnāyet kıl:** -

Mısra: 4

Yardım etmek, iyilikte bulunmak.

3. Didüm iy 'âlemüñ Perverdigārı

4. İnāyet kıl baña yâr eyle yârı

İste:**ister:** -r

Mısra: 26

Arzulamak, dilemek.

25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-bîdād

26. Beni öldürmek ister hem-çü Ferhād

iş:**işler:** -ler

Mısra: 7

İş güç, uğraş.

7. Benüm nem var kamu işler senüñdür

8. Bu yolda cümle cünbişler senüñdür

itmedüñ şîrîn:***itmedüñ şîrîn: -***

Mısra: 25

*Tatlı eylemek.*25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-
bîdād26. Beni öldürmek ister hem-çü
Ferhād**iy:*****iy:***

Mısra: 3

"Ey" seslenme edatı.

3. Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı

4. 'İnāyet kılbaña yār eyle yārı

iy:

Mısra: 9

"Ey" seslenme edatı.

9. Kamu aḥvālūme Ḥālıksın iy Ḥaḵ

10. Ki sensin fā'il ü muḥtār u
muṭlaḵ**kaçan:*****Kaçan:***

Mısra: 6

Nasıl, ne suretle.

5. Senüñlüṭfuñeger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dār olısar baña dil-ber

Kādirā:***Kādirā:***

Mısra: 12

Ey Kādir olan Allah.

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

kamu:***kamu:***

Mısra: 7

*Bütün.*7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür***Kamu:***

Mısra: 9

Bütün.

9. Kamu aḥvālūme Ḥālıksın iy Ḥaḵ

10. Ki sensin fā'il ü muḥtār u
muṭlaḵ**kerem:*****Kerem:***

Mısra: 11

Cömertlik.

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

kerîmā:***kerîmā:***

Mısra: 11

Ey kerem sahibi.

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

kıldı nevmîd:***kıldı nevmîd: -***

Mısra: 24

*Umutsuz eylemek.*23. Ferāḥ-şād olmadan ol yüzi
ḥurşîd24. Beni vaşlı gülinden kıldı
nevmîd**ki:*****Ki:***

Mısra: 10

*"Zira, çünkü" anlamında bağlama
edatı.*

9. Kamu aḥvālūme Ḥālıksın iy Ḥaḵ

10. Ki sensin fā'il ü muḥtār u
muṭlaḵ***Ki:***

Mısra: 15

"Ki" bağlacı.

15. Ki yakılmağa hergiz tākatüm yok

16. Yakılmışam firāk odına çok çok

Ki:

Mısra: 21

"Çünkü" anlamında bağlaç.

21. Ki mecnün eyledi yokbaña meyli

22. Çağırdur her seher tā leylî Leylî

leylî:***leylî:***

Mısra: 22

*Gece vakti.*21. Ki mecnün eyledi yokbaña
meyli

22. Çağırdur her seher tā leylî Leylî

Leylî:**Leylî:**

Mısra: 22

Leyla ve Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

21. Ki mecnûn eyledi yokbaña meyli

22. Çağırdur her seher tâ leylî Leylî

lutf:**lutfuñ:** -uñ

Mısra: 5

İyilik, yardım.

5. Senüñlutfuñeger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dâr olısar baña dil-ber

mecnûn eyle:**mecnûn eyle:** -

Mısra: 21

Divane etmek.

21. Ki mecnûn eyledi yokbaña meyli

22. Çağırdur her seher tâ leylî Leylî

meded:**Meded:**

Mısra: 20

Yardım.

19. Ağular yutmuşam hicrân elinden

20. Meded ol bî-vefâ cānān elinden

meyl:**meyli:** -i

Mısra: 21

İlgi, alaka.

21. Ki mecnûn eyledi yokbaña meyli

22. Çağırdur her seher tâ leylî Leylî

muhtâr:**muhtâr:**

Mısra: 10

Seçilmiş, seçkin.

9. Kamu ahvâlüme Hâlıkısın iy Hâk

10. Ki sensin fâ'il ü muhtâr u muṭlak

muṭlak:**muṭlak:**

Mısra: 10

Muhakkak, kesin.

9. Kamu ahvâlüme Hâlıkısın iy Hâk

10. Ki sensin fâ'il ü muhtâr u muṭlak

müşteri:**müşterîdür:** -dür

Mısra: 28

Alıcı.

27. Vefâsuzdur egerçi hoş perîdur

28. Cemâline dil ü cān müşterîdür

nem:**nem:**

Mısra: 7

"Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

7. Benüm nem var kamu işler senüñdür

8. Bu yolda cümle cünbişler senüñdür

od:**odına:** -ın, -a

Mısra: 14

Ateş, alev.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

odına: -ın, -a

Mısra: 16

Ateş, alev.

15. Ki yakılmağa hergiz tâkatüm yok

16. Yakılmışam firâk odına çok çok

ol:**ol:**

Mısra: 20

"O" işaret sıfatı.

19. Ağular yutmuşam hicrân elinden

20. Meded ol bî-vefâ cānān elinden

ol:

Mısra: 23

"O" işaret sıfatı.

23. Ferâh-şād olmadan ol yüzi hurşîd

24. Beni vaşlı gülinden kıldı nevmîd

olısar: -ı, -sar

Mısra: 6

Olmak.

5. Senüñlutfuñeger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dâr olısar baña dil-ber

olmaya reh-ber:***olmaya reh-ber:*** -

Mısra: 5

Önder, yol gösterici.

5. Senüñlütfüñeger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dâr olısar baña dil-ber

öldür:***öldürmek:*** -mek

Mısra: 26

*Hayata son vermek.*25. Dehānum itmedüñ şîrîn zi-
bîdād26. Beni öldürmek ister hem-çü
Ferhād**pādişāh:*****pādişāha:*** -a

Mısra: 1

Allah.

1. Dönüp kıldum tazarru' pādişāha

2. İlāh-ı 'ālem ü püşt u penāha

penāh:***penāha:*** -a

Mısra: 2

Sığınak.

1. Dönüp kıldum tazarru' pādişāha

2. İlāh-ı 'ālem ü püşt u penāha

perî:***perîdur:*** -dur

Mısra: 27

Peri gibi çok güzel olan sevgili.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur

28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

perverdigār:***Perverdigār:***

Mısra: 12

*Ey bütün yarattıklarını besleyen
Allah!*

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

Perverdigār:***Perverdigārı:*** -ı

Mısra: 3

*Bütün yaratıkları besleyen ve
yetiştiren Allah.*

3. Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı

4. 'İnāyet kılbaña yār eyle yārı

püşt:***püşt:***

Mısra: 2

Arka, yardımcı.

1. Dönüp kıldum tazarru' pādişāha

2. İlāh-ı 'ālem ü püşt u penāha

rahîmā:***Raḥîmā:***

Mısra: 12

Ey Rahim olan Allah.

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

seher:***seher:***

Mısra: 22

*Sabah*21. Ki mecnûn eyledi yokbaña
meyli

22. Çağırdur her seher tâ leylî Leylî

sen:***senden:*** -den

Mısra: 11

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

11. Kerem senden kerîmā Girdigārā

12. RaḥîmāKādirā Perverdigārā

sensin: -sin

Mısra: 10

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

9. Kamu aḥvālūme Ḥālîksın iy Ḥaḳ

10. Ki sensin fā'il ü muḥtār u
muṭlaḳ***Senüñ:*** -(ü)ñ

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

5. Senüñlütfüñeger olmaya reh-ber

6. Kaçan dil-dâr olısar baña dil-ber

senüñdür: -üñ, -dür

Mısra: 7

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür

senüñdür: -üñ, -dür

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür

8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür

sîne:

sîneme: -m,-e

Mısra: 13

Göğüs.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

serha:

şerha:

Mısra: 13

Yarık.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

şerha:

Mısra: 13

Yarık.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

tâ:

tâ:

Mısra: 22

Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya
sona erdiği yeri yahut zamanı
anlatırken söze mübalağa katan bir
söz.

21. Ki mecnûn eyledi yokbaña
meyli

22. Çağırdur her şehir tâ leylî Leylî

tağ ol:

tağ olmuş: -miş

Mısra: 18

Dağ olmak, dağ gibi toplanmak.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum
tağılmış

18. Belâdan cânım üstine tağ olmuş

tağıl:

tağılmış: -miş

Mısra: 17

Perişan olmak.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum
tağılmış

18. Belâdan cânım üstine tağ olmuş

tâkat:

tâkatüm: -üm

Mısra: 15

Güç, kuvvet.

15. Ki yakılmağa hergiz tâkatüm
yok

16. Yakılmışam firâk odına çok çok

tap:

tap:

Mısra: 14

Bulmak.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

tažarru':

tažarru':

Mısra: 1

Yalvarmak.

1. Dönüp kıldum tažarru' pâdişâha

2. İlâh-ı 'âlem ü püşt u penâha

u:

u:

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. Kamu ahvâlüme Hâlıkısın iy Hâk

10. Ki sensin fâ'il ü muhtâr u muhtlak

u:

Mısra: 14

"Ve" bağlacı.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme bak

14. Beni cevri u cefâ odına tap yak

u:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Dönüp kıldum tažarru' pâdişâha

2. İlâh-ı 'âlem ü püşt u penâha

ü:

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. Kamu ahvâlüme Hâlıkısın iy Hâk

10. Ki sensin fâ'il ü muhtâr u muhtlak

ü:

Mısra: 2
"Ve" bağlacı.

1. Dönüp kıldum tazarru ' pādişāha
2. İlāh-ı 'ālem ü pūşt u penāha

ü:

Mısra: 28
"Ve" bağlacı.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur
28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

üst:

üstine: -i,-n,-e
Mısra: 18
Üzeri.

17. Bilüm gitmiş-dürür 'aqlum
tağılmış
18. Belādan cānum üstine tağ olmuş

var:

var:
Mısra: 7
Bulunma, mevcut olma.

7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür
8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür

vaşl:

vaşlı: -ı
Mısra: 24
Kavuşma.

23. Ferāh-şād olmadan ol yüzi
hurşîd
24. Beni vaşlı gülinden kıldı
nevmîd

vefāsuz:

Vefāsuzdur: -dur
Mısra: 27
Vefasız.

27. Vefāsuzdur egerçi hoş perîdur
28. Cemāline dil ü cān müşterîdür

yak:

yak:
Mısra: 14
Ateşe vermek.

13. Benüm bu şerha şerha sîneme
bak
14. Beni cevri u cefā odına tap yak

yakıl:

yakılmağa: -mağ,-a
Mısra: 15
Yanılmak.

15. Ki yakılmağa hergiz tākatüm
yok
16. Yakılmışam firāk odına çok çok

Yakılmışam: -mış,-a,-m

Mısra: 16
Yanılmak.

15. Ki yakılmağa hergiz tākatüm
yok
16. Yakılmışam firāk odına çok çok

yār eyle:

yār eyle: -
Mısra: 4
Arkadaş etmek.

3. Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı
4. 'İnāyet kıl baña yār eyle yārı

yār:

yārı: -ı
Mısra: 4
Dost, arkadaş.

3. Didüm iy 'ālemüñ Perverdigārı
4. 'İnāyet kılbaña yār eyle yārı

yok:

yok:
Mısra: 15
Olmaz.

15. Ki yakılmağa hergiz tākatüm
yok
16. Yakılmışam firāk odına çok çok

yok:

Mısra: 21
Olmama durum anlamı verir.

21. Ki mecnün eyledi yokbaña
meyli
22. Çağırdur her seher tā leylî Leylî

yol:

yolda: -da
Mısra: 8
Amaç, maksat

7. Benüm nem var kamu işler
senüñdür
8. Bu yolda cümle cünbişler
senüñdür

yut:**yutmuşam:** -mış,-a,-mMısra: **19***İçmek.***19.** Ağular yutmuşam hicrân elinden**20.** Meded ol bî-vefâ cânân elinden**yüzi hurşîd:****yüzi hurşîd:** -Mısra: **23***Güneş yüzlü.***23.** Ferâh-şâd olmadan ol yüzi

hurşîd

24. Beni vaşlı gülinden kıldı

nevmîd

zi-bîdâd:**zi-bîdâd:**Mısra: **25***Eziyet, zulüm.***25.** Dehânum itmedüñ şîrîn zi-
bîdâd**26.** Beni öldürmek ister hem-çü
Ferhâd

- Mesnevi 22
- 1 Bu resmile münâcât eyleridüm
İlâha ‘arz-ı hâcât eyleridüm
 - 2 Velîkin eyledükçe fikr-i ahvâl
Olurdum şâh-ı ‘ışk öñünde pâ-mâl
 - 3 Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile
Gözüm mercân dökerdi jâle-y-ile

‘arz-ı hâcât eyle:**‘arz-ı hâcât eyle:** -

Mısra: 2

İstekleri sunmak.

1. Bu resmile münâcât eyleridüm

2. İlâha ‘arz-ı hâcât eyleridüm

bu:**Bu:**

Mısra: 1

" Bu" işaret sıfatı .

1. Bu resmile münâcât eyleridüm

2. İlâha ‘arz-ı hâcât eyleridüm

dök:**dökerdi:** -er,-di

Mısra: 6

Akıtmak.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

eyle:**eyledükçe:** -dükçe

Mısra: 3

Etmek, eylemek.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvâl

4. Olurdum şâh-ı ‘ışk öñünde pâ-mâl

fikr-i ahvâl:**fikr-i ahvâl:** -

Mısra: 3

Durumları düşünmek.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvâl

4. Olurdum şâh-ı ‘ışk öñünde pâ-mâl

göz:**Gözüm:** -üm

Mısra: 6

Görme organı.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

ilâh:**İlâha:** -a

Mısra: 2

Allah, Tanrı.

1. Bu resmile münâcât eyleridüm

2. İlâha ‘arz-ı hâcât eyleridüm

işbu:**işbu:**

Mısra: 5

Bu, işte bu.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

jâle:**jâle-y-ile:** -y-ile

Mısra: 6

Çiy tanesi.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

mercân:**mercân:**

Mısra: 6

Denizden çıkan ünlü kırmızı cevher.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

münâcât eyle:**münâcât eyleridüm:** - r,-i,-dü,-m

Mısra: 1

Allah'a yalvarmak.

1. Bu resmile münâcât eyleridüm

2. İlâha ‘arz-ı hâcât eyleridüm

nâle:**nâle-y-ile:** -y, -ile

Mısra: 5

inilti, feryat

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

oku:**Oğurdum:** -r,-du,-m

Mısra: 5

Okumak.

5. Oğurdum işbu şi‘ri nâle-y-ile

6. Gözüm mercân dokerdi jâle-y-ile

ol:**Olurdum:** -ur, -dum

Mısra: 4

Olmak.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvâl

4. Olurdum şâh-ı ‘ışk öñünde pâ-mâl

öñ:**öñünde:** -ün,-de

Mısra: 4

Huzurunda.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvâl

4. Olurdum şâh-ı ‘ışk öñünde pâ-mâl

pā-māl:***pā-māl:***

Mısra: 4

Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvāl

4. Olurdum şāh-ı 'ışk öñünde pā-māl

resm:***resmile: -ile***

Mısra: 1

Usul, tarz.

1. Bu resmile münācāt eyleridüm

2. İlāha 'arz-ı hācāt eyleridüm

şāh-ı 'ışk:***şāh-ı 'ışk: -***

Mısra: 4

Aşk padişahı.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvāl

4. Olurdum şāh-ı 'ışk öñünde pā-māl

şi'r:***şi'ri: -i***

Mısra: 5

Şiir.

5. Okurdum işbu şi'ri nāle-y-ile

6. Gözüm mercān dökerdi jāle-y-ile

velîkin:***Velîkin:***

Mısra: 3

Fakat, ancak.

3. Velîkin eyledükçe fikr-i ahvāl

4. Olurdum şāh-ı 'ışk öñünde pā-māl

Mesnevi 23

- 1 Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi
Mübârek sâ'at ü kütlu dem idi
- 2 İrüp ser vaktüme bir yâr-ı cânî
Selâm eytdi vü oturdı revânî
- 3 Nazar kıldı benüm hâlümü gördi
Taḥayyür barmağın ağzına urdı
- 4 Meger gördi beni bir bî-nevāyam
Ġam u derd ü belāya mübtelāyam
- 5 Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme
Görür kim kan aḡar mânend-i çeşme
- 6 Yüzümi gördi kan ile boyanmış
Vücūdum gördi hecr odına yanmış
- 7 Bilümi gördi ġam kılmış iki kât
Beni bir baydaḡ-ı 'ışḡ eylemiş mât

ağz:***ağzına:*** -ı, -n, -a

Mısra: 6

Ağız.

5. Nazarkıldı benüm hālūmi gördi

6. Taḥayyür barmağın ağzına urdı

ak:***aķar:*** -ar

Mısra: 10

Akmak

9. Teferrüc kıldı andan baķdı çeşme

10. Görür kim ķan aķar mānend-i

çeşme

andan: -n, -dan

Mısra: 9

"O" işaret zamiri.

9. Teferrüc kıldı andan baķdı çeşme

10. Görür kim ķan aķar mānend-i

çeşme

bak:***baķdı:*** -dı

Mısra: 9

Görmek, temaşa etmek.

9. Teferrüc kıldı andan baķdı çeşme

10. Görür kim ķan aķar mānend-i

çeşme

barmağ:***barmağın:*** -ın

Mısra: 6

Parmak.

5. Nazarkıldı benüm hālūmi gördi

6. Taḥayyür barmağın ağzına urdı

baydaķ-ı 'ışk:***baydaķ-ı 'ışk:***

Mısra: 14

Aşk piyonu.

13. Bilūmi gördi ğamķılmış iki ķat

14. Beni bir baydaķ-ı 'ışk eylemiş

māt

belā:***belāya:*** -y, -a

Mısra: 8

felaket, musibet

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam

8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

ben:***beni:*** -i

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Bilūmi gördi ğamķılmış iki ķat

14. Beni bir baydaķ-ı 'ışk eylemiş

māt

beni: -i

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam

8. Ğam u derd ü belāya

mübtelāyam

benüm: -üm

Mısra: 5

Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.

5. Nazarkıldı benüm hālūmi gördi

6. Taḥayyür barmağın ağzına urdı

bil:***bilūmi:*** -üm, -i

Mısra: 13

Vücudun orta yeri, bel.

13. Bilūmi gördi ğamķılmış iki ķat

14. Beni bir baydaķ-ı 'ışk eylemiş

māt

bî-nevā:***bî-nevāyam:*** -y, -a, -m

Mısra: 7

Sessiz sedasız, zavallı.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam

8. Ğam u derd ü belāya

mübtelāyam

bir:***bir:***

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

1. Meger bir ğün ki rüz-ı ḥurrem idi

2. Mübārek sâ'at ü ķutlu dem idi

bir:

Mısra: 14

"Bir" sayı sıfatı.

13. Bilūmi gördi ğamķılmış iki ķat

14. Beni bir baydaķ-ı 'ışk eylemiş

māt

bir:

Mısra: 3
"Bir" sayı sıfatı.

3. İrüp ser vaktüme bir yâr-ı cânî
4. Selâm eytdi vü oturdu revânî

bir:

Mısra: 7
"Bir" sayı sıfatı.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

boyan:

boyanmış: -mış
Mısra: 11
Boyanmak.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış
12. Vücūdum gördi hecr odına yanmış

çeşm:

çeşme: -e
Mısra: 9
Göz.

9. Teferrüc kıldı andan bağıdı çeşme
10. Görür kim kan akar mânend-i çeşme

dem:

dem:
Mısra: 2
An, lahza

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

derd:

derd:
Mısra: 8
Acı, hüzn.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

eylemiş mât:

eylemiş mât: -
Mısra: 14
Yenmek.

13. Bilümi gördi ğamkılmış iki kat
14. Beni bir baydağ-ı 'ışk eylemiş mât

ğam kıl:

ğam kılmış: - mış
Mısra: 13
Dert etmek.

13. Bilümi gördi ğam kılmış iki kat
14. Beni bir baydağ-ı 'ışk eylemiş mât

ğam:

Ğam:
Mısra: 8
Dert.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

gör:

gördi: -di
Mısra: 11
Seyretmek.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış
12. Vücūdum gördi hecr odına yanmış

gördi: -di
Mısra: 12
Seyretmek.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış
12. Vücūdum gördi hecr odına yanmış

gördi: -di
Mısra: 13
Seretmek.

13. Bilümi gördi ğamkılmış iki kat
14. Beni bir baydağ-ı 'ışk eylemiş mât

gördi: -di
Mısra: 7
Anlamak, fark etmek.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

görür: -ür

Mısra: 10

Görmek

9. Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme

10. Görür kim kan akar mænend-i çeşme

gün:

gün:

Mısra: 1

İçinde bulunulan zaman dilimi

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi

2. Mübarek sâ'at ü kutlu dem idi

hâlûmi gör:

hâlûmi gör: -

Mısra: 5

Durumu anlamak.

5. Nazarkıldı benüm hâlûmi gördi

6. Tahayyür barmağın ağzına urdı

hecr:

hecr:

Mısra: 12

Ayrılık.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdüm gördi hecr odına yanmış

i:

idi: -di

Mısra: 1

"-i" yardımcı fiili.

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi

2. Mübarek sâ'at ü kutlu dem idi

idi: -di

Mısra: 2

"-i" yardımcı fiili.

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi

2. Mübarek sâ'at ü kutlu dem idi

iki:

iki:

Mısra: 13

"İki" sayı sıfatı.

13. Bilümi gördi gamkılmış iki kat

14. Beni bir baydağ-ı 'ışk eylemiş mât

ile:

ile:

Mısra: 11

İle vesilesiyle anlam veren ile bağlacı.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdüm gördi hecr odına yanmış

ir:

irüp: -üp

Mısra: 3

Ulaşmak, yetişmek.

3. Irüp ser vaktüme bir yâr-ı cānî

4. Selâm eytdi vü oturdu revânî

kan:

kan:

Mısra: 10

Kan

9. Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme

10. Görür kim kan akar mænend-i çeşme

kan:

Mısra: 11

Kan.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdüm gördi hecr odına yanmış

kat:

kat:

Mısra: 13

İki büklüm.

13. Bilümi gördi gamkılmış iki kat

14. Beni bir baydağ-ı 'ışk eylemiş mât

ki:

ki:

Mısra: 1

"Ki" bağacı.

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi

2. Mübarek sâ'at ü kutlu dem idi

kim:

kim:

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

9. Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme

10. Görür kim kan akar mænend-i çeşme

kutlu:**kutlu:**

Mısra: 2
Mübarek, aziz.

1. Meger bir gün ki rüz-ı hürrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

mânend-i çeşme:**mânend-i çeşme: -**

Mısra: 10
Pınar gibi.

9. Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme
10. Görür kim kan akar mânend-i çeşme

meger:**Meger:**

Mısra: 1
Ancak

1. Meger bir gün ki rüz-ı hürrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

Meger:

Mısra: 7
Ancak, o sırada, yalnız.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

mübârek:**Mübârek:**

Mısra: 2
Hayırlı, uğurlu.

1. Meger bir gün ki rüz-ı hürrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

mübtelāyam:**mübtelāyam: -y, -am**

Mısra: 8
Tutulmuş, düşkün.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam
8. Ğam u derd ü belāya mübtelāyam

nazar kıl:**nazar kıldı: - dı**

Mısra: 5
Bakmak, Seyretmek.

5. Nazar kıldı benüm hālümü gördi
6. Tahayyür barmagın ağzına urdı

od:**odına: -ın, -a**

Mısra: 12
Ateş, alev.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış
12. Vücüdüm gördi hecr odına yanmış

otur:**oçurdu: -dı**

Mısra: 4
İkamet etmek.

3. İrüp ser vaçtüm bir yâr-ı cānî
4. Selām eytdi vü oçurdu revānî

revānî:**revānî:**

Mısra: 4
Değerli.

3. İrüp ser vaçtüm bir yâr-ı cānî
4. Selām eytdi vü oçurdu revānî

rüz-ı hürrem:**rüz-ı hürrem: -**

Mısra: 1
Sevinçli gün.

1. Meger bir gün ki rüz-ı hürrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

sâ'at:**sâ'at:**

Mısra: 2
An, zaman.

1. Meger bir gün ki rüz-ı hürrem idi
2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

selām eyt:**selām eytdi: - di**

Mısra: 4
Selam vermek.

3. İrüp ser vaçtüm bir yâr-ı cānî
4. Selām eytdi vü oçurdu revānî

ser:**ser:**

Mısra: 3
Niyahet.

3. İrüp ser vaçtüm bir yâr-ı cānî
4. Selām eytdi vü oçurdu revānî

tahayyür:***Tahayyür:***

Mısra: 6

Şaşkınlık, hayret

5. Nazarkıldı benüm hălümi gördi

6. Tahayyür barmağın ağzına urdı

teferrüc kıl:***teferrüc kıldı: -dı***

Mısra: 9

Göz gezdirmek.

9. Teferrüc kıldı andan bakdı çeşme

10. Görür kim kan akar mănend-i

çeşme

u:***u:***

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam

8. Ğam u derd ü belāya

mübtelāyam

ur:***urdu: -dı***

Mısra: 6

Almak.

5. Nazarkıldı benüm hălümi gördi

6. Tahayyür barmağın ağzına urdı

ü:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Meger bir gün ki rûz-ı hurrem idi

2. Mübârek sâ'at ü kutlu dem idi

ü:

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Meger gördi beni bir bî-nevāyam

8. Ğam u derd ü belāya

mübtelāyam

vakt:***vaqtüme: -ü,-m,-e***

Mısra: 3

Zaman, süre.

3. İrüp ser vaqtüme bir yâr-ı cānî

4. Selām eytdi vü oturdı revānî

vü:***vü:***

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. İrüp ser vaqtüme bir yâr-ı cānî

4. Selām eytdi vü oturdı revānî

vücüd:***Vücüdum: -um***

Mısra: 12

Beden

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdum gördi hecr odına

yanmış

yan:***yanmış: -mış***

Mısra: 12

Alev almak, tutuşmak.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdum gördi hecr odına

yanmış

yâr-ı cānî:***yâr-ı cānî: -***

Mısra: 3

Can dostu.

3. İrüp ser vaqtüme bir yâr-ı cānî

4. Selām eytdi vü oturdı revānî

yüz:***Yüzümi: -ü,-m,-i***

Mısra: 11

Yüz.

11. Yüzümi gördi kan ile boyanmış

12. Vücüdum gördi hecr odına

yanmış

Mesnevi 24

- 1 Baña didi nedür hālün i dervîş
Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş
- 2 Nedendür ‘illetüni eyle rûşen
N’ola şāyed ‘ilāc idem saña ben
- 3 Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
Eger bîmār isen gelgil tabîbe

baña:**Baña:** -a

Mısra: 1

"Bana" kişi zamiri.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

ben:**ben:**

Mısra: 4

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

3. Nedendür 'illetüni eyle rûşen
4. N'ola şâyed 'ilâc idem saña ben

bîmâr:**bîmâr:**

Mısra: 6

Hasta

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

böyle ol:**böyle olduñ:** - du,-ñ

Mısra: 2

Bu şekilde olmak.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

böyle:**böyle:**

Mısra: 5

Bu şekilde, bu tarzda.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

dervîş:**dervîş:**

Mısra: 1

Yoksul, fakir, muhtaç kimse.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

di:**didi:** -di

Mısra: 1

Söylemek.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

dil-rîş:**dil-rîş:**

Mısra: 2

Yüreği yaralı.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

eğer:**eğer:**

Mısra: 6

"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

eyle rûşen:**eyle rûşen:** -

Mısra: 3

Açığa çıkarmak, açıklamak.

3. Nedendür 'illetüni eyle rûşen
4. N'ola şâyed 'ilâc idem saña ben

ğarîb:**ğarîbe:** -e

Mısra: 5

Kimsesiz, zavallı, biçare.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

gel:**gelgil:** -gil

Mısra: 6

Gelmek.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

gör:**gördün:** -dün,-n

Mısra: 2

Seyretmek.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-rîş

hāl:**hālün:** -ün

Mısra: 1

Durum.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş

i:**i:**

Mısra: 1

Ey, seslenme edatı.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş

ilâc id:**ilâc idem:** - e,-m

Mısra: 4

Tedavi etmek.

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

illet:**illetüni:** -ü,-n,-i

Mısra: 3

Sebep.

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

isen: -se, -ñ

Mısra: 6

"-i" yardımcı fiili.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

n'ola:**N'ola:**

Mısra: 4

"Ne olur" anlamında kullanılan söz.

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

ne:**Ne:**

Mısra: 2

"Ne" soru edatı.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş

neden:**Nedendür:** -dür

Mısra: 3

"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

nedür: -dür

Mısra: 1

Nasıl.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş

saña:**saña:**

Mısra: 4

"Sana" kişi zamiri.

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

sen:**sen:**

Mısra: 5

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

şâyed:**şâyed:**

Mısra: 4

Belki

3. Nedendür illetüni eyle rüşen
4. N'ola şâyed ilâc idem saña ben

tabîb:**tabîbe:** -e

Mısra: 6

Doktor

5. Yaraşmaz böyle yanmak sen ğarîbe
6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

u:**u:**

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Baña didi nedür hālün i dervîş
2. Ne gördün böyle olduñ zār u dil-rîş

yan:***yanmağ:*** -mağ

Mısra: 5

*Acımak (dertten acıyıp inlemek).*5. Yaraşmaz böyle yanmağ sen
ğarîbe

6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

varaş:***Yaraşmaz:*** -maz

Mısra: 5

*Yakışmak, uygun olmak.*5. Yaraşmaz böyle yanmağ sen
ğarîbe

6. Eger bîmâr isen gelgil tabîbe

zâr:***zâr:***

Mısra: 2

Ağlama

1. Baña didi nedür hâlün i dervîş

2. Ne gördün böyle olduñ zâr u dil-
rîş

Mesnevi 25

- 1 Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cānî
 Ḳudümündür benüm rûhum revânı
- 2 Ṭabîb olmaz benüm hâlümnden āgâh
 ‘Îlâc ide meger luṭfindan Allâh
- 3 Benüm derdüm be-gâyet çokdur iy yâr
 ‘Îlâcî kimsenüñ itmez baña kâr
- 4 Biri budur ki gönlüm gitdi elden
 Be-küllî el ayak kaldı ‘amelden
- 5 Birisi daḥı bu kim görmezem ḥ’âb
 Ağudan acıraḳdur içdügüm âb
- 6 Budur bir ‘illetüm kim yatmazam hîç
 Ḳıluram âh u feryâd ir eger giç
- 7 Şayarsam derdüme yokdur nihâyet
 Benüm müşkil-dürür hâlüm be-gâyet

āb:**āb:**

Mısra: 10

Su.

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'āb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm āb

acırak:**acıraqdur:** -dur

Mısra: 10

Tuzlu, acı.

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'āb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm āb

āgāh ol:**āgāh olmaz:** - maz

Mısra: 3

Haberdar olmak.

3. Tabîb olmaz benüm hālümnden

āgāh

4. 'İlâc ide meger lutfından Allāh

ağu:**ağudan:** -dan

Mısra: 10

Zehir.

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'āb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm āb

āh:**āh:**

Mısra: 12

"Ah!" üzüntü bildiren ünlem.

11. Budur bir 'illetüm kim

yatmazam hîç

12. Kıluram āh u feryād ir eger giç

allāh:**Allāh:**

Mısra: 4

Allah.

3. Tabîb olmaz benüm hālümnden

āgāh

4. 'İlâc ide meger lutfından Allāh

'amel:**'amelden:** -den

Mısra: 8

Hareket.

7. Biri budur ki gönlüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayakkaldı 'amelden

avak:**ayağ:**

Mısra: 8

Ayak.

7. Biri budur ki gönlüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayakkaldı 'amelden

bañ:**baña:** -a

Mısra: 6

"Bana" kişi zamiri

5. Benüm derdüm be-gāyet çokdur iy yār

6. 'İlâcı kimsenüñ itmez baña kār

be-gāyet:**be-gāyet:**

Mısra: 14

Oldukça.

13. Şayarsam derdüme yokdur nihāyet

14. Benüm müşkil-dürür hālüm be-gāyet

be-gāyet:

Mısra: 5

Oldukça.

5. Benüm derdüm be-gāyet çokdur iy yār

6. 'İlâcı kimsenüñ itmez baña kār

be-küllî:**Be-küllî:**

Mısra: 8

Tamamen, bütünüyle.

7. Biri budur ki gönlüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayakkaldı 'amelden

ben:**Benüm:** -üm

Mısra: 14

Birinci teklik şahıs zamiri.

13. Şayarsam derdüme yokdur nihāyet

14. Benüm müşkil-dürür hālüm be-gāyet

benüm: -üm

Mısra: 2

Ben, birinci tekil şahıs zamiri

1. Didüm kim merhabā iy yār-ı cānî

2. Kudümündür benüm rûhum revānı

benüm: -üm

Mısra: 3

Ben, birinci tekil şahıs zamiri

3. Tabîb olmaz benüm hâlümünden
âgâh

4. 'Îlâc ide meger lutfından Allâh

Benüm: -üm

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr

6. 'Îlâcı kimsenüñ itmez baña kâr

bir:

bir:

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

biri: -i

Mısra: 7

Bir, sayı sıfatı.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayakçaldı 'amelden

birisi: -i,-s,-i

Mısra: 9

Bir, sayı sıfatı.

9. Birisi dağı bu kim görmezem
h'âb

10. Ağudan acıraçdur içdügüm âb

bu:

bu:

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı

9. Birisi dağı bu kim görmezem
h'âb

10. Ağudan acıraçdur içdügüm âb

budur: -dur

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

budur: -dur

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayakçaldı 'amelden

çok:

çokdur: -dur

Mısra: 5

Fazla.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr

6. 'Îlâcı kimsenüñ itmez baña kâr

dahı:

dahı:

Mısra: 9

"Bile" anlamında edat.

9. Birisi dahı bu kim görmezem
h'âb

10. Ağudan acıraçdur içdügüm âb

derd:

derdüm: -üm

Mısra: 5

Gam.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr

6. 'Îlâcı kimsenüñ itmez baña kâr

derdüme: -üm,-e

Mısra: 13

Gam, hüzn.

13. Şayarsam derdüme yokdur
nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlüm be-
gâyet

di:

Didüm: -dü,-m

Mısra: 1

Söylemek.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî

2. Kudümündür benüm rûhum
revânı

eger:

eger:

Mısra: 12

Veya, ya da.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

el:**el:**

Mısra: 8

El.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

elden:

Mısra: 7

El.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

feryād:**feryād:**

Mısra: 12

Figan, yüksek sesle bağırmak.

11. Budur bir 'illetüm kim

yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryād ir eger giç

giç:**giç:**

Mısra: 12

Geç.

11. Budur bir 'illetüm kim

yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryād ir eger giç

git:**gitdi:**

-di

Mısra: 7

Ayrılmak, uzaklaşmak.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

gönl:**gönlüm:**

-üm

Mısra: 7

Yürek.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden

8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

gör:**görmezem:**

-mez, -e, -m

Mısra: 9

Görmek.

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'âb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm âb

h'âb:**h'âb:**

Mısra: 9

Ruya.

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'âb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm âb

hâl:**hâlüm:**

-üm

Mısra: 14

Durum.

13. Şayarsam derdüm yokdur nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlüm be-
ğâyet**hâlümden:**

-üm, -den

Mısra: 3

Durum.

3. Tabîb olmaz benüm hâlümden

âgâh

4. 'Îlâc ide meger luţfindan Allâh

hîç:**hîç:**

Mısra: 11

Asla.

11. Budur bir 'illetüm kim

yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryād ir eger giç

iç:**içdügüm:**

-düg, -üm

Mısra: 10

İçmek

9. Birisi dağı bu kim görmezem

h'âb

10. Ağudan acıraqdur içdügüm âb

'ilâc id:

'Îlâc ide: - e

Mısra: 4

Çare etmek.

3. Tabîb olmaz benüm hâlümden

âgâh

4. 'Îlâc ide meger luţfindan Allâh

'ilâc:

'ilâcı: -ı

Mısra: 6

Çare, derman.

5. Benüm derdüm be-ğâyet çokdur

iy yâr

6. 'Îlâcı kimsenüñ itmez baña kâr

'illet:**'illetüm:**

-üm

Mısra: 11

Sebep.

11. Budur bir 'illetüm kim yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryād ir eger giç

ir:**ir:**

Mısra: 12
Erken.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç
12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

it:**itmez:** -mez

Mısra: 6
Edememek.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr
6. 'Îlâcî kimsenüñ itmez baña kâr

iy:**iy:**

Mısra: 1
"Ey" seslenme edatı.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudümündür benüm rûhum
revânı

iy:

Mısra: 5
"Ey" seslenme edatı.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr
6. 'Îlâcî kimsenüñ itmez baña kâr

Kal:**kaldı:** -dı

Mısra: 8
Bitmek, tükenmek.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden
8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

kâr:**kâr:**

Mısra: 6
Fayda.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr
6. 'Îlâcî kimsenüñ itmez baña kâr

kıl:**Kıluram:** -ur, -am

Mısra: 12
Etmek, eylemek, yapmak.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç
12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

ki:**ki:**

Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

7. Biri budur ki gönüm gitdi elden
8. Be-küllî el ayak kaldı 'amelden

kim:**kim:**

Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudümündür benüm rûhum
revânı

kim:

Mısra: 11
"Ki" bağlacı.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç
12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

kim:

Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

9. Birisi dahı bu kim görmezem
h'âb
10. Ağudan acırağdur içdügüm âb

kimse:**kimsenüñ:** -n, -üñ

Mısra: 6
"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur iy
yâr
6. 'Îlâcî kimsenüñ itmez baña kâr

Kudüm:**Kudümündür:** -ün, -dür

Mısra: 2
Adımlar.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudümündür benüm rûhum revânı

lutf:**lutfından:** -ın, -dan

Mısra: 4
Yardım, iyilik

3. Tabîb olmaz benüm hâlümden
âgâh
4. 'Îlâc ide meger lutfından Allâh

meger:***meger:***

Mısra: 4
Ancak

3. Tabîb olmaz benüm hâlûmden
âgâh

4. 'Îlâc ide meger luţfindan Allâh

merhabâ:***merhabâ:***

Mısra: 1
Selam

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudûmündür benüm rûhum
revânî

müşkil:***müşkil-dürür:*** -dür,-ür

Mısra: 14
Sıkıntı.

13. Şayarsam derdüme yokdur
nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlûm be-
gâyet

nihâyet:***nihâyet:***

Mısra: 13
Son.

13. Şayarsam derdüme yokdur
nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlûm be-
gâyet

revân:***revânı:*** -ı

Mısra: 2
Yürüyen, giden.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudûmündür benüm rûhum
revânî

rûh:***rûhum:*** -um

Mısra: 2
Can.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudûmündür benüm rûhum
revânî

say:***Şayarsam:*** -ar, -sa, -m

Mısra: 13
Saymak.

13. Şayarsam derdüme yokdur
nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlûm be-
gâyet

tabîb:***Tabîb:***

Mısra: 3
Doktor

3. Tabîb olmaz benüm hâlûmden
âgâh

4. 'Îlâc ide meger luţfindan Allâh

u:***u:***

Mısra: 12
"Ve" bağlacı.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

yâr:***yâr:***

Mısra: 5
Arkadaş, dost.

5. Benüm derdüm be-gâyet çokdur
iy yâr

6. 'Îlacı kimsenüñ itmez baña kâr

yâr-ı cânî:***yâr-ı cânî:*** -

Mısra: 1
Cana yakın dost.

1. Didüm kim merhabâ iy yâr-ı cânî
2. Kudûmündür benüm rûhum
revânî

yat:***yatmazam:*** -maz,-a,-m

Mısra: 11
Dinlenmek, istirahat etmek.

11. Budur bir 'illetüm kim
yatmazam hîç

12. Kıluram âh u feryâd ir eger giç

yok:***yokdur:*** -dur

Mısra: 13
Bulunmamak.

13. Şayarsam derdüme yokdur
nihâyet

14. Benüm müşkil-dürür hâlûm be-
gâyet

Mesnevi 26

- 1 Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr
Baña ma'lûm-durur bu cümle güftâr
- 2 Dilûñ de 'ışk nârından yakılmış
Muhabbet ipi boynuña taķılmış
- 3 Esîr itmiş seni bir serv-kâmet
Anuñ-çün başuña ķopmış kıyâmet
- 4 Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr
Kılursuñ nâle vü feryâdı nâ-çâr
- 5 Velîkin işbu feryâdile bitmez
Yeter âh eyle bu âhile bitmez
- 6 Gerekdür saña bir söz ehli sırdaş
Ki sırrı cânda duta itmeye fâş
- 7 Eger himmet kılursan varayım ben
Ayakların öpüp yalvarayım ben
- 8 Yoluñda başumı oynayam iy yâr
Eger olur isen baña vefâ-dâr
- 9 Sözüñ şâyed ola katında maķbûl
Ki seni yazavuz ķulluğına ķul
- 10 Bu resmile irişilmezse yâra
İdevüz daķı dürlü dürlü çâre

āh eyle:**āh eyle:**

Mısra: 10

Ah etmek.

9. Velîkin işbu feryādile bitmez

10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

āh:**āhile:** -ile

Mısra: 10

Ah etme, inleme

9. Velîkin işbu feryādile bitmez

10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

anuñ-çün:**anuñ-çün:**

Mısra: 6

Ondan dolayı.

5. Esîr itmiş seni bir serv-kāmet

6. Anuñ-çün başuña kıpmış

kıyāmet

ayak:**ayağların:** -lar,-ın

Mısra: 14

Ayak.

13. Eger himmet kılırsan varayım

ben

14. Ayağların öpüp yalvarayım ben

bañ:**baña:** -a

Mısra: 16

*"Bana" kişi zamiri*15. Yoluñda başımı oynayam iy
yār

16. Eger olur isenbaña vefā-dār

Baña: -a

Mısra: 2

"Bana" kişi zamiri

1. Dönüp didi ki iy yār-i vefā-dār

2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftār**baş:****başımı:** -um, -ı

Mısra: 15

*Baş, kafa.*15. Yoluñda başımı oynayam iy
yār

16. Eger olur isenbaña vefā-dār

başuña: -uñ, -a

Mısra: 6

Baş, kafa.

5. Esîr itmiş seni bir serv-kāmet

6. Anuñ-çün başuña kıpmış

kıyāmet

ben:**ben:**

Mısra: 13

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Eger himmet kılırsan varayım

ben

14. Ayağların öpüp yalvarayım ben

ben:

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Eger himmet kılırsan varayım

ben

14. Ayağların öpüp yalvarayım ben

bir:**bir:**

Mısra: 11

"Bir" sayı sıfatı.

11. Gerekdür saña bir söz ehli

sırdaş

12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

bir:

Mısra: 5

"Bir" sayı sıfatı.

5. Esîr itmiş seni bir serv-kāmet

6. Anuñ-çün başuña kıpmış

kıyāmet

bit:**bitmez:** -mez

Mısra: 10

Sona ermek, tükenmek.

9. Velîkin işbu feryādile bitmez

10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

bitmez: -mez

Mısra: 9

Sona ermek, tükenmek.

9. Velîkin işbu feryādile bitmez

10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

boyn:**boynuña:** -uñ, -a

Mısra: 4

Boyun

3. Dilüñ de 'ışk nârından yakılmış

4. Muhabbet ipi boynuña takılmış

bu:**bu:**

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı

9. Velîkin işbu feryâdile bitmez

10. Yeter âh eyle bu âhile bitmez

Bu:

Mısra: 19

"Bu" işaret sıfatı

19. Bu resmile irişilmezse yâra

20. İdevüz dağı dürlü dürlü çâre

bu:

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftâr**cân:****cânda:** -da

Mısra: 12

Gönül, yürek

11. Gerekdür saña bir söz ehli

sırdaş

12. Ki sırrı cânda duta itmeye fâş

cümle:**cümle:**

Mısra: 2

Bütün

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftâr**çâre:****çâre:**

Mısra: 20

Çözüm.

19. Bu resmile irişilmezse yâra

20. İdevüz dağı dürlü dürlü çâre

çü:**çü:**

Mısra: 7

"Çünkü" bağlacı.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr

8. Kılursuñ nâle vü feryâdı nâ-çar

dahı:**dahı:**

Mısra: 20

"Bile" anlamında edat.

19. Bu resmile irişilmezse yâra

20. İdevüz dağı dürlü dürlü çâre

de:**de:**

Mısra: 3

"bile, dahi" anlamında bir bağlaç.

3. Dilüñ de 'ışk nârından yakılmış

4. Muhabbet ipi boynuña takılmış

derd-i 'ışk:**derd-i 'ışk:** -

Mısra: 7

Aşk derdi.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr

8. Kılursuñ nâle vü feryâdı nâ-çar

di:**didi:** -di

Mısra: 1

Söylemek.

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftâr**dil:****dilüñ:** -üñ

Mısra: 3

Gönül, yürek.

3. Dilüñ de 'ışk nârından yakılmış

4. Muhabbet ipi boynuña takılmış

dön:**dönüp:** -üp

Mısra: 1

Dönmek.

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma'lûm-durur bu cümle güftâr

dut:**duta:** -a

Mısra: 12

Saklamak.

11. Gerekdür saña bir söz ehli

sırdaş

12. Ki sırrı cânda duta itmeye fâş

dürlü:**dürlü:**

Mısra: 20
Çeşit.

19. Bu resmile irişilmezse yāra
20. İdevüz dahı dürlü dürlü çäre

dürlü:

Mısra: 20
Çeşit.

19. Bu resmile irişilmezse yāra
20. İdevüz dahı dürlü dürlü çäre

eger:**eger:**

Mısra: 13
Eğer, şart edatı.

13. Eger himmet kılursan varayım
ben
14. Ayakların öpüp yalvarayım ben

eger:

Mısra: 16
Eğer, şart edatı.

15. Yoluñda başımı oynayam iy
yār
16. Eger olur isenbaña vefā-dār

ehli:**ehli:**

Mısra: 11
Bir işi yapan, erbap.

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

esîr it:**esîr itmiş:** - miş

Mısra: 5
Esir etmek.

5. Esîr itmiş seni bir serv-kāmet
6. Anuñ-çün başuña kıpmış
kıyāmet

feryād:**feryādi:** -ı

Mısra: 8
Figān, yüksek sesle bağırma.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftār
8. Kılursuñ nāle vü feryādı nā-çār

feryādile: -ile

Mısra: 9
Bağırıp çağırma. Yüksek sesle
yardım istemek

9. Velîkin işbu feryādile bitmez
10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

gerek:**Gerekdür:** -dür

Mısra: 11
lazım

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

giriftār:**giriftār:**

Mısra: 7
Düşkün, müptela

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftār
8. Kılursuñ nāle vü feryādı nā-çār

güft:**güftār:** -ār

Mısra: 2
Laf, konuşma.

1. Dönüp didi ki iy yār-i vefā-dār
2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftār

himmet kıl:**himmet kılursan:** - ur,-sa,-n

Mısra: 13
İyilik etmek.

13. Eger himmet kılursan varayım
ben
14. Ayakların öpüp yalvarayım ben

ışk:**ışk:**

Mısra: 3
Aşk
3. Dilüñ de 'ışk nārından yakılmış
4. Muhabbet ipi boynuña taķılmış

id:**idevüz:** -e,-vü,-z

Mısra: 20
Etmek, eylemek.

19. Bu resmile irişilmezse yāra
20. İdevüz dahı dürlü dürlü çäre

ip:**ipi:** -i

Mısra: 4

Bağ.

3. Dilûn de 'ışk nârından yakılmış

4. Muhabbet ipi boynuña taķılmış

irişil:**irişilmezse:** -mez, -se

Mısra: 19

Ulaşmak.

19. Bu resmile irişilmezse yâra

20. İdevüz dahı dürlü dürlü çäre

i:**isen:** -se, -ñ

Mısra: 16

"-i" yardımcı fiili.

15. Yoluñda başımı oynayam iy yâr

16. Eger olur isenbaña vefâ-dâr

işbu:**işbu:**

Mısra: 9

Bu, işte bu.

9. Velîkin işbu feryâdile bitmez

10. Yeter âh eyle bu âhile bitmez

itmeye fâş:**itmeye fâş:** -

Mısra: 12

Açığa çıkarmak, belli etmek.

11. Gerekdür saña bir söz ehli

sırdaş

12. Ki sırrı cânda duta itmeye fâş

iy:**iy:**

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma 'lûm-durur bu cümle
güftâr**iy:**

Mısra: 15

"Ey" seslenme edatı.

15. Yoluñda başımı oynayam iy yâr

16. Eger olur isenbaña vefâ-dâr

katında:**katında:**

Mısra: 17

Huzur, makam

17. Sözüñ şâyed ola katında

maķbûl

18. Ki seni yazavuz ķulluğına ķul

Kıl:**ķılursuñ:** -ur, -su, -ñ

Mısra: 8

Etmek.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr

8. Ķılursuñ nâle vü feryâdı nâ-çâr

ķıyâmet:**ķıyâmet:**

Mısra: 6

Bela, afet.

5. Esîr itmiş seni bir serv-ķâmet

6. Anuñ-çün başuña ķopmış
ķıyâmet**ki:****ki:**

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr

2. Baña ma 'lûm-durur bu cümle
güftâr**ki:**

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

11. Gerekdür saña bir söz ehli

sırdaş

12. Ki sırrı cânda duta itmeye fâş

ki:

Mısra: 18

"Ki" bağlacı.

17. Sözüñ şâyed ola katında maķbûl

18. Ki seni yazavuz ķulluğına ķul

kop:**ķopmuş:** -miş

Mısra: 6

Ortaya çıkarmak, zuhur etmek.

5. Esîr itmiş seni bir serv-ķâmet

6. Anuñ-çün başuña ķopmış ķıyâmet

kul:**kul:**

Mısra: 18
Hizmetçi.

17. Sözüm şâyed ola katında
maqbûl

18. Ki seni yazavuz kulluğına kul

kulluğ:**kulluğına:** -ın, -a

Mısra: 18
Hizmetçilik.

17. Sözüm şâyed ola katında
maqbûl

18. Ki seni yazavuz kulluğına kul

makbûl:**makbûl:**

Mısra: 17
Kabul olunan.

17. Sözüm şâyed ola katında
maqbûl

18. Ki seni yazavuz kulluğına kul

ma'lûm-durur: -durur

Mısra: 2
Bilinen, belli.

1. Dönüp didi ki iy yâr-i vefâ-dâr
2. Baña ma'lûm-durur bu cümle
güftâr

muhabbet:**Muhabbet:**

Mısra: 4
Sevgi.

3. Dilüñ de 'ışk nârından yakılmış
4. Muhabbet ipi boynuña taķılmış

nâ-çâr:**nâ-çâr:**

Mısra: 8
Çaresiz, ister istemez.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr
8. Kılursuñ nâle vü feryadı nâ-çâr

nâle:**nâle:**

Mısra: 8
İnilti, inleyiş.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr
8. Kılursuñ nâle vü feryadı nâ-çâr

nâr:**nârından:** -ın, -dan

Mısra: 3
Ateş, od.

3. Dilüñ de 'ışk nârından yakılmış

4. Muhabbet ipi boynuña taķılmış

ol:**ola:** -a

Mısra: 17
"Ol" yardımcı fiili.

17. Sözüm şâyed ola katında maqbûl

18. Ki seni yazavuz kulluğına kul

olmuşsuñ: -muş, -su, -ñ

Mısra: 7
Olmak.

7. Çü derd-i 'ışka olmuşsuñ giriftâr

8. Kılursuñ nâle vü feryadı nâ-çâr

olur: -ur

Mısra: 16
"Ol-" yardımcı fiili.

15. Yoluñda başımı oynayam iy
yâr

16. Eger olur isenbaña vefâ-dâr

oyna:**oynayam:** -y, -am

Mısra: 15
Feda etmek (bir iş ve hedef için
kendini feda etmek).

15. Yoluñda başımı oynayam iy
yâr

16. Eger olur isenbaña vefâ-dâr

öp:**öpüp:** -üp

Mısra: 14
Öpmek.
13. Eger himmet kılursan varayım
ben
14. Ayakların öpüp yalvarayım ben

resm:**resmile:** -ile

Mısra: 19
Usul.
19. Bu resmile irişilmezse yâra
20. İdevüz dağı dürlü dürlü çäre

saña:**saña:**

Mısra: 11
"Sana" kişi zamiri.

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

seni:**seni: -i**

Mısra: 18
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

17. Sözüm şāyed ola katında
maḳbūl
18. Ki seni yazavuz ḳulluḡına ḳul

seni: -i

Mısra: 5
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Esîr itmiş seni bir serv-ḳāmet
6. Anuñ-çün başuña ḳopmış
ḳıyāmet

serv-ḳāmet:**serv-ḳāmet:**

Mısra: 5
Servi boylu

5. Esîr itmiş seni bir serv-ḳāmet
6. Anuñ-çün başuña ḳopmış
ḳıyāmet

sırdaş:**sırdaş:**

Birbirinin sırlarını bilen ve
saklayan kimselerden her biri, sır
ortaḡı.

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

sırr:**sırrı: -ı**

Mısra: 12
Sır, giz.

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

söz:**söz:**

Mısra: 11
Laf, kelam.

11. Gerekdür saña bir söz ehli
sırdaş
12. Ki sırrı cānda duta itmeye fāş

Sözüm: -üm

Mısra: 17
Laf, kelam.

17. Sözüm şāyed ola katında
maḳbūl
18. Ki seni yazavuz ḳulluḡına ḳul

sāved:**şāyed:**

Mısra: 17
Belki

17. Sözüm şāyed ola katında
maḳbūl
18. Ki seni yazavuz ḳulluḡına ḳul

takıl:**taḳılmış: -mış**

Mısra: 4
Asılmak

3. Dilüñ de 'ışḳ nārından yaḳılmış
4. Muḥabbet ipi boynuña taḳılmış

var:**varayım: -a,-y,-ım**

Mısra: 13
Bir maksatla bir yere varmak.

13. Eger himmet ḳılursan varayım
ben
14. Ayakların öpüp yalvarayım ben

vefā-dār:**vefā-dār:**

Mısra: 16
Vefalı.

15. Yoluñda başumı oynayam iy
yār
16. Eger olur isenbaña vefā-dār

velîkin:**Velîkin:**

Mısra: 9
Fakat, ancak.

9. Velîkin işbu feryādile bitmez
10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

vü:**vü:**

Mısra: 8
" Ve" bağlacı.

7. Çü derd-i 'ışḳa olmuşsuñ giriftār
8. Ḳılursuñ nāle vü feryādı nā-çār

yakıl:***yakılmış:*** -mış

Mısra: 3

yakılmak

3. Dilüñ de 'ışk nārından yakılmış

4. Muḥabbet ipi boynuña taķılmış

yalvar:***yalvarayım:*** -a,-y,-ım

Mısra: 14

Yalvarmak.

13. Eger himmet kıłursan varayım

ben

14. Ayakların öpüp yalvarayım ben

yār:***yār:***

Mısra: 15

Dost.

15. Yoluñda başımı oynayam iy

yār

16. Eger olur isenbaña vefā-dār

yāra: -a

Mısra: 19

Dost.

19. Bu resmile irişılmese yāra

20. İdevüz daḫı dürlü dürlü çäre

yār-i vefā-dār:***yār-i vefā-dār:*** -

Mısra: 1

Vefalı dost.

1. Dönüp didi ki iy yār-i vefā-dār

2. Baña ma'lüm-durur bu cümle

güftār

yaz:***yazavuz:*** -a,-vu,-z

Mısra: 18

Yazmak.

17. Sözüm şāyed ola ķatında

maķbūl

18. Ki seni yazavuz kulluġına ķul

yeter:***Yeter:***

Mısra: 10

"Son bulsun!" anlamında ünlem.

9. Velîkin işbu feryādile bitmez

10. Yeter āh eyle bu āhile bitmez

yol:***Yoluñda:*** -uñ, -da

Mısra: 15

Yol, uğruna.

15. Yoluñda başımı oynayam iy

yār

16. Eger olur isenbaña vefā-dār

Mesnevi 27

- 1 Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd
Göñülde şu‘le virdi āteş-i derd
- 2 Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum
Fiğān u nāle vü feryād kıldum
- 3 Didüm ger olur ise çāre senden
Gulām olmaya yigrek saña benden
- 4 Eger bu işde baña yār olasın
İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

‘ālem:**‘ālemde:** -de

Mısra: 8

Dünya

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

āteş-i derd:**āteş-i derd:** -

Mısra: 2

Hüzün ateşi.

1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd

2. Göñülde şu‘le virdi āteş-i derd

bañ:**baña:** -a

Mısra: 7

"Bana" kişi zamiri

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

ben:**benden:** -den

Mısra: 6

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña benden

ber-ḥurdār ol:**ber-ḥurdār olasın:** - a, -sı, -n

Mısra: 8

Muradına ermek.

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

bî-ihtiyār ol:**bî-ihtiyār olup:** - up

Mısra: 3

Kendinden geçmek.

3. Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum

4. Fiğān u nāle vü feryād kıldum

bu:**bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd

2. Göñülde şu‘le virdi āteş-i derd

bu:

Mısra: 7

"Bu" işaret sıfatı

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

cevān-merd:**cevān-merd:**

Mısra: 1

Cömert.

1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd

2. Göñülde şu‘le virdi āteş-i derd

çäre:**çäre:**

Mısra: 5

Çözüm.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña benden

Çü:**Çü:**

Mısra: 1

"İçin, sebebiyle" anlamı katmıştır.

1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd

2. Göñülde şu‘le virdi āteş-i derd

di:**Didüm:** -dü, -m

Mısra: 5

Söylemek.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña benden

eger:**Eger:**

Mısra: 7

"Eğer" şayet, koşul anlamı veren edat.

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki ‘ālemde ber-ḥurdār olasın

feryād kıl:**feryād kıldum:** - du, -m

Mısra: 4

Yüksek sesle bağırarak.

3. Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum

4. Fiğān u nāle vü feryād kıldum

figān:***Figān:***

Mısra: 4

Feryat.

3. Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum

4. Figān u nāle vü feryād kıldum

ger:***ger:***

Mısra: 5

eğer edatı.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña

benden

göñül:***Göñülde:*** -de

Mısra: 2

*Kalp, yürek.*1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-
merd

2. Göñülde şu'le virdi āteş-i derd

Ğulām ol:***Ğulām olmaya:*** - ma,-y,-a

Mısra: 6

Köle olmak.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña

benden

hemān:***Hemān:***

Mısra: 3

Anında, hemen.

3. Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum

4. Figān u nāle vü feryād kıldum

iki:***iki:***

Mısra: 8

"İki" sayı sıfatı.

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki 'ālemde ber-ħurdār olasın

i:***ise:*** -se

Mısra: 5

"-i" yardımcı fiili.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña

benden

iş:***işde:*** -de

Mısra: 7

Uğraş, meşguliyet.

7. Eger bu işde baña yār olasın

8. İki 'ālemde ber-ħurdār olasın

keşf it:***keşf itdi:*** -di

Mısra: 1

*Bulmak.*1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-
merd

2. Göñülde şu'le virdi āteş-i derd

nāle:***nāle:***

Mısra: 4

İnilti, inleme.

3. Hemān bî-ihtiyār olup yıkıldum

4. Figān u nāle vü feryād kıldum

ol:***ol:***

Mısra: 1

*"O" işaret zamiri.*1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-
merd

2. Göñülde şu'le virdi āteş-i derd

olur: -ur

Mısra: 5

"Ol-" yardımcı fiili.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña

benden

rāz:***rāzı:*** -ı

Mısra: 1

*Sır, giz*1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-
merd

2. Göñülde şu'le virdi āteş-i derd

sañ:***saña:-a***

Mısra: 6

"Sana" kişi zamiri.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña

benden

sen:***senden:*** -den

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

5. Didüm ger olur ise çäre senden

6. Ğulām olmaya yigrek saña benden

şu'le:***şu'le:***

Mısra: 2

Alev, ateş.

1. Çü keşf itdi bu rāzı ol cevān-merd

2. Göñülde şu'le virdi āteş-i derd

u:**u:**

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Hemân bî-ihtiyâr olup yıkıldum

4. Fiğân u nâle vü feryâd kıldum

vir:**virdi:** -di

Mısra: 2

Sunmak.

1. Çü keşf itdi bu râzı ol cevân-merd

2. Gönülde şu'le virdi âteş-i derd

vü:**vü:**

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

3. Hemân bî-ihtiyâr olup yıkıldum

4. Fiğân u nâle vü feryâd kıldum

yâr ol:**yâr olasin:** - a,-sı,-n

Mısra: 7

Yardımcı olmak.

7. Eger bu işde baña yâr olasin

8. İki 'âlemde ber-ğurdâr olasin

yıkıl:**yıkıldum:** -du,-m

Mısra: 3

Yıkılmak, devrilmek.

3. Hemân bî-ihtiyâr olup yıkıldum

4. Fiğân u nâle vü feryâd kıldum

yigrek:**yigrek:**

Mısra: 6

Çok iyi.

5. Didüm ger olur ise çâre senden

6. Ğulâm olmaya yigrek saña bende

Mesnevi 28

- 1 Elā iy rāḥat-ı rūh-ı revānum
Fedā olsun senüñ yoluñda cānum
- 2 Dehānuñ nuṭḡ-ı ‘İsīden dem urdı
Bu göñlüm yarasına merhem urdı
- 3 Sevindi cānum ol şîrîn ḥaberden
Nişān-ı merḥamet buldum nazardan
- 4 Kerem kıl iy güler yüzlü ḥabîbüm
Devā kıl derdüme sensin ṭabîbüm
- 5 Kadem-rencîde kıl dil-dāra varğıl
Cefāsı çok vefāsuz yāra varğıl
- 6 Benüm ḥālüm anuñ katında söyle
Beni luṭf u kerem hōnıyla ṭoyla
- 7 Varup kapuya ḥāk-i rāhın öpgil
Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil
- 8 İcāzet virmeyince girme zinhār
Mebādā incinüp ḥışm ide ol yār
- 9 Kaçan kim giresin katına anuñ
Eger kalurise ‘aḡluñ qarāruñ
- 10 Nazar eyle pes andan ol perîye
Gör anuñ gibi varmı bir perîye
- 11 Öñinde secdeler idüp koğıl baş
Du‘ā eyle digil kim saña çok yaş
- 12 Edeb şakla sözi luṭfile söyle
Ne denlü meskenet var ise eyle
- 13 Digil iy ḥusrev-i ḥübān-ı ‘ālem
Cihān tendür ṭapuñdur cān-ı ‘ālem
- 14 Dem-ā-dem olsun iy maḥbûb dil-ber
Cemālün gül-sitānı tāze vü ter
- 15 Ḥazānı görmesün ḥüsnüñ bahārı
Güler dutsun Ḥudā sen gül-‘izārı
- 16 Tapuña kim yavuz şanursa iy şāh
Anı ḳahr eylesün luṭfindan Allāh

‘akl:**‘akluñ:** -uñ

Mısra: 18

Akıl, us.

17. Kaçan kim giresin katına anuñ

18. Eger kalurise ‘akluñkarāruñ

allah:**Allāh:**

Mısra: 32

Allah.

31. Tapuñ kim yavuz şanursa iy

şāh

32. Anı kahr eylesün luţfindan

Allāh

a:**andan:** -n, -dan

Mısra: 14

"O" işaret zamiri.

13. Varup kapuya hāk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın

öpgil

andan: -n, -dan

Mısra: 19

"o" işaret zamiri

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

anı: -n, -ı

Mısra: 32

"O" işaret zamiri.

31. Tapuñ kim yavuz şanursa iy

şāh

32. Anı kahr eylesün luţfindan

Allāh

anuñ: -nuñ

Mısra: 11

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri

11. Benüm hālüm anuñkatında

söyle

12. Beni luţf u kerem hōniyla toyla

anuñ: -nuñ

Mısra: 17

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri

17. Kaçan kim giresin katına anuñ

18. Eger kalurise ‘akluñkarāruñ

anuñ: -nuñ

Mısra: 20

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

bahār:**bahārı:** -ı

Mısra: 29

Bahar mevsimi

29. Hāzānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-

‘izārı

baş:**baş:**

Mısra: 21

Baş, kafa.

21. Öñinde secdeler idüp koğıl baş

22. Du‘ā eyle digil kim saña çok

yaş

ben:**beni:** -i

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Benüm hālüm anuñkatında

söyle

12. Beni luţf u kerem hōniyla toyla

benüm: -üm

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri

11. Benüm hālüm anuñkatında

söyle

12. Beni luţf u kerem hōniyla toyla

bir:**bir:**

Mısra: 20

"Bir" sayı sıfatı.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

bu:**Bu:**

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı

3. Dehānuñ nuţk-ı ‘İsîden dem urdı

4. Bu göñlüm yarasına merhem

urdı

bul:***buldum:*** -dum

Mısra: 6

Elde etmek, kavuşmak.

5. Sevindi cânım ol şîrîn haberden

6. Nişân-ı merhamet buldum

nazardan

cân-ı 'âlem:***cân-ı 'âlem:*** -

Mısra: 26

Alemin canı.

25. Digil iy husrev-i hûbân-ı 'âlem

26. Cihân tendür tapuñdur cân-ı

'âlem

cân:***cânım:*** -um

Mısra: 2

Beden, vücut.

1. Elâ iy râhat-ı rûh-ı revânum

2. Fedâ olsun senüñ yoluñda cânım

cânım: -um

Mısra: 5

Sevgili.

5. Sevindi cânım ol şîrîn haberden

6. Nişân-ı merhamet buldum

nazardan

cefâ:***Cefâsı:*** -sı

Mısra: 10

Zulüm.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra vargıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra vargıl

cemâl:***Cemâlüñ:*** -üñ

Mısra: 28

*Güzellik.*27. Dem-â-dem olsun iy maḥbûb
dil-ber

28. Cemâlüñ gül-sitâni tâze vü ter

cihân:***Cihân:***

Mısra: 26

Dünya.

25. Digil iy husrev-i hûbân-ı 'âlem

26. Cihân tendür tapuñdur cân-ı

'âlem

çok:***çok:***

Mısra: 10

Fazla.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra vargıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra vargıl

çok:

Mısra: 22

Fazla.

21. Öñinde secdeler idüp koğıl baş

22. Du'â eyle digil kim saña çok

yaş

dehân:***Dehânuñ:*** -uñ

Mısra: 3

Ağız

3. Dehânuñ nuṭṭ-ı 'Îsîden dem urdı

4. Bu göñlüm yarasına merhem
urdı**dem:*****dem:***

Mısra: 3

Nefes, soluk.

3. Dehânuñ nuṭṭ-ı 'Îsîden dem urdı

4. Bu göñlüm yarasına merhem
urdı**dem-â-dem ol:*****dem-â-dem olsun:*** - su,-n

Mısra: 27

*Her zaman olmak.*27. Dem-â-dem olsun iy maḥbûb
dil-ber

28. Cemâlüñ gül-sitâni tâze vü ter

deñlü:***denlü:***

Mısra: 24

Gibi.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

derd:***derdüme:*** -üm,-e

Mısra: 8

*Gam, hüzn.*7. Kerem kıl iy güler yüzlü
ḥabîbüm

8. Devâkıl derdüme sensin ṭabîbüm

der-gāh:***der-gāhın:*** -ın

Mısra: 14

Dergah, kapı

13. Varup kapuya hāk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın
öpgil**devā kıl:*****devā kıl:*** -

Mısra: 8

*Çare eylemek.*7. Kerem kıl iy güler yüzlü
habîbüm

8. Devākıl derdüme sensin tabîbüm

digil:***digil:***

Mısra: 25

Söyle.

25. Digil iy husrev-i hūbān-ı 'ālem

26. Cihān tendür tapuñdur cān-ı
'ālem**di:*****digil:*** -gil

Mısra: 22

Demek, söylemek.

21. Öñinde secdeler idüp koğıl baş

22. Du'ā eyle digil kim saña çok
yaş**dil-ber:*****dil-ber:***

Mısra: 27

*Gönül alan, güzel.*27. Dem-ā-dem olsun iy maḥbūb
dil-ber

28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

dil-dār:***dil-dāra:*** -a

Mısra: 9

Gönül alan sevgili.

9. Qadem-rencîde kıl dil-dāra varğıl

10. Cefāsı çok vefāsuz yāra varğıl

du'ā eyle:***du'ā eyle:*** -

Mısra: 22

Dua etmek (Allaha yalvarmak).

21. Öñinde secdeler idüp koğıl baş

22. Du'ā eyle digil kim saña çok
yaş**dut:*****dutsun:*** -su,-n

Mısra: 30

Etmek.

29. Hazānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-
'izārı**edeb:*****edeb:***

Mısra: 23

Terbiye.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

eğer:***eger:***

Mısra: 18

*"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edatı.*

17. Kaçan kim giresin katına anuñ

18. Eger qalurise 'aqluñkararuñ

elā:***elā:***

Mısra: 1

Başlama ve tenbih edatı.

1. Elā iy rāhat-ı rüh-ı revānum

2. Fedā olsun senuñ yoluñda cānum

eyle:***eyle:***

Mısra: 24

Etmek, eylemek

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

fedā ol:***fedā olsun:*** -su,-n

Mısra: 2

Feda olmak.

1. Elā iy rāhat-ı rüh-ı revānum

2. Fedā olsun senuñ yoluñda cānum

gibi:***gibi:***

Mısra: 20

Benzerlik edatı.

19. Naẓar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

gir:**giresin:** -e, -si, -n

Mısra: 17

Bir yere girmek.

17. Kaçan kim giresin katına anuñ

18. Eger kalurise 'aqluñkararuñ

girme: -me

Mısra: 15

Girmek, kapıdan içeri girmek.

15. İcāzet vermeyince girme zinhār

16. Mebādā incinüp hısm ide ol yār

göñl:**göñlüm:** -üm

Mısra: 4

Yürek.

3. Dehānuñ nuṭṭ-ı 'İsīden dem urdı

4. Bu göñlüm yarasına merhem urdı

gör:**Gör:**

Mısra: 20

Seyretmek.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

görmesün: -me, -sü, -n

Mısra: 29

Seyretmek.

29. Hazānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-
'izārı**güler yüz:****güler yüzlü:** -lü

Mısra: 7

Mutlu, neşeli.

7. Kerem kıl iy güler yüzlü

habîbüm

8. Devākıl derdüme sensin tabîbüm

Güler: -e, -ı

Mısra: 30

Mutlu, neşeli.

29. Hazānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-
'izārı**gül- 'izār:****gül- 'izārı:** -ı

Mısra: 30

Gül bahçesi

29. Hazānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-
'izārı**gül-sitān:****gül-sitānı:** -ı

Mısra: 28

*Gül bahçesi.*27. Dem-ā-dem olsun iy maḥbūb
dil-ber

28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

haber:**haberden:** -den

Mısra: 5

Söz.

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḥamet buldum
nazardan**habîb:****habîbüm:** -üm

Mısra: 7

Sevgili, dost.

7. Kerem kıl iy güler yüzlü

habîbüm

8. Devākıl derdüme sensin tabîbüm

hāk-i rāh:**hāk-i rāh:** -

Mısra: 13

Ayak toprağı, tozu.

13. Varup kapuya hāk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın
öpgil**hāl:****hālüm:** -üm

Mısra: 11

Durum.

11. Benüm hālüm anuñkatında söyle

12. Beni luṭf u kerem hōnıyla toyla

hazān:**hazānı:** -ı

Mısra: 29

Güz, sonbahar.

29. Hazānı görmesün hüsnuñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-
'izārı

hışm id:***hışm ide:*** -eMısra: 16
Öfkelenmek.

15. İcāzet vermeyince girme zinhār
16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

hon:***hônıyla:-ı,-y,-la***Mısra: 12
Sofra.

11. Benüm hālüm anuñ katında söyle
12. Beni lutf u kerem hônıyla toyla

Hudā:***Hudā:***

Mısra: 30
Allah.
29. Hāzānı görmesün hüsnuñ bahārı
30. Güler dutsun Hudā sen gül-
‘izārı

husrev-i hūbān-ı ‘ālem:***husrev-i hūbān-ı ‘ālem: -***Mısra: 25
Dünya güzellerinin hükümdarı.

25. Dıgil iy husrev-i hūbān-ı ‘ālem
26. Cihān tendür tapuñdur cān-ı
‘ālem

hüsn:***hüsnuñ:-üñ***

Mısra: 29
Güzellik.
29. Hāzānı görmesün hüsnuñ bahārı
30. Güler dutsun Hudā sen gül-
‘izārı

icāzet:***İcāzet:***

Mısra: 15
İzin, müsaade.
15. İcāzet vermeyince girme zinhār
16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

incin:***incinüp: -üp***Mısra: 16
Rahatsız olmak.

15. İcāzet vermeyince girme zinhār
16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

i:***ise: -se***Mısra: 24
"İse" şart eki.

23. Edeb şakla sözi lutf ile söyle
24. Ne denlü meskenet var ise eyle

iy:***iy:***

Mısra: 1
"Ey" seslenme edatı.
1. Elā iy rāhat-ı rüh-ı revānum
2. Fedā olsun senüñ yoluñda cānum

iy:

Mısra: 25
"Ey" seslenme edatı.
25. Dıgil iy husrev-i hūbān-ı ‘ālem
26. Cihān tendür tapuñdur cān-ı
‘ālem

iy:

Mısra: 27
"Ey" seslenme edatı.
27. Dem-ā-dem olsun iy maħbūb
dil-ber
28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

iy:

Mısra: 31
"Ey" seslenme edatı.
31. Tapuña kim yavuz şanursa iy
şāh
32. Anı kahr eylesün lutfından
Allāh

iy:

Mısra: 7
"Ey" seslenme edatı.
7. Kerem kıl iy güler yüzlü
ħabībüm
8. Devākıl derdüme sensin tabībüm

kaçan:***kaçan:***

Mısra: 17
Her ne zaman
17. Kaçan kim giresin katına anuñ
18. Eger kalurise ‘aqluñkarāruñ

kadem-rencide kıl:***kadem-rencide kıl: -***

Mısra: 9
Zahmetle bir yere varmak (Başkası için bir yere varmak).

9. Kadem-rencide kıl dil-dāra vargıl
10. Cefāsı çok vefāsuz yāra vargıl

kahr eyle:

ķahr eylesün: -sü,-n
Mısra: 32
Perişan eylemek.

31. Tapuňa kim yavuz şanursa iy şāh
32. Anı ķahr eylesün luţfindan Allāh

kal:

ķalurise: -ur,-i,-se
Mısra: 18
Payına düşmek.

17. Kaçan kim giresin ķatına anuñ
18. Eger ķalurise ‘aķluñķarāruñ

kapu:

ķapuya: -y, -a
Mısra: 13
Kapı.

13. Varup ķapuya ĥāk-i rāhın öpgil
14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

karār:

ķarāruñ: -uñ
Mısra: 18
Karar vermek
17. Kaçan kim giresin ķatına anuñ
18. Eger ķalurise ‘aķluñķarāruñ

kat:

ķatına: -ın,-a
Mısra: 17
Huzur, makam.

17. Kaçan kim giresin ķatına anuñ
18. Eger ķalurise ‘aķluñķarāruñ

ķatında: -ı, -n, -da

Mısra: 11
Huzur, makam.

11. Benüm ĥālüm anuñķatında söyle
12. Beni luţf u kerem hōnıyla toyla

kerem kıl:

ķerem kıl: -
Mısra: 7
İyilik etmek.

7. Kerem kıl iy güler yüzlü ĥabībüm
8. Devāķıl derdüme sensin ĥabībüm

kerem:

ķerem:
Mısra: 12
Cömertlik.

11. Benüm ĥālüm anuñķatında söyle
12. Beni luţf u kerem hōnıyla toyla

kim:

ķim:
Mısra: 17
"Ki" bağlacı.
17. Kaçan kim giresin ķatına anuñ
18. Eger ķalurise ‘aķluñķarāruñ

kim:

Mısra: 22
"Ki" bağlacı.

21. Öñinde secdeler idüp ķoğıl baş
22. Du‘ā eyle digil kim saña çok yaş

kim:

Mısra: 31
"Hangi kişi" anlamında belgisiz zamir.

31. Tapuňa kim yavuz şanursa iy şāh
32. Anı ķahr eylesün luţfindan Allāh

ko:

ķoğıl: -ğıl
Mısra: 21
Koymak.

21. Öñinde secdeler idüp ķoğıl baş
22. Du‘ā eyle digil kim saña çok yaş

luţf:

luţf:
Mısra: 12
İyilik.

11. Benüm ĥālüm anuñķatında söyle
12. Beni luţf u kerem hōnıyla toyla

luţfindan: -ın, -dan

Mısra: 32
İyilik.

31. Tapuňa kim yavuz şanursa iy şāh
32. Anı ķahr eylesün luţfindan Allāh

luṭfile: -ile

Mısra: 23

İyilik.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

maḥbüb:**maḥbüb:**

Mısra: 27

Sevgili.

27. Dem-ā-dem olsun iy maḥbüb

dil-ber

28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

mebādā:**Mebādā:**

Mısra: 16

Sakın, olmaya ki.

15. İcāzet vermeyince girme zinhār

16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

merhem:**merhem:**

Mısra: 4

İlaç.

3. Dehānuñ nuṭḡ-ı 'İsîden dem urdı

4. Bu gönülüm yarasına merhem

urdı

meskenet:**meskenet:**

Mısra: 24

Alçak gönüllülük.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

nazar eyle:**nazar eyle:**

Mısra: 19

Bakmak

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

naẓar:**naẓardan:** -dan

Mısra: 6

Bakış

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḥamet buldum

nazardan

ne:**ne:**

Mısra: 24

"Nasıl" anlamında soru zarfı.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

nişān-ı merḥamet:**nişān-ı merḥamet:**

Mısra: 6

Şefkat izi, şefkat alameti.

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḥamet buldum

nazardan

nuṭḡ-ı 'İsî:**nuṭḡ-ı 'İsî: -**

Mısra: 3

Hız. İsa'nın sözü.

3. Dehānuñ nuṭḡ-ı 'İsîden dem urdı

4. Bu gönülüm yarasına merhem

urdı

ol:**ol:**

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

15. İcāzet vermeyince girme zinhār

16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

ol:

Mısra: 19

"O" şahıs zamiri.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

ol:

Mısra: 5

"O" işaret zamiri.

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḥamet buldum

nazardan

öñ:**öñinde:** -i, -n, -de

Mısra: 21

Huzur, makam.

21. Öñinde secdeler idüp koğıl baş

22. Du'ā eyle digil kim saña çok

yaş

öp:**öpgil:** -gil

Mısra: 13

Öpmek.

13. Varup kapuya hâk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

öpgil: -gil

Mısra: 14

Öpmek.

13. Varup kapuya hâk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

perî:**perîye:** -y, -e

Mısra: 20

Perî.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

perîye: -y, -e

Mısra: 19

Perî gibi çok güzel olan sevgili.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

pes:**Pes:**

Mısra: 14

Ancak, fakat.

13. Varup kapuya hâk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

pes:

Mısra: 19

Ancak, fakat.

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

rāhat-ı rûh-ı revān:**rāhat-ı rûh-ı revānum:** -um

Mısra: 1

Can ve hayatın huzuru.

1. Elā iy rāhat-ı rûh-ı revānum

2. Fedā olsun senüñ yoluñda cānum

sakla :**şakla:**

Mısra: 23

Korumak.

23. Edeb şakla sözi luţfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

sañ:

saña: -a

Mısra: 22

"Saña" kişi zamiri.

21. Öñinde secdele idüp koğıl baş

22. Du'ā eyle digil kim saña çok yaş

san:

şanursa: -u, -r, -sa

Mısra: 31

Zannetmek.

31. Tapuña kim yavuz şanursa iy şāh

32. Anı kahr eylesün luţfindan Allāh

secdele id:**secdele idüp:** -üp

Mısra: 21

Secde etmek.

21. Öñinde secdele idüp koğıl baş

22. Du'ā eyle digil kim saña çok yaş

sen:**sen:**

Mısra: 30

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri

29. Hāzānı görmesün hüsñüñ bahārı

30. Güler dutsun Hudā sen gül-izārı

sensin: -sin

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Kerem kıl iy güler yüzlü habîbüm

8. Devākıl derdüme sensin tabîbüm

senüñ: -üñ

Mısra: 2

İkinci tekil şahıs zamiri

1. Elā iy rāhat-ı rûh-ı revānum

2. Fedā olsun senüñ yoluñda cānum

sevin:**Sevindi:** -di

Mısra: 5

Mutlu olmak.

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḥamet buldum nazardan

söyle:**söyle:**

Mısra: 11

Anlatmak.

11. Benüm hālüm anuñkatında
söyle

12. Beni luṭf u kerem hōnıyla ṭoyla

söyle:

Mısra: 23

Anlatmak, konuşmak.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

söz:**sözi: -i**

Mısra: 23

laḫ, konuşma

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

sür:**sürüp: -üp**

Mısra: 14

Değdirmek, dokundurmak.

13. Varup kapuya ḫāk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın
öpgil

şāh:**şāh:**

Mısra: 31

Hükümdar, padişah.

31. Ṭapuña kim yavuz şanursa iy
şāh

32. Anı ḫahr eylesün luṭfindan
Allāh

şîrîn:**şîrîn:**

Mısra: 5

Güzel, hoş.

5. Sevindi cānum ol şîrîn haberden

6. Nişān-ı merḫamet buldum
nazardan

tabîb:**tabîbüm: -üm**

Mısra: 8

Doktor

7. Kerem ḫıl iy güler yüzlü

ḫabîbüm

8. Devākıl derdüme sensin ṭabîbüm

ṭapu:**Ṭapuña: -ñ, -a**

Mısra: 31

Huzur, makam.

31. Ṭapuña kim yavuz şanursa iy
şāh

32. Anı ḫahr eylesün luṭfindan
Allāh

ṭapuñdur: -ñ, -dur

Mısra: 26

Huzur, makam.

25. Digil iy ḫusrev-i ḫübān-ı ‘ālem

26. Cihān tendür ṭapuñdur cān-ı
‘ālem

tāze:**tāze:**

Mısra: 28

Yeni açmış.

27. Dem-ā-dem olsun iy maḫbüb
dil-ber

28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

ten:**tendür: -dür**

Mısra: 26

Beden, cisim.

25. Digil iy ḫusrev-i ḫübān-ı ‘ālem

26. Cihān tendür ṭapuñdur cān-ı
‘ālem

ter:**ter:**

Mısra: 28

Islak, nemli.

27. Dem-ā-dem olsun iy maḫbüb
dil-ber

28. Cemālūñ gül-sitānı tāze vü ter

ṭoyla:**ṭoyla:**

Mısra: 12

Yedirip içirmek, doyurmak.

11. Benüm hālüm anuñkatında
söyle

12. Beni luṭf u kerem hōnıyla ṭoyla

u:**u:**

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Benüm hālüm anuñkatında
söyle

12. Beni luṭf u kerem hōnıyla ṭoyla

ur:**urdi:** -dı

Mısra: 3

Atmak.

3. Dehānuñ nuṭṭ-ı 'Îsîden dem urdı

4. Bu gönülüm yarasına merhem urdı

urdi: -dı

Mısra: 4

Sürmek.

3. Dehānuñ nuṭṭ-ı 'Îsîden dem urdı

4. Bu gönülüm yarasına merhem urdı

var:**var:**

Mısra: 24

Buluma durumu.

23. Edeb şakla sözi luṭfile söyle

24. Ne denlü meskenet var ise eyle

varğıl: -ğıl

Mısra: 10

Gitmek, ulaşmak.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra varğıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra varğıl

varğıl: -ğıl

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra varğıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra varğıl

var mı:**var mı:**

Mısra: 20

var mı ? (soru edatı)

19. Nazar eyle pes andan ol perîye

20. Gör anuñ gibi varmı bir perîye

Varup: -up

Mısra: 13

Erişmek, ulaşmak.

13. Varup kapuya ḥāk-i rāhın öpgil

14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

vefâsuz:**vefâsuz:**

Mısra: 10

Vefâsız.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra varğıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra varğıl

vir:**virtmeyince:** -me, -y, -ince

Mısra: 15

Vermek.

15. İcâzet virtmeyince girme zinhâr

16. Mebādâ incinüp ḥışm ide ol yâr

vü:**vü:**

Mısra: 28

" Ve" bağlacı.

27. Dem-â-dem olsun iy maḥbûb

dil-ber

28. Cemālûñ gül-sitâni tâze vü ter

yâr:**yâr:**

Mısra: 16

Sevgili

15. İcâzet virtmeyince girme zinhâr

16. Mebādâ incinüp ḥışm ide ol yâr

yara:**yâra:** -a

Mısra: 10

Sevgili.

9. Kadem-rencîde kıl dil-dâra varğıl

10. Cefâsı çok vefâsuz yâra varğıl

yarasına: -sı, -n, -a

Mısra: 4

Dert.

3. Dehānuñ nuṭṭ-ı 'Îsîden dem urdı

4. Bu gönülüm yarasına merhem urdı

yaş:**yaş:**

Mısra: 22

Göz yaşı.

21. Öñinde secdeler idüp çoğıl baş

22. Du 'â eyle digil kim saña çok yaş

yavuz:**yavuz:**

Mısra: 31

Kötü, fena.

31. Tapuña kim yavuz şanursa iy şâh

32. Anı qahr eylesün luṭfindan Allâh

yol:***yoluñda:*** -uñ,-da

Mısra: 2

Uğruna, senin için.

1. Elā iy rāḥat-ı rūh-ı revānum
2. Fedā olsun senüñ yoluñda cānum

yüz:***yüz:***

Mısra: 14

Yüz, çehre.

13. Varup kapuya ḥāk-i rāhın öpgil
14. Pes andan yüz sürüp der-gāhın öpgil

zinhār:***zinhār:***

Mısra: 15

Asla.

15. İcāzet vormeyince girme zinhār
16. Mebādā incinüp hışm ide ol yār

Mesnevi 29

- 1 Niğārā bir ġarīb u ġaste vardur
Ser-i zūlfūñle boynı beste vardur
- 2 Siyeh ħālūñ gibidür ħālī anuñ
Reh-i ‘ışķuñda meşhūrı cihānuñ
- 3 Teni çeşmūñ gibi bîmār olupdur
İşi her dem fîğān u zār olupdur
- 4 Kāra zūlfūñ gibi ħālī perîşān
Yedügi derd ü ġamdur içdügi kân
- 5 Cemālūñ gibi rüşendür zamîri
Ayakdan düşdi yokdur dest-ġîri
- 6 Miyānuñ gibi ġam bārîk idüpdür
Cihānı çeşmine tārîk idüpdür
- 7 Lebūñ tek sözleridür şekker-āmîz
Ser-i zūlfūñ gibi şî‘ri dil-āvîz
- 8 Dehānuñ gibi göñli tar olupdur
Ġarīb u ‘aşık u bî-yār olupdur
- 9 Anı ‘ışķuñ şu resme eylemiş pîç
Yakın kalmış ki cismin eyleye hîç
- 10 Firāķuñ odına yanmış yakılmış
Ġarīb ü ġastedür göñli yıkılmış
- 11 İdinmişdür senüñ medĥūñi ‘ādet
Mürîdüñdür getürmişdür irādet
- 12 Kāpuñda iy şanem kûl olmak ister
Meger sa‘yile maķbûl olmak ister
- 13 Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle
Benüm cānuma cānum himmet eyle
- 14 Tır imdi yola gir iy yār-i şādık
Ĥudā ide kâmu işüñ muvāfık
- 15 Dürîş bu derde tedbîr ide görgil
Kelāmuñ böyle takrîr ide görgil

‘adet:**‘ādet:**

Mısra: 21

Alışkanlık.

21. İdinmişdür senüñmedhüñi ‘ādet

22. Mürîdüñdür getürmişdür irādet

a:**anı:** -n, -ı

Mısra: 17

"O" işaret zamiri.

17. Anı ‘ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismin eyleye
hîç**anuñ:** -nuñ

Mısra: 3

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

3. Siyeh hālūñ gibidür hāli anuñ

4. Reh-i ‘ışkuñda meşhûri cihānuñ

‘āşık:**‘āşık:**

Mısra: 16

Aşık, seven kişi.

15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur

16. Ğarîb u ‘āşık u bî-yār olupdur

ayak:**ayağdan:** -dan

Mısra: 10

Ayak.

9. Cemālūñ gibi rüşendür zamîri

10. Ayağdan düşdi yokdur dest-gîri

bārîk id:**bārîk idüpdür:** - üp,-dür

Mısra: 11

*İnceltmek, zayıflatmak.*11. Miyānuñ gibi ğam bārîk
idüpdür

12. Cihānı çeşmine tārîk idüpdür

ben:**Benüm:** -üm

Mısra: 26

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*25. Var ol dergāha yüz sür hidmet
eyle26. Benüm cānuma cānum himmet
eyle**beste:****beste:**

Mısra: 2

Bağlanmış.

1. Nigārā bir ğarîb u hāste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

bîmār ol:**bîmār olupdur:** -up,-dur

Mısra: 5

Hasta olmak.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur

6. İşi her dem figān u zār olupdur

bir:**bir:**

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

1. Nigārā bir ğarîb u hāste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

bî-yār ol:**bî-yār olupdur:** -up,-dur

Mısra: 16

Arkadaşsız olmak.

15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur

16. Ğarîb u ‘āşık u bî-yār olupdur

boynı: -ı

Mısra: 2

Boyun.

1. Nigārā bir ğarîb u hāste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

böyle:**böyle:**

Mısra: 30

*"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.*

29. Düriş bu derde tedbîr idegörgil

30. Kelāmuñ böyle takrîr idegörgil

bu:**bu:**

Mısra: 29

"Bu" işaret sıfatı.

29. Düriş bu derde tedbîr idegörgil

30. Kelāmuñ böyle takrîr idegörgil

cân:***cānum:*** -um

Mısra: 26

Ruh.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

cānuma: -um,-a

Mısra: 26

Sevgili.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

cemāl:***Cemālūñ:*** -üñ

Mısra: 9

Güzellik.

9. Cemālūñ gibi rüşendür zamîri

10. Ayağdan düşdi yokdur dest-gîri

cihân:***Cihāni:*** -i

Mısra: 12

Dünya.

11. Miyānuñ gibi gam bārîk idüpdür

12. Cihāni çeşmine tārîk idüpdür

cihānuñ: -uñ

Mısra: 4

Dünya.

3. Siyeh hālūñ gibidür hālî anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhûri cihānuñ

cism:***cismî:*** -in

Mısra: 18

Beden, vücut.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismî eyleye hîç

çeşm:***çeşmine:*** -i, -n, -e

Mısra: 12

Göz.

11. Miyānuñ gibi gam bārîk idüpdür

12. Cihāni çeşmine tārîk idüpdür

çeşmüñ: -üñ

Mısra: 5

Göz.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur

6. İşi her dem figān u zār olupdur

dehān:***dehānuñ:*** -uñ

Mısra: 15

Ağız

15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur

16. Garîb u 'āşık u bî-yār olupdur

dem:***dem:***

Mısra: 6

An, zaman.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur

6. İşi her dem figān u zār olupdur

derd:***derd:***

Mısra: 8

Aşk acısı.

7. Kara zülfüñ gibi hālî perîşān

8. Yedügi derd ü gamdur içdügi kan

derd:***derde:-e***

Mısra: 29

Acı, üzüntü

29. Düriş bu derde tedbîr ide görgil

30. Kelāmuñ böyle takrîr ide görgil

dergāh:***dergāha:*** -a

Mısra: 25

Makam.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

dest-gîr:***dest-gîri:-i***

Mısra: 10

Elinden tutan, yardımcı olan.

9. Cemālūñ gibi rüşendür zamîri

10. Ayağdan düşdi yokdur dest-gîri

dil-āvîz:**dil-āvîz:**

Mısra: 14
Gönül alıcı.

13. Lebûñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfün gibi şi'ri dil-āvîz

dürîş:**Dürîş:**

Mısra: 29
Çalışmak, çabalamak.

29. Dürîş bu derde tedbîr idegörgil

30. Kelâmuñ böyle taqrîr idegörgil

düş:**düşdi:** -di

Mısra: 10
Dengesini kaybederek yıkılmak.

9. Cemâlün gibi rüşendür zamîri

10. Ayakdan düşdi yokdur dest-gîri

figân:**figân:**

Mısra: 6
Feryat.

5. Teni çeşmün gibi bîmâr olupdur

6. İşi her dem figân u zâr olupdur

firāk:**firākuñ:** -uñ

Mısra: 19
Ayrılık

19. Firākuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarîb ühastedür gönli yıkılmış

ğam:**ğam:**

Mısra: 11
Kaygı, üzüntü.
11. Miyānuñ gibi ğam bârîk
idüpdür
12. Cihānı çeşmine târîk idüpdür

ğamdur: -dur

Mısra: 8
Kaygı, üzüntü.

7. Kâra zülfün gibi hâli perîşân

8. Yedügi derd ü ğamdur içdügi
kan

ğarîb:**ğarîb:**

Mısra: 1
Fakir.

1. Nigārā bir ğarîb u haste vardur

2. Ser-i zülfünle boynı beste vardur

ğarîb:

Mısra: 16
Fakir.

15. Dehānuñ gibi gönli tar olupdur

16. Ğarîb u 'âşık u bî-yâr olupdur

ğarîb:

Mısra: 20
Fakir.

19. Firākuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarîb ühastedür gönli yıkılmış

getür:**getürmişdür:** -miş, -dür

Mısra: 22
Getirmek

21. İdinmişdür senüñmedhüñi 'âdet

22. Mürîdüñdür getürmişdür irâdet

gibi:**gibi:**

Mısra: 11
Benzetme edatı

11. Miyānuñ gibi ğam bârîk
idüpdür

12. Cihānı çeşmine târîk idüpdür

gibi:

Mısra: 14
Benzetme edatı

13. Lebûñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfün gibi şi'ri dil-āvîz

gibi:

Mısra: 15
Benzetme edatı

15. Dehānuñ gibi gönli tar olupdur

16. Ğarîb u 'âşık u bî-yâr olupdur

gibi:

Mısra: 5

Benzetme edatı.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmâr olupdur

6. İşi her dem figân u zâr olupdur

gibi:

Mısra: 7

Benzetme edatı.

7. Kâra zülfüñ gibi hâli perîşân

8. Yedügi derd ü gâmdur içdügi kan

gibi:

Mısra: 9

Benzetme edatı.

9. Cemâlüñ gibi rûşendür zamîri

10. Ayakdan düşdi yokdur dest-gîri

gibidür: -dür

Mısra: 3

"gibi" benzetme edatı.

3. Siyeh hâlüñ gibidür hâli anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhûri cihânuñ

gir:**gir:**

Mısra: 27

Hareket et.

27. Tır imdi yola gir iy yâr-i şâdık

28. Hüdâ ide kamu işüñ muvâfık

göñl:**göñli:** -i

Mısra: 15

Yürek.

15. Dehânuñ gibi göñli tır olupdur

16. Ğarîb u 'âşık u bî-yâr olupdur

göñli: -i

Mısra: 20

Yüreği.

19. Firâkuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarîb ühastedür göñli yıkılmış

gör:**görgil:** -gil

Mısra: 29

İdrak etmek, düşünmek.

29. Dürîş bu derde tedbîr idegörgil

30. Kelâmuñ böyle takrîr idegörgil

görgil: -gil

Mısra: 30

İdrak etmek, düşünmek.

29. Dürîş bu derde tedbîr idegörgil

30. Kelâmuñ böyle takrîr idegörgil

hâl:**hâli:** -i

Mısra: 3

durum.

3. Siyeh hâlüñ gibidür hâli anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhûri cihânuñ

hâli: -i

Mısra: 7

Durum.

7. Kâra zülfüñ gibi hâli perîşân

8. Yedügi derd ü gâmdur içdügi kan

hâlüñ: -üñ

Mısra: 3

Ben, nokta.

3. Siyeh hâlüñ gibidür hâli anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhûri cihânuñ

haste:**haste:**

Mısra: 1

Hasta.

1. Nigârâ bir Ğarîb u haste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

hastedür: -dür

Mısra: 20

Hasta.

19. Firâkuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarîb ühastedür göñli yıkılmış

her:**her:**

Mısra: 6

"Daima" anlamında belgisiz sıfat.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmâr olupdur

6. İşi her dem figân u zâr olupdur

hiç eyle:***hiç eyleye:*** -y, -e

Mısra: 18

Yok etmek.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismin eyleye

hiç

hidmet eyle:***hidmet eyle:***

Mısra: 25

Hizmet etmek.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

himmet eyle:***himmet eyle:*** -

Mısra: 26

Yardım etmek.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

Hudā:***Hudā:***

Mısra: 28

Allah.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık

28. Hudā ide kamu işüñ muvāfık

ışk:***ışkuñ:*** -uñ

Mısra: 17

Aşk, sevgi.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismin eyleye

hiç

iç:***içdügi:*** -düg, -i

Mısra: 8

İçmek.

7. Kara zülfüñ gibi hāli perîşān

8. Yedügi derd ü gāmdur içdügi kan

id:***idinmişdür:*** -i, -n, -miş, -dür

Mısra: 21

Etmek, eylemek.

21. İdinmişdür senüñmedhüñi 'ādet

22. Mürîdüñdür getürmişdür irādet

imdi:***imdi:***

Mısra: 27

Şimdi.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık

28. Hudā ide kamu işüñ muvāfık

irādet:***irādet:***

Mısra: 22

İstek, dileme.

21. İdinmişdür senüñmedhüñi 'ādet

22. Mürîdüñdür getürmişdür irādet

iste:***ister:*** -r

Mısra: 23

Arzu etmek, dilemek.

23. Kapuñda iy şānem kul olmak ister

24. Meger sa'yile maqbül olmak ister

ister: -r

Mısra: 24

Arzu etmek, dilemek.

23. Kapuñda iy şānem kul olmak ister

24. Meger sa'yile maqbül olmak ister

iş:***işi:*** -i

Mısra: 6

Uğraş, meşguliyet.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur

6. İşi her dem figān u zār olupdur

işüñ: -üñ

Mısra: 28

Uğraş, meşguliyet.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık

28. Hudā ide kamu işüñ muvāfık

iy:***iy:***

Mısra: 23

"Ey" seslenme edatı.

23. Kapuñda iy şānem kul olmak ister

24. Meger sa'yile maqbül olmak ister

iy:

Mısra: 27
"Ey" seslenme edatı.

27. Tır imdi yola gir iy yâr-i şâdık
 28. Hudâ ide kamu işüñ muvâfık

kal:***kalmış:*** -miş

Mısra: 18
Kalmak (az zaman kalmak).

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç
 18. Yakın kalmış ki cismin eyleye
 hîç

kamu:***kamu:***

Mısra: 28
Bütün.

27. Tır imdi yola gir iy yâr-i şâdık
 28. Hudâ ide kamu işüñ muvâfık

kan:***kan:***

Mısra: 8
Kan.

7. Kara zülfüñ gibi hâli perîşân
 8. Yedügi derd ü gamdur içdügi
 kan

Kapu:***Ķapuñda:*** -ñ, -da

Mısra: 23
Eşik, huzur.

23. Ķapuñda iy şanem ĳul olmak
 ister
 24. Meger sa'yile maĳbûl olmak
 ister

kara:***Ķara:***

Mısra: 7
Siyah.

7. Kara zülfüñ gibi hâli perîşân
 8. Yedügi derd ü gamdur içdügi
 kan

kelâm:***Kelâmuñ:*** -uñ

Mısra: 30
Söz, konuşma.

29. Düriş bu derde tedbîr idegörgil
 30. Kelâmuñ böyle taĳrîr idegörgil

ki:***ki:***

Mısra: 18
"Ki" bağlacı.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç
 18. Yakın kalmış ki cismin eyleye
 hîç

kul ol:***ĳul olmak:*** -mak

Mısra: 23
Hizmetçi olmak.

23. Ķapuñda iy şanem ĳul olmak
 ister
 24. Meger sa'yile maĳbûl olmak
 ister

leb:***Lebüñ:*** -üñ

Mısra: 13
Dudak.

13. Lebüñtek sözleridür şekker-
 âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

maĳbûl ol:***maĳbûl olmak:*** -mak

Mısra: 24
Beĳenilmek, kabul olunmak.

23. Ķapuñda iy şanem ĳul olmak
 ister
 24. Meger sa'yile maĳbûl olmak
 ister

medĳ:***medĳüñi:*** -üñ, -i

Mısra: 21
Övgü, övme.

21. İdinmişdür senüñmedĳüñi 'âdet
 22. Mürîdüñdür getürmişdür irâdet

meger:***Meger:***

Mısra: 24
Ancak.

23. Ķapuñda iy şanem ĳul olmak
 ister
 24. Meger sa'yile maĳbûl olmak
 ister

meşhūr:***meşhūrī:*** -ı

Mısra: 4

Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.

3. Siyeh hālūñ gibidür hālī anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhūrī cihānuñ

miyān:***Miyānuñ:*** -uñ

Mısra: 11

Bel.

11. Miyānuñ gibi ğam bārīk

idüpdür

12. Cihānı çeşmine tārīk idüpdür

muwāfık id:***muwāfık ide:*** -e

Mısra: 28

Yygün yapmak, yerinde etmek.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık

28. Hudā ide kamu işüñ muwāfık

mürīd:***Mürīdüñdür:*** -üñ, -dür

Mısra: 22

Mürīd, bağlanmış olan kimse.

21. İdinmişdür senüñmedhüñi 'ādet

22. Mürīdüñdür getürmişdür irādet

niğārā:***niğārā:***

Mısra: 1

Ey sevgili!

1. Niğārā bir ğarīb u ğaste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

od:***odına:*** -ı, -n, -a

Mısra: 19

Ateş.

19. Firākuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarīb ühastedür göñli yıkılmış

ol:***ol:***

Mısra: 25

" O" işaret sıfatı.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet

eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet

eyle

perîşān:***perîşān:***

Mısra: 7

Dağınık, karmakarışık.

7. Kara zülfüñ gibi hālī perîşān

8. Yedügi derd ü ğamdur içdügi kan

pîç eyle:***pîç eylemiş:*** -miş

Mısra: 17

Kaplamak (bir duruma düşürmek).

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismin eyleye hîç

reh-i 'ışk:***reh-i 'ışkuñda:*** -uñ, -da

Mısra: 4

Aşk yolu.

3. Siyeh hālūñ gibidür hālī anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhūrī cihānuñ

resm:***resme:*** -e

Mısra: 17

Durum, şekil.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın kalmış ki cismin eyleye hîç

rüşen:***rüşendür:*** -dür

Mısra: 9

Aydın, parlak.

9. Cemālūñ gibi rüşendür zamîri

10. Ayakdan düşdi yokdur dest-ğîri

şanem:***şanem:***

Mısra: 23

Sevgili.

23. Kapuñda iy şanem kıl olmak ister

24. Meger sa'yile maqbül olmak ister

sa'y:***sa'yile:*** -ile

Mısra: 24

Çalışmak, çabalamak.

23. Kapuñda iy şanem kıl olmak ister

24. Meger sa'yile maqbül olmak ister

sen:**senüñ:** -üñ

Mısra: 21

Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.

21. İdinmişdür senüñmedhüñi 'âdet

22. Mürîdüñdür getürmişdür irâdet

ser-i zülf:**ser-i zülfüñle:** -üñ,-le

Mısra: 14

*Saç ucu.*13. Lebüñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

ser-i zülfüñle: -üñ,-le

Mısra: 2

Saç ucu.

1. Nigārā bir ġarîb u ĥaste vardur

2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

siyeh:**Siyeh:**

Mısra: 3

Siyah, kara.

3. Siyeh ĥālūñ gibidür ĥālî anuñ

4. Reh-i 'ışkuñda meşhûrî cihānuñ

söz:**sözleridür:** -ler,-i,-dür

Mısra: 13

*Konuşma.*13. Lebüñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

şeker-âmîz:**şeker-âmîz:**

Mısra: 13

*Şekerli, şekerle karışık.*13. Lebüñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

şi'r:**şi'ri:** -i

Mısra: 14

*şiiir*13. Lebüñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

şu:**şu:**

Mısra: 17

"Şu" işaret zamiri.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç

18. Yakın ħalmış ki cismîn eyleye
hîç**takrîr id:****taķrîr id:** -

Mısra: 30

İfade etmek.

29. Dürîş bu derde tedbîr ide görgil

30. Kelāmuñ böyle taķrîr ide görgil

tar ol:**tar ol:** -

Mısra: 15

Dar olmak.

15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur

16. Ėarîb u 'āşîķ u bî-yār olupdur

tārîk id:**tārîk id:** -

Mısra: 12

*Karartmak (bir şeyi birine nefret
ettirmek).*11. Miyānuñ gibi ġam bārîķ
idüpdür

12. Cihānî çeşmine tārîķ idüpdür

tedbîr id:**tedbîr ide:** -e

Mısra: 29

Önlem almak.

29. Dürîş bu derde tedbîr ide görgil

30. Kelāmuñ böyle taķrîr ide görgil

tek:**tek:**

Mısra: 13

*"Gibi" edatı.*13. Lebüñtek sözleridür şeker-
âmîz

14. Ser-i zülfüñ gibi şi'ri dil-âvîz

ten:**teni:** -i

Mısra: 5

Beden.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur
6. İşi her dem figān u zār olupdur

Tur:**Tur:**

Mısra: 27
"Haydi!" anlamında bir söz.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık
28. Hudā ide kamu işüñ muvāfık

u:**u:**

Mısra: 1
" Ve" bağlacı.

1. Nigārā bir ġarīb u haste vardur
2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

u:

Mısra: 16
" Ve" bağlacı.

15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur
16. Ğarīb u 'āşık u bî-yār olupdur

u:

Mısra: 16
" Ve" bağlacı.
15. Dehānuñ gibi göñli tar olupdur
16. Ğarīb u 'āşık u bî-yār olupdur

u:

Mısra: 6
" Ve" bağlacı.
5. Teni çeşmüñ gibi bîmār olupdur
6. İşi her dem figān u zār olupdur

ü:

Mısra: 20
" Ve" bağlacı.
19. Firākuñ odına yanmış yakılmış
20. Ğarīb ühastedür göñli yıkılmış

ü:

Mısra: 8
" Ve" bağlacı.
7. Kara zülfüñ gibi hāli perîşān
8. Yedügi derd ü ġamdur içdügi kan

var:**var:**

Mısra: 25
Bir maksat için bir yere gitmek.

25. Var ol dergāha yüz sür hidmet eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet eyle

var:

vardur: -dur
Mısra: 1
Bulunmakta.

1. Nigārā bir ġarīb u haste vardur
2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

vardur: -dur
Mısra: 2
Bulunmakta.

1. Nigārā bir ġarīb u haste vardur
2. Ser-i zülfüñle boynı beste vardur

yakın:**Yakın:**

Mısra: 18
Az zama.

17. Anı 'ışkuñ şu resme eylemiş pîç
18. Yakın ħalmış ki cismin eyleye hîç

yanmış yakıl:**yanmış yakılmış:** -mı

Mısra: 19
Yanıp yakılmak (Dert ve hasret etmek).

19. Firākuñ odına yanmış yakılmış
20. Ğarīb ühastedür göñli yıkılmış

yār-i şādık:**yār-i şādık:**

Mısra: 27
Sadık sevgili.

27. Tur imdi yola gir iy yār-i şādık
28. Hudā ide kamu işüñ muvāfık

ye:**Yedügi:** -düg, -i

Mısra: 8
Yemek.

7. Kara zülfüñ gibi hāli perîşān
8. Yedügi derd ü ġamdur içdügi kan

yıkıl:**yıkılmış:** -mış

Mısra: 20

Aşk derdinden mahvolmak.

19. Firâkuñ odına yanmış yakılmış

20. Ğarîb ühastedür göñli yıkılmış

yok:**yokdur:** -dur

Mısra: 10

Bulunmama, mevcut olmama.

9. Cemâlün gibi rüşendür zamîri

10. Ayakdan düşdi yokdur dest-gîri

yol:**yola:** -a

Mısra: 27

Yolculuk.

27. Tur imdi yola gir iy yâr-i şadık

28. Hudâ ide kamu işüñ muvâfık

yüz sür:**yüz sür:** -

Mısra: 25

Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

25. Var ol dergâha yüz sür hidmet

eyle

26. Benüm cānuma cānum himmet

eyle

zamîr:**zamîri:** -i

Mısra: 9

İç, gönül.

9. Cemâlün gibi rüşendür zamîri

10. Ayakdan düşdi yokdur dest-gîri

zâr ol:**zâr olupdur:** -up,-dur

Mısra: 6

İnlemek.

5. Teni çeşmüñ gibi bîmâr olupdur

6. İşi her dem figân u zâr olupdur

zülf:**zülfüñ:** -üñ

Mısra: 7

Saç.

7. Kara zülfüñ gibi hâli perîşân

8. Yedügi derd ü ğamdur içdügi kan

Mesnevi 30

- 1 İşitdi çün bu sözi ol vefâ-dâr
Tırup girdi yola ber-‘azm-i dil-dâr
- 2 İrişdi çün ki yârûñ kapusına
Gulâmı gibi tırdı tapusına
- 3 Yirine cümle erkânın yetürdi
Ne denlü varise hidmet bitürdi
- 4 İcâzet istedi yârûñ katına
Ki tâ ‘arz ide sözün hâzretine
- 5 Çü virdiler icâzet girdi gördi
Nigârîni hemân yüz yire urdı
- 6 Biraz dem ‘aqlı yayındı başından
Dili tıtuldu kâldı cünbişinden
- 7 Nigârîn çün bu hâli gördi güldi
Resûlûñ hâli n’olduğını bildi

‘akl:**‘aklı:** -ı

Mısra: 11

*Akıl, us.*11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından

12. Dili tutuldu kaldı cünbişinden

‘arz id:**‘arz ide:** -e

Mısra: 8

Söylemek.

7. İcāzet istedi yārūñ katına

8. Ki tā‘arz ide sözün hāzretine

baş:**başından:** -in, -dan

Mısra: 11

*Baş, kafa.*11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından

12. Dili tutuldu kaldı cünbişinden

ber-‘azm-i dil-dār:**ber-‘azm-i dil-dār:**

Mısra: 2

Gönül alan sevgili için.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefā-dār

2. Turup girdi yola ber-‘azm-i dil-
dār**bil:****bildi:** -di

Mısra: 14

Anlamak, bilmek.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi

14. Resülünhāli n’olduğunu bildi

biraz:**Biraz:**

Mısra: 11

*Biraz*11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından

12. Dili tutuldu kaldı cünbişinden

bitür:**bitürdi:** -di

Mısra: 6

Tamamlamak.

5. Yirine cümle erkānın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

bu:**bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı

1. İşitdi çün bu sözi ol vefā-dār

2. Turup girdi yola ber-‘azm-i dil-
dār**bu:**

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi

14. Resülünhāli n’olduğunu bildi

cümle:**cümle:**

Mısra: 5

Bütün.

5. Yirine cümle erkānın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

cünbiş:**cünbişinden:** -in, -den

Mısra: 12

*Hareket.*11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından

12. Dili tutuldu kaldı cünbişinden

çü:**çü:**

Mısra: 9

Ne zaman ki.

9. Çü virdiler icāzet girdi gördi

10. Nigārîni hemān yüz yire urdı

cün:**çün:**

Mısra: 1

"Çünkü" anlamında edat.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefā-dār

2. Turup girdi yola ber-‘azm-i dil-
dār**çün:**

Mısra: 13

"Çünkü" anlamında edat.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi

14. Resülünhāli n’olduğunu bildi

çün:

Mısra: 3
Böylece.

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına
4. Ğulāmı gibi tırdı tapusına

dem:**dem:**

Mısra: 11
An, lahza

11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından
12. Dili tıtuldu kıaldı cünbişinden

denlü:**denlü:**

Mısra: 6
Kadar.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi
6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

dili tıtul:**dili tıtuldu:** -dı

Mısra: 12
*Sevinç, korku, şaşkınlık vb.
sebeplerle birdenbire söz
söyleyemez olmak.*

11. Biraz dem ‘aklı yayındı
başından
12. Dili tıtuldu kıaldı cünbişinden

erkân:**erkânın:** -ı, -n

Mısra: 5
Esaslar.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi
6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

gibi:**gibi:**

Mısra: 4
Benzetme edatı

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına
4. Ğulāmı gibi tırdı tapusına

gir:**girdi:** -di

Mısra: 9
Bir yere girmek.

9. Çü virdiler icāzet girdi gördi
10. Nigārîni hemān yüz yire urdı

gör:**gördi:** -di

Mısra: 13
Seyretmek.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi
14. Resûlühāli n’olduğımı bildi

gördi: -di

Mısra: 9
Seyretmek.

9. Çü virdiler icāzet girdi gördi
10. Nigārîni hemān yüz yire urdı

ğulām:**Ğulāmı:** -ı

Mısra: 4
Köle

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına
4. Ğulāmı gibi tırdı tapusına

gül:**güldi:** -di

Mısra: 13
Gülmek.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi
14. Resûlühāli n’olduğımı bildi

hāl:**hāli:** -i

Mısra: 13
Durum.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi
14. Resûlühāli n’olduğımı bildi

hāli: -i

Mısra: 14
Durum.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi
14. Resûlühāli n’olduğımı bildi

hazret:**hazretine:** -i, -ne

Mısra: 8
*Yücelik, ululuk ifade ederken
isimlerden önce veya sonra
kullanılan saygınlık ifadesi.*

7. İcāzet istedi yārūñ katına
8. Ki tā‘arz ide sözün hazretine

hemān:**hemān:**

Mısra: 10

Anında, hemen.

9. Çü virdiler icāzet girdi gördi

10. Nigārîni hemān yüz yire urdı

hidmet:**hidmet:**

Mısra: 6

İş, görev.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

icāzet iste:**icāzet istedi:** -di

Mısra: 7

İzin istemek.

7. İcāzet istedi yārūñ katına

8. Ki tā'arz ide sözün hāzretine

icāzet vir:**icāzet virdiler:** - di,-ler

Mısra: 9

İzin vermek.

9. Çü virdiler icāzet girdi gördi

10. Nigārîni hemān yüz yire urdı

iriş:**irişdi:** -di

Mısra: 3

Ulaşmak.

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına

4. Gulāmı gibi tırdı tıpusına

işit:**işitdi:** -di

Mısra: 1

Duyamak.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefā-dār

2. Tırup girdi yola ber-'azm-i dil-dār

kal:**kaldu:** -dı

Mısra: 12

Bir durum içerisinde kalmak.

11. Biraz dem 'aqlı yayındı

başından

12. Dili tıutuldu kaldu cünbişinden

kapu:**kapusına:** -s,-ı,-n,-a

Mısra: 3

Kapı.

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına

4. Gulāmı gibi tırdı tıpusına

kat:**katına:** -ı,-n,-a

Mısra: 7

Huzur, makam.

7. İcāzet istedi yārūñ katına

8. Ki tā'arz ide sözün hāzretine

ki:**ki:**

Mısra: 3

"Ki" bağacı.

3. İrişdi çün ki yārūñ kapusına

4. Gulāmı gibi tırdı tıpusına

Ki:

Mısra: 8

"Ki" bağacı.

7. İcāzet istedi yārūñ katına

8. Ki tā'arz ide sözün hāzretine

n'ol:**n'olduğunu:** -du,-ğ,-ı,-n,-ı

Mısra: 14

Ne olduğunu

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi

14. Resülünhāli n'olduğunu bildi

ne:**Ne:**

Mısra: 6

"Her ne, ne kadar" anlamlarında soru sıfatı.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

nigār:**nigārîn:** -in

Mısra: 13

Güzel yüzlü sevgili.

13. Nigārîn çün bu hāli gördi güldi

14. Resülünhāli n'olduğunu bildi

nigārîni: -î,-n,-i

Mısra: 10

Güzel yüzlü sevgili.

9. Çü virdiler icâzet girdi gördi

10. Nigārîni hemân yüz yire urdı

ol:

ol:

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefâ-dâr

2. Turup girdi yola ber-'azm-i dil-dâr

resûl:

Resûlûñ: -üñ

Mısra: 14

Hız. Muhammed.

13. Nigārîn çün bu hâli gördi güldi

14. Resûlûñhâli n'olduğunu bildi

söz:

sözi: -i

Mısra: 1

Haber.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefâ-dâr

2. Turup girdi yola ber-'azm-i dil-dâr

sözin: -in

Mısra: 8

Konuşma.

7. İcâzet istedi yârûñ katına

8. Ki tâ'arz ide sözün hâzretine

tâ:

tâ:

Mısra: 8

"Böylece, bu şekilde" anlamında kullanılan bir bağlaç.

7. İcâzet istedi yârûñ katına

8. Ki tâ'arz ide sözün hâzretine

tapu:

tapusına: -sın, -a

Mısra: 4

Huzur, makam.

3. İrişdi çün ki yârûñ kapusına

4. Gulâmı gibi tûrdı tapusına

tur:

turdu: -dı

Mısra: 4

Beklemek.

3. İrişdi çün ki yârûñ kapusına

4. Gulâmı gibi tûrdı tapusına

tur:

turup: -up

Mısra: 2

Kalkmak (bir yere gitmek için hemen ayağa kalmak).

1. İşitdi çün bu sözi ol vefâ-dâr

2. Turup girdi yola ber-'azm-i dil-dâr

ur:

urdu: -dı

Mısra: 10

Sürmek.

9. Çü virdiler icâzet girdi gördi

10. Nigārîni hemân yüz yire urdı

var:

varise: -ise

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut olmak.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

vefâ-dâr:

vefâ-dâr:

Mısra: 1

Vefalı.

1. İşitdi çün bu sözi ol vefâ-dâr

2. Turup girdi yola ber-'azm-i dil-dâr

yâr:

yârûñ: -ü,-ñ

Mısra: 3

Sevgili.

3. İrişdi çün ki yârûñ kapusına

4. Gulâmı gibi tûrdı tapusına

yârûñ: -üñ

Mısra: 7

Sevgili.

7. İcâzet istedi yârûñ katına

8. Ki tâ'arz ide sözün hâzretine

yayın:

yayındı: -dı

Mısra: 11

Dağılmak, yayılmak.

11. Biraz dem 'aklı yayındı başından

12. Dili tutuldu kaldı cünbişinden

yetür:**yetürdi:** -di

Mısra: 5

Yetiştirmek, ulaştırmak.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

yir:**yire:** -e

Mısra: 10

Yer , yeryüzü.

9. Çü virdiler icâzet girdi gördi

10. Nigârîni hemân yüz yire urdı

Yirine: -î, -n, -e

Mısra: 5

Bir kimsenin bulunduğu mevki.

5. Yirine cümle erkânın yetürdi

6. Ne denlü varise hidmet bitürdi

yola gir:**yola girdi:** -di

Mısra: 2

Hareket etmek, yolculuk etmek.

1. İştidi çün bu sözi ol vefâ-dâr

2. Turup girdi yola ber-'azm-i dil-dâr

yüz:**yüz:**

Mısra: 10

Yüz, çehre.

9. Çü virdiler icâzet girdi gördi

10. Nigârîni hemân yüz yire urdı

Mesnevi 31

- 1 Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām
Dişürdi çün ki 'aqlın buldı ārām
- 2 Turup i'zāz ile virdi selāmı
Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı
- 3 İşitdügi kelāmı cümle bir bir
Nigārînüñ öninde kıldı taqrîr
- 4 Pes andan soñra idüb sözile sâz
Düzetdi bu muḥammes şî're āgâz

āġāz:**āġāz:**

Mısra: 8

Başlama.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz

8. Düzetdi bu muhammes şî're āġāz

‘aql:**‘aqlın:** -ın

Mısra: 2

Akı, us.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

andan: -n,-dan

Mısra: 7

İşaret zamiri.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz

8. Düzetdi bu muhammes şî're āġāz

ārām:**ārām:**

Mısra: 2

Rahat, huzur.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

‘arz it:**‘arz itdi:** -di

Mısra: 4

Söylemek.

3. Turup i‘zâz ile virdi selâmı

4. Yüz urdı yire ‘arz itdi peyâmı

bir bir:**bir bir:** -

Mısra: 5

Tek tek, birebir.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir

6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

bu:**bu:**

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz

8. Düzetdi bu muhammes şî're āġāz

bul:**buldı:** -dı

Mısra: 2

Elde etmek, kavuşmak.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

cümle:**cümle:**

Mısra: 5

Bütünüyle, tamamen.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir

6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

çün:**çün:**

Mısra: 2

"Çünkü" anlamında edat.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

dil-ārām:**dil-ārām:**

Mısra: 1

Gönle rahatlık veren.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

dişür:**Dişürdi:** -di

Mısra: 2

Devşirmek, toplamak.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām

2. Dişürdi çün ki ‘aqlın buldı ārām

düzet:**düzetdi:** -di

Mısra: 8

Tertib etmek.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz

8. Düzetdi bu muhammes şî're āġāz

ile:**ile:**

Mısra: 3

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

3. Turup i‘zâz ile virdi selâmı

4. Yüz urdı yire ‘arz itdi peyâmı

işit:**işitdügi:** -düg,-i

Mısra: 5

Dinlemek.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir

6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

i 'zâz:**i 'zâz:**

Mısra: 3
Saygı, hürmet.

3. Turup i 'zâz ile virdi selâmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyâmı

kelâm:**kelâmı:** -1

Mısra: 5
Söz.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir
6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

ki:**ki:**

Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ârâm
2. Dışürdi çün ki 'aqlın buldı ârâm

muhammes:**muhammes:**

Mısra: 8
1. Tahmis olunmuş. 2. Her bendi
beş mısradan mürekkep manzume.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're âgâz

nigâr:**Nigârînüñ:** -î,-nüñ

Mısra: 6
Güzel yüzlü sevgili.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir
6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

ol:**ol:**

Mısra: 1
" O " işaret sıfatı.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ârâm
2. Dışürdi çün ki 'aqlın buldı ârâm

öñ:**öñinde:** -in,-de

Mısra: 6
Karşı, huzur.

5. İşitdügi kelâmı cümle bir bir
6. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

pes:**Pes:**

Mısra: 7
Artık

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're âgâz

peyâm:**peyâmı:** -1

Mısra: 4
Haber, bilgi.

3. Turup i 'zâz ile virdi selâmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyâmı

sâz id:**sâz idüb:** -üb

Mısra: 7
Sarkı söylemek (zaş aletini sözler
ile çalmak.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're âgâz

selâm:**selâmı:** -1

Mısra: 3
İyi dilek, esenlik sevgi ve saygı
ifadesi.

3. Turup i 'zâz ile virdi selâmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyâmı

sep:**sepdürdi:** -dür,-di

Mısra: 1
Serpme, dökmek.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ârâm
2. Dışürdi çün ki 'aqlın buldı ârâm

soñra:**soñra:**

Mısra: 7
Ardından.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're âgâz

söz:**sözile:** -ile

Mısra: 7
Konuşma, sohbet.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're âgâz

su:**Şu:**

Mısra: 1

Su, akarsu.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām
2. Dişürdi çün ki 'aqlın buldı ārām

şi'r:**şi're:** -e

Mısra: 8

Şiir.

7. Pes andan soñra idüb sözile sâz
8. Düzetdi bu muhammes şi're āgâz

takrîr kıl:**takrîr kıldı:** -dı

Mısra: 6

Anlatmak, söylemek.

5. İşitdügi kelāmı cümle bir bir

6. Nigârînüñ öñinde kıldı takrîr

Tur:**Turup:** -up

Mısra: 3

Ayağa kalkmak.

3. Turup i'zâz ile virdi selāmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı

ur:**urdi:** -dı

Mısra: 4

Sürmek.

3. Turup i'zâz ile virdi selāmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı

vir:**virdi:** -di

Mısra: 3

Söylemek.

3. Turup i'zâz ile virdi selāmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı

yir:**yire:** -e

Mısra: 4

Yer.

3. Turup i'zâz ile virdi selāmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı

yüz:**Yüz:**

Mısra: 4

Çehre.

3. Turup i'zâz ile virdi selāmı
4. Yüz urdı yire 'arz itdi peyāmı

yüzine: -i, -n, -e

Mısra: 1

Çehre.

1. Şu sepdürdi yüzine ol dil-ārām
2. Dişürdi çün ki 'aqlın buldı ārām

Mesnevi 32

- 1 Çü bu sözlerden ol yâr oldı âgâh
Be-ğâyetîşma geldi ol güzel şâh
- 2 Didi iy bî-hayâ utanmaduñ mı
Ne geldügin başuña şanmaduñ mı
- 3 Seni katuma kodum bî-tevaqquf
Ne sözdür bu ki dirsüñ bî-tekellüf
- 4 Ne kadri var anuñ kim yâd idersüñ
Kuluñdur diyüben feryâd idersüñ
- 5 Ne haddi var kuluñ sultân katında
Ne kadri var cânuñ cânân katında
- 6 Niçün ol bî-hayâ hâlini bilmez
Meger mecnûndur ef'âlini bilmez
- 7 Neye söyler sözün haddinden artuğ
Tonın uzun biçer haddinden artuğ
- 8 Benem şâh-ı cihân ol bir gedâdur
Gedâ şâhı gözetmek ne revâdur
- 9 Bugün kim hüsn meydânı benümdür
Elümde top u çevgânı benümdür
- 10 Mu'azzam şehriyâram hüsn ilinde
Adumdur söylenen halkuñ dilinde
- 11 Benüm katumda sultânlar gerekdür
Cemâlüm görmege hânlar gerekdür
- 12 Ne haddi var gedâ-yı rû-siyâhuñ
Ki dâ'im vaşlın ister pâdişâhuñ
- 13 'Aceb fikr-i muhâl itmiş zi-miskîn
Özini haste-hâl itmiş zi-miskîn
- 14 Digil var ol garîb-i bî-nevâya
İnen yiltanmesün bād-ı hevâya
- 15 Dimâğından bu sevdâyı çıkarsun
Gözi kanın yeter toprağa karsun
- 16 Ne mümkündür anuñla yâr olam ben
Meger bî-gayret ü bî-'âr olam ben
- 17 Kişiye turmak oturmak gerekdür
Velî öz lâyıkiyle yigrekür

18 Ne hoş dimiş-dürür üstâd-ı hâzık
Bu beyti bu sözün nazmına lâyık

‘aceb:**‘aceb:**

Mısra: 25
Garip, şaşırtıcı.

25. ‘Aceb fikr-i muḥāl itmiş zi-miskîn
26. Özini ḥaste-ḥāl itmiş zi-miskîn

ad:**adumdur:** -um, -dur

Mısra: 20
İsim.

19. Mu‘azzam şehriyāram ḥüsn ilinde
20. Adumdur söylenen ḥalkuñ dilinde

āgāh ol:

āgāh oldı: -dı
Mısra: 1
Haber dar olmak.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ḡāyethışma geldi ol güzel şāh

a:**anuñ:** -nuñ

Mısra: 7
" O " üçüncü teklik şahıs zamiri

7. Ne ḳadri var anuñ kim yād idersüñ
8. Ḳuluñdur diyüben feryād idersüñ

anuñla: -nuñ, -la

Mısra: 31
" O " üçüncü teklik şahıs zamiri

31. Ne mümkindür anuñla yār olam ben
32. Meger bî-ḡayret ü bî-‘ār olam ben

artuk:**artuk:**

Mısra: 13
Çok fazla.

13. Neye söyler sözün ḥaddinden artuk
14. Tonın uzun biçer ḥaddinden artuk

artuk:

Mısra: 14
Çok fazla.

13. Neye söyler sözün ḥaddinden artuk
14. Tonın uzun biçer ḥaddinden artuk

bād-ı hevā:**bād-ı hevā:** -

Mısra: 28
Bedava.

27. Digil var ol ḡarīb-i bî-nevāya
28. İnen yiltensün bād-ı hevāya

baş:**başıña:** -uñ, -a

Mısra: 4
Üzeri, üst.

3. Didi iy bî-ḡayā utanmaduñ mı
4. Ne geldügin başuñ şanmaduñ mı

be-ḡāyet:**Be-ḡāyet:**

Mısra: 2
Ziyadesiyle, son derece.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ḡāyet ḥışma geldi ol güzel şāh

ben:**ben:**

Mısra: 31
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam ben
32. Meger bî-ḡayret ü bî-‘ār olam ben

ben:

Mısra: 32
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam ben
32. Meger bî-ḡayret ü bî-‘ār olam ben

benem: -em

Mısra: 15

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir
gedādur

16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

benüm: -üm

Mısra: 21

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

21. Benüm kıatımda sultānlar
gerekdür

22. Cemālüm görmege hānlar
gerekdür

benümdür: -üm,-dür

Mısra: 17

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. Bugün kim hüsn meydānı
benümdür

18. Elümde top u çevgānı
benümdür

benümdür: -üm,-dür

Mısra: 18

Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

17. Bugün kim hüsn meydānı
benümdür

18. Elümde top u çevgānı
benümdür

beyti:

beyti:

Mısra: 36

Beyit, iki mısradan oluşan nazım
birimi.

35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı
hāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına
lāyık

bî-‘ār ol:

bî-‘ār ol: -

Mısra: 32

Ayıpsız olmak.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam
ben

32. Meger bî-ğayret ü bî-‘ār olam
ben

biç:

biçer: -er

Mısra: 14

Kesmek.

13. Neye söyler sözün haddinden
artuğ

14. Tonın uzun biçer haddinden
artuğ

bî-ğayret:

bî-ğayret:

Mısra: 32

Kıskançsız.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam
ben

32. Meger bî-ğayret ü bî-‘ār olam
ben

bî-hayā:

bî-hayā:

Mısra: 11

Utanmaz, edepsiz.

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez

12. Meger mecnündür ef‘ālını
bilmez

bî-hayā:

Mısra: 3

Utanmaz, edepsiz.

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı

4. Ne geldügin başuñ şanmaduñ
mı

bil:

bilmez: -mez

Mısra: 11

Bilmek.

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez

12. Meger mecnündür ef‘ālını
bilmez

bilmez: -mez

Mısra: 12

Bilmek.

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez

12. Meger mecnündür ef‘ālını
bilmez

bir:***bir:***

Mısra: 15
" Bir" sayı sıfatı.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir
gedādur

16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

bî-tekellüf:***bî-tekellüf:***

Mısra: 6
Zahmetsiz, teklifsiz.

5. Seni katuma kodum bî-tevaḳḳuf

6. Ne sözdür bu ki dirsüñ bî-
tekellüf

bî-tevaḳḳuf:***bî-tevaḳḳuf:***

Mısra: 5
Sürekli, daima, her zaman.

5. Seni katuma kodum bî-tevaḳḳuf

6. Ne sözdür bu ki dirsüñ bî-
tekellüf

bu:***bu:***

Mısra: 1
" Bu" işaret sıfatı.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ğāyethışma geldi ol güzel şāh

bu:

Mısra: 29
" Bu" işaret sıfatı.

29. Dimāğından bu sevdāyı
çıkarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa kırsun

Bu:

Mısra: 36
" Bu" işaret sıfatı.

35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı
hāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına
lāyık

bu:

Mısra: 36
" Bu" işaret sıfatı.

35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı
hāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına
lāyık

bu:

Mısra: 6
" Bu" işaret sıfatı.

5. Seni katuma kodum bî-tevaḳḳuf

6. Ne sözdür bu ki dirsüñ bî-
tekellüf

bugün:***Bugün:***

Mısra: 17
Bugün, içinde bulunulan gün.

17. Bugün kim ḥüsn meydānı
benümdür

18. Elümde top u çevgānı
benümdür

cānān:***cānān:***

Mısra: 10
Sevgili.

9. Ne ḥaddi var ḳuluñsultānḳatında

10. Ne ḳadri var cānuñ cānān
ḳatında

cān:***cānuñ: -uñ***

Mısra: 10
Can , ruh .

9. Ne ḥaddi var ḳuluñsultānḳatında

10. Ne ḳadri var cānuñ cānān
ḳatında

cemāl:***Cemālüm: -üm***

Mısra: 22
Güzel yüz.

21. Benüm katumda sultānlar
gerekdür

22. Cemālüm görmege hānlar
gerekdür

cevgān:***cevgānı: -ı***

Mısra: 18
Değenek.

17. Bugün kim ḥüsn meydānı
benümdür

18. Elümde top u çevgānı
benümdür

çıkâr:***çıķarsun:*** -sun

Mısra: 29

Uzaklaştırmak, silmek.

29. Dimāğından bu sevdāyı

çıķarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa ķarsun

Çü:***Çü:***

Mısra: 1

"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh

2. Be-ğāyethışma geldi ol güzel şāh

dā'im:***dā'im:***

Mısra: 24

Her zaman.

23. Ne haddi var gedā-yı rū-siyāhuñ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuñ

di:***Didi:*** -di

Mısra: 3

Söylemek.

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı

4. Ne geldügin başuñā şanmaduñ mı

Digil: -gil

Mısra: 27

Söylemek.

27. Digil var ol ġarīb-i bî-nevāya

28. İnen yiltenmesün bād-ı hevāya

dil:***dilinde:*** -in,-de

Mısra: 20

Ağız (bir konu insanların ağızında dolaşmak).

19. Mu'azzam şehriyāram hüsñ ilinde

20. Adumdur söylenen halkuñ dilinde

dimāğ:***Dimāğından:*** -ın, -dan

Mısra: 29

akıl, fikir

29. Dimāğından bu sevdāyı

çıķarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa ķarsun

di:***dimiş-dürür:*** -miş,-dü,-r,-ür

Mısra: 35

Söylemek.

35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı hāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına lāyık

dırsüñ: -r,-sü,-ñ

Mısra: 6

Söylemek.

5. Seni ķatuma ķodum bî-tevaķķuf

6. Ne sözdür bu ki dırsüñ bî-tekellüf

diyüben: -y,-ü,-ben

Mısra: 8

Söylemek.

7. Ne ķadri var anuñ kim yād idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

ef'al:***ef'alini:*** -i, -n, -i

Mısra: 12

İşler, ameller.

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez

12. Meger mecnūndur ef'alini bilmez

el:***Elümde:*** -üm,-de

Mısra: 18

El.

17. Bugün kim hüsñ meydānı

benümdür

18. Elümde top u çevgānı benümdür

feryād id:***feryād idersüñ:*** -er,-süñ

Mısra: 8

Bağırarak, yüksek sesle seslenmek.

7. Ne ķadri var anuñ kim yād idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

fıkr-i muhāl it:***fıkr-i muhāl itmiş:*** -miş

Mısra: 25

İmkansız düşünceler düşünmek.

25. 'Aceb fıkr-i muhāl itmiş zi-miskîn

26. Özini haste-hāl itmiş zi-miskîn

ğarîb-i bî-nevâ:**ğarîb-i bî-nevâ: -**

Mısra: 27
Kimsesiz zavallı.

27. Digil var ol ğarîb-i bî-nevāya
28. İnen yiltanmesün bād-ı hevāya

gedā:**Gedā:**

Mısra: 16
Dilenci.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir
gedādur
16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

gedādur: -dur

Mısra: 15
Dilenci.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir
gedādur
16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

gedā-yı rû-siyāhuñ:**gedā-yı rû-siyāhuñ: -uñ**

Mısra: 23
Yüzsüz dilenci.

23. Ne haddi var gedā-yı rû-siyāhuñ
24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuñ

gel:**geldi: -di**

Mısra: 2
Bir duruma gelmek, gerçekleşmek.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ğāyetişma geldi ol güzel şāh

geldügin: -düg, -i, -n

Mısra: 4
Gelmek, ortaya çıkmak.

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı
4. Ne geldügin başuñ şanmaduñ mı

gerek:**gerekdür: -dür**

Mısra: 21
Olmalı.

21. Benüm katumda sultānlar
gerekdür
22. Cemālüm görmege hānlar

gerekdür

gerekdür: -dür

Mısra: 22
Olmalı.

21. Benüm katumda sultānlar gerekdür
22. Cemālüm görmege hānlar gerekdür

gerekdür: -dür

Mısra: 33
Olmalı.

33. Kişiye tırnak oturmağ gerekdür
34. Velî öz lāyıkıyla yigrekür

gör:**görmege: -meg, -e**

Mısra: 22
Seyretmek.

21. Benüm katumda sultānlar
gerekdür
22. Cemālüm görmege hānlar
gerekdür

gözet:**gözetmek: -mek**

Mısra: 16
Seyretmek.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir gedādur
16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

göz:**gözi: -i**

Mısra: 30
Görme organı

29. Dimāğından bu sevdāyı çıkarsun
30. Gözi kanın yeter toprağa karsun

güzel:**güzel:**

Mısra: 2
Latif, hoş.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ğāyetişma geldi ol güzel şāh

hadd:**haddi: -i**

Mısra: 23
Sınır.

23. Ne haddi var gedā-yı rû-siyāhuñ
24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuñ

ḥaddi: -i

Mısra: 9

Hak ve yetki.

9. Ne ḥaddi var ḫuluṣultānkatında

10. Ne ḫadri var cānuṣ cānān ḫatında

ḥaddinden: -in,-den

Mısra: 13

Sınır.

13. Neye söyler sözün ḥaddinden artuk

14. Tonın uzun biçer ḥaddinden artuk

ḥaddinden: -in,-den

Mısra: 14

Sınır.

13. Neye söyler sözün ḥaddinden artuk

14. Tonın uzun biçer ḥaddinden artuk

ḥāl:**ḥālını:** -i,-n,-i

Mısra: 11

Durum.

11. Niçün ol bî-ḫayā ḥālını bilmez

12. Meger mecnündür ef'ālını bilmez

halk:**ḫalkuṣ:** -uṣ

Mısra: 20

Halk, insanlar.

19. Mu'azzam şehriyāram ḫüsn ilinde

20. Adumdur söylenen ḫalkuṣ dilinde

hān:**hānlar:** -lar

Mısra: 22

Hükümdar.

21. Benüm ḫatımda sultānlar gerekdür

22. Cemālüm görmege hānlar gerekdür

haste-ḫāl it:**ḫaste-ḫāl itmiş:** -miş

Mısra: 26

Kendini yormak.

25. 'Aceb fikr-i muḫāl itmiş zi-miskîn

26. Özini ḫaste-ḫāl itmiş zi-miskîn

ḫışm:**ḫışma:** -a

Mısra: 2

Öfke, kızgınlık.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh

2. Be-ḡāyethışma geldi ol güzel ṣāh

hoş:**ḫoş:**

Mısra: 35

Güzel.

35. Ne ḫoş dimiş-dürür üstād-ı ḫāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına lāyık

ḫüsn:**ḫüsn:**

Mısra: 17

Güzellik.

17. Bugün kim ḫüsn meydānı

benümdür

18. Elümde top u çevgānı benümdür

ḫüsn:

Mısra: 19

Güzellik.

19. Mu'azzam şehriyāram ḫüsn ilinde

20. Adumdur söylenen ḫalkuṣ dilinde

il:**ilinde:** -in,-de

Mısra: 19

Diyar, ülke.

19. Mu'azzam şehriyāram ḫüsn ilinde

20. Adumdur söylenen ḫalkuṣ dilinde

in:**inen:** -en

Mısra: 28

İnmek.

27. Digil var ol ḡarīb-i bî-nevāya

28. İnen yiltlenmesün bād-ı hevāya

iste:**ister:** -r

Mısra: 24

Arzu etmek, dilemek.

23. Ne ḥaddi var gedā-yı rū-siyāhuṣ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuṣ

iy:**iy:**

Mısra: 3

"Ey" seslenme edatı.

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı

4. Ne geldügin başuñ şanmaduñ mı

kadr:**kadri:** -i

Mısra: 10

Değer, itibar.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān

katında

kadri: -i

Mısra: 7

Değer, itibar.

7. Ne kadri var anuñ kim yād idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

kan:**kanın:** -ın

Mısra: 30

Kan.

29. Dimāğından bu sevdāyı çıkarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa kırsun

kar:**kırsun:** -sun

Mısra: 30

İş görmek, faydası olmak.

29. Dimāğından bu sevdāyı çıkarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa kırsun

kat:**katında:** -ı, -n, -da

Mısra: 10

Huzur, makam.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān

katında

katında: -ı, -n, -da

Mısra: 9

Huzur, makam.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān katında

katuma: -um, -a

Mısra: 5

Huzur, makam.

5. Seni katuma kodum bî-tevaqquf

6. Ne sözdür bu ki dırsüñ bî-tekellüf

katumda: -um, -da

Mısra: 21

Huzur, makam.

21. Benüm katumda sultānlar gerekdür

22. Cemālüm görmege hānlar gerekdür

ki:**ki:**

Mısra: 24

"Zira, çünkü" anlamında bağlama edatı.

23. Ne haddi var gedā-yı rû-siyāhuñ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādışāhuñ

ki:

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

5. Seni katuma kodum bî-tevaqquf

6. Ne sözdür bu ki dırsüñ bî-tekellüf

kim:**kim:**

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

17. Bugün kim hüsn meydānı benümdür

18. Elümde top u çevgānı benümdür

kim:

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

7. Ne kadri var anuñ kim yād idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

kişi:**kişiy:** -y, -e

Mısra: 33

Adam, insan, kimse.

33. Kişiy tırmağ oturmak gerekdür

34. Velî öz lāyıkıyle yigrekür

ko:***kodum:*** -du,-m

Mısra: 5

İzin vermek.

5. Seni katuma kodum bî-tevaḳḳuf

6. Ne sözdür bu ki dirsün bî-tekellüf

ku:***ḳuluñ:*** -u,-ñ

Mısra: 9

Köle, hizmetçi.

9. Ne ḥaddi var ḳuluñsultānḳatında

10. Ne ḳadri var cānuñ cānān ḳatında

ḳuluñdur: -u,-ñ,-dur

Mısra: 8

Köle, hizmetçi.

7. Ne ḳadri var anuñ kim yād idersün

8. Ḳuluñdur diyüben feryād idersün

lâyık:***lâyık:***

Mısra: 36

Uygun, münasip.

35. Ne ḥoş dimiş-dürür üstād-ı ḥāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına lâyıḳ

lâyıḳiyle: -i,-y,-le

Mısra: 34

Yakışır, münasip

33. Kişiyē tırmaḳ oturmaḳ gerekdür

34. Velî öz lâyıḳiyle yigrekdür

mecnün:***mecnündür:*** -dur

Mısra: 12

Özel isim.

11. Niçün ol bî-ḥayā ḥālini bilmez

12. Meger mecnündür ef'ālını bilmez

meger:***Meger:***

Mısra: 12

Aslında.

11. Niçün ol bî-ḥayā ḥālini bilmez

12. Meger mecnündür ef'ālını

bilmez

meger:

Mısra: 32

Oysa.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam ben

32. Meger bî-ḡayret ü bî-'ār olam ben

mevdān:***mevdānı:*** -ı

Mısra: 17

Dünya.

17. Bugün kim ḥüsn mevdānı

benümdür

18. Elümde ṭop u çevḡanı benümdür

mı:***mı:***

Mısra: 3

"mı" soru eki.

3. Didi iy bî-ḥayā utanmaduñ mı

4. Ne geldüḡin başuñā ṣanmaduñ mı

mı:

Mısra: 4

"mı" soru eki.

3. Didi iy bî-ḥayā utanmaduñ mı

4. Ne geldüḡin başuñā ṣanmaduñ mı

mu 'azzam:***mu 'azzam:***

Mısra: 19

İhtışamlı, görkemli.

19. Mu 'azzam şehriyāram ḥüsn ilinde

20. Adumdur söylenen ḥalḳuñ dilinde

mümkın:***mümkındür:*** -dür

Mısra: 31

İmkan, olabilir.

31. Ne mümkindür anuñla yār olam ben

32. Meger bî-ḡayret ü bî-'ār olam ben

nazm:***nazmına:*** -l,-n,-a

Mısra: 36

*Düzen, dizi.*35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı
hāzık36. Bu beyti bu sözüñ nazmına
lāyık**ne:*****ne:***

Mısra: 10

"Ne" soru sıfatı.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān
katında***ne:***

Mısra: 16

*"Ne" soru edatı.*15. Benem şāh-ı cihān ol bir
gedādur

16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

ne:

Mısra: 23

"Ne" soru edatı.

23. Ne haddi var gedā-yı rū-siyāhuñ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādişāhuñ

ne:

Mısra: 31

*"Nasıl" anlamında soru sıfatı.*31. Ne mümkündür anuñla yār olam
ben32. Meger bî-ğayret ü bî-‘ār olam
ben***ne:***

Mısra: 35

*"Beğenme ve çokluk" anlamı
katmıştır.*35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı
hāzık36. Bu beyti bu sözüñ nazmına
lāyık***ne:***

Mısra: 4

*"Neden, niçin?" anlamında soru**zarfı.*

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı

4. Ne geldügin başuñ şanmaduñ
mı***ne:***

Mısra: 6

"Nası" anlamında soru sıfatı.

5. Seni katuma kodum bî-tevaqquf

6. Ne sözdür bu ki dirsüñ bî-
tekellüf***ne:***

Mısra: 7

*"Ne" soru sıfatı.*7. Ne kadri var anuñ kim yād
idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

ne:

Mısra: 9

"Ne" soru sıfatı.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān
katında**neye:*****Neye:***

Mısra: 13

*Neden, niçin.*13. Neye söyler sözün haddinden
artuk14. Tonın uzun biçer haddinden
artuk**niçün:*****niçün:***

Mısra: 11

Neden

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez

12. Meger mecnündür ef‘ālını
bilmez**ol:*****ol:***

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldu āgāh

2. Be-ğayethışma geldi ol güzel şāh

ol:

Mısra: 11
" O " işaret sıfatı.

11. Niçün ol bî-hayā hālını bilmez
12. Meger mecnündür ef'ālını bilmez

ol:

Mısra: 15
" O " işaret sıfatı.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir gedādur
16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

ol:

Mısra: 2
" O " işaret sıfatı.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ğāyethışma geldi ol güzel şāh

ol:

Mısra: 27
" O " işaret sıfatı.

27. Diğil var ol ğarīb-i bî-nevāya
28. İnen yiltlenmesün bād-ı hevāya

otur:

oțurmak: -mak
Mısra: 33
Oturmak

33. Kişiye ținmak oțurmak gerekdür
34. Velî öz lāyıkıyle yigrekdür

öz:**öz:**

Mısra: 34
Kendi.

33. Kişiye ținmak oțurmak gerekdür
34. Velî öz lāyıkıyle yigrekdür

özini: -i, -(n)i

Mısra: 26
Kendi.

25. ' Aceb fikr-i muhāl itmiş zi-miskîn
26. Özini ĥaste-ĥāl itmiş zi-miskîn

pādişāh:

pādişāhuñ: -uñ
Mısra: 24
Hükümdar.

23. Ne ĥaddi var gedā-yı rû-siyāhuñ
24. Ki dā'im vaşlın ister pādişāhuñ

revā:

revādur: -dur
Mısra: 16
Layık, uygun, münasip.

15. Benem şāh-ı cihān ol bir gedādur
16. Gedā şāhı gözetmek ne revādur

san:

şanmaduñ: -ma, -du, -ñ
Mısra: 4
Bir şeyin olabileceğini düşünmek.

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı
4. Ne geldüğün başuñ şanmaduñ mı

sen:

seni: -i
Mısra: 5
" Sen " ikici tekil şahıs zamiri.

5. Seni ținuma ținum bî-tevaķķuf
6. Ne sözdür bu ki dirsün bî-tekellüf

sevdā:

sevdāyı: -y, -ı
Mısra: 29
Heves, arzu.
29. Dimāğından bu sevdāyı ținıarsun
30. Gözi ținanın yeter ținprağa ținarsun

söyle:

söylenen: -n, -e, -n
Mısra: 20
Konuşulmak, anlatılmak.

19. Mu ' azzam şehriyāram ĥüsn ilinde
20. Adumdur söylenen ĥalkuñ dilinde

söyler: -r

Mısra: 13
Anlatmak.
13. Neye söyler sözün ĥaddinden artuķ
14. ținının uzun biçer ĥaddinden artuķ

söz:**sözdür:** -dür

Mısra: 6

Konuşma.

5. Seni katuma kodum bî-tevaḳḳuf

6. Ne sözdür bu ki dirsün bî-tekellüf

sözin: -in

Mısra: 13

Konuşma.

13. Neye söyler sözün haddinden artuk

14. Tonın uzun biçer haddinden artuk

sözlerden: -ler,-den

Mısra: 1

Konuşma.

1. Çü bu sözlerden ol yâr oldı âgâh

2. Be-ğâyethışma geldi ol güzel şâh

sözün: -ün

Mısra: 36

Konuşmak.

35. Ne hoş dimiş-dürür üstâd-ı hâzık

36. Bu beyti bu sözün nazmına lâyıḳ

sultân:**sultân:**

Mısra: 9

Hükümdar, padişah.

9. Ne haddi var kuluñsultânkatında

10. Ne kadri var cânuñ cânân katında

sultânlar: -lar

Mısra: 21

Padişah.

21. Benüm katumda sultânlar gerekdür

22. Cemâlüm görmege hânlar gerekdür

şâh:**şâh:**

Mısra: 2

Hükümdar, padişah.

1. Çü bu sözlerden ol yâr oldı âgâh

2. Be-ğâyethışma geldi ol güzel şâh

şâh-ı cihân:**şâh-ı cihân:** -

Mısra: 15

Dünya padişahı.

15. Benem şâh-ı cihân ol bir gedâdur

16. Gedâ şâhı gözetmek ne revâdur

şâhı: -ı

Mısra: 16

Hükümdar, padişah.

15. Benem şâh-ı cihân ol bir gedâdur

16. Gedâ şâhı gözetmek ne revâdur

şehriyâr:**şehriyâram:** -am

Mısra: 19

Padişah.

19. Mu‘azzam şehriyâram hüsñ ilinde

20. Adumdur söylenen halkuñ dilinde

ton:**tonın:** -ın

Mısra: 14

Elbise.

13. Neye söyler sözün haddinden artuk

14. Tonın uzun biçer haddinden artuk

top:**top:**

Mısra: 18

Top.

17. Bugün kim hüsñ meydânı benümdür

18. Elümde top u çevgânı benümdür

toprağ:**toprağa:** -a

Mısra: 30

Toprak

29. Dimâğından bu sevdâyı çıkarsun

30. Gözi kanın yeter toprağa karsun

tur:**turmaḳ:** -mak

Mısra: 33

Beklemek.

33. Kişiyе turmaḳ oturmaḳ gerekdür

34. Velî öz lâyıḳiyle yigrekdür

u:**u:**

Mısra: 18

"Ve" bağlacı.

17. Bugün kim hüsn meydānı

benümdür

18. Elümde top u çevgānı

benümdür

utan:**utanmaduñ:** -ma, -du, -ñ

Mısra: 3

3. Didi iy bî-hayā utanmaduñ mı

4. Ne geldügin başuñā şanmaduñ

mı

uzun:**uzun:**

Mısra: 14

Boyca uzun olan.

13. Neye söyler sözün haddinden

artuğ

14. Tonın uzun biçer haddinden

artuğ

ü:

Mısra: 32

"Ve" bağlacı.

31. Ne mümkündür anuñla yār olam

ben

32. Meger bî-gayret ü bî-‘ār olam

ben

üstād-ı hāzık:**üstād-ı hāzık:** -

Mısra: 35

En büyük üsdāt (işin aslını bilen, iş ehli).

35. Ne hoş dimiş-dürür üstād-ı

hāzık

36. Bu beyti bu sözüñ nazmına

lāyık

var:**var:**

Mısra: 10

Bulunma durumu.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān

katında

var:

Mısra: 23

Bulunma durumu.

23. Ne haddi var gedā-yı rû-siyāhuñ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuñ

var:

Mısra: 27

Bir maksat için bir yere gitmek.

27. Digil var ol ğarīb-i bî-nevāya

28. İnen yiltlenmesün bād-ı hevāya

var:

Mısra: 7

Bulunma durumu, mevcut

7. Ne kadri var anuñ kim yād

idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

var:

Mısra: 9

Bulunma durumu.

9. Ne haddi var kuluñsultānkatında

10. Ne kadri var cānuñ cānān

katında

vaşl:**vaşlın:** -ın

Mısra: 24

Kavuşma.

23. Ne haddi var gedā-yı rû-siyāhuñ

24. Ki dā'im vaşlın ister pādīşāhuñ

velî:**Velî:**

Mısra: 34

Ama, fakat.

33. Kişiye turmak oturmak

gerekdür

34. Velî öz lāyıkıyla yigrekdür

yād id:**yād idersüñ:** -er, -süñ

Mısra: 7

Hatırlamak.

7. Ne kadri var anuñ kim yād idersüñ

8. Kuluñdur diyüben feryād idersüñ

yār ol:**yār olam:** -am

Mısra: 31

Arkadaş olmak.

31. Ne mümkündür anuñla yār olam

ben

32. Meger bî-gayret ü bî-‘ār olam ben

yār:***yār:***

Mısra: 1
Sevgili.

1. Çü bu sözlerden ol yār oldı āgāh
2. Be-ğāyetıışma geldi ol güzel şāh

yeter:

Mısra: 30
"Son bulsun" anlamında ünlem.

29. Dimāğından bu sevdāyı
 çıkarsun
30. Gözi kanın yeter toprağa kıarsun

yigrek:***yigrekdür:*** -dür

Mısra: 34
Nitelikçe daha üstün olan, daha iyi.

33. Kişiyē tırmaķ oturmaķ
 gerekdür
34. Velî öz lāyıkıyle yigrekdür

yiltē:***yiltēmesün:*** -me,-sün

Mısra: 28
Heves etmek, meyletmek.

27. Digil var ol ġarīb-i bî-nevāya
28. İnen yiltēmesün bād-ı hevāya

zi-miskîn:***zi-miskîn:***

Mısra: 25
Fakir.

25. ‘ Aceb fikr-i muḥāl itmiş zi-
 miskîn
26. Özini ḥaste-ḥāl itmiş zi-miskîn

zi-miskîn:

Mısra: 26
Fakir.

25. ‘ Aceb fikr-i muḥāl itmiş zi-
 miskîn
26. Özini ḥaste-ḥāl itmiş zi-miskîn

Mesnevi 33

- 1 Res l  n   n s zi olmad  ma b l
D n p t td  gir  benden ya a yol
- 2 Gel p g rd  beni m sta ra -  h n
 ikeste-h  ır u ma b n u ma z n
- 3 H ber vird  ba a i itd  inden
Nig r anu la ne i  itd  inden
- 4 Didi v  g  l mi k ld  müşevveş
A a h  m itd  in y r-i  amer-ve 

a:**aña:** -ñ, -a

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik işaret zamiri.

7. Didi vü gönlümi kıldı müşevveş

8. Añahışm itdügin yâr-i kamer-veş

anuñla: -nuñ, -la

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

5. Haber virdi baña işitdüginden

6. Nigâr anuñla ne iş itdüginden

bañ:**baña:** -a

Mısra: 5

"Bana" kişi zamiri.

5. Haber virdi baña işitdüginden

6. Nigâr anuñla ne iş itdüginden

ben:**benden:** -den

Mısra: 2

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

1. Resülün çün sözi olmadı maqbûl

2. Dönüp tıtdı girü benden yaña yol

beni: -i

Mısra: 3

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hûn

4. Şikeste-hâtır u mağbûn u maḥzûn

cün:**çün:**

Mısra: 1

"İçin" anlamı katmıştır.

1. Resülün çün sözi olmadı maqbûl

2. Dönüp tıtdı girü benden yaña yol

di:**Didi:** -di

Mısra: 7

Söylemek.

7. Didi vü gönlümi kıldı müşevveş

8. Añahışm itdügin yâr-i kamer-veş

dön:**Dönüp:** -üp

Mısra: 2

Dönmek.

1. Resülün çün sözi olmadı maqbûl

2. Dönüp tıtdı girü benden yaña yol

gel:**Gelüp:** -üp

Mısra: 3

Bir yerden bir yere varmak, ulaşmak.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hûn

4. Şikeste-hâtır u mağbûn u maḥzûn

girü:**girü:**

Mısra: 2

Bundan sonra, artık.

1. Resülün çün sözi olmadı maqbûl

2. Dönüp tıtdı girü benden yaña yol

gönl:**gönlümi:** -üm, -i

Mısra: 7

Yürek.

7. Didi vü gönlümi kıldı müşevveş

8. Añahışm itdügin yâr-i kamer-veş

gör:**gördi:** -di

Mısra: 3

Seyretmek.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hûn

4. Şikeste-hâtır u mağbûn u maḥzûn

haber:**Haber:**

Mısra: 5

Haber, bilgi.

5. Haber virdi baña işitdüginden

6. Nigâr anuñla ne iş itdüginden

hışm it:***hışm itdügin:*** -düg,-in

Mısra: 8

Öfkelenmek.

7. Didi vü gönlümi kıldı müşevveş

8. Añahışm itdügin yār-i kamer-veş

iş it:***iş itdügin:*** -düg,-in

Mısra: 6

İş yapmak, çalışmak.

5. Haber virdi baña işitdüginde

6. Nigār anuñla ne iş itdüginde

işit:***işitdüginde:*** -düg,-in,-den

Mısra: 5

Duymak.

5. Haber virdi baña işitdüginde

6. Nigār anuñla ne iş itdüginde

mağbün:***mağbün:***

Mısra: 4

Şaşkın.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hün

4. Şikeste-hâtır u mağbün u

mağbün

mağbün:***mağbün:***

Mısra: 4

Hüzünlü.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hün

4. Şikeste-hâtır u mağbün u

mağbün

mağbül ol:***mağbül olmadı:*** -ma,-dı

Mısra: 1

Beğenilmek.

1. Resülün çün sözi olmadı mağbül

2. Dönüp tutdı girü benden yaña

yol

müstağrak-ı hün:***müstağrak-ı hün:*** -

Mısra: 3

Kana batmış.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hün

4. Şikeste-hâtır u mağbün u

mağbün

müşevveş kıl:***müşevveş kıldı:*** -dı

Mısra: 7

Perişan etmek.

7. Didi vü gönlümi kıldı müşevveş

8. Añahışm itdügin yār-i kamer-veş

ne:***ne:***

Mısra: 6

"Nası" anlamında soru sıfatı.

5. Haber virdi baña işitdüginde

6. Nigār anuñla ne iş itdüginde

nigār:***nigār:***

Mısra: 6

Sevgili.

5. Haber virdi baña işitdüginde

6. Nigār anuñla ne iş itdüginde

resül:***Resülün:*** -ün

Mısra: 1

Allah'ın resülü, Hz. Muhammed.

1. Resülün çün sözi olmadı mağbül

2. Dönüp tutdı girü benden yaña

yol

söz:***sözi:*** -i

Mısra: 1

Söz, konuşma.

1. Resülün çün sözi olmadı mağbül

2. Dönüp tutdı girü benden yaña

yol

şikeste-hâtır:***Şikeste-hâtır:***

Mısra: 4

Gönlü kırık.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hün

4. Şikeste-hâtır u mağbün u

mağbün

u:**u:**

Mısra: 4
" *Ve* " bağlacı.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hūn
4. Şikeste-hātır u mağbūn u
maḥzūn

u:

Mısra: 4
" *Ve* " bağlacı.

3. Gelüp gördi benimüstağrak-ı hūn
4. Şikeste-hātır u mağbūn u
maḥzūn

vîr:**vîrî:** -dî

Mısra: 5
Bildirmek.

5. Haber virdi baña işitdüğinden
6. Nigār anuñla ne iş itdüğinden

vü:**vü:**

Mısra: 7
" *Ve* " bağlacı.

7. Didi vü gönölümü kıldı müşevveş
8. Añahışm itdügin yār-i kamer-veş

yañ:**yaña:** -a

Mısra: 2
Doğru, taraf.

1. Resülün çün sözi olmadı maḥbūl
2. Dönüp tutdı girü benden yaña
yol

yār-i kamer-veş:**yār-i kamer-veş:** -

Mısra: 8
Ay gibi güzel sevgili.

7. Didi vü gönölümü kıldı müşevveş
8. Añahışm itdügin yār-i kamer-veş

vol tut:**vol tut:** -

Mısra: 2
*Bir yoldan kimseyi geçirmeyecek
biçimde düzen kurmak.*

Mesnevi 34

- 1 Çün oldum muṭṭali' ḥāl-i resūle
Didüm kim iy Ḥudā ḥālüm ne ola
- 2 Ne tedbîr eyleyem dil-dāra ya Rab
Ne vechile irişem yāra ya Rab
- 3 Ne idem n'eyleyem bî-çāre ḳaldum
Ġarîb u 'āşık u āvāre ḳaldum
- 4 Begenmez beni benden 'ārı vardır
Dirîġā benden özge yāri vardır
- 5 Elümden gelse bārî gidebilsem
Vefāsuzdur anı terk idebilsem
- 6 Göñül vermez irādet gitmege hîç
Ḳara zülfi ḳılubdur yollarum pîç
- 7 Be-nā-çār ihtiyār itdüm oturmak
Yakılmış cānı her dem oda urmak
- 8 Velî her nice kim zār aġlar idüm
Bu şî'rile cigerler ṭaġlar idüm

ağlar id:**ağlar idüm:** -üm

Mısra: 15

Ağlamak.

15. Velî her nice kim zâr ağlar idüm

16. Bu şi' rîle cigerler tağlar idüm

a:**anı:** -n, -ı

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

ârı:**ârı:**

Mısra: 7

Utanma, çekinme.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

âşık:**âşık:**

Mısra: 6

Sevdalı.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

âvâre:**âvâre:**

Mısra: 6

Perişan, derbeder.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

bârî:**bârî:**

Mısra: 9

"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bağlaç.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

begen:**Begenmez:** -mez

Mısra: 7

Beğenmek.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

be-nâ-çâr:**be-nâ-çâr:**

Mısra: 13

Çaresiz.

13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm oturmak

14. Yakılmış cânı her dem oda urremak

ben:**benden:** -den

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

benden: -den

Mısra: 8

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

beni: -i

Mısra: 7

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

bî-çâre:**bî-çâre:**

Mısra: 5

Çaresiz, düşkün.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

bu:**Bu:**

Mısra: 16

"Bu" işaret sıfatı.

15. Velî her nice kim zâr ağlar idüm

16. Bu şi' rîle cigerler tağlar idüm

cân:**cânı:** -ı

Mısra: 14

Vücüd.

13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm oturmak

14. Yakılmış cânı her dem oda urremak

ciger:**cigerler:** -ler

Mısra: 16

*Bagır, yürek.*15. Velî her nice kim zâr ağlar
idüm

16. Bu şi' rîle cigerler tağlar idüm

çün:**çün:**

Mısra: 1

"Çünkü" anlamında edat.

1. Çün oldum muṭṭalî 'hâl-i resûle

2. Didüm kim iy Hudâhâlüm ne ola

dem:**dem:**

Mısra: 14

*An, zaman.*13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm
oṭurmak14. Yakılmış cânı her dem oda
urmak**di:****Didüm:** -dü, -m

Mısra: 2

Söylemek.

1. Çün oldum muṭṭalî 'hâl-i resûle

2. Didüm kim iy Hudâhâlüm ne ola

dil-dâr:**dil-dâra:** -a

Mısra: 3

*Gönül alan sevgili.*3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

dirîğâ:**dirîğâ:**

Mısra: 8

*"Eyvah, çok yazık" anlamında
ünlem.*7. Begenmez beni benden 'ârı
vardur

8. Dirîğâ benden özge yâri vardur

el:**elümden:** -üm, -den

Mısra: 9

El.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

ğarîb:**ğarîb:**

Mısra: 6

*Kimsesiz.*5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre
kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

gel:**gelse:** -se

Mısra: 9

Yapabilmek.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

gid:**gidebilsem:** -ebil, -s, -e, -m

Mısra: 9

Uzaklaşmak, terk etmek.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

git:**gitmege:** -meg, -e

Mısra: 11

*Ayrılmak, uzaklaşmak.*11. Göñül vermez irâdet gitmege
hîç12. Kâra zülfi kılubdur yollarum
pîç**göñül:****göñül:**

Mısra: 11

*Yürek.*11. Göñül vermez irâdet gitmege
hîç12. Kâra zülfi kılubdur yollarum
pîç**hâl-i resûl:****hâl-i resûl:** -

Mısra: 1

Elçi (Hz Muhammad) durumu.

1. Çün oldum muṭṭalî 'hâl-i resûle

2. Didüm kim iy Hudâhâlüm ne ola

hāl:**hālüm:** -üm

Mısra: 2

Durum, vaziyet.

1. Çün oldum muṭṭali 'hāl-i resūle
2. Didüm kim iy Ḥudāḥālüm ne ola

her:**her:**

Mısra: 14

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

13. Be-nā-çār ihtiyār itdüm
oturmak
14. Yakılmış cānı her dem oda
urmak

her:

Mısra: 15

"Bütün" anlamında belgisiz sıfat.

15. Velî her nice kim zār ağlar
idüm
16. Bu şi' rile cigarler tağlar idüm

hîç:**hîç:**

Mısra: 11

"Asla" anlamına gelen zarf.

11. Göñül vermez irādet gitmege
hîç
12. Kāra zülfi kılubdur yollarum
pîç

Hudā:**Ḥudā:**

Mısra: 2

Allah.

1. Çün oldum muṭṭali 'hāl-i resūle
2. Didüm kim iy Ḥudāḥālüm ne ola

id:**idem:** -em

Mısra: 5

Etmek.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çāre
kaldum
6. Ğarîb u 'āşık u āvāre kaldum

ihtiyār it:**ihtiyār itdüm:** dü, -m

Mısra: 13

Katlanmak.

13. Be-nā-çār ihtiyār itdüm
oturmak
14. Yakılmış cānı her dem oda
urmak

irādet:**irādet:**

Mısra: 11

İstek, dileme.

11. Göñül vermez irādet gitmege
hîç
12. Kāra zülfi kılubdur yollarum
pîç

iriş:**irişem:** -em

Mısra: 4

Kavuşmak, ulaşmak.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dāra ya
Rab
4. Ne vechile irişem yāra ya Rab

iy:**iy:**

Mısra: 2

"Ey" seslenme edatı.

1. Çün oldum muṭṭali 'hāl-i resūle
2. Didüm kim iy Ḥudāḥālüm ne ola

kal:**kaldum:** -du, -m

Mısra: 5

*Bir durum oluşmak, bir hale
girmek.*

5. Ne idem n'eyleyem bî-çāre
kaldum
6. Ğarîb u 'āşık u āvāre kaldum

kaldum: -du, -m

Mısra: 6

*Bir durum oluşmak, bir hale
girmek.*

5. Ne idem n'eyleyem bî-çāre
kaldum
6. Ğarîb u 'āşık u āvāre kaldum

kara:**Ḳara:**

Mısra: 12
Siyah.

11. Göñül vermez irādet gitmege
hîç

12. Ḳara zülfi kılubdur yollarum
pîç

kim:**kim:**

Mısra: 15
"Ki" bağlacı.

15. Velî her nice kim zâr ağlar
idüm

16. Bu şi' rile cigerler tağlar idüm

kim:

Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

1. Çün oldum muṭṭali' hâl-i resûle
2. Didüm kim iy Ḥudâhâlüm ne ola

muṭṭali' ol:**muṭṭali' oldum:** -du, -m

Mısra: 1
Bir durumdan haberi olmak.

1. Çün oldum muṭṭali' hâl-i resûle
2. Didüm kim iy Ḥudâhâlüm ne ola

n'eyle:**n'eyleyem:** -y, -em

Mısra: 5
Ne yapmak, ne eylemek.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre kaldum
6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

ne:**ne:**

Mısra: 2
"Nası" anlamında soru sıfatı.

1. Çün oldum muṭṭali' hâl-i resûle
2. Didüm kim iy Ḥudâhâlüm ne ola

ne:

Mısra: 3
"Nası" anlamında soru sıfatı.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

ne:

Mısra: 4
"Hangi" anlamında soru sıfatı.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

ne:

Mısra: 5
"Ne" soru sıfatı.

5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre
kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

nice:**nice:**

Mısra: 15
Ne kadar.

15. Velî her nice kim zâr ağlar
idüm

16. Bu şi' rile cigerler tağlar idüm

od:**oda:** -a

Mısra: 14
Ateş, alev.

13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm
oṭurmak

14. Yakılmış cânı her dem oda
urmak

ol:**ola:** -a

Mısra: 2
Olmak, yardımcı fiil.

1. Çün oldum muṭṭali' hâl-i resûle
2. Didüm kim iy Ḥudâhâlüm ne ola

oturmak:**oṭurmak:**

Mısra: 13
Oturmak.

13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm oṭurmak
14. Yakılmış cânı her dem oda
urmak

özge:**özge:**

Mısra: 8

*Başka, diğer.*7. Begenmez beni benden 'arı
vardur

8. Dirîgâ benden özge yâri vardur

pîç kıl:**pîç kılubdur:** -ub,-dur

Mısra: 12

*Çıkmaza sokmak.*11. Göñül vermez irâdet gitmege
hîç12. Kâra zülfi kılubdur yollarum
pîç**Rab:****Rab:**

Mısra: 3

*Allah.*3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

Rab:

Mısra: 4

*Allah.*3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

şi'r:**şi'rile:** -ile

Mısra: 16

*Şiir*15. Velî her nice kim zâr ağlar
idüm

16. Bu şi'rile cigarler taşlar idüm

taşlar id:**taşlar idüm:** -üm

Mısra: 16

*Yakmak (acısı ile yüreklere
işlemek).*15. Velî her nice kim zâr ağlar
idüm

16. Bu şi'rile cigarler taşlar idüm

tedbîr eyle:**tedbîr eyleyem:** -y,-e,-m

Mısra: 3

*Önlem almak.*3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya
Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

terk id:**terk idebilsem:** -ebil,-se,-m

Mısra: 10

Bırakmak, vazgeçmek.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

u:**u:**

Mısra: 6

*"Ve" bağlacı.*5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre
kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

u:

Mısra: 6

*"Ve" bağlacı.*5. Ne idem n'eyleyem bî-çâre
kaldum

6. Ğarîb u 'âşık u âvâre kaldum

ur:**urmak:** -mak

Mısra: 14

*Bırakmak.*13. Be-nâ-çar ihtiyâr itdüm
oturmak14. Yakılmış cânı her dem oda
urmak**var:****vardur:** -dur

Mısra: 7

Bulunmak.

7. Begenmez beni benden 'arı vardur

8. Dirîgâ benden özge yâri vardur

vardur: -dur

Mısra: 8

Bulunmak.

7. Begenmez beni benden 'arı vardur

8. Dirîgâ benden özge yâri vardur

vech:**vechile:** -ile

Mısra: 4

Çehre, yüz.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

vefâ:**vefâsuzdur:** -suz,-dur

Mısra: 10

Sözünde durma, sadık.

9. Elümden gelse bârî gidebilsem

10. Vefâsuzdur anı terk idebilsem

velî:**velî:**

Mısra: 15

Ancak, fakat.

15. Velî her nice kim zâr ağlar idüm

16. Bu şi'rile cigerler tağlar idüm

ver:**vermez:** -mez

Mısra: 11

Vermek.

11. Göñül vermez irâdet gitmege hîç

12. Kâra zülfi kılubdur yollarum pîç

vâ:**ya:**

Mısra: 3

"Ey!" anlamında bir seslenme edatı.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

ya:

Mısra: 4

"Ey!" anlamında bir seslenme edatı.

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

yakıl:**Yakılmış:** -mış

Mısra: 14

Yanılmak.

13. Be-nâ-çâr ihtiyâr itdüm oturmak

14. Yakılmış cânı her dem oda urmak

yâr:**yâra:** -a

Mısra: 4

Sevgili

3. Ne tedbîr eyleyem dil-dâra ya Rab

4. Ne vechile irişem yâra ya Rab

yâri: -i

Mısra: 8

Sevgili.

7. Begenmez beni benden 'ârı vardır

8. Dirîğâ benden özge yâri vardır

yol:**yollarum:** -lar,-um

Mısra: 12

Yol.

11. Göñül vermez irâdet gitmege hîç

12. Kâra zülfi kılubdur yollarum pîç

zâr:**zâr:**

Mısra: 15

İnlemek.

15. Velî her nice kim zâr ağlar idüm

16. Bu şi'rile cigerler tağlar idüm

zülfi:**zülfi:** -i

Mısra: 12

Saç.

11. Göñül vermez irâdet gitmege hîç

12. Kâra zülfi kılubdur yollarum pîç

Mesnevi 35

1

- Meger bir gün bu hürşîd-i cihân-tâb
 Ğurûb itdi vü der-hâl oldu nâ-yâb
- 2 Kâmer sultân gibi oturdu tahta
 Kevâkib cümle şâdân oldu bahta
- 3 Felek şekli yine gösterdi zeyni
 Egerçi yogîdi arada ‘ayni
- 4 Cihân ağıyardan olmuşdı hâlî
 Kılup seyyâreler ‘arz-ı cemâli
- 5 Yine ol gice ol yâr-i enîsüm
 Gelüp halvetde olmuşdı celîsüm
- 6 Benüm gördi yine âşüfte hâlüm
 Be-ğâyet haddin aşmış infî ‘âlüm
- 7 Didi iy haste vü bî-çâre ‘âşık
 N’idem kim tâlî ‘ûñ gelmez muvâfık
- 8 Benüm sa‘yum senüñ hakkuñda çokdur
 Dirîğâ dil-berüñ inşâfı yokdur
- 9 Yine gel bir dahı tebdîr idelüm
 İkimüz fikr idüp dil bir idelüm
- 10 Yazalum sözi müşğîn hâme-y-ile
 Nigâra gönderelüm nâme-y-ile
- 11 Çü bile ciddüñi ‘ışkında ol yâr
 Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr
- 12 Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
 Kılâsın nâle vü feryâd u efğân
- 13 Yaraşmaz saña böyle epsem olmak
 Hemîşe hem-dem-i derd ü ğam olmak
- 14 Elüñe hâme al tahtîre başla
 Çü bülbül söze gel takrîre başla

ağvār:***ağvārdan:*** -dan

Mısra: 7

Rakipler.

7. Cihān ağvārdan olmuşdı hālî

8. Kılup seyyāreler ‘arz-ı cemālî

al:***al:***

Mısra: 27

Almak, tutmak.

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

ara:***arada:*** -da

Mısra: 6

Ara, orta.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yogîdi arada ‘ayni

‘arz-ı cemālî kıl:***‘arz-ı cemālî kılup:*** -up

Mısra: 8

Yüzünün güzelliğini göstermek.

7. Cihān ağvārdan olmuşdı hālî

8. Kılup seyyāreler ‘arz-ı cemālî

‘aşık:***‘aşık:***

Mısra: 13

Sevdalı.

13. Didi iy ḥaste vü bî-çāre ‘aşık

14. N’idem kim ṭālî ‘üñ gelmez

muwāfık

āşüfte:***āşüfte:***

Mısra: 11

Dağılmış, perişan.

11. Benüm gördi yine āşüfte ḥālüm

12. Be-ğāyet ḥaddin aşmış

infî ‘ālüm

‘ayni:***‘ayni:***

Mısra: 6

tıpkısı.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yogîdi arada ‘ayni

baht:***bahta:*** -a

Mısra: 4

Kader, kısmet, talih.

3. Kamer sultān gibi oturdu tahta

4. Kevākib cümle şādān oldu bahta

başla:***başla:***

Mısra: 27

Başlamak.

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

başla:

Mısra: 28

Başlamak.

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

be-ğāyet:***Be-ğāyet:***

Mısra: 12

Çok aşırı, son derece.

11. Benüm gördi yine āşüfte ḥālüm

12. Be-ğāyet ḥaddin aşmış

infî ‘ālüm

ben:***Benüm:*** -üm

Mısra: 11

Ben, birinci tekil şahıs zamiri

11. Benüm gördi yine āşüfte ḥālüm

12. Be-ğāyet ḥaddin aşmış

infî ‘ālüm

benüm: -üm

Mısra: 15

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

15. Benüm sa ‘yum senüñ ḥaḳḳuñda çokdur

16. Dirîğā dil-berüñ inşāfî yokdur

bî-çāre:**bî-çāre:**

Mısra: 13
Çaresiz, aciz.

13. Didi iy haste vü bî-çāre 'āşık
14. N'idem kim tāli 'ūñ gelmez
muvāfık

bil:**bile: -e**

Mısra: 21
Anlamak, idrak etmek.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yār
22. Ki rahm idüp ola yār-ı vefā-dār

bir:**bir:**

Mısra: 1
"Bir" sayı sıfatı.

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihān-tāb
2. Ğurūb itdi vü der-ḥāl oldı nā-yāb

bir:

Mısra: 17
"Bir" sayı sıfatı.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm
18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

böyle:**böyle:**

Mısra: 23
"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy
cān
24. Kılāsın nāle vü feryād u efgān

böyle:

Mısra: 25
"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

25. Yaraşmaz saña böyle epsem
olmak
26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam
olmak

bu:**bu:**

Mısra: 1
"Bu" işaret sıfatı

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihān-tāb
2. Ğurūb itdi vü der-ḥāl oldı nā-yāb

bülbül:**bülbül:**

Mısra: 28
Bülbül.

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla
28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

cān:**cān:**

Mısra: 23
Sevgili.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy
cān
24. Kılāsın nāle vü feryād u efgān

celîsüm ol:**celîsüm olmuşdu: -mış,-dı**

Mısra: 10
Sohbet arkadaşı olmak.

9. Yine ol gice ol yār-i enîsüm
10. Gelüp ḥalvetde olmuşdu celîsüm

cidd:**ciddüñi: -üñ,-i**

Mısra: 21
Ciddiyet.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yār
22. Ki rahm idüp ola yār-ı vefā-dār

cihān:**cihān:**

Mısra: 7
Dünya.

7. Cihān ağıyardan olmuşdu ḥālî
8. Kılup seyyāreler 'arz-ı cemālî

cümle:**cümle:**

Mısra: 4
Bütün.

3. Kamer sultân gibi oturdu tahta
4. Kevâib cümle şadân oldu bahta

çok:**çokdur:** -dur

Mısra: 15
Çok fazla.

15. Benüm sa'yum senün hâkkuında çokdur
16. Dirîgâ dil-berün inşâfı yokdur

çü:**çü:**

Mısra: 21
Eğer.

21. Çü bile ciddüni 'ışkında ol yâr
22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

çü:

Mısra: 28
Benzetme bağlamında "gibi" edatı.

27. Elüne hâme al tahtîre başla
28. Çü bülbül söze gel tahtîre başla

dahı:**dahı:**

Mısra: 17
Daha.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm
18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

dek:**dek:**

Mısra: 23
Kadar.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

der-hâl:**der-hâl:**

Mısra: 2
Hemen.

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-tâb
2. Gûrüb itdi vü der-hâl oldu nâ-yâb

di:**Didi:** -di

Mısra: 13
Söylemek.

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık
14. N'idem kim tâli 'ün gelmez muvâfık

dil bir id:**dil bir idüp:** -üp

Mısra: 18
Dil birliği etmek, söz birliği yapmak.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm
18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

dil:**dil:**

Mısra: 18
Dil birliği etmek, söz birliği yapmak.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm
18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

dil-ber:**dil-berün:** -ün

Mısra: 16
Gönül alan güzel, sevgili.

15. Benüm sa'yum senün hâkkuında çokdur
16. Dirîgâ dil-berün inşâfı yokdur

dirîgâ:**Dirîgâ:**

Mısra: 16
"Eyyvah, çok yazık" anlamında ünlem.

15. Benüm sa'yum senün hâkkuında çokdur
16. Dirîgâ dil-berün inşâfı yokdur

efgân kıl:**efgân kılâsın:** -a,-sın

Mısra: 24
İnlemek.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

egerci:

egerçi:

Mısra: 6

Doğrusu.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yogıdı arada ‘ayni

el:**elüñe:** -üñ, -e

Mısra: 27

Bedenin bir uzvu, el.

27. Elüñe hâme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

epsem ol:**epsem olmak:** -mak

Mısra: 25

Ses çıkarmamak, suskun olmak.

25. Yaraşmaz saña böyle epsem olmak

26. Hemîşe hem-dem-i derd ü ğam olmak

felek:**Felek:**

Mısra: 5

Gök yüzü.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yogıdı arada ‘ayni

feryâd:**feryâd:**

Mısra: 24

Bağırıp çağırma.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cān

24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgān

fıkr id:**fıkr idüp:** -üp

Mısra: 18

Düşünmek.

17. Yine gel bir daḥı tedbîr idelüm

18. İkimüz fıkr idüp dil bir idelüm

ğam ol:**ğam olmak:** -mak

Mısra: 26

Üzülmek.

25. Yaraşmaz saña böyle epsem olmak

26. Hemîşe hem-dem-i derd ü ğam olmak

gel:**gel:**

Mısra: 17

Gel, uğra.

17. Yine gel bir daḥı tedbîr idelüm

18. İkimüz fıkr idüp dil bir idelüm

gelmez: -mez

Mısra: 14

Bir araya gelmek.

13. Didi iy ḥaste vü bî-çâre ‘âşık

14. N’idem kim ṭâli ‘üñ gelmez

*muvâfık***gelüp:** -üp

Mısra: 10

(Bir maksatla) Bir yere gelmek.

9. Yine ol gice ol yâr-i enîsüm

10. Gelüp ḥalvetde olmışdı celîsüm

ger:**ger:**

Mısra: 23

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cān

24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgān

gibi:**gibi:**

Mısra: 3

Benzerlik edatı.

3. Kamer sultān gibi oturdu taḥta

4. Kevākib cümle şādān oldı baḥta

gice:**gice:**

Mısra: 9

Gece.

9. Yine ol gice ol yâr-i enîsüm

10. Gelüp ḥalvetde olmışdı celîsüm

gönderelüm:

Mısra: 20

Yollamak, ulaştırmak.

19. Yazalum sözi müşğîn ḥāme-y-ile

20. Nigāra gönderelüm nāme-y-ile

gör:***gördi:*** -di

Mısra: 11

Anlamak, fark etmek.

11. Benüm gördi yine âşüfte hâlüm

12. Be-gâyet haddin aşmış

infi 'âlüm

göster:***gösterdi:*** -di

Mısra: 5

Göstermek, görülmesini sağlamak.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yogıdı arada 'ayni

gurub it:***gurub itdi:*** -di

Mısra: 2

Batmak (güneşin batması).

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-tâb

2. Gurub itdi vü der-hâl oldu nâ-yâb

gün:***gün:***

Mısra: 1

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-tâb

2. Gurub itdi vü der-hâl oldu nâ-yâb

haddin aş:***haddin aşmış:*** -mış

Mısra: 12

Ölçüyü kaçırmak, aşırı gitmek.

11. Benüm gördi yine âşüfte hâlüm

12. Be-gâyet haddin aşmış

infi 'âlüm

hakk:***hakkuñda:*** -uñ,-da

Mısra: 15

Bir kimseye sarfedilen ve ancak ona layık olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret.

15. Benüm sa'yum senüñ hakkuñda çokdur

16. Dirîgâ dil-berüñ inşâfı yokdur

hâlî ol:***hâlî olmuşdu:*** -mış, -dı

Mısra: 7

Boşalmak.

7. Cihân agyârdan olmuşdı hâlî

8. Kılup seyyâreler 'arz-ı cemâli

hâlüm: -üm

Mısra: 11

Durum.

11. Benüm gördi yine âşüfte hâlüm

12. Be-gâyet haddin aşmış

infi 'âlüm

halvet:***halvetde:*** -de

Mısra: 10

Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birileriyle baş başa kalma.

9. Yine ol gice ol yâr-i enîsüm

10. Gelüp halvetde olmuşdı celîsüm

hâme:***hâme:***

Mısra: 27

Kalem.

27. Elüñe hâme al tahrîre başla

28. Çü bülbül söze gel takrîre başla

hâme-y-ile: -y-ile

Mısra: 19

Kalem.

19. Yazalum sözi müşğîn hâme-y-ile

20. Nigâra gönderelüm nâme-y-ile

haste:***haste:***

Mısra: 13

Hasta, yorgun.

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık

14. N'idem kim tâli 'uñ gelmez muvâfık

hem-dem-i derd:***hem-dem-i derd:***

Mısra: 26

*Dert arkadaşı.*25. Yaraşmaz saña böyle epsem
olmak26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam
olmak**hemîşe:*****Hemîşe:***

Mısra: 26

*Daima, her zaman.*25. Yaraşmaz saña böyle epsem
olmak26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam
olmak**hurşîd-i cihân-tâb:*****hurşîd-i cihân-tâb: -***

Mısra: 1

*Alemi aydınlatan güneş.*1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-
tâb

2. Ğurûb itdi vü der-hâl oldı nâ-yâb

ışk:***ışkında: -ı, -n, -da***

Mısra: 21

Aşk, sevgi.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yâr

22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

iki:***İkimüz: -müz***

Mısra: 18

Sayı, İki; İki kişi.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm

18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

infi'âl:***infi'âlüm: -üm***

Mısra: 12

Gücenme, hareketlenme.

11. Benüm gördi yine âşüfte hâlüm

12. Be-ğâyet haddin aşmış

infi'âlüm

insâfı:***inşâfı:***

Mısra: 16

*Acımaya, vicdana veya mantığa
dayanan adalet.*15. Benüm sa'yum senün haqqıñda
çokdur

16. Dirîğâ dil-berün inşâfı yokdur

iy:***iy:***

Mısra: 13

"Ey" seslenme edatı.

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık

14. N'idem kim tâli'ün gelmez
muvâfık**iy:**

Mısra: 23

*"Ey" seslenme edatı.*23. Ve ger ni niceye dek böyle iy
cân

24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

kamer:***Kamer:***

Mısra: 3

Ay.

3. Kamer sultân gibi oturdı tahta

4. Kevâkib cümle şadân oldı bahta

kevâkib:***kevâkib:***

Mısra: 4

Yıldızlar.

3. Kamer sultân gibi oturdı tahta

4. Kevâkib cümle şadân oldı bahta

ki:***Ki:***

Mısra: 22

*"Zira, çünkü" anlamında bağlama
edatı.*

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yâr

22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

kim:***kim:***

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık

14. N'idem kim tâli'ün gelmez
muvâfık

meger:***meger:***

Mısra: 1
Ancak.

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-tâb
2. Ğurûb itdi vü der-hâl oldı nâ-yâb

muvâfık:***muvâfık:***

Mısra: 14
Münasip, uygun.

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık
14. N'idem kim tâlî 'ûñ gelmez muvâfık

müşgîn:***müşgîn:***

Mısra: 19
Misk kokulu.

19. Yazalum sözi müşgîn hâme-y-ile
20. Nigâra gönderelüm nâme-y-ile

n'idem:***n'idem:***

Mısra: 14
Ne edeyim, ne yapayım?

13. Didi iy haste vü bî-çâre 'âşık
14. N'idem kim tâlî 'ûñ gelmez muvâfık

nâle:***nâle:***

Mısra: 24
İnilti, inleyiş.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

nâme:***nâme-y-ile: -y-ile***

Mısra: 20
Mektup.

19. Yazalum sözi müşgîn hâme-y-ile
20. Nigâra gönderelüm nâme-y-ile

nâ-yâb ol:***nâ-yâb oldı:-dı***

Mısra: 2
Bulunmaz olmak.

1. Meger bir gün buhurşîd-i cihân-tâb
2. Ğurûb itdi vü der-hâl oldı nâ-yâb

ni:***ni:***

Mısra: 23
Yoksa (Farsça olumsuzluk bildiren edat).

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

nice:***niceye:***

Mısra: 23
Ne zaman

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cân
24. Kılâsın nâle vü feryâd u efgân

nigâr:***nigâra: -a***

Mısra: 20
Güzel yüzlü sevgili

19. Yazalum sözi müşgîn hâme-y-ile
20. Nigâra gönderelüm nâme-y-ile

ol:***ol:***

Mısra: 21
Üçüncü teklik şahıs işaret zamiri.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yâr
22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

ol:

Mısra: 9
" O " işaret sıfatı.

9. Yine ol gice ol yâr-i enîsüm
10. Gelüp halvetde olmışdı celîsüm

ol:

Mısra: 9

"O" 3. tekil şahıs zamiri

9. Yine ol gice ol yār-i enîsüm

10. Gelüp halvetde olmışdı celîsüm

otur:*oṭurdu: -dı*

Mısra: 3

Oturmak.

3. Kamer sultān gibi oṭurdu taḥta

4. Kevākib cümle şādān oldu baḥta

rahm id:*rahm idüp: -üp*

Mısra: 22

Merhamet göstermek.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yār

22. Ki rahm idüp ola yār-ı vefā-dār

sañ:*saña: -a*

Mısra: 25

*"Sen" ikinci teklik zamiri.*25. Yaraşmaz saña böyle epsem
olmak26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam
olmak**sa'y:***sa'yum: -um*

Mısra: 15

*Çalışmak, çabalamak.*15. Benüm sa'yum senüñ ḥaḳḳuñda
çokdur

16. Dirîgā dil-berüñ inşāfı yokdur

sen:*senüñ: -üñ*

Mısra: 15

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*15. Benüm sa'yum senüñ ḥaḳḳuñda
çokdur

16. Dirîgā dil-berüñ inşāfı yokdur

seyyāre:*seyyāreler: -ler*

Mısra: 8

Gezegen.

7. Cihān āgyārdan olmışdı ḥālî

8. Kılup seyyāreler 'arz-ı cemālî

söze gel:*söze gel: -*

Mısra: 28

*Konuşmaya başlamak, bir konuya
girmek.*

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

söz:*sözi: -i*

Mısra: 19

*Söz, konuşma.*19. Yazalum sözi müşğîn ḥāme-y-
ile

20. Nigāra gönderelüm nāme-y-ile

sultān:*sulṭān:*

Mısra: 3

Hükümdar, padişah.

3. Kamer sultān gibi oṭurdu taḥta

4. Kevākib cümle şādān oldu baḥta

şādān ol:*şādān oldu: -dı*

Mısra: 4

Mutlu olmak.

3. Kamer sultān gibi oṭurdu taḥta

4. Kevākib cümle şādān oldu baḥta

sekl:*şekli: -i*

Mısra: 5

Görüntü, görünüş.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yoğidi arada 'ayni

taḥrîr:*taḥrîre: -e*

Mısra: 27

Yazmak.

27. Elüñe hāme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

tahta:**tahta:**

Mısra: 3

Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

3. Kamer sultân gibi oturdu tahta

4. Kevâkib cümle şādân oldu bahta

takrîr:**takrîre:** -e

Mısra: 28

Anlatmak, ifade etmek.

27. Elüñe hâme al taḥrîre başla

28. Çü bülbül söze gel taḥrîre başla

tâli:**tâli:** 'üñ: -üñ

Mısra: 14

Kısmet, baht

13. Didi iy ḥaste vü bî-çâre 'âşık

14. N'idem kim tâli 'üñ gelmez

muvâfık

tedbîr id:**tedbîr idelüm:** -e, -lû, -m

Mısra: 17

Önlem almak.

17. Yine gel bir daḥı tedbîr idelüm

18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

u:**u:**

Mısra: 24

"Ve" bağlacı.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cān

24. Kılâsın nâle vü feryād u efgān

ü:

Mısra: 26

"Ve" bağlacı.

25. Yaraşmaz saña böyle epsem olmak

26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam olmak

ve:**Ve:**

Mısra: 23

"Ve" bağlacı.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cān

24. Kılâsın nâle vü feryād u efgān

vü:**vü:**

Mısra: 13

"Ve" bağlacı.

13. Didi iy ḥaste vü bî-çâre 'âşık

14. N'idem kim tâli 'üñ gelmez

muvâfık

vü:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Meger bir gün buḥurşîd-i cihân-tâb

2. Ğurûb itdi vü der-ḥâl oldu nâ-yâb

vü:

Mısra: 24

"Ve" bağlacı.

23. Ve ger ni niceye dek böyle iy cān

24. Kılâsın nâle vü feryād u efgān

yâr:**yâr:**

Mısra: 21

Sevgili.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yâr

22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

yaraş:**Yaraşmaz:** -maz

Mısra: 25

Yakışmak, uygun olmak.

25. Yaraşmaz saña böyle epsem olmak

26. Hemîşe hem-dem-i derd ü gam olmak

yâr-ı vefâ-dâr ol:**yâr-ı vefâ-dâr ola:** -a

Mısra: 22

Vefalı sevgili olmak.

21. Çü bile ciddüñi 'ışkında ol yâr

22. Ki rahm idüp ola yâr-ı vefâ-dâr

yār-i enîs:**yār-i enîsüm:** -üm

Mısra: 9

Sevgili arkadaş.

9. Yine ol gice ol yār-i enîsüm

10. Gelüp ḥalvetde olmışdı celîsüm

yaz:**Yazalum:** -a, -lum

Mısra: 19

Kaleme almak.

19. Yazalum sözi müşğîn ḥāme-y-ile

20. Nigāra gönderelüm nāme-y-ile

yine:**yine:**

Mısra: 11

"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

11. Benüm gördi yine āşüfte ḥālüm

12. Be-ğāyet ḥaddin aşmış
infî 'ālüm**yine:**

Mısra: 17

"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

17. Yine gel bir dahı tedbîr idelüm

18. İkimüz fikr idüp dil bir idelüm

yine:

Mısra: 5

"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yoğidi arada 'ayni

yine:

Mısra: 9

"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

9. Yine ol gice ol yār-i enîsüm

10. Gelüp ḥalvetde olmışdı celîsüm

yoğ:**yoğidi:** -i, -di

Mısra: 6

Bulunmamak, mevcut olmamak.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yoğidi arada 'ayni

yok:**yoğdur:** -dur

Mısra: 16

*Yok.*15. Benüm sa' yum sentün ḥaḳḳuñda
çoğdur

16. Dirîğā dil-berün inşāfı yoğdur

zeyn:**zeyni:** -i

Mısra: 5

Süs, bezek, ziynet.

5. Felek şekli yine gösterdi zeyni

6. Egerçi yoğidi arada 'ayni

Mesnevi 36

- 1 Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
Elüme hâme aldum ağladum zâr
- 2 Ciger kanı revân oldu gözümden
Biraz yir kan ile yazdum sözümden
- 3 Kamu ahvâlümü mektûba yazdum
Muhabbet-nâmeyi maḥbûba yazdum
- 4 Okudum işbu şî'ri ḥasretile
Belâ vü derd ü âh ü miḥnetile

ağla:***ağladum:*** -du, -m

Mısra: 2

Ağlamak.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

âh:***âh:***

Mısra: 8

"Ah!" üzüntü bildiren ünlem.

7. Oğudum işbu şi'ri hasretile
8. Belâ vü derd ü âh ü miñnetile

aḥvâl:***aḥvâlümi:*** -üm, -i

Mısra: 5

Durum, vaziyet, hal.

5. Kamu aḥvâlümi mektûba yazdum
6. Muḥabbet-nâmeyi maḥbûba yazdum

al:***aldum:*** -du, -m

Mısra: 2

Almak, tutmak.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

belâ:***belâ:***

Mısra: 8

Felaket.

7. Oğudum işbu şi'ri hasretile
8. Belâ vü derd ü âh ü miñnetile

biraz:***Biraz:***

Mısra: 4

Az miktarda.

3. Ciger kanı revân oldu gözümünden
4. Biraz yir kan ile yazdum sözümünden

bu:***Bu:***

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

ciger:***ciger:***

Mısra: 3

Ciger, gönül.

3. Ciger kanı revân oldu gözümünden
4. Biraz yir kan ile yazdum sözümünden

çün:***çün:***

Mısra: 1

"Çünkü" anlamında edat.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

derd:***derd:***

Mısra: 8

Acı, hüzn.

7. Oğudum işbu şi'ri hasretile
8. Belâ vü derd ü âh ü miñnetile

di:***didi:*** -di

Mısra: 1

Söylemek.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

el:***Elüme:*** -üm, -e

Mısra: 2

Bedenin bir uzvu, el.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

göz:***gözümünden:*** -üm, -den

Mısra: 3

Görme organı

3. Ciger kanı revân oldu gözümünden
4. Biraz yir kan ile yazdum sözümünden

hāme:**hāme:**

Mısra: 2
Kalem

1. Bu sözi çün ki didi ol vefā-dār
2. Elüme hāme aldum ağladum zār

hasret:**hasretile:ile**

Mısra: 7
Hasret, özlem.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile
8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

ile:**ile:**

- Mısra: 4
"Beraber, birlikte" anlamlarında edat
3. Ciger kanı revān oldu gözümünden
 4. Biraz yir ған ile yazdum sözümünden

işbu:**işbu:**

Mısra: 7
Bu, işte bu.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile
8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

kamu:**kamu:**

Mısra: 5
Büsbütün, tamamen.

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum
6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

kan:**қан:**

Mısra: 4
Kan.

3. Ciger қанı revān oldu gözümünden
4. Biraz yir ған ile yazdum sözümünden

қанı: -ı

Mısra: 3
Kan.

3. Ciger қанı revān oldu gözümünden
4. Biraz yir ған ile yazdum sözümünden

ki:**ki:**

Mısra: 1
"Ki" bağlacı.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefā-dār
2. Elüme hāme aldum ağladum zār

maḥbūb:**maḥbūba: -a**

Mısra: 6
Sevgili.

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum
6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

mektüb:**mektūba: -a**

Mısra: 5
Mektup

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum
6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

miḥnet:**miḥnetile: -ile**

Mısra: 8
Gam, kader.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile
8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

muḥabbet-nāme:**Muḥabbet-nāmeyi: -y,-i**

Mısra: 6
Aşk mektubu.

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum
6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

oku:**okudum:** -du, -m

Mısra: 7

Okumak.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile

8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

ol:**ol:**

Mısra: 1

"O" üçüncü teklik şahıs işaret zamiri.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefā-dār

2. Elüme hāme aldum ağladum zār

revān ol:**revān oldı:-dı**

Mısra: 3

Akmak.

3. Ciger kanı revān oldı gözümünden

4. Biraz yir kan ile yazdum

sözümünden

söz:**sözi:** -i

Mısra: 1

Söz, konuşma.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefā-dār

2. Elüme hāme aldum ağladum zār

sözümünden: -üm, -den

Mısra: 4

Konuşma, kelam.

3. Ciger kanı revān oldı gözümünden

4. Biraz yir kan ile yazdum

sözümünden

şi'r:**şi'ri:** -i

Mısra: 7

Şiir.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile

8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

ü:**ü:**

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile

8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

ü:

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile

8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

vefā-dār:**vefā-dār:**

Mısra: 1

Vefalı.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefā-dār

2. Elüme hāme aldum ağladum zār

vü:**vü:**

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

7. Okudum işbu şi'ri hasretile

8. Belā vü derd ü āh ü miḥnetile

yaz:**yazdum:** -du, -m

Mısra: 4

Yazmak, kaleme almak.

3. Ciger kanı revān oldı gözümünden

4. Biraz yir kan ile yazdum

sözümünden

yazdum: -du, -m

Mısra: 5

Yazmak, kaleme almak.

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum

6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

yazdum: -du, -m

Mısra: 6

Yazmak, kaleme almak.

5. Kamu aḥvālümü mektūba yazdum

6. Muḥabbet-nāmeyi maḥbūba yazdum

yir:**yir:**

Mısra: 4

Yemek, gam yemek.

3. Ciger kanı revān oldı gözümünden

4. Biraz yir kan ile yazdum sözümünden

zār:

zār:

Mısra: 2

İnlemek.

1. Bu sözi çün ki didi ol vefâ-dâr
2. Elüme hâme aldum ağladum zâr

Mesnevi 37

- 1 Didüm iy nāme-i ferhunde-aḥter
Ki sensin ol hümā-yı ‘anberîn-per
- 2 Birûnuñ mazhar-ı luṭf u melāḥat
Derûnuñ maḥzen-i nûr u sa‘âdet
- 3 Kāmu nuṭkuñ faṣîḥ ammā zebānsuz
Sözüñi ‘arzidersin tercemānsuz
- 4 Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı sensin
Kāmu derd ehlinüñ hem-rāzı sensin
- 5 Tapuñda her ne kim ola emānet
Virûsüñ şāhibine bî-hiyānet
- 6 Kāmu ‘āşıkıların sensin resûl
Kerem kıl ḥurrem eyle ben melûl
- 7 Benüm ḥālüm var ol dil-dāra ‘arżit
Yürekde yara iden yāra ‘arż it
- 8 Velîkin ellerin öpdükde yārüñ
Selāmını irür ben bî-karāruñ
- 9 Digil bir ‘āşık-ı āşüfte vardır
Gözüñ-teḥ baḥtî dā’im ḥufte vardır
- 10 Kāra zülfüñ gibidür bî-karār ol
Belāñile şehîr-i rûzgār ol
- 11 Dehānuñ gibidür dil-teng dā’im
Turupdur ‘ışkuñuñ yolında kā’im
- 12 Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat
Geçüp ‘ālemden itmiş terk-i lezzāt
- 13 Lebüñ gibi şeker yağar sözinden
Dişüñ gibi dürer töker gözinden
- 14 Cemālüñ gibidür göñli münevver
Kāra zülfüñ gibi ḥālî mükedder
- 15 Lebüñ gibi sözidür rāḥat-ı rūḥ
Derûnuñda muḥabbet bāb-ı meftûḥ
- 16 Dilinde zikri dā’im aduñuzdur
Ki siz Şîrînsiz ol Ferhāduñuzdur
- 17 Ğarîb u ‘āşık u bî-çāre düşmiş
Firākuñdan yakılmış nāra düşmiş

- 18 Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne
Anı omayasın bu āsitāne
- 19 Eger okdur ulun ullua lāyık
Velî yokdur yoluda boye şādık
- 20 uludur n ki der-gāhuda hodur
Ve ger tutsaq-durur āhuda hodur
- 21 Tr iy nāme adem-rencde ılıl
Var ol yāra sz sencde ılıl
- 22 Ou bu ş'ri yāra yana yana
Pes andan gir dn olıl revāne

ad:**aduñuzdur:** -u, -ñuz, -dur

Mısra: 31

İsim.

31. Dilinde zikri dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhâduñuzdur

'âlem:**'âlemden:** -den

Mısra: 24

Dünya.

23. Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat

24. Geçüp 'âlemden itmiş terk-i

lezzât

ammā:**ammā:**

Mısra: 5

Ancak.

5. Kamu nuṭṭuñ faşîḥ ammā

zebânsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemânsuz

an:**andan:-dan**

Mısra: 44

Daha sonra.

43. Oku bu şi'ri yâra yana yana

44. Pes andan girü dön olgıl revâne

anı: -n, -ı

Mısra: 36

" O" işaret zamiri.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamâne

36. Anı kıomayasın bu āsitāne

'arz id:**'arz idersin:-er,-sin**

Mısra: 6

Sunmak, takdim etmek.

5. Kamu nuṭṭuñ faşîḥ ammā

zebânsuz

6. Sözüñi 'arzi dersin tercemânsuz

'arz it:**'arz it:** -

Mısra: 13

*Anlatmak, söylemek.*13. Benüm ḥālüm var ol dil-dāra
'arz it

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

āsītān:**āsītāne:** -e

Mısra: 36

Kapı, eşik.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamâne

36. Anı kıomayasın bu āsitāne

'āşık:**'āşık:**

Mısra: 33

Aşık, sevdalı.

33. Ğarîb u 'āşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra

düşmiş

'āşık-ı āşüfte:**'āşık-ı āşüfte:**

Mısra: 17

Perişan aşık.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im ḥufte vardur

'āşık:**'āşık-laruñ:** -lar,-uñ

Mısra: 11

Sevdalı, aşık.

11. Kamu 'āşık-laruñ sensin resûlî

12. Keremkılḥurrem eyle ben
melûlî**bāb-ı meftûh:****bāb-ı meftûh:** -

Mısra: 30

Açılmış kapı.

29. Lebûñ gibi sözidür rāḥat-ı rûḥ

30. Derûnuñda muḥabbet bāb-ı
meftûḥ**baht:****bahtı:** -ı

Mısra: 18

Talih, şans.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im ḥufte
vardur

belā:***belāñile:*** -ñ,-ile

Mısra: 20

Felaket, afet.

19. Kara zülfün gibidür bî-ķarār ol

20. Belāñile şehîr-i rûzgār ol

ben:***ben:***

Mısra: 12

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Kamu 'āşıkıların sensin resûlî

12. Keremkılhurrem eyle ben
melûlî***ben:***

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Velîkin ellerin öpdükde yârûñ

16. Selāmını irür ben bî-ķarāruñ

benüm: -üm

Mısra: 13

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arzî

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

bî-ķāre:***bî-ķāre:***

Mısra: 33

Çaresiz.

33. Ğarîb u 'āşık u bî-ķāre düşmiş

34. Firāķuñdan yakılmış nāra
düşmiş**bî-hiyānet:*****bî-hiyānet:***

Mısra: 10

İhanetsiz.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet

10. Virürsüñ şāhibine bî-hiyānet

bî-ķarār:***bî-ķarār:***

Mısra: 19

Huzursuz.

19. Kara zülfün gibidür bî-ķarār ol

20. Belāñile şehîr-i rûzgār ol

bî-ķarāruñ: -uñ

Mısra: 16

Kararsız, huzursuz.

15. Velîkin ellerin öpdükde yârûñ

16. Selāmını irür ben bî-ķarāruñ

bir:***bir:***

Mısra: 17

"Bir" sayı sıfatı.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardır

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur**birün:*****birünüñ:*** -uñ

Mısra: 3

Dış.

3. Birünüñmazhar-ı luṭf u melāḥat

4. Derünüñ maḥzen-i nūr u sa'ādet

böyle:***böyle:***

Mısra: 38

*"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.*

37. Eger çokdur kılun kulluğa lāyık

38. Velîyokdur yoluñda böyle şādık

bu:***bu:***

Mısra: 36

"Bu" işaret sıfatı

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne

36. Anı kıomayasın bu āsitāne

bu:

Mısra: 43

"Bu" işaret sıfatı

43. Oķu bu şî'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olğıl revāne

cemāl:***cemālūñ:*** -üñ

Mısra: 27

*Yüz.*27. Cemālūñ gibidür göñli
münevver

28. Kara zülfün gibi hālî mükedder

çāh:***çāhuñda:*** -uñ,-da

Mısra: 40

Kuyu, çukur.

39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda hoşdur

40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda hoşdur

çok:***çokdur:*** -dur

Mısra: 37

Fazla.

37. Eger çokdur kulan kulluğa layık

38. Velîyoğdur yoluñda böyle şadık

çün:***çün:***

Mısra: 39

"Çünkü" anlamında edat.

39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda hoşdur

40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda hoşdur

dā'im:***dā'im:***

Mısra: 18

Her zaman, daima.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte vardur

dā'im:

Mısra: 21

Her zaman, daima.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında kâ'im

dā'im:

Mısra: 31

Her zaman, daima.

31. Dilinde zikri dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol Ferhāduñuzdur

dehān:***dehānuñ:*** -uñ

Mısra: 21

Ağız.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında kâ'im

derd:***derd:***

Mısra: 8

Hüzün, keder

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı sensin

der-gāh:***der-gāhuñda:*** -uñ,-da

Mısra: 39

Kapı, eşik.

39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda hoşdur

40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda hoşdur

derün:***derūnuñ:*** -un

Mısra: 4

Gönül.

3. Birūnuñmazhar-ı luṭf u melāḥat

4. Derūnuñ maḥzen-i nūr u sa'adet

derūnuñda: -uñ,-da

Mısra: 30

Gönül.

29. Lebün gibi sözidür rāḥat-ı rüh

30. Derūnuñda muḥabbet bāb-ı meftūh

di:***didüm:*** -dü,-m

Mısra: 1

Söylemek.

1. Didüm iy nāme-i ferḥunde-aḥter

2. Ki sensin ol hümā-yı 'anberîn-per

digil: -gil

Mısra: 17
Söylemek.

17. Digil bir 'aşık-ı âşüfte vardır

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte vardır

dil-dār:

dil-dāra: -a

Mısra: 13
Gönül alan sevgili.

13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arzit

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

dil:

dilinde: -in,-de

Mısra: 31
Dil, lisan.

31. Dilinde zikri dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol
Ferhāduñuzdur

dil-teng:

dil-teng:

Mısra: 21
Gönlü daralmış.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında
kā'im

diş:

dişüñ: -üñ

Mısra: 26
Diş.

25. Lebüñ gibi şeker yağar
sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

dön:

dön:

Mısra: 44
Geri gelmek.

43. Oķu bu ş'i'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olgıl revāne

dürer:

dürer:

Mısra: 26
İnciler.

25. Lebüñ gibi şeker yağar
sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

düş:

düşmiş: -miş

Mısra: 33
Bir duruma düşmek.

33. Ğarîb u 'aşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmiş

düşmiş: -miş

Mısra: 34
Bir duruma düşmek.

33. Ğarîb u 'aşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmiş

eger:

Mısra: 37
"Eğer, şayet" anlamındaki şart
edatı.

37. Eger çokdur kılun kulluğa
lāyık

38. Velîyoķdur yoluñda böyle şādık

ehli:

ehli:

Mısra: 7
Bir işi yapan, erbap.
7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin
8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı
sensin

ehlinüñ: -nüñ

Mısra: 8
Bir işi yapan, erbap.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı
sensin

el:

ellerin: -ler, -in

Mısra: 15
El.

15. Velîkin ellerin öpdükde yārüñ

16. Selāmını irür ben bî-ķarāruñ

emānet ol:***emānet ola:-a***

Mısra: 9

Emanet olan.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet

10. Virürsüñ şāhibine bî-hiyānet

faşîh:***faşîh:***

Mısra: 5

Açık, anlaşılır ve düzgün ifade.

5. Kamu nutkuñ faşîh ammā

zebānsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

ferhād:***ferhāduñuzdur:*** -u, -ñuz, -dur

Mısra: 32

*"Ferhat"; Ferhat ile Şirin**hikayesinin erkek kahramanıdır.*

31. Dilinde zikri dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhāduñuzdur

firāk:***firākuñdan:*** -uñ, -dan

Mısra: 34

Ayrılık.

33. Ğarîb u 'âşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra

düşmiş

ğarîb:***ğarîb:***

Mısra: 33

garip, gurbette bulunan.

33. Ğarîb u 'âşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra

düşmiş

geç:***geçüp:*** -üp

Mısra: 24

Vazgeçmek.

23. Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat

24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i

lezzāt

ger:***ger:***

Mısra: 40

Eğer edatı.

39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda hoşdur

40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda hoşdur

gibi:***gibi:***

Mısra: 23

Benzerlik edatı.

23. Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat

24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i lezzāt

gibi:

Mısra: 25

Benzerlik edatı.

25. Lebüñ gibi şeker yağar sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

gibi:

Mısra: 26

Benzerlik edatı.

25. Lebüñ gibi şeker yağar sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

gibi:

Mısra: 28

Benzerlik edatı.

27. Cemālüñ gibidür göñli münevver

28. Kara zülfüñ gibi hālî mükedder

gibi:

Mısra: 29

Benzerlik edatı.

29. Lebüñ gibi sözidür rāhat-ı rüh

30. Derūnuñda muḥabbet bāb-ı meftūh

gibidür: -dür

Mısra: 19

Benzetme edatı.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-ḳarār ol

20. Belāñile şehîr-i rüzgār ol

gibidür: -dür

Mısra: 21

Benzetme edatı.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında
kâ'im***gibidür:*** -dür

Mısra: 27

*Benzetme edatı.*27. Cemālūñ gibidür göñli
münevver

28. Kāra zülfūñ gibi hāli mükedder

girü:***girü:***

Mısra: 44

Geri, tekrar.

43. Oķu bu ūi'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olgıl revāne

göñl:***göñli:*** -i

Mısra: 27

*Yürek.*27. Cemālūñ gibidür göñli
münevver

28. Kāra zülfūñ gibi hāli mükedder

göz:***gözinden:*** -in, -den

Mısra: 26

*Görme organı.*25. Lebüñ gibi ūeker yağar
sözinden

26. Dişūñ gibi dürer töker gözinden

gözün: -ün

Mısra: 18

görme organı.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur***hāl:******hāli:*** -i

Mısra: 28

Durum, vaziyet.

27. Cemālūñ gibidür göñli münevver

28. Kāra zülfūñ gibi hāli mükedder

hālüm: -üm

Mısra: 13

*Durum.*13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arz it

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

hem-rāz:***hem-rāzı:*** -ı

Mısra: 8

*sırdaş*7. Ne kimşayd ehli var ūeh-bāzı
sensin8. Kāmu derd ehlinūñ hem-rāzı
sensin***her:******her:***

Mısra: 9

"Her bir" anlamında belgisiz sıfat.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet

10. Virürsūñ ūāhibine bî-hiyānet

hoş:***hoşdur:*** -dur

Mısra: 39

*Mutlu.*39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda
hoşdur40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda
hoşdur***hoşdur:*** -dur

Mısra: 40

*İyi, güzel.*39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda
hoşdur40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda
hoşdur***hufte:******hufte:***

Mısra: 18

Yatmış, uyumuş.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur***hurrem eyle:******hurrem eyle:*** -

Mısra: 12

Mutlu etmek.

11. Kāmu 'āşıklarūñ sensin resūli

12. Kerem kıl hurrem eyle ben
melūli

hümā-yı 'anberîn-per:**hümā-yı 'anberîn-per: -**

Mısra: 2

Kanatları mıs kokan hüma kuşu.

1. Didüm iy nāme-i ferhunde-aḥter

2. Ki sensin ol hümā-yı 'anberîn-per

'ışk:**'ışkuñuñ:** -u, -ñuñ

Mısra: 22

Aşk, sevgi.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında
kâ'im**iki kat ol:****iki kat olmuş:**-mış

Mısra: 23

İki büküm olmak.

23. Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat

24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i
lezzāt**ir:****irür:** -ür

Mısra: 16

Erişmek, ulaşmak.

15. Velîkin ellerin öpdükde yārūñ

16. Selāmını irür ben bî-ḡarāruñ

iy:**iy:**

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Didüm iy nāme-i ferhunde-aḥter

2. Ki sensin ol hümā-yı 'anberîn-per

iy:

Mısra: 35

"Ey" seslenme edatı.

35. Revā mıdır ki iy şāh-ı zamāne

36. Anı ḡomayasın bu āsitāne

iy:

Mısra: 41

*"Ey" seslenme edatı.*41. Tur iy nāme ḡadem-rencîde
kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

ḡadem-rencîde kıl:**ḡadem-rencîde kılğıl:** -ğıl

Mısra: 41

*Adım atmak, yönelmek.*41. Tur iy nāme ḡadem-rencîde
kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

kā'im:**kā'im:**

Mısra: 22

Sağlam.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında
kâ'im**kamu:****kamu:**

Mısra: 11

Bütün.

11. Kamu 'aşıkıların sensin resūl

12. Kerem kıl ḡurrem eyile ben
melūl**kamu:**

Mısra: 5

*Büsbütün, tamamen.*5. Kamu nuṭṭuñ faşîḡ ammā
zebānsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

kamu:

Mısra: 8

*Bütün, tüm.*7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı
sensin**kara:****kara:**

Mısra: 19

Siyah.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-ḡarār ol

20. Belāñile şehîr-i rüzḡār ol

ķara:

Mısra: 28
Siyah

27. Cemālūñ gibidür gönli
münevver
28. Ķara zūlfūñ gibi ħali mükedder

ķaş:

ķaşuñ: -un
Mısra: 23
Kaş.

23. Kaşuñ ķavsi gibi olmış iki ķat
24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i
lezzāt

ķavs:

ķavsi: -i
Mısra: 23
Yay.

23. Kaşuñ ķavsi gibi olmış iki ķat
24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i
lezzāt

ķerem ķıl:

ķerem ķıl: -
Mısra: 12
İyilik etmek.

11. Ķamu 'āşıklarūñ sensin resūlı
12. Ķerem ķıl ħurrem eyle ben
melūlı

ķi:

ķi:
Mısra: 2
"Ki" bağlacı.

1. Didüm iy nāme-i ferħunde-aħter
2. Ki sensin ol ħümā-yı 'anberîn-
per

ķi:

Mısra: 32
"Zira, ķünkü" anlamında bağlama
edatı.

31. Dilinde zıķri dā'im aduñuzdur
32. Ki siz Şîrînsiz ol
Ferħaduñuzdur

ķi:

Mısra: 35
"Ki" bağlacı.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne
36. Anı ķomayasın bu āsitāne

ķi:

Mısra: 39
"Ki" bağlacı.

39. Ķuluñdur ħün ki der-gāhuñda
ĥoşdur
40. Ve ger tutsaķ-durur ħāhuñda
ĥoşdur

ķim:**ķim:**

Mısra: 7
"Ki" bağlacı.

7. Ne ķimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin
8. Ķamu derd ehlinūñ hem-rāzı
sensin

ķim:

Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

9. Tapuñda her ne ķim ola emānet
10. Virürsūñ şāĥibine bî-hiyānet

ķo:

ķomayasın: -ma, -y,-a, -sın
Mısra: 36
Bırakmak, koymak.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne
36. Anı ķomayasın bu āsitāne

ķul:

ķulluğa: -luğ,-a
Mısra: 37
Hizmetçi.

37. Eger çokdur ķulun ķulluğa lāyık
38. Velîyoķdur yoluñda böyle şādık

ķulun: -uñ

Mısra: 37
Köle, hizmetkar.

37. Eger çokdur ķulun ķulluğa lāyık
38. Velîyoķdur yoluñda böyle şādık

ḳuluñdur: -uñ,-dur

Mısra: 39

Hizmetçi.

39. Ḳuluñdur çün ki der-gāhuñda
hoşdur

40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda
hoşdur

lāyık:

lāyık:

Mısra: 37

Uygun, yaraşır.

37. Eger çokdur ḳulun ḳulluğa
lāyık

38. Velîyokdur yoluñda böyle şādık

leb:

lebüñ: -ün

Mısra: 25

Dudak.

25. Lebüñ gibi şeker yağar
sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

lebüñ: -üñ

Mısra: 29

Dudak.

29. Lebüñ gibi sözidür rāḥat-ı rûh

30. Derüñuñda muḥabbet bāb-ı
meftûh

maḥzen-i nûr:

maḥzen-i nûr: -

Mısra: 4

Nur kaynağı.

3. Birüñuñ mazḥar-ı luṭf u melāḥat

4. Derüñuñ maḥzen-i nûr u sa'âdet

mazḥar-ı luṭf:

mazḥar-ı luṭf: -

Mısra: 3

İyiliklere, lütuflara erişen.

3. Birüñuñ mazḥar-ı luṭf u melāḥat

4. Derüñuñ maḥzen-i nûr u sa'âdet

melāḥat:

melāḥat:

Mısra: 3

Güzellik, tatlılık.

3. Birüñuñ mazḥar-ı luṭf u melāḥat

4. Derüñuñ maḥzen-i nûr u sa'âdet

melûl:

melûl: -ı

Mısra: 12

Kederli, gamlı

11. Ḳamu'āşıkıların sensin resûlî

12. Keremḳılıḥurrem eyle ben
melûlî

mı:

mıdur: -dur

Mısra: 35

"Mi" soru edatı.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne

36. Anı ḳomayasın bu âsitāne

muḥabbet:

muḥabbet:

Mısra: 30

Sevgi.

29. Lebüñ gibi sözidür rāḥat-ı rûh

30. Derüñuñda muḥabbet bāb-ı
meftûh

mükedder:

mükedder:

Mısra: 28

Kederli, üzgün.

27. Cemālûñ gibidür gönli
münevver

28. Ḳara zülfüñ gibi ḥālî mükedder

münevver:

münevver:

Mısra: 27

Aydınlık, parlak.

27. Cemālûñ gibidür gönli
münevver

28. Ḳara zülfüñ gibi ḥālî mükedder

nāme:**nāme:**

Mısra: 41

Mektup.

41. Tur iy nāme kadem-rencîde
kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

nāme-i ferhunde-ahter:**nāme-i ferhunde-ahter: -**

Mısra: 1

Yıldızı kutlu mektup.

1. Didüm iy nāme-i ferhunde-ahter

2. Ki sensin ol hümā-yı 'anberîn-
per

nār:**nār: -a**

Mısra: 34

Ateş

33. Ğarîb u 'āşık u bî-çāre düşmiş

34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmüş

ne:**Ne:**

Mısra: 7

"Her ne, ne kadar" anlamlarında
soru sıfatı.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı
sensin

ne:

Mısra: 9

"hangi şey" anlamında soru zamiri.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet

10. Virürsüñ şāhibine bî-hiyānet

nutk:**nutkuñ: -uñ**

Mısra: 5

Söz, kelâm.

5. Kamu nutkuñ faşîh ammā
zebānsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

oku:**oku:**

Mısra: 43

Okumak, anlamak.

43. Oku bu şi'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olğıl revāne

ol:**ol:**

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arzit

14. Yürekde yara iden yāra 'ariz it

ol:

Mısra: 19

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-ğarār ol

20. Belāñile şehîr-i rüzgār ol

ol:

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

1. Didüm iy nāme-i ferhunde-ahter

2. Ki sensin ol hümā-yı 'anberîn-
per

ol:

Mısra: 20

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-ğarār ol

20. Belāñile şehîr-i rüzgār ol

ol:

Mısra: 32

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

31. Dilinde zikri dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhāduñuzdur

ol:

Mısra: 42

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

41. Tur iy nāme kadem-rencîde kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

öp:**öpdükde: -dükde**

Mısra: 15

Öpmek.

15. Velîkin ellerin öpdükde yārūñ

16. Selāmını irür ben bî-ğarārūñ

pes:**Pes:**

Mısra: 44
Sonran.

43. Oğu bu şi'ri yāra yana yana
44. Pes andan girü dön olğıl revāne

rāhat-ı rüh:**rāhat-ı rüh: -**

Mısra: 29
Can huzuru, can ferahlığı.

29. Lebün gibi sözidür rāhat-ı rüh
30. Derününda muhabbet bāb-ı meftūh

resül:**resül: -ı**

Mısra: 11
Elçi, peygamber.

11. Kamu 'āşıklarun sensin resülü
12. Keremkılhurrem eyle ben melülü

revā:**revā:**

Mısra: 35
Uygun.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne
36. Anı kıomayasın bu āsītāne

revāne ol:**revāne olğıl: -ğıl**

Mısra: 44
Yola koyulmak, gitmek.

43. Oğu bu şi'ri yāra yana yana
44. Pes andan girü dön olğıl revāne

sa'ādet:**sa'ādet:**

Mısra: 4
Mutluluk.

3. Birünüñmaẓhar-ı luṭf u melāḥat
4. Derünüñ maḥzen-i nūr u sa'ādet

şādık:**şādık:**

Mısra: 38
Sadakatli, içten bağılı kimse.
37. Eger çokdur kıulun kıulluğa lāyık
38. Velıyokdur yoluñda böyle şādık

şāhib:**şāhibine: -i, -n, -e**

Mısra: 10
sahip, malik.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet
10. Virürsün şāhibine bî-hiyānet

şayd:**şayd:**

Mısra: 7
Avlamak.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı sensin
8. Kamu derd ehlinün hem-rāzı sensin

selām:**Selāmını: -ı, -n, -ı**

Mısra: 16
Esenlik dileme sözü.

15. Velîkin ellerin öpdükde yārün
16. Selāmını irür ben bî-karāruñ

sencîde kıl:**sencîde kılgıl: -ğıl**

Mısra: 42
Dikkatlice konuşmak, sözleri yerinde söylemek.

41. Tur iy nāme kadem-rencîde kılgıl
42. Var ol yāra sözün sencîde kılgıl

sen:**sensin: -sin**

Mısra: 11
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

11. Kamu 'āşıklarun sensin resülü
12. Keremkılhurrem eyle ben melülü

sensin: -sin

Mısra: 2
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

1. Didüm iy nāme-i ferḥunde-aḥter
2. Ki sensin ol hüma-yı 'anberîn-per

sensin: -sin

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bâzı
sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-râzı
sensin

sensin: -sin

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bâzı
sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-râzı
sensin

siz:

siz:

Mısra: 32

İkinci çoğul şahıs zamiri.

31. Dilinde zikri dâ'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhâduñuzdur

söz:

sözidür: -i,-dür

Mısra: 29

Konuşma, kelim.

29. Lebüñ gibi sözidür rāhat-ı rûh

30. Derünuñda muhabbet bāb-ı

meftûh

sözinden: -in,-den

Mısra: 25

Konuşma, kelim.

25. Lebüñ gibi şeker yağar

sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

sözünü: -üñ

Mısra: 42

Konuşma, söz.

41. Tır iy nāme kadem-rencîde

kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

sözünü: -üñ,-i

Mısra: 6

Konuşma.

5. Kamu nuṭkuñ faşîh ammā zebānsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

şāh-ı zamāne:

şāh-ı zamāne: -

Mısra: 35

Devrin sultanı.

35. Revā mıdur ki iy şāh-ı zamāne

36. Anı komayasın bu āsitāne

şeh-bāz:

şeh-bāzı: -ı

Mısra: 7

Avcı.

7. Ne kimşayd ehli var şeh-bâzı

sensin

8. Kamu derd ehlinüñ hem-râzı

sensin

şehîr-i rûzgār:

şehîr-i rûzgār: -

Mısra: 20

Yaşam şehri.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-karār ol

20. Belāñile şehîr-i rûzgār ol

şeker:

şeker:

Mısra: 25

Şeker

25. Lebüñ gibi şeker yağar

sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

şi'r:

şi'ri: -i

Mısra: 43

Şiir.

43. Oğu bu şi'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olğıl revāne

Şîrîn:

Şîrînsiz: -siz

Mısra: 32

Hüsrev ü Şîrin hikâyesinin kadın
kahramanı

31. Dilinde zikri dâ'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhâduñuzdur

tapuñ:

tapuñda: -da
Mısra: 9
Kapı, eşik.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet
10. Virürsüñ şāhibine bî-hiyānet

tek:

tek:
Mısra: 18
"Gibi" edatı.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur
18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur

tercemān:

tercemānsuz: -suz
Mısra: 6
Çevirmen.

5. Kamu nuṭkuñ faşîh ammā
zebānsuz
6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

terk-i lezzāt it:

terk-i lezzāt itmiş:-miş
Mısra: 24
Dünya zevklerini terk etmek.

23. Kaşuñ kavsi gibi olmuş iki kat
24. Geçüp 'ālemden itmiş terk-i
lezzāt

tök:

töker: -er
Mısra: 26
Dökmek.

25. Lebüñ gibi şeker yağar
sözinden
26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

tur:

tur:
Mısra: 41
Ayağa kalkmak.

41. Tur iy nāme kadem-rencîde
kılğıl
42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

turupdur: -up, -dur
Mısra: 22
T. Durmak, beklemek.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im
22. Turupdur 'ışkuñuñ yolında
kā'im

tutsak:

tutsak-durur: -du, -r, -ur
Mısra: 40
*Hapsedilmiş, özgürlüğü elinden
alınmış.*

39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda
hoşdur
40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda
hoşdur

u:

u:
Mısra: 3
"Ve" bağlacı.
3. Birünuñ mazhar-ı luṭf u melāḥat
4. Derünuñ maḥzen-i nūr u sa'ādet

u:
Mısra: 33
"Ve" bağlacı.

33. Ğarîb u 'āşık u bî-çāre düşmiş
34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmiş

u:
Mısra: 33
"Ve" bağlacı.

33. Ğarîb u 'āşık u bî-çāre düşmiş
34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmiş

u:
Mısra: 4
"Ve" bağlacı.

3. Birünuñ mazhar-ı luṭf u melāḥat
4. Derünuñ maḥzen-i nūr u sa'ādet

var:

var:
Mısra: 13
(Birinin yanına) gitmek.

13. Benüm ḥālüm var ol dil-dāra
'arzit
14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

var:

Mısra: 42

*Bir maksat için bir yere gitmek.*41. Tur iy nāme kadem-rencîde
kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

var:

Mısra: 7

*bulunma, mevcut olma*7. Ne kimşayd ehli var şeh-bāzı
sensin8. Kamu derd ehlinüñ hem-rāzı
sensin**vardur:** -dur

Mısra: 17

Bulunan.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur**vardur:** -dur

Mısra: 18

Bulunan.

17. Digil bir 'āşık-ı āşüfte vardur

18. Gözüñ-tek bahtı dā'im hufte
vardur**ve:****ve:**

Mısra: 40

*"Ve" bağlacı.*39. Kuluñdur çün ki der-gāhuñda
hoşdur40. Ve ger tutsak-durur çāhuñda
hoşdur**velî:****velî:**

Mısra: 38

*Ancak, fakat.*37. Eger çokdur kulun kulluğa
lâyık

38. Velîyoğdur yoluñda böyle şādık

velîkin:**velîkin:**

Mısra: 15

Ama, fakat, lakin.

15. Velîkin ellerin öpdükde yāruñ

16. Selāmını irür ben bî-karāruñ

vir:**virürsüñ:** -ür,-süñ

Mısra: 10

Teslim etmek.

9. Tapuñda her ne kim ola emānet

10. Virürsüñ şāhibine bî-hiyānet

yağ:**yağar:** -ar

Mısra: 25

*Yağmak, düşmek.*25. Lebüñ gibi şeker yağar
sözinden

26. Dişüñ gibi dürer töker gözinden

yakıl:**yakılmış:** -mış

Mısra: 34

Yanılmak.

33. Garîb u 'āşık u bî-çāre düşmüş

34. Firākuñdan yakılmış nāra
düşmüş**yana yana:****yana yana:** -

Mısra: 43

İçtenlikle.

43. Oku bu şi'ri yāra yana yana

44. Pes andan girtü dön olğıl revāne

yara id:**yara iden:** -en

Mısra: 14

*Gönülü yaralayan (kalbı kıran).*13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arz it

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

yāra: -a

Mısra: 14

*Sevgili.*13. Benüm hālüm var ol dil-dāra
'arzit

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

yāra: -a

Mısra: 42

Sevgili

41. Tur iy nāme kadem-rencîde

kılğıl

42. Var ol yāra sözüñ sencîde kılğıl

yāra: -a

Mısra: 43

Sevgili.

43. Oğu bu şi'ri yāra yana yana

44. Pes andan girü dön olğıl revāne

yārūñ: -uñ

Mısra: 15

Sevgili

15. Velîkin ellerin öpdükde yārūñ

16. Selāmını irür ben bî-ķarāruñ

yok:**yokdur:** -dur

Mısra: 38

Bulunmamak

37. Eger çokdur ķulun ķulluğa

lāyık

38. Velîyokdur yoluñda böyle şādık

vol:**yolında:** -ın, -da

Mısra: 22

Uğruna.

21. Dehānuñ gibidür dil-teng dā'im

22. Turupdur 'ışķuñuñ yolında

ķā'im

yoluñda: -uñ, -da

Mısra: 38

Yol, izlenilen din yolu.

37. Eger çokdur ķulun ķulluğa

lāyık

38. Velîyokdur yoluñda böyle şādık

yürek:**yürekde:** -de

Mısra: 14

Gönül, kalp

13. Benüm hālüm var ol dil-dāra

'arzit

14. Yürekde yara iden yāra 'arz it

zebān:**zebānsuz:** -suz

Mısra: 5

Dil.

5. Kamu nuţķuñ faşîh ammā

zebānsuz

6. Sözüñi 'arzidersin tercemānsuz

zıkr:**zıkrî:** -i

Mısra: 31

Anma, anılma.

31. Dilinde zıkrî dā'im aduñuzdur

32. Ki siz Şîrînsiz ol

Ferhāduñuzdur

zülfi:**zülfüñ:** -üñ

Mısra: 19

Saç.

19. Kara zülfüñ gibidür bî-ķarār ol

20. Belāñile şehîr-i rüzgār ol

zülfüñ: -üñ

Mısra: 28

Saç.

27. Cemālūñ gibidür göñli

münevver

28. Kara zülfüñ gibi hālî mükedder

Mesnevi 38

- 1 Çü nāme açdı bāl ü per muraşsa‘
‘Arūs-ı bîkr-veş yüzinde mîkna‘
- 2 Gelüp irişdi dergāhına yārūñ
Kamer-ṭal‘at ḥabîb-i gül-‘izāruñ
- 3 Umar kim vîre destūr ol perî-ruḥ
Girüp şatranc-ı ‘ışka oynaya ruḥ
- 4 Olıcak muṭṭali‘ şāh ol ḥaberdan
Didi destūr-durur rāh-ı nazardan
- 5 Girüp çün nāme öpdî ellerini
Revān itdi feşāḥat dillerini
- 6 Pes anda her ne kim olmışdı taḥrîr
Nigārînüñ öñinde kıldı taḥrîr

aç:***açdı:*** -dı

Mısra: 1

(kanat) açmak.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşşa‘

2. ‘Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıkna‘

anda: -n, -da

Mısra: 11

"O" 3. teklik işaret zamiri.

11. Pes anda her ne kim olmuşdı

tahrîr

12. Nigârînüñ öñinde kıldı taqrîr

‘arūs-ı bıkır-veş:***‘arūs-ı bıkır-veş:*** -

Mısra: 2

El değmemiş gelin gibi.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşşa‘

2. ‘Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıkna‘

bāl:***bāl:***

Mısra: 1

Kol.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşşa‘

2. ‘Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıkna‘

çü:***çü:***

Mısra: 1

"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşşa‘

2. ‘Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıkna‘

çün:***çün:***

Mısra: 9

"Çünkü" anlamında edat.

9. Girüp çün nāme öpdî ellerini

10. Revân itdi feşâhat dillerini

dergâh:***dergâhına:*** -ı, -na

Mısra: 3

Makam, huzur.

3. Gelüp irişdi dergâhına yârüñ

4. Kamer-ţal‘at habîb-i gül-‘izâruñ

destûr vir:***destûr vire:*** -e

Mısra: 5

İzin vermek.

5. Umar kim vire destûr ol perî-ruḥ

6. Girüp şatranc-ı ‘ışķa oynaya ruḥ

destûr:***destûr:***

Mısra: 8

İzin, müsaade.

7. Olıcak muṭṭalı‘ şâḥ ol ḥaberdan

8. Didi destûr-durur rāḥ-ı nazardan

di:***Didi:*** -dı

Mısra: 8

Söylemek.

7. Olıcak muṭṭalı‘ şâḥ ol ḥaberdan

8. Didi destûr-durur rāḥ-ı nazardan

dil:***dillerini:*** -ler,-i,-n,-i

Mısra: 10

Dil, konuşma dili.

9. Girüp çün nāme öpdî ellerini

10. Revân itdi feşâhat dillerini

dur:***durur:*** -ur

Mısra: 8

Bildirme hali eki.

7. Olıcak muṭṭalı‘ şâḥ ol ḥaberdan

8. Didi destûr-durur rāḥ-ı nazardan

ellerini öp:***ellerini öp:*** -

Mısra: 9

Yaşlı veya saygı gösterilmesi
gereken kimselerin sağ elinin
üstünü önce dudağa, sonra alna
götürmek.

9. Girüp çün nāme öpdî ellerini

10. Revân itdi feşâhat dillerini

feşāhat:**feşāhat:**

Mısra: 10

Açık ve güzel ifadeli konuşma.

9. Girüp çün nāme öpdi ellerini

10. Revān itdi feşāhat dillerini

gel:**gelüp:** -üp

Mısra: 3

*Bir yerden bir yere varmak,**ulaşmak.*

3. Gelüp irişdi dergāhına yārūñ

4. Kamer-ṭal'at ḥabīb-i gül-'izāruñ

gir:**girüp:** -üp

Mısra: 6

Bir işe başlamak, bir oyuna girmek.

5. Umar kim vire destūr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

girüp: -üp

Mısra: 9

Girmek, dahil olmak.

9. Girüp çün nāme öpdi ellerini

10. Revān itdi feşāhat dillerini

haber:**haberden:** -den

Mısra: 7

Söylenilen söz.

7. Olıcaḳ muṭṭalî' şāh ol ḥaberden

8. Didi destūr-durur rāh-ı nazardan

ḥabīb-i gül-'izār:**ḥabīb-i gül-'izāruñ:** -uñ

Mısra: 4

Gül bahçesi sahibi.

3. Gelüp irişdi dergāhına yārūñ

4. Kamer-ṭal'at ḥabīb-i gül-'izāruñ

her:**her:**

Mısra: 11

*"Bütün, her bir" anlamlarında**belgesiz sıfat.*11. Pes anda her ne kim olmışdı
taḥrîr

12. Nigārînuñ öñinde kıldı taḥrîr

iriş:**irişdi:** -di

Mısra: 3

Erişmek, ulaşmak.

3. Gelüp irişdi dergāhına yārūñ

4. Kamer-ṭal'at ḥabīb-i gül-'izāruñ

kamer-ṭal'at:**Kamer-ṭal'at:**

Mısra: 4

Ay yüzü.

3. Gelüp irişdi dergāhına yārūñ

4. Kamer-ṭal'at ḥabīb-i gül-'izāruñ

kim:**kim:**

Mısra: 11

*"Kimse" belgisiz zamir.*11. Pes anda her ne kim olmışdı
taḥrîr

12. Nigārînuñ öñinde kıldı taḥrîr

kim:

Mısra: 5

*"Hangi kişi" anlamında belgisiz
zamir.*

5. Umar kim vire destūr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

mıḳna':**mıḳna':**

Mısra: 2

Baş örtüsü.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıḳna'

muraşsa':**muraşsa':**

Mısra: 1

Süslü, güzel, kıymetli.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bıkır-veş yüzinde mıḳna'

muttali' ol:***muttali' olıcağ:*** -ıcağ

Mısra: 7

Heberdar olmak.

7. Olıcağ muttali' şāh ol haberden

8. Didi destūr-durur rāh-ı nazardan

nāme:***nāme:***

Mısra: 1

Mektup.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bıkı-veş yüzinde mıknā'

nāme:

Mısra: 9

Mektup.

9. Girüp çün nāme öpdı ellerini

10. Revān itdi feşāhat dillerini

ne:***ne:***

Mısra: 11

"Her ne kadar" anlamında ifade.

11. Pes anda her ne kim olmışdı taḥrîr

12. Nigārînüñ öñinde kıldı taḥrîr

nigār:***Nigārînüñ:***

Mısra: 12

Güzel yüzlü sevgili.

11. Pes anda her ne kim olmışdı taḥrîr

12. Nigārînüñ öñinde kıldı taḥrîr

ol:***ol:***

Mısra: 5

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

5. Umar kim vire destūr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

ol:

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

7. Olıcağ muttali' şāh ol haberden

8. Didi destūr-durur rāh-ı nazardan

oyna:***oynaya:*** -y,-a

Mısra: 6

Hareket etmek.

5. Umar kim vire destūr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

öñ:***öñinde:*** -i, -n, -de

Mısra: 12

Huzur, makam.

11. Pes anda her ne kim olmışdı taḥrîr

12. Nigārînüñ öñinde kıldı taḥrîr

per:***per:***

Mısra: 1

Kanat.

1. Çü nāme açdı bāl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bıkı-veş yüzinde mıknā'

perî-ruh:***perî-ruh:***

Mısra: 5

Peri yüzlü.

5. Umar kim vire destūr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

pes:***Pes:***

Mısra: 11

Sonra, tekrar.

11. Pes anda her ne kim olmışdı taḥrîr

12. Nigārînüñ öñinde kıldı taḥrîr

rāh-ı nazar:***rāh-ı nazar:*** -

Mısra: 8

Kıskançlık yolu.

7. Olıcağ muttali' şāh ol haberden

8. Didi destūr-durur rāh-ı nazardan

revân it:***revân itdi:*** -di

Mısra: 10

Konuşmak.

9. Girüp çün nâme öpdi ellerini

10. Revân itdi feşâhat dillerini

ruh:***ruh:***

Mısra: 6

Satranç oyununda muteber büyük bir taş.

5. Umar kim vire destûr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

sâh:***sâh:***

Mısra: 7

Hükümdar, padişah.

7. Olıcağ muṭṭalı' sâh ol haberden

8. Didi destûr-durur râh-ı nazardan

satranc-ı 'ışk:***satranc-ı 'ışk:*** -a

Mısra: 6

Aşk satrancı.

5. Umar kim vire destûr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

tahrîr ol:***tahrîr olmuşdı:*** -mış,-dı

Mısra: 11

Yazı yazmak.

11. Pes anda her ne kim olmuşdı

tahrîr

12. Nigârînüñ öñinde kıldı takrîr

takrîr kıl:***takrîr kıldı:*** -dı

Mısra: 12

Anlatmak, söylemek.

11. Pes anda her ne kim olmuşdı

tahrîr

12. Nigârînüñ öñinde kıldı takrîr

um:***umar:*** -ar

Mısra: 5

Beklemek, ümit etmek.

5. Umar kim vire destûr ol perî-ruh

6. Girüp şatranc-ı 'ışka oynaya ruh

u:***ü:***

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

1. Çü nâme açdı bâl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bîkr-veş yüzinde mıkna'

yâr:***yârüñ:*** -uñ

Mısra: 3

Sevgili

3. Gelüp irişdi dergâhına yârüñ

4. Kâmer-ṭal'at ḥabîb-i gül-'izâruñ

yüz:***yüzinde:*** -in,-de

Mısra: 2

Yüz, çehre.

1. Çü nâme açdı bâl ü per muraşsa'

2. 'Arūs-ı bîkr-veş yüzinde mıkna'

Mesnevi 39

- 1 Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün gūş
Be-gāyet hışma geldi eyledi cūş
- 2 Didi iy nāme bir pîçîdesin sen
Egerçi peyk-i hāzret-dîdesin sen
- 3 Hayāsuzsuñ be-gāyet bî-edebsin
‘Acāyib sözlerüñ var bü’l-‘acebsin
- 4 Çü birlük degil iki yüzlüsüñ sen
Vücūduñ kiçi ulu sözlüsüñ sen
- 5 Ne söz kim söyleyeler saña anı
Virürsüñ cümle halka rāygānî
- 6 Anuñ-çün iki yüzüñ karalarlar
Ğazab vaktinde seni paralarlar
- 7 Kişi kim kendü sırrın eyleye fāş
Kaçan ayruklar ile ola sırdaş
- 8 Ne haddi var ol anduğun gedānuñ
Ki hem-rāzı ola ben pādişānuñ
- 9 Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni
Melek hîç ola mı dîvüñ karîni
- 10 Düşer mi bencileyin meh-likāya
Ki hem-şoĥbet dirilem bir gedāya
- 11 Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-imiş
Hayāl-i hām ile ğavgāda-y-imiş
- 12 Çıkarmamış başından bu hevāyı
Kažāya gör nice virmiş rızāyı
- 13 Yüri var ol perîşān-hāle söyle
Digil kim nice feryād ide böyle
- 14 Ne fikr eyler beni yār ola mı dir
Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir
- 15 Digil kim ummasuñ vaşlum gülün hîç
Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç
- 16 Eger yolumda cānın eyleye terk
Benüm vaşlum gülinden bulmaya berg
- 17 Benem çün pādişāh-ı heft-kışver
Kaçan olam gedā-y-ile ber-ā-ber
- 18 Digil kim tırmasuñ şehrumde ayruķ
Görünmesüñ gözüme bunda ayruķ

- 19 Ve ger ni sürdürürem çār u nā-çār
Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet ü ḥār

‘acāyib:**‘acāyib:**

Mısra: 6

Farklı, bambaşka.

5. Hayāsuzsuñ be-ğāyet bî-edebsin

6. ‘Acāyib sözlerüñ var bü’l-
‘acebsin**an:****andugun:** -duğ,-un

Mısra: 15

Hatırlamak, anmak.

15. Ne haddi var ol andugun

gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādişānuñ

a:**anı:** -n, -ı

Mısra: 9

" O " işaret zamiri.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsüñ cümle halka rāygānî

anuñ: -nuñ

Mısra: 30

" O " üçüncü teklik şahıs zamiri

29. Digil kim ummasuñ vaşlum

gülin hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

anuñ-çün:**anuñ-çün:**

Mısra: 11

Bu yüzden, bundan dolayı.

11. Anuñ-çün iki yüzüñ karalarlar

12. Ğazab vaktinde seni paralarlar

ayruk:**ayruk:**

Mısra: 35

Ayrı, uzak.

35. Digil kim tırmasuñ şehrümde

ayruk

36. Görünmesüñ gözüme bunda ayruk

ayruk:

Mısra: 36

*Artık, bir daha.*35. Digil kim tırmasuñ şehrümde
ayruk36. Görünmesüñ gözüme bunda
ayruk**ayruklar:** -lar

Mısra: 14

Başka, diğer.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fâş

14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

başından çıkar:**başından çıkar:** -

Mısra: 23

*Yapılması güç bir işi yaptıktan
kendini kurtarmak.*

23. Çıkarmamış başından bu hevâyı

24. Kažāya gör nice virmiş rızāyı

be-ğāyet:**Be-ğāyet:**

Mısra: 2

Son derece, pek çok.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş

2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cüş

be-ğāyet:

Mısra: 5

Son derece, pek çok.

5. Hayāsuzsuñ be-ğāyet bî-edebsin

6. ‘Acāyib sözlerüñ var bü’l-
‘acebsin**ben:****ben:**

Mısra: 16

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Ne haddi var ol andugun gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādişānuñ

bencileyin: -cileyin

Mısra: 19

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

19. Düşer mi bencileyin meh-likāya

20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir
gedāya

benem: -em

Mısra: 33

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

33. Benem çün pâdişâh-ı heft-
kişver

34. Kaçan olam gedâ-y-ile ber-â-
ber

beni: -i

Mısra: 27

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

27. Ne fikr eyler beni yâr ola mı dir

28. Koyup nâmûsı bî-‘âr ola mı dir

benüm: -üm

Mısra: 32

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.

31. Eger yolumda cânın eyleye terk

32. Benüm vaşlum gülinden
bulmaya berg

ber-â-ber ol:

ber-â-ber olam: -am

Mısra: 34

Denk, eşdeğer olmak.

33. Benem çün pâdişâh-ı heft-
kişver

34. Kaçan olam gedâ-y-ile ber-â-
ber

berg:

berg:

Mısra: 32

Yaprak.

31. Eger yolumda cânın eyleye terk

32. Benüm vaşlum gülinden
bulmaya berg

bî-‘âr ol:

bî-‘âr ola: -a

Mısra: 28

Utanmaz olmak.

27. Ne fikr eyler beni yâr ola mı dir

28. Koyup nâmûsı bî-‘âr ola mı dir

bî-edeb:

bî-edebsin: -sin

Mısra: 5

Edepsiz.

5. Hayâsuzsuñ be-ğâyet bî-edebsin

6. ‘Acâyib sözleruñ var bü’l-
‘acebsin

bî-hürmet:

bî-hürmet:

Mısra: 38

Saygısızlık.

37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üñ‘âr

bî-‘izzet:

bî-‘izzet:

Mısra: 38

Değersiz, kıymetsiz.

37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üñ‘âr

bir:

bir:

Mısra: 20

"Bir" sayı sıfatı.

19. Düşer mi bencileyin meh-likâya

20. Ki hem-şoñbet dirilem bir
gedâya

bir:

Mısra: 3

"Bir" sayı sıfatı.

3. Didi iy nâme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hâzret-dîdesin sen

birlik:

birlük:

Mısra: 7

Bir ve tek olma

7. Çü birlük degil iki yüzlüsüñ sen

8. Vücüduñ kiçi ulu sözlüsüñ sen

böyle:

böyle:

Mısra: 26

"böyle, bu şekilde" anlamlarına
gelen durum zarfı.

25. Yüri var ol perîşân-hâle söyle

26. Digil kim nice feryâd ide böyle

bu:**bu:**

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş
2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cüş

bu:

Mısra: 21

"Bu" işaret sıfatı.

21. Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-imiş
22. Hayāl-i hām ile gavgāda-y-imiş

bu:

Mısra: 23

"Bu" işaret sıfatı.

23. Çıkarmamış başından bu hevāyı
24. Kazāya gör nice virmiş rızāyı

bul:**bulmaya:** -ma, -ya

Mısra: 32

Aramak, bulmak.

31. Eger yolumda cānın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinden bulmaya berg

bunda: -n, -da

Mısra: 36

"Bu" işaret sıfatı.

35. Digil kim tırmasuñ şehrimde ayruķ
36. Görünmesuñ gözüme bunda ayruķ

bü'l-‘aceb:**bü'l-‘acebsin:** -sin

Mısra: 6

Çok garib.

5. Hayāsuzsuñ be-ğāyet bî-edebisin
6. ‘Acāyib sözleruñ var bü'l-‘acebsin

cān:**cānun:** -ın

Mısra: 31

Sevgili

31. Eger yolumda cānın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinden bulmaya berg

cüş eyle:**cüş eyle:** -

Mısra: 2

Kızgınlık hale gelmek.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş
2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cüş

cümle:**cümle:**

Mısra: 10

Bütün.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı
10. Virürsüñ cümle halka rāygānı

çar:**çar:**

Mısra: 37

Çare.

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-çar
38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh’ār

çü:**çü:**

Mısra: 7

"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsüñ sen
8. Vücüduñ kiçi ulu sözlüsüñ sen

cün:**cün:**

Mısra: 1

"Çünkü" sebep sonuç cümlelerinde kullanılan bir bağlaçtır.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş
2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cüş

çün:

Mısra: 33

"Çünkü" anlamında edat.

33. Benem çün pādīşāh-ı heft-kişver
34. Kaçan olam gedā-y-ile ber-ā-ber

dahı:**dahı:**

Mısra: 21
"Bile" anlamında edat.

21. Zi-miskîn dahı bu sevdâda-y-
imiş
22. Hayâl-i hām ile gavgâda-y-imiş

degil:

Mısra: 7
Değil, olumsuzluk edatı.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen
8. Vücudun kiçi ulu sözlüsün sen

dîde:**dîdesin:** -sin

Mısra: 4
Göz

3. Didi iy nâme bir pîçîdesin sen
4. Egerçi peyk-i hâzret-dîdesin sen

di:**didi:** -di

Mısra: 3
Söylemek.

3. Didi iy nâme bir pîçîdesin sen
4. Egerçi peyk-i hâzret-dîdesin sen

degil:**digil:** -gil

Mısra: 26
Söylemek.

25. Yüri var ol perîşân-hâle söyle
26. Digil kim nice feryâd ide böyle

Digil: -gil

Mısra: 29
Söylemek.

29. Digil kim ummasun vaşlum
gülin hîç
30. Anun yokdur naşîbi ir eger giç

Digil: -gil

Mısra: 35
Söylemek.

35. Digil kim tırmasun şehrumde
ayruk
36. Görünmesun gözüme bunda
ayruk

dir:**dir:**

Mısra: 27
Bildirme eki.

27. Ne fikr eyler beni yâr ola mı dir
28. Koyup nâmûsı bî-âr ola mı dir

dir:

Mısra: 28
Bildirme eki.

27. Ne fikr eyler beni yâr ola mı dir
28. Koyup nâmûsı bî-âr ola mı dir

diril:**dirilem:** -e, -m

Mısra: 20
Canlanmak, hayat bulmak.

19. Düşer mi bencileyin meh-likâyâ
20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir
gedâyâ

dîvün:**dîvün:**

Mısra: 18
Korkunç, çok iri ve olağanüstü
güçlü masal yaratığı.

17. Gedâ şahuñ olur mı hem-nişîni
18. Melek hîç ola mı dîvünkarîni

düş:**düşer:** -er

Mısra: 19
Denk gelmek, rast gelmek.

19. Düşer mi bencileyin meh-likâyâ
20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir
gedâyâ

eger:**eger:**

Mısra: 30
Veya, ya da.

29. Digil kim ummasun vaşlum gülin
hîç
30. Anun yokdur naşîbi ir eger giç

eger:

Mısra: 31
"Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

31. Eger yolumda cânın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinde bulmaya
berg

egerçi:***Egerçi:***

Mısra: 4

Gerçi, doğrusu.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hâzret-dîdesin sen

fâş eyle:***fâş eyleye:*** -y,-e

Mısra: 13

Açığa çıkarmak.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fâş

14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

feryād id:***feryād ide:*** -e

Mısra: 26

İnlemek.

25. Yüri var ol perîşân-hâle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

fikr eyle:***fikr eyler:*** -r

Mısra: 27

Düşünmek.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir

28. Koyup nāmûsı bî-‘ār ola mı dir

ğavğā:***ğavğāda-y-imîş:*** -da-,y-,i,-miş

Mısra: 22

Kavga, mücadele.

21. Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-imîş

22. Hâyāl-i hām ile ğavğāda-y-imîş

ğazāb:***ğazāb:***

Mısra: 12

Öfke, hiddet.

11. Anuñ-çün iki yüzüñ qaralarlar

12. Ğazāb vaktinde seni paralarlar

gedā:***gedā:***

Mısra: 17

Dilenci.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

gedānuñ: -nuñ

Mısra: 15

Dilenci.

15. Ne haddi var ol anduğun

gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādîşānuñ

gedāya: -y,-a

Mısra: 20

Dilenci.

19. Düşer mi bencileyin meh-likāya

20. Ki hem-şoĥbet dirilem bir

gedāya

gedā-y-ile: -y-,ile

Mısra: 34

Dilenci.

33. Benem çün pādîşāh-ı heft-kişver

34. Kaçan olam gedā-y-ile ber-ā-ber

gel:***geldi:*** -di

Mısra: 2

Bir duruma gelmek.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün gūş

2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cūş

ger:***ger:***

Mısra: 37

"Eğer" kelimesinin kısaltılmışı.

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-çār

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh‘ār

giç:***giç:***

Mısra: 30

Geç.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum

gülin hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

gör:***gör:***

Mısra: 24
Bakmak, fark etmek

23. Çıkarmamış başından bu hevâyı
24. Każāya gör nice virmiş rızāyı

Görünmesüñ: -ün,-me,-süñ

Mısra: 36
Ortalıkta bulunmak.

35. Digil kim tırmasuñ şehrumde
ayruk
36. Görünmesüñ gözüme bunda
ayruk

göz:***gözüme:*** -üm, -e

Mısra: 36
Görme organı.

35. Digil kim tırmasuñ şehrumde
ayruk
36. Görünmesüñ gözüme bunda
ayruk

güş kıl:***güş kıl:*** -

Mısra: 1
Dinlemek.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş
2. Be-gāyet hışma geldi eyledi cüş

gül:***gülin:*** -in

Mısra: 29
Çiçek.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülin hîç
30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

gülinden: -in, -den

Mısra: 32
Çiçek.

31. Eger yolumda cānın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinden
bulmaya berg

h'ār ol:***h'ār olur:*** -ur

Mısra: 38
Hakir olmak.

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-
çār

38. Olur bî-'izzet ü bî-hürmet ü
h'ār

hadd:***haddi:*** -i

Mısra: 15
Sınır.

15. Ne haddi var ol anduğun
gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādışānuñ

hāl:***hāle:*** -e

Mısra: 25
Durum.

25. Yüri var ol perîşān-hāle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

halk:***halka:*** -a

Mısra: 10
İnsanlar.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsüñ cümle halka rāygānî

hayāl-i hām:***hayāl-i hām:*** -

Mısra: 22
Gerçekleşmeyecek hayal, boş
hayal.

21. Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-
imiş

22. Hayāl-i hām ile gavgāda-y-imiş

hayā:***hayāsuzsuñ:*** -suz,-suñ

Mısra: 5
Utanma.

5. Hayāsuzsuñ be-gāyet bî-edebisin

6. 'Acāyib sözlerüñ var bü'l-'acebsin

hem-nişîni ol:***hem-nişîni olur:*** -ur

Mısra: 17
Sohbet arkadaşı olmak.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

hem-râzı ol:**hem-râzı ola:** -a

Mısra: 16

Sırdaş olmak.

15. Ne haddi var ol anduğun

gedānuñ

16. Ki hem-râzı ola ben pâdişānuñ

hem-şohbet:**hem-şohbet:**

Mısra: 20

Sohbet arkadaşısı, dost.

19. Düşer mi bencileyin meh-liķāya

20. Ki hem-şohbet dirilem bir

gedāya

hevā:**hevāyı:** -y, -ı

Mısra: 23

Arzu, heves.

23. Çıkarmamış başından bu hevāyı

24. Kazāya gör nice virmiş rızāyı

hışm:**hışma:** -a

Mısra: 2

Öfke, kızgınlık.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş

2. Be-gāyet hışma geldi eyledi cüş

hîç:**hîç:**

Mısra: 18

acaba?

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

hîç:

Mısra: 29

Hiçbir zaman, asla.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum

gülin hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

iki yüzlü:**iki yüzlü:** -

Mısra: 7

İki taraflı kullanılan.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen

8. Vücūduñ kiçi ulu sözlüsün sen

iki:**iki:**

Mısra: 11

"İki" sayı sıfatı.

11. Anuñ-çün iki yüzün qaralarlar

12. Gazab vaķtinde seni paralarlar

ile:**ile:**

Mısra: 14

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fāş

14. Kaçan ayruķlar ile ola sırdaş

ile:

Mısra: 22

"birlikte, beraber" anlamlarında edat

21. Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-imiş

22. Hayāl-i hām ile gavgāda-y-imiş

ir:**ir:**

Mısra: 30

Erken.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum

gülin hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

iy:**iy:**

Mısra: 3

"Ey" seslenme edatı.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hāzret-dîdesin sen

kaçan:**kaçan:**

Mısra: 14

Hiçbir zaman.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fāş

14. Kaçan ayruķlar ile ola sırdaş

kaçan:

Mısra: 34
Ne zaman

33. Benem çün pādişāh-ı heft-
kişver
34. Kaçan olam gedā-y-ile ber-ā-
ber

karîni ol:

karîni ola: -a
Mısra: 18
Yanında olmak.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni
18. Melek hîç ola mı dîvüñ karîni

kazâ:

kazâyâ: -y, -a
Mısra: 24
kader, alın yazısı.

23. Çıkarmamış başından bu hevâyı
24. Kazâyâ gör nice virmiş rızâyı

kendü:

kendü:
Mısra: 13
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fâş
14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

ki:

ki:
Mısra: 16
"Zira, çünkü" anlamında bağlaç.

15. Ne haddi var ol anduğun
gedānuñ
16. Ki hem-rāzı ola ben pādişānuñ

ki:

Mısra: 20
"Ki" bağlacı.

19. Düşer mi bencileyin meh-likāya
20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir gedāya

kiçi:

kiçi:
Mısra: 8
Küçük.
7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen
8. Vücuduñ kiçi ulu sözlüsün sen

kim:

kim:
Mısra: 13
"Ki" bağlacı.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fâş
14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

kim:

Mısra: 26
"Ki" bağlacı.

25. Yüri var ol perîşān-hāle söyle
26. Digil kim nice feryād ide böyle

kim:

Mısra: 29
"Ki" bağlacı.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülin hîç
30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

kim:

Mısra: 35
"Ki" bağlacı.

35. Digil kim turmasuñ şehrumde
ayruk
36. Görünmesün gözüme bunda
ayruk

kim:

Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı
10. Virürsün cümle ḥalka rāygānî

kişi:

kişi:
Mısra: 13
Adam, insan.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fâş
14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

koy:

koyup: -up
Mısra: 28
Bırakmak, terk etmek.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir
28. Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir

meh-likā:***meh-likāya:*** -y, -a

Mısra: 19

Ay yüzlü

19. Düşer mi bencileyin meh-likāya

20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir
gedāya**melek:*****melek:***

Mısra: 18

*Allah katında bulunan ve nur
olarak yaratılan varlıklar.*

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

mı:***mı:***

Mısra: 17

"Mı" soru edatı.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

mı:

Mısra: 18

"Mı" soru edatı.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

mı:

Mısra: 27

"Mı" soru edatı.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir

28. Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir

mı:

Mısra: 28

"Mı" soru edatı.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir

28. Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir

mi:***mi:***

Mısra: 19

"Mi" soru edatı.

19. Düşer mi bencileyin meh-likāya

20. Ki hem-şoḥbet dirilem bir
gedāya**nā-çār:*****nā-çār:***

Mısra: 37

Çaresiz.

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-
çār

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üḥ‘ār

nāme:***nāme:***

Mısra: 3

Mektup.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i ḥazret-dîdesin sen

nāmūs:***nāmūsı:*** -ı

Mısra: 28

Edep, haya.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir

28. Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir

naşîb:***naşîbi:*** -i

Mısra: 30

*Kismet.*29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülin hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

ne:***ne:***

Mısra: 15

*"Miktar" anlamında soru zarfı.*15. Ne ḥaddi var ol anduğun
gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādîşānuñ

ne:

Mısra: 27

"Nası" anlamında soru sıfatı.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir

28. Koyup nāmūsı bî-‘ār ola mı dir

ne:

Mısra: 9

*"Her ne, ne kadar" anlamlarında
soru sıfatı.*

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsüñ cümle ḥalka rāygānî

ni:**ni:**

Mısra: 37
Yoksa (*Farsça olumsuzluk bildiren edat*).

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-
çār

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh̄ār

nice:**nice:**

Mısra: 24
"Nasıl" anlamında soru zarfı.

23. Çıkarmamış başından bu hevâyı

24. Kazāya gör nice virmiş rızâyı

nice:

Mısra: 26
Neden, niye.

25. Yüri var ol perîşân-hāle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

ol:**ol:**

Mısra: 1
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün gūş

2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cūş

ol:

Mısra: 15
" O" işaret zamiri.

15. Ne haddi var ol anduğun
gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādīşānuñ

ol:

Mısra: 25
" O" işaret sıfatı.

25. Yüri var ol perîşân-hāle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

pādīşāh-ı heft-kışver:

pādīşāh-ı heft-kışver:

Mısra: 33
Yedi iklimin padişahı, alemin
sultanı.

33. Benem çün pādīşāh-ı heft-
kışver

34. Kaçan olam gedā-y-ile ber-ā-
ber

pādīşā:

pādīşānuñ: -nuñ

Mısra: 16

Padişah, hükümdar.

15. Ne haddi var ol anduğun
gedānuñ

16. Ki hem-rāzı ola ben pādīşānuñ

parala:

paralarlar: -r,-lar

Mısra: 12

Parçalamak.

11. Anuñ-çün iki yüzüñ karalarlar

12. Gazab vaktinde seni paralarlar

perîşân:

perîşân:

Mısra: 25

Zavallı.

25. Yüri var ol perîşân-hāle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

peyk-i hazret:

peyk-i hazret: -

Mısra: 4

Allah'ın habercisi, Hz. Cebrail.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hazret-dîdesin sen

pîçîde:

pîçîdesin: -sin

Mısra: 3

Karışık.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hazret-dîdesin sen

rāygān:

rāygānî: -î

Mısra: 10

Karşılıksız.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsüñ cümle halka rāygānî

rızā:*rızāyī: -y,-ı*

Mısra: 24

Razı olma, hoşnut olma.

23. Çıkarmamış başından bu hevāy

24. Kāzāya gör nice virmiş rızāy

sañ:*saña: -a*

Mısra: 9

"Sen " ikinci tekil şahıs zamiri.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsün cümle halka rāygānī

sen:*sen:*

Mısra: 3

" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hāzret-dîdesin sen

sen:

Mısra: 4

" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

3. Didi iy nāme bir pîçîdesin sen

4. Egerçi peyk-i hāzret-dîdesin sen

sen:

Mısra: 7

" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen

8. Vücūdun kiçi ulu sözlüsün sen

sen:

Mısra: 8

" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen

8. Vücūdun kiçi ulu sözlüsün sen

seni: -i

Mısra: 12

" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

11. Anuñ-çün iki yüzün qaralarlar

12. Ğazab vaktinde seni paralarlar

sevdā:*sevdāda-y-imiş: -da,-y,-ı,-miş*

Mısra: 21

Heves, arzu

21. Zi-miskîn dahı bu sevdāda-y-imiş

22. Hayāl-i hām ile gavgāda-y-imiş

sırdaş ol:*sırdaş ola: -a*

Mısra: 14

Sırdaş olmak.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fāş

14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

sırr:*sırrın: -ın*

Mısra: 13

Gizli husus.

13. Kişi kim kendü sırrın eyleye fāş

14. Kaçan ayruklar ile ola sırdaş

söyle:*söyle:*

Mısra: 25

Anlatmak.

25. Yüri var ol perîşān-hāle söyle

26. Digil kim nice feryād ide böyle

söyleyeler: -ye,-ler

Mısra: 9

Konuşmak.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsün cümle halka rāygānī

söz:*söz:*

Mısra: 9

Söz, kelam.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı

10. Virürsün cümle halka rāygānī

sözi: -i

Mısra: 1

Konuşma, kelam.

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş

2. Be-ğāyet hışma geldi eyledi cüş

sözlerün: -ler,-ün

Mısra: 6

Kelam, konuşma.

5. Hayāsuzsün be-ğāyet bî-edebisin

6. 'Acāyib sözlerün var bü'l-'acebsin

söz:**sözlüsün:** -lû, -sün

Mısra: 8

Söyleyecek sözü olan.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen

8. Vücûduñ kiçi ulu sözlüsün sen

sürdür:**sürdürürem:** -ür, -em

Mısra: 37

*Devam etme.*37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh’âr

şâh:**şāhuñ:** -uñ

Mısra: 17

Hükümdar.

17. Gedā şāhuñ olur mı hem-nişîni

18. Melek hîç ola mı dîvüñkarîni

sehr:**şehrümde:** -üm, -de

Mısra: 35

*Şehir, kent.*35. Digil kim tırmasuñ şehrümde
ayruk36. Görünmesün gözüme bunda
ayruk**şeker-leb:****şeker-leb:**

Mısra: 1

Şeker dudaklı

1. Bu sözi ol şeker-leb kıldı çün güş

2. Be-ğâyet hışma geldi eyledi cüş

terk eyle:**terk eyle:** -

Mısra: 31

Bırakmak, vazgeçmek.

31. Eger yolumda cānın eyleye terk

32. Benüm vaşlum gülinden
bulmaya berg**tur:****turmasuñ:** -ma, -suñ

Mısra: 35

*Bulunmak, yaşamak.*35. Digil kim tırmasuñ şehrümde
ayruk36. Görünmesün gözüme bunda
ayruk**u:****u:**

Mısra: 37

*"Ve" bağlacı.*37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh’âr

ulu:**ulu:**

Mısra: 8

Büyük, yüce kişi.

7. Çü birlük degil iki yüzlüsün sen

8. Vücûduñ kiçi ulu sözlüsün sen

um:**ummasuñ:** -ma, -sun

Mısra: 29

*ümit etmek, beklemek*29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülün hîç

30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

ü:

Mısra: 38

*"Ve" bağlacı.*37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh’âr

ü:

Mısra: 38

*"Ve" bağlacı.*37. Ve ger ni sürdürürem çâr u nâ-
çâr

38. Olur bî-‘izzet ü bî-hürmet üh’âr

vakt:**vaktinde:** -i, -n, -de

Mısra: 12

Zaman.

11. Anuñ-çün iki yüzüñ qaralarlar

12. Ğazab vaktinde seni paralarlar

var:**var:**

Mısra: 15
Bulunmak, olmak.

15. Ne haddi var ol anduğun
gedānuñ
16. Ki hem-rāzı ola ben pādişānuñ

var:

Mısra: 25
Bir maksat için bir yere gitmek.

25. Yüri var ol perîşān-hāle söyle
26. Digil kim nice feryād ide böyle

var:

Mısra: 6
Bulunmak, var olmak.

5. Hayāsuzsuñ be-ğāyet bî-edebisin
6. 'Acāyib sözlerüñ var bü'l-
'acebsin

vaşl:**vaşlum:** -um

Mısra: 29
Kavuşma.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülin hîç
30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

vaşlum: -um

Mısra: 32
Kavuşma.

31. Eger yolumda cānın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinde
bulmaya berg

ve:**ve:**

Mısra: 37
"Ve" bağlacı.

37. Ve ger ni sürdürürem çār u nā-
çār
38. Olur bî- 'izzet ü bî-hürmet üh'ār

vir:**virmiş:** -miş

Mısra: 24
Bağışlamak, ihsan etmek.

23. Çıkarmamış başından bu hevāyı
24. Kazāya gör nice virmiş rızāyı

virürsüñ: -ür,-süñ

Mısra: 10
Teslim etmek.

9. Ne söz kim söyleyeler saña anı
10. Virürsüñ cümle halka rāygānî

vücüd:**vücüduñ:** -uñ

Mısra: 8
Beden
7. Çü birlük degil iki yüzlüsüñ sen
8. Vücüduñ kiçi ulu sözlüsüñ sen

yār ol:**yār ola:** -a

Mısra: 27
Sevgili, dost olmak.

27. Ne fikr eyler beni yār ola mı dir
28. Koyup nāmūsı bî- 'ār ola mı dir

yok:**yokdur:** -dur

Mısra: 30
Bulunmamak.

29. Digil kim ummasuñ vaşlum
gülin hîç
30. Anuñ yokdur naşîbi ir eger giç

yol:**yolumda:** -um, -da

Mısra: 31
Bir amaca ulaşmak için takip
edilen seyir.

31. Eger yolumda cānın eyleye terk
32. Benüm vaşlum gülinde
bulmaya berg

yür:**yüri:-i**

Mısra: 25
Adım atarak ilerlemek.

25. Yüri var ol perîşān-hāle söyle
26. Digil kim nice feryād ide böyle

yüzüñ kara:**yüzüñ kara:** -

Mısra: 11
Utanacak bir durumu olan (kimse).

11. Anuñ-çün iki yüzüñ karalarlar
12. Ğazab vaktinde seni paralarlar

zi-miskîn:***zi-miskîn:***Mısra: **21***Fakir.*

21. Zi-miskîn dahı bu sevdâda-y-
imiş

22. Hayâl-i hām ile gavgâda-y-imiş

- Mesnevi 40
- 1 Çü nāme gördi raġbetsüzlüğini
Hakîr ü hîvâr u 'izzetsüzlüğini
 - 2 Dürilüp bir yire pîçîde oldu
Be-ġāyet incinüp rencîde oldu
 - 3 Dönüp geldi baña didi ki iy yār
Senüñ yüzüñden ol maġbûb bîzār
 - 4 Pes andan mā-cerāyı cümle bir bir
Öñümde kıldı hoş vechile takrîr

a:**andan:** -n, -dan

Mısra: 7

*" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.*7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir
bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

bañ:**baña:** -a

Mısra: 5

"Bana" kişi zamiri .

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbûb bîzār

be-ğāyet:**be-ğāyet:**

Mısra: 4

Oldukça.

3. Dürilüp bir yire pîçîde oldı

4. Be-ğāyet incinüp rencîde oldı

bir bir:**bir bir:** -

Mısra: 7

*Olduğu gibi, tam tamına, eksiksiz
olarak.*7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir
bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

bir:**bir:**

Mısra: 3

" Bir" sayı sıfatı.

3. Dürilüp bir yire pîçîde oldı

4. Be-ğāyet incinüp rencîde oldı

bizar:**bîzār:**

Mısra: 6

Bıkmış, usanmış.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbûb bîzār

cümle:**cümle:**

Mısra: 7

*Bütün.*7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir
bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

cü:**çü:**

Mısra: 1

"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü

2. Ḥaḳîr ü ḥvār u 'izzetsüzlüğünü

di:**didi:** -di

Mısra: 5

Söylemek.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbûb bîzār

dön:**dönüp:** -üp

Mısra: 5

Geri dönmek.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbûb bîzār

düril:**dürilüp:** -üp

Mısra: 3

Katlanmak.

3. Dürilüp bir yire pîçîde oldı

4. Be-ğāyet incinüp rencîde oldı

gel:**geldi:** -di

Mısra: 5

Bir kimsenin yanına gitmek.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbûb bîzār

gör:**gördi:** -di

Mısra: 1

Anlamak, farketmek.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü

2. Ḥaḳîr ü ḥvār u 'izzetsüzlüğünü

hakîr:**hakîr:**

Mısra: 2

Değersiz, aşağı.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü
2. Hakîr ü hVār u 'izzetsüzlüğünü

hVar:**hVār:**

Mısra: 2

Aşağılamak.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü
2. Hakîr ü hVār u 'izzetsüzlüğünü

hoş:**hoş:**

Mısra: 8

Güzel.

7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir bir
8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

incin:**incinüp:** -üp

Mısra: 4

Rahatsız olmak.

3. Dürilüp bir yire pîçîde oldı
4. Be-gāyet incinüp rencîde oldı

iy:**iy:**

Mısra: 5

"Ey" seslenme edatı.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār
6. Senüñ yüzüñden ol maḥbūb bîzār

'izzet:**'izzetsüzlüğünü:** -süz,-lüg,-i,-n,-i

Mısra: 2

Hürmet, saygı.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü
2. Hakîr ü hVār u 'izzetsüzlüğünü

ki:**ki:**

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbūb bîzār

mā-cerā:**mā-cerāyı:** -y1

Mısra: 7

Baştan geçmiş olay

7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

maḥbūb:**maḥbūb:**

Mısra: 6

Sevgili.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbūb bîzār

nāme:**nāme:**

Mısra: 1

Mektup.

1. Çü nāme gördi rağbetsüzlüğünü
2. Hakîr ü hVār u 'izzetsüzlüğünü

ol:**ol:**

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yār

6. Senüñ yüzüñden ol maḥbūb bîzār

öñ:**öñümde:** -üm,-de

Mısra: 8

Karşı, huzur.

7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

pes:**pes:**

Mısra: 7

Artık, o halde.

7. Pes andan mā-cerāyı cümle bir bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile taqrîr

pîcîde ol:***pîcîde oldu:*** -dı

Mısra: 3

Bükülmek.

3. Dürilüp bir yire pîcîde oldu

4. Be-ğâyet incinüp rencîde oldu

rağbet:***rağbetsüzlüğünü:*** -süz,-lüg,-i,-n,-i

Mısra: 1

İstek, arzu

1. Çü nâme gördi rağbetsüzlüğünü

2. Hâkîr ü hVâr u 'izzetsüzlüğünü

rencîde ol:***rencîde oldu:*** -dı

Mısra: 4

İncinmek.

3. Dürilüp bir yire pîcîde oldu

4. Be-ğâyet incinüp rencîde oldu

sen:***senüñ:*** -üñ

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yâr

6. Senüñ yüzünden ol maḥbûb bîzâr

takrîr kıl:***takrîr kıldı:*** -dı

Mısra: 8

Anlatmak, söylemek.

7. Pes andan mâ-cerâyı cümle bir

bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile takrîr

u:***u:***

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Çü nâme gördi rağbetsüzlüğünü

2. Hâkîr ü hVâr u 'izzetsüzlüğünü

ü:

Mısra: 2

"Ve" bağlacı.

1. Çü nâme gördi rağbetsüzlüğünü

2. Hâkîr ü hVâr u 'izzetsüzlüğünü

vech:***vechile:*** -ile

Mısra: 8

*Çehre, yüz.*7. Pes andan mâ-cerâyı cümle bir
bir

8. Öñümde kıldı hoş vechile takrîr

yâr:***yâr:***

Mısra: 5

Sevgili

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yâr

6. Senüñ yüzünden ol maḥbûb bîzâr

yir:***yire:*** -e

Mısra: 3

Yer, mekan.

3. Dürilüp bir yire pîcîde oldu

4. Be-ğâyet incinüp rencîde oldu

yüz:***yüzünden:*** -üñ,-den

Mısra: 6

*Vesilesiyle, aracılığıyla, -den
dolayı.*

5. Dönüp geldi baña didi ki iy yâr

6. Senüñ yüzünden ol maḥbûb bîzâr

Mesnevi 41

- 1 Çü nāme sözlerini eyledüm gūş
Yine dīvāne oldum ҡalmadı hūş
- 2 Yine āhile efgān-pîşe ҡıldum
Sefer ҡılmaqlığı endîşe ҡıldum
- 3 Ҙaған bir işe ma‘şūk ide iқdām
Gerekdür ‘āşık olmak hūkmine rām
- 4 Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-şāh
Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh
- 5 Bu şi‘ri okuyup efgān iderdüm
Gözüm yaşıyla yolu ҡan iderdüm

āh:**āhile:** -ile

Mısra: 3

Ah, inleme.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum

4. Sefer kılmaklığı endîşe kıldum

‘āşık:**‘āşık:**

Mısra: 6

Sevdalı, seven kişi.

5. Kaçan bir işe ma‘şūk ide ikdām

6. Gerekdür ‘āşık olmak hükmine
rām**ben:****ben:**

Mısra: 7

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-
şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

bir:**bir:**

Mısra: 5

"Bir" sayı sıfatı.

5. Kaçan bir işe ma‘şūk ide ikdām

6. Gerekdür ‘āşık olmak hükmine
rām**bu:****Bu:**

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

9. Bu şî‘ri okuyup efgān iderdüm

10. Gözüm yaşıyla yolu kan
iderdüm**çık:****Çıkup:** -up

Mısra: 8

*Ayrılmak.*7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-
şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

çü:**çü:**

Mısra: 1

"Gibi" edatı.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş

2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

cü:**çü:**

Mısra: 7

*"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.*7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-
şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

dīvāne ol:**dīvāne oldum:** -du,-m

Mısra: 2

Kendinden geçmek.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş

2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

dut:**dutdum:** -du,-m

Mısra: 8

*Yol tutmak.*7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-
şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

efgān id:**efgān iderdüm:** -er,-dü,-m

Mısra: 9

Feryat etmek.

9. Bu şî‘ri okuyup efgān iderdüm

10. Gözüm yaşıyla yolu kan
iderdüm**efgān:****efgān:**

Mısra: 3

Feryad.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum

4. Sefer kılmaklığı endîşe kıldum

endîşe kıl:**endîşe kıldum:** -du,-m

Mısra: 4

Merak etmek.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum

4. Sefer kılmaklığı endîşe kıldum

gerek:***Gerekdür:*** -dür

Mısra: 6

Lazım, gerekli.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

göz:***gözüm:*** -üm

Mısra: 10

Görme organı, göz.

9. Bu şî'ri okuyup efgān iderdüm

10. Gözüm yaşıyla yolu kıan iderdüm

gūlām:***gūlāmı:*** -ı

Mısra: 7

Köle.

7. Çü sürdi ben gūlāmı ol şeh-en-şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

gūş eyle:***gūş eyledüm:*** -dü, -m

Mısra: 1

Dinlemek, kulak vermek.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş

2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

gūşe-i rāh:***gūşe-i rāh:***

Mısra: 8

Yol kenarı.

7. Çü sürdi ben gūlāmı ol şeh-en-şāh

8. Çıkup dutdum revānî gūşe-i rāh

hūş:***hūş:***

Mısra: 2

Akıl.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş

2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

hüküm:***hükmine:*** -i, -n, -e

Mısra: 6

Emir, buyruk.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

ikdām id:***ikdām ide:*** -e

Mısra: 5

Gayret etmek.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

iş:***işe:*** -e

Mısra: 5

İş güç, uğraş.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

kaçan:***kaçan:***

Mısra: 5

Ne zaman ki.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

Kalma:***kalmadı:*** -dı

Mısra: 2

Bitmek, tükenmek.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş

2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

kan id:***kan iderdüm:*** -er, -dü, -m

Mısra: 10

Kan dökmek, kanla boyamak.

9. Bu şî'ri okuyup efgān iderdüm

10. Gözüm yaşıyla yolu kıan iderdüm

ma'sūk:***ma'sūk:***

Mısra: 5

Sevilen, sevgili.

5. Kaçan bir işe ma'sūk ide ikdām

6. Gerekdür 'āşık olmak hükmüne rām

nāme:**nāme:**

Mısra: 1

Mektup.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş
2. Yine dīvāne oldum ҡalmadı hūş

oku:**okuyup:** -y, -up

Mısra: 9

Okumak, söylemek.

9. Bu şî'ri okuyup efgān iderdüm
10. Gözüm yaşıyla yolu ҡan iderdüm

ol:**ol:**

Mısra: 7

"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.

7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-şāh
8. Çıķup dutdum revānî gūşe-i rāh

pîşe kıl:**pîşe kıldum:** -du, -m

Mısra: 3

Huy edinmek.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum
4. Sefer ҡılmaķlığı endîşe kıldum

rām ol:**rām olmaķ:** -maķ

Mısra: 6

Buyruk altına girmek, boyun eğmek.

5. Ҙaçan bir işe ma'şūk ide iķdām
6. Gerekdür 'āşık olmaķ hūkmine rām

revān:**revānî:** -î

Mısra: 8

Yürüyen, giden.

7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-şāh
8. Çıķup dutdum revānî gūşe-i rāh

sefer kıl:**sefer ҡılmaķlığı:** -maķ, -līg, -ı

Mısra: 4

Yolculuk etmek.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum
4. Sefer ҡılmaķlığı endîşe kıldum

söz:**sözlerini:** -ler, -i, -n, -ı

Mısra: 1

Konuşmak, kelim.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş
2. Yine dīvāne oldum ҡalmadı hūş

sür:**sürdi:** -di

Mısra: 7

Kovmak.

7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-şāh
8. Çıķup dutdum revānî gūşe-i rāh

şeh-en-şāh:**şeh-en-şāh:**

Mısra: 7

Şahlar şahı.

7. Çü sürdi ben gulāmı ol şeh-en-şāh
8. Çıķup dutdum revānî gūşe-i rāh

şî'ri:**şî'ri:** -i

Mısra: 9

Şiir.

9. Bu şî'ri okuyup efgān iderdüm
10. Gözüm yaşıyla yolu ҡan iderdüm

yaş:**yaşıyla:** -ı, -y, -la

Mısra: 10

Gözyaşı.

9. Bu şî'ri okuyup efgān iderdüm
10. Gözüm yaşıyla yolu ҡan iderdüm

yine:***Yine:***

Mısra: 2

Bir daha, tekrar.

1. Çü nāme sözlerini eyledüm gūş
2. Yine dīvāne oldum kalmadı hūş

Yine:

Mısra: 3

Bir daha, tekrar.

3. Yine āhile efgān-pîşe kıldum
4. Sefer kılmaqlığı endîşe kıldum

yol:***yolu:*** -1

Mısra: 10

Güzergah, yol.

9. Bu şi'ri okuyup efgān iderdüm
10. Gözüm yaşıyla yolu kan iderdüm

Mesnevi 42

- 1 Hālāş olinca bu naẓm-ı güherden
Bu zîbā şî'ri cûş itdüm cigerden

bu:***bu:***

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

bu:

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

ciger:***cigerden:*** -den

Mısra: 2

Bağır, yürek.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

cûş it:***cûş it:*** -

Mısra: 2

Coşmak.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

Halâş ol:***Halâş ol:*** -

Mısra: 1

Kurtulmak

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

nazm-ı güher:***nazm-ı güher:*** -

Mısra: 1

Mücevher (yükli) şiir.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

şî'r:***şî'ri:*** -i

Mısra: 2

Şiir.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

zîbâ:***zîbâ:***

Mısra: 2

Güzel.

1. Halâş olunca bu nazm-ı güherden
2. Bu zîbâ şî'ri cûş itdüm cigerden

Mesnevi 43

- 1 Giderdüm yola düşüp yana yana
Gözümden dür ağıdup dâne dâne
- 2 Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh
‘İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh
- 3 Leb-i deryāya irdüm çün kemîne
İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne
- 4 Kazāya çün ki virmişdüm rızāyı
Girüp keştîye yād itdüm Huzāyı
- 5 Çü keştî-bān düzetdi bād-bānı
Revāne oldu bu keştî revānî
- 6 İki gün dahı deryā seyrin itdüm
Üçünci günde İstanbula yitdüm
- 7 Temāşā eyledüm ol şehir içini
Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i çînî
- 8 İçi toptolu bāğ u gül-sitāndur
Leb-i deryāsı rāḥat-baḥş-ı cāndur
- 9 Huşūşan ol binālar kim yapılmış
Anuñ luṭfına cān u dil kapılmış
- 10 Kamunuñ saḳfı dīvārı müzehheb
Cemî’-i şehir mermerden müretteb
- 11 Neye bakısan görürsin naḳş-ı çînî
Ki ḥarfin yazamaz naḳḳāş-ı çînî
- 12 Egerçi cümle bāğ u gülşen idi
Çü yār anda degüldi külḥān idi
- 13 Be-nā-çār anda idindüm maḳāmı
Yağıldum hicr ile bir yıl tamāmı
- 14 Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm
Yanup hicrān odına şabr iderdüm

a:

aķıdup: -up
Mısra: 2
Akıtmak.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana
2. Gözümden dür aķıdup dāne dāne

anda:

anda:
Mısra: 24
"Orada" anlamında işaret zamiri.

23. Egerçi cümle bāğ u gülşen idi
24. Çü yār anda degüldi külhān idi

anda:

Mısra: 25
"Orada" anlamında işaret zamiri.

25. Be-nā-çār anda idindüm
maķāmı
26. Yakıldum hier ile bir yıl
tamāmı

a:

anuñ: -nuñ
Mısra: 18
" O " üçüncü teklik şahıs zamiri.

17. Huşūşan ol binālar kim
yapılmış
18. Anuñ luţfına cān u dil ķapılmış

bād-bān:

bād-bānı: -ı
Mısra: 9
Yelken.

9. Çü keşţî-bān düzetdi bād-bānı
10. Revāne oldu bu keşţî revānî

bād-ı şabā-veş:

bād-ı şabā-veş: -
Mısra: 6
Sabah rüzgarı gibi.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne
6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

bāğ:

bāğ:
Mısra: 15
Bahçe.

15. İçi toptolu bāğ u gül-sitāndur
16. Leb-i deryāsı rāḫat-baḫş-ı
cāndur

bāğ:

Mısra: 23
Bahçe.

23. Egerçi cümle bāğ u gülşen idi
24. Çü yār anda degüldi külhān idi

bak:

baķsan: -sa,-n
Mısra: 21
Seyretmek.

21. Neye baķsan görürsin naķş-ı
çînî
22. Ki ḫarfin yazamaz naķķāş-ı çînî

be-nā-çār:

be-nā-çār:
Mısra: 25
Çaresiz.

25. Be-nā-çār anda idindüm
maķāmı
26. Yakıldum hier ile bir yıl
tamāmı

binā:

binālar: -lar
Mısra: 17
*Barınmak veya belli bir maksat için
kullanılmak üzere yapılmış her
türlü mîmârî eser, yapı.*

17. Huşūşan ol binālar kim
yapılmış
18. Anuñ luţfına cān u dil ķapılmış

bir:

bir:
Mısra: 26
" Bir " sayı sıfatı.

25. Be-nā-çār anda idindüm maķāmı
26. Yakıldum hier ile bir yıl tamāmı

bir:

Mısra: 3
"Bir" sayı sıfatı.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh
4. 'İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh

bir:

Mısra: 6
"Bir" sayı sıfatı.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne
6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

bu:**bu:**

Mısra: 10
"Bu" işaret sıfatı.

9. Çü keşfî-bān düzetdi bād-bānı
10. Revāne oldu bu keşfî revānî

cân:**cân:**

Mısra: 18
Ruh.

17. Huşuşan ol binâlar kim yapılmış
18. Anuñ lutfına cān u dil kapılmış

cebr id:**cebr iderdüm:**-er,-dü,-m

Mısra: 27
Zorlamak.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm
28. Yanup hicrân odına şabr iderdüm

cemî'-i şehri:**cemî'-i şehri:** -

Mısra: 20
Bütün şehir.

19. Kamunuñ sakfı dīvārı müzehheb
20. Cemî'-i şehri mermerden müretteb

cümle:**cümle:**

Mısra: 23
Bütün.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi
24. Çü yâr anda degüldi külhân idi

cek:**çekdüm:** -dü,-m

Mısra: 3
Katlanmak.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh
4. 'İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh

cü:**çü:**

Mısra: 24
Çünkü anlamında edat.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi
24. Çü yâr anda degüldi külhân idi

çü:

Mısra: 9
Çünkü anlamında edat.

9. Çü keşfî-bān düzetdi bād-bānı
10. Revāne oldu bu keşfî revānî

cün:**çün:**

Mısra: 5
Gibi anlamında benzerlik edatı.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne
6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

çün:

Mısra: 7
"Çünkü" anlamında edat.

7. Kazāya çün ki virmişdüm rızâyı
8. Girüp keşfîye yād itdüm Huzâyı

dahı:**dahı:**

Mısra: 11
"Bile" anlamında edat.

11. İki gündahı deryā seyrin itdüm
12. Üçüncü günde İstanbula yitdüm

dâne dâne:**dâne dâne:**

Mısra: 2
Teker teker.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana
2. Gözümden dür akıdub dâne dâne

degül:***degüldi:*** -di

Mısra: 24

"Değil" edatı.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi

24. Çü yâr anda degüldi külhân idi

dervâ:***deryâ:***

Mısra: 11

Nehir.

11. İki gûndağı deryâ seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

di:***didüm:*** -dü,-m

Mısra: 14

Söylemek.

13. Temâşâ eyledüm ol şehr içini

14. Didüm kim Rûma gelmiş şehr-i çînî

dil:***dil:***

Mısra: 18

Gönül.

17. Huşuşan ol binâlar kim

yapılmış

18. Anuñ lûtfına cân u dil kapılmış

dil-i miskîn:***dil-i miskîne:-e***

Mısra: 27

Zavallı gönül.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm

28. Yanup hicrân odına şabr iderdüm

divâr:***dîvârı:*** -ı

Mısra: 19

Duvar.

19. Kâmunuñ sakfı dîvârı müzehheb

20. Cemî'-i şehr mermerden müretteb

dür:***dür:***

Mısra: 2

İnci.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana

2. Gözümden dür akıdup dâne dâne

düş:***düşüp:*** -üp

Mısra: 1

Revan olmak.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana

2. Gözümden dür akıdup dâne dâne

düzet:***düzetdi:*** -di

Mısra: 9

Düzenlemek.

9. Çü keştî-bân düzetdi bād-bânı

10. Revâne oldu bu keştî revânî

egerçi:***Egerçi:***

Mısra: 23

Doğrusu.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi

24. Çü yâr anda degüldi külhân idi

gel:***gelmiş:*** -miş

Mısra: 14

Gelmek

13. Temâşâ eyledüm ol şehr içini

14. Didüm kim Rûma gelmiş şehr-i çînî

gerçi:***gerçi:***

Mısra: 27

"Aslında" anlamında zarf.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm

28. Yanup hicrân odına şabr iderdüm

gid:***giderdüm:*** -er,-dü,-m

Mısra: 1

Uzaklaşmak.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana

2. Gözümden dür akıdup dâne dâne

gır:***gırüp:*** -üp

Mısra: 8

Binmek.

7. Kazāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Gırüp keştîye yād itdüm Huzāyı

gör:***görürsin:*** -ür, -sin

Mısra: 21

Görmek.

21. Neye baksan görürsin naķş-ı

çînî

22. Ki ĥarfîn yazamaz naķķāş-ı çînî

göz:***Gözümden:*** -üm, -den

Mısra: 2

Görme organı.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana

2. Gözümden dūr aķıdup dāne dāne

göl-sitān:***göl-sitāndur:*** -dur

Mısra: 15

Göl bahçesi.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur

16. Leb-i deryāsı rāĥat-baĥş-ı

cāndur

gülşen i:***gülşen idi:*** -di

Mısra: 23

Göl bahçesi olmak.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi

24. Çü yār anda degüldi külhān idi

gün:***gün:***

Mısra: 11

*Gün, yirmi dört saatlik zaman**dilimi.*

11. İki gūndaĥı deryā seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

gün:

Mısra: 3

*Gün, yirmi dört saatlik zaman**dilimi.*

3. Bir iki gün ki çekdüm miĥnet-i rāĥ

4. ‘İnāyet irişüp rāĥ oldu kūtāĥ

günde: -de

Mısra: 12

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

11. İki gūndaĥı deryā seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

ĥarf:***ĥarfîn:*** -in

Mısra: 22

Harf.

21. Neye baksan görürsin naķş-ı

çînî

22. Ki ĥarfîn yazamaz naķķāş-ı çînî

hicr:***hicr:***

Mısra: 26

Ayrılık.

25. Be-nā-çār anda idindüm maķāmı

26. Yaķıldum hicr ile bir yıl tamāmı

hicrān:***hicrān:***

Mısra: 28

Ayrılık.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm

28. Yanup hicrān odına şabr

iderdüm

Huşūsan:***Huşūşan:***

Mısra: 17

Bilhassa, özellikle.

17. Huşūşan ol binālar kim yapılmış

18. Anuñ luţfina cān u dil ĥapılmış

Huzā:***Huzāyı:*** -y, -ı

Mısra: 8

Allah.

7. Kazāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Gırüp keştîye yād itdüm Huzāyı

iç:**içi:** -i

Mısra: 15

Bir şeyin iç kısmı.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur

16. Leb-i deryāsi rāhat-baḥş-ı cāndur

içini: -i,-n,-i

Mısra: 13

Bir topluluğun arası.

13. Temāşā eyledüm ol şehir içini

14. Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i
çînî**idin:****idindüm:** -dü,-m

Mısra: 25

Sahip olmak.

25. Be-nā-çār anda idindüm makāmı

26. Yakıldum hicr ile bir yıl tamāmı

iki:**iki:**

Mısra: 11

"İki" sayı sıfatı.

11. İki gūndaḥı deryā seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

iki:

Mısra: 3

*"İki" sayı sıfatı.*3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i
rāh

4. 'Ināyet irişüp rāh oldu kūtāh

ile:**ile:**

Mısra: 26

*"Birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

25. Be-nā-çār anda idindüm makāmı

26. Yakıldum hicr ile bir yıl tamāmı

'ināyet:**'Ināyet:**

Mısra: 4

Yardım, iyilik.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh

4. 'Ināyet irişüp rāh oldu kūtāh

ir:**irdüm:** -dü,-m

Mısra: 5

Varmak, yetişmek.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne

6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

ir:**irişüp:** -üp

Mısra: 4

*Erişmek, ulaşmak.*3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i
rāh

4. 'Ināyet irişüp rāh oldu kūtāh

ir:**irüp:** -üp

Mısra: 6

Ermek, ulaşmak.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne

6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

İstanbul:**İstanbula:**-a

Mısra: 12

İstanbul.

11. İki gūndaḥı deryā seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

kamu:**Ḳamunuñ:** -nuñ

Mısra: 19

*Büsütün, tamamen.*19. Ḳamunuñ saḳfı dīvārı
müzehheb20. Cemî'-i şehir mermerden
müretteb**kapıl:****ḳapılmış:** -mış

Mısra: 18

*Etkisinde kalmak.*17. Ḥuşuşan ol binālar kim
yapılmış

18. Anuñ luṭfına cān u dil ḳapılmış

każā:***Każāya:*** -y, -a

Mısra: 7

kader, alın yazısı.

7. Każāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Girüp keştîye yād itdüm Huzāyı

kemîn:***kemîne:*** -e

Mısra: 5

Pusu.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne

6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

keştî:***keştî:***

Mısra: 10

Gemi.

9. Çü keştî-bân düzetdi bād-bânı

10. Revâne oldu bu keştî revânî

keştî-bân:***keştî-bân:***

Mısra: 9

Gemici.

9. Çü keştî-bân düzetdi bād-bânı

10. Revâne oldu bu keştî revânî

keştîye: -y, -e

Mısra: 8

Gemi.

7. Każāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Girüp keştîye yād itdüm Huzāyı

ki:***ki:***

Mısra: 22

"zira, çünkü" anlamında bağlama edati.

21. Neye baksan görürsin naķş-ı çînî

22. Ki harfın yazamaz naķķāş-ı çînî

ki:

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh

4. 'İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh

ki:

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

7. Każāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Girüp keştîye yād itdüm Huzāyı

kim:***kim:***

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

13. Temāşā eyledüm ol şehr içini

14. Didüm kim Rūma gelmiş şehr-i çînî

kim:

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

17. Huşūşan ol binālar kim

yapılmış

18. Anuñ luṭfına cān u dil ķapılmış

kūtāh ol:***kūtāh oldu:***-dı

Mısra: 4

kısalma.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh

4. 'İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh

külhān i:***külhān idi:***-di

Mısra: 24

Hamamları ısıtan, hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocak, cehennemlik olmak.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi

24. Çü yār anda degüldi külhān idi

leb-i deryā:***leb-i deryā:***

Mısra: 16

Nehir kıyısı.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur

16. Leb-i deryāşı rāḥat-baḥş-ı cāndur

leb-i deryā:

Mısra: 5

Nehir kıyısı.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne

6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefîne

lutf:

luṭfina: -1, -n, -a
Mısra: 18
İyilik, güzellik.

17. Huşuşan ol binâlar kim yapılmış
18. Anuñ luṭfina cān u dil ƙapılmış

makām:

maḳāmı: -1
Mısra: 25
Makam, mevki.

25. Be-nā-çār anda idindüm maḳāmı
26. Yakıldum hicr ile bir yıl tamāmı

mermer:

mermerden: -den
Mısra: 20
Mermer taşı.

19. Ƙamunuñ saḳfı dīvārı müzehheb
20. Cemî'-i şehr mermerden müretteb

miḥnet-i rāh:

miḥnet-i rāh: -
Mısra: 3
Yol acısı.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh
4. 'İnāyet irişüp rāh oldı kütāh

müretteb:

müretteb:
Mısra: 20
Düzenlenmiş.

19. Ƙamunuñ saḳfı dīvārı müzehheb
20. Cemî'-i şehr mermerden müretteb

müzehheb:

müzehheb:
Mısra: 19
Tezhip olunmuş, altınla yaldızlanmış.

19. Ƙamunuñ saḳfı dīvārı müzehheb
20. Cemî'-i şehr mermerden müretteb

naḳḳās-ı cînî:

naḳḳāş-ı cînî:
Mısra: 22
Çinli süsleme ustası.

21. Neye baḳsan görürsin naḳş-ı cînî
22. Ki ḫarfin yazamaz naḳḳāş-ı cînî

naḳş-ı cînî:

naḳş-ı cînî:
Mısra: 21
Çin ülkesinin naḳşı, süsü.

21. Neye baḳsan görürsin naḳş-ı cînî
22. Ki ḫarfin yazamaz naḳḳāş-ı cînî

ne:

neye: -y, -e
Mısra: 21
Her ne, hangi şey.

21. Neye baḳsan görürsin naḳş-ı cînî
22. Ki ḫarfin yazamaz naḳḳāş-ı cînî

od:

odına: -ın, -a
Mısra: 28
Ateş, alev.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm
28. Yanup hicrān odına şabr iderdüm

ol:

ol:
Mısra: 13
"O" işaret sıfatı.

13. Temāşā eyledüm ol şehr içini
14. Didüm kim Rūma gelmiş şehr-i cînî

ol:

Mısra: 17
"O" işaret sıfatı.

17. Huşuşan ol binâlar kim yapılmış
18. Anuñ luṭfina cān u dil ƙapılmış

rāh:***rāh:***

Mısra: 4
Yol.

3. Bir iki gün ki çekdüm miḥnet-i rāh

4. 'İnāyet irişüp rāh oldu kūtāh

rāhat-baḥş-ı cān:***rāhat-baḥş-ı cāndur:***-dur

Mısra: 16
Ruha huzur verir.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur

16. Leb-i deryāsi rāhat-baḥş-ı cāndur

revāne ol:***revāne oldı:***-dı

Mısra: 10
Hareket etmek.

9. Çü keştî-bān düzetdi bād-bānı

10. Revāne oldı bu keştî revānî

revān:***revānî:*** -î

Mısra: 10
Yürüyen.

9. Çü keştî-bān düzetdi bād-bānı

10. Revāne oldı bu keştî revānî

rızā:***rızāyı:*** -y,-ı

Mısra: 7
Kendi isteği.

7. Kazāya çün ki virmişdüm rızāyı

8. Girüp keştîye yād itdüm Huzāyı

Rūm:***Rūma:*** -a

Mısra: 14
Anadolu

13. Temāşā eyledüm ol şehir içini

14. Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i çînî

sabr id:***sabr iderdüm:***-er,-dü,-m

Mısra: 28
Tahammül etmek, dayanmak.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr iderdüm

28. Yanup hicrān odına şabr iderdüm

sakf:***sakfı:*** -ı

Mısra: 19
Dam, çatı.

19. Kamunuñ sakfı dīvārı müzehheb

20. Cemî'-i şehir mermerden müretteb

sefine:***sefine:***

Mısra: 6
Gemi.

5. Leb-i deryāya irdüm çün kemîne

6. İrüp bād-ı şabā-veş bir sefine

seyrin it:***seyrin it:*** -

Mısra: 11
İzlemek, bakmak.

11. İki gündahı deryā seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

şehir:***şehir:***

Mısra: 13
Kent, şehir.

13. Temāşā eyledüm ol şehir içini

14. Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i çînî

şehir-i çînî:***şehir-i çînî:***

Mısra: 14
Çin şehirlisi.

13. Temāşā eyledüm ol şehir içini

14. Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i çînî

tamām:***tamāmı:*** -ı

Mısra: 26
Tamamen, bütünüyle.
25. Be-nā-çār anda idindüm maḳāmı
26. Yakıldum hicr ile bir yıl tamāmı

temāšā eyle:***temāšā eyle:*** -Mısra: 13
Seyretmek.

13. Temāšā eyledüm ol şehir içini
14. Didüm kim Rūma gelmiş şehir-i
çînî

toptolu:***toptolu:***Mısra: 15
Dopdolu, tamamen dolu.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur
16. Leb-i deryāsi rāhat-baḥş-ı
cāndur

u:***u:***Mısra: 15
"Ve" bağlacı.

15. İçi toptolu bağ u gül-sitāndur
16. Leb-i deryāsi rāhat-baḥş-ı
cāndur

u:Mısra: 18
"Ve" bağlacı.

17. Huşūşan ol binālar kim
yapılmış
18. Anuñ luṭfına cān u dil ḳapılmış

u:Mısra: 23
"Ve" bağlacı.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi
24. Çü yār anda degüldi külhān idi

üç:***üçünci:*** -ünciMısra: 12
Üç sayısının sıra sayı sıfatı.

11. İki gūndaḥı deryā seyrin itdüm
12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

vir:***virmişdüm:*** -miş, -dü, -mMısra: 7
Vermek.

7. Każāya çün ki virmişdüm rızāyı
8. Girüp keştîye yād itdüm Hużāyı

yād it:***yād it:*** -Mısra: 8
Anmak.

7. Każāya çün ki virmişdüm rızāyı
8. Girüp keştîye yād itdüm Hużāyı

yakıl:***yakıldum:*** -du, -mMısra: 26
Yanmak, yakılmak.

25. Be-nā-çār anda idindüm
maḳāmı
26. Yakıldum hier ile bir yıl
tamāmı

yana yana:***yana yana:*** -Mısra: 1
Yanarak.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana
2. Gözümden dūr aḳıdup dāne dāne

yan:***yanup:*** -upMısra: 28
Yanmak.

27. Dil-i miskîne gerçi cebr
iderdüm
28. Yanup hierān odına şabr
iderdüm

yap:***yapılmış:*** -ıl, -mışMısra: 17
İnşa etmek.

17. Huşūşan ol binālar kim
yapılmış
18. Anuñ luṭfına cān u dil ḳapılmış

yār:***yār:***Mısra: 24
Sevgili.

23. Egerçi cümle bağ u gülşen idi
24. Çü yār anda degüldi külhān idi

yaz:**yazamaz:** -a, -maz

Mısra: 22

*Nakşetmek, resmetmek, süsleyip
bezemek.*

21. Neye baksan görürsin nakş-ı

çînî

22. Ki harfîn yazamaz naqqâş-ı çînî

yıl:**yıl:**

Mısra: 26

Sene, yıl.

25. Be-nâ-çâr anda idindüm

mağâmı

26. Yakıldum hicr ile bir yıl

tamâmı

yit:**yitdüm:** -dü, -m

Mısra: 12

Ulaşmak.

11. İki gündahı deryâ seyrin itdüm

12. Üçünci günde İstanbula yitdüm

yol:**yola:** -a

Mısra: 1

Güzergah, yol.

1. Giderdüm yola düşüp yana yana

2. Gözümden dür ağıdup dâne dâne

Mesnevi 44

- 1 Meger bir gün ki sabr irdi kemāle
Bu gönlüm ‘andelîbi kıldı nāle
- 2 Yine yād itdi bûlbûl gül-sitānın
Temāşā kılmak ister bûstānın
- 3 Terennüm kıldı āheng-i nevādan
Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan
- 4 Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet
Per ü bālını yakdı nār-ı ḥasret
- 5 Bu şi‘ri başladı āvāze kıldı
Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

āheng-i nevā:***āheng-i nevā:*** -

Mısra: 5

Neva makamıyla şarkı söylemek.

5. Terennüm kıldı āheng-i nevādan

6. Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan

‘andelîb:***‘andelîbi:*** -i

Mısra: 2

Bülbül.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu gönlüm ‘andelîbi kıldı nāle

āvāze kıl:***āvāze kıldı:*** -dı

Mısra: 9

Duyurmak.

9. Bu şi‘ri başladı āvāze kıldı

10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

bāl:***bālîni:*** -i,-n,-i

Mısra: 8

Kol.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālîni yakdı nār-ı ĥasret

başla:***başladı:*** -dı

Mısra: 9

Başlamak.

9. Bu şi‘ri başladı āvāze kıldı

10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

be-ğāyet:***be-ğāyet:***

Mısra: 7

Oldukça.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālîni yakdı nār-ı ĥasret

bir:***bir:***

Mısra: 1

"Bir" sayı sıfatı.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu gönlüm ‘andelîbi kıldı nāle

bu:***bu:***

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu gönlüm ‘andelîbi kıldı nāle

bu:

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı

9. Bu şi‘ri başladı āvāze kıldı

10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

büstān:***büstānın:*** -ın

Mısra: 4

Bahçe.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın

4. Temāşā kılmak ister büstānın

bülbül:***bülbül:***

Mısra: 3

Bülbül.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın

4. Temāşā kılmak ister büstānın

cān:***cānına:*** -i,-n,-a

Mısra: 7

Ruh.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālîni yakdı nār-ı ĥasret

cānuñ: -uñ

Mısra: 10

Beden, vücut.

9. Bu şi‘ri başladı āvāze kıldı

10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

dil:***diler:*** -er

Mısra: 6

İstemek, arzu etmek.

5. Terennüm kıldı āheng-i nevādan

6. Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan

dimāğ:***dimāğın:*** -ın

Mısra: 10

Akıl, zihin.

9. Bu şi'ri başladı āvāze kıldı

10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

göñl:***göñlüm:*** -üm

Mısra: 2

Yürek.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

ğurbet:***ğurbet:***

Mısra: 7

Yabancı diyar.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālini yaqdı nār-ı ḥasret

gül-sitān:***gül-sitānın:***

Mısra: 3

Gül bahçesi.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın

4. Temāşā kılmak ister büstānın

gün:***gün:***

Mısra: 1

*Gün, yirmi dört saatlik zaman**dilimi.*

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

ister:***ister:*** -r

Mısra: 4

Arzu etmek, dilemek.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın

4. Temāşā kılmak ister büstānın

kār it:***kār itdi:*** -dı

Mısra: 7

Etkilemek.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālini yaqdı nār-ı ḥasret

kemāle ir:***kemāle ir:*** -

Mısra: 1

Olgunlaşmak.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

ki:***ki:***

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

meger:***Meger:***

Mısra: 1

Ancak.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

nāle kıl:***nāle kıldı:*** -dı

Mısra: 2

İnlemek.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle

2. Bu göñlüm 'andelîbi kıldı nāle

nār-ı ḥasret:***nār-ı ḥasret:***

Mısra: 8

Özlem ateşi.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālini yaqdı nār-ı ḥasret

per:***Per:***

Mısra: 8

Kanat.

7. Be-ğāyet cānına kār itdi ğurbet

8. Per ü bālini yaqdı nār-ı ḥasret

rāh-ı hevā:***rāh-ı hevādan:*** -dan

Mısra: 6

Aşk yolu.

5. Terennüm kıldı āheng-i nevādan

6. Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan

sabr:**sabr:**

Mısra: 1
Tahammül.

1. Meger bir gün ki sabr irdi kemāle
2. Bu gönlüm 'andelfibi kıldı nāle

yād it:**yād it: -**

Mısra: 3
Anmak, hatırlamak.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın
4. Temāşā kılmak ister büstānın

seyr eyle:**seyr eyleye:-ye**

Mısra: 6
Bakmak.

5. Terennüm kıldı āheng-i nevādan
6. Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan

yak:**yakdı: -dı**

Mısra: 8
Ateşe vermek.

7. Be-gāyet cānına kār itdi gurbet
8. Per ü bālini yakdı nār-ı hasret

şi'r:**şi'ri: -i**

Mısra: 9
Şiir.

9. Bu şi'ri başladı āvāze kıldı
10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

yine:**yine:**

Mısra: 10
"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

9. Bu şi'ri başladı āvāze kıldı
10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

tāze kıl:**tāze kıldı: -dı**

Mısra: 10
Tazelemek.

9. Bu şi'ri başladı āvāze kıldı
10. Yine cānuñ dimāğın tāze kıldı

yine:

Mısra: 3
"Yeniden, tekrar" anlamlarında zarf.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın
4. Temāşā kılmak ister büstānın

temāşā kıl:**temāşā kılmak: -mak**

Mısra: 4
Seyretmek.

3. Yine yād itdi bülbül gül-sitānın
4. Temāşā kılmak ister büstānın

terennüm kıl:**terennüm kıldı: -dı**

Mısra: 5
Ötmek.

5. Terennüm kıldı āheng-i nevādan
6. Diler seyr eyleye rāh-ı hevādan

ü:**ü:**

Mısra: 8
"Ve" bağlacı.

7. Be-gāyet cānına kār itdi gurbet
8. Per ü bālini yakdı nār-ı hasret

Mesnevi 45

- 1 Güneş çün taht-ı arza ‘azm kıldı
Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı
- 2 Götürdi cümle yulduzlar niķābın
Gice yüzinden aldılar hicābın
- 3 Cihān çıkardı nūrānî kabāsın
Yine geyürdiler zulmet ‘abāsın
- 4 Bezenmiş idi eflākūñ cemāli
Cihān aġyārdan olmışdı hālî
- 5 Meger ol gice ki ķadrūñ gicesiydi
Ne diyem ki anuñ ķadr nicesiydi
- 6 Oturup hücrede ser-geşte vü zār
Ġarīb u bî-kes u bî-ẖîş u bî-yār
- 7 Ġayāl-i yār ile hālvetde-y-idüm
Yanup hecr odına miḡnetde-y-idüm
- 8 Ciger kanı revān idi gözümden
Be-küllî nā-ümîz idüm özümden
- 9 Gözüme ḡāb-ı ġaflet ġālib oldu
Meger dil dil-rübāya tālîb oldu
- 10 Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
Elinde bir ķadeh pür-āb-ı ḡayvān
- 11 Baña eydür ki iy dil-ḡaste vü zār
Devāsuz derd ile dermānda bîmār
- 12 Niçe bir idesūñ āh u figānı
Yaķasın nār-ı ‘ıṣķa cism ü cānı
- 13 Nedür maķşaduñ işbu aġlamakdan
Ciger hicrān odına taġlamakdan

‘abā:**‘abāsın:** -sın

Mısra: 6

Hırka.

5. Cihān çıkardı nūrānîkabāsın

6. Yine geyürdiler zulmet ‘abāsın

ağla:**ağlamakdan:** -mak, -dan

Mısra: 25

*Kederden, teessürden gözyaşı
akıtmak.*

25. Nedü rmaşşaduñ işbu

ağlamakdan

26. Ciger hicrān odına tağlamakdan

ağyār:**ağyardan:** -dan

Mısra: 8

Rakipler.

7. Bezenmiş idi eflākūñ cemālî

8. Cihān ağyardan olmuşdı hālî

āh:**āh:**

Mısra: 23

Ah ederek inlemek.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı

24. Yağasın nār-ı ‘ışka cism ü cānı

al:**aldılar:** -dı, -lar

Mısra: 4

Kaldırmak, yok etmek.

3. Götürdi cümle yulduzlar nîkābın

4. Gice yüzinden aldılar hicābın

a:**anuñ:** -nuñ

Mısra: 10

" O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

9. Meger ol gice ki kadrūñ

gicesiydi

10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

‘azm kıl:**‘azm kıldı:** -dı

Mısra: 1

Yönelmek.

1. Güneş çün taht-ı arza ‘azmkıldı

2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

bañ:**Baña:** -a

Mısra: 21

*"Bana" kişi zamiri .*21. Baña eydür ki iy dil-ḥaste vü
zār22. Devāsuz derd ile dermānda
bîmār**be-küllî:****Be-küllî:**

Mısra: 16

Tamamen, bütünyle.

15. Ciger kanı revān idi gözümden

16. Be-küllî nā-ümîz idüm
özümden**beze:****bezenmiş:** -n, -miş

Mısra: 7

Süslemek.

7. Bezenmiş idi eflākūñ cemālî

8. Cihān ağyardan olmuşdı hālî

bezm kıl:**bezm kıldı:** -dı

Mısra: 2

Eğlenmek.

1. Güneş çün taht-ı arza ‘azmkıldı

2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

bî-h’îş:**bî-h’îş:**

Mısra: 12

Akrabasız.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarîb u bî-kes u bî-h’îş u bî-yār

bî-kes:**bî-kes:**

Mısra: 12

Kimsesiz, yalnız.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarîb u bî-kes u bî-h’îş u bî-yār

bîmār:**bîmār:**

Mısra: 22
Hasta, dertli.

21. Baña eydür ki iy dil-ḥaste vü zār
22. Devāsuz derd ile dermānda bîmār

bir:**bir:**

Mısra: 2
" Bir" sayı sıfatı.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmıkıldı
2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

bir:

Mısra: 20
" Bir" sayı sıfatı.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir ḫadeh pür-āb-ı ḫayvān

bir:

Mısra: 23
" Bir" sayı sıfatı.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı
24. Yaḫasın nār-ı 'ışḫa cism ü cānı

bî-yār:**bî-yār:**

Mısra: 12
Dostsuz.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār
12. Garīb u bî-kes u bî-ḫ'ış u bî-yār

cān-ı cānān:**cān-ı cānān:**

Mısra: 19
Canların canı.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir ḫadeh pür-āb-ı ḫayvān

cān:**cānı:**

Mısra: 24
Can, ruh.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı
24. Yaḫasın nār-ı 'ışḫa cism ü cānı

cemāl:**cemālî:**

Mısra: 7
Yüz, ḫehre.

7. Bezenmiş idi eflāküñ cemālî
8. Cihān āgyārdan olmışdı ḫālî

ciger:**ciger:**

Mısra: 15
Bağır.

15. Ciger kanı revān idi gözümde
16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümde

ciger:

Mısra: 26
Bağır.

25. Nedü rmaḫşaduñ işbu ağlamaḫdan
26. Ciger hicrān odına tağlamaḫdan

cihān:**Cihān:**

Mısra: 5
Dünya.

5. Cihān çıkardı nūrānîkabāsın
6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

Cihān:

Mısra: 8
Dünya

7. Bezenmiş idi eflāküñ cemālî
8. Cihān āgyārdan olmışdı ḫālî

cism:**cism:**

Mısra: 24
Beden, vücut.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı
24. Yaḫasın nār-ı 'ışḫa cism ü cānı

cümle:**cümle:**

Mısra: 3
Bütün.

3. Götürdi cümle yulduzlar niķābın
4. Gice yüzinden aldılar hicābın

çıkardı:**çıkardı:** -dı

Mısra: 5
Ortaya koymak.

5. Cihān çıkardı nūrānîķabāsın
6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

çün:**çün:**

Mısra: 1
"Çünkü" anlamında edat.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmķıldı
2. Kāmer šāhāne bir hoş bezm ķıldı

derd:**derd:**

Mısra: 22
Gam.

21. Baña eydür ki iy dil-ķaste vü
zār
22. Devāsuz derd ile dermānda
bîmār

dermān:**dermānda:** -da

Mısra: 22
İlaç.

21. Baña eydür ki iy dil-ķaste vü
zār
22. Devāsuz derd ile dermānda
bîmār

devā:**devāsuz:** -suz

Mısra: 22
Çare, derman.

21. Baña eydür ki iy dil-ķaste vü zār
22. Devāsuz derd ile dermānda
bîmār

dil:**dil:**

Mısra: 18
Gönül, yürek.

17. Gözüme ķ'āb-ı ğaflet ğālib oldu
18. Meger dil dil-rübāya ķālib oldu

dil-haste:**dil-ķaste:**

Mısra: 21
Gönlü hasta.

21. Baña eydür ki iy dil-ķaste vü
zār
22. Devāsuz derd ile dermānda
bîmār

dil-rübā:**dil-rübāya:** -y, -a

Mısra: 18
Gönül alan sevgili.

17. Gözüme ķ'āb-ı ğaflet ğālib oldu
18. Meger dil dil-rübāya ķālib oldu

diyem: -y, -e, -m

Mısra: 10
Söylemek.

9. Meger ol gice ki ķadrūñ
gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñķadr nicesiydi

eflāk:**eflākūñ:** -üñ

Mısra: 7
Felekler, gökler.

7. Bezenmiş idi eflākūñ cemāli
8. Cihān āgyārdan olmışdı ķālî

el:**elinde:** -in, -de

Mısra: 20
El.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı
cānān
20. Elinde bir ķadeh pür-āb-ı
ķayvān

eyd:**eydür:** -ür

Mısra: 21

Söylemek.

21. Baña eydür ki iy dil-ḥaste vü
zār22. Devāsuz derd ile dermānda
bīmār**figān:****figānı:** -ı

Mısra: 23

Bağırıp çağırma.

23. Niçe bir idesūñ āh u figānı

24. Yakāsın nār-ı 'ışka cism ü cānı

gālib ol:**gālib oldı:** -dı

Mısra: 17

Üstün gelmek

17. Gözüme ḥ'āb-ı ḡaflet gālib oldı

18. Meger dil dil-rübāya ṭālib oldı

ḡarīb:**ḡarīb:**

Mısra: 12

Yabancı.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ḡarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

gel:**gelür:** -ür

Mısra: 19

Belirmek, ortaya çıkmak.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı

cānān

20. Elinde bir ḡadeh pür-āb-ı ḡayvān

geyür:**geyürdiler:** -di, -ler

Mısra: 6

Giydirmek.

5. Cihān çıkardı nūrānîḡabāsın

6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

gice:**gice:**

Mısra: 4

Gece vakti.

3. Götürdi cümle yıldızlar niḡabın

4. Gice yüzinden aldılar ḡicābın

gice:

Mısra: 9

Gece

9. Meger ol gice ki ḡadrūñ
gicesiydi

10. Ne diyem ki anuñḡadr nicesiydi

gicesiydi: -si, -y, -di

Mısra: 9

Gece.

9. Meger ol gice ki ḡadrūñ
gicesiydi

10. Ne diyem ki anuñḡadr nicesiydi

gör:**görürem:** -ü, -r, -em

Mısra: 19

Bakmak.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı
cānān20. Elinde bir ḡadeh pür-āb-ı
ḡayvān**götür:****götürdi:** -di

Mısra: 3

Gidermek

3. Götürdi cümle yıldızlar niḡabın

4. Gice yüzinden aldılar ḡicābın

göz:**gözümnden:** -üm, -den

Mısra: 15

Görme organı.

15. Ciger kanı revān idi gözümnden

16. Be-küllî nā-ümîz idüm
özümnden**gözüme:** -üm, -e

Mısra: 17

Görme organı.

17. Gözüme ḥ'āb-ı ḡaflet gālib oldı

18. Meger dil dil-rübāya ṭālib oldı

güneş:**güneş:**

Mısra: 1

Güneş, afıtáb.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmı kıldı
2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

h'āb-ı ğaflet:**h'āb-ı ğaflet:**

Mısra: 17

Ğaflet uykusu.

17. Gözüme h'āb-ı ğaflet gālib oldı
18. Meger dil dil-rübāya tālib oldı

hālî ol:**hālî ol: -**

Mısra: 8

Boşanmak.

7. Bezenmiş idi eflāküñ cemāli
8. Cihān āgyārdan olmışdı hālî

halvet:**halvetde-y-idüm: -de-y-i,-dü,-m**

Mısra: 13

Tek başına, yalnız.

13. Hayāl-i yār ile halvetde-y-idüm
14. Yanup hecr odına miñnetde-y-idüm

Hayāl-i yār:**Hayāl-i yār: -**

Mısra: 13

Sevgilinin hayali.

13. Hayāl-i yār ile halvetde-y-idüm
14. Yanup hecr odına miñnetde-y-idüm

hecr:**hecr:**

Mısra: 14

Ayrılık.

13. Hayāl-i yār ile halvetde-y-idüm
14. Yanup hecr odına miñnetde-y-idüm

hicāb:**hicābın: -ın**

Mısra: 4

Perde, örtü.

3. Götürdi cümle yıldızlar niķābın

4. Gice yüzinden aldılar hicābın

hicrân:**hicrân:**

Mısra: 26

Ayrılık

25. Nedü rmaķşaduñ işbu ağlamakdan

26. Ciger hicrân odına tağlamakdan

hoş:**hoş:**

Mısra: 2

Güzel.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmı kıldı

2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

hücre:**hücrede: -de**

Mısra: 11

Küçük oda.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-h'îş u bî-yār

id:**idesüñ: -e, -süñ**

Mısra: 23

Etmek, eylemek.

23. Niçe bir idesüñ āh u fīgānı

24. Yaķasın nār-ı 'ışķa cism ü cānı

idi: -di

Mısra: 15

"-i" yardımcı fiili.

15. Ciger kanı revān idi gözümden

16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

idi: -di

Mısra: 7

"-i" yardımcı fiili.

7. Bezenmiş idi eflāküñ cemāli

8. Cihān āgyārdan olmışdı hālî

idüm: -dü, -m

Mısra: 16

"-i" yardımcı fiili.

15. Ciger kanı revān idi gözümden

16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

ile:**ile:**

Mısra: 13
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

13. Hāyāl-i yār ile hālvette-y-idüm
14. Yanup hecr odına miḥnetde-y-idüm

ile:

Mısra: 22
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

21. Bāña eydür ki iy dil-ḥaste vü zār
22. Devāsuz derd ile dermānda bīmār

işbu:**işbu:**

Mısra: 25
Bu, işte bu.

25. Nedü rmaḫşaduñ işbu ağlamakdan
26. Ciger hicrān odına tağlamakdan

iy:**iy:**

Mısra: 21
"Ey" seslenme edatı.

21. Bāña eydür ki iy dil-ḥaste vü zār
22. Devāsuz derd ile dermānda bīmār

kabā:**ḳabāsın:** -sın

Mısra: 5
Kaftan, elbise.

5. Cihān çıkardı nūrānîḳabāsın
6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

kadeh:**ḳadeh:**

Mısra: 20
Bardak, piyale.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir ḳadeh pür-āb-ı ḥayvān

ḳadr:**ḳadr:**

Mısra: 10
Gibi benzetme edatı.

9. Meger ol gice ki ḳadrūñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñḳadr nicesiydi

ḳadrūñ: -üñ

Mısra: 9
Değer.

9. Meger ol gice ki ḳadrūñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñḳadr nicesiydi

kamer:**Ḳamer:**

Mısra: 2
Ay.

1. Güneş çün taḥt-ı arza 'azmḳıldı
2. Ḳamer şāhāne bir ḥoş bezm ḳıldı

kan:**ḳanı:** -ı

Mısra: 15
Kan.

15. Ciger ḳanı revān idi gözümden
16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

ki:**ki:**

Mısra: 10
"Ki" bağlacı.

9. Meger ol gice ki ḳadrūñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñḳadr nicesiydi

ki:

Mısra: 21
"Ki" bağlacı.

21. Bāña eydür ki iy dil-ḥaste vü zār
22. Devāsuz derd ile dermānda bīmār

ki:

Mısra: 9
"Ki" bağlacı.

9. Meger ol gice ki kadrüñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

kim:**kim:**

Mısra: 19
"Ki" bağlacı.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir kadeh pür-āb-ı hayvān

maḳṣad:**maḳṣaduñ:** -uñ

Mısra: 25
Gaye, amaç.

25. Nedü rmaḳṣaduñ işbu ağlamaḳdan
26. Ciger hicrān odına taḡlamaḳdan

meger:**meger:**

Mısra: 18
Ancak, yalnız.

17. Gözüme ḥ'āb-ı ḡaflet gālib oldı
18. Meger dil dil-rübāya ṭālib oldı

meger:

Mısra: 9
Ancak, yalnız.

9. Meger ol gice ki kadrüñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

miḥnet:**miḥnetde-y-idüm:** -de-y-i,-dü,-m

Mısra: 14
Sıkıntı, keder.

13. Ḥayāl-i yārile ḡalvetde-y-idüm
14. Yanup hecr odına miḥnetde-y-idüm

nār-ı 'ışk:**nār-ı 'ışk:** -

Mısra: 24
Aşk ateşi.

23. Niçe bir idesüñ āh u fiḡānı
24. Yaḡasın nār-ı 'ışka cism ü cānı

nā-ümîz:**nā-ümîz:**

Mısra: 16
Umutsuz.

15. Ciger kanı revān idi gözümden
16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

ne:**ne:**

Mısra: 10
"Ne" soru sıfatı.

9. Meger ol gice ki kadrüñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

nedür: -dür

Mısra: 25
"Nedir, nasıl bir şeydir?"
anlamlarında soru zamiri.

25. Nedü rmaḳṣaduñ işbu ağlamaḳdan
26. Ciger hicrān odına taḡlamaḳdan

nice:**nicesiydi:** -si,-y,-di

Mısra: 10
Pek çok.

9. Meger ol gice ki kadrüñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

niçe:

Mısra: 23
"Birçok, hayli" anlamlarında sıfat.

23. Niçe bir idesüñ āh u fiḡānı
24. Yaḡasın nār-ı 'ışka cism ü cānı

nikāb:**niḡābın:** -ı, -n

Mısra: 3
Yüz örtüsü, peçe.

3. Götürdi cümle yulduzlar niḡābın
4. Gice yüzinden aldılar ḡicābın

nūrānî:**nūrānî:**

Mısra: 5
parlak.

5. Cihân çıkardı nūrānîkabāsın
6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

od:**odına:** -i, -n, -a

Mısra: 14
Ateş.

13. Hayāl-i yār ile halvetde-y-idüm
14. Yanup hecr odına miñnetde-y-idüm

odına: -i, -n, -a

Mısra: 26
Ateş.

25. Nedü rmağşaduñ işbu ağlamakdan
26. Ciger hicrân odına tağlamakdan

ol:**ol:**

Mısra: 19
" O " işaret sıfatı.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir kadeh pür-āb-ı hayvān

ol:

Mısra: 9
" O " işaret sıfatı.

9. Meger ol gice ki kadrüñ gicesiydi
10. Ne diyem ki anuñkadr nicesiydi

otur:**Oturup:** -up

Mısra: 11
Oturmak.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār
12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥîş u bî-yār

özüm:**özüm:** -den

Mısra: 16
Kendi, kendisi.

15. Ciger kanı revān idi gözümden
16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

pür-āb-ı hayvān:**pür-āb-ı hayvān:** -

Mısra: 20
Ölümsüzlük suyu ile dolu.

19. Görürem kim gelür ol cān-ı cānān
20. Elinde bir kadeh pür-āb-ı hayvān

revān:**revān:**

Mısra: 15
Akan, akıcı.

15. Ciger kanı revān idi gözümden
16. Be-küllî nā-ümîz idüm özümden

ser-geşte:**ser-geşte:**

Mısra: 11
Perişan

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār
12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥîş u bî-yār

şāhāne:**şāhāne:**

Mısra: 2
Harika, çok güzel.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmııldı
2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

tağla:**tağlamakdan:** -mak, -dan

Mısra: 26
Dağlamak.

25. Nedü rmağşaduñ işbu ağlamakdan
26. Ciger hicrân odına tağlamakdan

taht-ı arza:**taht-ı arza:** -a

Mısra: 1
Yer hükümdarlığı.

1. Güneş çün taht-ı arza 'azmııldı
2. Kamer şāhāne bir hoş bezm kıldı

talib ol:**talib oldu:** -dı

Mısra: 18

İstemek, talep etmek.

17. Gözüme ḥ'āb-ı ğaflet gālib oldu

18. Meger dil dil-rübāya talib oldu

u:**u:**

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

u:

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

u:

Mısra: 12

"Ve" bağlacı.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

u:

Mısra: 23

"Ve" bağlacı.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı

24. Yaķasın nār-ı 'ışķa cism ü cānı

ü:

Mısra: 24

"Ve" bağlacı.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı

24. Yaķasın nār-ı 'ışķa cism ü cānı

vü:**vü:**

Mısra: 11

"Ve" bağlacı.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

vü:

Mısra: 21

"Ve" bağlacı.

21. Baña eydür ki iy dil-ħaste vü zār

22. Devāsuz derd ile dermānda bîmār

yak:**yakasın:** -a, -sın

Mısra: 24

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.

23. Niçe bir idesüñ āh u figānı

24. Yaķasın nār-ı 'ışķa cism ü cānı

yan:**yanup:** -up

Mısra: 14

Alev almak.

13. Ğayāl-i yār ile Ğalvetde-y-idüm

14. Yanup hecr odına miħnetde-y-idüm

yine:**yine:**

Mısra: 6

"Bir daha, tekrar" anlamlarında zarf.

5. Cihān çıkardı nūrānīķabāsın

6. Yine geyürdiler zulmet 'abāsın

yulduz:**yulduzlar:** -lar

Mısra: 3

Yıldız.

3. Götürdi cümle yulduzlar nīķābın

4. Gice yüzinden aldılar Ğicābın

yüz:**yüzinden:** -i, -n, -den

Mısra: 4

Yüz, suret.

3. Götürdi cümle yulduzlar nīķābın

4. Gice yüzinden aldılar Ğicābın

zār:**zār:**

Mısra: 11

Ağlama.

11. Oturup hücrede ser-geşte vü zār

12. Ğarīb u bî-kes u bî-ḥ'îş u bî-yār

zār:Mısra: **21***Ağlama, inleme.***21.** Baña eydür ki iy dil-ḥaste vü
zār**22.** Devāsuz derd ile dermānda
bîmār**zulmet:****zulmet:**Mısra: **6***Karanlık.***5.** Cihān çıkardı nūrānîkabāsın**6.** Yine geyürdiler zulmet ‘abāsın

Menevi 46

- 1 Didüm 'âlemde maḳsûdum cemâlûñ
Didi miskîn ḥayâlûñdür ḥayâlûñ
- 2 Didüm ḳapuñda bir ḳulum kemîne
Didi ḳapumda ḳullaruñ kemine
- 3 Didüm dervîşüñem va'l-lah bi'l-lah
Didi dervîş isen var iftahu'l-lah
- 4 Didüm kim derd-mendem çâre ḳılğıl
Didi var kendüzüñ âvâre ḳılğıl
- 5 Didüm ḳoyup seni gitmek ne mümkün
Didi benden vefâ itmek ne mümkün
- 6 Didüm kim dâmenüñ ḳomazam elden
Didi ḥavf eyle miskîn acı dilden
- 7 Didüm ölmeden artuḳ ḥod ölüm yok
Didi fûrḳatden ölmek yig-dürür çok
- 8 Didüm bu sözler ile ḳılma efkâr
Didi bundan ḥaber-dâr ol ḥaber-dâr
- 9 Pes andan didi iy bî-çâre 'âşık
Eger 'ıḣkumda-y-isen pâk şâdık
- 10 Elümden al bu cāmı eylegil nûş
Cihân ḳayguların ḳılğıl ferāmûş
- 11 Bu yümni eylegil bir şi'r inşâ
İşitdür bize bir tercâ'-i ğarrâ

acı:**acı:**

Mısra: 12

*Acı.*11. Didüm kim dâmenüñ kımazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

al:**al:**

Mısra: 19

Almak.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nüş

20. Cihân kayguların kılğıl ferāmüş

âlem:**âlemde:** -de

Mısra: 1

*Cihan.*1. Didüm 'âlemde maksûdum
cemâlüñ

2. Didi miskîn hayâlündür hayâlüñ

andan:**andan:**

Mısra: 17

Daha sonra.

17. Pes andan didi iy bî-çâre 'âşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

artuk:**artuk:**

Mısra: 13

*Başka.*13. Didüm ölmeden artuk hod ölüm
yok

14. Didi fûrkatden ölmek yig-dürür çok

âşık:**âşık:**

Mısra: 17

Sevdalı.

17. Pes andan didi iy bî-çâre 'âşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

âvâre kıl:**âvâre kılğıl:** -ğıl

Mısra: 8

Basıboş etmek, perişan etmek.

7. Didüm kim derd-mendem çâre kılğıl

8. Didi var kendüzüñ âvâre kılğıl

ben:**benden:** -den

Mısra: 10

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*9. Didüm koyup seni gitmek ne
mümkün10. Didi benden vefâ itmek ne
mümkün**bî-çâre:****bî-çâre:**

Mısra: 17

Çaresiz, düşkün.

17. Pes andan didi iy bî-çâre 'âşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

bir:**bir:**

Mısra: 21

"Bir" sayı sıfatı.

21. Bu yümni eylegil bir şi 'rinşâ

22. İştür bize bir tercî'-i garrâ

bir:

Mısra: 22

"Bir" sayı sıfatı.

21. Bu yümni eylegil bir şi 'rinşâ

22. İştür bize bir tercî'-i garrâ

bir:

Mısra: 3

"Bir" sayı sıfatı.

3. Didüm kapuñda bir kulum kemîne

4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

biz:**bize:** -e

Mısra: 22

"Biz" birinci çoğul şahıs zamiri .

21. Bu yümni eylegil bir şi 'rinşâ

22. İştür bize bir tercî'-i garrâ

bu:**bu:**

Mısra: 15

"Bu" işaret sıfatı

15. Didüm bu sözler ile kılma efkâr

16. Didi bundan haber-dâr ol haber-
dâr

bu:

Mısra: 19
"Bu" işaret sıfatı.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş
20. Cihān kayguların kılğıl ferāmūş

bu:

Mısra: 21
"Bu" işaret sıfatı.

21. Bu yümni eylegil bir şi'rinşā
22. İştüdür bize bir tercî'-i garrā

bundan: -n, -dan

Mısra: 16
"Bu" işaret sıfatı.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār
16. Didi bundan haber-dār ol haber-dār

cām:

cāmı: -ı

Mısra: 19
Bardak, kadeh.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş
20. Cihān kayguların kılğıl ferāmūş

cemāl:

cemālūñ: -ün

Mısra: 1
Güzel yüz.

1. Didüm 'ālemdə maḫsūdum cemālūñ
2. Didi miskîn ḫayālūñdür ḫayālūñ

cihān:

cihān:

Mısra: 20
Dünya.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş
20. Cihān kayguların kılğıl ferāmūş

çäre kıl:

çäre kılğıl: -ğıl

Mısra: 7
Çare bulmak.

7. Didüm kim derd-mendem çäre kılğıl
8. Didi var kendüzüñ āväre kılğıl

çok:

çok:

Mısra: 14
"Birçok, bir hayli" anlamlarında kullanılan zarf.

13. Didüm ölmeden artuḫ ḫod ölüm yok
14. Didi fūrḫatden ölmek yig-dürür çok

dāmen:

dāmenūñ: -üñ

Mısra: 11
Etek.

11. Didüm kim dāmenūñ ḫomazam elden
12. Didi ḫavf eyle miskîn acı dilden

derd-mend:

derd-mendem: -e, -m

Mısra: 7
Dertli.

7. Didüm kim derd-mendem çäre kılğıl
8. Didi var kendüzüñ āväre kılğıl

dervîş:

dervîş:

Mısra: 6
Fakir, muhtaç.

5. Didüm dervîşüñem val-lah bi'l-lah
6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

dervîşüñem: -üñ, -e, -m

Mısra: 5
Fakir, muhtaç.

5. Didüm dervîşüñem val-lah bi'l-lah
6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

di:

didi: -di

Mısra: 10
Söylemek.

9. Didüm ḫoyup seni gitmek ne mümkün
10. Didi benden vefā itmek ne

mümkün

didî: -di

Mısra: 12
Söylemek.

11. Didüm kim dâmenüñ kımazam
elden
12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

didî: -di

Mısra: 14
Söylemek.

13. Didüm ölmeden artuğ hod ölüm
yok
14. Didi fûrkatden ölmek yig-dürür
çok

didî: -di

Mısra: 16
Söylemek.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkâr
16. Didi bundan haber-dâr ol haber-
dâr

didî: -di

Mısra: 17
Söylemek.

17. Pes andan didi iy bî-çâre 'âşık
18. Eger 'ışkımda-y-isen pâk şâdık

didî: -di

Mısra: 2
Söylemek.

1. Didüm 'âlemde maqsûdum
cemâlûñ
2. Didi miskîn hayâlûñdür hayâlûñ

didî: -di

Mısra: 4
Söylemek.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne
4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

didî: -di

Mısra: 6
Söylemek.

5. Didüm dervîşüñem val-lah bi'l-lah

6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

didî: -di

Mısra: 8
Söylemek.

7. Didüm kim derd-mendem çâre
kılğıl
8. Didi var kendüzüñ âvâre kılğıl

didüm: -dü,-m

Mısra: 1
Söylemek.

1. Didüm 'âlemde maqsûdum
cemâlûñ
2. Didi miskîn hayâlûñdür hayâlûñ

didüm: -dü,-m

Mısra: 11
Söylemek.

11. Didüm kim dâmenüñ kımazam
elden
12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

didüm: -dü,-m

Mısra: 13
Söylemek.

13. Didüm ölmeden artuğ hod ölüm
yok
14. Didi fûrkatden ölmek yig-dürür
çok

didüm: -dü,-m

Mısra: 15
Söylemek.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkâr
16. Didi bundan haber-dâr ol haber-
dâr

didüm: -dü,-m

Mısra: 3
Söylemek.

3. Didüm kapuñda bir kulum kemîne
4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

didüm: -dü,-m

Mısra: 5
Söylemek.

5. Didüm dervîşüñem val-lah bi'l-lah

6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

didüm: -dü, -m

Mısra: 7

Söylemek.

7. Didüm kim derd-mendem çäre
kılğıl

8. Didi var kendüziñ āvāre kılğıl

didüm: -dü, -m

Mısra: 9

Söylemek.

9. Didüm koyup seni gitmek ne
mümkün

10. Didi benden vefā itmek ne
mümkün

dil:

dilden: -den

Mısra: 12

Dil.

11. Didüm kim dāmenüñ komazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

efkār kıl:

efkār kılma: -ma

Mısra: 15

Düşünmek.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār

16. Didi bundan haber-dār ol haber-
dār

eger:

eger:

Mısra: 18

Doğrusu.

17. Pes andan didi iy bî-çäre 'āşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

el:

elden: -den

Mısra: 11

El.

11. Didüm kim dāmenüñ komazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

elümden: -üm, -den

Mısra: 19

El.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş

20. Cihān kayğuların kılğıl ferāmūş

ferāmūş kılğıl:

ferāmūş kılğıl: -ğıl

Mısra: 20

Unutmak.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş

20. Cihān kayğuların kılğıl ferāmūş

fürkat:

fürkatden: -den

Mısra: 14

Ayrılık.

13. Didüm ölmeden artuğ hod ölüm
yok

14. Didi fürkatden ölmek yig-dürür
çok

git:

gitmek: -mek

Mısra: 9

Ayrılmak, uzaklaşmak.

9. Didüm koyup seni gitmek ne
mümkün

10. Didi benden vefā itmek ne
mümkün

haber-dār ol:

haber-dār ol: -

Mısra: 16

Bilgi sahibi olmak.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār

16. Didi bundan haber-dār ol haber-
dār

haber-dār:

haber-dār:

Mısra: 16

Bilgi sahibi olan.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār

16. Didi bundan haber-dār ol haber-
dār

havf eyle:**havf eyle:** -

Mısra: 12

Korkmak.

11. Didüm kim dâmenüñ kıomazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

hayâl:**hayâlüñ:** -üñ

Mısra: 2

*Aslı olmadığı halde zihinde kurulan
şey, düş.*

1. Didüm 'âlemde maşşüdum
cemâlüñ

2. Didi miskîn hayâlündür hayâlüñ

hayâlündür: -üñ, -dür

Mısra: 2

*Aslı olmadığı halde zihinde kurulan
şey, düş.*

1. Didüm 'âlemde maşşüdum
cemâlüñ

2. Didi miskîn hayâlündür hayâlüñ

hōd:**hōd:**

Mısra: 13

Ancak, sadece.

13. Didüm ölmeden artuk hōd ölüm
yok

14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür
çok

ışk:**ışkumda-y-isen:** -um, -da, -y, -i, -se, -n

Mısra: 18

Sevgi.

17. Pes andan didi iy bî-çäre 'âşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

ile:**ile:**

Mısra: 15

*"Birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār

16. Didi bundan haber-dār ol haber-
dār

inşā eyle:**inşā eyle:** -

Mısra: 21

Yazmak, kaleme almak.

21. Bu yümni eylegil bir şî 'rinşā

22. İştür bize bir tercî'-i ğarrā

i:**isen:** -se, -ñ

Mısra: 6

"i" yardımcı fiili.

5. Didüm dervîşüñem val-lah bi'l-
lah

6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

ışit:**ışitdür:** -dür

Mısra: 22

Dinletmek, duymasını sağlamak.

21. Bu yümni eylegil bir şî 'rinşā

22. İştür bize bir tercî'-i ğarrā

iy:**iy:**

Mısra: 17

"Ey" seslenme edatı.

17. Pes andan didi iy bî-çäre 'âşık

18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

kapu:**kapumda:** -m, -da

Mısra: 4

Kapı, eşik.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kıllaruñ kemi ne

kapuñda: -ñ, -da

Mısra: 3

Eşik, kapı.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kıllaruñ kemi ne

kaygu:**kayguların:** -lar, -ın

Mısra: 20

Endişe.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nūş
20. Cihān kayğuların kılğıl ferāmūş

kemîn:

kemîne: -e

Mısra: 3

Pusu.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

kemine: -e

Mısra: 4

Pusu.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

kendü:

kendüzüñ: - züñ

Mısra: 8

Kendini.

7. Didüm kim derd-mendem çäre
kılğıl

8. Didi var kendüzüñ āväre kılğıl

kim:

kim:

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

11. Didüm kim dāmenüñ qomazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

kim:

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

7. Didüm kim derd-mendem çäre
kılğıl

8. Didi var kendüzüñ āväre kılğıl

ko:

qomazam: -maz,-a,-m

Mısra: 11

Bırakmak.

11. Didüm kim dāmenüñ qomazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

koy:

qoyup: -up

Mısra: 9

Bırakıp gitmek, terketmek

9. Didüm koyup seni gitmek ne
mümkün

10. Didi benden vefā itmek ne
mümkün

kul:

qullaruñ: -lar,-uñ

Mısra: 4

Köleler.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

qulum: -um

Mısra: 3

Köle.

3. Didüm kapuñda bir kulum
kemîne

4. Didi kapumda kullaruñ kemi ne

maksüd:

maqsüdum: -um

Mısra: 1

İstenilen şey, istek.

1. Didüm ‘ālemde maqsüdum
cemālüñ

2. Didi miskîn hayālüñdür hayālüñ

miskîn:

miskîn:

Mısra: 12

Aciz, zavallı.

11. Didüm kim dāmenüñ qomazam
elden

12. Didi havf eyle miskîn acı dilden

miskîn:

Mısra: 2

Aciz, zavallı.

1. Didüm ‘ālemde maqsüdum
cemālüñ

2. Didi miskîn hayālüñdür hayālüñ

mümkün:

mümkün:

Mısra: 10

Mümkün.

9. Didüm koyup seni gitmek ne
mümkün

10. Didi benden vefā itmek ne
mümkün

mümkün:

Mısra: 9
Mümkün.

9. Didüm koyup seni gitmek ne mümkün
10. Didi benden vefâ itmek ne mümkün

ne:**ne:**

Mısra: 10
"Değildir" olumsuz anlamında edat.

9. Didüm koyup seni gitmek ne mümkün
10. Didi benden vefâ itmek ne mümkün

ne:

Mısra: 9
"Değildir" olumsuz anlamında edat.

9. Didüm koyup seni gitmek ne mümkün
10. Didi benden vefâ itmek ne mümkün

nüş eyle:**nüş eylegil: -gil**

Mısra: 19
İçmek.

19. Elümden al bu cāmı eylegil nüş
20. Cihān kayguların kılğıl ferāmūs

öl:**ölmeden: -meden**

Mısra: 13
Canlılığı yok olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

13. Didüm ölmeden artuk hōd ölüm yok
14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür çok

ölmek:**ölmek:**

Mısra: 14
Ölmek

13. Didüm ölmeden artuk hōd ölüm yok

14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür çok

ölüm: -um

Mısra: 13
Ölmek.

13. Didüm ölmeden artuk hōd ölüm yok

14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür çok

pāk:**pāk:**

Mısra: 18
Arınmış, temiz.

17. Pes andan didi iy bî-çāre 'āşık
18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

pes:**Pes:**

Mısra: 17
Ancak, fakat.

17. Pes andan didi iy bî-çāre 'āşık
18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

şādık:**şādık:**

Mısra: 18
Sadık, içten bağlı.

17. Pes andan didi iy bî-çāre 'āşık
18. Eger 'ışkumda-y-isen pāk şādık

sen:**seni: -i**

Mısra: 9
"Sen" ikici tekil şahıs zamiri.

9. Didüm koyup seni gitmek ne mümkün
10. Didi benden vefâ itmek ne mümkün

söz:**sözler: -ler**

Mısra: 15
Bir düşünceyi anlatan kelime dizisi, kelam.

15. Didüm bu sözler ile kılma efkār
16. Didi bundan haber-dār ol haber-dār

şi'r:**şi'r:**

Mısra: 21
Şiir.
21. Bu yümni eylegil bir şi'r inşā
22. İştür bize bir tercî'-i garrā

çok

tercî'-i ğarrā:***tercî'-i ğarrā:*** -

Mısra: 22

Güzel terci-i bend.

21. Bu yümni eylegil bir şi'rinşā

22. İştür bize bir tercî'-i ğarrā

var:***var:***

Mısra: 6

"Git, çekil, uzaklaş" anlamında ünlem.

5. Didüm dervîşünem val-lah bi'l-lah

6. Didi dervîş isen var iftahu'l-lah

var:

Mısra: 8

Bir maksat için bir yere gitmek.

7. Didüm kim derd-mendem çāre

kılğıl

8. Didi var kendüzün āvāre kılğıl

vefā it:***vefā itmek:***-mek

Mısra: 10

Sadakat göstermek.

9. Didüm koyup seni gitmek ne

mümkün

10. Didi benden vefā itmek ne

mümkün

yig:***yig-dürür:*** -dur, -ur

Mısra: 14

Daha iyi, üstün.

13. Didüm ölmeden artuk ĥod ölüm

yok

14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür

çok

yok:***yok:***

Mısra: 13

Bulunmaz.

13. Didüm ölmeden artuk ĥod ölüm

yok

14. Didi fūrkatden ölmek yig-dürür

yümni:***yümni:*** -i

Mısra: 21

Uğur, bereket.

21. Bu yümni eylegil bir şi'rinşā

22. İştür bize bir tercî'-i ğarrā

Muhhammes

- 1 İy güneş-tal'at kamer-behcet habîb-i gül-'izâr
V'iy perî-peyker melek-manzar sanavber boylu yâr
Serverâ sen şol perî-ruhsun ki devr-i rûzgâr
Seni devrân içre Yûsufdan xomışdur yâd-gâr
Âb-ı kevserdür tutağûñ şerbetinden şerm-sâr
- 2 İy yüzi cennet tutağûndur şarâb-ı sel-sebîl
Gonce-veş la'lüñe cân olsun fedâ kanum sebîl
Bu kemâl ile ki Hâk virmiş saña hüsni cemîl
'Âşık-ı dil-hastenüñ hâlini sor kadrini bil
Kim neler çekmiş-dürür hicründe ol leyl ü nehâr
- 3 Nice kim 'ışkunda ben feryâd u efgân eyledüm
Murğ-ı cânı her seher 'ışkuñla nâlân eyledüm
Göñlümi zülfüñ gibi gamdan perîşân eyledüm
Bilmezem n'oldı günâhum sañasın kan eyledüm
Kim beni cevruñle her dem ağladursun zâr zâr
- 4 Şüretüñ levhinde müşğîn sünbülüñ dil bâğıdur
Çeşm-i mestün cân-ı 'uşşâka amânsuz yağıdur
Küyuñ iy dil-ber bu dil murğına cennet bâğıdur
Geçdi cevruñ haddin iy zâlim terahhüm çağıdur
Gırra olma hüsne kim dünyâ degüldür ber-karâr
- 5 Tâ ki şalmışdur cüdâ senden beni devr-i felek
Nâlem işitdi felekde beni zâr ağlar melek
'Ârızuñda iy güneş tal'atlu şol müşğîn benek
Ol-durur olan Halîlînüñ gözinde merdümek
Kim görüp şem'-i cemâlünü yanar pervâne-vâr

Āb-ı kevser:

Āb-ı kevserdür:-dür

Mısra: 5

Kevser suyu.

5. Āb-ı kevserdür tutağın

şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağındır şarāb-ı

sel-sebîl

ağlad:

ağladursun: -ur,-sun

Mısra: 15

Gözyaşı döktürmek, ağlatmak.

15. Kim beni cevruñle her dem

ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn

sünbülün dil bağıdır

ağla:

ağlar: -r

Mısra: 22

İnlemek.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden

beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zār

ağlar melek

amānsuz:

amānsuz:

Mısra: 17

Acımasız

17. Çeşm-i mestün cān-ı ‘uşşāka

amānsuz yağıdır

18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murgına

cennet bağıdır

‘ārız:

‘ārızuñda: -uñ,-da

Mısra: 23

İstek, heves.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol

müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînün gözinde

merdümek

‘Āşık-ı dil-haste:

‘Āşık-ı dil-haste: -

Mısra: 9

Hasta gönüllü âşık.

9. ‘Āşık-ı dil-hastenüñhâlini sor

kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür

hicründe ol leyl ü nehār

bāğ:

bāğıdır: -ı, -dur

Mısra: 16

Bahçe.

15. Kim beni cevruñle her dem

ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn

sünbülün dil bağıdır

bāğıdır: -ı, -dur

Mısra: 18

Bahçe.

17. Çeşm-i mestün cān-ı ‘uşşāka

amānsuz yağıdır

18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murgına

cennet bağıdır

ben:

ben:

Mısra: 11

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

11. Nice kim ‘ışkunda ben feryād u

efgān eyledüm

12. Murg-ı cānı her şehir ‘ışkuñla

nālān eyledüm

benek:

benek:

Mısra: 23

Benek, yüzlerde olan nokta.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol

müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînün gözinde

merdümek

beni: -i

Mısra: 15

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

15. Kim beni cevruñle her dem

ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn

sünbülün dil bağıdır

beni: -i

Mısra: 21

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden

beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zār

ağlar melek

beni: -i

Mısra: 22

*"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.*21. Tâ ki şalmışdur cüdâ senden
beni devr-i felek22. Nâlem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek**ber-karâr:****ber-ķarâr:**

Mısra: 20

*Kalıcı, devamlı.*19. Geçdi cevruñhaddin iy zâlim
terahhum çağıdır20. Gırra olma hüsne kim dünyâ
degüldür ber-ķarâr**bil:****bil:**

Mısra: 9

*Anlamak, farkına varmak.*9. 'Āşık-ı dil-hastenüñhâlini sor
kadrini bil10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehâr**bilmezem: -mez, -em**

Mısra: 14

*Anlamak, idrak etmek.*13. Göñlümi zülfüñ gibi gamdan
perîşân eyledüm14. Bilmezem n'oldı günâhum
sañasın kan eyledüm**boy:****boylu: -lu**

Mısra: 2

*Boy, endam, kamet.*1. İy güneş-tal'at kâmer-behcet
habîb-i gül-'izâr2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yâr**bu:****bu:**

Mısra: 18

*"Bu" işaret sıfatı*17. Çeşm-i mestün cân-ı 'uşşâķa
amânsuz yağıdır18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murgına
cennet bâğıdır**bu:**

Mısra: 8

*"Bu" işaret sıfatı.*7. Gonce-veş la'lüne cân olsun
fedâkanum sebîl8. Bu kemâl ile ki Hâķ virmiş
sañahüsni cemîl**cân:****cân:**

Mısra: 7

*Can, hayat.*7. Gonce-veş la'lüne cân olsun
fedâkanum sebîl8. Bu kemâl ile ki Hâķ virmiş
sañahüsni cemîl**cân-ı 'uşşâķ:****cân-ı 'uşşâķa:-a**

Mısra: 17

*Aşıkların hayatı.*17. Çeşm-i mestün cân-ı 'uşşâķa
amânsuz yağıdır18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murgına
cennet bâğıdır**cennet:****cennet:**

Mısra: 18

*Cennet.*17. Çeşm-i mestün cân-ı 'uşşâķa
amânsuz yağıdır18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murgına
cennet bâğıdır**cennet:**

Mısra: 6

*Cennet.*5. Āb-ı kevserdür tutağıñ
şerbetinden şerm-sâr6. İy yüzi cennet tutağındır şarâb-ı
sel-sebîl**cevr:****cevrüñ: -üñ**

Mısra: 19

*Eziyet, cefa.*19. Geçdi cevruñhaddin iy zâlim
terahhum çağıdır20. Gırra olma hüsne kim dünyâ
degüldür ber-ķarâr

cevrüñle: -üñ, -le

Mısra: 15
Eziyet, cefa.

15. Kim beni cevrüñle her dem
ağladursun zâr zâr

16. Şüretüñ levhinde müşğîn
sünbülün dil bağıdır

cüdâ:

cüdâ:

Mısra: 21
Ayrı.

21. Tâ ki şalmışdur cüdâ senden
beni devr-i felek

22. Nâlem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek

çağ:

çağıdır: -ı, -dur

Mısra: 19
Zaman.

19. Geçdi cevrüñhaddin iy zâlim
terahhüm çağıdır

20. Gırra olma hüsne kim dünyâ
degüldür ber-ķarâr

çek:

çekmiş-dürür: -miş, -dü, -r, -ür

Mısra: 10
Katlanmak, tahammül etmek.

9. ‘Âşık-ı dil-ħastenüñhâlini sor
ķadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehâr

çeşm-i mest:

Çeşm-i mest: -

Mısra: 17
Sarhoş göz.

17. Çeşm-i mestün cân-ı ‘uşşâķa
amânsuz yağıdır

18. Kûyuñ iy dil-ber bu dil murğına
cennet bağıdır

degül:

degüldür: -dür

Mısra: 20
Değil, olumsuzluk edatı.

19. Geçdi cevrüñhaddin iy zâlim
terahhüm çağıdır

20. Gırra olma hüsne kim dünyâ
degüldür ber-ķarâr

dem:

dem:

Mısra: 15
An, zaman.

15. Kim beni cevrüñle her dem
ağladursun zâr zâr

16. Şüretüñ levhinde müşğîn
sünbülün dil bağıdır

devrân:

devrân:

Mısra: 4
Dünya, felek.

3. Serverâ sen şol perî-ruħsun ki
devr-i rûzgâr

4. Seni devrân içre Yūsufdan
ķomişdur yâd-gâr

devr-i felek:

devr-i felek: -

Mısra: 21
Dünyanın dönüğü.

21. Tâ ki şalmışdur cüdâ senden
beni devr-i felek

22. Nâlem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek

devr-i rûzgâr:

devr-i rûzgâr: -

Mısra: 3
Feleğin dönüğü.

3. Serverâ sen şol perî-ruħsun ki
devr-i rûzgâr

4. Seni devrân içre Yūsufdan
ķomişdur yâd-gâr

dil:

dil:

Mısra: 16
Gönül, kalp.

15. Kim beni cevrüñle her dem
ağladursun zâr zâr

16. Şüretüñ levhinde müşğîn
sünbülün dil bağıdır

dil:

Mısra: 18
Gönül, yürek.

17. Çeşm-i mestün cân-ı ‘uşşâķa
amânsuz yağıdır

18. Kûyuñ iy dil-ber bu dil murğına
cennet bağıdır

dil-ber:**dil-ber:**

Mısra: 18
Gönül alan sevgili.

17. Çeşm-i mestün cân-ı 'uşşāka
amānsuz yağıdur
18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murğına
cennet bāğıdur

dünyā:**dünyā:**

Mısra: 20
Alem.

19. Geçdi cevruñhaddin iy zālīm
terahhūm çağıdur
20. Ğırra olma hūsne kim dünyā
degüldür ber-ķarār

efġān eyle:**efġān eyledüm:-dü,-m**

Mısra: 11
Feryat etmek.

11. Nice kim 'ışkunda ben feryād u
efġān eyledüm
12. Murğ-ı cānı her seher 'ışkuñla
nālān eyledüm

fedā ol:**fedā olsun:-sun**

Mısra: 7
Canını vermek.

7. Gonce-veş la 'lūñe cān olsun fedā
ķanum sebīl
8. Bu kemāl ile ki Ħaķ virmiş
sañahūsni cemīl

felek:**felekde:-de**

Mısra: 22
Dünya.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek
22. Nālem işitdi felekde beni zār
ağlar melek

feryād:**feryād:**

Mısra: 11
İnlemek.

11. Nice kim 'ışkunda ben feryād u
efġān eyledüm
12. Murğ-ı cānı her seher 'ışkuñla
nālān eyledüm

ġam:**ġamdan:-dan**

Mısra: 13
Dert.

13. Göñlümi zülfüñ gibi ġamdan
perîşān eyledüm
14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın ķan eyledüm

geç:**geçdi:-di**

Mısra: 19
Aşmak.

19. Geçdi cevruñhaddin iy zālīm
terahhūm çağıdur
20. Ğırra olma hūsne kim dünyā
degüldür ber-ķarār

ġırra ol:**ġırra olma:-ma**

Mısra: 20
Gururlu olmak.

19. Geçdi cevruñhaddin iy zālīm
terahhūm çağıdur
20. Ğırra olma hūsne kim dünyā
degüldür ber-ķarār

gibi:**gibi:**

Mısra: 13
Benzerlik edatı.

13. Göñlümi zülfüñ gibi ġamdan
perîşān eyledüm
14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın ķan eyledüm

ġonce-veş:**gonce-veş:**

Mısra: 7
Gonca gibi.

7. Gonce-veş la 'lūñe cān olsun
fedāķanum sebīl
8. Bu kemāl ile ki Ħaķ virmiş
sañahūsni cemīl

göñl:**Göñlümi:-üm,-i**

Mısra: 13
Kalp, yürek.

13. Göñlümi zülfüñ gibi ġamdan
perîşān eyledüm
14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın ķan eyledüm

gör:***görüp:*** -üp

Mısra: 25

Bakmak.

25. Kim görüp şem‘-i cemālūñi
yanar pervāne-vār

göz:***gözinde:*** -i, -n, -de

Mısra: 24

Göz, görme organı.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînüñ gözinde
merdümek

günāh:***günāhum:*** -um

Mısra: 14

Suç, kusur.

13. Göñlümi zülfüñ gibi gamdan
perîşān eyledüm

14. Bilmezem n’oldı günāhum
sañasın kıan eyledüm

güneş tal‘at:***güneş tal‘at:*** -

Mısra: 23

Güneş gibi parlak yüzlü.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînüñ gözinde
merdümek

güneş-tal‘at:***güneş-tal‘at:***

Mısra: 1

Güneş gibi parlak yüzlü.

1. İy güneş-tal‘at kamer-behçet
ḥabîb-i gül-‘izār

2. V’iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

ḥabîb-i gül-‘izār:***ḥabîb-i gül-‘izār:*** -

Mısra: 1

Gül bahçesi sahibi.

1. İy güneş-tal‘at kamer-behçet
ḥabîb-i gül-‘izār

2. V’iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

had:***ḥaddin:*** -i, -n

Mısra: 19

Sınır.

19. Geçdi cevruñḥaddin iy zālīm
terahḥum çağıdur

20. Ğırı olma ḥüsne kim dünyā
degüldür ber-karār

Hak:***Ḥaḳ:***

Mısra: 8

Allah (c.c.)

7. Gonçe-veş la‘lūne cān olsun
fedākanum sebîl

8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş
sañahüsni cemîl

Halîlî:***Ḥalîlînüñ:*** -nüñ

Mısra: 24

Özel isim.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol müşgîn
benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînüñ gözinde
merdümek

hāl:***ḥālîni:*** -i, -n, -i

Mısra: 9

Durum.

9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālîni sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

her:***her:***

Mısra: 12

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.*

11. Nice kim ‘ışkunda ben feryād u
efgān eyledüm

12. Murğ-ı cānı her seḥer ‘ışkuñla
nālān eyledüm

her:

Mısra: 15

*"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.*

15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn
sünbülüñ dil bağıdur

hicr:**hicründe:** -üñ, -de

Mısra: 10

*Ayrılık*9. 'Āşık-ı dil-ḥastenuñḥālını sor
kadrini bil10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār**hüsn:****hüsne:** -e

Mısra: 20

*Güzellik.*19. Geçdi cevruñḥaddin iy zālīm
terahḥum çağıdur20. Ğırra olma hüsne kim dünyā
degüldür ber-ḳarār**hüsn-i cemîl:****hüsn-i cemîl:** -

Mısra: 8

*Yüz güzelliği.*7. Gonçe-veş la 'lūñe cān olsun
fedāḳanum sebîl8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş
sañahüsni cemîl**ışk:****ışkunda:** -un, -da

Mısra: 11

*Aşk.*11. Nice kim 'ışkunda ben feryād u
efġān eyledüm12. Murġ-ı cānı her seḥer 'ışkuñla
nālān eyledüm**ışkuñla:** -uñ, -la

Mısra: 12

*Aşk.*11. Nice kim 'ışkunda ben feryād u
efġān eyledüm12. Murġ-ı cānı her seḥer 'ışkuñla
nālān eyledüm**içre:****içre:**

Mısra: 4

*"İçinde" arasında.*3. Serverā sen şol perî-ruḥsun ki
devr-i rûzgār4. Seni devrān içre Yūsufdan
ḳomışdur yād-gār**ile:****ile:**

Mısra: 8

*"Birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*7. Gonçe-veş la 'lūñe cān olsun
fedāḳanum sebîl8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş
sañahüsni cemîl**ışit:****ışitdi:** -di

Mısra: 22

*Duymak.*21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek22. Nālem ışitdi felekde beni zār
ağlar melek**iy:****İy:**

Mısra: 1

*"Ey" seslenme edatı.*1. İy güneş-ṭal'at ḳamer-behcet
ḥabîb-i gül-'izār2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār**iy:**

Mısra: 18

*"Ey" seslenme edatı.*17. Çeşm-i mestün cān-ı 'uşşāḳa
amānsuz yağıdur18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murġına
cennet bāğıdur**iy:**

Mısra: 19

*"Ey" seslenme edatı.*19. Geçdi cevruñḥaddin iy zālīm
terahḥum çağıdur20. Ğırra olma hüsne kim dünyā
degüldür ber-ḳarār**iy:**

Mısra: 23

*"Ey" seslenme edatı.*23. 'Ārızuñda iy güneş ṭal'atlu şol
müşġîn benek24. Ol-durur olan Ḥalîlînüñ gözinde
merdümek

iy:

Mısra: 6

"Ey" seslenme edatı.

5. Āb-ı kevserdür tutağın

şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağındur şarāb-ı

sel-sebīl

kadr:***ḳadrini:*** -i, -n, -i

Mısra: 9

Değer, kıymet

9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor

ḳadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür

hicründe ol leyl ü nehār

kamer-behcet:***ḳamer-behcet:***

Mısra: 1

Ay gibi güzel yüzlü.

1. İy güneş-tal‘at ḳamer-behcet

ḥabīb-i gül-‘izār

2. V’iy perī-peyker melek-manzar

sanavber boylu yār

kan eyle:***ḳan eyledüm:***-dū,-m

Mısra: 14

Cinayet işlemek.

13. Göñlümi zülfün gibi gamdan

perîşān eyledüm

14. Bilmezem n’oldı günāhum

sañasın ḳan eyledüm

kan:***ḳanum:*** -um

Mısra: 7

*Kan.*7. Gonçe-veş la‘lüne cān olsun
fedākanum sebīl

8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş

sañaḥüs-n-i cemīl

kemāl:***kemāl:***

Mısra: 8

*Bilgi ve erdem bakımından**olgunluk, yetkinlik.*7. Gonçe-veş la‘lüne cān olsun
fedākanum sebīl

8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş

sañaḥüs-n-i cemīl

ki:***ki:***

Mısra: 21

*"Ki" bağlacı.*21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek22. Nālem işitdi felekde beni zār
ağlar melek***ki:***

Mısra: 3

*"Ki" bağlacı.*3. Serverā sen şol perī-ruḥsun ki
devr-i rüzgār4. Seni devrān içre Yūsufdan
ḳomışdur yād-gār***ki:***

Mısra: 8

*"Ki" bağlacı.*7. Gonçe-veş la‘lüne cān olsun
fedākanum sebīl8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş
sañaḥüs-n-i cemīl**kim:*****kim:***

Mısra: 10

*"Ki" bağlacı.*9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor
ḳadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür

hicründe ol leyl ü nehār

kim:

Mısra: 11

*"Ki" bağlacı.*11. Nice kim ‘ışkunda ben feryād u
efgān eyledüm12. Murğ-ı cānı her şehir ‘ışkuñla
nālān eyledüm***kim:***

Mısra: 15

*"Ki" bağlacı.*15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zār zār16. Şüretün levhinde müşgîn
sünbülün dil bāğıdur

kim:

Mısra: 20
"Ki" bağlacı.

19. Geçdi cevruñhaddin iy zālīm
terahhum çağıdur

20. Gırıra olma hüsne kim dünyā
degüldür ber-ķarār

kim:

Mısra: 25
"Ki" bağlacı.

25. Kim görüp şem'-i cemālūñi
yanar pervāne-vār

ko:

ķomişdur: -mış, -dur
Mısra: 4
Bırmak.

3. Serverā sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rüzgār

4. Seni devrān içre Yūsufdan
ķomişdur yād-gār

kūy:

ķūyuñ: -uñ
Mısra: 18
Semt, mahal.

17. Çeşm-i mestün cān-ı 'uşşāķa
amānsuz yağıdur

18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murğına
cennet bāğıdur

la'l:

la'lūñe: -üñ, -e
Mısra: 7
Ağız, dudak.

7. Gonçe-veş la'lūñe cān olsun
fedākanum sebīl

8. Bu kemāl ile ki Hāķ virmiş
sañahūsni-i cemīl

levh:

levhinde: -in, -de
Mısra: 16
Sayfa.

15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn
sünbülüñ dil bāğıdur

leyl:**leyl:**

Mısra: 10
Gece.

9. 'Āşık-ı dil-ħastenüñhālını sor
ķadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

melek:**melek:**

Mısra: 22
Allah katında bulunan ve nur
olarak yaratılan varlıklar.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zār
ağlar melek

melek-manzar:**melek-manzar:**

Mısra: 2
Melek görünümlü güzel

1. İy güneş-ţal'at ķamer-behcet
ħabīb-i gül-'izār

2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

merdümek ol:

merdümek ol-duru: -dur, -ur
Mısra: 24
Gözbebeği olmak.

23. 'Ārızuñda iy güneş ţal'atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ĥalîlînüñ gözinde
merdümek

murğ-ı cān:**murğ-ı cān:** -

Mısra: 12
Can kuşu.

11. Nice kim 'ışķunda ben feryād u
efgān eyledüm

12. Murğ-ı cānı her seher 'ışķuñla
nālān eyledüm

murğına: -ı, -n, -a

Mısra: 18
Kuş.

17. Çeşm-i mestün cān-ı 'uşşāķa
amānsuz yağıdur

18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murğına
cennet bāğıdur

müşgîn:**müşgîn:**

Mısra: 16
Misk kokulu.

15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zâr zâr

16. Şüretüñ levhinde müşgîn
sünbülüñ dil bağıdır

müşgîn:

Mısra: 23
Siyah.

23. ‘Ârızuñda iy güneş tal‘atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Hâfîlîñüñ gözinde
merdümek

n’ol:**n’oldı:-dı**

Mısra: 14
Ne oldu.

13. Göñlümi zülfüñ gibi gamdan
perîşân eyledüm

14. Bilmezem n’oldı günâhum
sañasın kan eyledüm

nālân eyle:**nālân eyledüm:-dü,-m**

Mısra: 12
İnletmek, sızlatmak.

11. Nice kim ‘ışkunda ben feryād u
efgân eyledüm

12. Murğ-ı cānı her seher ‘ışkuñla
nālân eyledüm

nāle:**nālem: -m**

Mısra: 22
İnilti, inleme.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek

nehār:**nehār:**

Mısra: 10
Gün, gündüz.

9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

neler:**neler:**

Mısra: 10
Neler neler, çok şeyler.

9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

nice:**nice:**

Mısra: 11
"Nasıl" anlamında soru zarfı.

11. Nice kim ‘ışkunda ben feryād u
efgân eyledüm

12. Murğ-ı cānı her seher ‘ışkuñla
nālân eyledüm

ol:**ol:**

Mısra: 10
" O" işaret sıfatı.

9. ‘Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

ol-durur: -dur,-ur

Mısra: 24
O, işaret zamiri.

23. ‘Ārızuñda iy güneş tal‘atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Hâfîlîñüñ gözinde
merdümek

perî-peyker:**perî-peyker:**

Mısra: 2
Peri yüzlü güzel.

1. İy güneş-tal‘at kamer-behcet
ḥabîb-i gül-‘izār

2. V’iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

perî-ruh:**perî-ruhsun: -sun**

Mısra: 3
Peri yanaklı.

3. Serverā sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rûzgār

4. Seni devrān içre Yūsufdan
ķomişdur yād-gār

perîşân eyle:***perîşân eyledüm:*** -dü, -m

Mısra: 13

*Dağıtmak, karmakarışık etmek.*13. Gönlümi zülfün gibi gamdan
perîşân eyledüm14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın kan eyledüm**pervâne-vâr:*****pervâne-vâr:***

Mısra: 25

*Pervane gibi.*25. Kim görüp şem'-i cemālünü
yanar pervâne-vâr**sal:*****şalmışdur:*** -mış, -dur

Mısra: 21

*Göndermek, yönlendirmek.*21. Tâ ki şalmışdur cüdâ senden
beni devr-i felek22. Nâlem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek**sañ:*****saña:-a***

Mısra: 8

*"Sana" kişi zamiri.*7. Gonçe-veş la'lüne cân olsun
fedâkanum sebîl8. Bu kemâl ile ki Hâk virmiş
sañañüsni cemîl**san:*****sañasın:-a,-sın***

Mısra: 14

*Sanırsın ki, sanki, güya.*13. Gönlümi zülfün gibi gamdan
perîşân eyledüm14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın kan eyledüm**sanavber:*****sanavber:***

Mısra: 2

*Çam fıstığı ağacı.*1. İy güneş-tal'at kamer-behcet
habîb-i gül-'izâr2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yâr**sebîl:*****sebîl:***

Mısra: 7

*Allah rızası için su dağıtılan yer.*7. Gonçe-veş la'lüne cân olsun
fedâkanum sebîl8. Bu kemâl ile ki Hâk virmiş
sañañüsni cemîl**seher:*****seher:***

Mısra: 12

*Sabah vakti.*11. Nice kim 'ışkunda ben feryâd u
efgân eyledüm12. Murğ-ı cânı her seher 'ışkuñla
nâlân eyledüm**sen:*****sen:***

Mısra: 3

*"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*3. Serverâ sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rûzgâr4. Seni devrân içre Yûsufdan
komişdur yâd-gâr***senden:*** -den

Mısra: 21

*"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.*21. Tâ ki şalmışdur cüdâ senden
beni devr-i felek22. Nâlem işitdi felekde beni zâr
ağlar melek***seni:*** -i

Mısra: 4

*"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.*3. Serverâ sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rûzgâr4. Seni devrân içre Yûsufdan
komişdur yâd-gâr**serverâ:*****serverâ:***

Mısra: 3

*Ey güzeller sultanı.*3. Serverâ sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rûzgâr4. Seni devrân içre Yûsufdan
komişdur yâd-gâr

şor:**şor:**

Mısra: 9
Sormak.

9. 'Āşık-ı dil-ḥastenuñḥālını sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

şüret:**şüretün:** -üñ

Mısra: 16
Şekil, görünüş.

15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zār zār

16. Şüretün levhinde müşgîn
sünbülün dil bağıdır

sünbül:**sünbülün:** -üñ

Mısra: 16
Sümbül çiçeği.

15. Kim beni cevruñle her dem
ağladursun zār zār

16. Şüretün levhinde müşgîn
sünbülün dil bağıdır

şarāb-ı sel-sebîl:**şarāb-ı sel-sebîl:**

Mısra: 6
Cennet'te bir şerab ırmağı.

5. Āb-ı kevserdür tutağün
şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağündür şarāb-ı
sel-sebîl

şem'-i cemāl:**şem'-i cemāl:**

Mısra: 25
Güzelliğin mumu.

25. Kim görüp şem'-i cemālünü
yanar pervâne-vār

şerbet:**şerbetinden:** -i, -n, -den

Mısra: 5
Tatlı içecek.

5. Āb-ı kevserdür tutağün
şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağündür şarāb-ı
sel-sebîl

şerm-sār:**şerm-sār:**

Mısra: 5
Utangaç, mahcup.

5. Āb-ı kevserdür tutağün
şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağündür şarāb-ı
sel-sebîl

şol:**şol:**

Mısra: 23
"Şu" işaret sıfatı.

23. 'Ārızuñda iy güneş tal'atlu şol
müşgîn benek

24. Ol-durur olan Ḥalîlînün gözinde
merdümek

şol:

Mısra: 3
"Şu" işaret sıfatı.

3. Serverā sen şol perî-ruhsun ki
devr-i rûzgār

4. Seni devrân içre Yūsufdan
komişdur yād-gār

tā:**tā:**

Mısra: 21
"Böylece, bu şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zār
ağlar melek

terahḥum:**terahḥum:**

Mısra: 19
Merhamet.

19. Geçdi cevruñhaddın iy zālīm
terahḥum çağıdır

20. Gırıra olma ḥüsne kim dünyā
degüldür ber-karār

tutağ:**tutağün:** -uñ

Mısra: 5
Dudak.

5. Āb-ı kevserdür tutağün
şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet tutağündür şarāb-ı
sel-sebîl

ṭutaġuñdur: -uñ,-dur

Mısra: 6

Dudak.

5. Āb-ı kevserdür ṭutaġuñ

şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet ṭutaġuñdur şarāb-ı

sel-sebîl

u:

u:

Mısra: 11

"Ve" bağlacı.

11. Nice kim 'ışkunda ben feryād u
efġān eyledüm

12. Murġ-ı cānı her seher 'ışkuñla
nālān eyledüm

ü:

Mısra: 10

"Ve" bağlacı.

9. 'Āşık-ı dil-ḥastenüñḥālını sor
kadrini bil

10. Kim neler çekmiş-dürür
hicründe ol leyl ü nehār

v'iy:

V'iy:

Mısra: 2

Ve ey; Vay.

1. İy güneş-ṭal'at ḳamer-behcet
ḥabîb-i gül-'izār

2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

vir:

virmiş: -miş

Mısra: 8

Baġışlamak, ihsan etmek.

7. Gonçe-veş la'lüñe cān olsun
fedāḳanum sebîl

8. Bu kemāl ile ki Ḥaḳ virmiş
sañahüsni cemîl

yād-gār:

yād-gār:

Mısra: 4

Hatıra.

3. Serverā sen şol perî-ruḥsun ki
devr-i rûzgār

4. Seni devrān içre Yūsufdan
ḳomışdur yād-gār

yaġı:

yaġıdur: -dur

Mısra: 17

Düşman.

17. Çeşm-i mestün cān-ı 'uşşāḳa
amānsuz yaġıdur

18. Kūyuñ iy dil-ber bu dil murġına
cennet bāġıdur

yan:

yanar: -ar

Mısra: 25

Alev alıp tutuşmak.

25. Kim görüp şem'-i cemālünü
yanar pervāne-vār

yār:

yār:

Mısra: 2

Dost, sevgili.

1. İy güneş-ṭal'at ḳamer-behcet
ḥabîb-i gül-'izār

2. V'iy perî-peyker melek-manzar
sanavber boylu yār

Yūsuf:

Yūsufdan: -dan

Mısra: 4

Hız. Yusuf peygamber.

3. Serverā sen şol perî-ruḥsun ki
devr-i rûzgār

4. Seni devrān içre Yūsufdan
ḳomışdur yād-gār

yüz:

yüzi: -i

Mısra: 6

Yüz, çehre.

5. Āb-ı kevserdür ṭutaġuñ
şerbetinden şerm-sār

6. İy yüzi cennet ṭutaġuñdur şarāb-ı
sel-sebîl

zālīm:

zālīm:

Mısra: 19

Sitemkar.

19. Geçdi cevruñḥaddini iy zālīm
terahḥum çağıdur

20. Gırıra olma ḥüsne kim dünyā
degüldür ber-ḳarār

zār zār:***zār zār:*** -Mısra: **15***Ağlayıp inlemek.*

15. Kim beni cevriñle her dem
ağladursun zār zār

16. Şüretüñ levhinde müşgîn
sünbülüñ dil bağıdur

zār:***zār:***Mısra: **22***Ağlama.*

21. Tā ki şalmışdur cüdā senden
beni devr-i felek

22. Nālem işitdi felekde beni zār
ağlar melek

zülf:***zülfüñ:*** -üñMısra: **13***Saç.*

13. Göñlümi zülfüñ gibi ğamdan
perîşān eyledüm

14. Bilmezem n'oldı günāhum
sañasın kan eyledüm

Murabba 1

- 1 Hırmen-i gülde görüp zülf-i semen-sây gönül
Eyledün her şikenî pîçini ber-cây gönül
Sevme didüm niçe kim eslemedün hây gönül
Gönül iy vây gönül vây gönül iy vây gönül
- 2 Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret ü derd ü gam ile
Müdde'î bağrumı kan itdi benüm verhem ile
Sevdün iy dil göricek bir güzeli dîdem ile
Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül
- 3 Niçe kim başuma gavgâ-yı gam-ı şâh gelür
Câme-i şabr gönül kıddine kûtah gelür
İhtiyârum yogiken elde müdâm âh gelür
Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül
- 4 Haylî vaqt oldı ki yâr eylemedi yâd meni
Ağlarum hasretile vâh meni feryâd meni
Dilemez bu dil-i dîvâne k'olam şâd meni
Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül
- 5 Âh kim 'arz-ı cemâl itmedi 'uşşâka habîb
Beñzer ol lutf u kerem kânını men' itdi raķîb
Ger ölürse bu firâķıle Halîlî-yi ğarîb
Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül

ağla:***ağlarum:*** -r, -um

Mısra: 14

*Kederden, teessürden gözyaşı
akıtmak.*13. Haylivaqt oldu ki yār eylemedi
yād meni14. Ağlarum hasretile vāh meni
feryād meni**āh:*****āh:***

Mısra: 11

*"Ah!" üzüntü bildiren ünlem.*11. İhtiyārum yoğiken elde müdām āh
gelür12. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül***āh:***

Mısra: 17

*"Ah!" özlem, sevgi bildiren ünlem.*17. Āh kim ‘arz-ı cemāl itmedi
‘uşşākahabîb18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men’ itdi raķîb**‘arz-ı cemāl it:*****‘arz-ı cemāl itmedi:*** -me, -di

Mısra: 17

*Güzel yüzünü göstermek.*17. Āh kim ‘arz-ı cemāl itmedi
‘uşşākahabîb18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men’ itdi raķîb**bağr:*****bağrumı:*** -um, -ı

Mısra: 6

*Ciğer.*5. Geçdi ‘ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü ğam ile6. Müdde’î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile**baş:*****başuma:*** -u, -m, -a

Mısra: 9

*Üstüme, üzerime.*9. Niçe kim başuma ğavġā-yı ğam-ı şāh
gelür10. Cāme-i şabr göñülkaddine kūtah
gelür**ben:*****benüm:*** -üm

Mısra: 6

*Ben, birinci tekil kişi şahıs zamiri.*5. Geçdi ‘ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü ğam ile6. Müdde’î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile**beñze:*****Beñzer:*** -r

Mısra: 18

*Benzer olan, yerini tutan.*17. Āh kim ‘arz-ı cemāl itmedi
‘uşşākahabîb18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men’ itdi raķîb**ber-cāy eyle:*****ber-cāy eyledüñ:*** -dü, -ñ

Mısra: 2

*Yerine getirmek, olduğu gibi
yapmak.*1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i
semen-sāy göñül2. Eyledüñ her şikeni pîçini ber-cāy
göñül**bir:*****bir:***

Mısra: 7

*"Bir" sayı sıfatı.*7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül**bu:*****bu:***

Mısra: 15

*"Bu" işaret sıfatı*15. Dilemez bu dil-i dîvāne k’olam
şād meni16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

bu:

Mısra: 19
" Bu" işaret sıfatı

19. Ger ölürse bu firākile Ḥalīlī-yi
ğarīb
20. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül

cāme-i şabr:

cāme-i şabr:
Mısra: 10
Sabır elbisesi.

9. Niçe kim başuma gavgā-yı gam-ı
şāh gelür
10. Cāme-i şabr gönül kıddine
kūtah gelür

derd:

derd:
Mısra: 5
Gam, tasa.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün ḥasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile

dide:

didem: -m
Mısra: 7
Göz, görme organı.

7. Sevdün iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy
vay gönül

di:

didüm: -dü,-m
Mısra: 3
Söylemek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedün hāy gönül
4. Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy
vāy gönül

dil:

dil:
Mısra: 7
Yürek, gönül.

7. Sevdün iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy
vay gönül

dile:

Dilemez: -mez
Mısra: 15
İstemek, arzu etmek.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni
16. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül

dil-i dîvāne:

dil-i dîvāne:
Mısra: 15
Deli gönül.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni
16. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül

dün:

dün:
Mısra: 5
Bugünden bir önceki gün.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün ḥasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile

el:

elde: -de
Mısra: 11
El.

11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür
12. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül

esle:

eslemedün: -me, -dü, -ñ
Mısra: 3
Dinlemek

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedün hāy gönül
4. Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy
vāy gönül

feryād:

feryād:
Mısra: 14
Ey vah.

13. Ḥaylîvaqt oldı ki yār eylemedi
yād meni
14. Ağlarum ḥasretile vāh meni
feryād meni

fırak:***fırakıle:*** -ile

Mısra: 19

*Ayrılık.*19. Ger ölürse bu fırakıle Halîlî-yi
ğarîb20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**ğam:*****ğam:***

Mısra: 5

*Acı, keder.*5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü ğam ile6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile**ğavğā-yı ğam-ı şāh:*****ğavğā-yı ğam-ı şāh:*** -

Mısra: 9

*Şahın dertli gürültüsü.*9. Niçe kim başuma ğavğā-yı ğam-ı
şāh gelür10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür**geç:*****geçdi:*** -di

Mısra: 5

*Bitmek, sona ermek.*5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü ğam ile6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile**gel:*****gelür:*** -ür

Mısra: 10

*Olmak.*9. Niçe kim başuma ğavğā-yı ğam-ı
şāh gelür10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür***gelür:*** -ür

Mısra: 11

*Beri gelmek, yaklaşmak.*11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül***gelür:*** -ür

Mısra: 9

*Duyulmak.*9. Niçe kim başuma ğavğā-yı ğam-ı
şāh gelür10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür**ger:*****ger:***

Mısra: 19

*Eğer edatı.*19. Ger ölürse bu fırakıle Halîlî-yi
ğarîb20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**göñül:*****göñül:***

Mısra: 1

*Yürek.*1. Hırmən-i gülde görüp zülf-i
semen-sāy göñül2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cāy
göñül***göñül:***

Mısra: 10

*Yürek.*9. Niçe kim başuma ğavğā-yı ğam-ı
şāh gelür10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür***göñül:***

Mısra: 12

*Yürek.*11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 12
Yürek.

11. İhtiyārum yoğiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 12
Yürek.

11. İhtiyārum yoğiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 12
Yürek.

11. İhtiyārum yoğiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 16
Yürek.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 16
Yürek.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 16
Yürek.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 16
Yürek.

15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 2
Yürek.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i
semen-sāy göñül

2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cāy
göñül

göñül:

Mısra: 20
Yürek.

19. Ger ölürse bu firākıle Hālîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 20
Yürek.

19. Ger ölürse bu firākıle Hālîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 20
Yürek.

19. Ger ölürse bu firākıle Hālîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 20
Yürek.

19. Ger ölürse bu firākıle Hālîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

göñül:

Mısra: 3
Yürek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây göñül
4. Göñül iy vâý göñül vâý göñül iy
vâý göñül

göñül:

Mısra: 4
Yürek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây göñül
4. Göñül iy vâý göñül vâý göñül iy
vâý göñül

göñül:

Mısra: 4
Yürek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây göñül
4. Göñül iy vâý göñül vâý göñül iy
vâý göñül

göñül:

Mısra: 4
Yürek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây göñül
4. Göñül iy vâý göñül vâý göñül iy
vâý göñül

göñül:

Mısra: 4
Yürek.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây göñül
4. Göñül iy vâý göñül vâý göñül iy
vâý göñül

göñül:

Mısra: 8
Yürek.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

göñül:

Mısra: 8
Yürek.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

göñül:

Mısra: 8
Yürek.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

göñül:

Mısra: 8
Yürek.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

gör:**göricek:** -icek

Mısra: 7
Bakmak, fark etmek

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

görüp: -üp

Mısra: 1
Seyretmek.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i
semen-sây göñül
2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cây
göñül

gün:**gün:**

Mısra: 5
Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile

güzel:**güzeli:** -i

Mısra: 7

Sevgili, dilber, güzel kişi anlamında adlaştırmış sıfat.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli dîdem ile

8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy vay göñül

habîb:**habîb:**

Mısra: 17

Sevgili.

17. Âh kim 'arz-ı cemâl itmedi

'uşşakahabîb

18. Beñzer ol luţf u kerem kânını

men' itdi rakîb

Halîlî-yi ğarîb:**Halîlî-yi ğarîb:** -

Mısra: 19

Halîlî (şairin mahlası özel isim) fakir.

19. Ger ölürse bu firâkile Halîlî-yi ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül iy vay göñül

hasret:**hasret:**

Mısra: 5

Özlem.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret ü derd ü ğam ile

6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm verhem ile

hasretile: -ile

Mısra: 14

Özlem.

13. Haylîvaqt oldı ki yâr eylemedi yâd meni

14. Ağlarum hasretile vâh meni feryâd meni

hây:**hây:**

Mısra: 3

Hay, seslenme edatı.

3. Sevme didüm niçe kim

eslemedüñ hây göñül

4. Göñül iy vây göñül vây göñül iy vây göñül

Hayli:**Haylî:**

Mısra: 13

"Epey, çok"

13. Haylîvaqt oldı ki yâr eylemedi yâd meni

14. Ağlarum hasretile vâh meni feryâd meni

her:**her:**

Mısra: 2

"Bütün, her bir" anlamlarında belgisiz sıfat.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i semen-sây göñül

2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cây göñül

Hırmen-i gül:**Hırmen-i gül:** -

Mısra: 1

Gül harmanı.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i semen-sây göñül

2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cây göñül

iẖtiyâr:**iẖtiyâr:** -um

Mısra: 11

Yetki.

11. İhtiyârüm yogiken elde müdâm âh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül iy vay göñül

ile:**ile:**

Mısra: 5

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret ü derd ü ğam ile

6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm verhem ile

ile:

Mısra: 6

*"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.*5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile**ile:**

Mısra: 7

*"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.*7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül**iy:****iy:**

Mısra: 12

*"Ey" seslenme edatı.*11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 12

*"Ey" seslenme edatı.*11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 16

*"Ey" seslenme edatı.*15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 16

*"Ey" seslenme edatı.*15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 20

*"Ey" seslenme edatı.*19. Ger ölürse bu firākile Halîlî-yi
ğarîb20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 20

*"Ey" seslenme edatı.*19. Ger ölürse bu firākile Halîlî-yi
ğarîb20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül**iy:**

Mısra: 4

*"Ey" seslenme edatı.*3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hāy göñül4. Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy
vāy göñül**iy:**

Mısra: 4

*"Ey" seslenme edatı.*3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hāy göñül4. Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy
vāy göñül**iy:**

Mısra: 7

*"Ey" seslenme edatı.*7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül**iy:**

Mısra: 8

*"Ey" seslenme edatı.*7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

iy:

Mısra: 8
"Ey" seslenme edatı.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile

8. Göñül iy vay göñül vay göñül iy
vay göñül

k'ol:**k'olam:-am**

Mısra: 15
Ki olam. (Olayım diye)

15. Dilemez bu dil-i dîvâne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

kadd:**kaddine:** -i, -n, -e

Mısra: 10
Boy, kamet.

9. Niçe kim başuma gavgā-yı gam-ı
şāh gelür

10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür

kan it:**kan itdi:-di**

Mısra: 6
Kanlı hale getirmek.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile

6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile

kān:**kānını:** -i, -n, -ı

Mısra: 18
Kaynak.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb

18. Beñzer ol lutf u kerem kānını
men' itdi raķîb

kerem:**kerem:**

Mısra: 18
Cömertlik.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb

18. Beñzer ol lutf u kerem kānını
men' itdi raķîb

ki:**ki:**

Mısra: 13
"Ki" bağlacı.

13. Haylîvaķt oldı ki yār eylemedi
yād meni

14. Ağlarum hasretile vāh meni
feryād meni

kim:**kim:**

Mısra: 17
" Ki" bağlacı.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb

18. Beñzer ol lutf u kerem kānını
men' itdi raķîb

kim:

Mısra: 3
" Ki" bağlacı.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hāy göñül

4. Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy
vāy göñül

kim:

Mısra: 9
" Ki" bağlacı.

9. Niçe kim başuma gavgā-yı gam-ı
şāh gelür

10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür

kûtāh:**kūtāh:**

Mısra: 10
Kısa.

9. Niçe kim başuma gavgā-yı gam-ı
şāh gelür

10. Cāme-i şabr göñülkaddine
kūtah gelür

lutf:**lutf:**

Mısra: 18
İhsan, yardım.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb

18. Beñzer ol lutf u kerem kānını
men' itdi raķîb

men' it:**men' itdi:-di**

Mısra: 18

Yasaklamak.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi

'uṣṣākaḥabīb

18. Beñzer ol luṭf u kerem kânını

men' itdi raḳīb

meni: -i

Mısra: 13

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*13. Ḥaylîvaḳt oldu ki yār eylemedi
yād meni14. Ağlarum ḥasretile vāh meni
feryād meni**meni: -i**

Mısra: 14

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*13. Ḥaylîvaḳt oldu ki yār eylemedi
yād meni14. Ağlarum ḥasretile vāh meni
feryād meni**meni: -i**

Mısra: 14

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*13. Ḥaylîvaḳt oldu ki yār eylemedi
yād meni14. Ağlarum ḥasretile vāh meni
feryād meni**meni: -i**

Mısra: 15

*"Ben" birinci tekil şahıs zamiri.*15. Dilemez bu dil-i dîvāne k'olam
şād meni16. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül**müdām:****müdām:**

Mısra: 11

Daima, her zaman.

11. İhtiyārum yoğiken elde müdām
āh gelür12. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül**müdde'î:****Müdde'î:**

Mısra: 6

İddia eden.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün ḥasret
ü derd ü gam ile6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile**niçe:****niçe:**

Mısra: 3

Birçok kere.

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hāy gönül4. Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy
vāy gönül**niçe:****niçe:**

Mısra: 9

*"Bir çok, hayli." anlamlarını
taşıyan miktar zarfı.*9. Niçe kim başuma gavḡā-yı gam-ı
şāh gelür10. Cāme-i şabr gönülkaddine
kūtah gelür**ol:****ol:**

Mısra: 18

*"O" işaret sıfatı.*17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uṣṣākaḥabīb18. Beñzer ol luṭf u kerem kânını
men' itdi raḳīb**öl:****ölürse: -ür, -se**

Mısra: 19

Ölmek.

19. Ger ölürse bu firākıle Ḥalîlî-yi
ḡarīb20. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül**'ömrüm: -üm**

Mısra: 5

Hayat.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün ḥasret
ü derd ü gam ile6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm
verhem ile

pîç:

pîçini: -i,-n,-i
Mısra: 2
Dolaşık, düğüm.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i
semen-sây gönül
2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cây
gönül

rakîb:

raķîb:
Mısra: 18
Rakip, ağyar.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb
18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men' itdi raķîb

sev:

Sevdüñ: -dü,-ñ
Mısra: 7
Hoşlanmak

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli
dîdem ile
8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy
vay gönül

sevme: -me
Mısra: 3
Hoşlanmak

3. Sevme didüm niçe kim
eslemedüñ hây gönül
4. Gönül iy vâý gönül vâý gönül iy
vâý gönül

şād:

şād:
Mısra: 15
Mutlu.

15. Dilemez bu dil-i dîvâne k'olam
şād meni
16. Gönül iy vay gönül vay gönül
iy vay gönül

şiken:

şikenî: -i
Mısra: 2
Büklüm, kıvrım.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i
semen-sây gönül
2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cây
gönül

u:

u:
Mısra: 18
"Ve" bağlacı.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb
18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men' itdi raķîb

'uşşāk:

'uşşāk: -a
Mısra: 17
Aşıklar.

17. Āh kim 'arz-ı cemāl itmedi
'uşşākahabîb
18. Beñzer ol luţf u kerem kânını
men' itdi raķîb

ü:

ü:
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile

ü:

ü:
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile

ü:

ü:
Mısra: 5
"Ve" bağlacı.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret
ü derd ü gam ile
6. Müdde'î bağrumı kıan itdi benüm
verhem ile

vāh:

vāh:
Mısra: 14
*Yazıkklanma, hayıflanma
anlamaında ünlem.*

13. Haylîvaķt oldu ki yār eylemedi
yād meni
14. Ağlarum hasretile vāh meni
feryād meni

vakt ol:

vaqt oldu:-dı

Mısra: 13

Zaman geçmek.

13. Haylvaqt oldu ki yār eylemedi
yād meni

14. Ağlarum ḥasretile vāh meni
feryād meni

vây:

vay:

Mısra: 12

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 12

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 12

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

11. İhtiyārum yogiken elde müdām
āh gelür

12. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 16

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

15. Dilemez bu dil-i dīvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 16

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

15. Dilemez bu dil-i dīvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 16

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

15. Dilemez bu dil-i dīvāne k'olam
şād meni

16. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 20

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

19. Ger ölürse bu firākıle Ḥalîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 20

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

19. Ger ölürse bu firākıle Ḥalîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vay:

Mısra: 20

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

19. Ger ölürse bu firākıle Ḥalîlî-yi
ğarîb

20. Göñül iy vay göñül vay göñül
iy vay göñül

vây:

Mısra: 4

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

3. Sevme didüm niçe kim eslemedüñ
hāy göñül

4. Göñül iy vāy göñül vāy göñül iy vāy
göñül

vāy:

Mısra: 4

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

3. Sevme didüm niçe kim eslemedüñ hāy gönül

4. Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy vāy gönül

vāy:

Mısra: 4

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

3. Sevme didüm niçe kim eslemedüñ hāy gönül

4. Gönül iy vāy gönül vāy gönül iy vāy gönül

vay:

Mısra: 8

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli dîdem ile

8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül

vay:

Mısra: 8

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli dîdem ile

8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül

vay:

Mısra: 8

"Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

7. Sevdüñ iy dil göricek bir güzeli dîdem ile

8. Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül

verhem:**verhem:**

Mısra: 6

Çok üzme, dert vermek.

5. Geçdi 'ömrüm dün ü gün hasret ü derd ü gam ile

6. Müdde'î bağrumı kan itdi benüm verhem ile

yād eyle:*yād eylemedi:-me,-di*

Mısra: 13

Hatırlamak.

13. Haylîvaqt oldı ki yār eylemedi yād meni

14. Ağlarum hasretile vāh meni feryād meni

yār:*yār:*

Mısra: 13

Sevgili.

13. Haylîvaqt oldı ki yār eylemedi yād meni

14. Ağlarum hasretile vāh meni feryād meni

yoğ:*yoğiken: -iken*

Mısra: 11

Yok, bulunmamak.

11. İhtiyārüm yoğiken elde müdām āh gelür

12. Gönül iy vay gönül vay gönül iy vay gönül

zülf-i semen-sāy:*zülf-i semen-sāy: -*

Mısra: 1

Yasemin kokulu saç.

1. Hırmen-i gülde görüp zülf-i semen-sāy gönül

2. Eyledüñ her şikenî pîçini ber-cāy gönül

Murabba 2

- 1 Çü düşdüm senden ayru iy güzel hân
İşümdür nâle vü feryâd u efgân
Eger bu nev' ile qalursa hicrân
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 2 Muhibbem 'âşıkam zâram garîbem
Gülistânından azmış 'andelîbem
Çü vaslından nigâruñ bî-naşîbem
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 3 Ciger hicrân elinden pâre pâre
Dirîgâ bulmadum derdüme çâre
Ölürsem irmeden ol gül-'izâra
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 4 Nihân olalı 'aynumdan cemâli
Hayâl itdi beni hüsni hayâli
Naşîb olmaz ise âhîr vişâli
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 5 Nice kim yandurur nâr-ı firâkı
Dağı artar cemâli iştiyâkı
Eger hicrân qalursa böyle bâkî
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 6 Elüñden iy felek efgân u feryâd
Ki bir lahza beni sen kılmaduñ şâd
Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez yâd
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan
- 7 Felek ayırdı benden ol halîli
Cemîlü'l-hüsni ol hüsni'l-cemîli
Eger ölürse bu gamdan Halîlî
Gözüm qan ağla cân vir dil ciger yan

ağla:**ağla:**

Mısra: 12

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

11. Ölürsem irmeden ol gül- 'izāra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ağla:**

Mısra: 16

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

15. Naşîb olmaz ise āhir vişāli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ağla:**

Mısra: 20

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

19. Eger hicrān kıalursa böyle bākî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ağla:**

Mısra: 24

*Ağlamak, gözyaşı dökmek.*23. Çün ol hūr-ı perî-zād eylemez
yād24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ağla:**

Mısra: 28

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

27. Eger ölürse bu ğamdan Ḥalîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ağla:**

Mısra: 4

Gözyaşı dökmek.

3. Eger bu nev' ile kıalursa hicrān

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan**ağla:**

Mısra: 8

Gözyaşı dökmek.

7. Çü vaslından nigāruñ bî-naşîbem

8. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**āhir:****āhir:**

Mısra: 15

En son.

15. Naşîb olmaz ise āhir vişāli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**'andelîb:***'andelîbem: -em*

Mısra: 6

Bûlbûl.

5. Muḥibbem 'āşıkam zāram

ġarîbem

6. Gülistānından azmış 'andelîbem

art:*artar: -ar*

Mısra: 18

Çoğalmak.

17. Nice kim yandurur nār-ı firākı

18. Daḥı artar cemālî iştiyākı

'āşık:*'āşıkam: -am*

Mısra: 5

Seven kişi.

5. Muḥibbem 'āşıkam zāram

ġarîbem

6. Gülistānından azmış 'andelîbem

ayır:*ayırır: -dı*

Mısra: 25

birbirinden uzaklaştırmak.

25. Felek ayırır benden ol ḥalîlî

26. Cemîlü'l-ḥüsn ol ḥüsnü'l-cemîlî

'ayn:*'aynumdan: -um,-dan*

Mısra: 13

Göz.

13. Nihān olalı 'aynumdan cemālî

14. Ḥayāl itdi beni ḥüsnî ḥayālî

ayru düş:**ayru düşdüm:** -dü, -m

Mısra: 1

*Birbirinden uzakta kalmak.*1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân

2. İşümdür nâle vü feryād u efgân

az:**azmış:** -mı

Mısra: 6

*Yoldan çıkmış.*5. Muhibbem 'aşıqam zāram
ğarîbem

6. Gülistânından azmış 'andelîbem

bākî:**bākî:**

Mısra: 19

Kalan, kalıcı.

19. Eger hicrân kalursa böyle bākî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**ben:****benden:** -den

Mısra: 25

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

25. Felek ayırdı benden ol hâlîli

26. Cemîlü'l-hüsni ol hüsni'l-cemîli

beni: -i

Mısra: 14

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

13. Nihân olalı 'aynumdan cemâli

14. Hayâl itdi beni hüsni hayâli

beni: -i

Mısra: 22

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

21. Elüñden iy felek efgân u feryād

22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şād**bî-naşîb:****bî-naşîbem:** -em

Mısra: 7

Talihsiz.

7. Çü vaslından nigāruñ bî-naşîbem

8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan**bir:****bir:**

Mısra: 22

"Bir" sayı sıfatı.

21. Elüñden iy felek efgân u feryād

22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şād**böyle:****böyle:**

Mısra: 19

*"Böyle, bu şekilde, buna benzer"
anlamına gelen bir durum zarfı.*

19. Eger hicrân kalursa böyle bākî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**bu:****bu:**

Mısra: 27

"Bu" işaret sıfatı.

27. Eger ölürse bu gamdan Hâlîli

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**bu:**

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan**bul:****bulmadum:** -ma, -du, -m

Mısra: 10

Arayarak temin etmek.

9. Ciger hicrân elinden päre päre

10. Dirîgâ bulmadum derdüme çäre

cân vir:**cân vir:**

Mısra: 16

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

cān vir:

Mısra: 20

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

19. Eger hicrān kalursa böyle bākî

20. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**cān vir:**

Mısra: 24

*Ölmek, ruhunu teslim etmek.*23. Çün ol hūr-ı perî-zād eylemez
yād24. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**cān vir:**

Mısra: 28

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

27. Eger ölürse bu gamdan Hālîlî

28. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**cān vir:**

Mısra: 4

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrān

4. Gözüm kan ağla cān vir dil
cigeryan**cān vir:**

Mısra: 8

Ölmek, ruhunu teslim etmek.

7. Çü vaslından nigāruñ bî-naşîbem

8. Gözüm kan ağla cān vir dil
yan**can:****cān:**

Mısra: 12

Can, hayat.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izāra

12. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**cemāli:****cemāli:**

Mısra: 18

Yüz, çehre.

17. Nice kim yandurur nār-ı firāķı

18. Dahı artar cemāli iştiyākı

cemāli: -i

Mısra: 13

Yüz, çehre.

13. Nihān olalı 'aynumdan cemāli

14. Hāyāl itdi beni hūsni hāyālî

cemîlû'l-hüsn:**Cemîlû'l-hüsn:**

Mısra: 26

Güzeller güzeli.

25. Felek ayırdı benden ol hālîlî

26. Cemîlû'l-hüsn ol hūsnu'l-cemîlî

ciger:**ciger:**

Mısra: 12

Bağır.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izāra

12. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**ciger:**

Mısra: 16

Bağır.

15. Naşîb olmaz ise āhîr vişālî

16. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**ciger:**

Mısra: 20

Bağır.

19. Eger hicrān kalursa böyle bākî

20. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan**ciger:**

Mısra: 24

*Bağır.*23. Çün ol hūr-ı perî-zād eylemez
yād24. Gözüm kan ağla cān vir dil
ciger yan

ciger:

Mısra: 28
Bağır.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî
28. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

ciger:

Mısra: 4
Bağır.

3. Eger bu nev' ile kıalursa hicrân
4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan

ciger:

Mısra: 8
Bağır.

7. Çü vaslından nigâruñ bî-naşîbem
8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan

ciger:

Mısra: 9
Bağır.

9. Ciger hicrân elinden pâre pâre
10. Dirîgâ bulmadum derdüme çâre

çâre:**çâre:**

Mısra: 10
Çözüm yolu.

9. Ciger hicrân elinden pâre pâre
10. Dirîgâ bulmadum derdüme çâre

çü:**çü:**

Mısra: 1
"Çünkü" sonuç anlamı katan edat.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân
2. İşümdür nâle vü feryâd u efğân

çü:

Mısra: 7
"Bu vesileyle" anlamında edat.

7. Çü vaslından nigâruñ bî-naşîbem
8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan

çün:**çün:**

Mısra: 23
"Çünkü" anlamında bağlaç.

23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez
yâd
24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

dahı:**dahı:**

Mısra: 18
Bir daha.

17. Nice kim yandurur nâr-ı firâkı
18. Dahı artar cemâli iştiyâkı

derd:**derdüme:** -üm,-e

Mısra: 10
Gam, hüzn.

9. Ciger hicrân elinden pâre pâre
10. Dirîgâ bulmadum derdüme çâre

dil:**dil:**

Mısra: 12
Gönül.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izâra
12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

dil:

Mısra: 16
Gönül.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli
16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

dil:

Mısra: 20
Gönül.

19. Eger hicrân kıalursa böyle bâkî
20. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan

dil:

Mısra: 24
Gönül

23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez yâd
24. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan

dil:

Mısra: 28
Gönül.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî
28. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

dil:

Mısra: 4
Gönül.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân
4. Gözüm kan ağla cân vir dil
cigeryan

dil:

Mısra: 8
Gönül.

7. Çü vaslından nigâruñ bî-naşîbem
8. Gözüm kan ağla cân vir dil ciger
yan

dirîgâ:**dirîgâ:**

Mısra: 10
"Eyvah, çok yazık" anlamında
ünlem.

9. Ciger hicrân elinden päre päre
10. Dirîgâ bulmadum derdüme çäre

efgân:**efgân:**

Mısra: 2
Figanlar.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân
2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

efgân:

Mısra: 21
Figanlar.

21. Elüñden iy felek efgân u feryâd
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şâd

eger:**eger:**

Mısra: 19
Eğer, şart edatı.

19. Eger hicrân kalursa böyle bâkî
20. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

eger:

Mısra: 27
Eğer, şart edatı.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî
28. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

eger:

Mısra: 3
Eğer, şart edatı.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân
4. Gözüm kan ağla cân vir dil
cigeryan

el:

elinden: -i, -n, -den
Mısra: 9
El (mecaz).

9. Ciger hicrân elinden päre päre
10. Dirîgâ bulmadum derdüme çäre

elüñden: -ü, -ñ, -den

Mısra: 21
Bedenin bir uzvu, el.

21. Elüñden iy felek efgân u feryâd
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şâd

felek:**felek:**

Mısra: 21
Dünya.

21. Elüñden iy felek efgân u feryâd
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şâd

felek:

Mısra: 25
Dünya.

25. Felek ayırdı benden ol halîli
26. Cemîlü'l-hüsni ol hüsni'l-cemîli

feryād:**feryād:**

Mısra: 2

Bağırıp çağırma.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel hân

2. İşümdür nâle vü feryād u efgân

feryād:**feryād:**

Mısra: 21

Ey vah.

21. Elüñden iy felek efgân u feryād

22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ şād

ğam:**ğamdan:** -dan

Mısra: 27

Dert.

27. Eger ölürse bu ğamdan Halîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

ğarîb:**ğarîbem:** -e,-m

Mısra: 5

Kimseşiz.

5. Muhibbem 'aşıkam zâram ğarîbem

6. Gülistânından azmış 'andelîbem

göz:**gözüm:** -üm

Mısra: 12

Görme organı, göz.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izâra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gözüm: -üm

Mısra: 16

Görme organı, göz.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gözüm: -üm

Mısra: 20

Görme organı, göz.

19. Eger hicrân kalursa böyle bâkî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gözüm: -üm

Mısra: 24

Görme organı, göz.

23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez yâd

24. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gözüm: -üm

Mısra: 28

Görme organı, göz.

27. Eger ölürse bu ğamdan Halîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gözüm: -üm

Mısra: 4

Görme organı, göz.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil cigeryan

gözüm: -üm

Mısra: 8

Görme organı, göz.

7. Çü vaslından nigârûñ bî-naşîbem

8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

gülistân:**Gülistânından:** -ın,-dan

Mısra: 6

Gül bahçesi.

5. Muhibbem 'aşıkam zâram ğarîbem

6. Gülistânından azmış 'andelîbem

gül-'izâr:**gül-'izâra:** -a

Mısra: 11

Gülbahçesi

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izâra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

güzel:**güzel:**

Mısra: 1

*Hoş, iyi.*1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân

2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

Halîlî:**Halîlî:**

Mısra: 27

Özel isim.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

halîl:**halîl:**

Mısra: 25

Dost, sevgili.

25. Felek ayırdı benden ol halîlî

26. Cemîlü'l-hüsn ol hüsnü'l-cemîli

hân:**hân:**

Mısra: 1

*padişah, hükümdar*1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân

2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

hayâl it:**hayâl it:**

Mısra: 14

Düşünmek.

13. Nihân olalı 'aynumdan cemâli

14. Hayâl itdi beni hüsnî hayâli

hayâl:**hayâli:**

Mısra: 14

Düş.

13. Nihân olalı 'aynumdan cemâli

14. Hayâl itdi beni hüsnî hayâli

hicrân:**hicrân:**

Mısra: 19

Ayrılık.

19. Eger hicrân kalursa böyle bâkî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**hicrân:**

Mısra: 3

Ayrılık.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan**hicrân:**

Mısra: 9

Ayrılık.

9. Ciger hicrân elinden pâre pâre

10. Dirîgâ bulmadum derdüme çäre

hür-ı perî-zâd:**hür-ı perî-zâd:**

Mısra: 23

*Peri gibi güzel sevgili.*23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez
yâd24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**hüsn:****hüsnî:**

Mısra: 14

Güzel.

13. Nihân olalı 'aynumdan cemâli

14. Hayâl itdi beni hüsnî hayâli

hüsnü'l-cemîl:**hüsnü'l-cemîl:**

Mısra: 26

Güzel yüz.

25. Felek ayırdı benden ol halîlî

26. Cemîlü'l-hüsn ol hüsnü'l-cemîli

ile:**ile:**

Mısra: 3

*" Birlikte, beraber" anlamlarında
edat.*

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan**ir:****irmeden:**

Mısra: 11

Ulaşmak.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izâra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

ise: -se

Mısra: 15

"İse" şart eki.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

ıştiyâk:

ıştiyâkı: -ı

Mısra: 18

İstek.

17. Nice kim yandırur nâr-ı firâkı

18. Dahı artar cemâli ıştiyâkı

is:

ışümdür: -üm, -dür

Mısra: 2

Uğraş, meşguliyet.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel

hân

2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

iy:

iy:

Mısra: 1

"Ey" seslenme edatı.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel

hân

2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

iy:

Mısra: 21

"Ey" seslenme edatı.

21. Elüñden iy felek efgân u feryâd

22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şâd

kal:

kalursa: -ur, -sa

Mısra: 19

Kalıcı olmak, varlığını sürdürmek.

19. Eger hicrân kalursa böyle bâkî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger yan

kal:

kalursa: -ur, -sa

Mısra: 3

Bir durumun içinde olmak,
bulunmak.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan

kan:

kan:

Mısra: 12

Kan.

11. Ölürsem irmeden ol gül-'izâra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

kan:

Mısra: 16

Kan.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

kan:

Mısra: 20

Kan.

19. Eger hicrân kalursa böyle bâkî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

kan:

Mısra: 24

Kan.

23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez
yâd

24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

kan:

Mısra: 28

Kan.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan

kan:

Mısra: 4

Kan

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan

kan:

Mısra: 8

Kan

7. Çü vaslından nigârûñ bî-naşîbem

8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan

ki:**ki:**

Mısra: 22
"Ki" bağlacı.

21. Elünden iy felek efgân u feryâd
 22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ şâd

kim:**kim:**

Mısra: 17
"Ki" bağlacı.

17. Nice kim yandurur nâr-ı firâkı
 18. Dağı artar cemâli iştiyâkı

lahza:**lahza:**

Mısra: 22
An

21. Elünden iy felek efgân u feryâd
 22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ şâd

muhibb:

Muhibbem: -em
 Mısra: 5
dost

5. Muhibbem 'âşıkam zâram
 ğarîbem
 6. Gülistânından azmış 'andelîbem

nâle:**nâle:**

Mısra: 2
İnilti, inleme.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
 hân
 2. İşümdür nâle vü feryâd u efgân

nâr-ı firâk:**nâr-ı firâkı:-ı**

Mısra: 17
Ayrılık ateşi.

17. Nice kim yandurur nâr-ı firâkı
 18. Dağı artar cemâli iştiyâkı

naşîb ol:**naşîb olmaz:-maz**

Mısra: 15
Kısmet olmak.

15. Naşîb olmaz ise âhîr vişâli
 16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
 ciger yan

nev':**nev':**

Mısra: 3
Tür.

3. Eger bu nev' ile kalursa hicrân
 4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
 cigeryan

nice:**nice:**

Mısra: 17
Ne kadar.

17. Nice kim yandurur nâr-ı firâkı
 18. Dağı artar cemâli iştiyâkı

nigâr:**nigârûñ: -uñ**

Mısra: 7
Sevgili.

7. Çü vaslından nigârûñ bî-naşîbem
 8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
 yan

nihân ol:**nihân olalı:-a,-lı**

Mısra: 13
Gizlenmek.

13. Nihân olalı 'aynumdan cemâli
 14. Hayâl itdi beni hüsni hayâli

ol:**ol:**

Mısra: 11
"O" işaret sıfatı

11. Öürsem irmeden ol gül-'izâra
 12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
 ciger yan

ol:

Mısra: 23
"O" işaret sıfatı.

23. Çün ol hür-ı perî-zâd eylemez
 yâd
 24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
 ciger yan

ol:

Mısra: 25
" O " işaret sıfatı

25. Felek ayırdı benden ol halîli
26. Cemîlü'l-hüsn ol hüsnü'l-cemîli

ol:

Mısra: 26
" O " işaret sıfatı

25. Felek ayırdı benden ol halîli
26. Cemîlü'l-hüsn ol hüsnü'l-cemîli

öl:

ölürse: -ür, -se
Mısra: 27
Can vermek.

27. Eger ölürse bu gamdan Halîlî
28. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

ölürsem: -ür, -se, -m
Mısra: 11
Can vermek.

11. Ölürsem irmeden ol gül- 'izāra
12. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

pāre pāre:

pāre pāre: -
Mısra: 9
Parça parça.

9. Ciger hicrān elinden pāre pāre
10. Dirîgā bulmadum derdūme çāre

sen:

sen:
Mısra: 22
" Sen " ikinci tekil şahıs zamiri.

21. Elūnden iy felek efġān u feryād
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şād

senden: -den

Mısra: 1
" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hān
2. İşümdür nāle vü feryād u efġān

şād kıl:

şād kıl:
Mısra: 22
Mutlu etmek.

21. Elūnden iy felek efġān u feryād
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şād

u:

u:
Mısra: 2
" Ve " bağlacı.

1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hān
2. İşümdür nāle vü feryād u efġān

u:

Mısra: 21
" Ve " bağlacı.

21. Elūnden iy felek efġān u feryād
22. Ki bir lahza beni sen kılmaduñ
şād

vasl:

vaslından: -ın, -dan
Mısra: 7
Kavuşmak.

7. Çü vaslından nigāruñ bî-naşîbem
8. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

vir:

vir:
Mısra: 12
Vermek.

11. Ölürsem irmeden ol gül- 'izāra
12. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

vişāl:

vişālî:
Mısra: 15
Kavuşma.

15. Naşîb olmaz ise āhîr vişālî
16. Gözüm kan ağla cân vir dil
ciger yan

vü:**vü:**

Mısra: 2

*"Ve" bağlacı.*1. Çü düşdüm senden ayru iy güzel
hân

2. İşümdür nâle vü feryād u efgân

yād eyle:*yād eylemez:-mez*

Mısra: 23

*Anmak.*23. Çün ol hür-ı perî-zād eylemez
yād24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:****yan:**

Mısra: 12

Alev almak, tutuşmak.

11. Öürsem irmeden ol gül-‘izāra

12. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:**

Mısra: 16

Alev almak, tutuşmak.

15. Naşîb olmaz ise āhir vişāli

16. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:**

Mısra: 20

Alev almak, tutuşmak.

19. Eger hicrân kıalursa böyle bākî

20. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:**

Mısra: 24

*Alev almak, tutuşmak.*23. Çün ol hür-ı perî-zād eylemez
yād24. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:**

Mısra: 28

Alev almak, tutuşmak.

27. Eger öürse bu gamdan Hâlîlî

28. Gözüm kıan ağla cân vir dil
ciger yan**yan:**

Mısra: 4

Alev almak, tutuşmak.

3. Eger bu nev‘ ile kıalursa hicrân

4. Gözüm kıan ağla cân vir dil
cigeryan**yan:**

Mısra: 8

Alev almak, tutuşmak.

7. Çü vaslından nigāruñ bî-naşîbem

8. Gözüm kıan ağla cân vir dil ciger
yan**yandurur: -dur, -ur**

Mısra: 17

Alev almak, tutuşmak.

17. Nice kim yandurur nār-ı firāķı

18. Daķı artar cemāli iştîyāķı

zār:*zāram: -a, -m*

Mısra: 5

*Ağlayan, inleyen.*5. Muħibbem ‘āşıkam zāram
garîbem

6. Gülistānından azmış ‘andelîbem

- Mustezad
- 1 Mest eyledi ser-mest gözüñ bülbül-i cânı
İy dil-ber-i zîbâ
Kim gül yüzüne karşı kılar âh u figânı
Çün bülbül-i şeydâ
 - 2 Şüretde seni vâh ki ne bî-misl yaratmış
Hallâk-ı hâlâyık
Kaddûñ hacil eyler yürüsen serv-i revânı
İy gözleri şehlâ
 - 3 Tûfî tutağûñ şerbeti vaşfını işitmiş
Şekker yer anuñ-çün
Tāvüs boyunuñ reşkine ider cevelânı
İy kâmet-i ra'nâ
 - 4 Feryâd ne zâlim-durur ol gamzelerün kim
Her lahızada bin bin
'Aşıkları nâ-hağ depeler virmez amânı
Derdâ vü dirîgâ
 - 5 İy mâh-liqâv âh ne 'aceb âfet-i cânsın
Kim görse cemâlûñ
Yoluñda kılar terk-i ser ü cân u cihânı
Kılmaz ana pervâ
 - 6 'Aqlın itürürse 'aceb olmaya be-küllî
Dil-haste Halîlî
Şol dem ki kıla hünî gözüñ gamze nihânî
Cân itmege yağmâ

‘aceb ol:**‘aceb olmaya:**-ma,-y,-a

Mısra: 21

Şaşırmak.

21. ‘Aqlın itürürse ‘aceb olmaya

be-küllî

22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

‘aceb:**‘aceb:**

Mısra: 17

Garip, şaşırtıcı.

17. İy mäh-liḳāvāh ne ‘aceb āfet-i

cānsın

18. Kim görse cemālūñ

āfet-i cān:**āfet-i cānsın:**-sın

Mısra: 17

*Can belası.*17. İy mäh-liḳāvāh ne ‘aceb āfet-i
cānsın

18. Kim görse cemālūñ

āh:**āh:**

Mısra: 3

*"Ah!" üzüntü bildiren ünlem.*3. Kim gül yüzüne karşı kıılır āh u
figānı

4. Çün bülbül-i şeydā

‘akl:**‘Aqlın:** -ın

Mısra: 21

Akı, us.

21. ‘Aqlın itürürse ‘aceb olmaya

be-küllî

22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

amān:**amānı:** -ı

Mısra: 15

*Yardım, imdat.*15. ‘Āşıkları nā-ḥaḳdepeler virmez
amānı

16. Derdā vü dirîgā

ana: -n, -a

Mısra: 20

*"O" üçüncü tekil şahıs zamiri.*19. Yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u
cihānı

20. Kıılmaz ana pervā

anuñ-çün: -nuñ-çün

Mısra: 10

*Onun için.*9. Tūṭtutaḡuñ şerbeti vaşfını
işitmiş

10. Şekker yer anuñ-çün

‘ā şık:**‘āşıkları:** -lar,-ı

Mısra: 15

*Seven.*15. ‘Āşıkları nā-ḥaḳdepeler virmez
amānı

16. Derdā vü dirîgā

be-küllî:**be-küllî:**

Mısra: 21

*Bütün.*21. ‘Aqlın itürürse ‘aceb olmaya
be-küllî

22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

bî misl:**bî-misl:**

Mısra: 5

*Eşsiz, benzersiz.*5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
yaratmış

6. Ḥallāḳ-ı ḥalāyık

bin bin:**bin bin:** -

Mısra: 14

*Binlerce.*13. Feryād ne zālīm-durur ol
gamzelerünkim

14. Her laḡzada bin bin

boy:***boyunuñ:*** -u, -ñ, -uñ

Mısra: 11

*Boy, kamet.*11. Tāvūs boyunuñ reşkine ider
cevelānı

12. İy kâmet-i ra' nâ

bülbül-i cān:***bülbül-i cānı:***-ı

Mısra: 1

*Can kuşu.*1. Mest eyledi ser-mest gözüñ
bülbül-i cānı

2. İy dil-ber-i zîbâ

bülbül-i şeydâ:***bülbül-i şeydâ:*** -

Mısra: 4

*Çılgın bülbül.*3. Kim gül yüzüne karşı kılar âh u
figânı

4. Çün bülbül-i şeydâ

cān:***cān:***

Mısra: 19

*Hayat.*19. Yoluñda kılar terk-i ser ü cān u
cihānı

20. Kılmaz ana pervâ

cān:

Mısra: 24

*Can, hayat.*23. Şol dem ki kıla hūnî
gözünğamze nihānî

24. Cān itmege yağmâ

cemāl:***cemālūñ:*** -üñ

Mısra: 18

*Yüz.*17. İy mäh-liķāvāh ne 'aceb âfet-i
cānsın

18. Kim görse cemālūñ

cevelānı id:***cevelānı ider:***-er

Mısra: 11

*Dolaşmak.*11. Tāvūs boyunuñ reşkine ider
cevelānı

12. İy kâmet-i ra' nâ

cihān:***cihānı:*** -ı

Mısra: 19

*Dünya*19. Yoluñda kılar terk-i ser ü cān u
cihānı

20. Kılmaz ana pervâ

çün:***çün:***

Mısra: 4

*"Gibi" anlamında kullanılmış edat.*3. Kim gül yüzüne karşı kılar âh u
figânı

4. Çün bülbül-i şeydâ

dem:***dem:***

Mısra: 23

*An, vakit.*23. Şol dem ki kıla hūnî
gözünğamze nihānî

24. Cān itmege yağmâ

depele:***depeler:*** -r

Mısra: 15

*Koşturma.*15. 'Aşıkları nâ-haķdepeler virmez
amānı

16. Derdâ vü dirîgâ

derdâ:***Derdâ:***

Mısra: 16

*"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.*15. 'Aşıkları nâ-haķdepeler virmez
amānı

16. Derdâ vü dirîgâ

dil-ber-i zîbâ:***dil-ber-i zîbâ:*** -

Mısra: 2

*Güzel sevgili.*1. Mest eyledi ser-mest gözüñ
bülbül-i cānı

2. İy dil-ber-i zîbâ

dil-haste:**dil-ḥaste:**

Mısra: 22
Gönlü hasta.

21. ‘Aqlın itürürse ‘aceb olmaya
be-küllî

22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

gör:**görse: -se**

Mısra: 18
Bakmak.

17. İy mäh-liḳāvāh ne ‘aceb āfet-i
cānsın

18. Kim görse cemālūñ

dirîḡā:**dirîḡā:**

Mısra: 16
Çok yazık!

15. ‘Āşıqları nā-ḥaḳdepeler virmez
amānı

16. Derdā vü dirîḡā

göz:**gözleri: -ler, -i**

Mısra: 8
Görme organı, göz.

7. Ḳaddūñḥacil eyler yürüsen serv-i
revānı

8. İy gözleri şehlā

feryād:**feryād:**

Mısra: 13
Ey vah.

13. Feryād ne zālīm-durur ol
ḡamzelerünkim

14. Her laḡzada bin bin

gözün: -ün

Mısra: 1
Göz, görme organı.

1. Mest eyledi ser-mest gözün
bülbul-i cānı

2. İy dil-ber-i zîbā

figānı kıl:**figānı kılur: -ur**

Mısra: 3
İnlemek.

3. Kim gül yüzüne karşı kılur āh u
figānı

4. Çün bülbul-i şeydā

gözün: -ün

Mısra: 23
Göz, görme organı.

23. Şol dem ki kıla ḥūnî
gözünḡamze nihānî

24. Cān itmege yaḡmā

ḡamze:**ḡamze:**

Mısra: 23
Yan bakış.

23. Şol dem ki kıla ḥūnî
gözünḡamze nihānî

24. Cān itmege yaḡmā

gül:**gül:**

Mısra: 3
Çiçek.

3. Kim gül yüzüne karşı kılur āh u
figānı

4. Çün bülbul-i şeydā

ḡamzelerün: -ler, -ün

Mısra: 13
Yan bakış.

13. Feryād ne zālīm-durur ol
ḡamzelerünkim

14. Her laḡzada bin bin

ḥacil eyle:**ḥacil eyleer: -er**

Mısra: 7
Utandırmak.

7. Ḳaddūñ ḥacil eyler yürüsen serv-
i revānı

8. İy gözleri şehlā

Halîlî:**Halîlî:**

Mısra: 22
Özel isim.

21. 'Aqlın itürürse 'aceb olmaya
be-küllî
22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

Hallāk-ı halāyık:**Hallāk-ı halāyık: -**

Mısra: 6
Mahlukat yaratıcısı.
5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
yaratmış
6. Hallāk-ı halāyık

her:**her:**

Mısra: 14
"Bütün, her bir" anlamlarında
belgesiz sıfat.

13. Feryād ne zālīm-durur ol
gamzelerüinkim
14. Her laḥẓada bin bin

hūnî kıl:**hūnî kıla:-a**

Mısra: 23
Kanatmak, kana boyatmak.

23. Şol dem ki kıla hūnî gözüñ
gamze nihānî
24. Cān itmege yağmā

işit:**işitmiş: -miş**

Mısra: 9
Duymak.

9. Tūfūṭutağūñ şerbeti vaşfını
işitmiş
10. Şekker yer anuñ-çün

itür:**itürürse: -ür,-se**

Mısra: 21
Kaybetmek.

21. 'Aqlın itürürse 'aceb olmaya
be-küllî
22. Dil-ḥaste Ḥalîlî

iy:**iy:**

Mısra: 12
"Ey" seslenme edatı.

11. Tāvūs boyunuñ reşkine ider
cevelānı

12. İy kāmēt-i ra'nā

iy:

Mısra: 17
"Ey" seslenme edatı.

17. İy māh-liḳāvāh ne 'aceb āfet-i
cānsın

18. Kim görse cemālūñ

iy:

Mısra: 2
"Ey" seslenme edatı.

1. Mest eyledi ser-mest gözüñ
bülbul-i cānı
2. İy dil-ber-i zîbā

iy:

Mısra: 8
"Ey" seslenme edatı.

7. Kaddüñḥacil eyler yürüsen serv-i
revānı
8. İy gözleri şehlā

kadd:**kaddüñ: -üñ**

Mısra: 7
Boy, kamet.

7. Kaddüñḥacil eyler yürüsen serv-i
revānı
8. İy gözleri şehlā

kāmēt-i ra'nā:**kāmēt-i ra'nā: -**

Mısra: 12
Güzel boylu.

11. Tāvūs boyunuñ reşkine ider
cevelānı

12. İy kāmēt-i ra'nā

karşu:**karşu:**

Mısra: 3
Karşılık.

3. Kim gül yüzüne karşı kılar āh u
fīgānı

4. Çün bülbul-i şeydā

ki:**ki:**

Mısra: 23
"Ki" bağlacı.

23. Şol dem ki kıla hūnî
 gözüñgamze nihānî
 24. Cān itmege yağmā

ki:

Mısra: 5
"Ki" bağlacı.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
 yaratmış
 6. Hallāk-ı halāyık

kim:**kim:**

Mısra: 13
"Ki" bağlacı.
 13. Feryād ne zālīm-durur ol
 ğamzelerünkim
 14. Her lahzada bin bin

kim:

Mısra: 18
*"Hangi kimse" anlamında soru
 zamiri.*

17. İy māh-liķāvāh ne ‘aceb āfet-i
 cānsın
 18. Kim görse cemālūñ

kim:

Mısra: 3
*"Hangi kimse" anlamında soru
 zamiri.*

3. Kim gül yüzüne karşı kılar āh u
 fīgānı
 4. Çün bülbül-i şeydā

lahza:**lahzada:** -da

Mısra: 14
An.

13. Feryād ne zālīm-durur ol
 ğamzelerünkim
 14. Her lahzada bin bin

māh-likā:**māh-liķā:**

Mısra: 17
Ay yüzlü

17. İy māh-liķāvāh ne ‘aceb āfet-i
 cānsın

18. Kim görse cemālūñ

mest eyle:**mest eyledi:** -di

Mısra: 1
Sarhoş etmek.

1. Mest eyledi ser-mest gözüñ
 bülbül-i cānı
 2. İy dil-ber-i zîbā

nā-hak:**nā-ħak:**

Mısra: 15
Haksız.

15. ‘Āşıkları nā-ħakdepeler virmez
 amānı
 16. Derdā vü dirîgā

ne:**ne:**

Mısra: 13
"Nasıl" anlamında soru zarfı.
 13. Feryād ne zālīm-durur ol
 ğamzelerünkim
 14. Her lahzada bin bin

ne:

Mısra: 17
"Nası" anlamında soru sıfatı.

17. İy māh-liķāvāh ne ‘aceb āfet-i
 cānsın
 18. Kim görse cemālūñ

ne:

Mısra: 5
"Nasıl bir" anlamında sıfat.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
 yaratmış
 6. Hallāk-ı halāyık

nihānî:**nihānî:**

Mısra: 23
Gizlice.

23. Şol dem ki kıla hūnî
 gözüñgamze nihānî
 24. Cān itmege yağmā

ol:**ol:**

Mısra: 13
" O " işaret sıfatı.

13. Feryād ne zālīm-durur ol
ğamzelerünkim
14. Her laḥẓada bin bin

pervā kıl:

pervā kılmaz:-maz
Mısra: 20

19. Yoluñda kıllur terk-i ser ü cān u
cihānı
20. Kılmaz ana pervā

reşk:

reškine: -i,-n,-e
Mısra: 11
Kıskançlık.

11. Tāvūs boyunun reškine ider
cevelānı
12. İy kāmēt-i ra 'nā

sen:

seni: -i
Mısra: 5
" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
yaratmış
6. Ḥallāk-ı ḥalāyık

ser-mest:

ser-mest:
Mısra: 1
Sarhoş.

1. Mest eyledi ser-mest gözün
bülbul-i cānı
2. İy dil-ber-i zîbā

serv-i revān:

serv-i revānı:-ı
Mısra: 7
*Salına salına yürüyen uzun boylu,
endamlı (sevgili).*

7. Ḥaddüñḥacil eyler yürüsen serv-i
revānı
8. İy gözleri şehlā

Şüret:

Şüretde: -de
Mısra: 5
Dış görünüş.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl
yaratmış
6. Ḥallāk-ı ḥalāyık

şehlā:

şehlā:
Mısra: 8
Güzel ve baygın bakışlı göz.

7. Ḥaddüñḥacil eyler yürüsen serv-i
revānı
8. İy gözleri şehlā

Sekker:

Şekker:
Mısra: 10
Tatlı.

9. Tūḫtutağun şerbeti vaşfını
işitmiş
10. Şekker yer anuñ-çün

şerbet:

şerbeti: -i
Mısra: 9
Tatlı içecek.

9. Tūḫtutağun şerbeti vaşfını
işitmiş
10. Şekker yer anuñ-çün

sol:

Şol:
Mısra: 23
" Şu " işaret sıfatı.

23. Şol dem ki kıla ḥunî
gözünğamze nihānî
24. Cān itmege yağmā

Tāvūs:

Tāvūs:
Mısra: 11
Tavus kuşu.

11. Tāvūs boyunun reškine ider
cevelānı
12. İy kāmēt-i ra 'nā

terk-i ser kıl:***terk-i ser kıılır:*** -ur

Mısra: 19

Kendini feda etmek, ölümü göze almak.

19. Yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u cihānı

20. Kıılmaz ana pervā

tutağ:***tutağ:*** -uñ

Mısra: 9

Dudak.

9. Tūfūtutağ uñ şerbeti vaşfını işitmiş

10. Şekker yer anuñ-çün

Tūfı:***Tūfı:***

Mısra: 9

Papağan.

9. Tūfūtutağ uñ şerbeti vaşfını işitmiş

10. Şekker yer anuñ-çün

u:***u:***

Mısra: 19

"Ve" bağlacı.

19. Yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u cihānı

20. Kıılmaz ana pervā

u:

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

3. Kim gül yüzüñe karşı kıılır āh u fīgānı

4. Çün bülbül-i şeydā

ü:

Mısra: 19

"Ve" bağlacı.

19. Yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u cihānı

20. Kıılmaz ana pervā

vāh:***vāh:***

Mısra: 17

"yazık" anlamında söylenen bir söz.

17. İy mäh-liķāvāh ne 'aceb āfet-i cānsın

18. Kim görse cemālūñ

vāh:

Mısra: 5

"yazık" anlamında söylenen bir söz.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl yaratmış

6. Hallāk-ı hālāyık

vaşf:***vaşfını:*** -ını

Mısra: 9

Nitelik, durum.

9. Tūfūtutağ uñ şerbeti vaşfını işitmiş

10. Şekker yer anuñ-çün

vir:***virmez:*** -mez

Mısra: 15

Vermek.

15. 'Āşıkları nā-haķdepeler virmez amānı

16. Derdā vü dirîgā

vü:***vü:***

Mısra: 16

"Ve" bağlacı.

15. 'Āşıkları nā-haķdepeler virmez amānı

16. Derdā vü dirîgā

yağmā it:***yağmā itmege:*** -me, -g, -e

Mısra: 24

Yağmalamak.

23. Şol dem ki kıla hūnî gözünğamze nihānî

24. Cān itmege yağmā

yarat:***yaratmış:*** -mış

Mısra: 5

Yaratmak, yoktan var etmek.

5. Şüretde seni vāh ki ne bî-misl yaratmış

6. Hallāk-ı hālāyık

ye:**yer:** -rMısra: **10***Yemek.*

9. Tūfūtutağūñ şerbeti vaşfını
işitmiş

10. Şekker yer anuñ-çün

vol:**Yoluñda:** -uñ, -daMısra: **19***Uğruna.*

19. Yoluñda kıılır terk-i ser ü cān u
cihānı

20. Kıılmaz ana pervā

yürü:**yürüsen:** -senMısra: **7***Adım atarak ilerlemek.*

7. Qaddüñhacil eyler yürüsen serv-i
revānı

8. İy gözleri şehlā

yüz:**yüzüñe:** -ü, -ñ, -eMısra: **3***Yüz, çehre.*

3. Kim gül yüzüñe karşı kıılır āh u
figānı

4. Çün bülbül-i şeydā

zālim:**zālim-durur:** -dur, -urMısra: **13***Zulüm eden.*

13. Feryād ne zālim-durur ol
ğamzelerüñkim

14. Her lahzada bin bin

SONUÇ

Bu çalışmada XV. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairlerinden Halîlî/Halil İbrâhîm'in en çok bilinen eseri olan Fûrkat-nâsinin TEBDÎZ projesi kapsamında bağlamalı dizini ve işlevsel sözlüğü incelenip hazırlanmıştır.

Sözlük ve dizin bölümü için her beyit, gazel, kaside, rubai, muhammes vs. için her sözcük ve kelime grubunun metin içindeki anlamı verilmiştir. Çekim eklerinden ayrılarak kök ve gövde şeklinde alfabetik olarak sıralanmış ve sözlük oluşturulmuştur. Metnin içerisindeki anlam sözlüklerde bulunmaması durumunda bağlamdan yola çıkılarak sözcük içerisindeki yeni anlam verilmiştir.

Sözlük bölümü için yapılan çalışmalarda şairin hayatı, edebî ve meslekî kimliği ve dönemin özellikleri hakkında çalışmalar yapılmış ve şairin anlam dünyası anlaşılmaya çalışılmıştır. Şairin eserinden hareketle dil ve üslûb özelliğiyle beraber şiir ve şair hakkındaki görüşlerine de yer verilmiştir. Halîlî/Halil İbrâhîm'in *Fûrkat-nâme*'sinde çeşitli nazım türlerine pek rastlanmamaktadır.

Şairin şiirlerinde kullandığı kelimelerden yola çıkarak oluşturulan bu sözlük, günümüz okurlarına şairin anlam dünyasına ışık tutması ve şairin daha iyi anlaşılmasını ümit etmekteyiz.

KAYNAKÇA

- AKALIN**, Şükrü Halûk (2011). **Türkçe Sözlük**, 11. Baskı, Ankara: TDK Yayınları.
- AKÇAY**, Gülçiçek (2013). **Diyanbakırlı Halîlî ve Kaside-i Pend-nâme'si**, VIII. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Ali Emîrî Çalıştay) Bildirileri, 15-17 Kasım 2012. Diyanbakır: Dicle Üniversitesi. 1-13.
<https://personel.trakya.edu.tr/gulcicekakcay/#.Xq9LYVVVKjDc>
- AKSAN**, Doğan (2006). **Anlam Bilim Konuları ve Türkçenin Anlam Bilimi**, 4. Ankara. Engin Yay.
- AKSOY**, Ömer Âsım (1981). **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**, Ankara: TDK Yayınları.
- AKSOYAK**, İsmail Hakkı (2016). **Söylenmemiş Sözler**, 1. Baskı, Ankara: Grafiker Yayınları.
- TÜRKARSLAN AVCIOĞLU**, Emine (2019). **Erbilli Âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]**. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- AYDIN**, Gamze (2019). **Bosnalı Sâbit Dîvânı'nın Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü. Doktora Tezi**. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- BANARLI**, Nihat Sami (1983). **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**. İstanbul: MEB Yay.
- BATISLAM**, Dilek (1997). "Nedim'in Şiirindeki Atasözleri ve Deyimler", *Türkoloji Araştırmaları*, Fuat Özdemir Anısı, s.107-123.
http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20%20EDEBIYATI/batislam_8.pdf
- BIYIK**, Tuğba (2018). **Mihri Hatun Dîvân Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)**. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- CANIM**, Rıdvan (2018). **Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ**, e-Kitap. Ankara KTB Yay.
- CEBECİOĞLU**, Ethem (2005). **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, İstanbul: Anka Yayınları.
- DEMİR**, Turfan (2004). **Türkçe Dilbilgisi**, Ankara: Kurmay Yayın Basım Dağıtım Yay.
- DEVELLIOĞLU**, Ferit (2010). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, 26. Baskı, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- ERGİN**, Muharrem (2009). **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- ERGİNLİ**, Zafer; **KARSLI**, İlyaz; **KÖKTAŞ**, Yavuz; **ÖDÜL**, Nurettin; **SEVİNÇ**, Rıfat Resul ve **YAVUZ**, Salih Sabri, (2006) **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**. 1. İstanbul: Kalem Yay.
- EYÜBOĞLU**, E. Kemal (1973). **Onüçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler-Tabirler**, 2. C, İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.
- GIBB**, E. J. Wilkinson (1999). **Osmanlı Şiir Tarihi C. I-II (Çev. Ali Çavuşoğlu)**, Ankara: Akçağ Yay.
- GÜLSEREN**, Cemil (1999). "15. Yüzyıl Şairi Halîlî ve Orijinal Bir Mesnevi: **Fürkatnâme**", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, I (3): 45-53.
<https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/3060?show=full#sthash.7qsw6BgD.RXsotEuA.dpbs>
- GÜRBÜZ**, Mehmet (2012). "Rezmî Dîvânı'nda Deyimler", *Turkish Studies*, 7/1, s. 1231-1267.
- İNANAN**, Özganay (2017). **Belîğ Mehmed Emîn Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]**. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- İPEKTEN**, Halûk; **KUT**, Günay; **İSEN**, Mustafa; **AYAN**; Hüseyin ve **KARABEY**, Turgut (2017). **Heşt-Bihîşt**. e-Kitap. Ankara KTB

- İSEN, Mustafa** (2017). **Eski Türk Edebiyatı**. Ankara: Grafiker Yay.
- KANAR, Mehmet** (2015). **Farsça-Türkçe Sözlük**. 4. İstanbul: Say Yay.
- SALİHPUR, Cemşid** (1991) **Ferheng-i Câmî Farsî-Türki-î İstanbuli**, 1. C, Tebriz: Naşr-i Lâle.
- SALİHPUR, Cemşid** (1991) **Ferheng-i Câmî Farsî-Türki-î İstanbuli**, 2. C, Tebriz: Naşr-i Lâle.
- SİNAN, Ahmet Turan** (2005). “Necati Beg Dîvânı’ndaki Deyimler Üzerine”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.2, s.107-114. <http://web.firat.edu.tr/sosyalbil/dergi/arsiv/cilt15/sayi2/107-114.pdf>
- ŞENÖDEYİCİ, Özer** (2017). **Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği**, Journal of Turkish Language and Literature, S 3, s. 282-306.
- ŞÜKUN, Ziya** (1984). **Farsça-Türkçe Lügat, Gencine-i Güftâr Ferhengi Ziyâ**. MEB Yay.
- KADIOĞLU, İdris** (2018). **Tezkire-i Şu‘arâ-yı Âmid**. e-Kitap. Ankara KTB yay.
- KARAHAN, Abdülkadir** (1979). “Trabzonlu Fîganî’de Atasözleri ve Deyimler”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 23, s. 165-174.
- KARAHAN, Abdülkadir** (1979). “Trabzonlu Fîganî’de Atasözleri ve Deyimler”, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, S.1, s.165-174. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutded/issue/17062/178231>
- KAVAKLIYAZI, Ahmet** (2010). **Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni. Yüksek Lisans Tezi**. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KAVAKLIYAZI, Ahmet** (2015). **15. Yüzyıl Şairlerinden Diyarbakırlı Halîf’ın Şiirleri**, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S.34, s 1-88 <http://sefad.selcuk.edu.tr/sefad/issue/view/13/showToc>
- KAYA, Bayram Ali** (2011). “Atasözleri ve Deyimlerin Dîvân Şiirinde Kullanımı ile Dîvânların Bu Söz Varlıkları Bakımından Önemi”, Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, S. 6, s.11-54. http://devdergisi.com/Makaleler/575519687_2.pdf
- KILIÇ, Filiz** (2013). **Klâsik Türk Edebiyatının Peşinden**, 3. Ankara: Grafiker Yayınları.
- KILIÇ, Filiz** (2018). **Âşık Çelebi Meşâ’iruş-şu‘arâ**. e-Kitap. Ankara KTB yay.
- KORKMAZ, Zeynep** (2009). **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, 3.baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KUT ALPAY, Günay** (1978). “Fûrkat-nâme”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (Belleten 1977): 333-353.
- ÖZTÜRK, Zehra** (2018). “Süheylî Divanı’nda Atasözleri ve Deyimler”, Akademik sosyal Araştırmalar Dergisi, S, 66 s. 460-499.
- PAKALIN, Mehmet Zeki** (1993). **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, 1. C, İstanbul: MEB yay.
- PAKALIN, Mehmet Zeki** (1993). **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, 2. C, İstanbul: MEB yay.
- PAKALIN, Mehmet Zeki** (1993). **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, 3. C, İstanbul: MEB yay.
- PALA, İskender** (2002). **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, 9. Baskı, İstanbul: O.M Yayınları.
- TANSEL, Fevziye Abdullah** (2001). “Halîf”. **İslam Ansiklopedisi** C. V/I, Eskişehir: Millî Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları. 162-164.
- TAVUKÇU, Orhan Kemal** (2004). “Türk Edebiyatında Firâk-Nâme Adlı Eserler”. Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi = Journal of Turkish Cultural Studies, (10): 89-122.

https://www.academia.edu/5697534/Ayr%C4%B1l%C4%B1%C4%9F%C4%B1n_Terenn%C3%BCm%C3%BC_Eski_T%C3%BCrk_Edebiyat%C4%B1nda_Fir%C3%A2kn%C3%A2meler_The_Song_of_Bitter_Grief_Fir%C3%A2kn%C3%A2mes_in_Old_Turkish_Literature ORHAN KEMAL TAVUK%C3%87U

TAVUKÇU, Orhan Kemal (2007). “**Ayrılığın Terennümü**: Eski Türk Edebiyatında Firâk nâmeler”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, V (10): 197-220.

TEMİZ, Mehmet Enes (2016). **Halîlî ve Tuhfetü'l-Uşşâk Adlı Mesnevîsi**, SEFAD, S. (36): 279-296. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/26954/285240>

YAYLALI, Yasemin (2016). “**Selmân-ı Sâvecî'nin Firâknâme'sinde Mevsim Tasvirleri**”. Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 58, 203-219.

YETİŞ MEŞE, Fadimana (2018). **Enderunlu Hasan Yâver Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]**. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

YILMAZ, Mehmet (1992). **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler** (Ansiklopedik Sözlük), İstanbul: Enderun Kitabevi.

ZAVOTÇU, Gencay (2006). **Divan Edebiyatı Kişiler-Kişilikler Sözlüğü**, Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.lugatim.com/>

<https://www.luggat.com/index.php#ceviri>

<https://www.sozluk.gov.tr/>

<http://tebdiz.com/>

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad : Abdul Naser SERAJI
Doğum tarihi : 21. 03. 1990
Telefon : 0553 788 35 54
E-mail : n.seraji86@gmail.com
Uyruğu : Özbek
Medeni Durumu : Evli

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece	: Eğitim birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisan	: Necmettin Erbakan Üniversitesi Klasik Türk Edebiyatı	Devam ediyor
Lisans	: Kabil Üniversitesi Türk dili ve Edebiyatı	2012
Lise	: Daşti Kale Erkek Lisesi	2008

BİLDİĞİ DİLLER : Özbekçe, Türkçe, Farsça, Peştuca, Urduca ve İngilizce

İŞ DENEYİMİ

01.01.2011-30.02.2012: Faruk SONGUR kız Lisesinde Türkçe okutmanı olarak çalıştım.

01. 03. 2012- 01.12. 2013: İçişler Bakanlığı NATO Birliği Türk Danışmanları ile Türkçe Darice tercüman olarak çalıştım.

01.12. 2013- 01.05. 2015: Sınır Polisi Genel Komutanlığı, NATO birliği Türk Danışmanları ile Darice, Türkçe ve Peştuca tercüman olarak çalıştım.

01.05. 2014-30. 12.2014: Genel kurmay Başkanlığı Askeri Eğitim merkezi NATO Birliği Türk Danışmanları ile Darice Türkçe – Türkçe Darice tercüman olarak çalıştım.

01.01.2014: Şehit Üstat Rabbani Eğitim ve Öğretim Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Öğretim görevlisi olarak çalışmaktayım.